Nālandā-Devanāgarī-Pāli-Series

THE JĀTAKA

(Part I)

[KHUDDAKANIKĀYA Vol. III. Part I]

General Editor

BHIKKHU J. KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD

(BIHAR GOVERNMENT)

B. E. 2503 **V. E. 2016**

1959

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life ? Why should I live ? Why should I do anything ? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death ?" Nijinzky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote : "The whole life of my wife and all of mankind is death." How can we be saved from the body of this death ? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of tṛṣṇā or taṇhā. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffer-

ing. When the Upaniṣads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramaṇīs or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśikṣāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words: "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist *pañcaśīla*.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
Surā-merayamajja-pamādaṭṭhānā
veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyami

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's pañcaśīla we will develop patience, courage, love

and unselfishness. The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇaṃ paramaṃ sukhaṃ : Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *saṃsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows :

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know : "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself". Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī script of the complete Pāli

and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipiṭaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha :—"It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them." Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age, however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke :—"Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules; but now we are at liberty to do as we please; therefore, do not grieve." These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Saṅgha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus :—"Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya...." The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhathood till then. But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation

and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapaṇṇi cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation; and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of sainthood dawned upon him. And, through his miraculous superhuman power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Saṅgha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions; the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paññatti), the amended rules (anupaññatti) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Saṅgha, he asked Ānanda questions on the Dhamma; the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached[1].

The commentry, Aṭṭhakathā, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipiṭaka, as it is available to us, was finalised at this very stage.[2]

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders

---

1. *Cullavagga, Chapter* XI. 2. *Sumaṅgalavilāsinī, Nidānakathā.*

from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Piṭakas, Nikāyas, Aṅgas and Dhammakkhandhas.[1]

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or stealthily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion, and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Saṅgha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipiṭaka at the Third Council held at Pāṭaliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma.[2]

Prince Mahinda and Princess Saṅghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sīhaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipiṭaka with all religious zeal.[3]

Up till then, the Tipiṭaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B. C., under the patronage of king Vaṭṭagāmani Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipiṭaka of the Theravāda School. This was done

1. *Cullavagga, Chapter* XI. 2. *Mahāvaṃsa,* Chapter *V.* 3. *Mahāvaṃsa,* op. cit.

at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council.[1]

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandlay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of King Mindon. In this Council, the entire Pāli Tipiṭaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows[2]:—

Vinaya :	111 slabs
Sutta :	410 slabs
Abhidhamma :	208 slabs

Now, in this present age, there was the necessity of bringing out an up-to-date edition of the Tipiṭaka, printed on modern machines. This task was taken up by the Burmese Chaṭṭha Saṅgāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, specially constructed for this purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipiṭaka together. A modern printing press was installed in a separate building, and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Saṅgāyana. The Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayantī of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tipiṭaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pali Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly

1. *Mahāvaṃsa*, Chapter X – XXIII. 2. बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष. १९५६. p. 35.

sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipiṭaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tripiṭaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature :—

TIPIṬAKA

Vinaya Piṭaka	Sutta Piṭaka	Abhidhamma Piṭaka
1. Mahāvagga	1. Dīghanikāya	1. Dhammasaṅgaṇi
2. Cullavagga	2. Majjhimanikāya	2. Vibhaṅga
3. Pācittiya	3. Saṃyuttanikāya	3. Dhātukathā
4. Pārājika	4. Aṅguttaranikāya	4. Puggalapaññatti
5. Parivāra	5. Khuddakanikāya, which contains the following fifteen books :—	5. Kathāvatthu
		6. Yamaka
		7. Paṭṭhāna
	i. Khuddakapāṭha	
	ii. Dhammapada	
	iii. Udāna	
	iv. Itivuttaka	
	v. Suttanipāta	
	vi. Vimānavatthu	
	vii. Petavatthu	
	viii. Theragāthā	
	ix. Therīgāthā	
	x. Jātaka	
	xi. Niddesa	
	xii. Paṭisambhidāmagga	
	xiii. Apadāna	
	xiv. Buddhavaṃsa &	
	xv. Cariyāpiṭaka	

2. The Present Volume

The Jātaka occupies an important place in the Buddhist literature. It contains the stories of the previous lives of the Buddha, which show how the Bodhisatta had been devotedly making hard efforts towards the fulfilment of perfection in the ten great qualities for the attainment of Buddhahood. On suitable occasions, the Buddha was wont to narrate an event from a previous life of his, to explain that those tendencies had been active since long and that it was not a new phase altogether. As for example – at the antagonistic attitude of Devadatta towards himself, he narrated the story —

Long ago, a certain hawker of metal pots attempted to deceive a poor family and obtain a golden vase from them for a very low price. Another hawker, however, happened to visit the family in an interval of the transaction, and acquainted them with the real worth of it. This enraged the first hawker so much that, out of excitement, he vomitted hot blood then and there and expired of heart failure.

The Buddha revealed that the first hawker was the same as Devadatta and the second hawker was none else but he himself and that the antagonism of Devadatta towards him had been growing since then.

Such stories of the previous births of the Buddha are called Jātaka. Later on, the number of such stories went on increasing till it reached the size of the Jātaka as available to us in the Tipiṭaka. At the end of a Jātaka, there is invariably a concluding stanza or stanzas. The Jātakas, having only a single stanza at the end, have been collected in the first chapter called the Ekakanipāta. Similarly, there are as many as twenty-two chapters in the book – called the Dukanipāta, Tikanipāta etc. according to the number of the stanzas occurring in the Jātakas collected in them.

The present volume is simply a collection of these stanzas. Their stories have been narrated in full in the commentary called the Jātakaṭṭhakathāvaṇṇanā. It seems that then these stories had been so very prevalent and popular that it was enough when the stanzas alone were cited. The whole story was understood by it. This is why the stanza alone have been incorporated as a book of Jātaka in the main body of the Scripture. But, now, as the tradition has been lost, this book would be of little use to us without the Jātakaṭṭhakathāvaṇṇanā. Its importance, however, is great as a source of materials for research in the prosody of early Pāli.

We must remember that the publication of the Pāli Tipiṭaka will never be deemed as complete without the volumes of the Jātakaṭṭhakathāvaṇṇanā, comprising about two thousand pages, a store of materials for the reconstruction of the cultural history of our country.

3. The Present Edition

The present edition has been prepared co-ordinating the following texts :—

Burmese – Chaṭṭhasaṅgāyana publication, 1956.
Siamese – Mahāmakuṭa Government publication, 1926.
Sinhalese – edited by Rev. Piyatissa Thero, 1954.
Roman – (only Gāthā portions) edited by V. Fausböll, 1877-1887.

For preparing our MSS, we have adopted the Chaṭṭhasaṅgāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Saṅgh constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition.

The details of the principles of editing in this volume have been the same as those adopted in the previous ones.

× × × ×

Shri Lakshmi Narayan Tiwari, M. A., Editor, has finalised the Press Copy of this Volume and he and his associates have worked very hard in getting this published in time.

Varanasi
25th August, 1959.

Bhikkhu J. Kashyap

आमुख

१. पालि तिपिटक

कुशीनगर मे बुद्ध के निर्वाण के पश्चात् उनके शिष्यगण एकत्रित हो अपनी-अपनी श्रद्धाञ्जलि अर्पित कर रहे थे। उस समय सङ्घनायक आयुष्मान् 'महाकस्सप' सभी को सान्त्वना देते हुए बुद्ध के उपदेश का स्मरण दिला रहे थे—"सभी वस्तुयें अनित्य है और उनसे वियोग होना अवश्यम्भावी है"। उस परिषद् मे 'सुभद्द' नामक एक वृद्ध प्रव्रजित भिक्षु भी था, जो दु खी होने के स्थान पर बुद्ध के निर्वाण पर प्रसन्नता प्रकट करते हुए कह रहा था—"भिक्षुओ, दु.खी मत हो। अब हम उस महाश्रमण के कठिन नियन्त्रण से मुक्त हो गये। वह बराबर कहता रहता था—'यह करना तुम्हे विहित है और यह नही'। अब हम स्वेच्छा से जो चाहेगे करेंगे और जो नही चाहेगे नहीं करेंगे। अत आप लोग दुःखी न हो"। 'सुभद्द' के इन शब्दो से चेतावनी सी मिली और आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने इस आवश्यकता का अनुभव किया कि प्रमुख भिक्षुओ की एक बैठक का आयोजन हो, जिसमे बुद्ध-वचन का प्रामाणिक सग्रह कर लिया जाय, जिससे धर्म की सुरक्षा हो सके और आगामी पीढियो मे उसकी परम्परा अबाधगति से चल सके। अत. उन्होंने भिक्षुओं को सम्बोधित किया—"आवुसो, हम लोग 'धम्म' और 'विनय' का सङ्गायन करें"। उन्होने उक्त बैठक में भाग लेने के लिये सुयोग्य भिक्षुओं की एक नामावली तैयार की। पहले तो उन्होने आयुष्मान् आनन्द का नाम उसमें सम्मिलित नही किया, क्योंकि तब तक वे अर्हत्-पद को प्राप्त न कर सके थे। परन्तु सम्पूर्ण सङ्घ मे भगवान् के निकटतम सम्पर्क में रहकर उनके वचन श्रवण करने का सौभाग्य आयुष्मान् आनन्द के अतिरिक्त और किसी को नही प्राप्त हुआ था। अतः अन्त मे आयुष्मान् 'महाकस्सप' को उनका भी नाम सम्मिलित करना पडा। आयुष्मान् आनन्द भी पूरी श्रद्धा और वीर्य से ध्यानाभ्यास में तल्लीन हो गये, जिससे वे बैठक की तिथि के पूर्व ही अर्हत्-पद की प्राप्ति करने मे समर्थ हो सकें।

तत्कालीन मगध-सम्राट अजातशत्रु ने राजगृह के 'वेभार' पर्वत के उत्तर-पार्श्व में स्थित 'सत्तपण्णी' गुहा के द्वार पर एक विस्तृत रम्य मण्डप का निर्माण कराया, जिसमें भिक्षुओं की उक्त बैठक प्रारम्भ हुई।

उधर आयुष्मान् आनन्द को भी अपने प्रयत्न में सिद्धि-लाभ हुआ। सारी रात वे ध्यानमग्न हो चंक्रमण करते रहे। प्रातःकाल जैसे ही वे शय्या पर लेटने के लिये बैठे, उनके पैर भूमि से उठ चुके थे और उनका सिर तकिये तक पहुँचा भी न था कि इसी बीच उनका अज्ञानान्धकार नष्ट हो गया और उनमे परम ज्ञान की ज्योति का प्रादुर्भाव हुआ। उन्होने अर्हत्-पद को प्राप्त

कर लिया। अपनी दिव्य शक्ति से वे बैठक प्रारम्भ होने के क्षण ही मण्डप मे अपने लिये निर्धारित आसन पर ऐसे विराजमान हुए मानो वे पथ्वी के गर्भ से उद्भूत हुये हो।

सङ्घ की अनुमति लेकर आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने उपालि से विनय के नियम पूछे और आयुष्मान् उपालि ने भी सङ्घ को उन प्रश्नो का सविस्तार उत्तर दिया। फिर उसी प्रकार आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने आनन्द से भगवान् बुद्ध के उपदिष्ट धर्म पर प्रश्न किये, जिनका उन्होने पूर्णरूपेण उत्तर दिया। इस प्रकार इसमे 'विनय' और 'धम्म' दोनो का सग्रह किया गया।[1] पर इस सङ्गीति के कई शताब्दी पश्चात् लिखे गये 'अट्ठकथा-साहित्य' में यह उल्लेख मिलता है कि इसी पहली बैठक मे ही 'अभिधम्मपिटक' का भी संग्रह हो गया था और जिस रूप मे आज हमे 'तिपिटक' साहित्य मिलता है, उसी रूप में उसका उसी समय निर्माण हुआ था।[2]

बुद्ध-निर्वाण के एक शताब्दी पश्चात् विनय के नियमों को लेकर एक बड़ा विवाद खडा हुआ, जिस पर निर्णय करने के लिये वैशाली मे एक दूसरी बैठक बुलाई गई। इसमे देश के सुदूर प्रान्तों के चुने हुये विख्यात सात सौ भिक्षु सम्मिलित हुये। इसी कारण यह द्वितीय सङ्गीति 'सप्तशतिका' नाम से प्रसिद्ध है।[3]

इसके एक सौ वर्ष बाद जब सम्राट् अशोक ने बौद्ध-धर्म ग्रहण किया और उसके प्रचार को राज्याश्रय प्राप्त हुआ, तब लाभ देखकर अन्य मतावलम्बी भी बौद्ध-विहारो की ओर आकृष्ट हुये। विधिवत् प्रव्रज्या ग्रहण करके अथवा चुपचाप ही पीले वस्त्र धारण कर वे अपने को बौद्ध-भिक्षु घोषित करके विहारो मे रहने लगे। किन्तु उनके लिये अपने पुराने सस्कार और विचार छोड़ना सरल नही था। अत उन्होंने अपनी-अपनी तरह से धर्म की उलट-पलट व्याख्या करनी प्रारम्भ कर दी। फलत भिक्षु-सङ्घ के बौद्धिक जीवन मे एक उच्छृङ्खलता प्रकट हुई और धर्म के वास्तविक स्वरूप का निर्णय करना कठिन हो गया। धर्म के नायक स्थविर भिक्षुओ ने धर्म की शुद्धता को चिरस्थायी रखने के लिये तथा उसे विरोधी तत्त्वो से मुक्त रखने के लिये एक तीसरी सङ्गीति की आवश्यकता समझी। सम्राट् अशोक के गुरु आयुष्मान् 'मोग्गलिपुत्त तिस्स' के नेतृत्व में पाटलिपुत्र के 'अशोकाराम' नामक विहार मे इस सङ्गीति की बैठक हुई। आयुष्मान् 'तिस्स' ने अशुद्ध मतों का खण्डन करते हुए और मौलिक परम्परा से मान्य शुद्ध 'स्थविरवाद' नामक धर्म के स्वरूप का प्रतिपादन करते हुए 'कथावत्थु' नामक एक ग्रन्थ की रचना की, जिसे सङ्घ ने तीसरी सङ्गीति में बुद्ध-वचन का ही गौरव प्रदान किया। आज भी यह 'तिपिटक-साहित्य' का एक अमूल्य ग्रन्थ माना जाता है। इस सङ्गीति के पश्चात् अशोक ने सुदूर देशों में प्रचार करने के निमित्ति धर्मदूतों को भेजा।[4]

---

१. चुल्लवग्ग, ग्यारहवाँ 'खन्धक'।
२. सुमङ्गलविलासिनी, निदान कथा।
३. चुल्लवग्ग, बारहवाँ 'खन्धक'।
४. महावंस, पाँचवाँ अध्याय।

राजकुमार 'महिन्द' और राजकुमारी 'सङ्घमित्ता' ने गृह त्याग कर भिक्षु-सङ्घ मे प्रव्रज्या ग्रहण की। उन लोगो ने दक्षिण मे सुदूर लङ्काद्वीप की यात्रा की और वहाँ वे धर्म की स्थापना करने मे सफल हुये। आज तक बौद्ध 'पालि-तिपिटक' की परम्परा लङ्का मे अनुप्राणित हो रही है।[१]

ईसा पूर्व २९ में राजा 'वट्टगामिनी अभय' के सरक्षण मे एक चौथी सङ्गीति की बैठक हुई, जिसमें सम्पूर्ण 'तिपिटक' लिपिबद्ध कर लिया गया।[२] फिर स्थविरवाद की मान्यता के अनुसार बर्मा देश के माण्डले नामक नगर मे १८७१ ई० मे राजा मिण्डन के सरक्षण में पाँचवी सङ्गीति का आयोजन हुआ, जिसमे सारे 'तिपिटक' का संशोधन और सम्पादन किया गया और उन्हे सङ्गमर्मर की पट्टियों पर इस प्रकार उत्कीर्ण कर दिया गया[३]:—

विनय	१११ पट्टियाँ
सुत्त	४१० पट्टियाँ
अभिधम्म	२०८ पट्टियाँ

लोग इस आवश्यकता का अनुभव कर रहे थे कि अब इस युग में आधुनिकतम यन्त्रो पर 'तिपिटक' का सुन्दर से सुन्दर मुद्रित सस्करण प्रकाशित किया जाय। बर्मा मे होने वाले 'छट्ठ सङ्गायन' मे इस अभाव की पूर्ति करने का निश्चय किया गया। राजधानी रगून से कुछ ही दूर सुन्दर निर्मित पाषाण-गुहा मे १७ मई, १९५४ को सङ्गायन की बैठक प्रारम्भ हुई। ससार के विभिन्न देशों से आमन्त्रित ढाई सहस्र विद्वान् भिक्षुओ ने सङ्गायन मे भाग लिया। सङ्गायन द्वारा स्वीकृत मूल 'तिपिटक' वही अपने मुद्रणालय मे मुद्रित कर लिया गया। १९५६ ई० की पच्चीस-सौवी बुद्ध-जयन्ती के दिन सङ्गायन की बैठक पूरी हुई।

लङ्का, बर्मा, थाईलैण्ड और कम्बोडिया आदि में राष्ट्रधर्म बौद्ध-स्थविरवाद है, जिसका सर्वमान्य ग्रन्थ है —'पालि-तिपिटक'। उन देशों में उनकी अपनी-अपनी लिपियों मे समय-समय पर 'तिपिटक' के सुन्दर से सुन्दर संस्करण प्रकाशित होते रहे है। लन्दन की 'पालि टेक्स्ट सोसायटी' ने भी 'तिपिटक' के अधिकांश का प्रकाशन रोमन लिपि मे किया है। किन्तु अभी तक भारतवर्ष की किसी लिपि में यह अमूल्य साहित्य उपलब्ध नही है।

---

१. महावंस, वही।
२. महावंस, अध्याय १०–२३।
३. बौद्धधर्म के २५०० वर्ष, १९५६, पृ० ३५।

इस अभाव की पूर्ति के उद्देश्य से केन्द्रीय तथा बिहार सरकार के सयुक्त प्रयत्न से सम्पूर्ण 'पालि-तिपिटक' को देवनागरी लिपि मे सम्पादित तथा मुद्रित करने की योजना स्वीकृत की गई। प्राय: चार-चार सौ पृष्ठो वाले चालीस खण्डो में यह प्रकाशन समाप्त होगा। इसे पूर्ण करने का भार नालन्दा के 'देवनागरी तिपिटक प्रकाशन विभाग' को सौपा गया है। इस प्रकाशन का मुख्य उद्देश्य रोमन, सिहली, बर्मी तथा स्यामी लिपियों मे मुद्रित ग्रन्थो के आधार पर एक प्रामाणिक देवनागरी-सस्करण उपस्थित करना है।

'तिपिटक' के ग्रन्थों का विभाजन किस प्रकार है, यह निम्न तालिका से प्रकट होगा :—

तिपिटक

विनयपिटक	सुत्तपिटक	अभिधम्मपिटक
१. महावग्ग	१ दीघनिकाय	१. धम्मसङ्गणि
२. चुल्लवग्ग	२ मज्झिमनिकाय	२. विभङ्ग
३. पाराजिक	३. सयुत्तनिकाय	३. धातुकथा
४. पाचित्तिय	४. अङगुत्तरनिकाय	४. पुग्गलपञ्ञत्ति
५. परिवार	५. खुद्दकनिकाय	५. कथावत्थु
		६. यमक
		७. पट्ठान

खुद्दकनिकाय:

(१) खुद्दकपाठ
(२) धम्मपद
(३) उदान
(४) इतिवुत्तक
(५) सुत्तनिपात
(६) विमानवत्थु
(७) पेतवत्थु
(८) थेरगाथा
(९) थेरीगाथा
(१०) जातक
(११) निद्देस
(१२) पटिसम्भिदामग्ग
(१३) अपदान
(१४) बुद्धवंस
(१५) चरियापिटक

२. प्रस्तुत ग्रन्थ

बौद्ध-साहित्य मे जातक का स्थान महत्त्वपूर्ण है। इसमें भगवान् बुद्ध के पूर्वजन्मो की कथाये सगृहीत है, जिनमें यह दिखाया गया है कि बुद्धत्व का लाभ करने के उद्देश्य से बोधिसत्त्व किस तरह पूर्व जन्मो से दस पारमिताओं के अभ्यास मे लगे रहे। किन्ही विशेष अवस्थाओं के उत्पन्न होने पर बुद्ध अपने पूर्व जन्म की कथा कह कर दिखाया करते थे कि इसका सिलसिला पहले से चला आ रहा है—यह नई बात नही है। उदाहरणार्थ—देवदत्त के विद्वेषपूर्ण व्यवहार को देखकर बुद्ध ने कथा कही—

बहुत पहले किसी नगर मे एक घूम घूम कर बर्तन बेचने और बदलने वाले व्यापारी ने एक गरीब परिवार के सोने के बर्तन को ठग कर लेने का प्रयत्न किया। एक दूसरे ईमानदार व्यापारी ने उस परिवार को बता दिया कि यह बर्तन बहुमूल्य है, और उसे उचित मूल्य देकर ले लिया। इसी बात को लेकर पहले व्यापारी ने दूसरे के प्रति वैर कर लिया।

यह कथा कह कर बुद्ध ने बताया कि उस जन्म मे पहला व्यापारी देवदत्त था, और दूसरा व्यापारी मै ही था। तब से बराबर जन्म-जन्मान्तरो में वह मेरे प्रति वैर बढाता गया।

भगवान् के पूर्व जन्म की इस प्रकार की कथाये 'जातक' कही जाती है। आगे चलकर जातक कथाओ की सख्या मे वृद्धि होना प्रारम्भ हो गया और यह क्रम तब तक चलता रहा जब तक कि यह उस विस्तार को न पहुँच गया जो हमे 'तिपिटक' मे आज प्राप्त है। कथाओ के अन्त मे निष्कर्ष-स्वरूप गाथा या गाथायें कही गई है। जिन कथाओ के अन्त मे एक ही गाथा कही गई है उनका सग्रह 'एकक-निपात' में किया गया है। इस प्रकार निष्कर्ष-स्वरूप कही गई गाथाओं की संख्या के अनुसार 'दुक-निपात', 'तिक-निपात' आदि जातक मे कुल बाईस निपात है।

प्रस्तुत ग्रन्थ में उन गाथाओ भर का सग्रह है। सविस्तार कथा 'जातकट्ठकथावण्णना' में प्राप्त होती है। मालूम होता है कि बौद्ध युग मे ये कथाये इतनी प्रचलित थी कि उनकी निष्कर्ष-गाथाओं का उल्लेख कर देना ही पर्याप्त होता था। उतने ही से कथा समझ ली जाती थी। इसी कारण, 'तिपिटक' मे गाथाओ भर के सग्रह को 'जातक' के रूप मे ग्रहण किया। किन्तु अब, जब कि वे कथाये लुप्त हो गई है, बिना 'जातकट्ठकथावण्णना' के इस गाथा-संग्रह जातक का उपयोग कम है। हां, पालि-छन्द पर गवेषणापूर्ण अध्ययन करने वाले विद्यार्थी को इसमे बहुमूल्य सामग्रियाँ मिलेगी।

हमारे देश के सास्कृतिक इतिहास की बहुमूल्य सामग्रियो से पूर्ण 'जातकट्ठकथावण्णना' के पाँच जिल्द, प्रायः दो हजार पृष्ठ, हमारे लिये इतने महत्व के है कि 'तिपिटक' की छपाई उनके बिना पूरी नही समझी जायेगी।

३. प्रस्तुत संस्करण

यह संस्करण निम्नाङ्कित ग्रन्थों के पाठो के आधार पर तैयार किया गया है:—

बर्मी-सस्करण—छट्ठ-संगायन प्रकाशन, १९५६

स्यामी-संस्करण—महामकुट राजविद्यालय प्रकाशन, १९२६

सिहली-सस्करण—श्री पियतिस्स थेर द्वारा सम्पादित, १९५४

रोमन-सस्करण – (केवल गाथा भाग) श्री वी० फुसबोल द्वारा सम्पादित, १८७७-१८८७

स्थविरवाद परम्परा के चुने हुये प्रतिनिधियो के अन्तर्राष्ट्रीय सङ्घ के सोत्साह सम्मिलित प्रयत्न से तैयार किये गये 'छट्ठ-सगायन सस्करण' को हमने अपनी पहली पाण्डुलिपि तैयार करने के लिये आधार-स्वरूप ग्रहण किया है।

इस जिल्द मे भी सम्पादन के वे ही विस्तृत सिद्धान्त अपनाये गये है जो हमारी और जिल्दो मे विद्यमान है।

× × × ×

इस ग्रन्थ की पाण्डुलिपि को योग्यता से तैयार करने और अवधि के भीतर छपाई पूर्ण कर देने का श्रेय हमारे विद्वान् सम्पादक श्री लक्ष्मीनारायण तिवारी, एम० ए० तथा उनकी मण्डली को है।

वाराणसी
२५-८-५९

भिक्षु जगदीश काश्यप

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a	आ ā	इ i	ई ī	उ u	ऊ ū	ए e	ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ ḷa	अं aṁ

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kā	कि ki	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khi	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्क kka	ञ्च ñca	द्व dva	म्ब mba
क्ख kkha	ञ्छ ñcha	ध्य dhya	म्भ mbha
क्य kya	ञ्ज ñja	ध्व dhva	म्म mma
क्रि kri	ञ्झ, ञ्झ ñjha	न्त nta	म्य mya
क्ल kla	ट्ट ṭṭa	न्त्व ntva	म्ह mha
क्व kva	ट्ठ ṭṭha	न्थ ntha	य्य yya
ख्य khya	ड्ड, ड्ड ḍḍa	न्द nda	य्ह yha
ख्व khva	ड्ढ, ड्ढ ḍḍha	न्द्र ndra	ल्ल lla
ग्ग gga	ण्ट ṇṭa	न्ध ndha	ल्य lya
ग्घ ggha	ण्ठ ṇṭha	न्न nna	ल्ह lha
ग्य gya	ण्ड ṇḍa	न्य nya	व्ह vha
ग्र gra	ण्ण ṇṇa	न्ह nha	स्त sta
ङ्क ṅka	ण्ह ṇha	प्प ppa	स्त्र stra
ङ्ख ṅkha	त्त tta	प्फ ppha	स्न sna
ङ्ग ṅga	त्थ ttha	प्य pya	स्य sya
ङ्घ ṅgha	त्व tva	प्ल pla	स्स ssa
च्च cca	त्य tya	ब्ब bba	स्म sma
च्छ ccha	त्र tra	ब्भ bbha	स्व sva
ज्ज jja	द्द, द्द dda	ब्य bya	ह्म hma
ज्झ, ज्झ jjha	द्ध ddha	ब्र bra	ह्व hva
ञ्ञ ñña	द्य dya	म्प mpa	ळ्ह ḷha
ञ्ह ñha	द्र dra	म्फ mpha	

ा = ā; ि = i; ी = ī; ु = u; ू = ū; े = e; ो = o

१	२	३	४	५, ५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

जातकपालि

(पठमो भागो)

सूची

:०:

सुत्तपिटके

खुद्दकनिकाये

जातकं

(पठमो भागो)

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

जातकपालि

(पठमो भागो)

१. एककनिपातो

१. अपण्णकजातकं

१. अपण्णकं ठानमेके, दुतियं आहु तक्किका ।
एतदञ्ञाय मेधावी, तं गण्हे यदपण्णकं ति ।।

---

२. वण्णुपथजातकं

२. अकिलासुनो वण्णुपथे खणन्ता,
उदङ्गणे तत्थ पपं अविन्दुं ।
एवं मुनि[1] विरियबलूपपन्नो,[2]
अकिलासु-विन्दे हृदयस्स सन्तिं ति ।।

---

३. सेरिववाणिजजातकं

३. इध[3] चे नं[3] विराधेसि, सद्धम्मस्स नियामतं[4] ।
चिरं त्वं अनुतप्पेसि,[5] सेरिवायं व वाणिजो ति ।।

---

१. मुनी – म० । २. वीरिय० – स्या० । ३–३. इध चे हि नं–सी०, रो० । ४. नियामकं – स्या० । ५. अनुतपेस्ससि – सी०, रो० ।

४. चूळसेट्ठिजातकं[1]

४. अप्पकेन पि मेधावी, पाभतेन विचक्खणो।
समुट्ठापेति अत्तानं, अणुं अग्गिं व सन्धमं ति॥

---

५. तण्डुलनाळिजातकं

५. किमग्घति तण्डुलनाळिकायं,
अस्सान मूलाय वदेहि राज।
बाराणसिं सन्तरबाहिरतो,
अयमग्घति तण्डुलनाळिका ति॥

---

६. देवधम्मजातकं

६. हिरिओत्तप्पसम्पन्ना, सुक्कधम्मसमाहिता।
सन्तो सप्पुरिसा लोके, देवधम्मा ति वुच्चरे ति॥

---

७. कट्ठहारिजातकं

७. पुत्तो त्याहं महाराज, त्वं मं पोस जनाधिप।
अञ्ञे पि देवो पोसेति, किञ्च देवो सकं पजं ति॥

---

८. गामणिजातकं

B. 3 ८. अपि अतरमानानं, फलासा व समिज्झति।
विपक्कब्रह्मचरियोस्मि, एवं जानाहि गामणी ति॥

---

९. मखादेवजातकं[2]

९. उत्तमङ्गरुहा मय्हं, इमे जाता वयोहरा।
पातुभूता देवदूता, पब्बज्जासमयो ममा ति॥

---

१. चुल्लकसेट्ठिजातकं – स्या०, रो०; चुल्लसेट्ठिजातकं – सी० । २. मघदेवजातकं – म० ।

१०. सुखविहारिजातकं

१०. यञ्च अञ्ञे न रक्खन्ति, यो च अञ्ञे न रक्खति।
स वे राज सुखं सेति, कामेसु अनपेक्खवा ति ।।

अपण्णकवग्गो पठमो।

तस्सुद्दानं

वरापण्णक वण्णुपथ सेरिवरो,
सुविचक्खण[1] तण्डुलनाळिकस्सा ।
हिरिपुत्तवरुत्तगामणिना,
यो च न रक्खति तेन दसा ति ।।

—— ० ——

११. लक्खणमिगजातकं[2]

११. होति सीलवतं अत्थो, पटिसन्थारवुत्तिनं ।
लक्खणं पस्स आयन्तं, ञातिसङ्घपुरक्खतं[3] ।
अथ पस्ससि मं काळं, सुविहीनं व ञातिभी[4] ति ।।

---

१२. निग्रोधमिगजातकं

१२. निग्रोधमेव सेवेय्य, न साखमुपसंवसे ।
निग्रोधस्मिं मतं सेय्यो, यञ्चे साखस्मि[5] जीवितं ति ।। B.4

---

१३. कण्डिजातकं[6]

१३. धिरत्थु कण्डिनं सल्लं, पुरिसं गाळ्हवेधिनं ।
धिरत्थु तं जनपदं, यत्थित्थी परिणायिका ।
ते चा पि धिक्किता सत्ता, ये इत्थीनं वसंगता ति ।।

---

१. सुविचक्खणो–सी०। २. लक्खणजातकं–स्या०। ३ ञातिसंघपुरक्खितं–स्या०। ४. ञातिही–सी०, रो०। ५. साखस्मिं–सी०, रो०। ६. कण्डिनजातक–सी०, स्या०, रो०।

१४. वातमिगजातकं

१४. न किरत्थि रसेहि पापियो,
आवासेहि व[1] सन्थवेहि वा ।
वातमिगं गहननिस्सितं,[2]
वसमानेसि रसेहि सञ्जयो ति ॥

---

१५. खरादियजातकं

१५. अट्ठक्खुरं खरादिये, मिगं वङ्कातिवङ्किनं ।
सत्तहि कालातिक्कन्तं,[3] न नं ओवदितुस्सहे ति ॥

---

१६. तिपल्लत्थमिगजातकं

B. 5 १६. मिगं तिपल्लत्थमनेकमायं,
अट्ठक्खुरं अड्ढरत्तापपायिं[4] ।
एकेन सोतेन छमास्ससन्तो,
छहि कलाहितिभोति[5] भागिनेय्यो ति ॥

---

१७. मालुतजातकं

१७. काळे वा यदि वा जुण्हे, यदा वायति मालुतो ।
वातजानि[6] हि सीतानि, उभोत्थमपराजिता ति ॥

---

१८. मतकभत्तजातकं

१८. एवं चे सत्ता जानेय्युं, दुक्खायं जातिसम्भवो ।
न पाणो पाणिनं हञ्ञे, पाणघाती हि सोचती ति ॥

---

१. वा – सी०, स्या०, रो० । २. गेहनिस्सितं – सी०, रो० । ३. कलाहतिक्कन्तं – सी०; कालाहतिक्कन्तं – रो०; कालेहतिक्कन्तं – स्या० । ४. अड्ढरत्तावपायिं – सी०, रो० । ५. कलाहतिभोति – सी०, स्या०, रो० । ६. वातजाति – सी० ।

१९. आयाचितभत्तजातकं[1]

१९. सचे मुच्चे[2] पेच्च मुच्चे[2], मुच्चमानो हि बज्झति ।
न हेवं धीरा मुच्चन्ति, मुत्ति बाळस्स बन्धनं ति ।।

---

२०. नळपानजातकं

२०. दिस्वा पदमनुत्तिण्णं, दिस्वानोतरितं पदं ।
नळेन वारिं पिस्साम[3], नेव मं त्वं वधिस्ससी ति ।।

सीलवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

अथ लक्खण साख धिरत्थु पुन, B
न किरत्थि रसेहि खरादिया ।
अतिभोति[4] वर[4] मालुत पाण,
मुच्चेन नळअव्हयनेन भवन्ति दसा ति ।।

—— ० ——

२१. कुरुङ्गमिगजातकं

२१. ञातमेतं कुरुङ्गस्स, यं त्वं सेपण्णि सिय्यसि[5] ।
अञ्ञं सेपण्णिं[6] गच्छामि, न मे ते रुच्चते फलं ति ।।

---

२२. कुक्कुरजातकं

२२. ये कुक्कुरा राजकुलम्हि[7] वद्धा,
कोलेय्यका वण्णबलूपपन्ना ।
तेमे न वज्झा मयमस्म वज्झा,
नायं सघच्चा दुब्बलघातिकायं ति ।।

---

१. अयाचितजातक—रो० । २—२. मुञ्चे पेच्च मुञ्चे—सी०, स्या०, रो० । ३. पिविस्साम—सी०, स्या०, रो० । ४—४. अति भातिरस—सी०, स्या० । ५. -सेय्यसी—सी०, स्या०, रो० । ६. सेपण्णि—म० । ७. राजकुलस्मि—स्या०, रो० ।

२३. गोजानीयजातकं[1]

२३. अपि पस्सेन सेमानो, सल्लेभि[2] सल्ललीकतो ।
सेय्यो व वळवा गोजो[3], युञ्ज मञ्ञे व सारथी ति ।।

---

२४. आजञ्ञजातकं

२४. यदा यदा यत्थ यदा, यत्थ यत्थ यदा यदा ।
आजञ्ञो कुरुते वेगं, हायन्ति तत्थ वाळवा ति ।।

---

२५. तित्थजातकं

B. 7 २५. अञ्ञमञ्ञेहि तित्थेहि, अस्सं पायहि सारथि ।
अच्चासनस्स पुरिसो, पायासस्स पि तप्पती ति ।।

---

२६. महिळामुखजातकं

२६. पुराणचोरान वचो निसम्म,
महिळामुखो पोथयमन्वचारी[4] ।
सुसञ्ञतानं हि वचो निसम्म,
गजुत्तमो सब्बगुणेसु अट्ठा ति ।।

---

२७. अभिण्हजातकं

२७. नालं कबळं पदातवे,
न च पिण्डं न कुसे न घंसितुं ।
मञ्ञामि अभिण्हदस्सना,
नागो स्नेहमकासि[5] कुक्कुरे ति ।।

•

---

१. भोजाजानीयजातकं – सी०, स्या० । २. सल्लेहि – सी०, रो० । ३. भोज्जो – सी०; भोज्झो – स्या०, रो० । ४. पोथयमानुचारी – सी०; ० चारि – स्या०, रो० । ५. सिनेहमकासि – सी०, स्या०, रो० ।

२८. नन्दिविसालजातकं

२८. मनुञ्ञमेव भासेय्य, नामनुञ्ञं कुदाचनं ।
मनुञ्ञं भासमानस्स, गरुं भारं उदद्धरि ।
धनं च नं अलाभेसि[1], तेन चत्तमनो अहू ति ॥

२९. कण्हजातकं

२९. यतो यतो गरु धुरं, यतो गम्भीरवत्तनी ।
तदास्सु[2] कण्हं युञ्जन्ति, स्वास्सु तं वहते धुरं ति ॥

३०. मुनिकजातकं

३०. मा मुनिकस्स पिहयि, आतुरन्नानि भुञ्जति ।
अप्पोस्सुक्को भुसं खाद, एतं दीघायुलक्खणं ति ॥

कुरुङ्गवग्गो ततियो ।

तस्सुद्दानं

कुरुङ्गस्स कुक्कुरगोजवरो[3],
पुन वाळवस्ससिरिव्हयनो ।
महिळामुखनामनुञ्ञवरो,
वहते धुर मुनिकेन दसा ति ॥

३१. कुलावकजातकं

३१. कुलावका मातलि सिम्बलिस्मिं,
ईसामुखेन परिवज्जयस्सु ।
कामं चजाम असुरेसु पाणं,
मा[4] मे दिजा विक्कुलवा[4] अहेसुं न्ति ॥

१. अलब्भेसि – सी०, रो० । २. तदस्सु – सी०, रो० । ३. ० भोजवरो – सी०, स्या० । ४–४. मायिमे दिजा विकुलावा – सी०, स्या०, रो० ।

३२. नच्चजातकं

३२. रुदं मनुञ्ञं रुचिरा च पिट्ठि,
वेळुरियवण्णूपनिभा च गीवा।
ब्याममत्तानि च पेखुणानि,
नच्चेन ते धीतरं नो ददामी ति॥

---

३३. सम्मोदमानजातकं

B 9 ३३. सम्मोदमाना गच्छन्ति, जालमादाय पक्खिनो।
यदा ते विवदिस्सन्ति, तदा एहिन्ति मे वसं ति॥

---

३४. मच्छजातकं

३४. न मं सीतं न मं उण्हं, न मं जालस्मि बाधनं।
यञ्च मं मञ्ञते मच्छी, अञ्ञं सो रतिया गतो ति॥

---

३५. वट्टकजातकं

३५. सन्ति पक्खा अपतना, सन्ति पादा अवञ्चना।
मातापिता च निक्खन्ता, जातवेद पटिक्कमा ति॥

---

३६. सकुणजातकं

३६. यं निस्सिता जगतिरुहं विहङ्गमा, स्वायं अग्गिं पमुञ्चति।
दिसा भजथ वक्कङ्गा[1], जातं सरणतो भयं ति॥

---

३७. तित्तिरजातकं

३७. ये वुड्ढमपचायन्ति[2], नरा धम्मस्स कोविदा।
दिट्ठेव धम्मे पासंसा, सम्पराये च सुग्गती ति॥

---

१. वङ्कङ्गा – स्या०। २. वद्ध० – सी०, रो०।

३८. बकजातकं

३८. नाच्चन्तं[1] निकतिप्पञ्ञो, निकत्या सुखमेधति ।
आराधेति[2] निकतिप्पञ्ञो[2], बको कक्कटकामिवा ति ॥

---

३९. नन्दजातकं

३९. मञ्ञे सोवण्णयो रासि, सोण्णमाला च नन्दको ।
यत्थ दासो आमजातो, ठितो थुल्लानि गज्जती ति ॥

---

४०. खदिरङ्गारजातकं

४०. कामं पतामि निरयं, उद्धंपादो[3] अवंसिरो ।
नानरियं करिस्सामि, हन्द पिण्डं पटिग्गहा ति ॥

[कुलावकवग्गो चतुत्थो ।]

तस्सुद्दानं

सिरिमातलि धीतर पक्खिवरो,
रतियागतो[4] मातापिता च पुन ।
जगतिरुह वुड्ढ[5] सुकक्कटको,
तथा नन्दकपिण्डवरेन[6] दसा ति[6] ॥

---

४१. लोसकजातकं

४१. यो अत्थकामस्स हितानुकम्पिनो,
ओवज्जमानो न करोति सासनं ।
अजिया पादमोलम्ब[7],
मित्तको विय सोचती ति ॥

---

१. नाच्चन्त – सी०, रो० । २–२. आराधे निकतिपञ्ञो – रो० । ३. उद्धपादो – सी०, स्या, रो० । ४. रातिरागतो – सी०, स्या० । ५. वद्धद्द – सी० । ६. तथा नन्दकपिण्डिपरेन दस – सी० । ७. पादमोलुब्भ – सी०, स्या०, रो० ।

४२. कपोतजातकं

3. 11 ४२. यो अत्थकामस्स हितानुकम्पिनो,
ओवज्जमानो न करोति सासनं ।
कपोतकस्स वचनं अकत्वा,
अमित्तहत्थत्थगतो व सेती ति ॥

---

४३. वेळुकजातकं

४३. यो अत्थकामस्स हितानुकम्पिनो,
ओवज्जमानो न करोति सासनं ।
एवं सो निहतो सेति,
वेळुकस्स यथा पिता ति ॥

---

४४. मकसजातकं

४४. सेय्यो अमित्तो मतिया उपेतो,
न त्वेव मित्तो मतिविप्पहीनो ।
मकसं वधिस्सं ति हि एळमूगो,
पुत्तो पितु अब्भिदा उत्तमङ्गं ति ॥

---

४५. रोहिणिजातकं[1]

४५. सेय्यो अमित्तो मेधावी, यञ्चे बालानुकम्पको ।
पस्स रोहिणिकं जम्मिं, मातरं हन्त्वान सोचती ति ॥

---

१. रोहिणीजातक—सी०, स्या०, रो० ।

४६. आरामदूसकजातकं

४६. न वे अनत्थकुसलेन, अत्थचरिया सुखावहा ।
हापेति अत्थं दुम्मेधो, कपि आरामिको यथा ति ।।

---

४७. वारुणिदूसकजातकं[1]

४७. न वे अनत्थकुसलेन, अत्थचरिया सुखावहा । B. 12
हापेति अत्थं दुम्मेधो, कोण्डञ्ञो वारुणिं यथा ति ।।

---

४८. वेदब्बजातकं

४८. अनुपायेन यो अत्थं, इच्छति सो विहञ्ञति ।
चेता हनिंसु वेदब्बं[2], सब्बे ते ब्यसनमज्झगू[3] ति[3] ।।

---

४९. नक्खत्तजातकं

४९. नक्खत्तं पटिमानेन्तं[4], अत्थो बालं उपच्चगा ।
अत्थो अत्थस्स नक्खत्तं, किं करिस्सन्ति तारका ति ।।

---

५०. दुम्मेधजातकं

५०. दुम्मेधानं सहस्सेन, यञ्ञो मे उपयाचितो ।
इदानि खोहं यजिस्सामि, बहु[5] अधम्मिको जनो ति ।।

अत्थकामवग्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्दानं

अथ मित्तक मातु कपोतवरो,
तथा वेळूक एळमूगो रोहिणी ।
कपि वारुणि चेतचरा च पुन,
तथा तारक यञ्ञवरेन दसा ति ।।

पठमो पण्णासको ।

---

१. वारूणी जातकं–सी०, वारूणिजातक–रो० । २. वेदब्भं–सी०, रो० । ३–३. ब्यसनमज्झगूति–सी०, रो०; ब्यसनमज्झगुन्ति–स्या० । ४. पतिमानेन्तं–सी०, रो० । ५. बहू–सी०, रो० ।

५१. महासीलवजातकं

B. 13 ५१. आसीसेथेव[1] पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोहं अत्तानं, यथा इच्छिं तथा अहू ति ॥

---

५२. चूळजनकजातकं

५२. वायमेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोहं अत्तानं, उदका थलमुब्भतं ति ॥

---

५३. पुण्णपातिजातकं

५३. तथेव पुण्णा पातियो, अञ्ञायं वत्तते कथा ।
आकारणेन[2] जानामि, न चायं[3] भद्दिका सुरा ति ॥

---

५४. किंफलजातकं

५४. नायं रुक्खो दुरारुहो, न पि गामतो आरका ।
आकारणेन जानामि, नायं सादुफलो दुमो ति ॥

---

५५. पञ्चावुधजातकं

५५. यो अलीनेन चित्तेन, अलीनमनसो नरो ।
भावेति कुसलं धम्मं, योगक्खेमस्स पत्तिया ।
पापुणे अनुपुब्बेन, सब्बसंयोजनक्खयं ति ॥

---

५६. कञ्चनक्खन्धजातकं

B. 14 ५६. यो पहट्ठेन चित्तेन, पहट्ठमनसो नरो ।
भावेति कुसलं धम्मं, योगक्खेमस्स पत्तिया ।
पापुणे अनुपुब्बेन, सब्बसंयोजनक्खयं ति ॥

---

१. आसिसेथेद – सी०, स्या०, रो० । २. आकारकेन – सी०, स्या०, रो० । ३. नेवायं – स्या० ।

५७. वानरिन्दजातकं

५७. यस्सेते चतुरो धम्मा, वानरिन्द यथा तव ।
सच्चं धम्मो धिति[1] चागो, दिट्ठं सो अतिवत्तती ति ।।

---

५८. तयोधम्मजातकं

५८. यस्सेते च तयो धम्मा, वानरिन्द यथा तव ।
दक्खियं सूरियं पञ्ञा, दिट्ठं सो अतिवत्तती ति ।।

---

५९. भेरिवादकजातकं

५९. धमे धमे नातिधमे, अतिधन्तं हि पापकं ।
धन्तेन हि सतं लद्धं, अतिधन्तेन नासितं ति ।।

---

६०. सङ्खधमजातकं

६०. धमे धमे नातिधमे, अतिधन्तं हि पापकं ।
धन्तेनाधिगता भोगा, ते तातो विधमी धमं ति ।।

आसीसवग्गो छट्ठो ।

तस्सुद्दानं

यथा इच्छिं[2] तथाहुदका[3] थला[3], B. 15
सुर[4] सादुफलो च[5] अलीनमनो[6] ।
सम्पहट्ठमनो चतुरो च तयो,
सतलद्धक भोगधनेन दसा ति ।।

---

१. धिती–सी०, रो० । २. इच्छि–स्या० । ३–३. दथाहु दथालका–सी० । ४. सूर–सी० । ५. व–सी०, स्या० । ६. अतिधमनो–सी० ।

६१. असातमन्तजातकं

६१. असा लोकित्थियो नाम, वेला तासं न विज्जति ।
सारत्ता च पगब्भा च, सिखी सब्बघसो यथा ।
ता हित्वा पब्बजिस्सामि, विवेकमनुब्रूहयं ति ।।

---

६२. अण्डभूतजातकं

६२. यं ब्राह्मणो अवादेसि, वीणं समुखवेठितो ।
अण्डभूता भता भरिया, तासु को जातु विस्ससे ति ।।

---

६३. तक्कपण्डितजातकं

६३. कोधना अकतञ्ञू च, पिसुणा मित्तभेदिका[1] ।
ब्रह्मचरियं चर भिक्खु, सो सुखं न विहाहसी[2] ति[2] ।।

---

६४. दुराजानजातकं

६४. मा सु नन्दि इच्छति मं, मा सु सोचि न मिच्छति ।
थीनं भावो दुराजानो, मच्छस्सेवोदके गतं ति ।।

---

६५. अनभिरतिजातकं

B. 16 10 ६५. यथा नदी च पन्थो च, पानागारं सभा पपा ।
एवं लोकित्थियो नाम, नासं कुज्झन्ति पण्डिता ति ।।

---

६६. मुदुलक्खणजातकं

६६. एका इच्छा पुरे आसि, अलद्धा मुदुलक्खणं ।
यतो लद्धा अळारक्खी, इच्छा इच्छं विजायथा ति ।।

---

१. च विभेदिका – सी०, स्या०, रो० । २–२. विहाहिसीति – सी०, स्या०, रो० ।

६७. उच्छङ्गजातकं

६७. उच्छङ्गे देव मे पुत्तो, पथे धावन्तिया पति ।
तञ्च देसं न पस्सामि, यतो सोदरियमानये ति ॥

---

६८. साकेतजातकं

६८. यस्मिं मनो निविसति, चित्तञ्चा पि पसीदति ।
अदिट्ठपुब्बके पोसे, कामं तस्मिं पि विस्ससे ति ॥

---

६९. विसवन्तजातकं

६९. धिरत्थु तं विसं वन्तं, यमहं जीवितकारणा[1] ।
वन्तं पच्चावमिस्सामि, मतं मे जीवितावरं ति ॥

---

७०. कुद्दालजातकं

७०. न तं जितं साधु जितं, यं जितं अवजीयति[2] ।
तं खो जितं साधु जितं, यं जितं नावजीयती[3] ति ॥

इत्थिवग्गो सत्तमो ।

तस्सुद्दानं

सिखीसब्बघसो पि च वीणवरो[4], B 17
पिसुणा[5] मित्तभेदिका[5] नन्दी नदी ।
मुदुलक्खण सोदरिया च मनो,
विस साधुजितेन भवन्ति दसा ति ॥

—— ० ——

७१. वरुणजातकं[6]

७१. यो पुब्बे करणीयानि, पच्छा सो कातुमिच्छति ।
वरुणकट्ठभञ्जो[7] व, स पच्छा मनुतप्पती ति ॥

---

१. जीवितकारणं–सी० । २. अवजिय्यति–स्या० । ३. नावजिय्यती–स्या० । ४. वीणावरो–रो० । ५–५. पिसुणा च विभेदिका–सी० । ६. वरणजातक–सी०, रो० । ७. वरुणकट्ठं–स्या०; वररणकट्ठ–सी०, रो० ।

७२. सीलवहत्थिजातकं[1]

७२. अकतञ्ञुस्स पोसस्स, निच्चं विवरदस्सिनो ।
सब्बं चे पठविं[2] दज्जा, नेव नं अभिराधये ति ॥

---

७३. सच्चंकिरजातकं

७३. सच्चं किरेवमाहंसु, नरा एकच्चिया इध ।
कट्ठं निप्लवितं[3] सेय्यो, न त्वेवेकच्चियो नरो ति ॥

---

७४. रुक्खधम्मजातकं

७४. साध सम्बहुला ञाती, अपि रुक्खा अरञ्ञजा ।
वातो वहति एकट्ठं, ब्रहन्तं पि वनप्पतिं[4] ति ॥

---

७५. मच्छजातकं

B. 13 ७५. अभित्थनय पज्जुन्न, निधिं काकस्स नासय ।
काकं सोकाय रन्धेहि, मञ्च सोका पमोचया ति ॥

---

७६. असङ्कियजातकं

७६. असङ्कियोम्हि गामम्हि, अरञ्ञे नत्थि मे भयं ।
उजुं[5] मग्गं समारूळ्हो, मेत्ताय करुणाय चा ति ॥

---

७७. महासुपिनजातकं

७७. उसभा रुक्खा गावियो गवा च,
अस्सो कंसो सिङ्गाली[6] च कुम्भो ।
पोक्खरणी च अपाकचन्दनं,

---

१. सीलवनागराजजातकं–सी०; सीलवनागजातकं–स्या० । २. पथविं–म० । ३. विल्पावितं–सी०, रो०; निप्फवितं–स्या० । ४. वनस्पतिं–सी०, रो० । ५. उजु–सी०, स्या०, रो० । ६. सिगाली–सी०, स्या०, रो० ।

लाबूनि[1] सीदन्ति सिला प्लवन्ति ।।
मण्डूकियो कण्हसप्पे गिलन्ति,
काकं सुपण्णा[2] परिवारयन्ति ।
तसा वका एळकानं भयाहि,
विपरियासो[3] वत्तति नयिध मत्थी ति ।।

७८. इल्लिसजातकं

७८. उभो खञ्जा उभो कुणी, उभो विसमचक्खुका[4] ।
उभिन्नं पिळका जाता, नाहं पस्सामि इल्लिसं ति ।।

७९. खरस्सरजातकं

७९. यतो विलुत्ता च हता च गावो, B. 19
दड्ढानि गेहानि जनो च नीतो ।
अथागमा पुत्तहताय पुत्तो,
खरस्सरं डिण्डिमं[5] वादयन्तो ति ।।

८०. भीमसेनजातकं

८०. यं ते पविकत्थितं पुरे,
अथ ते पूतिसरा सजन्ति पच्छा ।
उभयं न समेति भीमसेन,
युद्धकथा च इदञ्च ते विहञ्ञं ति ।।

वरुणवग्गो अट्ठमो ।

तस्सुद्दानं

वरुणा अकतञ्ञूवरे तु सच्चवरं,
सवनप्पतिना च अभित्थनय[6] ।
करुणाय सिलाप्लव इल्लिसतो,
पुन डिण्डिमपूतिसरेन दसा ति ।।

—०—

१. लापूनि–सी०.रो०; लावूनि–स्या० । २. सुवण्णा–सी०, स्या० । ३. विपरियायो–स्या० । ४. विसमचक्खुला–सी०, रो० । ५. डेण्डिमं–सी०, स्या०, रो० । ६. अहित्थनय–सी० ।

८१. सुरापानजातकं

८१. अपायिम्ह अनच्चिम्ह, अगायिम्ह रुदिम्ह च ।
विसञ्ञिकरणिं[1] पित्वा[2], दिट्ठा नाहुम्ह वानरा ति ॥

---

८२. मित्तविन्दकजातकं[3]

B.20 ८२. अतिक्कम्म रमणकं, सदामत्तञ्च दूभकं ।
स्वासि पासाणमासीनो, यस्मा जीवं न मोक्खसी ति ॥

---

८३. कालकण्णिजातकं[4]

८३. मित्तो हवे सत्तपदेन होति,
सहायो पन द्वादसकेन होति ।
मासड्ढमासेन च ञाति होति,
ततुत्तरिं अत्तसमो पि होति ।
सोहं कथं अत्तसुखस्स हेतु,
चिरसन्थुतं[5] काळकण्णिं जहेय्यं ति ॥

---

८४. अत्थस्सद्वारजातकं

८४. आरोग्यमिच्छे परमञ्च लाभं,
सीलञ्च वुद्धानुमतं सुतञ्च ।
धम्मानुवत्ती च अलीनता च,
अत्थस्स द्वारा पमुखा छळेते ति ॥

---

८५. किंपक्कजातकं

८५. आयतिं[6] दोसं नाञ्ञाय, यो कामे पटिसेवति[7] ।
विपाकं ते हनन्ति[8] नं, किंपक्कमिव भक्खितं ति ॥

---

१. विसञ्ञकरणि–सी०, रो० । २. पीत्वा–सी०, रो० । ३. मित्तविन्दजातकं–सी०, स्या०, रो० । ४. काळकण्णिजातकं–सी०, स्या०, रो० । ५. चिरसत्थुनं–रो० । ६. आयति–सी० । ७. पतिसेवति–सी०, रो० । ८. हनन्ती–स्या०, रो० ।

८६. सीलवीमंसकजातकं[1]

८६. सीलं किरेव कल्याणं, सीलं लोके अनुत्तरं ।
पस्स घोरविसो नागो, सीलवा ति न हञ्ञती ति ।।

८७. मङ्गलजातकं

८७. यस्स मङ्गला[2] समूहतासे[3], B. 21
उप्पाता[4] सुपिना च लक्खणा च ।
सो[5] मङ्गलदोसवीतिवत्तो,
युगयोगाधिगतो न जातुमेती ति ।।

८८. सारम्भजातकं

८८. कल्याणिमेव मुञ्चेय्य, न हि मुञ्चेय्य पापिकं ।
मोक्खो कल्याणिया साधु, मुत्वा तप्पति[6] पापिकं ति ।।

८९. कुहकजातकं

८९. वाचा व किर ते आसि, सण्हा सखिलभाणिनो ।
तिणमत्ते असज्जित्थो, नो च निक्खसतं हरं ति ।।

९०. अकतञ्ञुजातकं[7]

९०. यो पुब्बे कतकल्याणो, कतत्थो नावबुज्झति ।
पच्छा किच्चे समुप्पन्ने, कत्तारं नाधिगच्छती ति ।।

अपायिम्हवग्गो नवमो ।

तस्सुद्दानं

अपायिम्ह च दूभक[8] सत्तपदं,
छळद्दर[9] च आयतिना च पुन ।

१. सीलविमंसजातक–सी०; सीलवीमंसनजातक–स्या०, रो० । २. मङ्गल–सी० । ३. समूहता–सी०, स्या०, रो० । ४. उप्पादा–रो० । ५. स–सी०, रो० । ६. तपति–सी०, रो० । ७. अकतञ्ञूजातक–सी०, स्या०, रो० । ८. दुभक–स्या० । ९. छळद्दय–सी०, स्या० ।

अहिसीलव मङ्गलि पापिकस्सा,
सतंनिक्ख कतत्थवरेन दसा[1] ति[1] ॥

—o—

९१. लित्तजातकं

B. 22 ९१. लित्तं परमेन तेजसा, गिलमक्खं पुरिसो न बुज्झति ।
गिल रे गिल पापधुत्तक, पच्छा ते कटुकं भविस्सती ति ॥

९२. महासारजातकं

९२. उक्कट्ठे सूरमिच्छन्ति, मन्तीसु[2] अकुतूहलं[2] ।
पियञ्च अन्नपानम्हि, अत्थे जाते च पण्डितं ति ॥

९३. विसासभोजनजातकं

९३. न विस्ससे अविस्सत्थे, विस्सत्थे पि न विस्ससे ।
विस्सासा भयमन्वेति, सीहं व मिगमातुका ति ॥

९४. लोमहंसजातकं

९४. सोतत्तो सोसिन्दो[3] चेव, एको भिंसनके वने ।
नग्गो न चग्गिमासीनो, एसनापसुतो मुनी ति ॥

९५. महासुदस्सनजातकं

९५. अनिच्चा वत सङ्खारा, उप्पादवयधम्मिनो ।
उप्पज्जित्वा निरुज्झन्ति, तेसं वूपसमो सुखो ति ॥

९६. तेलपत्तजातकं

९६. समतित्तिकं अनवसेकं, तेलपत्तं यथा परिहरेय्य ।
एवं सचित्तमनुरक्खे, पत्थयानो दिसं अगतपुब्बं ति ॥

१–१. दस–सी०, स्या० । २–२. विसत्थे पि न विस्ससे–सी० । ३. सोसीतो–सी०, स्या०, रो० ।

९७. नामसिद्धिजातकं

९७. जीवकं च मतं दिस्वा, धनपालिं च दुग्गतं । B 23
पन्थकं च वने मूळ्हं, पापको पुनरागतो ति ॥

९८. कूटवाणिजजातकं

९८. साधु खो पण्डितो नाम, न[1] त्वेव[1] अतिपण्डितो ।
अतिपण्डितेन पुत्तेन, मनम्हि उपकूळितो[2] ति ॥

९९. परोसहस्सजातकं

९९. परोसहस्सं पि समागतानं,
कन्देय्युं ते वस्ससतं अपञ्ञा ।
एको व सेय्यो पुरिसो सपञ्ञो,
यो भासितस्स विजानाति अत्थं ति ॥

१००. असातरूपजातकं

१००. असातं सातरूपेन, पियरूपेन अप्पियं ।
दुक्खं सुखस्स रूपेन, पमत्तमतिवत्तती ति ॥

लित्तवग्गो दसमो ।

तस्सुद्दानं

गिलमक्खकुतूहलमातुकस्सा,
मुनिना च अनिच्चतपत्तवरं ।
धनपालिवरो अतिपण्डितको,
सपरोसहस्सअसातदसा ति ॥

मज्झिमो पण्णासको ।

---

१०१. परोसतजातकं

१०१. परोसतं चे[3] पि समागतानं, B. 24
झायेय्युं ते वस्ससतं अपञ्ञा ।

१–१. नत्थेव–रो० । २. उपकूलितो–सी०; उपकुट्ठितो–स्या० । ३ वे–स्या०, रो० ।

एको व सेय्यो पुरिसो सपञ्ञो,
यो भासितस्स विजानाति अत्थं ति ॥

---

१०२. पण्णिकजातकं

१०२. यो दुक्खफुट्ठाय भवेय्य ताणं,
सो मे पिता दुब्भि[1] वने करोति ।
सा कस्स कन्दामि वनस्स मज्झे,
यो तायिता सो सहसं[2] करोती ति ॥

---

१०३. वेरिजातकं[3]

१०३. यत्थ वेरी निविसति[4], न वसे तत्थ पण्डितो ।
एकरत्तं दिरत्तं वा, दुक्खं वसति वेरिसू ति ॥

---

१०४. मित्तविन्दकजातकं

१०४. चतुब्भि अट्ठज्झगमा, अट्ठाहि पि च सोळस ।
सोळसाहि[5] च बात्तिंस[6], अत्रिच्छं चक्कमासदो ।
इच्छाहतस्स पोसस्स, चक्कं भमति मत्थके ति ॥

---

१०५. दुब्बलकट्ठजातकं

B. 25 १०५. बहुम्पेतं वने कट्ठं, वातो भञ्जति दुब्बलं ।
तस्स चे भायसी[7] नाग, किसो नून भविस्ससी ति ॥

---

१०६. उदञ्चनीजातकं[8]

१०६. सुखं वत मं जीवन्तं, पचमाना उदञ्चनी ।
चोरी जायप्पवादेन, तेलं लोणं च याचती ति ॥

---

१. दूभि–सी०, रो०; दुभि–स्या० । २. सहसा–सी०, स्या०, रो० । ३. वेरीजातक–सी० । ४. निवसति–सी०; निवीसति–स्या० । ५. सोळसाभि–स्या० । ६. बत्तिंस–सी०, स्या०; बत्तिसा–रो० । ७. भायसि–सी०, स्या० । ८. उदंचनिजातक–सी०, रो० ।

१०७. सालित्तकजातकं[1]

१०७. साधु खो सिप्पकं नाम, अपि यादिस कीदिसं ।
पस्स खञ्जप्पहारेन, लद्धा गामा चतुद्दिसा ति ॥

---

१०८. बाहियजातकं

१०८. सिक्खेय्य सिक्खितब्बानि, सन्ति तच्छन्दिनो[2] जना ।
बाहिया हि[3] सुहन्नेन, राजानमभिराधयी ति ॥

---

१०९. कुण्डपूवजातकं[4]

१०९. यथन्नो पुरिसो होति, तथन्ना तस्स देवता ।
आहरेतं कुण्डपूवं[5], मा मे भागं विनासया ति ॥

---

११०. सब्बसंहारकपञ्हजातकं[6]

११०. सब्बसंहारको नत्थि, सुद्धं कङ्गु पवायति । B 26
अलिकं भायतियं[7] धुत्ती, सच्चमाह[8] महल्लिका ति ॥

परोसतवग्गो[9] एकादसमो ।

तस्सुद्दानं

सपरोसत तायित वेरी पुन,
भमचक्कथ नागसिरिव्हयनो ।
सुखकं च वत सिप्पक बाहिया,
कुण्डपूव महल्लिकका च दसा ति ॥

———o———

१. सालित्तजातक–सी० । २. सच्छन्दिनो–सी०, रो० । ३. पि–सी०, स्या०, रो० । ४. कुण्डकपूवजातक–स्या०, रो० । ५. कणं पूवं–सी०, रो० । ६. सब्बसंहारक-पञ्हो–स्या०; ० पञ्ह–रो०; सब्बसंहारजातक–सी० । ७. भासतियं–सी०, स्या० । ८. सच्चमाहु–स्या० । ९. परोसहस्सवग्गो–सी० ।

१११. गद्रभपञ्हजातकं

१११. हंचि[1] तुवं एवमञ्ञसि सेय्यो,
पुत्तेन पिता ति राजसेट्ठ ।
हन्दस्सतरस्स ते अयं,
अस्सतरस्स हि गद्रभो पिता ति ॥

---

११२. अमरादेवीपञ्हजातकं[2]

११२. येन सत्तुविलङ्गा च, दिगुणपलासो च पुप्फितो ।
येन[3] ददामि[3] तेन वदामि, येन न[4] ददामि[4] न तेन वदामि ।
एस मग्गो यवमज्झकस्स, एतं छन्नपथं विजानाही ति ॥

---

११३. सिङ्गालजातकं[5]

B. 27 ११३. सद्दहासि सिङ्गालस्स,[6] सुरापीतस्स ब्राह्मण ।
सिप्पिकानं सतं नत्थि, कुतो कंससता दुवे ति ॥

---

११४. मितचिन्तिजातकं[7]

११४. बहुचिन्ती अप्पचिन्ती,[8] उभो जाले अबज्झरे ।
मितचिन्ती पमोचेसी,[9] उभो तत्थ समागता ति ॥

---

११५. अनुसासिकजातकं

११५. यायञ्ञमनुसासति, सयं लोलुप्पचारिनी ।
सायं विपक्खिका सेति, हता चक्केन सासिका[10] ति ॥

---

१. हुंसि–सी०, स्या० । २. अमरादेवीपञ्हो–स्या०; ० पञ्ह–रो० । ३–३. येनादामि–सी०, स्या० । ४–४. नादामि–सी०, स्या० । ५. सिगालजातक–सी०, स्या०, रो० । ६. सिगालस्स–सी०, स्या०, रो० । ७. मितचिन्तीजातक–सी० । ८. अप्पचिन्ती च–सी०, स्या०, रो० । ९. अमोचेसी–सी०; अमोचेसि–स्या०, रो० । १०. साळिका–सी०, रो०; सालिका–स्या० ।

११६. दुब्बचजातकं

११६. अतिकरमकराचरिय, मय्हम्पेतं न रुच्चति ।
चतुत्थे लङ्घयित्वान[1], पञ्चमायसि[2] आवुतो ति ॥

---

११७. तित्तिरजातकं

११७. अच्चुग्गतातिलपता, अतिवेलं[3] पभासिता ।
वाचा हनति[4] दुम्मेधं, तित्तिरंवातिवस्सितं ति ॥

---

११८. वट्टकजातकं

११८. नाचिन्तयन्तो पुरिसो, विसेसमधिगच्छति ।
चिन्तितस्स फलं पस्स, मुत्तोस्मि वधबन्धना ति ॥

---

११९. अकालराविजातकं

११९. अमातापितरसंवद्धो[5], अनाचेरकुले[6] वसं । B. 28
नायं कालं अकालं वा, अभिजानाति कुक्कुटो ति ॥

---

१२०. बन्धनमोक्खजातकं

१२०. अबद्धा तत्थ बज्झन्ति, यत्थ बाला पभासरे ।
बद्धा पि तत्थ मुच्चन्ति, यत्थ धीरा पभासरे ति ॥

हंचिवग्गो[7] द्वादसमो ।

तस्सुद्दानं

अथ गद्रभ सत्तुव कंससतं,
बहुचिन्ति सासिकायातिकर ।
अतिवेल विसेसमनाचरियो व,
धीरापभासरतेन दसा ति ॥

---

१. लिङ्घयित्वान–स्या० । २. पञ्चमियस्मि–सी० । ३. अतिबलता–सी०, स्या०, रो० । ४. हन्ति–सी० । ५. अमातापितरिसंवद्धो–सी०, रो० ; अमातापितुसंवड्ढो–स्या० । ६. अनाचरियाकुरे–सी०, स्या०, रो० । ७. हंसीवग्गो–सी०; हंसिवग्गो–स्या० ।

१२१. कुसनाळिजातकं

१२१. करे सरिक्खो अथ वा पि सेट्ठो,
निहीनको वा[1] पि[1] करेय्य एको।
करेय्युमेते[2] ब्यसने उत्तमत्थं,
यथा अहं कुसनाळि[3] रुचायं ति ॥

---

१२२. दुम्मेधजातकं

B. 29 १२२. यसं लद्धान दुम्मेधो, अनत्थं चरति अत्तनो।
अत्तनो च परेसं च, हिंसाय पटिपज्जती ति ॥

---

१२३. नङ्गलीसजातकं

१२३. असब्बत्थगामिं वाचं, बालो सब्बत्थ भासति।
नायं दधिं वेदि न नङ्गलीसं,
दधिप्पयं[4] मञ्ञति नङ्गलीसं ति ॥

---

१२४. अम्बजातकं

१२४. वायमेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो।
वायामस्स फलं पस्स, भुत्ता अम्बा अनीतिहं ति ॥

---

१२५. कटाहकजातकं

१२५. बहुम्पि सो विकत्थेय्य, अञ्ञं जनपदं गतो।
अन्वागन्त्वान दूसेय्य, भुञ्ज भोगे कटाहका ति ॥

---

१२६. असिलक्खणजातकं

१२६. तदेवेकस्स[5] कल्याणं, तदेवेकस्स पापकं।
तस्मा सब्बं न कल्याणं, सब्बं वा पि न पापकं ति ॥

१-१. चापि-सी०, रो०। २. करिय्युते-सी०, रो०। ३. कुसनाळी-सी०। ४. दधि पयं-सी०, रो०। ५. तथेवेकस्स-सी०, स्या०; तथेवकस्स-रो०।

१२७. कलण्डुकजातकं

१२७. ते देसा तानि वत्थूनि, अहं च वनगोचरो ।
अनुविच्च खो तं गण्हेय्युं, पिव[1] खीरं कलण्डुका ति ।।

---

१२८. बिळारवतजातकं[2]

१२८. यो वे धम्मं[3] धजं[3] कत्वा, निगूळ्हो पापमाचरे । B. 30
विस्सासयित्वा भूतानि, बिळारं नाम तं वतं ति ।।

---

१२९. अग्गिकभारद्वाजजातकं

१२९. नायं सिखा पुञ्ञहेतु, घासहेतु अयं सिखा ।
नाङ्गुट्ठगणनं[4] याति, अलं ते होतु अग्गिका ति ।।

---

१३०. कोसियजातकं[4]

१३०. यथा वाचा च[6] भुञ्जस्सु, यथा भुत्तं च ब्याहर ।
उभयं ते न समेति, वाचा भुत्तं[7] च[7] कोसिये ति ।।

कुसनाळिवग्गो तेरसमो ।

तस्सुद्दानं

कुसनाळिसिरिव्हयनो च यसं,
दधि मम्ब कटाहकपञ्चमको ।
अथ पापकखीरबिळारवतं[8],
सिखि कोसियसव्हयनेन[9] दसा ति ।।

—— ० ——

१३१. असम्पदानजातकं

१३१. असम्पदानेनितरीतरस्स,
बालस्स मित्तानि कली भवन्ति ।

---

१. पिय–सी०, रो० । २. मूसिकजातकं–स्या०; बिळारजातक–रो० । ३–३. धम्मधजं–रो० । ४. अग्गिकजातक–सी०, स्या०, रो० । ५. नङ्गुट्ठगणनं–सी०, स्या०; नङ्गुट्ठिगणनं–रो० । ६. व–सी०, रो० । ७–७. भत्तञ्च–सी० । ८. पापसखिरबिळारवतं –सी०, स्या० । ९. कोसियसव्हयकेन–सी० ।

तस्मा हरामि भुसं अड्ढमानं,
मा मे मित्ति जीयित्थ सस्सतायं ति ।।

१३२. भीरुकजातकं[1]

B. 31 १३२. कुसलूपदेसे धितिया दळ्हाय च,
अनिवत्तितत्ता[2] भयभीरुताय च ।
न रक्खसीनं वसमागमिम्हसे[3],
स सोत्थिभावो महता भयेन मे ति ।।

१३३. घतासनजातकं

१३३. खेमं यहिं तत्थ अरी उदीरितो,
दकस्स[4] मज्झे जलते घतासनो ।
न अज्ज वासो महिया महीरुहे,
दिसा भजव्हो सरणाज्ज[5] नो भयं ति ।।

१३४. झानसोधनजातकं

१३४. ये सञ्ञिनो ते पि दुग्गता,
ये पि असञ्ञिनो ते पि दुग्गता ।
एतं उभयं विवज्जय,
तं समापत्तिसुखं अनङ्गणं ति ।।

१३५. चन्दाभजातकं

१३५. चन्दाभं सूरियाभञ्च, योध पञ्ञाय गाधति[6] ।।
अवितक्केन झानेन, होति आभस्सरूपगो ति ।।

---

१. पञ्चगरुकजातक–सी०; पञ्चभीरुकजातकं–स्या०; पञ्चगरुजातक–रो० । २. अवत्थिततत्ता–सी०, स्या०, रो० । ३. वसमागमिम्हा–सी०; वसमागामिम्ह –स्या०, रो० । ४. उदकस्स–सी०, रो० । ५. सरणज्ज–सी०, स्या०, रो० । ६. भावति–रो० ।

१३६. सुवण्णहंसजातकं

१३६. यं लद्धं तेन तुट्ठब्बं, अतिलोभो हि पापको । B. 32
हंसराजं गहेत्वान, सुवण्णा परिहायथा ति ।।

---

१३७. बब्बुजातकं

१३७. यत्थेको लभते बब्बु, दुतियो तत्थ जायति ।
ततियो च चतुत्थो च, इदं ते बब्बुका बिलं ति ।।

---

१३८. गोधजातकं

१३८. किं ते जटाहि दुम्मेध, किं ते अजिनसाटिया ।
अब्भन्तर ते गहनं, बाहिरं परिमज्जसी ति ।।

---

१३९. उभतोभट्ठजातकं

१३९. अक्खी भिन्ना पटो नट्ठो, सखिगेहे[1] च भण्डनं ।
उभतो पदुट्ठा[2] कम्मन्ता[2], उदकम्हि थलम्हि चा ति ।।

---

१४०. काकजातकं

१४०. निच्चं उब्बिग्गहदया, सब्बलोकविहेसका ।
तस्मा नेसं[3] वसा नत्थि, काकानम्हाक[4] ञातिनं ति ।।

असम्पदानवग्गो चुद्दसमो ।

तस्सुद्दानं

इतरीतररक्खसि खेमियो च, B. 33
परोसतपञ्हेन आभस्सरो पुन ।
अथ हंसवरुत्तमबब्बुजटं,
पटनट्ठककाकवरेन दसा ति ।।

---

१. सखीगेहे–सी०, स्या० । २–२. पदुट्ठकम्मन्तो–सी०; ० कम्मन्ता–स्या०; पदुट्ठो कम्मन्तो–रो० । ३. तेसं–सी०, रो० । ४. काकानस्माक–सी०, रो० ।

१४१. गोधजातकं

१४१. न पापजनसंसेवी, अच्चन्तसुखमेधति ।
गोधाकुलं ककण्टा[1] व[1], कलिं पापेति अत्तनं[2] ति[2] ॥

---

१४२. सिङ्गालजातकं

१४२. एतं हि ते दुराजानं, यं सेसि मतसायिकं[3] ।
यस्स ते कड्ढमानस्स, हत्था दण्डो न मुच्चती ति ॥

---

१४३. विरोचजातकं[4]

१४३. लसी च ते निप्फलिता, मत्थको च पदालितो[5] ।
सब्बा ते फासुका भग्गा, अज्ज खो त्वं विरोचसी ति ।

---

१४४. नङ्गुट्ठजातकं

१४४. बहुम्पेतं असब्भि जातवेद, यं तं वालधिनाभिपूजयाम ।
मंसारहस्स नत्थज्ज मंसं, नङ्गुट्ठम्पि भवं पटिग्गहातू ति ॥

---

१४५. राधजातकं

B. 34 १४५. न त्वं राध विजानासि, अड्ढरत्ते अनागते ।
अब्ययतं[6] विलपसि, विरत्ता[7] कोसियायने ति ॥

---

१४६. समुद्दकाकजातकं[8]

१४६. अपि[9] नु[9] हनुका सन्ता, मुखं च परिसुस्सति ।
ओरमाम न पारेम, पूरते व महोदधी ति ॥

---

१४७. पुप्फरत्तजातकं

१४७. नयिदं दुक्खं अदुं दुक्खं, यं मं तुदति वायसो ।
यं सामा पुप्फरत्तेन, कत्तिकं नानुभोस्सती ति ॥

१-१. ककण्टोव-रो० । २-२. अत्तानन्ति-सी०, रो० । ३ सायितं-स्या० । ४. विरोचनजातक-सी०, स्या०, रो० । ५. विदालितो-सी०, रो० । ६. अव्यायत-सी०, रो०; अब्यायतं-स्या० । ७. विरत्ते-स्या० । ८. काकजातकं-सी०, स्या० । ९-९. अपिनू-स्या०, रो० ।

१४८. सिङ्गालजातकं

१४८. नाहं पुनं न च पुनं, न चा पि अपुनप्पुनं।
हत्थिबोन्दि पवक्खामि, तथा हि भयतज्जितो ति॥

---

१४९. एकपण्णजातकं

१४९. एकपण्णो अयं रुक्खो, न भूम्या चतुरङ्गुलो।
फलेन विसकप्पेन, महायं किं भविस्सती ति॥

---

१५०. सञ्जीवजातकं

१५०. असन्तं यो पग्गण्हाति, असन्तं चूपसेवति। B. 35
तमेव घासं कुरुते, ब्यग्घो सञ्जीवको[1] यथा ति॥

ककण्टकवग्गो पन्नरसमो।

तस्सुद्दानं

सुखमेधति दण्डवरो च पुन,
लसिवालधि[2] पञ्चमराधवरो।
समहोदधि कत्तिकबोन्दि पुन,
चतुरङ्गुलब्यग्घवरेन[3] दसा ति॥

अथ वग्गुद्दानं[4]

अपण्णकं सीलवग्गकुरुङ्ग, कुलावकं अत्थकामेन पञ्चमं।
आसीसो[5] इत्थिवरुणं अपायि, लित्तवग्गेन ते दस।
परोसतं हंचि[6] कुसनाळि[6], असम्पदं ककण्टकवग्गो[7]॥

एककनिपातं निट्ठितं।

---:o:---

१. सजीविको–सी०, स्या०, रो०। २. लसीवालधि–सी०। ३. ०व्यग्घवरेन–सी०। ४. तत्र वग्गुद्दान भवति–सी०, स्या०। ५. आसिसो–सी०, स्या०। ६–६. हंसि सरिक्खं–सी०, स्या०। ७. पापसेविवग्गो–स्या०।

२. दुकनिपातो

१५१. राजोवादजातकं (१)

B. 36 १. दळ्हं दळ्हस्स खिपति, मल्लिको[1] मुदुना मुदुं ।
साधुम्पि साधुना जेति, असाधुम्पि असाधुना ।
एतादिसो अयं राजा, मग्गा उय्याहि सारथि[2] ॥

२. अक्कोधेन जिने कोधं, असाधुं साधुना जिने ।
जिने कदरियं दानेन, सच्चेनालिकवादिनं ।
एतादिसो अयं राजा, मग्गा उय्याहि सारथी ति ॥

---

१५२. सिङ्गालजातकं[3] (२)

३. असमेक्खितकम्मन्तं, तुरिताभिनिपातिनं ।
सानि[4] कम्मानि[4] तप्पेन्ति, उण्हंवज्झोहितं मुखे ॥

४. सीहो च सीहनादेन, दद्दरं अभिनादयि ।
सुत्वा सीहस्स निग्घोसं, सिङ्गालो दद्दरे वसं ।
भीतो सन्तासमापादि, हदयञ्चस्स अप्फली ति ॥

---

१५३. सूकरजातकं (३)

५. चतुप्पदो अहं सम्म, त्वं पि सम्म चतुप्पदो ।
एहि सम्म[5] निवत्तस्सु, किं[6] नु[6] भीतो पलायसि ॥

६. असुचि पूतिलोमोसि, दुग्गन्धो वासि सूकर ।
सचे युज्झितुकामोसि, जयं सम्म ददामि ते ति ॥

---

१. बल्लिको–म० । २. सारथीति–सी०, रो० । ३. सिगालजातक–सी०, स्या०, रो० । ४–४. तानि कम्मानि–स्या० । ५. सीह–सी०, रो० । ६–६. किन्नु–सी०, स्या०, रो० ।

१५४. उरगजातकं (४)

७. इधूरगानं पवरो पविट्ठो, B. 37
सेलस्स वण्णेन पमोक्खमिच्छं ।
ब्रह्मं च वण्णं अपचायमानो,
बुभुक्खितो नो वितरामि[1] भोत्तुं ।।

८. सो ब्रह्मगुत्तो चिरमेव जीव,
दिब्या[2] च ते पातुभवन्तु भक्खा ।
यो[3] ब्रह्मवण्णं अपचायमानो,
बुभुक्खितो नो वितरासि भोत्तु ति ।।

---

१५५. भग्गजातकं[4] (५)

९. जीव वस्ससतं भग्ग,[5] अपरानि च वीसति[6] ।
मा मं पिसाचा खादन्तु, जीव त्वं सरदो सतं ।।

१०. त्वं पि वस्ससतं जीव, अपरानि च वीसतिं ।
विसं पिसाचा खादन्तु, जीव त्वं सरदो सतं ति ।।

---

१५६. अलीनचित्तजातकं (६)

११. अलीनचित्तं निस्साय, पहट्ठा महती चमू ।
कोसलं सेनासन्तुट्ठं, जीवग्गाहं[7] अगाहयि ।।

१२. एवं निस्सयसम्पन्नो, भिक्खु आरद्धवीरियो ।
भावयं कुसलं धम्मं, योगक्खेमस्स पत्तिया ।
पापुणे अनुपुब्बेन, सब्बसंयोजनक्खयं[8] ति[8] ।।

---

१. विसहामि—सी०, स्या०, रो० । २ दिव्या—सी०; दिब्बा—रो० । ३. सो—स्या०, रो० । ४. गग्गजातक—सी०, रो० । ५. गग्ग—सी०, रो० । ६ वीसति—स्या० । ७. जीवगाहं—सी०, रो० । ८–८. सब्बसञ्ञोजनक्खयन्ति—सी० ।

१५७. गुणजातकं (७)

B. 38 १३. येन कामं पणामेति, धम्मो बलवतं मिगी ।
उन्नदन्ती विजानाहि, जातं सरणतो भयं ।।

१४. अपि चे पि दुब्बलो मित्तो, मित्तधम्मेसु तिट्ठति ।
सो ञातको च बन्धु च, सो मित्तो सो च मे सखा ।
दाठिनि मातिमञ्ञित्थो[1], सिङ्गालो मम पाणदो ति ।।

---

१५८. सुहनुजातकं (८)

१५. नयिदं विसमसीलेन, सोणेन सुहनू[2] सह[2] ।
सुहनू[3] पि तादिसोयेव, यो सोणस्स सगोचरो ।।

१६. पक्खन्दिना पगब्भेन, निच्चं सन्दानखादिना ।
समेति पापं पापेन, समेति असता असं ति ।।

---

१५९. मोरजातकं (९)

१७. उदेतयं चक्खुमा एकराजा,
हरिस्सवण्णो पथविप्पभासो[4] ।
तं तं नमस्सामि हरिस्सवण्णं पथविप्पभासं,
तयाज्ज[5] गुत्ता विहरेमु दिवसं ।।
ये ब्राह्मणा वेदगू[6] सब्बधम्मे,
ते मे नमो ते च मं पालयन्तु ।
नमत्थु बुद्धानं नमत्थु बोधिया,
नमो विमुत्तानं नमो विमुत्तिया ।
इमं सो परित्तं कत्वा, मोरो चरति एसना ।।

B. 39 १८. अपेतयं चक्खुमा एकराजा,
हरिस्सवण्णो पथविप्पभासो ।

---

१. तिमञ्ञिव्हो–स्या० । २–२. सुहनुस्सह–सी०, स्या०; सुहनुस्सहा–रो० । ३. सुहनु–स्या०, रो० । ४. पठविप्पभासो–सी०, स्या०, रो० । ५. तयज्ज–सी०, स्या०, रो० । ६. वेदगु–स्या० ।

तं तं नम्मस्सामि हरिस्सवण्णं पथविप्पभासं,
तयाज्ज गुत्ता विहरेमु रत्तिं ।।

ये ब्राह्मणा वेदगू सब्बधम्मे,
ते मे नमो ते च मं पालयन्तु ।
नमत्थु बुद्धानं नमत्थु बोधिया,
नमो विमुत्तानं नमो विमुत्तिया ।
इमं सो परित्तं कत्वा, मोरो वासमकप्पयी ति ।।

---

१६०. विनीलजातकं[1] (१०)

१९. एवमेव नून राजानं, वेदेहं मिथिलग्गहं ।
अस्सा वहन्ति[2] आजञ्ञा, यथा हंसा विनीलकं ।।

२०. विनील दुग्गं भजसि, अभूमिं तात सेवसि ।
गामन्तकानि[3] सेवस्सु, एतं मातालयं तव[4] ति[4] ।।

दळ्हवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

वरबल्लिकदद्दरसूकरको,
उरगूत्तमपञ्चमभग्गवरो ।
महतीचमुया व सिङ्गालवरो,
सुहनुत्तम मोर विनीलं दसा ति ।।

—— o ——

१६१. इन्दसमानगोत्तजातकं (११)

२१. न सन्थवं कापुरिसेन कयिरा, B. 40
अरियो अनरियेन पजानमत्थं ।
चिरानुवुत्थो पि करोति पापं,
गजो यथा इन्दसमानगोत्तं ।।

---

१. विनीलकजातकं–सी०, स्या०, ० जातक–रो० । २ वाहन्ति–रो० । ३. गामन्तिकानि–सी० । ४–४. तुवन्ति–स्या०; त्वन्ति–रो० ।

२२. यं[1] त्वेव[1] जञ्ञा सदिसो ममं ति,
सीलेन पञ्ञाय सुतेन चा पि।
तेनेव मेत्ति कयिराथ सद्धिं,
सुखो[2] हवे[2] सप्पुरिसेन सङ्गमो ति ॥

१६२. सन्थवजातकं (१२)

२३. न सन्थवस्मा परमत्थि पापियो,
यो सन्थवो कापुरिसेन होति।
सन्तप्पितो सप्पिना पायसेन,
किच्छाकतं पण्णकुटिं अदय्हि[3] ॥

२४. न सन्थवस्मा परमत्थि सेय्यो,
यो सन्थवो सप्पुरिसेन होति।
सीहस्स ब्यग्घस्स[4] च दीपिनो च,
सामा मुखं लेहति सन्थवेना ति ॥

१६३. सुसीमजातकं (१३)

२५. काळा मिगा सेतदन्ता तवीमे[5],
परोसतं हेमजालाभिच्छन्ना[6]।
ते ते ददामी ति सुसीम ब्रूसि,
अनुस्सरं पेत्तिपितामहानं ॥

B 41 २६. काळा मिगा सेतदन्ता ममीमे[7],
परोसतं हेमजालाभिच्छन्ना।
ते ते ददामी ति वदामि माणव,
अनुस्सरं पेत्तिपितामहानं ति ॥

१-१. यदेव-स्या०। २-२. सुखावहो-सी०, रो०। ३. अदड्ढही-सी०; अदड्ढहि-स्या०; अदट्टही ति-रो०। ४. ब्यग्घस्स-सी०, रो०। ५ तव इमे-सी०, रो०। ६. हेमजालाभिसञ्छन्न-सी०। ७. मम इमे-सी०, रो०।

१६४. गिज्झजातकं (१४)

२७. यं नु गिज्झो योजनसतं, कुणपानि अवेक्खति ।
कस्मा जालं च पासं च, आसज्जा पि न बुज्झसि[1] ।।

२८. यदा पराभवो होति, पोसो जीवितसङ्खये ।
अथ जालं च पासं च, आसज्जा पि न बुज्झती ति ।।

१६५. नकुलजातकं (१५)

२९. सन्धिं कत्वा अमित्तेन, अण्डजेन जलाबुज ।
विवरिय दाठं सेसि[2], कुतो ते[3] भयमागतं ।।

३०. सङ्केथेव अमित्तस्मिं, मित्तस्मिं पि न विस्ससे ।
अभया भयमुप्पन्नं, अपि मूलानि[4] कन्तती ति[4] ।।

१६६. उपसाळकजातकं[5] (१६)

३१. उपसाळकनामानि[6], सहस्सानि चतुद्दस ।
अस्मिं पदेसे दड्ढानि, नत्थि लोके अनामतं ।।

३२. यम्हि सच्चं च धम्मो च, अहिंसा संयमो दमो ।
एतं[7] अरिया[7] सेवन्ति, एतं लोके अनामतं ति ।।

१६७. समिद्धिजातकं (१७)

३३. अभुत्वा भिक्खसि भिक्खु, न हि भुत्वान भिक्खसि । B 42
भुत्वान भिक्खु भिक्खस्सु, मा तं कालो उपच्चगा ।।

३४. कालं वोहं न जानामि, छन्नो कालो न दिस्सति ।
तस्मा अभुत्वा भिक्खामि, मा मं कालो उपच्चगा ति ।।

---

१. बुज्झसी–सी० । २. सयसि–सी०, स्या०, रो० । ३. तं–सी० । ४–४. मूलंनिकन्तती ति–सी० । ५. उपसाळ्हकजातक–सी०, स्या०; उपसाळ्हजातक–रो० । ६. उपसाळ्हकनामानं–सी०, स्या०, रो० । ७–७. एतदरिया–सी०, स्या०, रो० ।

१६८. सकुणग्घिजातकं (१८)

३५. सेनो बलसा पतमानो, लापं गोचरठायिनं[1] ।
सहसा अज्झप्पत्तो व, मरणं तेनुपागमि ॥
३६. सोहं नयेन सम्पन्नो, पेत्तिके गोचरे रतो ।
अपेतसत्तु मोदामि, सम्पस्सं अत्थमत्तनो ति ॥

---

१६९. अरकजातकं (१९)

३७. यो वे मेत्तेन चित्तेन, सब्बलोकानुकम्पति ।
उद्धं अधो च तिरियं[2], अप्पमाणेन सब्बसो ॥
३८. अप्पमाणं हितं चित्तं, परिपुण्णं सुभावितं ।
यं पमाणकतं[3] कम्मं, न तं तत्रावसिस्सती ति ॥

---

१७०. ककण्टकजातकं (२०)

३९. नायं पुरे उण्णमति[4], तोरणग्गे ककण्टको ।
महोसध विजानाहि, केन थद्धो ककण्टको ॥
४०. अलद्धपुब्बं लद्धान, अड्ढमासं ककण्टको ।
अतिमञ्ञति राजानं, वेदेहं मिथिलग्गहं ति ॥

सन्थववग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

B. 43 अथ इन्दसमान सपण्णकुटि,
सुसिमुत्तम गिज्झ जलाबुजको ।
उपसाळक भिक्खु सलापवरो,
अथ मेत्तवरो दसपुण्णमती ति ॥

—— ० ——

१७१. कल्याणधम्मजातकं (२१)

४१. कल्याणधम्मो ति यदा जनिन्द,
लोके समञ्ञं[5] अनुपापुणाति ।

---

१. गोचरट्ठायिनं–स्या०, रो० । २. तिरियं च–सी०, स्या०, रो० । ३. पामाणं कतं–स्या०, रो० । ४. उन्नमति–स्या० । ५. समञ्ञा–सी० ।

तस्मा न हिय्येथ[1] नरो सपञ्ञो,
हिरिया पि सन्तो धुरमादियन्ति ॥
४२. सायं समञ्ञा इध मज्ज पत्ता,
कल्याणधम्मो ति जनिन्द लोके ।
ताहं समेक्खं इध पब्बजिस्सं,
न हि मत्थि छन्दो इध कामभोगे ति ॥

---

१७२. दद्दरजातकं (२२)

४३. को नु सद्देन महता, अभिनादेति दद्दरं ।
तं[2] सीहा नप्पटिनदन्ति[3], को नामेसो मिगाधिभू ॥
४४. अधमो मिगजातानं, सिङ्गालो[4] तात वस्सति ।
जातिमस्स जिगुच्छन्ता, तुण्ही सीहा समच्छरे ति ॥

---

१७३. मक्कटजातकं (२३)

४५. तात माणवको एसो, तालमूलं अपस्सितो । B. 44
अगारकञ्चिदं अत्थि, हन्द देमस्सगारकं ॥
४६. मा खो त्वं[5] तात पक्कोसि, दूसेय्य नो अगारकं ।
नेतादिसं मुखं होति, ब्राह्मणस्स सुसीलिनो ति ॥

१७४. दुब्भियमक्कटजातकं (२४)

४७. अदम्ह ते वारि पहूतरूपं[6],
घम्माभितत्तस्स पिपासितस्स ।
सो दानि पित्वान[7] किरिङ्करोसि[8],
असङ्गमो[9] पापजनेन सेय्यो ॥

---

१. हियेथ–सी० । २. किं–सी०, रो० । ३. नप्पटिनन्दन्ति–सी०, रो० । ४. सिगालो–सी०, स्या०, रो० । ५ तं–सी०, स्या०, रो० । ६. बहूतरूप–स्या०; बहुतरूपं–रो० । ७. पीत्वान–सी०, रो० । ८. किंकिकरोसि–सी०, स्या०, रो० । ९ नसङ्गमो–स्या० ।

४८. को ते सुतो वा दिट्ठो वा, सीलवा नाम मक्कटो ।
इदानि खो तं ओहच्छं[1], एसा अस्माक[2] धम्मता ति ॥

---

१७५. आदिच्चुपट्ठानजातकं (२५)

४९. सब्बेसु किर भूतेसु, सन्ति सीलसमाहिता ।
पस्स साखामिगं जम्मं, आदिच्चमुपतिट्ठति ॥
५०. नास्स सीलं विजानाथ, अनञ्ञाय पसंसथ ।
अग्गिहुत्तञ्च उहन्नं[3], द्वे च[4] भिन्ना कमण्डलू ति ॥

---

१७६. कळायमुट्ठिजातकं (२६)

B. 45 ५१. बालो वतायं दुमसाखगोचरो,
पञ्ञा जनिन्द नयिमस्स विज्जति ।
कळायमुट्ठिं[5] अवकिरिय केवलं,
एकं कळायं पतितं गवेसति ॥
५२. एवमेव मयं राज, ये चञ्ञे अतिलोभिनो ।
अप्पेन बहुं[6] जिय्याम[7], कळायेनेव वानरो ति ॥

---

१७७. तिन्दुकजातकं (२७)

५३. धनुहत्थकलापेहि, नेत्तिं सवरधारिभि ।
समन्ता परिकिण्णम्ह[8], कथं मोक्खो भविस्सति ॥
५४. अप्पेव बहुकिच्चानं, अत्थो जायेथ[9] कोचि नं ।
अत्थि रुक्खस्स अच्छिन्नं, खज्जथञ्ञेव[10] तिन्दुकं ति ॥

---

१७८. कच्छपजातकं (२८)

५५. जनित्तं मे भवित्तं मे, इति पङ्के अवस्सयिं ।
तं मं पङ्को अज्झभवि[11], यथा दुब्बलकं तथा ।
तं तं वदामि भग्गव, सुणोहि वचनं मम ॥

---

१. ऊहच्च – सी०, रो०; ओहच्च – स्या० । २ अम्हाक – रो० । ३. ऊहन्तं – सी०; ऊहनं – स्या०, ऊहन्ति – रो० । ४. तेन – रो० । ५. कलायमुट्ठिं – रो० । ६. बहु – सी० । ७. जेय्याम – स्या० । ८. परिकिण्णम्हा – सी०, स्या०, रो० । ९. जायथ – सी० । १०. खञ्जतञ्ञेव – सी०, स्या०; खञ्जतंञेव – रो० । ११ अज्झभव – सी०; अज्झोभवि – रो० ।

५६. गामे वा यदि वा रञ्ञे, सुखं यत्राधिगच्छति ।
तं जनित्तं[1] भवित्तं च, पुरिसस्स पजानतो ।
यम्हि जीवे तम्हि गच्छे, न निकेतहतो सिया ति ॥

---

१७९. सतधम्मजातकं (२९)

५७. तं च अप्पं च उच्छिट्ठं, तं च किच्छेन नो अदा ।
सोहं ब्राह्मणजातिको, यं भुत्तं तं पि उग्गतं ॥
५८. एवं धम्मं निरंकत्वा, यो अधम्मेन जीवति । B. 46
सतधम्मो व लाभेन, लद्धेन[2] पि[2] न नन्दती ति ॥

---

१८०. दुद्ददजातकं (३०)

५९. दुद्दद ददमानानं, दुक्करं कम्म कुब्बतं ।
असन्तो नानुकुब्बन्ति, सतं धम्मो दुरन्नयो ॥
६०. तस्मा सतं च असतं[3], नाना होति इतो गति ।
असन्तो निरयं यन्ति, सन्तो सग्गपरायणा ति ॥

कल्याणवग्गो ततियो ।

तस्सुद्दानं

सुसमञ्ञमिगाधिभू माणवको,
वारिपहूतरूपादिच्चुपट्ठाना ।
सकळायसतिन्दुकपङ्क पुन,
सतधम्म सुदुद्ददकेन दसा ति ॥

—— ० ——

१८१. असदिसजातकं (३१)

६१. धनुग्गहो असदिसो, राजपुत्तो महब्बलो ।
दूरेपाती अक्खणवेधी, महाकायप्पदालनो ॥
६२. सब्बामित्ते रणं कत्वा, न च कञ्चि[4] विहेठयि ।
भातरं सोत्थिं कत्वान, संयमं[5] अज्झुपागमी ति ॥

---

१. जनित–स्या० । २–२. लद्धेनापि–स्या० । ३. असतञ्च–सी०, स्या०, रो० ।
४. किञ्चि–सी०, स्या०, रो० । ५. सञ्ञमं–सी०, स्या०, रो० ।

१८२. सङ्गामावचरजातकं (३२)

B 47 ६३. सङ्गामावचरो सूरो, बलवा इति विस्सुतो ।
किं नु तोरणमासज्ज, पटिक्कमसि कुञ्जर ।।
६४ ओमद्द खिप्प पलिघ[1], एसिकानि च अब्बह[2] ।
तोरणानि च[3] मद्दित्वा[3], खिप्प पविस कुञ्जरा ति ।।

---

१८३. वालोदकजातकं[4] (३३)

६५. वालोदक अप्परसं निहीन,
पित्वा[5] मदो जायति गद्रभान ।
इम च पित्वान रस पणीतं,
मदो न सञ्जायति सिन्धवान ।।
६६ अप्प पिवित्वान निहीनजच्चो,
सो मज्जती[6] तेन जनिन्द पुट्ठो[7] ।
धोरय्हसीली च कुलम्हि जातो,
न मज्जती अग्गरस पिवित्वा ति ।।

---

१८४. गिरिदत्तजातकं[8] (३४)

६७ दूसितो गिरिदत्तेन, हयो सामस्स पण्डवो ।
पोराण पकति हित्वा, तस्सेवानुविधिय्यति[9] ।।
६८ सचे च[10] तनुजो पोसो, सिखराकारकप्पितो[11] ।
आनने न[12] गहेत्वान, मण्डले परिवत्तये ।
खिप्पमेव पहन्त्वान[13], तस्सेवानुविधिय्यती ति ।।

---

१८५. अनभिरतिजातकं (३५)

B 48 ६९ यथोदके आविले अप्पसन्ने,
न पस्सति सिप्पिकसम्बुक[14] च[15] ।

---

१ पलीघ–स्या०। २ उब्बह–स्या०। ३–३ पमद्दित्वा–सी०, रो०। ४ वाळोदकजातक–सी०। ५ पीत्वा–सी०, रो०। ६ मज्जति–सी०। ७ फुट्ठो–सी०, स्या०। ८ गिरिदन्तजातक–रो०। ९ तस्सेव अनुविधीयती ति–सी०, रो०। १० व–सी०, रो०। ११. सिङ्गाराकारकप्पितो–स्या०। १२ त–सी०, स्या०, रो०। १३ पहत्वान–सी०, रो०। १४. सिम्पिकसम्बुक–सी०। १५ रो० पोत्थके नत्थि ।

सक्खर वालुक मच्छगुम्ब,
एव आविलम्हि[1] चित्ते ।
न[2] पस्सति अत्तदत्थ परत्थ ॥
७० यथोदके अच्छे विप्पसन्ने,
सो पस्सति सिप्पिकसम्बुक च ।
सक्खर वालुक मच्छगुम्ब,
एव अनाविलम्हि चित्ते ।
सो पस्सति अत्तदत्थ परत्थ ति ॥

१८६. दधिवाहनजातकं (३६)

७१ वण्णगन्धरसूपेतो, अम्बोय अहुवा पुरे ।
तमेव पूज लभमानो, केनम्बो कटुकप्फलो ॥
७२ पुचिमन्दपरिवारो, अम्बो ते दधिवाहन ।
मूल मूलेन ससट्ठ, साखा[3] साखा[3] निसेवरे ।
असातसन्निवासेन[4], तेनम्बो कटुकप्फलो ति ॥

१८७. चतुमट्ठजातकं (३७)

७३ उच्चे विटभिमारुय्ह, मन्तयव्हो रहोगता ।
नीचे ओरुय्ह मन्तव्हो, मिगराजा पि सोस्सति ॥
७४ य सुवण्णो[5] सुवण्णेन, देवो देवेन मन्तये ।
कि तेत्थ[6] चतुमट्ठस्स, बिल पविस जम्बुका ति ॥

१८८. सीहकोत्थुजातकं[7] (३८)

७५ सीहङ्गुली सीहनखो, सीहपादपतिट्ठितो । B 49
सो सीहो सीहसङ्घम्हि, एको नदति अञ्ञथा ॥

१ आविलेहि–सी० । २ न सो–स्या० । ३–३ साखा साख–स्या० । ४ असतसन्निवासेन–रो० । ५ सुपण्णो–सी०, स्या०, रो० । ६ तत्थ–स्या०, रो० । ७ सीहकोत्थुकजातक–सी०, स्या०, सीहकोट्ठुकजातक–रो० ।

७६ मा त्वं नदि राजपुत्त, अप्पसद्दो वने वस ।
सरेन खो त जानेय्यु, न हिते पेत्तिको सरो ति ।।

१८९. सीहचम्मजातकं (३९)

७७ नेतं सीहस्स नदित, न ब्यग्घस्स न दीपिनो ।
पारुतो सीहचम्मेन, जम्मो नदति गद्रभो ।।
७८ चिरं पि खो त खादेय्य, गद्रभो हरित यव ।
पारुतो सीहचम्मेन, रवमानो व[1] दूसयी ति ।।

१९०. सीलानिसंसजातकं (४०)

७९. पस्स सद्धाय सीलस्स, चागस्स च अय फल ।
नागो नावाय वण्णेन, सद्ध वहतुपासक ।।
८० सब्भिरेव समासेथ, सब्भि कुब्बेथ सन्थव ।
सत हि सन्निवासेन, सोत्थि गच्छति न्हापितो[2] ति ।।

असदिसवग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्दानं

धनुग्गहकुञ्जरअप्परसो,
गिरिदत्तमनाविलचित्तवर ।
दधिवाहनजम्बूकसीहनखो,
हरितयव नागवरेन दसा ति ।।

१९१. रुहकजातकं (४१)

B 50 ८१. अपि[3] रुहक छिन्ना पि, जिया सन्धीयते[4] पुन ।
सन्धीयस्सु पुराणिया, मा कोधस्स वस गमि ।।
८२ विज्जमानेसु[5] वाकेसु[5], विज्जमानेसु कारिसु ।
अञ्ञ[6] जिय करिस्सामि[6], अलञ्ञेव पुराणिया ति ।।

१ च–रो० । २. नहापितो–सी०, रो० । ३ अम्भो–सी०, स्या० । ४. सन्धियते–स्या०, रो० । ५–५ विज्जमानासु मरुवासु–सी०, ०मरुद्वासु–रो० । ६–६ अञ्ञ जिया करिस्साम–सी०, अञ्ञ जिय करिस्साम–रो० ।

१९२. सिरिकाळकण्णिजातकं (४२)

८३ इत्थी सिया रूपवती, सा च सीलवती सिया ।
पुरिसो त न इच्छेय्य, सद्दहासि महोसध ॥
८४ सद्दहामि महाराज, पुरिसो दुब्भगो[1] सिया ।
सिरी च काळकण्णी च, न समेन्ती कुदाचन ति ॥

---

१९३. चूळपदुमजातकं[2] (४३)

८५ अयमेव सा अहमपि[3] सो अनञ्ञो,
अयमेव सो हत्थच्छिन्नो अनञ्ञो ।
यमाह कोमारपती[4] मम ति,
वज्झित्थियो नत्थि इत्थीसु सच्च ॥
८६ इम च जम्म मुसलेन हन्त्वा,
लुद्द छव परदारूपसेवि ।
इमिस्सा च न पापपतिब्बताय,
जीवन्तिया छिन्दथ कण्णनास ति ॥

---

१९४. मणिचोरजातकं (४४)

८७ न सन्ति देवा पवसन्ति नून, B 51
न हि नून सन्ति इध लोकपाला ।
सहसा करोन्तानमसञ्ञतान,
न हि नून सन्ती[5] पटिसेधितारो ॥
८८. अकाले वस्सती[6] तस्स, काले तस्स न वस्सति ।
सग्गा च चवति ठाना, ननु सो तावता हतो ति ॥

---

१९५. पब्बतूपत्थरजातकं (४५)

८९ पब्बतूपत्थरे रम्मे, जाता पोक्खरणी सिवा ।
त सिङ्गालो अपापायि[7], जान सीहेन रक्खित ॥

---

१ दुभगो–सी० । २ चुल्लपदुमजातक–सी०, स्या० । ३ अहम्पि–सी०, स्या०, रो० । ४ कोमारिपतिको–स्या० । ५ सन्ति–सी०, स्या०, रो० । ६ वस्सति–सी०, रो० । ७ अपापासि–सी०, स्या०, रो० ।

९० पिवन्ति[1] चे[1] महाराज, सापदानि महानदि ।
न तेन अनदी होति, खमस्सु यदि ते पिया ति ॥

१९६. वलाहकस्सजातकं[2] (४६)

९१ ये न काहन्ति ओवाद, नरा बुद्धेन देसित ।
ब्यसन ते गमिस्सन्ति, रक्खसीहिव वाणिजा ॥

९२ ये च काहन्ति ओवाद, नरा बुद्धेन देसित ।
सोत्थि पार गमिस्सन्ति, वलाहेनेव[3] वाणिजा ति ॥

१९७. मित्तामित्तजातकं (४७)

९३ न न उम्हयते दिस्वा, न च न पटिनन्दति ।
चक्खूनि चस्स न ददाति, पटिलोम च वत्तति ॥

B.52 ९४ एते भवन्ति[4] आकारा, अमित्तस्मि पतिट्ठिता ।
येहि अमित्त जानेय्य, दिस्वा[5] सुत्वा च पण्डितो ति ॥

१९८. राधजातकं (४८)

९५ पवासा आगतो तात, इदानि नचिरागतो ।
कच्चिन्नु तात ते माता, न अञ्ञमुपसेवति ॥

९६ न खो पनेत सुभण, गिर सच्चुपसहित ।
सयेथ पोट्ठपादो व, मुम्मुरे[6] उपकूथितो[7] ति ॥

१९९. गहपतिजातकं (४९)

९७ उभय मे न खमति, उभयं मे न रुच्चति ।
याचायं कोट्ठमोतिण्णा, नाद्दसं[8] इति भासति ॥

१–१ पिपन्ति वे–सी०, पिवन्ति व–रो० । २ वालाहस्सजातक–सी०, वलाहस्स-जातक–रो० । ३ वालाहेनेव–सी०, रो० । ४ भमन्ति–सी० । ५ दिस्वा च–रो० । ६ मुम्मरे–स्या० । ७ उपकूसितो–सी०, स्या०, रो० । ८ न दस्स–सी०, स्या०, रो० ।

९८ त त गामपति ब्रूमि, कदरे अप्पस्मि[1] जीविते ।
द्वे मासे सङ्गर[2] कत्वा[2], मस जरग्गव किस ।
अप्पत्तकाले चोदेसि, त पि मय्ह न रुच्चती ति ॥

---

२००. साधुसीलजातकं (५०)

९९ सरीरदब्य[3] वुड्ढब्य[3], सोजच्च साधुसीलिय ।
ब्राह्मण तेव पुच्छाम, कन्नु तेस वनिम्हसे[4] ॥
१०० अत्थो अत्थि सरीरस्मि, वुड्ढब्यस्स नमो करे ।
अत्थो अत्थि सुजातस्मि, सील अस्माक रुच्चती ति ॥

रुहकवग्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्दानं

अपिरुहकरूपवतीमुसलो, B 53
पवसन्ति सपञ्चमपोक्खरणी ।
अथ मुत्तिमवाणिज उम्हयते,
चिरआगतकोट्ठसरीर दसा ति ॥

---

२०१. बन्धनागारजातकं (५१)

१०१. न तं दळ्ह बन्धनमाहु धीरा,
यदायस दारुजपब्बजञ्च[5] ।
सारत्तरत्ता मणिकुण्डलेसु,
पुत्तेसु दारेसु च या अपेक्खा ॥
१०२. एत दळ्ह बन्धनमाहु धीरा,
ओहारिन सिथिल[6] दुप्पमुञ्चं ।
एत पि छेत्वान वजन्ति धीरा,
अनपेक्खिनो कामसुख पहाया ति ॥

---

१ अप्पस्मि–सी०, स्या०, रो० । २–२ कार कत्वान–सी०, रो० । ३–३. सरीरदब्य वद्धब्य–सी०, रो० । ४ वणिम्हसे–सी०, रो० । ५ दारुज पब्बजञ्च–मी०, रो० । ६ सीथिल–म० ।

२०२. केळिसीलजातकं (५२)

१०३ हसा कोञ्चा मयूरा च, हत्थयो[1] पसदा मिगा ।
सब्बे सीहस्स भायन्ति, नत्थि कायस्मि[2] तुल्यता ।।
१०४ एवमेव मनुस्सेसु, दहरो चे पि पञ्ञवा ।
सो हि तत्थ महा होति, नेव बालो सरीरवा ति ।।

---

२०३. खण्डजातकं[3] (५३)

१०५. विरूपक्खेहि मे मेत्त, मेत्त एरापथेहि मे ।
छब्यापुत्तेहि मे मेत्त, मेत्त कण्हागोतमकेहि च ।।
B 54 अपादकेहि मे मेत्त, मेत्त द्विपादकेहि[4] मे ।
चतुप्पदेहि मे मेत्त, मेत्त बहुप्पदेहि मे ।।
मा म अपादको हिंसि, मा म हिंसि द्विपादको ।
मा म चतुप्पदो हिंसि, मा म हिंसि बहुप्पदो ।।
सब्बे सत्ता सब्बे पाणा, सब्बे भूता च केवला ।
सब्बे भद्रानि पस्सन्तु, मा कञ्चि[5] पापमागमा ।।
१०६ अप्पमाणो बुद्धो, अप्पमाणो धम्मो ।
अप्पमाणो सङ्घो, पमाणवन्तानि सरीसपानि[6] ।।
अहिविच्छिकसतपदीउण्णनाभिसरबूमूसिका ।
कता मे रक्खा कता मे परित्ता,
पटिक्कमन्तु भूतानि ।
सोहं नमो भगवतो,
नमो सत्तन्नं सम्मासम्बुद्धान ति ।।

---

२०४. वीरकजातकं (५४)

१०७. अपि वीरक पस्सेसि, सकुण मञ्जुभाणक ।
मयूरगीवसङ्कासं, पतिं[7] मय्ह सविट्ठक ।।

---

१. हत्थिनो–सी०; हत्थियो–स्या०, रो० । २ कायस्मि–सी० । ३ खन्धवत्त-जातक–सी०, रो०, खन्धपरित्त जातक–स्या० । ४ दिपादकेहि–सी०, स्या०, रो० । ५. किञ्चि–स्या० । ६. सिरिंसपानि–सी०, स्या०, रो० । ७ पति–सी० ।

१०८ उदकथलचरस्स पक्खिनो,
निच्च ग्रामकमच्छभोजिनो ।
तस्सानुकर सविट्ठको,
सेवाले[1] पलिगुण्ठितो मतो ति ।।

---

२०५. गङ्गेय्यजातकं (५५)

१०९ सोभति[2] मच्छो[3] गङ्गेय्यो[3], अथो सोभति[4] यामुनो[4] ।
चतुप्पदोय[5] पुरिसो, निग्रोधपरिमण्डलो ।
ईसकायतगीवो च, सब्बेव अतिरोचति ।।

११० य पुच्छितो न त अक्खासि[6], अञ्ञ अक्खासि[7] पुच्छितो । B. 55
अत्तप्पससको पोसो, नाय अस्माक रुच्चती ति ।।

---

२०६. कुरुङ्गमिगजातकं (५६)

१११ इङ्घ वद्धमय[8] पास, छिन्द दन्तेहि कच्छप ।
अह तथा करिस्सामि, यथा नेहिति लुद्दको ।।

११२ कच्छपो पाविसी वारि, कुरुङ्गो पाविसी वनं ।
सतपत्तो दुमग्गम्हा[9], दूरे पुत्ते अपानयी ति ।।

---

२०७. अस्सकजातकं (५७)

११३. अयमस्सकराजेन, देसो विचरितो मया ।
अनुकामय कामेन[10], पियेन पतिना सह ।।

११४. नवेन सुखदुक्खेन, पोराणं अपिधीयति[11] ।
तस्मा अस्सकरञ्ञा व, कीटो पियतरो ममा[12] ति ।।

---

१ सेवालेहि–स्या० । २ सोभन्ति–स्या०, रो० । ३–३ मच्छा गङ्गेय्या–स्या०, रो० । ४–४ सोभन्ति यामुना–स्या०, रो० । ५ चतुप्पदाय–सी०, स्या०, रो० । ६. अक्खा–सी०, स्या०, रो० । ७ अक्खाति–स्या०, रो० । ८. वट्टमय–म० । ९ दुम्मग्गम्हा–सी० । १० अनुकामयानुकामेन–सी०, रो० । ११ अपिथीयति–सी०, रो०, अपिथिय्यति–स्या० । १२–१२. ममन्ति–सी०, स्या०, रो० ।

२०८. सुसुमारजातकं[1] (५८)

११५ अल[1] मेतेहि[1] अम्बेहि, जम्बूहि पनसेहि च।
यानि पार समुद्दस्स, वर मय्हं उदुम्बरो॥

११६ महती वत ते बोन्दि, न च पञ्ञा तदूपिका।
सुसुमार[2] वञ्चितो मेसि, गच्छ दानि यथासुख ति॥

---

२०९. कुक्कुटजातकं (५९)

B 56 ११७ दिट्ठा मया वने रुक्खा, अस्सकण्णा विभीटका[4]।
न तानि एव सक्कन्ति, यथा त्व रुक्ख[5] सक्कसि॥

११८. पुराणकुक्कुटो अय, भेत्वा पञ्जरमागतो।
कुसलो वाळपासान, अपक्कमति भासती ति॥

---

२१०. कन्दगलकजातकं[6] (६०)

११९ अम्भो को नामय रुक्खो, सिन्नपत्तो[7] सकण्टको।
यत्थ एकप्पहारेन, उत्तमङ्ग विभिज्जित[8]॥

१२० अचारि[9] वताय[9] वितुद वनानि, कट्ठङ्गरुक्खेसु असारकेसु।
अथासदा खदिर जातसार, यत्थब्भिदा गरुळो उत्तमङ्ग ति॥

नतदळ्हवग्गो छट्ठो।

तस्सुद्दानं

दळ्हबन्धन हसवरो च पुन,
विरुपक्खसविट्ठकमच्छवरो[10]।
सकुरुङ्गसअस्सकअम्बवरो,
पुन कुक्कुटको गरुळेन दसा ति॥

—o—

१–१ अलमेतेहि–सी०, स्या०, रो०। २ ससुमार–सी०, स्या०, रो०। ३ कक्कर–जातक–सी०, स्याँ०, रो०। ४ विभेदका–स्या०। ५ रुक्ख–स्या०। ६ कन्दगळवजातक–सी०। ७ सीनपत्तो–सी०, सीतप्पत्तो–रो०। ८ विसाटित–सी०, स्या०, रो०। ९–९ अचरि० सी०, अचारुताय–रो०। १० विरूपक्खसिविट्ठकमच्छवरो–सी०।

२११. सोमदत्तजातकं (६१)

१२१ अकासि योग्ग धुवमप्पमत्तो,
सवच्छर बीरणथम्भकस्मि ।
ब्याकासि[1] सञ्ञ[2] परिस विगय्ह,
न निय्यमो तायति अप्पपञ्ञ ॥

१२२ द्वय याचनको तात, सोमदत्त निगच्छति । B 57
अलाभ धनलाभ वा[3], एव धम्मा हि याचना ति ॥

---

२१२. उच्छिट्ठभत्तजातकं (६२)

१२३ अञ्ञो उपरिमो वण्णो, अञ्ञो वण्णो च[4] हेट्ठिमो ।
ब्राह्मणी त्वेव पुच्छामि, कि हेट्ठा कि च उप्परि[5] ॥

१२४ अहं नटोस्मि भद्दन्ते, भिक्खकोस्मि इधागतो ।
अय हि कोट्ठमोतिण्णो, अय सो यं गवेससी ति ॥

---

२१३. भरुजातकं[6] (६३)

१२५ इसीनमन्तर कत्वा, भरुराजा ति मे सुतं ।
उच्छिन्नो सह रट्ठेहि[7], सराजा विभवङ्गतो ॥

१२६ तस्मा हि छन्दागमन, नप्पससन्ति पण्डिता ।
अदुट्ठचित्तो भासेय्य, गिर सच्चुपसहित ति ॥

---

२१४. पुण्णनदीजातकं (६४)

१२७ पुण्ण नदि येन च पेय्यमाहु,
जात यव येन च गुय्हमाहु ।
दूर गत येन च अव्हयन्ति,
सो त्यागतो[8] हन्द च भुञ्ज ब्राह्मण[9] ॥

---

१. व्याकासि–सी०, रो० । २ अञ्ञ–स्या० । ३ च–सी०, रो० । ४ व–सी० । ५ ऊपरि–रो० । ६ भरुराजजातक–स्या० । ७ रट्ठेन–सी०, रो० । ८ त्याभतो–स्या० । ९ ब्राह्मणाति–रो० ।

१२८. यतो म सरती राजा, वायस पि पहेतवे ।
हंसा कोञ्चा मयूरा च, असतीयेव पापिया ति ॥

---

२१५. कच्छपजातकं (६५)

B 58 १२९ अवधी वत अत्तान, कच्छपो[1] ब्याहर गिर[1] ।
सुग्गहीतस्मि कट्ठस्मि, वाचाय सकियावधि ॥

१३० एत पि दिस्वा नरविरियसेट्ठ[2],
वाच पमुञ्चे कुसल नातिवेल ।
पस्ससि बहुभाणेन, कच्छप ब्यसन[3] गतं ति ॥

---

२१६. मच्छजातकं (६६)

१३१ न मायमग्गि तपति, न सूलो साधुतच्छितो ।
य च म मञ्ञते[4] मच्छी, अञ्ञ सो रतिया गतो ॥

१३२ सो म दहति रागग्गि, चित्त चूपतपेति म ।
जालिनो मुञ्चथायिरा म, न कामे हञ्ञते क्वची ति ॥

---

२१७. सेग्गुजातकं (६७)

१३३ सब्बो लोको अत्तमनो अहोसि,
अकोविदा गामधम्मस्स सेग्गु ।
कोमारि को नाम तवज्जधम्मो,
य त्वं गहिता पवने परोदसि ॥

१३४. यो दुक्खफुट्ठाय भवेय्य ताण,
सो मे पिता दुब्भि[5] वने करोति ।
सा कस्स कन्दामि वनस्स मज्झे,
यो तायिता सो सहस[6] करोती ति ॥

१–१. कच्छपो व्याहरगिर–सी० रो०, कच्छपो व पब्याहर–स्या० । २ नरवीरियसेट्ठ–म०; नरवीरसेट्ठ–स्या० । ३ व्यसन–सी०, रो० । ४ मञ्ञति–सी०, मञ्ञती–रो० । ५. दूभि–सी०, रो० । ६. सहसा–सी०, स्या०, रो० ।

२१८. कूटवाणिजजातकं (६८)

१३५ सठस्स साठेय्यमिदं सुचिन्तितं, B 59
पच्चोड्डितं पटिकूटस्स कूटं ।
फालञ्चे खादेय्यु[1] मूसिका,
कस्मा कुमारं कुललो न[2] हरेय्युं ।।
१३६ कूटस्स हि सन्ति कूटकूटा,
भवति[3] चापि[3] निकतिनो निकत्या ।
देहि पुत्तनट्ठ फालनट्ठस्स फालं,
मा ते पुत्तमहासि फालनट्ठो ति ।।

२१९. गरहितजातकं (६९)

१३७ हिरञ्ञं मे सुवण्णं मे, एसा रत्तिं दिवा कथा ।
दुम्मेधानं मनुस्सानं, अरियधम्मं अपस्सतं ।।
१३८. द्वे द्वे गहपतयो गेहे, एको तत्थ अमस्सुको ।
लम्बत्थनो वेणिकतो, अथो अङ्कितकण्णको ।
कीतो धनेन बहुना, सो तं वितुदते जनं ति ।।

२२०. धम्मधजजातकं[4] (७०)

१३९ सुखं जीवितरूपोसि, रट्ठा विवनमागतो ।
सो[5] एकको[5] रुक्खमूले, कपणो विय झायसि ।।
१४० सुखं जीवितरूपोस्मि, रट्ठा विवनमागतो ।
सो एकको रुक्खमूले, कपणो विय झायामि ।
सतं धम्मं अनुस्सरं ति ।।

बीरणथम्भवग्गो सत्तमो ।

तस्सुद्दानं

अथ बीरणथम्भवरो च नटो, B 60
भरुराजवरुत्तमपुण्णनदी ।

१ अदेय्युं – सी०, रो० । २ नो – सी०, स्या०, रो० । ३–३ भवतिपरो – स्या० ।
४ धम्मद्धजजातकं – सी०, स्या०, रो० । ५–५ अरञ्ञस्मिं – सी०, स्या०, रो० ।

बहुभाणि अग्गिपवने मूसिका,
सहलम्बत्थनो कपणेन[1] दसा ति[1] ॥

—— ० ——

२२१. कासावजातकं (७१)

१४१ अनिक्कसावो कासाव, यो वत्थ परिदहिस्सति[2] ।
अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावमरहति ॥

१४२ यो च वन्तकसावस्स, सीलेसु सुसमाहितो ।
उपेतो दमसच्चेन, स वे कासावमरहती ति ॥

२२२. चूळनन्दियजातकं[3] (७२)

१४३ इद तदाचरियवचो, पारासरियो यदब्रवि ।
मासु त्व अकरि[4] पाप, य त्व पच्छा कत तपे ॥

१४४ यानि करोति पुरिसो, तानि अत्तनि पस्सति ।
कल्याणकारी कल्याण, पापकारी च पापक ।
यादिस वपते बीज, तादिस हरते फल ति ॥

२२३. पुटभत्तजातकं (७३)

१४५ नमे नमन्तस्स भजे भजन्त,
किच्चानुकुब्बस्स करेय्य किच्च ।
नानत्थकामस्स करेय्य अत्थ,
असम्भजन्तं पि न सम्भजेय्य ॥

B 61 १४६ चजे चजन्तं वनथ न कयिरा,
अपेतचित्तेन न सम्भजेय्य ।
दिजो दुमं खीणफल[5] ति[5] ञत्वा,
अञ्ञं समेक्खेय्य महा हि लोको ति ॥

१–१. कपणे दस – सी० । २ परिदहेस्सति – सी०, रो० । ३ चुल्लनन्दियजातक – सी०, स्या० । ४ अकरा – सी०, रो० ५–५ खीणफल व – स्या० ।

२२४. कुम्भीलजातकं[1] (७४)

१४७ यस्सेते चतुरो धम्मा, वानरिन्द यथा तव ।
सच्च धम्मो धिति चागो, दिट्ठ सो अतिवत्तति ॥
१४८ यस्स[2] चेते[2] न विज्जन्ति, गुणा परमभद्दका ।
सच्च धम्मो धिति चागो, दिट्ठ सो नातिवत्तती ति ॥

२२५. खन्तिवण्णजातकं[3] (७५)

१४९ अत्थि मे पुरिसो देव, सब्बकिच्चेसु ब्यावटो[4] ।
तस्स चेकोपराधत्थि, तत्थ त्व किन्ति मञ्ञसि ॥
१५० अम्हाकम्पत्थि[5] पुरिसो, एदिसो इध विज्जति ।
दुल्लभो अङ्गसम्पन्नो, खन्तिरस्माक रुच्चती ति ॥

२२६. कोसियजातकं (७६)

१५१ काले निक्खमना साधु, नाकाले साधु निक्खमो ।
अकालेन हि निक्खम्म, एकक पि बहुज्जनो[6] ।
न किञ्चि अत्थ जोतेति[7], धङ्कसेना व कोसिय ॥
१५२ धीरो च विधिविधानञ्ञू, परेस विवरानुगू[8] ।
सब्बामित्ते वसीकत्वा, कोसियो व सुखी सिया ति ॥

२२७. गूथपाणजातकं[9] (७७)

१५३ सूरो सूरेन सङ्गम्म, विक्कन्तेन पहारिना । B. 62
एहि नाग निवत्तस्सु, कि नु भीतो पलायसि ।
पस्सन्तु अङ्गमगधा, मम तुय्ह च विक्कम ॥
१५४ न त पादा वधिस्सामि, न दन्तेहि न सोण्डिया ।
मीळ्हेन त वधिस्सामि, पूति हञ्ञतु पूतिना ति ॥

१ कुम्भिलजातक–म० । २–२ यस्स ते च–रो० । ३ खन्तिवण्णनजातक–सी०, स्या०, रो० । ४ व्यावटो–सी०, रो० । ५ अम्हाक अत्थि–स्या०, अम्हाक च अत्थि–रो० । ६ बहूजनो–सी०, रो० । ७ जातेति–स्या० । ८ विवरन्तगू–सी०, रो० । ९ गूथपाणकजातक–सी०, स्या० ।

२२८. कामनीतजातकं (७८)

१५५. तयो गिरि अन्तर कामयामि,
पञ्चाला कुरुयो[1] केकके[2] च ।
ततुत्तरि ब्राह्मण कामयामि,
तिकिच्छ मं ब्राह्मण कामनीत ।।

१५६ कण्हाहिदट्ठस्स[3] करोन्ति हेके,
अमनुस्सपविट्ठस्स[4] करोन्ति पण्डिता ।
न कामनीतस्स करोति कोचि,
ओक्कन्तसुक्कस्स हि का तिकिच्छा ति ।।

---

२२९. पलायितजातकं[5] (७९)

१५७. गजग्गमेघेहि[6] हयग्गमालिभि[7],
रथूमिजातेहि[8] सराभिवस्सेभि[9] ।
थरुग्गहावट्ट[10] दळ्हप्पहारिभि[11],
परिवारिता तक्कसिला समन्ततो ।।

B, 63 १५८. अभिधावथ[12] चूपधावथ च,
विविधा विनादिता वदन्तिभि ।
वत्ततज्ज तुमुलो घोसो यथा,
विज्जुलता जलधरस्स गज्जतो ति[12] ।।

---

२३०. दुतियपलायितजातकं (८०)

१५९. धजमपरिमित अनन्तपार,
दुप्पसहं धङ्केहि सागरं[13] व[13] ।

---

१ कुरयो–सी० । २. केकये–सी० । ३ कण्हाभिदट्ठस्स–सी० । ४ अमनुस्सवद्धस्स–सी०, रो०, मनुस्सविट्ठस्स स्या० । ५ पलायिजातक–सी०, स्या०, रो० । ६ गजग्गमेघेभि–स्या० । ७ हयग्गमालिहि–सी०, रो० । ८ रथूमिजातेभि–स्या० । ९ सराभिवस्सभि–स्या०; ० वस्सेहि–सी०, रो० । १० धनुग्गहावट्ट–स्या० । ११. दळ्हप्पहारिहि–सी०, रो० । १२–१२. अभिधावथा च पतथा च, विविधविनदिता च दन्तिहि । वत्ततज्ज तुमुलो घोसो यथा, विज्जुता जलधरस्स गज्जतोति–सी०, रो० । १३–१३ सागरमिव–सी०, स्या०, रो० ।

गिरिमिव अनिलेन दुप्पसय्हो[1],
दुप्पसहो अहमज्ज तादिसेन ॥
१६०. मा बालियं विलपि[2] न हिस्स तादिस,
विडय्हसे[3] न हि लभसे निसेधकं ।
आसज्जसि गजमिव एकचारिनं,
यो[4] त पदा[5] नळमिव पोथयिस्सती ति ॥

कासाववग्गो अट्ठमो ।

तस्सुद्दानं

वरवत्थवचो दुमखीणफलं,
चतुरोधम्मवरं पुरिसुत्तम ।
धङ्कमगधा च तयोगिरिनाम,
गजग्गवरो धजवरेन दसा ति ॥

---

२३१. उपाहनजातकं (८१)

१६१. यथा पि कीता पुरिसस्सुपाहना, B 64
सुखस्स अत्थाय दुखं उदब्बहे ।
घम्माभितत्ता थलसा पपीळिता,
तस्सेव पादे पुरिसस्स खादरे ॥
१६२ एवमेव यो दुक्कुलीनो अनरियो,
तम्माक[6] विज्जं च सुतं च आदिय ।
तमेव सो तत्थ सुतेन खादति,
अनरियो वुच्चति दुपाहनूपमो[7] ति ॥

---

२३२. वीणागुणजातकं[8] (८२)

१६३. एकचिन्तितो[9] यमत्थो[9], बालो अपरिणायको ।
न हि खुज्जेन वामेन, भोति सङ्गन्तुमरहसि ॥

---

१ दुप्पसहो–सी०, स्या०, रो० । २. विप्पलपि–सी०, स्या०, रो० । ३ विळय्हसे–सी०, रो० । ४ सो–सी० । ५ पादा–सी० । ६ तम्हाक–सी०, तुम्हाक–स्या०, रो० । ७. पानदूपमो–सी०, रो० । ८ वीणाथूणजातक–सी०, स्या०, रो० । ९–९ एकचिन्तितो व अयमत्थो–सी०, स्या० ।

१६४ पुरिसूसभ मञ्ञमाना, अहं खुज्जमकामयिं ।
सोयं सकुटितो सेति, छिन्नतन्ति यथा[1] विणा ति[1] ।।

---

२३३. विकण्णजातकं[2] (८३)

१६५ कामं यहिं इच्छसि तेन गच्छ,
विद्धोसि मम्मम्हि विकण्णकेन ।
हतोसि भत्तेन सुवादितेन[3],
लोलो च मच्छे अनुबन्धमानो ।।

B 65 १६६ एवं पि लोकामिसं ओपतन्तो,
विहञ्ञती चित्तवसानुवत्ती ।
सो हञ्ञति ञातिसखान मज्झे,
मच्छानुगो सोरिव सुसुमारो ति ।।

---

२३४. असिताभूजातकं[4] (८४)

१६७ त्वमेव दानिमकर[5], यं कामो ब्यगमा[6] तयि[6] ।
सोयं अप्पटिसन्धिको, खरछिन्नं[7] व[7] रेनुकं[8] ।।
१६८ अत्रिच्छं[9] अतिलोभेन, अतिलोभमदेन च ।
एवं हायति अत्थम्हा, अहं व असिताभुया ति ।।

---

२३५. वच्छनखजातकं (८५)

१६९ सुखा घरा वच्छनख, सहिरञ्ञा सभोजना ।
यत्थ भुत्वा पिवित्वा[10] च, सयेय्याथ[11] अनुस्सुको ।।
१७० घरा नानीहमानस्स, घरा नाभणतो मुसा ।
घरा नादिन्नदण्डस्स, परेसं अनिकुब्बतो ।
एवं छिद्दं दुरभिसम्भवं[12], को घरं पटिपज्जती ति ।।

१–१ यथा थुनाति–सी० । २ विण्णकजातक–सी०, स्या०, रो० । ३ सवादितेन–सी०, स्या०, रो० । ४ आसिताभुजातक–सी०, स्या०, रो० । ५ दानि मकरि–स्या० । ६–६ ब्यगमातयि–सी०, रो० । ७–७ खराछिन्नव–सी०, स्या०, रो० । ८ रेरुक–सी०, रो० । ९ अत्रिच्छा–सी०, स्या०, रो० । १० पीत्वा–सी०, रो० । ११ सयेय्यसि–स्या० । १२ दुरभिभवं–सी०, रो० ।

२३६. बकजातकं (८६)

१७१ भद्दको वतय[1] पक्खी, दिजो कुमुदसन्निभो ।
वूपसन्तेहि पक्खेहि, मन्दमन्दो व झायति ॥
१७२ नास्स सील विजानाथ, अनञ्ञाय पससथ ।
अम्हे दिजो न पालेति, तेन पक्खी न फन्दती ति ॥

२३७. साकेतजातकं (८७)

१७३. को नु खो भगवा हेतु, एकच्चे इध पुग्गले । B 66
अतीव हदय निब्बाति, चित्तं चा पि पसीदति ॥
१७४ पुब्बेव सन्निवासेन, पच्चुप्पन्नहितेन वा ।
एव त जायते पेम, उप्पल व यथोदके ति ॥

२३८. एकपदजातकं (८८)

१७५. इङ्घ एकपद तात, अनेकत्थपदस्सित[2] ।
किञ्चि सङ्गाहिक[3] ब्रूसि[4], येनत्थे साधयेमसे[5] ॥
१७६ दक्खेय्येकपद तात, अनेकत्थपदस्सित ।
त च सीलेन सञ्ञुत्तं, खन्तिया उपपादित ।
अल मित्ते सुखापेतु, अमित्तानं दुखाय चा[6] ति ॥

२३९. हरितमण्डूकजातकं[7] (८९)

१७७. आसीविस पि[8] म[8] सन्तं, पविट्ठ कुमिनामुख ।
रुच्चते हरितामाता, यं म खादन्ति मच्छका ॥
१७८ विलुम्पतेव पुरिसो, यावस्स उपकप्पति ।
यदा चञ्ञे विलुम्पन्ति, सो विलुत्तो विलुम्पती ति ॥

१ वताय–स्या० । २ अनेकत्थपदनिस्सित–सी०, रो० । ३ सङ्गहित–स्या० । ४ ब्रूहि–स्या० । ५ सावयामसे–सी० । ६ वा–स्या० । ७. हरितमातजातक–सी०, स्या०, रो० । ८–८ मम–सी०, रो० ।

२४०. महापिङ्गलजातकं (९०)

१७९. सब्बो जनो हिंसितो पिङ्गलेन,
तस्मिं मते पच्चया[1] वेदयन्ति ।
पियो नु ते आसि अकण्हनेत्तो,
कस्मा नु त्वं रोदसि द्वारपाल ॥
B 67 १८० न मे पियो आसि अकण्हनेत्तो,
भायामि पच्चागमनाय तस्स ।
इतो गतो हिंसेय्य मच्चुराजं,
सो हिंसितो आनेय्य पुन इध ॥
१८१ दड्ढो वाहसहस्सेहि, सित्तो घटसतेहि सो ।
परिक्खता च सा भूमि, मा भायि नागमिस्सती ति ॥

उपाहनवग्गो नवमो ।

तस्सुद्दानं

वरुपाहनखुज्जविकण्णककों,
असिताभुयपञ्चमवच्छनखो ।
दिजपेमवरुत्तमएकपदं,
कुमिनामुखपिङ्गलकेन दसा ति ॥

---

२४१. सब्बदाठिजातकं[2] (९१)

१८२. सिङ्गालो मानथद्धो[3] च[3], परिवारेन अत्थिको ।
पापुणि महतिं भूमिं, राजासि सब्बदाठिनं ॥
१८३ एवमेव[4] मनुस्सेसु, यो होति परिवारवा ।
सो हि तत्थ महा होति, सिङ्गालो विय दाठिन ति ॥

---

२४२. सुनखजातकं (९२)

१८४. बालो वताय सुनखो, यो वरत्तं न खादति ।
बन्धना चं[5] पमुञ्चेय्य[5], असितो च[6] घरं वजे ॥

---

१. पच्चय-सी०, स्या०, रो० । २ सब्बदाठजातक-रो० । ३-३ मानत्थद्धो व-सी०, रो० । ४. एवेमव-रो० । ५-५. बन्धना व पमुञ्चेय्या-सी० । ६. व-सी०, स्या० ।

१८५. अद्धितं मे मनस्मि मे, अथो मे हृदये कत । B. 68
काल च पटिकङ्खामि, याव पस्सुपतू[1] जनो[1] ॥

---

२४३. गुत्तिलजातकं (९३)

१८६. सत्ततन्ति सुमधुर, रामणेय्य अवाचयि ।
सो मं रङ्गम्हि अव्हेति, सरण[2] मे[2] होहि कोसिय ॥

१८७ अह त सरण सम्म, अहमाचरियपूजको ।
न त जयिस्सति सिस्सो, सिस्समाचरिय जेस्ससी ति ॥

---

२४४. विगतिच्छजातकं[3] (९४)

१८८. य पस्सति न त इच्छति,
य च न पस्सति त किरिच्छति[4] ।
मञ्ञामि चिर चरिस्सति,
न हि त लच्छति य स[5] इच्छति ॥

१८९. य लभति न तेन तुस्सति,
यं च[6] पत्थेति लद्ध हीळेति ।
इच्छा हि अनन्तगोचरा,
विगतिच्छान[7] नमो करोमसे ति ॥

---

२४५. मूलपरियायजातकं (९५)

१९०. कालो घसति भूतानि, सब्बानेव सहत्तना ।
यो च कालघसो भूतो, स भूतपचनि पचि ॥

१९१ बहूनि नरसीसानि, लोमसानि ब्रहानि च ।
गीवासु पटिमुक्कानि, कोचिदेवेत्थ कण्णवा ति ॥

१–१ पसुपतुज्जनो–स्या० । २–२ सरणम्मे–सी० । ३ वीतिच्छजातक–रो० । ४ किर इच्छति–सी०, स्या०, रो० । ५ सो–सी०, स्या०, रो० । ६. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ७. वीतिच्छान–सी०, रो० ।

२४६. बालोवादजातकं[1] (९६)

१९२ हन्त्वा छेत्वा[2] वधित्वा च, देति दान असञ्ञतो ।
एदिस भत्त भुञ्जमानो[3], स[4] पापमुपलिम्पति[4] ॥

B 69 १९३ पुत्तदार पि चे हन्त्वा, देति दान असञ्ञतो ।
भुञ्जमानो पि सप्पञ्ञो, न पापमुपलिम्पती ति ॥

२४७. पादञ्जलीजातकं (९७)

१९४ अद्धा पादञ्जली सब्बे, पञ्ञाय अतिरोचति ।
तथा हि ओट्ठ भञ्जति, उत्तरि नून पस्सति ॥

१९५ नाय धम्मं अधम्म वा, अत्थानत्थ च बुज्झति ।
अञ्ञत्र ओट्ठनिब्भोगा, नाय जानाति किञ्चन ति ॥

२४८. किंसुकोपमजातकं (९८)

१९६ सब्बेहि किंसुको दिट्ठो, किं[5] न्वेत्थ[5] विचिकिच्छथ ।
न हि सब्बेसु ठानेसु, सारथी परिपुच्छितो ॥

१९७ एव सब्बेहि ञाणेहि, येस धम्मा अजानिता ।
ते वे धम्मेसु कङ्खन्ति, किंसुकस्मि व भातरो ति ॥

२४९. सालकजातकं (९९)

१९८ एकपुत्तको भविस्ससि,
त्व च नो हेस्ससि इस्सरो कुले ।
ओरोह दुमस्मा सालक,
एहि दानि घरक[6] वजेमसे ॥

१९९ ननु मं सुहदयो[7] ति मञ्ञसि,
य च म हनसि वेळुयट्ठिया ।
पक्कम्बवने रमामसे,
गच्छ त्वं घरकं यथासुखं ति ॥

१ तेलोवादजातक–रो० । २ झत्वा–सी०, रो०, घत्वा–स्या० । ३ भुञ्जमानो पि –स्या० । ४–४ स पापेन उपालिप्पति–सी०, सो पापेन०–रो० । ५–५ किम्वेत्थ–सी०, स्या०, किन्नेत्थ–रो० । ६ घर–रो० । ७ हदये–सी०, रो० ।

२५०. कपिजातकं (१००)

B. 70

२०० अय इसी उपसमसयमे रतो,
स[1] तिट्ठति[1] सिसिरभयेन अट्टितो[2]।
हन्द अय पविसतुम अगारक,
विनेतु सीत दरथ च केवल ।।

२०१ नाय इसी उपसमसयमे रतो,
कपी अय दुमवरसाखगोचरो[3]।
सो दूसको रोसको चा पि जम्मो,
सचे वजेमम्पि[4] दूसेय्यगार[5] ति[5] ।।

सिङ्गालवग्गो दसमो।

तस्सुद्दानं

अथ राजा सिङ्गालवरो सुनखो,
तथा कोसिय इच्छति कालघसो।
अथ दानवरोट्ठ पि सारथिना,
पुनम्बवन च सिसिरकपि दसा ति ।।

अथ वग्गुद्दानं

दळहं च वग्ग अपरेन सन्थव,
कल्याणवग्गासदिसो च रूहक।
नतदळह बीरणथम्भक पुन,
कासावुपाहनसिङ्गालकेन दसा ति ।।

दुकनिपात निट्ठित।

—.०:—

१–१ सन्तिट्ठति–सी०, रो० । २ अद्धितो–स्या० । ३ दुम्बरसाख०–स्या० । ४ वजे इमम्पि–सी०, स्या०, रो० । ५–५ दूसये घरन्ति–सी०, स्या०, रो० ।

३. तिकनिपातो

२५१. सङ्कप्परागजातकं[1] (१)

B 71 १ सङ्कप्परागधोतेन, वितक्कनिसितेन च ।
नालङ्कतेन[2] भद्रेन[3], उसुकाराकतेन[4] च ॥
२ न कण्णायतमुत्तेन, ना[5] पि[5] मोरूपसेविना[6] ।
तेनम्हि हदये विद्धो, सब्बङ्गपरिदाहिना ॥
३ आवेध च न पस्सामि, यतो रुहिरमस्सवे ।
याव अयोनिसो चित्त, सयं मे दुक्खमाभत ति ॥

---

२५२. तिलमुट्ठिजातकं (२)

४ अज्जा पि मे त मनसि, य म त्व तिलमुट्ठिया ।
बाहाय[7] म गहेत्वान, लट्ठिया अनुताळयि ॥
५ ननु जीविते न रमसि, येनासि ब्राह्मणागतो ।
यं मं बाहा गहेत्वान, तिक्खत्तु अनुताळयि[8] ॥
६ अरियो अनरिय कुब्बन्त[9], यो दण्डेन निसेधति ।
सासन[10] त[10] न त वेर, इति न पण्डिता विदू ति ॥

---

२५३. मणिकण्ठजातकं (३)

७. ममन्नपान विपुल उळार,
उप्पज्जतीमस्स मणिस्स हेतु ।
तं ते न दस्स अतियाचकोसि,
न चा पि ते अस्सममागमिस्स ॥

---

१. सकप्पजातक–रो० । २ नालङ्कटेन–सी०, नेवालङ्कत–स्या० । ३ भद्देन–सी०, रो० । ४. न उसुकारकतेन–सी०, स्या०, रो० । ५–५ नपि–सी०, स्या० । ६ मोरुपसेविना–स्या० । ७. बाहायं–स्या० । ८ अनुतालयि–स्या० । ९ कुब्बान–सी०, रो०; कुब्ब–स्या० । १०–१०. सासनत्थ–सी०, रो० ।

८ सुसू यथा सक्खरधोतपाणी[1], B. 72
तासेसि म सेल याचमानो ।
त ते न दस्सं अतियाचकोसि,
न चा पि ते अस्सममागमिस्स ॥

९. न त याचे यस्स पिय जिगीसे[2],
देस्सो होति अतियाचनाय ।
नागो मणि याचितो ब्राह्मणेन,
अदस्सन येव तदज्झगमा ति ॥

---

२५४. कुण्डककुच्छिसिन्धवजातकं (४)

१०. भुत्वा तिणपरिघास, भुत्वा आचामकुण्डक ।
एतं ते भोजन आसि, कस्मा दानि न भुञ्जसि ॥

११. यत्थ पोस न जानन्ति, जातिया विनयेन वा ।
बहु[3] तत्थ महाब्रम्हे, अपि आचामकुण्डक ॥

१२. त्वं च खो मं पजानासि, यादिसाय ह्युत्तमो ।
जानन्तो जानमागम्म, न ते भक्खामि कुण्डकं ति ॥

---

२५५. सुकजातकं (५)

१३ याव[4] सो मत्तमञ्ञासि, भोजनस्मि विहङ्गमो ।
ताव अद्धानमापादि, मातर च अपोसयि ॥

१४. यतो च खो[5] बहुतर, भोजनं अज्झवाहरि[6] ।
ततो तत्थेव ससीदि, अमत्तञ्ञू हि सो अहु ॥

१५ तस्मा मत्तञ्ञुता साधु, भोजनस्मि अगिद्धता[7] ।
अमत्तञ्ञू हि सीदन्ति, मत्तञ्ञू च[8] न सीदरे ति ॥

---

१. सक्खरधोतपाणि–सी०, रो० । २ जिगिंसे–सी०, स्या०, रो० । ३ बहू–सी०, पहु–स्या०, पहू–रो० । ४. याव–सी०, रो० । ५ खो सो–स्या०, सो–रो० । ६ अज्झुपाहरि–सी०, रो० । ७ अगिद्धिता–स्या०, रो० । ८. व–सी०, स्या० ।

२५६. जरूदपानजातकं (६)

B 73 १६ जरूदपान खणमाना, वाणिजा उदकत्थिका ।
अज्झगमु[1] अयस[1] लोह, तिपुसीस च वाणिजा[2] ।
रजत जातरूप च, मुत्ता वेळूरिया बहू ।।
१७ ते च तेन असन्तुट्ठा, भिय्यो[3] भिय्यो[3] अखाणिसु[4] ।
ते तत्थासीविसो[5] घोरो, तेजस्सी[6] तेजसा हनि ।।
१८ तस्मा खणे नातिखणे, अतिखात[7] हि[7] पापक ।
खातेन च धन लद्ध, अतिखातेन नासित ति ।।

---

२५७. गामणिचन्दजातकं (७)

१९ नाय घरान कुसलो, लोलो अय वलीमुखो ।
कत कत खो दूसेय्य[8], एवधम्ममिद कुल ।।
२० नयिद[9] चित्तवतो लोम, नाय अस्सासिको मिगो ।
सिट्ठ[10] मे जनसन्धेन, नाय किञ्चि विजानति ।।
२१. न मातर पितर वा, भातर भगिनि सक ।
भरेय्य तादिसो पोसो, सिट्ठ दसरथेन मे ति ।।

---

२५८. मन्धातुजातकं[11] (८)

२२. यावता चन्दिमसूरिया,
परिहरन्ति दिसा भन्ति विरोचना[12] ।
सब्बेव दासा मन्धातु, ये पाणा पथविस्सिता[13] ।।
२३. न कहापणवस्सेन, तित्ति कामेसु विज्जति ।
B 74 अप्पस्सादा दुखा कामा, इति विञ्ञाय पण्डितो ।।
२४. अपि दिब्बेसु कामेसु, रति सो नाधिगच्छति ।
तण्हक्खयरतो होति, सम्मासम्बुद्धसावको ति ।।

१–१ अज्झगसु अय्यो–सी०, स्या०, रो० । २ माणयो–स्या० । ३–३ भीयो भीयो–सी० । ४ खणिसु ते–स्या० । ५ तत्थपासीविसो–स्या० । ६ तेजसी–स्या०, रो० । ७–७ अतिखातम्हि–स्या० । ८. पदूसेय्य–स्या० । ९ न इद–सी०, रो० । १० सत्थ–सी०, स्या०, रो० । ११ मन्धातुराजजातक–स्या० । १२ विरोचमाना–रो० । १३. पठविनिस्सिता–सी०, रो० ।

२५९. तिरीटवच्छजातकं[1] (९)

२५ नयिमस्स विज्जामयमत्थि किञ्चि,
न बन्धवो नो पन ते सहायो ।
अथ केन वण्णेन तिरीटवच्छो[2],
तेदण्डिको भुञ्जति अग्गपिण्ड ॥

२६ आपासु मे युद्धपराजितस्स,
एकस्स कत्वा विवनस्मि घोरे ।
पसारयी किच्छगतस्स पाणि,
तेनूदतारिं[3] दुखसपरेतो ॥

२७ एतस्स किच्चेन[4] इधानुपत्तो,
वेसायिनो[5] विसया[6] जीवलोके ।
लाभारहो तात तिरीटवच्छो,
देथस्स भोगं यजथ[7] च[7] यञ्ञ ति ॥

---

२६०. दूतजातकं (१०)

२८ यस्सत्था दूरमायन्ति, अमित्तमपि याचितु ।
तस्सूदरस्सह दूतो, मा मे कुज्झ[8] रथेसभ ॥

२९ यस्स दिवा च रत्तो च, वसमायन्ति माणवा ।
तस्सूदरस्सह दूतो, मा मे कुज्झ रथेसभ ॥

३० ददामि ते ब्राह्मण रोहिणीन,   B. 75
गवं सहस्सं सह पुङ्गवेन ।
दूतो हि दूतस्स कथ न दज्ज[9],
मय पि तस्सेव भवाम दूता ति ॥

सङ्कप्पवग्गो पठमो ।

---

१. तिरितिवच्छजातक–स्या० । २ तिरीतिवच्छो–स्या० । ३ तेनुद्धतारिं–स्या० । ४ किच्छेन–स्या० । ५. वेय्यासिनो–स्या० । ६ विसय–स्या० । ७–७ यजतञ्च–सी०, रो०; यजितञ्च–स्या० । ८ कुज्झिसी–सी०, रो० । ९ दज्जा–सी०, रो० ।

तस्सुद्दानं

उसुकारवरो तिलमुट्ठिमणि,
हयराजविहङ्गमआसिविसो[1] ।
जनसन्धकहापणवस्स पुन,
तिरिटं[2] पुन दूतवरेन[3] दसा ति ॥

—— ० ——

२६१. पदुमजातकं (११)

३१ यथा केसा च मस्सू[4] च, छिन्न छिन्न विरूहति ।
एव रूहतु[5] ते नासा, पदुम देहि याचितो ॥
३२ यथा सारद्रिक बीज, खेत्ते वुत्त विरूहति ।
एवं रूहतु ते नासा, पदुम देहि याचितो ॥
३३ उभो पि पलपन्ते[6] ते, अपि पद्मानि दस्सति ।
वज्जु वा ते न वा वज्जु, नत्थि नासाय रूहना ।
देहि सम्म पदुमानि, अहं याचामि[7] याचितो ति ॥

२६२. मुदुपाणिजातकं (१२)

३४. पाणि चे मुदुको चस्स, नागो चस्स सुकारितो ।
अन्धकारो च वस्सेय्य, अथ नून तदा सिया ॥
B 76 ३५ अमला मुदुसम्भासा, दुप्पूरा ता नदीसमा ।
सीदन्ति नं विदित्वान, आरका परिवज्जये ॥
३६. य एता उपसेवन्ति, छन्दसा वा धनेन वा ।
जातवेदो व स[8] ठान[8], खिप्पं अनुदहन्ति न ति ॥

२६३. चूळपलोभनजातकं[9] (१३)

३७. अभिज्जमाने वारिस्मि, सय आगम्म इद्धिया ।
मिस्सीभावित्थिया गन्त्वा, ससीदसि महण्णवे ॥

---

१. आसीविसो–स्या० । २ तिरिति–स्या०, तिरिट–सी० । ३ दूतावरेन–स्या० । ४ मस्सु–स्या०, रो० । ५. रूहति–रो० । ६ विलपन्ते–स्या० । ७ पद्मामे देहि–स्या०, अम्हेहि पि–रो० । ८–८ सण्ठान–सी०, स्या०, रो० । ९ चुल्लपलोभनजातक–सी०, स्या०, रो० ।

३८ आवट्टनी महामाया, ब्रह्मचरियविकोपना ।
सीदन्ति न विदित्वान, आरका परिवज्जये ॥
३९ य एता उपसेवन्ति, छन्दसा वा धनेन वा ।
जातवेदो व स ठान, खिप्प अनुदहन्ति न ति ॥

---

२६४. महापनादजातकं (१४)

४० पनादो नाम सो राजा, यस्स यूगो सुवण्णयो[1] ।
तिरिय सोळसुब्बेधो[2], उद्धमाहु[3] सहस्सधा ॥
४१ सहस्सकण्डो[4] सतगेण्डु[5], धजासु हरितामयो ।
अनच्चु तत्थ गन्धब्बा, छ सहस्सानि सत्तधा ॥
४२ एवमेत तदा आसि, यथा भाससि भद्दजि ।
सक्को अह तदा आसि, वेय्यावच्चकरो तवा[6] ति[6] ॥

---

२६५. खुरप्पजातकं (१५)

४३ दिस्वा खुरप्पे धनुवेगनुन्ने, B 77
खग्गे गहीते तिखिणे तेलधोते ।
तस्मि भयस्मि मरणे वियूळहे[7],
कस्मा नु ते नाहु छम्भितत्त ॥
४४ दिस्वा खुरप्पे धनुवेगनुन्ने,
खग्गे गहीते तिखिणे तेलधोते ।
तस्मि भयस्मि मरणे वियूळहे,
वेद अलत्थ विपुल उळार ॥
४५. सो वेदजातो अज्झभवि अमित्ते,
पुब्बे व मे जीवितमासि चत्त ।
न हि जीविते आलय कुब्बमानो,
सूरो कयिरा सूरकिच्च कदाची ति ॥

१ सुवण्णियो–स्या० । २ सोळसपब्बेधो–सी०, रो० । ३ उच्चमाहु–सी०, स्या०, रो० । ४ सहस्सकण्डु–सी० । ५ सतभेदो–सी०, रो० । ६–६ तवन्ति–सी०, रो० । ७. विरूळहे–स्या० ।

२६६. वातग्गसिन्धवजातकं (१६)

४६ येनासि किसिया पण्डु[1], येन भत्त न रुच्चति ।
अय सो आगतो भत्ता[2], कस्मा दानि पलायसि ।।

४७ सचे[3] पनादिकेनेव, सन्थवो नाम जायति ।
यसो हायति इत्थीन, तस्मा तात पलायह[4] ।।

४८ यस्सस्सिन कुले जात, आगत या न इच्छति ।
सोचति[5] चिररत्ताय, वातग्गमिव भद्दली[6] ति ।।

---

२६७. कक्कटकजातकं[7] (१७)

B 78 ४९. सिङ्गीमिगो आयतचक्खुनेत्तो,
अट्ठित्तचो वारिसयो अलोमो ।
तेनाभिभूतो कपण रुदामि,
मा हेव म पाणसम जहेय्य ।।

५०. अय्य न त[8] जहिस्सामि, कुञ्जर[9] सट्ठिहायनं[10] ।
पथब्या चातुरन्ताय, सुप्पियो होसि मे तुव ।।

५१. ये कुळीरा समुद्दस्मि, गङ्गाय यमुनाय[11] च ।
तेस त्व वारिजो सेट्ठो, मुञ्च रोदन्तिया पति ति ।।

---

२६८. आरामदूसकजातकं[12] (१८)

५२. यो[13] वे सब्बसमेतान[13], अहुवा सेट्ठसम्मतो ।
तस्साय एदिसी पञ्ञा, किमेव इतरा पजा ।।

५३. एवमेव तुव ब्रह्मे, अनञ्ञाय विनिन्दसि ।
कथ[14] मूल अदिस्वान[15], रुक्ख जञ्ञा पतिट्ठित ।।

---

१ पण्डू–सी०। २ तातो–सी०, रो०, भत्तो–स्या०। ३ नु खो–स्या० ४ पलायिह्–स्या०। ५ सोचती–स्या०। ६ कुन्दली–सी०, रो०, गद्रभी–स्या०। ७ कक्कटजातक–रो०; सुवण्णकक्कटक जातक–स्या०। ८ त न–सी०। ९ कुञ्जर–सी०, रो०। १० सट्ठिहायन–सी०, रो०। ११ नम्मदाय–सी०, रो०। १२ आरामदूसजातक–रो०। १३–१३ यो मे सञ्च०–स्या०। १४ कथ हि–स्या०, रो०। १५ अदिस्वा–स्या०, रो०।

५४. नाहं तुम्हे विनिन्दामि, ये चञ्ञे[1] वानरा वने ।
विस्ससेनो[2] व[2] गारय्हो, यस्सत्था रुक्खरोपका ति ।।

---

२६९. सुजातजातकं[3] (१९)

५५. न हि वण्णेन सम्पन्ना, मञ्जुका पियदस्सना ।
खरवाचा पिया होति[4], अस्मि लोके परम्हि च ।।
५६ ननु पस्ससिम काळिं, दुब्बण्ण तिलकाहत ।
कोकिल सण्हवाचेन[5], बहून पाणिन पिय ।।
५७. तस्मा सखिलवाचस्स, मन्तभाणी अनुद्धतो । B. 79
अत्थं धम्म च दीपेति, मधुर तस्स भासित ति ।।

---

२७०. उलूकजातकं[6] (२०)

५८. सब्बेहि किर ञातीहि, कोसियो इस्सरो कतो ।
सचे ञातीहि[7] अनुञ्ञातो[7], भणेय्याह एकवाचिक ।।
५९. भण सम्म अनुञ्ञातो, अत्थं धम्म च केवल ।
सन्ति हि दहरा पक्खी, पञ्ञवन्तो जुतिन्धरा ।।
६०. न मे रुच्चति भद्द वो, उलूकस्साभिसेचन ।
अक्कुद्धस्स मुख पस्स, कथ कुद्धो करिस्सती ति ।।

पदुमवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

पदुमुत्तमनागसिरिव्हयनो,
समहण्णवयूपखुरप्पवरो ।
अथ भद्दली[8] कुञ्जर रुक्ख पुन,
खरवाच उलूकवरेन दसा ति ।।

— ० —

१. चेत्थ–स्या० । २. विस्ससेनो च–स्या० । ३ सुजाताजातक–स्या० । ४ होन्ति–सी०, स्या०, रो० । ५ सण्हभाणेन–सी०, रो० । ६ उलुकजातक दसम–सी० । ७–७. ञातीहनुञ्ञातो–सी०, रो० । ८ कुन्दली–सी० ।

२७१. उदपानदूसकजातकं (२१)

६१ आरञ्ञिकस्स इसिनो, चिररत्त तपस्सिनो[1] ।
किच्छाकत उदपान, कथ सम्म अवाहसि[2] ।।
६२ एस धम्मो सिङ्गालान, य पित्वा ओहदामसे ।
पितुपितामह धम्मो, न त उज्झातुमरहसि ।।
B 80 ६३ येस वो एदिसो धम्मो, अधम्मो पन कीदिसो ।
मा वो धम्म अधम्म वा, अद्दसाम कुदाचन ति ।।

---

२७२. ब्यग्घजातकं[3] (२२)

६४. येन मित्तेन ससग्गा, योगक्खेमो विहिय्यति[4] ।
पुब्बेवज्झाभव तस्स, रुक्खे अक्खी[5] व[5] पण्डितो ।।
६५. येन मित्तेन ससग्गा, योगक्खेमो पवड्ढति ।
करेय्यत्तसम वुत्ति, सब्बकिच्चेसु पण्डितो ।।
६६. एथ ब्यग्घा निवत्तव्हो, पच्चुपेथ[6] महावन ।
मा[7] वन छिन्दि निब्यग्घ, ब्यग्घा माहेसु निब्बना ति ।।

---

२७३. कच्छपजातकं (२३)

६७. को नु उद्धितभत्तो[8] व, पूरहत्थो व ब्राह्मणो ।
कह नु भिक्ख अचरि, क सद्ध उपसङ्कमि ।।
६८ अहं कपिस्मि दुम्मेधो, अनामासानि आमसि ।
त्व मं मोचय भद्दन्ते, मुत्तो गच्छेय्य पब्बतं ।।
६९. कच्छपा कस्सपा होन्ति, कोण्डञ्ञा होन्ति मक्कटा ।
मुञ्च कस्सप कोण्डञ्ञं, कतं मे थुनक तया ति ।।

---

२७४. लोलजातकं (२४)

७०. कायं बलाका सिखिनी, चोरी लङ्घिपितामहा[9] ।
ओर बलाके आगच्छ, चण्डो मे वायसो सखा ।।

---

१. चिररत्ततपस्सिनो–सी०, रो० । २ अवाहयी–सी०, रो०, अपाहसि–स्या० । ३. व्यग्घ०–सी०, रो० । ४ विहसति–सी०, रो०, विहीयति–स्या० । ५–५ अक्खिव–स्या० । ६ पच्चमेथ–सी०, रो० । ७. मा नो–स्या० । ८ उद्दित०–सी०, वड्ढित०–स्या० । ९ लङ्घी०–सी०, स्या०, रो० ।

७१ नाह बलाका सिखिनी, अह लोलोस्मि[1] वायसो ।
अकत्वा वचन तुय्ह, पस्स लूनोस्मि आगतो ॥
७२ पुनपापज्जसी सम्म, सील हि तव तादिस । B 81
न हि मानुसका[2] भोगा, सुभुञ्जा होन्ति पक्खिना ति ॥

२७५. रुचिरजातकं (२५)

७३ काय बलाका रुचिरा, काकनीळस्मिमच्छति[3] ।
चण्डो काको सखा मय्ह, यस्स[4] चेत कुलावक ॥
७४ ननु म सम्म जानासि, दिज सामाकभोजन[5] ।
अकत्वा वचन तुय्ह, पस्स लूनोस्मि आगतो ॥
७५ पुनपापज्जसी सम्म, सील हि तव तादिस ।
न हि मानुसका भोगा, सुभुञ्जा होन्ति पक्खिना ति ॥

२७६. गरुधम्मजातकं[6] (२६)

७६ तव सद्ध च सील च, विदित्वान जनाधिप ।
वण्ण अञ्जनवण्णेन, कालिङ्गस्मि निमिम्हसे[7] ॥
७७ अन्नभच्चा चभच्चा च, योध उद्दिस्स गच्छति ।
सब्बे ते अप्पटिक्खिप्पा, पुब्बाचरियवचो इदं ॥
७८. ददामि वो ब्राह्मणा नागमेत,
राजारह राजभोग्ग यसस्सिन ।
अलङ्कत हेमजालाभिछन्नं,
ससारथि[8] गच्छथ येन काम ति ॥

२७७. रोमकजातकं[9] (२७)

७९. वस्सानि पञ्ञास समाधिकानि, B 82
वसिम्ह[10] सेलस्स गुहाय रोमक ।

१ लोलस्मि–सी०, स्या० । २ मानुसिका–स्या० । ३ काकनिण्डस्मिमच्छति–स्या०, काकानीळस्मि अच्छति–रो० । ४ तस्स–सी०, रो० । ५ सामकभोजन–स्या० । ६ कुरुधम्मजातक–सी०, स्या०, रो० । ७ विनिम्हसे–स्या० । ८ ससारथी–स्या० । ९ रोमजातक–स्या० । १० वासिम्हि–स्या० ।

असङ्कमाना अभिनिब्बुतत्ता[1],
हत्थत्तमायन्ति[2] ममण्डजा पुरे ॥

८० ते दानि वक्कङ्ग किमत्थमुस्सुका[3],
भजन्ति[4] अञ्ञ गिरिकन्दर दिजा ।
न नून मञ्ञन्ति मम यथा पुरे,
चिरप्पवुत्था[5] अथ वा न ते इमे ॥

८१ जानाम त न मय[6] सम्पमूळ्हा[6],
सोयेव[7] त्व ते मयमस्म नाञ्ञे[8] ।
चित्त च ते अस्मि जने पदुट्ठ,
आजीविका तेन तमुत्तसामा ति ॥

---

२७८. महिंसराजजातकं[9] (२८)

८२. किमत्थमभिसन्धाय[10], लहुचित्तस्स दुब्भिनो[11] ।
सब्बकामददस्सेव[12], इम दुक्खं तितिक्खसि ॥

८३ सिङ्गेन निहनाहेत[13], पदसा च[14] अधिट्ठह ।
भिय्यो बाला पकुज्झेय्यु[15], नो चस्स पटिसेधको ॥

८४ ममेवाय मञ्ञमानो, अञ्ञेपेव[16] करिस्सति ।
ते न[17] तत्थ वधिस्सन्ति, सा मे मुत्ति भविस्सती ति ॥

---

२७९. सतपत्तजातकं (२९)

B 83 ८५ यथा माणवको पन्थे, सिङ्गालि[18] वनगोचरि ।
अत्थकाम पवेदेन्ति[19], अनत्थकामा ति मञ्ञति ।
अनत्थकाम सतपत्त, अत्थकामो ति मञ्ञति ॥

---

१ अभिनिब्बुतचित्ता–स्या०। २ हत्थत्थ०–स्या०। ३ किमत्थमुस्सुक्का–स्या०। ४ वजन्ति–रो०। ५ चिरम्पवुट्ठा–स्या०। ६–६ मय मस्म मूळ्हा–सी०, रो०, मय सम्मुळ्हा–स्या०। ७. स्वेव–स्या०। ८ नञ्ञे–स्या०। ९ महिसजातक–सी०, स्या०, रो०। १० कमत्थ०–सी० रो०। ११ दूभिनो–सी०, रो०। १२ सब्बकामदुहस्सेव–सी०, स्या०, रो०। १३ नीहरासेत–स्या०। १४ व–स्या०। १५ पकुट्टेय्यु–स्या०। १६ अञ्ञम्पेव–सी०, अञ्ञपेव–स्या०; अञ्ञम्पेव–रो०। १७ त–सी०, रो०। १८ सिगालि–सी०, स्या०, रो०। १९. पवेदेन्ति–स्या०, पवदन्ति–रो०।

८६ एवमेव इधेकच्चो, पुग्गलो होति तादिसो ।
हितेहि[1] वचनं वुत्तो, पटिगण्हाति[2] वामतो ॥
८७ ये च खो नं पससन्ति, भया उक्कसयन्ति वा[3] ।
तञ्हि[4] सो मञ्ञते मित्तं, सतपत्तं व माणवो ति ॥

---

२८०. पुटदूसकजातकं[5] (३०)

८८. अद्धा हि नून मिगराजा, पुटकम्मस्स कोविदो ।
तथा हि पुटं दूसेति, अञ्ञं नून करिस्सति ॥
८९ न मे माता वा पिता वा, पुटकम्मस्स कोविदो[6] ।
कतं कतं खो दूसेम, एवं धम्ममिदं कुलं ॥
९०. येसं वो एदिसो धम्मो, अधम्मो पन कीदिसो ।
मा वो धम्मं अधम्मं वा, अद्दसाम कुदाचनं ति ॥

उदपानवग्गो ततियो ।

तस्सुद्दानं

उदपानवरं वनब्यग्घकपि,
सिखिनी च बलाकरुचिरवरो ।
सुजनाधिपरोमकदूस पुन,
सतपत्तवरो पुटकम्म दसा ति ॥

---

२८१. अब्भन्तरजातकं (३१)

९१ अब्भन्तरो[7] नाम दुमो, यस्स दिब्यमिदं[8] फलं । B 84
भुत्वा दोहळिनी नारी, चक्कवत्तिं विजायति ॥
९२. त्वं[9] पि[9] भद्दे महेसीसि, सा चा[10] पि[10] पतिनो पिया ।
आहरिस्सति ते राजा, इदं अब्भन्तरं फलं ॥
९३. भत्तुरत्थे परक्कन्तो, यं ठानमधिगच्छति ।
सूरो अत्तपरिच्चागी, लभमानो भवामहं ति ॥

---

१ हितेभि–स्या० । २ पटिगण्हति–स्या० । ३ च–सी०, रो० । ४ तं हि–सी०, रो० । ५ पुटदूसकजातक–स्या० । ६ कोविदा–स्या० । ७ अब्भन्तर–सी०, रो० । ८ दिब्बमिदं–सी०, रो० । ९–९ त्वञ्च–सी०, रो० । १०–१० चासि–सी०, रो० ।

२८२. सेय्यजातकं[1] (३२)

९४ सेय्यसो सेय्यसो होति, यो सेय्यमुपसेवति ।
एकेन सन्धि कत्वान, सत वज्झे अमोचयि ।।

९५ तस्मा सब्बेन लोकेन, सन्धि कत्वान एकतो[2] ।
पेच्च सग्ग निगच्छेय्य[3], इद सुणाथ[4] कासिया[5] ।।

९६ इद वत्वा महाराजा, कसो बाराणसिग्गहो ।
धनु कण्ड[6] च[6] निक्खिप्प, सयम[7] अज्झुपागमी ति ।।

---

२८३. वड्ढकीसूकरजातकं[8] (३३)

९७ वर वर त्व निहन पुरे चरि,
अस्मि पदेसे अभिभुय्य सूकरे ।
सो दानि एको ब्यपगम्म[9] झायसि,
बल नु ते ब्यग्घ न चज्ज विज्जति ।।

B 85 ९८ इमे[10] सुद[10] यन्ति दिसोदिस पुरे,
भयट्टिता[11] लेणगवेसिनो पुथू[12] ।
ते दानि सङ्गम्म वसन्ति[13] एकतो,
यत्थट्ठिता[14] दुप्पसहज्जमे[15] मया ।।

९९ नमत्थु सङ्घान समागतान,
दिस्वा सय सख्य वदामि अब्भुतं ।
ब्यग्घ मिगा यत्थ जिनिसु दाठिनो,
सामग्गिया दाठबलेसु मुच्चरे ति ।।

---

१ सेय्यसजातक–सी० । २ एकको–सी०, स्या०, रो० । ३ नगच्छेय्य–रो० । ४ सुनोथ–सी०, रो० । ५. कासयो–सी०, रो० । ६–६ तुण्डिञ्च–स्या०, तूण्डिञ्च–सी०, रो० । ७ सञ्ञम–सी०, स्या०, रो० । ८. वट्टकिसूकरजातक–सी०, रो० । ९. ब्यग्घपगम्म–स्या०; ब्यपगम्म–सी०, रो० । १०–१० इमस्सुत्ता–स्या० । ११ भयद्धिता–स्या०, भयाहिता–रो० । १२ पुथु–म०, रो० । १३ रसन्ति–सी०, रो० । १४. यत्थद्धिता–स्या०, रो० । १५ दुप्पसहज्जिमे–स्या० ।

२८४. सिरिजातकं (३४)

१०० य उस्सुका[1] सङ्घरन्ति, अलक्खिका बहु धन ।
सिप्पवन्तो असिप्पा च[2], लक्खिवा[3] तानि भुञ्जति[4] ॥
१०१ सब्बत्थ कतपुञ्ञस्स, अतिच्चञ्ञेव[5] पाणिनो ।
उप्पज्जन्ति बहू भोगा, अप्पनायतनेसु[6] पि ॥
१०२. कुक्कुटो[7] मणयो दण्डो, थियो च पुञ्ञलक्खणा ।
उप्पज्जन्ति अपापस्स, कतपुञ्ञस्स जन्तुनो ति ॥

---

२८५. मणिसूकरजातकं (३५)

१०३ दरिया सत्त वस्सानि, तिसमत्ता वसामसे ।
हञ्ञाम[8] मणिनो आभ, इति नो मन्तन[9] अहु ॥
१०४. यावता[10] मणि घसाम[10], भिय्यो[11] वोदायते मणि ।
इद[12] च दानि[12] पुच्छाम, कि किच्च इध मञ्ञसि ॥
१०५ अय मणि वेळूरियो, अकाचो विमलो सुभो ।
नास्स सक्का सिरि हन्तु, अपक्कमथ सूकरा ति ॥

---

२८६. सालूकजातकं[13] (३६)

१०६ मा सालूकस्स पिहयि, आतुरन्नानि भुञ्जति । B. 86
अप्पोस्सुक्को भुसं खाद, एतं दीघायुलक्खण ॥
१०७ इदानि सो इधागन्त्वा, अतिथी युत्तसेवको ।
अथ दक्खसि सालूक[14], सय त मुसलुत्तर[15] ॥
१०८. विकन्त[16] सूकर दिस्वा, सयं त मुसलुत्तरं ।
जरग्गवा[17] विचिन्तेसु[17], वरम्हाकं भुसामिवा ति ॥

---

१ उस्सुक्का–स्या० । २ वा–स्या० ३ लक्खिका–स्या०, लक्खिव–रो० । ४ भुञ्जरे–स्या० । ५ अतीवञ्ञेव–रो० । ६ अपिनायतनेसु–स्या० । ७ कुक्कुट–सी०, रो० । ८ हञ्छेम–सी०, रो० । ९ मन्तित–सी०, स्या०, रो० । १०–१० याव याव निघसाम–सी०, रो० । ११ भीयो–सी० । १२–१२ इद चिदानि–स्या०, ब्राह्मण त्वेव–रो० । १३ सालुकजातक–सी०, स्या० । १४ सालुक–स्या० । १५ मूसलुत्तर–स्या० । १६ विकत्त–सी० । १७–१७ जरग्गवा अचिन्तेसु–स्या०, जग्गवासा चिन्तेसु–रो० ।

२८७. लाभगरहजातकं[1] (३७)

१०९. नानुम्मत्तो नापिसुणो, नानटो नाकुतूहलो ।
मूळ्हेसु[2] लभते लाभं, एसा ते अनुसासनी ॥

११०. धिरत्थु तं यसलाभं, धनलाभं च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन[3] वा ॥

१११ अपि चे पत्तमादाय, अनगारो[4] परिब्बजे ।
एसा व जीविका सेय्यो[5], या चाधम्मेन एसना ति ॥

---

२८८. मच्छुद्दानजातकं[6] (३८)

११२ अग्घन्ति मच्छा अधिकं सहस्सं,
न सो अत्थि यो इमं सद्दहेय्य ।
मय्हं च अस्सु[7] इध सत्त मासा,
अहं पि तं मच्छुद्दानं किणेय्यं ॥

११३ मच्छानं भोजनं दत्वा, मम दक्खिणमादिसि ।
तं दक्खिणं सरन्तिया, कतं अपचितिं तया ॥

B 87 ११४ पदुट्ठचित्तस्स न फाति होति,
न चा पि तं[8] देवता पूजयन्ति ।
यो भातरं पेत्तिकं सापतेय्यं,
अवञ्चयी दुक्कटकम्मकारी[9] ति ॥

---

२८९. नानाछन्दजातकं (३९)

११५. नानाछन्दा महाराज, एकागारे वसामसे ।
अहं गामवरं इच्छे, ब्राह्मणी च गवं सतं ॥

११६ पुत्तो[10] च[10] आजञ्ञरथं[11], कञ्ञा च मणिकुण्डलं ।
या चेसा पुण्णिका[12] जम्मी, उदुक्खलभिकङ्खति ॥

---

१ लाभगरहिक जातक–स्या० । २ मुळ्हेसु–स्या० । ३ अधम्मचरियाय–सी०, रो० । ४ अनागारो–सी०, स्या०, रो० । ५ सेय्या–सी०, रो० । ६ मच्छदानजातक–स्या० । ७ अस्सू–स्या०, रो० । ८ न–सी०, रो० । ९ दुक्कतकम्मकारी–सी०, रो० । १०–१० छत्तो च–सी०, रो०, पुत्तो–स्या० । ११ आञ्ञाकरथ–स्या० । १२ पुण्णका–स्या० ।

११७ ब्राह्मणस्स गामवरं, ब्राह्मणिया गव सत ।
पुत्तस्स आजञ्ञरथं, कञ्ञाय मणिकुण्डल ।
य चेत पुण्णिक जम्मि, पटिपादेथुदुक्खलं ति ॥

---

२९०. सीलवीमंसकजातकं[1] (४०)

११८ सीलं किरेव कल्याण, सील लोके अनुत्तर ।
पस्स घोरविसो नागो, सीलवा ति न हञ्ञति ॥
११९ सोहं सील समादिस्स, लोके अनुमत सिवं ।
अरियवुत्तिसमाचारो, येन वुच्चति सीलवा ॥
१२०. ञातीन च पियो होति, मित्तेसु च विरोचति ।
कायस्स भेदा सुगति, उपपज्जति सीलवा ति ॥

अब्भन्तरवग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्दानं

दुम कसवरुत्तमब्यग्घमिगा[2], B. 88
मणयो मणि सालुकमव्हयनो ।
अनुसासनियो पि च मच्छवरो,
मणिकुण्डलकेन किरेन दसा ति ॥

— ० —

२९१. सुराघटजातकं[3] (४१)

१२१. सब्बकामदद कुम्भ, कुट लद्धान धुत्तको ।
याव नं[4] अनुपालेति, ताव सो सुखमेधति ॥
१२२. यदा मत्तो च दित्तो च, पमादा कुम्भमब्भिदा ।
तदा[5] नग्गो च पोत्थो च, पच्छा बालो विहञ्ञति ॥
१२३. एवमेव[6] यो धनं[6] लद्धा, पमत्तो[7] परिभुञ्जति ।
पच्छा तप्पति[8] दुम्मेधो, कुटं[9] भित्वा व[10] धुत्तको ति ॥

---

१ सीलवीमसजातक–सी०, रो० । २० व्यग्घमिगा–सी० । ३ भद्रघटजातकं–सीं०; भद्रघट भेदक जातकं–स्या० । ४ सो–रो० । ५ ततो–स्या० । ६–६ एवमेव धन–स्या० । ७ अपत्ता–सी०; अमत्तो–रो० । ८ तपति–सी०, स्या० । ९. कूट–स्या० । १० भिन्नोव–सी०, रो० ।

२९२. सुपत्तजातकं (४२)

१२४. बाराणस्यं[1] महाराज, काकराजा निवासको[2] ।
असीतिया सहस्सेहि, सुपत्तो परिवारितो ॥
१२५. तस्स दोहळिनी भरिया, सुफस्सा[3] भक्खितुमिच्छति[4] ।
रञ्ञो महानसे पक्कं, पच्चग्घं राजभोजनं ॥
१२६. तेसाहं पहितो दूतो, रञ्ञो चम्हि इधागतो ।
भत्तु अपचितिं कुम्मि, नासायमकरं वणं ति ॥

---

२९३. कायनिब्बिन्दजातकं[5] (४३)

B 89 १२७. फुट्ठस्स[6] मे अञ्ञतरेन ब्याधिना[7],
रोगेन बाळ्हं दुखितस्स रुप्पतो ।
परिसुस्सति खिप्पमिदं कळेवरं[8],
पुप्फं यथा पंसुनि आतपे कतं ॥
१२८ अजञ्ञं जञ्ञसङ्खातं, असुचिं सुचिसम्मतं ।
नानाकुणपपरिपूरं, जञ्ञरूपं अपस्सतो ॥
१२९ धिरत्थुमं[9] आतुरं पूतिकायं,
जेगुच्छियं[10] अस्सुचिं[11] ब्याधिधम्मं[12] ।
यत्थप्पमत्ता अधिमुच्छिता पजा,
हापेन्ति मग्गं सुगतूपपत्तिया ति ॥

---

२९४. जम्बुखादकजातकं (४४)

१३०. कोयं बिन्दुस्सरो वग्गु, सरवन्तानमुत्तमो[13] ।
अच्चुतो जम्बुसाखाय, मोरच्छापो व कूजति[14] ॥
१३१. कुलपुत्तो[15] व जानाति[15], कुलपुत्तं[16] पसंसितुं ।
ब्यग्घच्छापसरीवण्ण[17], भुञ्ज सम्म ददामि ते ॥

---

१. बाराणस्स–सी०, रो०, । २ निवासिको–सी०, रो० । ३ सुपस्सा–स्या० । ४. मच्छमिच्छति–सी०, रो० । ५ कायविच्छन्दजातक–सी०, कायविच्छिन्दजातक–रो० । ६. पुट्ठस्स–रो० । ७ व्याधिना–सी०, रो० । ८ कलेबर–सी०, रो० । ९ धीरत्थु तं–सी०, रो० । १० छेगुच्छिय–सी०, जिगुच्छिय–स्या० । ११ असुचिं–सी०, स्या०, रो० । १२. व्याधिधम्म–सी०, रो० । १३. पवदन्तानमुत्तमो–सी०, रो० । १४ कुज्जति–स्या० । १५–१५ कुलपुत्तो पजानाति–स्या० । १६ कुलपुत्ते–सी०, रो० । १७ ब्यग्घच्छापसरीवण्णो–सी०; ब्यग्घच्छापसदिसवण्ण–स्या० ।

१३२. चिरस्स वत पस्सामि, मुसावादी समागते ।
वन्ताद कुणपादं च, अञ्ञमञ्ञ पससके ति ।।

२९५. अन्तजातकं (४५)

१३३. उसभस्सेव ते खन्धो, सीहस्सेव विजम्भित ।
मिगराज नमो त्यत्थु, अपि किञ्चि लभामसे ।।
१३४. कुलपुत्तो व जानाति, कुलपुत्त पससितु ।
मयूरगीवसङ्कास, इतो परियाहि वायस ।।
१३५ मिगानं सिङ्गालो[1] अन्तो, पक्खीनं पन वायसो । B. 90
एरण्डो अन्तो रुक्खान, तयो अन्ता समागता ति ।।

२९६. समुद्दजातकं (४६)

१३६. को नाय[2] लोणतोयस्मिं, समन्ता परिधावति ।
मच्छे मकरे च वारेति, ऊमीसु च विहञ्ञति ।।
१३७. अनन्तपायी सकुणो, अतित्तो ति दिसासुतो ।
समुद्दं पातुमिच्छामि, सागर सरित पति ।।
१३८ सो अय[3] हायति चेव, पूरते च[4] महोदधि ।
नास्स नायति पीतन्तो, अपेय्यो किर सागरो ति ।।

२९७. कामविलापजातकं (४७)

१३९. उच्चे सकुण डेमान[5], पत्तयान विहङ्गम ।
वज्जासि खो त्वं वामूरु[6], चिर खो सा करिस्सति ।।
१४०. इदं खो सा न जानाति, असि सत्ति च ओड्डित ।
सा चण्डी काहति कोध, त मे तपति[7] नो इद[8] ।।
१४१. एस उप्पलसन्नाहो, निक्खञ्चुस्सीसकोहित[9] ।
कासिकं च मुदुं वत्थं, तप्पेतु[10] धनिका[11] पिया ति[11] ।।

---

१. कोत्थुको–सी०, रो०, कोट्ठुको–स्या० । २. न्वाय–स्या० । ३ स्वाय–सी० । ४. व–स्या०, रो० । ५ ओमान–रो० । ६ वामुरु–रो० । ७ तप्पति–स्या० । ८. इध सी०, स्या०, रो० । ९. निक्खमुस्सीसके कतं–सी०, रो०; निक्ख चुस्सीसके कत–स्या० । १०. तप्पतु–सी०, रो० । ११–११. धनकामिकाति–सी०, धनकामियाति–स्या०, रो० ।

२९८. उदुम्बरजातकं (४८)

१४२ उदुम्बरा चिमे पक्का, निग्रोधा च कपित्थना ।
एहि निक्खम[1] भुञ्जस्सु, कि जिघच्छाय मिय्यसि ॥
B 91 १४३. एव सो सुहितो होति, यो वुड्ढमपचायति[2] ।
यथाहमज्ज सुहितो, दुमपक्कानि मासितो ॥
१४४ य वनेजो वनेजस्स, वञ्चेय्य कपिनो कपि ।
दहरो[3] कपि[3] सद्धेय्य, न हि जिण्णो जराकपी ति ॥

---

२९९. कोमारपुत्तजातकं[4] (४९)

१४५ पुरे तुवं सीलवत सकासे,
ओक्कन्तिक[5] कीळसि अस्समम्हि ।
करोहरे मक्कटियानि मक्कट,
न त मय सीलवतं रमाम ॥
१४६. सुता हि मय्ह परमा विसुद्धि,
कोमारपुत्तस्स बहुस्सुतस्स ।
मा दानि मं मञ्ञि तुव यथा पुरे,
झानानुयुत्तो[6] विहरामि[7] आवुसो ॥
१४७ सचे पि सेलस्मि[8] वपेय्य[8] बीज, ।
देवो च वस्से न[9] हि त विरूळहे[9]
सुता हि ते[10] सा[10] परमा विसुद्धि,
आरा तुव मक्कट झानभूमिया ति ॥

---

३००. वकजातकं[11] (५०)

१४८. परपाणरोधा[12] जीवन्तो, मसलोहितभोजनो ।
वको वत समादाय[13], उपपज्जि[14] उपोसथ ॥

---

१ निक्खम्म-स्या० । २ वद्धमपचायति-सी०, रो० । ३-३ दहो पि त न-सी०, रो०, दहरोपि न-स्या० । ४ कोमायपुत्तजातक-सी०, रो०, कोमारियपुत्तजातक-स्या० । ५. ओक्कन्दिक-सी०, स्या०, रो० । ६ झानानुयुत्ता-सी०, झानाभियुत्ता-स्या०, झाना-नियुत्ता-रो० । ७ विहराम-सी०, स्या०, रो० । ८-८ सेलस्मि वपेय्यु-सी०, सेलस्मि वपेय्यु-रो० । ९-९ नेव हि त रुहेय्य-सी०, रो० । १०-१०. तेस-सी०, तया-रो० । ११ बकजातक-स्या० । १२ परपाणघाते-स्या० । १३ समादियि-रो० । १४. उपपज्ज-सी० ।

१४९. तस्स सक्को वतञ्ञाय, अजरूपेनुपागमि ।
वीततपो अज्झप्पत्तो[1], भञ्जि लोहितपो तप ।।

१५०. एवमेव इधेकच्चे[2], समादानम्हि[3] दुब्बला[4] । B 92
लहु करोन्ति[5] अत्तान, वको व अजकारणा ति ।।

कुम्भवग्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्दानं

वरकुम्भ सुपत्तसिरिव्हयनो,
सुचिसम्मत बिन्दुसरो चुसभो ।
सरितंपति चण्डि[6] जराकपिना,
अथ मक्कटिया वककेन दसा ति ।।

अथ वग्गुद्दानं

सङ्कप्पो पदुमो चेव, उदपानेनततिय ।
अब्भन्तर घटभेद, तिकनिपातम्हिलङ्कत ति ।।

तिकनिपात निट्ठित ।

---

१ अज्झपत्तो–स्या० । २ इधेकच्चो–स्या० । ३ समादानस्मि–सी०, रो० । ४. दुब्बलो–स्या० । ५ करोति–स्या० । ६ चण्डी–सी०, स्या० ।

४. चतुक्कनिपातो

३०१. चूळकालिङ्गजातकं[1] (१)

B 93 १. विवरथिमास द्वार, नगरं[2] पविसन्तु[3] अरुणराजस्स ।
सीहेन सुसिट्ठेन,[4] सुरक्खित नन्दिसेनेन ।।

२. जयो कलिङ्गानमसय्हसाहिनं,
पराजयो अनयो[5] अस्सकान ।
इच्चेव ते भासित ब्रह्मचारि,
न उज्जुभूता[6] वितथं भणन्ति ।।

३. देवा मुसावादमुपातिवत्ता,
सच्च धन[7] परम तेसु[8] सक्क ।
तं ते मुसा भासित देवराज,
किं वा पटिच्च मघवा महिन्द ।।

४. ननु ते सुत ब्राह्मण भञ्ञमाने,
देवा न इस्सन्ति पुरिसपरक्कमस्स ।
दमो समाधि मनसो अभेज्जो[9],
अब्यग्गता[10] निक्कमनं च काले ।
दळ्ह च विरियं पुरिसपरक्कमो च,
तेनेव आसि विजयो अस्सकान ति ।।

---

३०२. महाअस्सारोहजातकं (२)

५. अदेय्येसु ददं दानं, देय्येसु नप्पवेच्छति ।
आपासु ब्यसनं[11] पत्तो, सहाय नाधिगच्छति ।।

---

१ चुल्ल०–सी०, स्या०, रो० । २ नगरन्त–स्या० । ३ पविसितु मया–सी० । ४ सुसत्थेन–रो० । ५ अजयो–स्या० । ६ उजुभूता–स्या० । ७ तथ–स्या० । ८ कर नु–स्या० । ९ अदेज्झो–सी०, रो० । १० अव्यगता–सी०, रो०, अव्यत्तता–स्या० । ११. व्यसन–सी०, रो० ।

६ नादेय्येसु[1] ददं[2] दान, देय्येसु यो पवेच्छति । B 94
आपासु ब्यसन पत्तो, सहायमधिगच्छति ।।

७ सञ्ञोगसम्भोगविसेसदस्सन,
अनरियधम्मेसु सठेसु नस्सति ।
कत च अरियेसु च अज्जवेसु[3],
महप्फलं[4] होति अणुम्पि तादिसु ।।

८ यो पुब्बे कतकल्याणो, अका लोके सुदुक्कर ।
पच्छा कयिरा न वा कयिरा, अच्चन्त पूजनारहो ति ।।

---

३०३. एकराजजातकं (३)

९ अनुत्तरे कामगुणे समिद्धे,
भुत्वान पुब्बे वसी एकराज[5] ।
सो दानि दुग्गे नरकम्हि खित्तो,
नप्पज्जहे वण्णबलं पुराण ।।

१० पुब्बे व खन्ती च तपो च मय्हं,
सम्पत्थिता दुब्भिसेन[6] अहोसि ।
तं दानि लद्धान कथ नु राज,
जहे अह वण्णबलं पुराणं ।।

११. सब्बा[7] किरेव[8] परिनिट्ठितानि,
यसस्सिनं पञ्ञवन्तं विसय्ह ।
यसो च लद्धा पुरिम उळार,
नप्पज्जहे[9] वण्णबलं पुराण ।।

१२. पनुज्ज दुक्खेन सुख जनिन्द,
सुखेन वा दुक्खमसय्हसाहि ।
उभयत्थ सन्तो[10] अभिनिब्बुतत्ता,
सुखे च दुक्खे च भवन्ति तुल्या ति ।।

---

१ अदेय्येसु–स्या० । २ अद्द–स्या० । ३ अञ्जसेसु च–सी०; अञ्जसेसु–स्या०; अञ्जयेसु च–रो० । ४ महप्फलो–सी० । ५ एकराजा–सी०, रो० । ६ दब्बसेना–सी०, रो० । ७. सब्ब सी०, रो० । ८ किरेव–स्या० । ९ नप्पजहे–सी०, रो० । १० सत्ता–रो० ।

३०४. दद्दरजातकं (४)

B 95 १३ इमानि म दद्दर तापयन्ति,
वाचादुरुत्तानि मनुस्सलोके ।
मण्डूकभक्खा उदकन्तसेवी,
आसीविस मं अविसा सपन्ति ।।

१४ सका रट्ठा पब्बाजितो, अञ्ञं जनपदं गतो ।
महन्तं कोट्ठं कयिराथ, दुरुत्तानं निधेतवे ।।

१५ यत्थ पोस न जानन्ति, जातिया विनयेन वा ।
न तत्थ मानं कयिराथ, वसमञ्ञातके जने ।।

१६ विदेसवासं वसतो, जातवेदसमेन पि ।
खमितब्बं सपञ्ञेन, अपि दासस्स तज्जितं ति ।।

---

३०५. सीलवीमंसनजातकं[1] (५)

१७. नत्थि लोके रहो नाम, पापकम्मं पकुब्बतो ।
पस्सन्ति वनभूतानि, तं बालो मञ्ञती[2] रहो ।।

१८ अहं रहो न पस्सामि, सुञ्ञं वा पि न विज्जति ।
यत्थ अञ्ञं[3] न पस्सामि, असुञ्ञं होति तं मया ।।

१९ दुज्जच्चो च सुजच्चो[4] च, नन्दो च सुखवड्ढितो[5] ।
वेज्जो[6] च अद्धुवसीलो च, ते धम्मं जहु मत्थिका ।।

२० ब्राह्मणो च कथं जहे, सब्बधम्मान पारगू ।
यो धम्ममनुपालेति, धितिमा सच्चनिक्कमो ति ।।

---

३०६. सुजातजातकं[7] (६)

B 96 २१. किमण्डका इमे देव, निक्खित्ता कंसमल्लके ।
उपलोहितका वग्गू, तं[8] मे अक्खाहि पुच्छितो ।।

---

१ सीलवीमसजातक–स्या० । २ मञ्ञते–सी०, स्या० । ३ सुञ्ञ–स्या० । ४. अजच्चो–रो० । ५ सुखवच्छको–सी०, सुखवच्छनो–स्या०, रो० । ६ वज्झो–स्या०, रो० । ७. सुजाताजातक–सी०, स्या० । ८. ते–रो० ।

२२ यानि पुरे तुव देवि, भण्डु नन्तकवासिनी ।
उच्छङ्गहत्था पचिनासि, तस्सा ते कोलिय फल ।।

२३ उड्डय्हते न रमति, भोगा विप्पजहन्ति त ।
तत्थेविम पटिनेथ, यत्थ कोल पचिस्सति ।।

२४ होन्ति हेतें महाराज, इद्धिप्पत्ताय नारिया ।
खम देव सुजाताय, मास्सा कुज्झ[1] रथेसभा ति ।।

---

३०७. पलासजातकं (७)

२५ अचेतन ब्राह्मण अस्सुणन्त,
जानो अजानन्तमिम पलास ।
आरद्धविरियो धुव अप्पमत्तो,
सुखसेय्य पुच्छसि किस्स हेतु ।।

२६. दूरे सुतो चेव ब्रहा च रुक्खो,
देसे ठितो भूतनिवासरूपो ।
तस्मा नमस्सामि इम पलास,
ये चेत्थ भूता ते[2] धनस्स हेतु ।।

२७ सो ते करिस्सामि यथानुभाव,
कतञ्ञुत ब्राह्मण पेक्खमानो ।
कथञ्हि आगम्म सत सकासे,
मोघानि[3] ते अस्सु परिफन्दितानि ।।

२८ यो तिन्दुकरुक्खस्स[4] परो पिलक्खो[5], B 97
परिवारितो पुब्बयञ्ञो उळारो ।
तस्सेस[6] मूलस्मि[7] निधि निखातो,
अदायादो गच्छ त उद्धराही ति ।।

---

१ कुज्झि–रो० । २ ते च–सी०, रो० । ३ मोघा–स्या०, रो० । ४ तिन्दुरुक्खस्स–सी०, स्या०, रो० । ५ विलक्खु–सी०, रो० । ६ तस्सेव–सी०, स्या० । ७ मूलस्मि–स्या० ।

३०८. सकुणजातकं[1] (८)

२९ अकरम्हस[2] ते किच्च, य बल अहुवम्हसे ।
मिगराज नमो त्यत्थु, अपि किञ्चि लभामसे ।।
३०. मम लोहितभक्खस्स, निच्च लुद्दानि कुब्बतो ।
दन्तन्तरगतो सन्तो, त बहु य पि[3] जीवसि ।।
३१ अकतञ्ञुमकत्तार, कतस्स अप्पटिकारक ।
यस्मि कतञ्ञुता नत्थि, निरत्था तस्स सेवना ।।
३२. यस्स[4] सम्मुखचिण्णेन, मित्तधम्मो न लब्भति ।
अनुसूयमनक्कोस[5], सणिक तम्हा अपक्कमे ति ।।

---

३०९. छवकजातकं (९)

३३ सब्बमिद चरिम[6] कत[6], उभो धम्म न पस्सरे[7] ।
उभो पकतिया चुता, यो चाय मन्तेज्झापेति[8] ।
यो च मन्त[9] अधीयति ।।
३४ सालीन ओदन[10] भुञ्जे, सुचि मसूपसेचन ।
तस्मा एत न सेवामि, धम्म इसीहि[11] सेवित ।।
३५. परिब्बज महा लोको, पचन्तञ्ञे पि पाणिनो ।
मा त[12] अधम्मो आचरितो, अस्मा[13] कुम्भमिवाभिदा ।।
B. 98 ३६ धिरत्थु[14] त यसलाभ, धनलाभ च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन वा ति ।।

---

३१०. सेय्यजातकं[15] (१०)

३७. ससमुद्दपरियाय, महिं सागरकुण्डल ।
न इच्छे सह निन्दाय, एव सेय्य विजानहि ।।

---

१ जवसकुणजातक – सी०, स्या०, रो० । २ अकरम्हाव – स्या०; अकरम्हसे – रो० । ३ हि – रो० । ४ यत्थ – स्या० । ५ अनुसुय्य० – सी०, रो०, अनुस्सूय० – स्या० । ६–६ चरिमवतं – सी०, रो०, चमरिकत – स्या० । ७ पस्सति – रो० । ८ मन्त झायति – सी०, मन्ते झायेति – स्या०, सज्झपयति – रो० । ९ धम्म – रो० । १० भोजन – सी०, रो० । ११ इसीभि – स्या०, रो० । १२ त्व – स्या०, रो० । १३ तस्मा – स्या० । १४ धीरत्थु – सी० । १५ सय्हजातक – सी०, स्या०, रो० ।

३८. धिरत्थु त यसलाभ, धनलाभ च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन वा ॥
३९. अपि चे पत्तमादाय, अनगारो[1] परिब्बजे ।
सायेव जीविका सेय्यो, या चा धम्मेन एसना ॥
४० अपि चे पत्तमादाय, अनगारो परिब्बजे ।
अञ्ञ अहि सय लोके, अपि रज्जेन त वर ति ॥

कलिङ्गवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

विवरं च अदेय्य समिद्धवर,
अथ दद्दर पापमहातिरहो ।
अथ कोलिपलासवरञ्चकर,
चरिम ससमुद्दवरेन दसा ति ॥

---

३११. पुचिमन्दजातकं (११)

४१. उट्ठेहि चोर किं सेसि, को अत्थो सुपनेन[2] ते ।
मा त गहेसु[3] राजानो, गामे किब्बिसकारक ॥
४२ यं[4] नु[4] चोर गहेस्सन्ति, गामे किब्बिसकारकं । B. 99
कि तत्थ पुचिमन्दस्स, वने जातस्स तिट्ठतो ॥
४३. न त्व अस्सत्थ जानासि, मम चोरस्स चन्तर ।
चोर गहेत्वा राजानो, गामे किब्बिसकारक ।
अप्पेन्ति[5] निम्बसूलस्मि, तस्मि मे सङ्कते मनो ॥
४४ सङ्केय्य सङ्कितब्बानि, रक्खेय्या नागत भय ।
अनागतभया धीरो, उभो लोके अवेक्खती ति ॥

---

३१२. कस्सपमन्दियजातकं (१२)

४५. अपि कस्सप मन्दिया, युवा सपति हन्ति वा ।
सब्ब त खमते धीरो, पण्डितो त तितिक्खति ॥

---

१ अनागारो–सी०, स्या०, रो० । २ सुपिनेन–सी०, रो० । ३ गहेसु–स्या० । ४–४. ननु–स्या० ; यन्नु–रो० । ५ अच्चेन्ति–स्या० ।

४६ सचे पि सन्तो विवदन्ति, खिप्प सन्धीयरे पुन।
बाला पत्ता व भिज्जन्ति, न ते समथ मज्झगू ।।
४७. एते भिय्यो समायन्ति, सन्धि तेस न जीरति ।
यो चाधिपन्न जानाति, यो च जानाति देसन ।।
४८. एसो हि उत्तरितरो, भारवहो[1] धुरद्धरो[2] ।
यो परेसाधिपन्नान, सय सन्धातुमरहती ति ।।

---

३१३. खन्तीवादीजातकं (१३)

४९. यो ते हत्थे च पादे च, कण्णनासञ्च छेदयि ।
तस्स कुज्झ महावीर, मा रट्ठ विनसा[3] इद ।।
५०. यो मे हत्थे च पादे च, कण्णनासञ्च छेदयि ।
चिर जीवतु सो राजा, न हि कुज्झन्ति मादिसा ।।
५१ अहू अतीतमद्धान[4], समणो खन्तिदीपनो ।
तं खन्तियायेव ठित, कासिराजा अछेदयि ।।
B 100 ५२ तस्स कम्मफरुसस्स[5], विपाको कटुको अहु ।
य कासिराजा वेदेसि, निरयम्हि समप्पितो ति ।।

---

३१४. लोहकुम्भिजातकं (१४)

५३ दुज्जीवितमजीविम्ह, ये सन्ते[6] न ददम्हसे[7] ।
विज्जमानेसु भोगेसु, दीप नाकम्ह अत्तनो ।।
५४ सट्ठि[8] वस्ससहस्सानि, परिपुण्णानि सब्बसो ।
निरये पच्चमानान, कदा अन्तो भविस्सति ।।
५५ नत्थि अन्तो कुतो अन्तो, न अन्तो पटिदिस्सति ।
तदा हि पकत पाप, मम[9] तुय्ह च मारिसा[10] ।।
५६ सोह[11] नून इतो गन्त्वा, योनि लद्धान मानुसि ।
वदञ्ञू सीलसम्पन्नो, काहामि कुसल बहु ति ।।

---

१ भारवाहो–सी०, रो०, भारावहो–स्या०। २ धुरन्धरो–सी०, स्या०, रो०। ३. विनस्स–सी०, स्या०। ४ अतीतमद्धने–स्या०, रो०। ५ कम्मस्स०–सी०, रो०। ६ सन्नो–स्या०। ७ ददामसे–स्या०। ८ सट्ठिं–स्या०। ९ मम–सी०। १० मारिस–स्या०। ११. सो हि–रो०।

३१५. सब्बमंसलाभजातकं[1] (१५)

५७ फरुसा वत ते वाचा, मंसं[2] याचनको असि।
किलोमसदिसी वाचा, किलोम सम्म दम्मि[3] ते[3] ।।
५८ अङ्गमेत मनुस्सान, भाता लोके पवुच्चति।
अङ्गस्स सदिसी वाचा, अङ्ग सम्म ददामि ते।।
५९ ताता ति पुत्तो वदमानो, कम्पेति हृदय पितु।
हृदयस्स सदिसी वाचा, हृदय सम्म दम्मि ते।।
६० यस्स गामे सखा नत्थि, यथारञ्ञ तथेव त।
सब्बस्स सदिसी वाचा, सब्ब सम्म ददामि ते ति।।

३१६. ससपण्डितजातकं[4] (१६)

६१ सत्त मे रोहिता मच्छा, उदका थलमुब्भता। B 101
इद ब्राह्मण मे अत्थि, एत भुत्वा वने वस।।
६२ दुस्स मे खेत्तपालस्स, रत्तिभत्त अपाभत।
मससूला च द्वे गोधा, एक च दधिवारक।
इद ब्राह्मण मे अत्थि, एत भुत्वा वने वस।।
६३ अम्बपक्क[5] दक[5] सीत, सीतच्छाया[6] मनोरमा[6]।
इद ब्राह्मण मे अत्थि, एत भुत्वा वने वस।।
६४. न ससस्स तिला अत्थि, न मुग्गा न पि तण्डुला।
इमिना अग्गिना पक्क, मम भुत्वा वने वसा ति।।

३१७. मतरोदनजातकं (१७)

६५ मत[7] मत एव[7] रोदथ,
न हि त रोदथ यो मरिस्सति।
सब्बे पि[8] सरीरधारिनो,
अनुपुब्बेन जहन्ति जीवित।।

१ मसजातक–सी०, स्या०, रो०। २ सम्म–रो०। ३–३ ददामि ते–सी०, रो०। ४. ससजातक–सी०, रो०। ५–५ अम्बपक्कोदक–सी०, रो०। ६–६ सीतच्छायमनोरम–स्या०, रो०। ७–७ मत मतमेव–सी०, स्या०, रो०। ८ व–सी०, स्या०, रो०।

६६ देवमनुस्सा चतुप्पदा, पक्खिगणा उरगा च भोगिनो ।
सम्हि[1] सरीरे अनिस्सरा, रममाना व जहन्ति जीवित ।।
६७ एव चलित असण्ठित, सुखदुक्ख मनुजेस्वपेक्खिय[2] ।
कन्दितरुदित निरत्थक, कि वो सोकगणाभिकीररे ।।
६८. धुत्ता च सोण्डा अकता, बाला सूरा अयोगिनो ।
धीर मञ्ञन्ति बालो ति, ये धम्मस्स अकोविदा ति ।।

३१८. कणवेरजातकं (१८)

B 102 ६९. य तं वसन्तसमये, कणवेरेसु भाणुसु ।
साम बाहाय पीळेसि, सा त आरोग्यमब्रवि[3] ।।
७०. अम्भो न किर सद्धेय्य, य वातो पब्बत वहे ।
पब्बत चे वहे वातो, सब्बम्पि पथवि वहे ।
यत्थ सामा कालकता, सा म आरोग्यमब्रवि ।।
७१ न चेव सा कालकता, न च सा अञ्ञमिच्छति ।
एकभत्तिकिनी[4] सामा[4], तमेव अभिकङ्खति ।।
७२ असन्थुत मं चिरसन्थुतेन,
निमीनि सामा अधुव धुवेन ।
मया पि सामा निमिनेय्य अञ्ञ,
इतो अह दूरतर गमिस्स ति ।।

३१९. तित्तिरजातकं (१९)

७३ सुसुख वत जीवामि, लभामि चेव भुञ्जितु ।
परिपन्थेव तिट्ठामि, का नु भन्ते गती मम[5] ।।
७४ मनो चे ते नप्पणमति, पक्खि पापस्स कम्मुनो ।
अब्यावटस्स भद्रस्स, न पापमुपलिम्पति[6] ।।
७५ ञातको नो निसिन्नो ति, बहु आगच्छते जनो ।
पटिच्च कम्मं फुसति, तस्मि मे सङ्कते मनो ।।

---

१ यम्हि–स्या०; अस्मि–रो० । २ मनुजेसु अपेक्खिय–स्या० । ३ आरोग्य-मब्रुवि–रो० । ४–४ एकभत्ता किर सामा–सी०, स्या०; एक भत्तकिनी सामा–रो० । ५ मम–सी० । ६ पापमुपलिप्पति–सी०, रो० ।

७६ न पटिच्च कम्म फुसति, मनो चे नप्पदुस्सति ।
अप्पोस्सुक्कस्स भद्रस्स, न पापमुपलिम्पती ति ॥

---

३२०. सुच्चजजातकं (२०)

७७ सुच्चजं वत नच्चजि, वाचाय अदद गिरि । B 103
कि[1] हितस्स[1] चजन्तस्स[2], वाचाय अदद[3] पब्बत ॥
७८ यम्हि कयिरा तम्हि वदे, य न कयिरा न त वदे ।
अकरोन्त भासमान, परिजानन्ति पण्डिता ॥
७९ राजपुत्त नमो त्यत्थु, सच्चे धम्मे ठितो चसि[4] ।
यस्स ते ब्यसन पत्तो, सच्चस्मि रमते मनो ॥
८० या दलिद्दी दलिद्दस्स, अड्ढा अड्ढस्स कित्तिम[5] ।
सा हिस्स परमा भरिया, सहिरञ्ञस्स[6] इत्थियो ति[6] ॥

पुचिमन्दवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

अथ चोर सकस्सप खन्तीवरो,
दुज्जीवितता च वरा फरुसा ।
अथ सस मत च वसन्त सुख,
सुच्चजवतनच्चजिना च दसा ति ॥

— ० —

३२१. कुटिदूसकजातकं (२१)

८१ मनुस्सस्सेव ते सीस, हत्थपादा च वानर ।
अथ केन नु वण्णेन, अगार ते न विज्जति ॥
८२ मनुस्सस्सेव मे सीस, हत्थपादा च सिङ्गिल ।
याहु सेट्ठा मनुस्सेसु, सा मे पञ्ञा न विज्जति ॥
८३ अनवट्ठितचित्तस्स, लहुचित्तस्स दुब्भिनो[7] । B. 104
निच्च अद्धुवसीलस्स, सुखभावो[8] न विज्जति ॥

१-१ किञ्चितस्स—स्या० । २ अचजन्तस्स—रो० । ३ अदद—स्या० । ४. वसी—स्या० । ५ कित्तिमा—सी०, स्या०, रो० । ६-६ ताहिरञ्ञस्स०—रो० । ७ दूभिनो—रो० । ८ सुचिभावो—सी० ।

८४ सो[1] करस्सु आनुभाव[1], वीतिवत्तस्सु सीलिय ।
सीतवातपरित्ताण, करस्सु कुटव[2] कपी ति ।।

---

३२२. दुद्दुभजातकं[3] (२२)

८५ दुद्दुभायति भद्दन्ते, यस्मि देसे वसामह ।
अह पेत न जानामि, किमेत दुद्दुभायति ।।
८६ बेलुव[4] पतित[5] सुत्वा, दुद्दुभ ति ससो जवि ।
ससस्स वचन सुत्वा, सन्तत्ता मिगवाहिनी ।।
८७ अप्पत्वा[6] पदविञ्ञाण, परघोसानुसारिनो ।
पनादपरमा[7] बाला, ते होन्ति परपत्तिया ।।
८८ ये च सीलेन सम्पन्ना, पञ्ञायूपसमे रता ।
आरका[8] विरता धीरा, न होन्ति परपत्तिया ति ।।

---

३२३. ब्रह्मदत्तजातकं (२३)

८९ द्वय याचनको राज, ब्रह्मदत्त निगच्छति ।
अलाभं धनलाभ वा, एवधम्मा हि याचना ।।
९० याचन रोदन आहु, पञ्चालान रथेसभ ।
यो[9] याचन[9] पच्चक्खाति, तमाहु पटिरोदन ।।
९१ मा[10] मद्दससु[10] रोदन्त, पञ्चाला सुसमागता ।
तुव वा पटिरोदन्तं, तस्मा इच्छामह रहो ।।
B 105 ९२ ददामि ते ब्राह्मण रोहिणीनं,
गव सहस्स सह पुङ्गवेन ।
अरियो हि अरियस्स कथ न दज्जा[11],
सुत्वान गाथा तव धम्मयुत्ता ति ।।

१–१ सो करस्सानुभाव त्व–सी० । २ कुटिक–सी०, स्या० । ३ दद्दभजातक–सी०, रो०, दुद्दुभायजातक–स्या० । ४ बेल्ल–रो०, वेलुव–स्या० । ५ निपतित–रो० । ६ अप्पत्ता–रो० । ७ पमादपरमा–स्या०, रो० । ८ अरता–रो० । ९–९ योचन–रो० । १०–१० म माद्दसमु–स्या० । ११ दज्जे–सी० ।

३२४. चम्मसाटकजातकं (२४)

९३ कल्याणरूपो वतय[1] चतुप्पदो,
सुभद्दको चेव सुपेसलो च ।
यो ब्राह्मण जातिमन्तूपपन्न,
अपचायति मेण्डवरो यसस्सी ।।

९४ मा ब्राह्मण इत्तरदस्सनेन,
विस्सासमापज्जि चतुप्पदस्स ।
दळ्हप्पहार अभिकङ्खमानो[2],
अवसक्कती[3] दस्सति सुप्पहार ।।

९५ ऊरुट्ठि[4] भग्ग[5] पवट्टितो[6] खारिभारो,
सब्ब च भण्ड ब्रह्मणस्स[7] भिन्न ।
उभो पि[8] बाहा पग्गय्ह कन्दति,
अभिधावथ हञ्ञते ब्रह्मचारी ।।

९६ एव सो निहतो सेति, यो अपूज पससति[9] ।
यथाहमज्ज पहतो, हतो मेण्डेन दुम्मती ति ।।

---

३२५. गोधराजजातकं[10] (२५)

९७ समण त मञ्ञमानो, उपगच्छिमसञ्ञत[11] ।
सो म दण्डेन पाहासि[12], यथा अस्समणो तथा ।।

९८ कि ते जटाहि दुम्मेध, कि ते अजिनसाटिया । B 106
अब्भन्तर ते गहन, बाहिर परिमज्जसि ।।

९९ एहि गोध निवत्तस्सु, भुञ्ज सालीनमोदनं ।
तेल लोण च मे अत्थि, पहूत मय्ह पिप्फलि ।।

---

१ वताय–स्या०, रो० । २ अभिकत्तुकामो–स्या० । ३ अपसक्कति–सी०, अवसक्कति–स्या० । ४ ऊरुट्ठि–सी०, उरुट्ठी–स्या०, सत्थि–रो० । ५ भग्गा–स्या०, रो० । ६ पतितो–सी०, स्या० । ७ ब्राह्मणस्सेव–सी०, स्या०, ब्रह्मणस्सीध–रो० । ८ रो० पोत्थके नत्थि । ९ नमस्सति–रो० । १० गोधजातक–सी०, स्या०, रो० । ११ उपगञ्छि असञ्ञात–सी०, स्या०, रो० । १२ पहासि–रो० ।

१०० एस भिय्यो पवेक्खामि, वम्मिक सतपोरिस ।
तेल लोण च कित्तेसि[1], अहित मय्ह[2] पिप्फली ति ॥

३२६. कक्कारुजातकं (२६)

१०१ कायेन यो नावहरे, वाचाय न मुसा भणे ।
यसो लद्धा न मज्जेय्य, स वे कक्कारुमरहति ॥
१०२ धम्मेन वित्तमेसेय्य, न निकत्या धन हरे ।
भोगे लद्धान मज्जेय्य, स वे कक्कारुमरहति ॥
१०३ यस्स चित्त अहालिद्द, सद्धा च अविरागिनी ।
एको सादु न भुञ्जेय्य, स वे कक्कारुमरहति ॥
१०४ सम्मुखा वा तिरोक्खा[3] वा, यो सन्ते न परिभासति ।
यथावादी तथाकारी, स वे कक्कारुमरहती ति ॥

३२७. काकवतीजातकं[4] (२७)

१०५ वाति चाय ततो गन्धो, यत्थ मे वसती पिया ।
दूरे इतो हि काकवती, यत्थ मे निरतो मनो ॥
१०६ कथ समुद्दमतरी[5], कथ अतरि केपुक[6] ।
कथ सत्त समुद्दानि, कथ सिम्बलिमारुहि ॥
१०७ तया समुद्दमतरि, तया अतरि केपुकं ।
तया सत्त समुद्दानि, तया सिम्बलिमारुहि ॥
B 107 १०८ धिरत्थु म महाकाय, धिरत्थु म अचेतनं ।
यत्थ जायायह जार, आवहामि वहामि चा[7] ति[7] ॥

३२८. अननुसोचियजातकं (२८)

१०९ बहून विज्जती भोती, तेहि मे कि भविस्सति ।
तस्मा एत न सोचामि, पिय सम्मिल्लहासिनि[8] ॥

१ कित्तेसि – स्या०, रो० । २ मय्ह – स्या० । ३ परोक्खा – रो० । ४ काकातिजातक – स्या०, रो०, काकाती० – सी० । ५ समुद्द पतरि – रो० । ६ केबुक – सी०, रो० । ७-७ वाति – रो० । ८ सम्मिल्लभासिनि – रो० ।

११० त त चे अनुसोचेय्य, य य तस्स न विज्जति ।
अत्तानमनुसोचेय्य, सदा मच्चुवस पत[1] ।।
१११ न हेव ठित[2] नासीन, न सयान न पद्धगु[3] ।
याव[4] ब्याति निमिस्सति[4], तत्रा पि[7] रसती वयो[7] ।।
११२. तत्थत्तनि वतप्पद्धे[8], विनाभावे असससये ।
भूत[9] सेस दयितब्ब, वोत[10] अननुसोचिय ति ।।

---

३२९. काळबाहुजातकं[11] (२९)

११३ य अन्नपानस्स पुरे लभाम,
त दानि साखमिगमेव[12] गच्छति ।
गच्छाम दानि वनमेव राध,
असक्कता चस्म[13] धनञ्जयाय ।।
११४ लाभो अलाभो यसो अयसो च,
निन्दा पससा च सुख च दुक्ख ।
एते अनिच्चा मनुजेसु धम्मा,
मा सोचि[14] कि सोचसि पोट्ठपाद[15] ।।
११५ अद्धा तुव पण्डितकोसि राध, B 108
जानासि अत्थानि अनागतानि ।
कथ नु[16] साखामिग दक्खिसाम[17],
निद्धावित[18] राजकुलतो व जम्म ।।
११६ चालेति कण्ण भकुटि करोति,
मुहु मुहु भाययते[19] कुमारे ।
सयमेव त काहति काळबाहु,
येनारका ठस्सति अन्नपाना ति ।।

---

१ पत्त–सी०, स्या०, गत–रो० । २ तिट्ठ–स्या० । ३ पत्थगु–स्या० । ४–४. याव पाति निमिसति–सी०, रो०, यावुप्पत्ति निमिस्सति–स्या० । ७–७ तत्रापि सरतिवयो–सी०, स्या०, ० सरतिब्बयो–रो० । ८ वतपन्थे–स्या० । ९ सेस–रो० । १० चवित–स्या० । ११ कालबाहु०–रो० । १२ साखामिगमेव–सी०, रो० । १३ वम्ह–स्या०, वम्हा–रो० ।१४. सोच–रो० । १५ पोट्ठपदाति–रो० । १६ नुखो–स्या० । १७ दक्खाम–स्या० । १८ निद्धापित–सी०, स्या०, निब्बापित–रो० । १९ भायते–स्या० ।

३३०. सीलवीमंसजातकं (३०)

११७ सील किरेव कल्याण, सील लोके अनुत्तर ।
पस्स घोरविसो नागो, सीलवा ति न हञ्ञति ॥

११८. यावदेवस्सहू[1] किञ्चि, तावदेव अखादिसु[2] ।
सङ्गम्म कुलला लोके, न हिंसन्ति अकिञ्चन ॥

११९ सुख निरासा सुपति, आसा फलवती सुखा ।
आस निरास कत्वान, सुख सुपति पिङ्गला ॥

१२०. न समाधिपरो अत्थि, अस्मि लोके परम्हि च ।
न पर ना पि अत्तान, विहिंसति समाहितो ति ॥

कुटिदूसकवग्गो ततियो ।

तस्सुद्दानं

समनुस्ससदुद्दुभयाचनको[3],
अथ मेण्डवरुत्तमगोधवरो ।
अथ कायसकेपुक[4] भोतीवरो,
अथ राधसुसीलवरेन दसा ति ॥

—— ० ——

३३१. कोकिलजातकं[5] (३१)

B 109 १२१ यो वे काले असम्पत्ते, अतिवेल पभासति ।
एव सो निहतो सेति, कोकिलायिव[6] अत्रजो ॥

१२२ न हि सत्थ सुनिसित, विस हलाहलामिव[7] ।
एव निकट्ठे[8] पातेति, वाचा दुब्भासिता यथा ॥

१२३ तस्मा काले अकाले वा[9], वाच रक्खेय्य पण्डितो ।
नातिवेल पभासेय्य, अपि अत्तसमम्हि वा[10] ॥

१२४ यो च काले मित भासे, मतिपुब्बो विचक्खणो ।
सब्बे अमित्ते आदेति, सुपण्णो उरगामिवा[11] ति[11] ॥

---

१ यावदेवस्सहु–सी० । २ अखादिसु–रो० । ३ समनुस्ससदद्दभयाचनको–सी०, ०सदुद्दुसयाचनको–स्या० । ४ कायसकेबुक–सी० । ५ कोकालिक जातक–सी०, स्या०, रो० । ६ कोकिला येव–सी०, स्या०, रो० । ७ हलाहलम्मिव–सी०, स्या०, हलाहल इव–रो० । ८ निक्कड्ढे–स्या० । ९ च–सी०, स्या० । १० च–रो० । ११-११ उरगम्मिवाति–सी०, स्या०, उरग इवाति–रो० ।

३३२. रथलट्ठिजातकं (३२)

१२५ अपि हन्त्वा हतो ब्रूति, जेत्वा जितो[1] ति भासति ।
पुब्बवक्खायिनो[2] राज, अञ्ञदत्थु[3] न सद्दहे ॥

१२६ तस्मा पण्डितजातियो[4], सुणेय्य इतरस्स पि ।
उभिन्न वचन सुत्वा, यथा धम्मो तथा करे ॥

१२७ अलसो गिही कामभोगी न साधु,
असञ्ञतो पब्बजितो न साधु ।
राजा न साधु अनिसम्मकारी,
यो पण्डितो कोधनो त न साधु ॥

१२८ निसम्म खत्तियो कयिरा, नानिसम्म दिसम्पति ।
निसम्मकारिनो राज[5], यसो कित्ति च वड्ढती ति ॥

---

३३३. पक्कगोधजातकं[6] (३३)

१२९ तदेव मे त्व विदितो, वनमज्झे रथेसभ[7] । B 110
यस्स ते खग्गबद्धस्स[8], सन्नद्धस्स तिरीटिनो ।
अस्सत्थदुमसाखाय, पक्का[9] गोधा पलायथ ॥

१३० नमे नमन्तस्स भजे भजन्त,
किच्चानुकुब्बस्स करेय्य किच्च ।
नानत्थकामस्स करेय्य अत्थ,
असम्भजन्तम्पि न सम्भजेय्य ॥

१३१ चजे चजन्त वनथ न कयिरा,
अपेतचित्तेन न सम्भजेय्य ।
दिजो दुम खीणफल ति[10] ञत्वा,
अञ्ञ समेक्खेय्य महा हि लोको ॥

---

१ जिनो–रो० । २ पुब्बमक्खायिनो–सी०, स्या०, पुब्बेवक्खायिनो–रो० । ३ एकदत्थु–सी०, एतदत्थु–स्या०, एकदत्थु–रो० । ४ पण्डितजातिसो–रो० । ५ रञ्ञो–सी०, स्या० । ६ गोधजातक–स्या०, रो० । ७ रथेसभो–स्या० । ८ खग्गबन्धस्स–स्या० । ९ पक्क–रो० । १० व–सी०, स्या० ।

१३२. सो ते करिस्सामि यथानुभाव,
कतञ्ञुत खत्तिये[1] पेक्खमानो।
सब्ब च ते इस्सरिय ददामि,
यस्सिच्छसी तस्स तुव ददामी[2] ति ॥

---

३३४. राजोवादजातकं (३४)

१३३ गव चे तरमानान, जिम्ह गच्छति पुङ्गवो।
सब्बा ता[3] जिम्हं गच्छन्ति[4], नेत्ते जिम्ह गते सति ॥
१३४ एवमेव मनुस्सेसु, यो होति सेट्ठसम्मतो।
सो चे अधम्म चरति, पगेव इतरा पजा।
सब्ब रट्ठ दुख सेति, राजा चे होति अधम्मिको ॥
१३५ गवं चे तरमानान, उजु गच्छति पुङ्गवो।
सब्बा[5] गावी उजु यन्ति[5], नेत्ते उजु[6] गते सति ॥
B 111 १३६ एवमेव मनुस्सेसु, यो होति सेट्ठसम्मतो।
सो सचे[7] धम्म चरति, पगेव इतरा पजा।
सब्ब रट्ठ सुख सेति, राजा चे होति धम्मिको ति ॥

---

३३५. जम्बुकजातकं (३५)

१३७. ब्रहा पवड्ढकायो सो, दीघदाठो च[8] जम्बुक।
न त्व तत्थ[9] कुले जातो, यत्थ गण्हन्ति कुञ्जर ॥
१३८. असीहो सीहमानेन, यो अत्तानं विकुब्बति।
कोत्थू[10] व[10] गजमासज्ज, सेति भूम्या[11] अनुत्थुन ॥
१३९. यसस्सिनो उत्तमपुग्गलस्स,
सञ्जातखन्धस्स महब्बलस्स।
असमेक्खिय थामबलूपपत्ति,
स सेति नागेन हतोयं[12] जम्बुको ॥

---

१. खत्तियो–स्या०। २ ददाही–रो०। ३ गावी–स्या०। ४ यन्ति–स्या०। ५–५ सब्बा ता उजु गच्छन्ति–सी०,रो०। ६ उजु–सी०। ७ चेपि–सी०,स्या०,रो०। ८ व–स्या०, हि–रो०। ९ तम्हि–सी०, स्या०, रो०। १०–१० कुट्ठूव–सी, कुत्थुव–स्या०, कुत्थुव–रो०। ११. भुम्या–रो०। १२ हतोव–सी०, रो०।

१४० यो चीध कम्म कुरुते पमाय,
थामबल[1] अत्तनि सविदित्वा ।
जप्पेन[2] मन्तेन सुभासितेन,
परिक्खवा सो विपुल जिनाती ति ।।

३३६. ब्रह्मछत्तजातकं (३६)

१४१ तिण तिण ति लपसि, को नु ते तिणमाहरि ।
कि नु ते तिणकिच्चत्थि, तिणमेव पभाससि[3] ।।
१४२ इधागमा ब्रह्मचारी, ब्रह्मा छत्तो बहुस्सुतो ।
सो मे सब्ब समादाय, तिण निक्खिप्प गच्छति ।।
१४३ एवेत होति कत्तब्ब, अप्पेन बहुमिच्छता ।
सब्ब सकस्स आदान, अनादान तिणस्स च ।।
*१४४ सीलवन्तो न कुब्बन्ति, बालो सीलानि कुब्बति । B 112
अनिच्चसील दुस्सील्य[4], कि पण्डिच्च करिस्सती ति ।।

३३७. पीठजातकं (३७)

१४५ न ते पीठमदायिम्हा[5], न पान न पि भोजन ।
ब्रह्मचारि खमस्सु मे, एत पस्सामि[6] अच्चयं ।।
१४६ नेवाभिसज्जामि न चा पि कुप्पे,
न चा पि मे अप्पियमासि किञ्चि ।
अथो पि मे आसि मनोवितक्को,
एतादिसो नून कुलस्स धम्मो ।।
१४७ एसस्माक[7] कुले धम्मो, पितुपितामहो सदा ।
आसन उदक पज्ज, सब्बेत निपदामसे ।।
१४८ एसस्माकं कुले धम्मो, पितुपितामहो सदा ।
सक्कच्च[8] उपतिट्ठाम[9], उत्तम विय आतक ति ।।

---

१ थामब्बल – म० । २ जपेन – रो० । ३ पभासति – स्या० । * 'तिणस्स चादीसु गतो तत्थ का परिदेवना' इति सी०, स्या० पोत्थकेसु अधिको पाठो दिस्सति । ४ दुस्सील – रो० । ५. पीठमदासिम्ह – स्या०, रो० । ६ मस्साम – सी० । ७ एसम्हाक – सी० । ८ सक्कच्चत – रो० । ९ उपट्ठहाम – रो० ।

३३८. थुसजातकं (३८)

१४९ विदित थुस उन्दुरान, विदित पन तण्डुल ।
थुस थुस[1] विवज्जेत्वा[2], तण्डुल पन खादरे ।।

१५० या मन्तना अरञ्ञस्मि, या च गामे निकण्णिका ।
य चेत इति चीति[3] च, एतम्पि विदित मया ।।

१५१ धम्मेन किर जातस्स, पिता पुत्तस्स मक्कटो ।
दहरस्सेव सन्तस्स, दन्तेहि फलमच्छिदा ।।

१५२ यमेत परिसप्पसि, अजकाणो[4] व[4] सासपे ।
यो पाय हेट्ठतो सेति[5], एतम्पि विदित मया ति ।।

---

३३९. बावेरुजातकं (३९)

B 113 १५३ अदस्सनेन मोरस्स, सिखिनो मञ्जुभाणिनो ।
काक तत्थ अपूजेसु, मसेन च फलेन च ।।

१५४ यदा च सरसम्पन्नो, मोरो बावेरुमागमा ।
अथ लाभो च सक्कारो, वायसस्स अहायथ ।।

१५५ याव नुप्पज्जती बुद्धो, धम्मराजा पभङ्करो ।
ताव अञ्ञे अपूजेसु, पुथू[6] समणब्राह्मणे ।।

१५६ यदा च सरसम्पन्नो, बुद्धो धम्म अदेसयि ।
अथ लाभो च सक्कारो, तित्थियान अहायथा ति ।।

---

३४०. विसय्हजातकं (४०)

१५७ अदासि दानानि पुरे विसय्ह,
ददतो च ते खयधम्मो अहोसि ।
इतो पर चे न ददेय्य दान,
तिट्ठेय्यु ते सयमन्तस्स भोगा ।।

---

१ थूल–सी० । २ विवज्जित्वा–सी०, स्या० । ३ चिन्ती–स्या० । ४–४ अजाकाणाव–रो० । ५ सेसि–सी० । ६ पुथु–सी० ।

१५८ अनरियमरियेन सहस्सनेत्त,
सुदुग्गतेना पि अकिच्चमाहु ।
मा वो धन त अहु[1] देवराज[1],
य भोगहेतु विजहेमु सद्ध ।।

१५९ येन एको रथो याति, याति तेनापरो रथो ।
पोराण निहित वत्त[2], वत्ततञ्ञेव[2] वासव ।।

१६० यदि हेस्सति दस्साम, असन्ते कि ददामसे[3] ।
एवभूता पि दस्साम, मा दान पमदम्हसे[4] ति ।।

कोकिलवग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्दानं

अतिवेलपभासति जीतवरो[5], B 114
वनमज्झ[6] रथेसभ जिम्हगमो ।
अथ जम्बु तिणासनपीठवर,
अथ तण्डुल[7] मोर विसय्ह दसा ति ।।

——०——

३४१. कण्डरीजातकं[8] (४१)

१६१ नरानमारामकरासु नारिसु[9],
अनेकचित्तासु अनिग्गहासु च ।
सब्बत्थ नापीतिकरा पि चे सिया,
न विस्ससे तित्थसमा हि नारियो ।।

१६२. य वे[10] दिस्वा कण्डरीकिन्नरान[11],
सब्बित्थियो न रमन्ति अगारे ।
तं तादिस मच्च[12] चजित्वा भरिया,
अञ्ञ दिस्वा पुरिस पीठसप्पि ।।

१–१ अहुवा जनिन्द–स्या०, रो० । २–२ वड्ढ वड्ढतञ्ञे–रो० । ३ ददाम्हेसे–स्या० । ४ पमदाम्हसे–सी०, स्या० । ५ जिनवरो–सी०, स्या० । ६ वनमज्झे–सी०, स्या० । ७ तण्डुल–स्या० । ८ किनारीजातक–सी०, कुण्डलिकजातक–स्या०, कण्डरिजातक–रो० । ९ नारीसु–स्या० । १० मे–सी०, च–स्या० । ११ किन्नरकिन्नरीन–स्या० । १२ सामिक–स्या० ।

१६३. बकस्स च बावरिकस्स[1] रञ्ञो,
अच्चन्तकामानुगतस्स भरिया ।
अवाचरी[2] पट्ठवसानुगस्स[3],
क[4] वा पि[4] इत्थी नातिचरे तदञ्ञ ॥

१६४ पिङ्गियानी[5] सब्बलोकिस्सरस्स,
रञ्ञो पिया ब्रह्मदत्तस्स भरिया ।
अवाचरी पट्ठवसानुगस्स[6],
त वा पि सा नाज्झगा कामकामिनी ति ॥

---

३४२. वानरजातकं (४२)

B 115 १६५ असक्खि वत अत्तान, उद्धातु[7] उदका थल ।
न दानाहं पुन तुय्हं, वस गच्छामि वारिज ॥

१६६. अलमेतेहि अम्बेहि, जम्बूहि पनसेहि च ।
यानि पार समुद्दस्स, वर मय्ह उदुम्बरो ॥

१६७. यो च उप्पतित अत्थ, न खिप्पमनुबुज्झति ।
अमित्तवसमन्वेति, पच्छा च अनुतप्पति ॥

१६८. यो च उप्पतित अत्थ, खिप्पमेव निबोधति ।
मुच्चते सत्तुसम्बाधा, न च पच्छानुतप्पती ति ॥

---

३४३. कुन्तिनीजातकं[8] (४३)

१६९. अवसिम्ह तवागारे, निच्च सक्कतपूजिता ।
त्वमेव दानिमकरि[9], हन्द राज वजामह ॥

१७० यो वे कते पटिकते, किब्बिसे पटिकिब्बिसे ।
एव त सम्मती वेर, वस कुन्तिनि मागमा ॥

---

१ पावारिकस्स–सी० । २ अच्चाचरी–स्या० । ३ बद्धवसानुगस्स–सी०, बन्धवसानुगस्स–स्या० । ४–४ किं वा–स्या० । ५ पियङ्गानि–स्या० । ६ वद्धवसानुगस्स–सी० । ७ उट्ठातु–स्या०, रो० । ८ कुन्तनिजातक–रो० । ९ दानिमकर–रो० ।

१७१ न कतस्स च कत्ता च, मेत्ति[1] सन्धीयते[2] पुन ।
हदय नानुजानाति, गच्छञ्ञेव रथेसभ ॥

१७२ कतस्स चेव कत्ता च[3], मेत्ति सन्धीयते पुन ।
धीरान नो च बालान, वस कुन्तिनि मागमा ति ॥

---

३४४. अम्बजातकं[4] (४४)

१७३ यो नीलिय[5] मण्डयति, सण्डासेन विहञ्ञति ।
तस्स सा वसमन्वेतु, या ते अम्बे अवाहरि ॥

१७४ वीस वा पञ्चवीस[6] वा, ऊनतिस व जातिया ।
तादिसा पति[7] मा लद्धा, या ते अम्बे अवाहरि ॥

१७५ दीघ गच्छतु अद्धान, एकिका अभिसारिका[8] । B. 116
सङ्केते पति मा[9] अद्द[9], या ते अम्बे अवाहरि ॥

१७६ अलङ्कता सुवसना[10], मालिनी चन्दनुस्सदा ।
एकिका सयने सेतु[11], या ते अम्बे अवाहरी ति ॥

---

३४५. गजकुम्भजातकं (४५)

१७७ वन यदग्गि दहति, पावको कण्हवत्तनी ।
कथ करोसि पचलक, एव दन्धपरक्कमो ॥

१७८ बहूनि रुक्खछिद्दानि[12], पथब्या[13] विवरानि च ।
तानि चे नाभिसम्भोम, होति नो कालपरियायो ॥

१७९. यो दन्धकाले तरति, तरणीये च दन्धति ।
सुक्खपण्ण व अक्कम्म, अत्थं भञ्जति अत्तनो ॥

१८०. यो दन्धकाले दन्धेति[14], तरणीये च तारयि ।
ससी व रत्ति विभज, तस्सत्थो परिपूरती ति ॥

---

१ मित्ति–स्या०, मेत्ती–रो० । २ सन्धियते–स्या० । ३ व–सी० । ४ अम्बचोरजातक–रो० । ५ निलिय–स्या० । ६ पण्णुवीस–रो० । ७ पति–रो० । ८ अभिसारिया–स्या०, रो० । ९–९ माद्दस–सी०, स्या०, मा अद्दस–रो० । १० सुच-सना–सी० । ११ सयतु–रो० । १२ रुक्खच्छिद्दानि–रो० । १३ पथव्या–सी०, रो० । १४ दन्धति–रो० ।

३४६. केसवजातकं (४६)

१८१. मनुस्सिन्द जहित्वान, सब्बकामसमिद्धिन ।
कथ नु भगवा केसी, कप्पस्स रमति अस्समे ।।

१८२ सादूनी[1] रमणीयानि, सन्ति वक्खा[2] मनोरमा ।
सुभासितानि कप्पस्स, नारद रमयन्ति म ।।

१८३. सालीन ओदन भुञ्जे, सुचि[3] मसूपसेचन ।
कथ सामाकनीवार, अलोण छादयन्ति त ।।

१८४. सादु[4] वा यदि वासादु, अप्प वा यदि वा बहु ।
विस्सत्थो यत्थ भुञ्जेय्य, विस्सासपरमा रसा ति ।।

---

३४७. अयकूटजातकं (४७)

B 117 १८५ सब्बायस कूटमतिप्पमाण,
पग्गय्ह यो[5] तिट्ठसि[6] अन्तलिक्खे ।
रक्खाय मे[7] त्व विहितो नुसज्ज,
उदाहु मे चेतयसे[8] वधाय ।।

१८६ दूतो अह राजिध रक्खसान,
वधाय तुय्ह पहितोहमस्मि ।
इन्दो च त रक्खति देवराजा,
तेनुत्तमङ्ग न[9] ते[9] फालयामि ।।

१८७. सचे च म रक्खति देवराजा,
देवानमिन्दो मघवा सुजम्पति ।
काम पिसाचा विनदन्तु सब्बे,
न सन्तसे रक्खसिया पजाय ।।

१८८ काम कन्दन्तु[10] कुम्भण्डा, सब्बे पसुपिसाचका ।
नाल पिसाचा युद्धाय, महती सा विभिसिका[11] ति[11] ।।

---

१ साधूनि–सी०, स्या० । २ रक्खा–रो० । ३ सुचि–सी०, स्या० । ४. असादु –रो० । ५ सो–रो० । ६ तिट्ठति–रो० । ७ म–सी० । ८ वायमसे–सी०, स्या० । ९–९ नहि–रो० । १० कण्डन्तु–स्या० । ११–११ विभेसिकाति–स्या०, विहेसिकाति –रो० ।

३४८. अरञ्ञजातकं (४८)

१८९ अरञ्ञा गाममागम्म, किसील किवत अह ।
पुरिस तात सेवेय्य, त मे अक्खाहि पुच्छितो ।।

१९० यो त विस्सासये तात, विस्सासञ्च खमेय्य ते ।
सुस्सूसी च तितिक्खी च, त भजेहि इतो गतो ।।

१९१ यस्स कायेन वाचाय, मनसा नत्थि दुक्कट ।
उरसी व पतिट्ठाय, त भजेहि इतो गतो ।।

१९२ हलिद्दिराग[1] कपिचित्त, पुरिस रागविरागिनं । B 118
तादिस तात मा सेवि, निम्मनुस्स पि चे सिया ति ।।

३४९. सन्धिभेदजातकं (४९)

१९३ नेव इत्थीसु सामञ्ञ, ना पि भक्खेसु सारथि ।
अथस्स सन्धिभेदस्स, पस्स याव सुचिन्तित ।।

१९४ असितिक्खो व मसम्हि, पेसुञ्ञ परिवत्तति ।
यत्थूसभञ्च[2] सीहञ्च, भक्खयन्ति मिगाधमा ।।

१९५. इम सो सयनं सेति, यमिम[3] पस्ससि सारथि ।
यो वाच सन्धिभेदस्स, पिसुणस्स निबोधति ।।

१९६ ते जना सुखमेधन्ति, नरा सग्गगतारिव ।
ये वाच सन्धिभेदस्स, नावबोधन्ति[4] सारथी ति ।।

३५०. देवतापञ्हजातकं (५०)

१९७ हन्ति हत्थेहि पादेहि, मुख च परिसुम्भति ।
स वे राज पियो होति, क तेन त्वाभिपस्ससि[5] ।।

---

१ हळिद्दिराग – सी०, हलिद्दराग – स्या०। २ यत्थुसभञ्च – स्या०। ३ ययिम – सी०, रो०। ४ नावबोधेन्ति – सी०। ५ मभिपस्ससि – सी०।

१९८ अक्कोसति यथाकामं, आगमञ्चस्स इच्छति[1]।
स वे राज पियो होति, क तेन त्वाभिपस्ससि ॥

१९९ अब्भक्खाति अभूतेन, अलिकेनाभिसारये[2]।
स वे राज पियो होति, क तेन त्वाभिपस्ससि ॥

२०० हरं अन्न च पान च, वत्थसेनासनानि च।
अञ्ञदत्थुहरा सन्ता, ते वे राज पिया होन्ति।
क तेन त्वाभिपस्ससी ति ॥

चूळकुणालवग्गो पञ्चमो।

तस्सुद्दानं

नरान असक्खिवसिम्हवरो,
नीलियमग्गिवरञ्च[3] पुन।
पुन रसायसकूटवरो,
तथारञ्ञ सारथि हन्ति दसा ति ॥

अथ[4] वग्गुद्दानं[4]

कालिङ्ग[5] पुचिमन्दञ्च, कुटिदूसक[6] कोकिला[6]।
चूळकुणालवग्गो सो, पञ्चमो सुप्पकासितो ति ॥

चतुक्कनिपात निट्ठित।

——:०:——

१ न इच्छति–सी०, नेच्छति–स्या०। २ अलिकेनमभिसारये–सी०। ३. निलीयमत्तवरञ्च–सी०; निलियमग्गिवरञ्च–स्या०। ४–४ तत्र वग्गुद्दान–स्या०। ५. विवर–सी०, स्या०। ६–६. कुटिदूस बहुभाणक–स्या०।

५. पञ्चकनिपातो[१]

३५१. मणिकुण्डलजातकं (१)

१. जीनो रथस्स[२] मणिकुण्डले[३] च, B 120
पुत्ते च दारे च तथेव जीनो[४] ।
सब्बेसु भोगेसु असेसकेसु[५],
कस्मा न सन्तप्पसि सोककाले ।।

२ पुब्बेव मच्च विजहन्ति भोगा,
मच्चो[६] वा ते[६] पुब्बतर जहाति ।
असस्सता भोगिनो कामकामि,
तस्मा न सोचामह सोककाले ।।

३. उदेति आपूरति[७] वेति[७] चन्दो,
अत्थ[८] तपेत्वान[८] पलेति सूरियो[९] ।
विदिता[१०] मया सत्तुक लोकधम्मा,
तस्मा न सोचामहं सोककाले ।।

४ अलसो गिही कामभोगी न साधु,
असञ्ञतो पब्बजितो न साधु ।
राजा न साधु अनिसम्मकारी,
यो पण्डितो कोधनो त न साधु ।।

५ निसम्म खत्तियो कयिरा, नानिसम्म दिसम्पति ।
निसम्मकारिनो राज, यसो कित्ति च वड्ढती ति ।।

---

१ पञ्चनिपात – रो० । २ रथस्स – सी०, स्या०, रो० । ३ मणिकुण्डला – रो० । ४. जिन्नो – स्या० । ५ असेसितेसु – सी०, रो० । ६–६ मच्चो च ने – रो० । ७–७ पूरेति खीयति – स्या० । ८–८ अत्थङ्गमेत्वान – स्या० । ९ सुरियो – रो० । १० विजिता – स्या० ।

३५२. सुजातजातकं (२)

B 121

६ कि नु सन्तरमानो व, लायित्वा हरित तिण ।
खाद खादा ति लपसि[1], गतसत्त[2] जरग्गव ॥

७ न हि अन्नेन पानेन, मतो गोणो समुट्ठहे ।
त्व च तुच्छ विलपसि, यथा त दुम्मती तथा ॥

८ तथेव तिट्ठति सीस, हत्थपादा च वालधि[3] ।
सोता तथेव तिट्ठन्ति, मञ्ञे गोणो समुट्ठहे ॥

९ नेवय्यकस्स सीस च[4], हत्थपादा च[5] दिस्सरे ।
रुद मत्तिकथूपस्मि, ननु त्वञ्ञेव दुम्मति ॥

१० आदित्त वत म सन्त, घतसित्त व पावक ।
वारिना विय ओसिञ्च, सब्ब निब्बापये दर ॥

११ अब्बही[6] वत मे सल्ल, यमासि हदयस्सित[7] ।
यो मे सोकपरेतस्स, पितु सोक अपानुदि ॥

१२ सोह अब्बूळ्हसल्लोस्मि, वीतसोको अनाविलो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान माणव ॥

१३ एव करोन्ति सप्पञ्ञा, ये होन्ति अनुकम्पका ।
विनिवत्तेन्ति[8] सोकम्हा, सुजातो पितर यथा ति ॥

---

३५३. वेनसाखजातकं (३)

१४ नयिद निच्च भवितब्ब ब्रह्मदत्त,
खेम सुभिक्ख सुखता च काये ।
अत्थच्चये मा[9] अहु सम्पमूळ्हो[9],
भिन्नप्लवो सागरस्सेव मज्झे ॥

---

१ विलपि – सी० । २ गतसन्त – स्या० । ३ वाळधि – सी० । ४ वा – सी०, स्या०, रो० । ५ न – सी०, व – स्या० । ६ अब्बूळ्ह – सी०, स्या०, अब्बहि – रो० । ७ सोक हदयनिस्सित – सी०, स्या०, यमासि हदयनिस्सित – रो० । ८ विनिवत्तयन्ति – सी०, रो० । ९–९. माहु सम्मूळ्हो – रो० ।

१५ यानि करोति पुरिसो, तानि अत्तनि पस्सति । B 122
कल्याणकारी कल्याण, पापकारी च पापक ।
यादिस वपते बीज, तादिस हरते फल ।।

१६ इद तदाचरियवचो, पारासरियो[1] यदब्रवि ।
मा[2] सु[2] त्व अकरि[3] पाप, य त्व[4] पच्छा कत तपे ।।

१७ अयमेव सो पिङ्गिय[5] वेनसाखो,
यम्हि[6] घातयि खत्तियान सहस्स[7] ।
अलङ्कते चन्दनसारानुलित्ते[8],
तमेव दुक्ख पच्चागत मम ।।

१८ सामा च[9] खो चन्दनलित्तगत्ता[10],
लट्ठीव[11] सोभञ्जनकस्स उग्गता ।
अदिस्वा[12] काल करिस्सामि उब्बरि,
त मे इतो[13] दुक्खतर भविस्सती ति ।।

---

३५४. उरगजातकं (४)

१९ उरगो व तच जिण्ण, हित्वा गच्छति स तनु ।
एव सरीरे निब्भोगे, पेते कालङ्कते[14] सति ।।

२० डय्हमानो न जानाति, आतीन परिदेवित ।
तस्मा एत न सोचामि, गतो सो तस्स या गति ।।

२१ अनव्हितो[15] ततो आगा, अननुञ्ञातो इतो गतो ।
यथागतो तथा गतो, तत्थ का परिदेवना ।।

२२ डय्हमानो न जानाति, आतीनं परिदेवित ।
तस्मा एत न सोचामि, गतो सो तस्स या गति ।।

---

१ पाराचरियो – स्या० । २–२ मास्सु – सी०, स्या०, रो० । ३ अकरा – सी०, रो० । ४ त – सी०, स्या०, रो० । ५ पिङ्गियो – स्या० । ६ यहि – रो० । ७ सहस्से – सी० । ८ चन्दनसारचित्ते – सी०, स्या०, रो० । ९ पि – सी०, स्या० । १०. नन्दनलित्तगत्ती – स्या०, रो० । ११ सिङ्गूव – सी०, स्या० । १२ अदिस्वाव – सी० । १३ ततो – रो० । १४ कालकते – सी०, स्या०, रो० । १५ अनब्भितो – सी०, स्या०; अनव्हातो – रो० ।

B. 123

२३. सचे रोदे किसा[1] अस्सं, तस्सा मे कि फल सिया ।
ञातिमित्तसुहज्जान, भिय्यो नो अरती सिया ॥

२४ डय्हमानो न जानाति, ञातीन परिदेवित ।
तस्मा एत न सोचामि, गतो सो तस्स या गति ॥

२५ यथा पि दारको चन्द, गच्छन्तमनुरोदति ।
एव सम्पदमेवेत, यो पेतमनुसोचति ॥

२६ डय्हमानो न जानाति, ञातीनं परिदेवितं ।
तस्मा एत न सोचामि, गतो सो तस्स या गति ॥

२७ यथा पि उदककुम्भो, भिन्नो अप्पटिसन्धियो ।
एव सम्पदमेवेत, यो पेतमनुसोचति ॥

२८ डय्हमानो न जानाति, ञातीन परिदेवित ।
तस्मा एत न सोचामि, गतो सो तस्स या गती ति ॥

---

३५५. घटजातकं[2] (५)

२९. अञ्ञे सोचन्ति रोदन्ति, अञ्ञे[3] अस्सुमुखा जना[3] ।
पसन्नमुखवण्णोसि, कस्मा घट न सोचसि ॥

३०. नाब्भतीतहरो सोको, नानागतसुखावहो ।
तस्मा धङ्क[4] न सोचामि, नत्थि सोके दुतीयता[5] ॥

३१. सोचं पण्डु किसो[6] होति, भत्तञ्चस्स न रुच्चति ।
अमित्ता सुमना होन्ति, सल्लविद्धस्स रुप्पतो ॥

३२. गामे वा यदि वारञ्ञे, निन्ने वा यदि वा थले ।
ठित[7] म नागमिस्सति[7], एवं दिट्ठपदो अह ॥

३३. यस्सत्ता नालमेको व, सब्बकामरसाहरो ।
सब्बा पि पथवी तस्स, न सुख आवहिस्सती ति ॥

---

१ कीसा–स्या०, किसी–रो० । २ घतजातक–सी०, रो०, धङ्कजातक–स्या० । ३–३ अञ्ञो अस्सुमुखो जनो–रो० । ४ वङ्क–रो० । ५. दुतिय्यता–रो० । ६ किसी–रो० । ७–७ न म त आगमिस्सति–रो० ।

३५६. कोरण्डियजातकं[1] (६)

३४. एको अरञ्ञे गिरिकन्दराय, B 124
पग्गय्ह पग्गय्ह[2] सिलं[2] पवेच्छसि ।
पुनप्पुनं सन्तरमानरूपो,
कोरण्डिय को नु तव यिधमत्थो ।।

३५. अहञ्हि म सागर सेवितन्तं,
समं करिस्सामि यथा पि पाणि[3] ।
विकिरिय सानूनि च पब्बतानि च[4],
तस्मा सिलं दरिया[5] पक्खिपामि ।।

३६ नयिमं महिं अरहति पाणिकप्पं,
समं मनुस्सो करणाय मेको ।
मञ्ञामिमञ्ञेव दरिं जिगीसं[6],
कोरण्डिय हाहसि[7] जीवलोकं ।।

३७ सचे अयं[8] भूतधरं न सक्का[9],
समं मनुस्सो करणाय मेको ।
एवमेव त्वं ब्रह्मे इमे मनुस्से,
नानादिट्ठिके नानयिस्ससि[10] ते ।।

३८. सङ्खित्तरूपेन भवं ममत्थं,
अक्खासि कोरण्डिय एवमेतं ।
यथा न सक्का पथवी समाय,
कत्तुं[11] मनुस्सेन तथा मनुस्सा ति ।।

---

३५७. लटुकिकजातकं (७)

३९. वन्दामि तं कुञ्जर[12] सट्ठिहायनं,
आरञ्ञकं यूथपतिं यसस्सिं ।

---

१ कारण्डियजातक–सी०, रो०, कारन्दिय०–स्या० । २–२ महन्त सेल–स्या० । ३ पाणि–सी०, स्या०, रो० । ४ स्या० पोत्थके नत्थि । ५ कन्दराय–स्या० । ६ जिगिंस–सी०, स्या०, रो० । ७ हायसि–स्या० । ८ अय–सी०, स्या०, रो० । ९ सक्को–सी०, स्या०, सत्थो–रो० । १० नानायिस्ससि–रो० । ११ कातु–सी०, स्या०, रो० । १२ कुञ्जर–स्या० ।

पक्खेहि त पञ्जलिक करोमि,
मा मे वधी पुत्तके दुब्बलाय ।।

B 125 ४० वन्दामि त कुञ्जर एकचारि,
आरञ्ञक पब्बतसानुगोचर ।
पक्खेहि त पञ्जलिक करोमि,
मा मे वधी पुत्तके दुब्बलाय ।

४१ वधिस्सामि ते लटुकिके पुत्तकानि,
किं मे तुव काहसि दुब्बलासि ।
सत[1] सहस्सानि पि तादिसीनं,
वामेन पादेन पपोथयेय्य ।।

४२ न हेव सब्बत्थ बलेन किच्च,
बल हि बालस्स वधाय होति ।
करिस्सामि ते नागराजा अनत्थ,
यो मे वधी पुत्तके दुब्बलाय ।।

४३ काक च पस्स लटुकिकं, मण्डूक नीलमक्खिक ।
एते नाग अघातेसु, पस्स वेरस्स वेरिनं ।
तस्मा हि[2] वेर न कयिराथ, अप्पियेन पि केनची ति ।।

---

३५८. चूळधम्मपालजातकं (८)

४४ अहमेव दूसिया भूनहता, रञ्ञो महापतापस्स ।
एत[3] मुञ्चतु[4] धम्मपाल, हत्थे मे देव छेदेहि[5] ।।

४५ अहमेव दूसिया भूनहता, रञ्ञो महापतापस्स ।
एत मुञ्चतु धम्मपाल, पादे मे देव छेदेहि ।।

४६ अहमेव दूसिया भूनहता, रञ्ञो महापतापस्स ।
एत मुञ्चतु धम्मपाल, सीस मे देव छेदेहि ।।

---

१ सत–स्या० । २ सी० पोत्थके नत्थ । ३. रो० पोत्थके नत्थि । ४ पमुञ्चन्तु – रो० । ५ छेदहि–स्या० ।

४७. न हि[1] नूनिमस्स रञ्ञो,
मित्तामच्चा च विज्जरे सुहदा ।
ये न वदन्ति राजान,
मा घातयि ओरस पुत्त ।।

४८ न हि नूनिमस्स रञ्ञो,
ञाती मित्ता च विज्जरे सुहदा ।
ये न वदन्ति राजान,
मा घातयि अत्रज पुत्त ।।

४९. चन्दनसारानुलित्ता, बाहा छिज्जन्ति धम्मपालस्स । B 126
दायादस्स पथब्या[2], पाणा मे देव रुज्झन्ती ति ।।

३५९. सुवण्णमिगजातकं (९)

५० विक्कम रे हरिपाद, विक्कम रे महामिग ।
छिन्द वारत्तिक[3] पास, नाह एका वने रमे ।।

५१ विक्कमामि न पारेमि, भूमि सुम्भामि[4] वेगसा ।
दळ्हो वारत्तिको पासो, पादं मे परिकन्तति ।।

५२ अत्थरस्सु पलासानि, असि[5] निब्बाह लुद्दक ।
पठम म वधित्वान, हन पच्छा महामिगं ।।

५३ न मे सुतं वा दिट्ठं वा, भासन्तिं मानुसिं मिगि ।
त्व च भद्दे सुखी होहि, एसो चा पि महामिगो ।।

५४ एव लुद्दक नन्दस्सु, सह सब्बेहि ञातिभि[6] ।
यथाहमज्ज नन्दामि, मुत्तं दिस्वा महामिग ति ।।

३६०. सुयोनन्दीजातकं[7] (१०)

५५ वाति गन्धो तिमिरान, कुसमुद्दो च[8] घोसवा ।
दूरे इतो[9] सुयोनन्दी, तम्बकामा तुदन्ति म ।।

१. ह–स्या०, रो० । २ पथव्या–रो० । ३ वरत्तिक–स्या० । ४ सुम्हामि–रो० । ५ आसिं–सी० । ६ ञातिहि–रो० । ७ सुसन्धिजातक–सी०, सुसन्धी०–स्या०, सुस्सोन्दि०–रो० । ८ व–स्या०, रो० । ९ इतो हि–सी०, स्या०, इतो पि–रो० ।

५६ कथ समुद्दमतरि, कथ अद्दक्खि सेदुम[1] ।
कथ तस्सा च तुय्ह च, अहु सग्गसमागमो[2] ।।

५७ कुरुकच्छा[3] पयातान, वाणिजान धनेसिन ।
मकरेहि[4] अभिदा[4] नावा, फलकेनाहमप्लवि[5] ।।

B 127 ५८ सा म सण्हेन मुदुना, निच्च चन्दनगन्धिनी ।
अङ्गेन[6] उद्धरी भद्दा, माता पुत्त व ओरस ।।

५९ सा मं अन्नेन पानेन, वत्थेन सयनेन च ।
अत्तना पि च मन्दक्खी[7], एवं तम्ब विजानाहो[8] ति[8] ।।

मणिकुण्डलवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

अथ जिनवरो हरित तिणको,
अथ भिन्नप्लवो[9] उरगो व घटो[10] ।
दरिया पुन कुञ्जर भूनहता,
मिगमुत्तमसग्गवरेन[11] दसा ति ।।

—o—

३६१. वण्णारोहजातकं (११)

६०. वण्णारोहेन जातिया, बलनिक्कमनेन[12] च ।
सुबाहु न मया सेय्यो, सुदाठ[13] इति भाससि ।।

६१. वण्णारोहेन जातिया, बलनिक्कमनेन च ।
सुदाठो न मया सेय्यो, सुबाहु इति भाससि ।।

६२. एव चे म विहरन्त, सुबाहु सम्म दुब्भसि ।
न दानाहं तया सद्धि, सवासमभिरोचये ।।

६३. यो परेस वचनानि, सद्दहेय्य[14] यथातथ ।
खिप्प भिज्जेथ मित्तस्मि, वेर च पसवे बहु ।।

१ सेरूम–सी०, स्या०, रो० । २ अग्ग०–सी०, स्या० । ३ भरुकच्छा–सी०, स्या०, भरुकच्छ–रो० । ४–४ मकरेहब्भिदा–सी०, मङ्करेहि भिदा–स्या०, मकरेहि भिन्ना–रो० । ५ फलकेन महण्णव–स्या० । ६ अङ्केन–रो० । ७ मद्दक्खी–सी० । ८–८ विनहीति–सी०, स्या०, रो० । ९ भिन्नलिवो–स्या० । १० सको–सी० । ११ मिगपुत्तम०–सी०, स्या० । १२ बलानिक्कमनेन–रो० । १३ सुदाठो–स्या० । १४. सद्दहेथ–सी०, स्या०, रो० ।

६४ न सो मित्तो यो सदा अप्पमत्तो, B 128
भेदासङ्की रन्धमेवानुपस्सी।
यस्मिं च सेती उरसीव पुत्तो,
स वे मित्तो यो अभेज्जो परेही[1] ति॥

३६२. सीलवीमंसजातकं (१२)

६५ सील सेय्यो सुत सेय्यो, इति मे ससयो अहु।
सीलमेव सुता सेय्यो, इति मे नत्थि ससयो॥

६६ मोघा जाति च वण्णो च, सीलमेव किरुत्तम।
सीलेन अनुपेतस्स, सुतेनत्थो न विज्जति॥

६७ खत्तियो च अधम्मट्ठो, वेस्सो चाधम्मनिस्सितो।
ते परिच्चज्जुभो लोके, उपपज्जन्ति दुग्गति॥

६८ खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुद्दा चण्डालपुक्कुसा[2]।
इध धम्म चरित्वान, भवन्ति तिदिवे समा॥

६९ न वेदा सम्परायाय, न जाति ना[3] पि[3] बन्धवा।
सक च सील[4] ससुद्ध, सम्परायाय[5] सुखाय चा ति[5]॥

३६३. हिरिजातकं (१३)

७० हिरि तरन्त विजिगुच्छमान,
तवाहमस्मी[6] इति भासमान।
सेय्यानि कम्मानि अनादियन्त,
नेसो मम ति इति न[7] विजञ्ञा॥

७१ यञ्हि कयिरा तञ्हि वदे, य न कयिरा न त वदे।
अकरोन्त भासमान, परिजानन्ति पण्डिता॥

७२ न सो मित्तो यो सदा अप्पमत्तो, B 129
भेदासङ्की रन्धमेवानुपस्सी।

---

१ परेमी–स्या०। २ चण्डालपक्कुसा–म०। ३–३ नपि–सी०, स्या०, नोपि–रो०। ४ सील–स्या०। ५–५ सम्परायसुखावहन्ति–सी०, स्या०, सम्पराय०–रो०। ६ तवाहमस्मि–सी०, तवाहमस्मि–स्या०। ७ त–रो०।

यस्मि च सेती उरसीव पुत्तो,
स वे मित्तो यो अभेज्जो परेहि[1] ॥

७३ पामोज्जकरण ठान, पससावहन सुख ।
फलानिससो भावेति, वहन्तो पोरिस धुरं ॥

७४ पविवेकरस पित्वा[2], रस उपसमस्स[3] च ।
निद्दरो होति निप्पापो, धम्मप्पीतिरसं पिव ति ॥

---

३६४. खज्जोपनकजातकं (१४)

७५ को नु सन्तम्हि पज्जोते, अग्गिपरियेसन चर ।
अद्दक्खि रत्ति[4] खज्जोत, जातवेदं अमञ्ञथ ॥

७६ स्वस्स[5] गोमयचुण्णानि, अभिमत्थ[6] तिणानि च ।
विपरीताय सञ्ञाय, नासक्खि पज्जलेतवे[7] ॥

७७ एव पि अनुपायेन, अत्थ न लभते मिगो[8] ।
विसाणतो[9] गव दोहं, यत्थ खीर न विन्दति ॥

७८ विविधेहि उपायेहि, अत्थ पप्पोन्ति माणवा ।
निग्गहेन अमित्तान, मित्तान पग्गहेन च ॥

७९ सेनामोक्खपलाभेन[10], वल्लभान नयेन च ।
जगति जगतिपाला, आवसन्ति वसुन्धर ति ॥

---

३६५. अहितुण्डिकजातकं[11] (१५)

८० धुत्तोम्हि[12] सम्म सुमुख, जूते अक्खपराजितो ।
हरेहि[13] अम्बपक्कानि, विरिय[14] ते भक्खयामसे ॥

८१ अलिक वत म सम्म, अभूतेन पससि ।
को ते सुतो वा दिट्ठो वा, सुमुखो नाम मक्कटो ॥

---

१ परेभि–स्या० । २ पीत्व–सी०, रो० । ३ उपसमेस्स–रो० । ४ रत्तिं–स्या० । ५ स्वास्स–स्या० । ६ अहिमत्थ–सी० । ७ पज्जेलेतेवे–सी० । ८ मूगो–स्या० । ९ विसाणातो–सी० । १० सेनोमोक्खूपलाभेन–स्या० । ११ अहिगुण्डिक–रो० । १२ वुत्तोम्हि–रो० । १३ सेवेहि–रो० । १४. विरीय–म० ।

८२ अञ्ञा पि मे त मनसि, य म त्व अहितुण्डिक । B 130
धञ्ञापण पविसित्वा, मत्तो छात हनासि म ।।

८३ ताह सर दुक्खसेय्य, अपि रज्ज पि कारये ।
नेवाह[1] याचितो दज्ज, तथा हि भयतज्जितो ।।

८४ य च जञ्ञा कुले जात, गब्भे तित्त अमच्छरि ।
तेन सखि च मित्त च, धीरो सन्धातुमरहती ति ।।

३६६. गुम्बियजातकं (१६)

८५ मधुवण्ण मधुरस, मधुगन्ध विस अहु ।
गुम्बियो घासमेसानो, अरञ्ञे[2] ओदही विस ।।

८६ मधु इति मञ्ञमाना, ये त विसमखादिसु[3] ।
तेस त कटुक आसि, मरण तेनुपागमु ।।

८७ ये च खो पटिसङ्खाय, विस[4] त[4] परिवज्जयु ।
ते आतुरेसु सुखिता, डय्हमानेसु निब्बुता ।।

८८ एवमेव मनुस्सेसु, विस कामा समोहिता ।
आमिस बन्धनञ्चेत, मच्चुवेसो[5] गुहासयो ।।

८९ एवमेव इमे कामे, आतुरा परिचारिके ।
ये सदा परिवज्जेन्ति[6], सङ्ग लोके उपच्चगु ति ।।

३६७. साळियजातकं (१७)

९० य्वाय[7] साळियछापो[8] ति[8], कण्हसप्प अगाहयि ।
तेन सप्पेनय दट्ठो, हतो पापानुसासको ।।

९१ अहन्तार[9] महन्तार, यो नरो हन्तुमिच्छति ।
एव सो निहतो सेति, यथाय पुरिसो हतो ।।

१ नेव त–रो० । २ अरञ्ञ–सी० । ३ विसमसायिसु–सी०, स्या०, विस समासासिसु–रो० । ४–४ विसन्ति–स्या० । ५ मच्चुवसो–सी०, स्या० । ६ परिवज्जन्ति–स्या० । ७ योय–रो० । ८–८ सालियच्छापोति–स्या० । ९ अहन्तर–स्या०, अहनन्तर–रो० ।

B 131 ९२. अहन्तार[1] मघातेन्त, यो नरो हन्तुमिच्छति ।
एव सो निहतो सेति, यथाय पुरिसो हतो ।।

९३ यथा पसुमुट्ठि[2] पुरिसो, पटिवात पटिक्खिपे ।
तमेव सो रजो हन्ति, तथाय[3] पुरिसो हतो ।।

९४. यो अप्पदुट्ठस्स नरस्स दुस्सति,
सुद्धस्स पोसस्स अनङ्गणस्स ।
तमेव बाल पच्चेति पाप,
सुखुमो रजो पटिवात व खित्तो ति ।।

---

३६८. तचसारजातकं (१८)

९५. अमित्तहत्थत्थगता, तचसारसमप्पिता ।
पसन्नमुखवण्णात्थ, कस्मा तुम्हे न सोचथ ।।

९६. न सोचनाय परिदेवनाय,
अत्थो व[4] लब्भो[4] अपि अप्पको पि ।
सोचन्तमेन दुखित विदित्वा,
पच्चत्थिका अत्तमना भवन्ति ।।

९७. यतो च खो पण्डितो आपदासु,
न वेधती अत्थविनिच्छयञ्ञू ।
पच्चत्थिकास्स दुखिता भवन्ति,
दिस्वा मुख अविकार[5] पुराण ।।

९८. जप्पेन[6] मन्तेन सुभासितेन,
अनुप्पदानेन पवेणिया वा ।
यथा यथा यत्थ लभेथ अत्थ,
तथा तथा तत्थ परक्कमेय्य ।।

B 132 ९९ यतो च जानेय्य अलब्भनेय्यो,
मया व[7] अञ्ञेन वा एस अत्थो ।

---

१ अहनन्त – सी०, स्या० । २ पसुमुट्ठि – स्या० । ३ यथाय – स्या०, रो० । ४–४ अत्थो च लब्भा – सी०, स्या० । ५ अविकारा – सी० । ६ जपेन – रो० । ७. वा – स्या० ।

असोचमानो अधिवासयेय्य,
कम्म दळ्ह किन्ति करोमि दानी ति ॥

---

३६९. मित्तविन्दकजातकं[1] (१९)

१००. क्याहं देवानमकर, कि पाप पकत मया ।
य मे सिरस्मिं ओहच्च[2], चक्कं भमति मत्थके ॥

१०१. अतिक्कम्म रमणक, सदामत्तञ्च दूभकं ।
ब्रह्मत्तर[3] च पासाद, केनत्थेन इधागतो ॥

१०२ इतो बहुतरा भोगा, अत्र मञ्ञे भविस्सरे ।
इति एताय सञ्ञाय, पस्स म ब्यसन गत ॥

१०३ चतुब्भि अट्ठज्झगमा, अट्ठाहि[4] पि[5] च[5] सोळस ।
सोळसाहि च बात्तिस[6], अत्रिच्छ चक्कमासदो ।
इच्छाहतस्स पोसस्स, चक्क भमति मत्थके ॥

१०४. उपरिविसाला[7] दुप्पूरा[8], इच्छा विसटगामिनी[9] ।
ये च[10] त अनुगिज्झन्ति, ते होन्ति चक्कधारिनो ति ॥

---

३७०. पलासजातकं (२०)

१०५ हंसो पलासमवच, निग्रोधो सम्म जायति ।
अङ्कस्मिं ते निसिन्नो व, सो ते मम्मानि छेच्छति[11] ॥

१०६. वड्ढतामेव निग्रोधो, पतिट्ठस्स भवामहं ।
यथा पिता च[12] माता च, एव[13] मे सो भविस्सति ॥

१०७. यं त्वं अङ्कस्मि वड्ढेसि, खीररुक्खं भयानकं ।
आमन्त खो त गच्छाम, वुड्ढि[14] मस्स न रुच्चति ॥

---

१ मित्तविन्दुकजातक–स्या०, मित्तविन्द०–रो०। २ ऊहच्च–रो०। ३ ब्रह्मतर–सी०, स्या०। ४ अट्ठाभि–स्या०। ५–५ चापि–सी० स्या०। ६ द्वत्तिस–सी०, स्या०; बत्तिस–रो०। ७ उपरिविसाल–रो०। ८ दुप्पूर–रो०। ९ विसदगामिनी–सी०, स्या०; विसटगामिनि–रो०। १० सी० पोत्थके नत्थि। ११ छेज्जति–स्या०। १२ वा–रो०। १३ एव–सी०, स्या०, रो०। १४ वद्धि–रो०।

B 133 १०८. इदानि खो मं भायेति[1], महानेरुनिदस्सन ।
हसस्स अनभिञ्ञाय, महा मे भयमागत ।।

१०९ न तस्स वुड्ढि कुसलप्पसत्था,
यो वड्ढमानो घसते पतिट्ठ ।
तस्सूपरोध परिसङ्कमानो,
पतारयी मूलवधाय धीरो ति ।।

वण्णारोहवग्गो दुतियो ।

---

३७१. दीघीतिकोसलजातकं[2] (२१)

११०. एवंभूतस्स ते राज, आगतस्स वसे[3] मम ।
अत्थि नु कोचि परियायो, यो त दुक्खा पमोचये ।।

१११ एवभूतस्स मे तात, आगतस्स वसे तव ।
नत्थि नो कोचि परियायो, यो म दुक्खा पमोचये ।।

११२ नाञ्ञ सुचरित राज, नाञ्ञ राज सुभासित ।
तायते मरणकाले, एवमेवितर धन ।।

११३ अक्कोच्छि म अवधि म, अजिनि म अहासि मे ।
ये[4] च त[4] उपनय्हन्ति, वेर तेस न सम्मति ।।

११४ अक्कोच्छि म अवधि म, अजिनि म अहासि मे ।
ये च त नुपनय्हन्ति, वेर तेसूपसम्मति ।।

११५ न हि वेरेन वेरानि, सम्मन्तीध कुदाचनं ।
अवेरेन च सम्मन्ति, एस धम्मो सनन्तनो ति ।।

---

३७२. मिगपोतकजातकं (२२)

११६ अगारा पच्चुपेतस्स, अनगारस्स[5] ते सतो ।
समणस्स न त साधु, य पेतमनुसोचसि ।।

B 134 ११७. संवासेन हवे सक्क, मनुस्सस्स मिगस्स वा ।
हदये जायते पेम, न त सक्का असोचितु ।।

---

१ भायति–सी०, स्या०, रो० । २ दीधिति०–रो० । ३ वसो–रो० । ४–४ ये त–सी०, रो० । ५ अनागारस्स–सी०, स्या०, रो० ।

११८ मत मरिस्स रोदन्ति, ये रुदन्ति लपन्ति च ।
तस्मा त्व इसि मा रोदि, रोदित मोघमाहु सन्तो ।।

११९ रोदितेन हवे ब्रह्मे, मतो पेतो समुट्ठहे ।
सब्बे सङ्गम्म रोदाम, अञ्ञमञ्ञस्स ञातके ।।

१२० आदित्त वत म सन्त, घतसित्त व पावकं ।
वारिना विय ओसिञ्च, सब्ब निब्बापये दर ।।

१२१. अब्बूळ्ह[1] वत मे सल्ल, यमासि हदयस्सितं[2] ।
यो मे सोकपरेतस्स, पुत्तसोकं अपानुदि ।।

१२२ सोह अब्बूळ्हसल्लोस्मि, वीतसोको अनाविलो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान वासवा ति ।।

---

३७३. मूसिकजातकं (२३)

१२३ कुहि गता कत्थ गता, इति लालप्पती जनो ।
अहमेवेको जानामि, उदपाने मूसिका हता ।।

१२४ यञ्चेत[3] इति चीति[4] च, गद्रभो व निवत्तसि ।
उदपाने मूसिक हन्त्वा, यव भक्खेतुमिच्छसि[5] ।।

१२५ दहरो चासि[6] दुम्मेध, पठमुप्पत्तिको[7] सुसु ।
दीघञ्चेत[8] समासज्ज[9], न ते दस्सामि जीवितं ।।

१२६ नान्तलिक्खभवनेन, नाङ्गपुत्तपिनेन[10] वा ।
पुत्तेन हि पत्थयितो, सिलोकेहि पमोचितो ।।

१२७ सब्ब सुतमधीयेथ, हीनमुक्कट्ठमज्झिम ।
सब्बस्स अत्थं जानेय्य, न च सब्बं पयोजये ।
होति तादिसको कालो, यत्थ अत्थावहं सुतं ति ।।

---

१ अब्बहि–म०, स्या०। २ हदयनिस्सित–सी०, रो० । ३ यथेत–रो० । ४ चिन्ती–स्या० । ५ भक्खितु०–सी०, स्या० । ६ चसि–सी०, रो०। ७ पठमुप्पत्तितो–सी०, रो० । ८. दीघमेत–रो० । ९ समापज्ज–स्या०। १० नाङ्गपुत्तसिरेन वा–सी०, स्या०, रो० ।

३७४. चूळधनुग्गहजातकं (२४)

१२८ सब्ब भण्ड समादाय, पार तिण्णोसि ब्राह्मण ।
पच्चागच्छ[1] लहु खिप्प, मम्पि तारेहि दानितो[2] ।।

१२९ असन्थुत[3] मं चिरसन्थुतेन[4],
निमीनि[5] भोती अद्धुव[6] धुवेन ।
मया पि भोती निमिनेय्य अञ्ञ,
इतो अहं दूरतरं गमिस्सं ।।

१३०. काय एळगलागुम्बे[7], करोति अहुहासियं[8] ।
नयोध नच्चगीत[9] वा, ताळ[10] वा सुसमाहितं ।
अनम्हिकाले[11] सुसोणि[12], किन्नु जग्घसि सोभने[13] ।।

१३१ सिङ्गाल[14] बाल दुम्मेध, अप्पपञ्ञोसि जम्बुक ।
जीनो[15] मच्छ च पेसि च, कपणो विय झायसि ।।

१३२ सुदस्स वज्जमञ्ञेस, अत्तनो पन दुद्दस ।
जीना पति च जार च, मञ्ञे[16] त्वञ्ञेव[17] झायसि ।।

१३३. एवमेतं मिगराज, यथा भाससि जम्बुक ।
सा नूनाह इतो गन्त्वा, भत्तु हेस्स वसानुगा ।।

१३४ यो हरे मत्तिक[18] थाल[19], कसथालं पि सो हरे ।
कत चेव[20] तया पाप, पुनपेव करिस्ससी ति ।।

---

३७५. कपोतजातकं[21] (२५)

१३५. इदानि खोम्हि सुखितो अरोगो,
निक्कण्टको निप्पतितो कपोतो ।

---

१ पच्छागच्छ–रो० । २ दानिभो–स्या० । ३ असत्थुत–सी० । ४ चिरसत्थुतेन–सी० । ५ निमीसि–सी०, निमिनि–स्या०, निमिन्नि–रो० । ६ अधुव–सी०, स्या०, रो० । ७ एळगणिगुम्बे–स्या० । ८ अहुहालिय–रो० । ९ नच्च वा गीत–सी०, स्या०, रो० । १० ताल–स्या०, रो० । ११ अनम्हकाले–रो० । १२ सुस्सोणि–सी०, स्या०, रो० । १३. सोभणे–रो० । १४ सिगाल–सी०, स्या०, रो० । १५ जिन्नो–स्या० । १६ मम्पि–सी०, स्या०, त्वम्पि–रो० । १७ मञ्ञेव–रो० । १८ मत्तिका–रो० । १९. काल–स्या० । २० येव–सी०, स्या०, रो० । २१ कपोतक जातक–स्या० ।

काहामि दानी हृदयस्स तुट्ठिं,
तथाहि म मससाकं बलेति ॥

१३६ काय बलाका सिखिनो, चोरी लङ्घिपितामहा । B 136
ओर बलाके आगच्छ, चण्डो मे वायसो सखा ॥

१३७ अल हि ते जग्घिताये, मम दिस्वान एदिस ।
विलून सूदपुत्तेन, पिट्ठमण्डेन[1] मक्खित ॥

१३८ सुन्हातो[2] सुविलित्तोसि[3], अन्नपानेन तप्पितो ।
कण्ठे च ते वेळुरियो, अगमा[4] नु[4] कजङ्गल ॥

१३९. मा ते मित्तो अमित्तो वा, अगमासि कजङ्गल ।
पिञ्छानि[5] तत्थ लायित्वा, कण्ठे बन्धन्ति वट्टन[6] ॥

१४० पुनपापज्जसी सम्म, सील हि तव तादिस ।
न हि मानुसका भोगा, सुभुञ्जा होन्ति पक्खिना[7] ति ॥

अड्ढवग्गो ततियो ।

तस्सुद्दानं

अथ वण्ण ससील हिरि लभते,
सुमुखा[8] विस[8] साळियमित्तवरो ।
अथ चक्क पलास सराज सतो[9],
यव बाल कपोतक[10] पन्नरसा ति[10] ॥

अथ[11] वग्गुद्दानं[11]

जीन च वण्ण असमवगुप्परि,
सुदेसिता[12] जातक ति सन्ति वोसति ।
महेसिनो ब्रह्मचरित्तमुत्त–,
मवोच[13] गाथा अत्थवती सुब्यञ्जना ति ॥

पञ्चकनिपात निट्ठित ।

——.०:——

१ पिट्ठिमद्देन–सी०, रो०, पिट्ठमट्ठेन–स्या० । २ सुनहातो–रो० । ३ सुविलित्तो–रो० । ४–४ अगमासि–स्या० । ५ पिञ्जानि–सी०, स्या०, रो० । ६ वड्डन–रो० । ७ पक्खिनो–स्या० । ८–८ सुमुखासि–सी०, स्या० । ९ यसो–सी० । १०–१० कपोतक पण्णरस–सी० । ११–११ तत्रवग्गुदान–सी०, तत्र वग्गुदान भवति–स्या० । १२ सुदेसिका–सी० । १३ ममोच–सी० ।

६. छक्कनिपातो

३७६. अवारियजातकं[1] (१)

B 137 १ मासु[2] कुज्झ[2] भूमिपति, मासु कुज्झ रथेसभ ।
कुद्धं अप्पटिकुज्झन्तो, राजा रट्ठस्स पूजितो ॥

२ गामे वा यदि वारञ्ञे, निन्ने वा यदि वा थले ।
सब्बत्थ अनुसासामि, मासु कुज्झ रथेसभ ॥

३ अवारियपिता नाम, अहु गङ्गाय नाविको ।
पुब्बे जनं तारेत्वान[3], पच्छा याचति वेतनं ।
तेनस्स भण्डनं होति, न च भोगेहि वड्ढति ॥

४ अतिण्णं[4] येव[4] याचस्सु, अपारं तात नाविक ।
अञ्ञो हि तिण्णस्स मनो, अञ्ञो होति पारेसिनो[5] ॥

५ गामे वा यदि वारञ्ञे, निन्ने वा यदि वा थले ।
सब्बत्थ अनुसासामि, मासु कुज्झित्थ[6] नाविक ॥

६ यायेवानुसासनिया, राजा गामवरं अदा ।
तायेवानुसासनिया, नाविको पहरी[7] मुखं[7] ॥

७ भत्तं भिन्नं हता भरिया, गब्भो च[8] पतितो छमा ।
मिगो व जातरूपेन, न तेनत्थं अबन्धिसू[9] ति ॥

---

३७७. सेतकेतुजातकं (२)

८ मा तात कुज्झि[10] न हि साधु कोधो,
बहुम्पि ते अदिट्ठमस्सुतञ्च ।
माता पिता दिसता[11] सेतकेतु,
आचरियमाहु दिसतं पसत्था ॥

---

१ आवारियजातक–स्या० । २–२ मास्सु कुज्झि–सी०, रो० । ३ तारयित्वा–सी०, स्या० । ४–४ अतिण्णञ्ञेव–सी०, स्या० । ५ तरेसिनो–सी०, रो०, तिरेसिनो–स्या० । ६ कुज्झि–रो० । ७–७ पहरि मुखे–रो० । ८ व–रो० । ९ अवड्ढितु–सी०, स्या० । १० कुज्झ–सी० । ११ दिसा तात–स्या०, दिसाता–रो० ।

९ अगारिनो अन्नदपानवत्थदा[1], B. 138
अव्हायिका त पि दिस वदन्ति ।
एसा दिसा परमा सेतकेतु,
य पत्वा दुक्खी सुखिनो भवन्ति ।।

१० खराजिना जटिला पङ्कदन्ता,
दुम्मक्खरूपा[2] येमे जप्पन्ति[3] मन्ते[4] ।
कच्चि नु ते मानुसके पयोगे,
इद विदू परिमुत्ता अपाया ।।

११ पापानि कम्मानि कत्वान[5] राज,
बहुस्सुतो चे[6] न[6] चरेय्य धम्म ।
सहस्सवेदो पि न त पटिच्च,
दुक्खा पमुञ्चे चरण अपत्वा ।।

१२. सहस्सवेदो पि न त पटिच्च,
दुक्खा पमुञ्चे चरण अपत्वा ।
मञ्ञामि वेदा अफला भवन्ति,
ससयम चरणमेव[7] सच्च ।।

१३. न हेव वेदा अफला भवन्ति,
ससयम चरणमेव सच्च ।
कित्ति हि[8] पप्पोति अधिच्च वेदे,
सन्ति[9] पुणेति चरणेन दन्तो ति ।।

---

३७८. दरीमुखजातकं (३)

१४ पङ्को च कामा पलिपो च कामा,
भय च मेत तिमूल पवुत्त ।

---

१ अन्नपानवत्थदा–स्या० । २. दुमुक्खरूपा–सी०, स्या०, दुम्मुक्खरूपा–रो० । ३ जपन्ति–सी०, स्या०, रो० । ४ रो० पोत्थके नत्थि । ५ करित्व–सी०, करित्वा–स्या०, करित्वान–रो० । ६–६ नेव–सी०, स्या० । ७ चरणञ्ञेव–सी०, स्या०, चरण ञेव–रो० । ८. च–सी०, स्या० । ९ सन्त–सी० ।

रजो च धूमो च मया पकासिता,
हित्वा तुवं पब्बज ब्रह्मदत्त ॥

B 139 १५. गधितो[1] च रत्तो च अधिमुच्छितो च,
कामेस्वहं[2] ब्राह्मण भिसरूप ।
त नुस्सहे जीविकत्थो पहातु,
काहामि पुञ्ञानि अनप्पकानि ॥

१६ यो अत्थकामस्स हितानुकम्पिनो,
ओवज्जमानो न करोति सासन ।
इदमेव सेय्यो इति मञ्ञमानो,
पुनप्पुन गब्भमुपेति मन्दो ॥

१७ सो घोररूप निरय उपेति,
सुभासुभ मुत्तकरीसपूर ।
सत्ता सकाये न जहन्ति गिद्धा,
ये होन्ति कामेसु अवीतरागा ॥

१८ मीळ्हेन[3] लित्ता रुहिरेन मक्खिता,
सेम्हेन लित्ता उपनिक्खमन्ति ।
य य हि कायेन फुसन्ति तावदे,
सब्ब असात दुखमेव[4] केवलं ॥

१९ दिस्वा वदामि न हि अञ्ञतो सव,
पुब्बेनिवासं बहुक सरामि ।
चित्राहि गाथाहि सुभासिताहि,
दरीमुखो निज्झापयि[5] सुमेध ति ॥

---

३७९. नेरुजातकं (४)

२०. काकोला काकसङ्घा च, मय च पतत वरा ।
सब्बेव सदिसा होम, इम आगम्म पब्बत ॥

---

१ गथितो–सी०, गतितो–रो० । २ कामेस्वाहु–स्या०, रो० । ३ मिळ्हेन–स्या० । ४ दुक्खमेव–सी०, स्या०, रो० । ५ निज्झपयि–रो० ।

२१ इध सीहा च ब्यग्घा[1] च, सिङ्गाला[2] च मिगाधमा ।
सब्बेव सदिसा होन्ति, अय को नाम पब्बतो ।।

२२ इम नेरू[3] ति[3] जानन्ति, मनुस्सा पब्बतुत्तम । B 140
इध वण्णेन सम्पन्ना, वसन्ति सब्बपाणिनो ।।

२३ अमानना यत्थ सिया, सन्तान वा विमानना ।
हीनसम्मानना वा पि, न तत्थ वसति[4] वसे[4] ।।

२४. यत्थालसो च दक्खो च, सूरो भीरु च पूजिया ।
न तत्थ सन्तो वसन्ति[5], अविसेसकरे नरे[6] ।।

२५. नाय नेरु विभजति, हीनउक्कट्ठमज्झिमे ।
अविसेसकरो नेरु, हन्द नेरु जहामसे ति ।।

---

३८०. आसङ्कजातकं (५)

२६. आसावती नाम लता, जाता चित्तलतावने ।
तस्सा वस्ससहस्सेन, एकं निब्बत्तते फल ।।

२७. त देवा पयिरुपासन्ति, ताव दूरफल[7] सति[7] ।
आसीसेव[8] तुव राज, आसा फलवती सुखा ।।

२८ आसीसतेव[9] सो पक्खी, आसीसतेव सो दिजो ।
तस्स[10] चासा[10] समिज्झति[11], ताव दूरगता सती ।
आसीसेव तुव राज, आसा फलवती सुखा ।।

२९ सम्पेसि खो म वाचाय, न च सम्पेसि कम्मुना[12] ।
माला सेरेय्यकस्सेव, वण्णवन्ता अगन्धिका ।।

३०. अफल मधुर वाचं, यो मित्तेसु पकुब्बति ।
अददं अविस्सजं भोग, सन्धि तेनस्स जीरति ।।

---

१ ब्यग्घा–सी०, रो० । २. सकुणा–स्या० । ३–३ नेरूति–सी०, स्या० । ४-४ वसतीवसे–स्या०, वसदिवसे–रो० । ५ निवसन्ति–सी०, रो० । ६ नगे–सी०, स्या०, रो० । ७-७ दूरफले सति–स्या० । ८ आसिंसेव–सी०, स्या०, रो० । ९ आसिंसेथेव–सी०, रो०, आसिंसथेव–स्या० । १०-१० तस्सेवा सा–स्या० । ११ समिज्झित्थ–सी०, रो०, समिज्झत्थ–स्या० । १२ कम्मना–रो० ।

३१ य[1] हि[1] कयिरा तञ्हि वदे, य न कयिरा न त वदे ।
अकरोन्त भासमान, परिजानन्ति पण्डिता ।।

३२ बल च वत मे खीण, पाथेय्य च न विज्जति ।
सङ्के पाणूपरोधाय[2], हन्द दानि वजामहं ।।

B 141 ३३ एतदेव हि मे नाम, य नामस्मि[3] रथेसभ ।
आगमेहि[4] महाराज, पितर आमन्तयामहं ति ।।

---

३८१. मिगालोपजातकं (६)

३४ न मे रुच्चि[5] मिगालोप, यस्स ते तादिसी[6] गती ।
अतुच्चं तात पतसि[7], अभूमि तात सेवसि ।।

३५ चतुक्कण्ण व केदार, यदा ते पथवी सिया ।
ततो तात निवत्तस्सु, मास्सु[8] एत्तो पर गमि ।।

३६. सन्ति अञ्ञे पि सकुणा, पत्तयाना विहङ्गमा ।
अक्खित्ता[9] वातवेगेन, नट्ठा ते सस्सतीसमा ।।

३७ अकत्वा अपनन्दस्स[10], पितु वुद्धस्स[11] सासन[12] ।
कालवाते अतिक्कम्म, वेरम्भान वस अगा[13] ।।

३८. तस्स पुत्ता च दारा च, ये चञ्ञे अनुजीविनो ।
सब्बे ब्यसनमापादु, अनोवादकरे दिजे ।।

३९. एव पि इध वुद्धानं, यो वाक्य नावबुज्झति ।
अतिसीमचरो[14] दित्तो, गिज्झो वातीतसासनो ।
सब्बे ब्यसन पप्पोन्ति, अकत्वा बुद्धसासन[15] ति ।।

१-१ यम्हि–म० । २ पाणुपरोधाय–सी०, स्या०, रो० । ३ नामस्मि–सी०, स्या० । ४ आगमभि–सी० । ५ रुचि–स्या०, रुच्च–रो० । ६ तादिसा–सी०, रो० । ७ गच्छसि–स्या० । ८. मासु–स्या० । ९ उक्खित्ता–स्या० । १० अपरण्णस्स–सी०, स्या०, रो० । ११. वुड्ढस्स–स्या०, बद्धस्स–रो० । १२ भासन–रो० । १३ वातो–सी० । १४. अतिसीमचरो–सी०, स्या० । १५ वुद्धसासन–म०, बद्धसासन–रो० ।

३८२. सिरिकाळकण्णिजातकं[1] (७)

४० का नु काळेन वण्णेन, न चा[2] पि[2] पियदस्सना ।
का वा त्व कस्स वा धीता, कथ जानेमु त मयं ।।

४१ महाराजस्सह धीता, विरूपक्खस्स चण्डिया ।
अहं काळी अलक्खिका, काळकण्णी ति म विदू ।
ओकास याचितो देहि, वसेमु तव सन्तिके ।।

४२. किसीले किसमाचारे, पुरिसे निविससे[3] तुव । B 142
पुट्ठा मे काळि अक्खाहि, कथ[4] जानेमु त मय ।।

४३. मक्खी पळासी सारम्भी, इस्सुकी मच्छरी सठो ।
सो मय्ह पुरिसो कन्तो, लद्ध यस्स विनस्सति ।।

४४ कोधनो उपनाही च, पिसुणो च[5] विभेदको ।
कण्डकवाचो[6] फरुसो, सो मे कन्ततरो ततो ।।

४५ अज्ज सुवे ति पुरिसो, सदत्थ नावबुज्झति ।
ओवज्जमानो कुप्पति, सेय्य[7] सो अतिमञ्ञति ।।

४६ दवप्पलुद्धो[8] पुरिसो, सब्बमित्तेहि धसति ।
सो मय्ह पुरिसो कन्तो, तस्मि होमि अनामया ।।

४७ अपेहि एत्तो त्व काळि, नेत अम्हेसु विज्जति ।
अञ्ञ जनपद गच्छ, निगमे राजधानियो ।।

४८ अहम्पि खो[9] त[9] जानामि, नेत तुम्हेसु विज्जति ।
सन्ति लोके अलक्खिका, सङ्घरन्ति बहु धन ।
अह देवो च मे भाता, उभो न विधमामसे[10] ।।

४९ का नु दिब्बेन वण्णेन, पथब्या सुपतिट्ठिता ।
का वा त्व कस्स वा धीता, कथ जानेमु त मय ।।

---

१ सिरिकालकण्णि०–रो० । २–२ चासि–सी० । ३ निविसे–स्या०, निवसे–रो० । ४ यथा–सी०, रो० । ५ हि–रो० । ६ कण्टकवाचो–सी०, स्या० । ७ सेय्य–सी०, स्या० । ८ दवप्पलद्धो–रो० । ९–९ चेत–सी० । १० विधमेमसी–रो० ।

५०. महाराजस्सह धीता, धतरट्ठस्स[1] सिरीमतो ।
अहं सिरी च लक्खी च, भूरिपञ्ञा ति मं विदू ।
ओकासं याचितो देहि, वसेमु तव सन्तिके ॥

५१. किंसीले किंसमाचारे, पुरिसे निविससे तुवं ।
पुट्ठा मे लक्खि अक्खाहि, कथं जानेमु तं मयं ॥

B 143 ५२. यो चा[2] पि[2] सीते अथवा पि उण्हे,
वातातपे डंससरीसपे[3] च ।
खुधं[4] पिपासं अभिभुय्य सब्बं,
रत्तिं दिवं यो सततं नियुत्तो ।
कालागतं च न हापेति अत्थं,
सो मे मनापो निविसे च[5] तम्हि[5] ॥

५३ अक्कोधनो मित्तवा चागवा च,
सीलूपपन्नो असठोजुभूतो[6] ।
सङ्गाहको सखिलो सण्हवाचो,
महत्तपत्तो पि निवातवुत्ति ॥
तस्मिंहं[7] पोसे विपुला भवामि,
ऊमि[8] समुद्दस्स यथा पि वण्णं ॥

५४. यो चा पि मित्ते अथवा अमित्ते,
सेट्ठे सरिक्खे अथवा पि हीने ।
अत्थं चरन्तं अथवा अनत्थं,
आवी रहो सङ्गहमेव वत्ते[9] ॥
वाचं न वज्जा फरुसं कदाचि,
मतस्स जीवस्स च तस्स होमि ॥

५५. एतेस[10] यो अञ्ञतरं लभित्वा,
कन्ता[11] सिरी[11] मज्जति अप्पपञ्ञो ।

१ धतरट्ठ–स्या० । २–२ वापि–सी०, रो० । ३ डंससिरिंसपे–सी०, स्या०, रो० । ४ खुद्दं–स्या०, सुदं–रो० । ५–५ वतम्हि–सी०, स्या० । ६ उज्जुभूतो–रो० । ७ तस्माहं–सी० रो० । ८ उम्मी–सी०, स्या०, ऊमी–रो० । ९ वत्तो–स्या० । १०. एतेसं–स्या० । ११–११ कन्तं सिरिं–स्या० ।

त दित्तरूप विसम[1] चरन्त,
करीसठान[2] व[2] विवज्जयामि ॥

५६ अत्तना कुरुते लक्खि, अलक्खि कुरुतत्तना ।
न हि लक्खि अलक्खि वा, अञ्ञो अञ्ञस्स कारको ति ॥

---

३८३. कुक्कुटजातकं (८)

५७ सुचित्तपत्तछदन[3], तम्बचूळ[4] विहङ्गम । B 144
ओरोह दुमसाखाय, मुधा भरिया भवामि ते ॥

५८ चतुप्पदी[5] त्व कल्याणि, द्विपदाह[6] मनोरमे ।
मिगी पक्खी असञ्ञुत्ता[7], अञ्ञ परियेस सामिक ॥

५९ कोमारिका ते हेस्सामि, मञ्जुका पियभाणिनी ।
विन्द म अरियेन वेदेन, सावय[8] म यदिच्छसि[8] ॥

६० कुणपादिनि लोहितपे, चोरि कुक्कुटपोथिनि ।
न त्वं अरियेन वेदेन, मम भत्तारमिच्छसि ॥

६१ एव पि चतुरा[9] नारी, दिस्वान सधन[10] नर ।
नेन्ति सण्हाहि वाचाहि, बिळारी विय कुक्कुट ॥

६२ यो च[11] उप्पतित अत्थं, न खिप्पमनुबुज्झति ।
अमित्तवसमन्वेति, पच्छा च अनुतप्पति ॥

६३ यो च उप्पतित अत्थ, खिप्पमेव निबोधति ।
मुच्चते सत्तुसम्बाधा, कुक्कुटो व बिळारिया ति ॥

---

३८४. धम्मधजजातकं[12] (९)

६४ धम्म चरथ ञातयो, धम्म चरथ भद्द[13] वो[13] ।
धम्मचारी सुखं सेति, अस्मि लोके परम्हि च ॥

---

१ विसमे–सी० । २–२ करीसजातव–सी०, स्या०, करीसवाच व–रो० । ३ सुचित्तपत्तच्छदन–सी०, रो०, सुचित्तपत्तछादन–स्या० । ४ लम्बचूल–रो० । ५ चतुप्पदा–रो० । ६ दिपदाह–रो० । ७ असयुत्ता–सी०, स्या० । ८–८ कल्याणि ब्रह्मचारिनि–स्या० । ९ चातुरा–स्या० । १० पवर–सी०, स्या०, रो० । ११ वे–रो० । १२. धम्मद्धजजातक–सी०, स्या०, रो० । १३–१३ भद्द वो–स्या० ।

६५ भद्दको वतय[1] पक्खी, दिजो परमधम्मिको ।
एकपादेन तिट्ठन्तो, धम्ममेवानुसासति ।।

६६ नास्स सील विजानाथ, अनञ्ञाय पससथ ।
भुत्वा अण्ड च पोत[2] च, धम्मो धम्मो ति भासति ।।

६७ अञ्ञ भणति वाचाय, अञ्ञ कायेन कुब्बति ।
वाचाय नो च कायेन, न त धम्म अधिट्ठितो ।।

B 145 ६८ वाचाय सखिलो[3] मनोविदुग्गो[4],
छन्नो[5] कूपसयो[6] व[7] कण्हसप्पो ।
धम्मधजो गामनिगमासुसाधु[8],
दुज्जानो[9] पुरिसेन बालिसेन ।।

६९ इम तुण्डेहि पक्खेहि, पादा चिम विहेठथ[10] ।
छवञ्हिम[11] विनासेथ, नाय सवासनारहो ति ।।

---

३८५. नन्दियमिगराजजातकं[12] (१०)

७० सचे ब्राह्मण गच्छेसि[13], साकेते[14] अज्जुन[15] वन ।
वज्जासि नन्दिय नाम, पुत्त अस्माकमोरस ।
माता पिता च ते वुद्धा, ते त इच्छन्ति पस्सितु ।।

७१ भुत्ता मया निवापानि[16], राजिनो पानभोजन ।
त राजपिण्ड अवभोत्तु, नाहं ब्राह्मण मुस्सहे ।।

७२ ओदहिस्सामह पस्स, खुरप्पानिस्स[17] राजिनो ।
तदाह सुखितो मुत्तो, अपि पस्सेय्य मातर ।।

७३ मिगराजा पुरे आसि, कोसलस्स निकेतने[18] ।
नन्दियो नाम नामेन, अभिरूपो चतुप्पदो ।।

---

१ वदाय–स्या० । २ छापे–सी०, स्या० । ३ सखिलो होति–स्या० । ४ मनोपविदुग्गो सिया–स्या० । ५ पटिच्छन्नो–स्या०, रो० । ६ कूपस्सयो–स्या० । ७ रो० पोत्थके नत्थि । ८ ०साधु सम्मतो–सी०, स्या०, गामनिगमसाधु–रो० । ९ दुज्जानो अय–स्या०, भद्दको दुज्जानो–रो० । १० नियोथय–रो० । ११ छव हिम–सी०, स्या०, रो० । १२ नन्दियमिगजातक–रो० । १३ गच्छसि–सी०, स्या०, रो० । १४ साकेत–सी०, स्या० । १५ अज्जन–सी०, स्या०, रो० । १६ निवापा–स्या० । १७ खुरप्पाणिस्स–सी०, खुरपाणिस्स–रो० । १८ निकेतवे–सी०, स्या०, रो० ।

७४ त म वधितुमागच्छि[1], दायस्मि अज्जुने[2] वने ।
धनु आरज्ज[3] कत्वान, उसु सन्नय्ह[4] कोसलो ।।

७५ तस्साह ओदहि पस्स, खुरप्पानिस्स राजिनो । B 146
तदाह सुखितो मुत्तो, मातर दट्ठुमागतो ति ।।

अवारियवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

अथ कुञ्जरथेसभ केतुवरो,
सदरीमुख[5] नेरु[6] लता च पुन ।
अपनन्द[7] सिरी च सुचित्तवरो,
अथ धम्मिक नन्दिमिगेन दमा ति ।।

——०——

३८६. खरपुत्तजातकं (११)

७६ सच्च किरेवमाहसु, वस्त[8] बालो ति पण्डिता ।
पस्स बालो रहोकम्म, आविकुब्ब न बुज्झति ।।

७७ त्व[9] खो पि[9] सम्म बालोसि, खरपुत्त विजानहि ।
रज्जुया हि[10] परिक्खित्तो, वङ्कोट्ठो ओहितोमुखो ।।

७८ अपरं पि सम्म ते बाल्य[11], यो मुत्तो न पलायसि ।
सो च बालतरो[12] सम्म, य त्व वहसि सेनक ।।

७९ य नु सम्म अह बालो, अजराज विजानहि ।
अथ केन सेनको बालो, त मे अक्खाहि पुच्छितो ।।

८० उत्तमत्थ लभित्वान, भरियाय[13] यो[13] पदस्सति ।
तेन जहिस्सतत्तान,[14] सा चेवस्स न हेस्सति ।।

८१ न वे[15] पियम्मे ति जनिन्द तादिसो, B 147
अत्त निरकत्वा पियानि सेवति ।

१ वधितुमागञ्छि–सी० । २ अञ्जने–सी०, अञ्जना–स्या०, रो० । ३ अदेज्झ–सी०, रो० । ४ सन्धाय–सी०, स्या०, रो० । ५ दरीमुख–सी०, स्या० । ६ सनेरु–सी०, स्या० । ७ अपरण्ण–सी० । ८ भस्त–सी०, रो०, कलक–स्या० । ९–९ त्व नु खो–सी०, स्या०, त्व च खो–रो० । १० सि–रो० । ११ बल्य–रो० । १२ बालातरो–रो० । १३–१३. भरियायो–रो० । १४ जहिस्सतन्तान–सी० । १५ स्या० पोत्थके नत्थि ।

अत्ता व सेय्यो परमा च[1] सेय्यो,
लब्भा पिया ओचितत्थेन[2] पच्छा ति ।।

३८७. सूचिजातकं (१२)

८२ अकक्कस अफरुस, खरधोत सुपासिय ।
सुखुम तिखिणग्ग च, को सूचि केतुमिच्छति ।।
८३ सुमज्ज च सुपास च, अनुपुब्ब[3] सुवट्टित ।
घनघातिम पटित्थद्ध, को सूचि केतुमिच्छति ।।
८४ इतो दानि पतायन्ति, सूचियो बळिसानि च ।
कोय कम्मारगामस्मि, सूचि विक्केतुमिच्छति ।।
८५ इतो सत्थानि गच्छन्ति, कम्मन्ता विविधा पुथू ।
कोयं कम्मारगामस्मि, सूचि विक्केतुमिच्छति[4] ।।
८६ सूचि कम्मारगामस्मि, विक्केतब्बा पजानता ।
आचरिया[5] व जानन्ति[5], कम्म सुकतदुक्कट[6] ।।
८७ इम चे[7] ते पिता भद्दे, सूचि जञ्ञा मया कत ।
तया च म निमन्तेय्य, यञ्चत्थञ्ञ घरे धन ति ।।

३८८. तुण्डिलजातकं (१३)

८८ नवछन्नके[8] दानि दिय्यति,
पुण्णाय दोणि सुवामिनी ठिता ।
बहुके[9] जने[9] पासपाणिके[10],
नो च खो मे पटिभाति भुञ्जितु ।।
B 148 ८९ तससि भमसि लेणमिच्छसि,
अत्ताणोसि कुहि गमिस्ससि ।

१. व–सी०, स्या०, रो० । २ ओचितत्तेन–स्या० । ३ अनुपुब्ब–सी०, स्या० । ४ विक्केतुमरहति–सी०, स्या०, रो० । ५–५ आचरिया पजानन्ति–स्या०, आचरियाव सञ्जानन्ति–रो० । ६ सुकतदुक्कत–सी०, रो० । ७ च–सी०, स्या०, रो० । ८ नवछन्दके–सी०, रो०, नवछद्दके–स्या० । ९–९ बहुको जनो–स्या० । १० पासपाणिको–स्या० ।

अप्पोस्सुक्को[1] भुञ्ज तुण्डिल,
मसत्थाय हि[2] पोसिताम्हसे[3] ॥

९०. ओगह रहद अकद्दम,
सब्ब सेदमल पवाहय ।
गण्हाहि नव विलेपन,
यस्स गन्धो न कदाचि छिज्जति ॥

९१ कतमो रहदो[4] अकद्दमो,
किं सु सेदमल ति वुच्चति ।
कतम च नव विलेपन,
यस्स[5] गन्धो न कदाचि छिज्जति ॥

९२. धम्मो रहदो अकद्दमो,
पाप सेदमल ति वुच्चति ।
सील च नव विलेपन,
तस्स गन्धो न कदाचि छिज्जति ॥

९३. नन्दन्ति सरीरघातिनो,
न च नन्दन्ति सरीरधारिनो ।
पुण्णाय च[6] पुण्णमासिया,
रममाना व जहन्ति जीवित ति ॥

---

३८९. सुवण्णकक्कटजातकं[7] (१४)

९४. सिङ्गीमिगो आयतचक्खुनेत्तो,
अट्ठित्तचो वारिसयो अलोमो ।
तेनाभिभूतो कपण रुदामि,
हरे सखा किस्स नु म जहासि ॥

---

१ अप्पोस्सुको–स्या० । २ स्या० पोत्थके नत्थि । ३ पोसियामसे–सी०, स्या०, रो० । ४ नु रहदो–स्या० । ५ कस्स–सी०, स्या० । ६. स्या० पोत्थके नत्थि । ७. सुवण्णकक्कटक०–सी०, स्या०, रो० ।

B 149 ९५. सो पस्ससन्तो[1] महता फणेन,
भुजङ्गमो कक्कटमज्झपत्तो[2] ।
सखा सखार परितायमानो,
भुजङ्गम कक्कटको गहेसि[3] ॥

९६. न वायस नो पन कण्हसप्प[4],
घासत्थिको कक्कटको अदेय्य ।
पुच्छामि त आयतचक्खुनेत्त,
अथ किस्स हेतुम्ह उभो गहीता ॥

९७ अय पुरिसो मम अत्थकामो,
यो मं गहेत्वान[5] दकाय नेति[5] ।
तस्मि मते दुक्खमनप्पक मे,
अहं च एसो च उभो न होम ॥

९८ मम च दिस्वान पवद्धकाय[6],
सब्बो जनो हिंसितुमेव मिच्छे ।
सादु च थूल[7] च[7] मुदु च मस,
काका पि म दिस्वान[8] विहेठयेय्यु ॥

९९ सचे तस्स हेतुम्ह उभो गहीता,
उट्ठातु पोसो विसमावमामि[9] ।
मम च काक च पमुञ्च खिप्पं,
पुरे विस गाळ्हमुपेति मच्चं ॥

१०० सप्प पमोक्खामि न ताव काक,
पटिबन्धको[10] होहिति[11] ताव काको ।
पुरिस च दिस्वान सुखि अरोगं,
काक पमोक्खामि यथेव सप्प ॥

---

१ अस्ससन्तो–स्या० । २ कक्कटकज्झपत्तो–स्या० । ३ अग्गहेसि–स्या० । ४ सप्पराज–सी०, स्या०, रो० । ५–५ गहेत्वा उदकाय नेति–स्या० । ६ पवड्ढकाय–सी०, स्या० । ७–७ फुल्लञ्च–सी० । ८ दिस्व–सी०, रो० । ९. विचमा च मामि–सी०, रो० । १०. पटिबद्धको–सी०, स्या०, रो० । ११ होति हि–स्या० ।

१०१ काको तदा देवदत्तो अहोसि, B 150
मारो[1] पन कण्हसप्पो अहोसि ।
आनन्दभद्दो[2] कक्कटको अहोसि,
अहं तदा ब्राह्मणो होमि सत्था[3] ति ॥

३९०. मय्हकजातकं[4] (१५)

१०२ सकुणो मय्हको नाम, गिरिसानुदरीचरो ।
पक्कं पिप्फलिमारुय्ह, मय्हं मय्हं ति कन्दति ॥

१०३ तस्सेव विलपन्तस्स, दिजसङ्घा समागता ।
भुत्वान पिप्फलिं यन्ति, विलपत्वेव[5] सो दिजो ॥

१०४ एवमेव इधेकच्चो, सङ्घरित्वा बहुं धनं ।
नेवत्तनो न ञातीनं, यथोधिं पटिपज्जति ॥

१०५ न सो अच्छादनं भत्तं, न मालं न विलेपनं ।
अनुभोति[6] सकिं किञ्चि, न सङ्गण्हाति ञातके ॥

१०६ तस्सेव[7] विलपन्तस्स, मय्हं मय्हं ति रक्खतो ।
राजानो अथ वा चोरा, दायदा येव[8] अप्पिया ।
धनमादाय गच्छन्ति, विलपत्वेव सो नरो ॥

१०७ धीरो[9] भोगे अधिगम्म, सङ्गण्हाति च ञातके ।
तेन सो कित्तिं पप्पोति, पेच्च सग्गे[10] पमोदती ति ॥

३९१. विज्जाधरजातकं[11] (१६)

१०८. दुब्बण्णरूपं तुवमरियवण्णी,[12]
पुरक्खत्वा[13] पञ्जलिको नमस्ससि ।
सेय्यो नु ते सो उदवा[14]- सरिक्खो,
नामं परस्सत्तनो चा पि ब्रूहि ॥

---

१ वारणो–स्या० । २ आनन्दभद्रो–स्या०, आनन्दो भद्दो–रो० । ३ तत्था–सी०, रो० । ४ मय्हकसकुणजातक–स्या० । ५ विलपतेव–स्या०, विलपित्वेव–रो० । ६ नानुभोति–स्या० । ७ तस्सेब–रो० । ८. च–स्या० । ९ धीरो च–सी० । १० सग्गे च–सी०, रो० । ११ धजविहेठ०–सी०, रो०; पब्बजितविहेठक०–स्या० । १२ त्वमरियवण्णी–स्या०, रो० । १३ पुरक्खित्वा–स्या० । १४. उदाहु–स्या० ।

B 151 १०९ न नामगोत्त गण्हन्ति राज,
सम्मग्गतानुज्जुगतान[1] देवा ।
अहं च ते नामधेय्य वदामि,
सक्कोहमस्मी तिदसानमिन्दो ।।

११०. यो दिस्वा भिक्खु चरणूपपन्न,
पुरक्खत्वा पञ्जलिको[2] नमस्सति ।।
पुच्छामि त देवराजे तमत्थ,
इतो चुतो कि लभते सुख सो ।।

१११ यो दिस्वा भिक्खु चरणूपपन्न,
पुरक्खत्वा पञ्जलिको नमस्सति ।
दिट्ठेव धम्मे लभते पसस,
सग्ग च सो याति सरीरभेदा ।।

११२ लक्खी वत[3] मे[3] उदपादि अज्ज,
य वासव भूतपतिद्दसाम[4] ।
भिक्खु च दिस्वान तुव[5] च[5] सक्क,
काहामि पुञ्ञानि अनप्पकानि ।।

११३ अद्धा हवे सेवितब्बा सपञ्ञा,
बहुस्सुता ये बहुठानचिन्तिनो[6] ।
भिक्खु च दिस्वान मम च राज,
करोहि पुञ्ञानि अनप्पकानि ।।

११४ अक्कोधनो निच्चपसन्नचित्तो,
सब्बातिथीयाचयोगो भवित्वा ।
निहच्च[7] मान अभिवादयिस्स,
सुत्वान देविन्द सुभासितानी ति ।।

---

१ समग्गतानुज्जुगतान–स्या० । २ अञ्जलिको–रो० । ३–३ वता मे–रो० । ४ भूतिपतिद्दसाम–स्या०, भूतपतद्दसाम–सी०, रो० । ५–५ तवज्ज–सी०, रो० । ६. बहुट्ठानचिन्तिनो–सी०, रो० । ७ निहञ्ञ–स्या० ।

३९२. सिङ्घपुप्फजातकं[1] (१७)

१११५ यमेतं[2] वारिजं पुप्फं, अदिन्नं उपसिङ्घसि । B 152
एकङ्गमेतं थेय्यानं, गन्धथेनोसि[3] मारिस ॥

१११६ न हरामि न भञ्जामि, आरा सिङ्घामि वारिजं ।
अथ केन नु वण्णेन, गन्धथेनो[4] ति वुच्चति ॥

१११७ योयं भिसानि खणति, पुण्डरीकानि भञ्जति ।
एवं आकिण्णकम्मन्तो, कस्मा एसो न वुच्चति ॥

१११८ आकिण्णलुद्दो[5] पुरिसो, धातिचेलं[6] व[6] मक्खितो ।
तस्मिं मे वचनं नत्थि, तञ्चारहामि वत्तवे ॥

१११९ अनङ्गणस्स पोसस्स, निच्चं सुचिगवेसिनो ।
वालग्गमत्तं[7] पापस्स, अब्भामत्तं व खायति ॥

११२० अद्धा मं यक्ख जानासि, अथो मं अनुकम्पसि ।
पुन पि यक्ख वज्जासि, यदा पस्ससि एदिसं ॥

११२१ नेव तं उपजीवामि[8], न पि ते भतकाम्हसे[9] ।
त्वमेव भिक्खु जानेय्य, येन गच्छेय्य सुग्गतिं ति ॥

---

३९३. विघासादजातकं[10] (१८)

११२२ सुसुखं वत जीवन्ति, ये जना विघासादिनो ।
दिट्ठेव धम्मे पासंसा, सम्पराये च[11] सुग्गती ॥

११२३ सुकस्स[12] भासमानस्स, न निसामेथ पण्डिता ।
इदं सुणाथ[13] सोदरिया, अम्हेवायं पसंसति ॥

११२४ नाहं तुम्हे पसंसामि, कुणपादा सुणाथ मे ।
उच्छिट्ठभोजिनो तुम्हे, न तुम्हे विघासादिनो ॥

१ भिसपुप्फ०–सी०, रो०, उपसिङ्घपुप्फ०–स्या० । २ यमेक–रो० । ३ गन्धत्थेनोसि–सी० । ४ गन्धत्थेनो–सी०, रो० । ५ अकिण्णलुद्धो–स्या० । ६–६ धातिचेळंव–सी० । ७ वाळग्गमत्तं–सी०, वालग्गमत्तं–स्या० । ८ उपजीवाम–सी० । ९ भतकम्हसे–सी०, रो०, भतिकह्मसे–स्या० । १० विघासद०–सी०, रो० । ११ व–सी० । १२ सुवस्स–रो० । १३ सुणोथ–रो० ।

B 153 १२५ सत्तवस्सा पब्बजिता[1], मेज्झा[2] रत्ते सिखण्डिनो ।
विघासेनेव यापेन्ता, मय चे भोतो गारय्हा ।
के नु भोतो पससिया ॥

१२६ तुम्हे सीहान ब्यग्घान[3], वाळानञ्चावसिट्ठक ।
उच्छिट्ठेनेव यापेन्ता, मञ्ञव्हो विघासादिनो ॥

१२७ ये ब्राह्मणस्स समणस्स, अञ्ञस्स[4] वा[4] वनिब्बिनो[5] ।
दत्वा[6] व[6] सेस भुञ्जन्ति, ते जना विघासादिनो ति ॥

---

३९४. वट्टकजातकं (१९)

१२८ पणीतं भुञ्जसे भत्त, सप्पितेल[7] च[7] मातुल ।
अथ केन नु वण्णेन, किसो[8] त्वमसि वायस ॥

१२९ अमित्तमज्झे वसतो, तेसु आमिसमेसतो ।
निच्च उब्बिग्गहदयस्स, कुतो काकस्स दळिहय ॥

१३० निच्च उब्बेगिनो[9] काका, धङ्का[10] पापेन कम्मुना ।
लद्धो पिण्डो न पीणेति, किसो तेनस्मि वट्टक ॥

१३१ लूखानि तिणबीजानि, अप्पस्नेहानि भुञ्जसि ।
अथ केन नु वण्णेन, थूलो त्वमसि वट्टक ॥

१३२ अप्पिच्छा अप्पचिन्ताय, अदूरगमनेन[11] च ।
लद्धालद्धेन यापेन्तो, थूलो तेनस्मि वायस ॥

१३३ अप्पिच्छस्स हि पोसस्स, अप्पचिन्तसुखस्स[12] च ।
सुसङ्गहितमानस्स[13], वुत्ती सुसमुदानया[14] ति ॥

---

१ पब्बजित्वा–रो० । २ मज्झ–स्या० । ३ व्यग्घान–सी०, रो० । ४–४ ० च–सी०, स्या०, अञ्ञस्सेव–रो० । ५ वणिब्बिनो–सी०, स्या० । ६–६ दत्वान–रो० । ७–७ सप्पितेलञ्च–सी० । ८ कीसी–स्या० । ९ उब्बेधिनो–सी०, उब्बिगिनो–स्या० । १० पङ्का–रो० । ११ अविदूसगमनेन–सी०, रो०, अविदूरगमेन–स्या० । १२ अप्पचिन्ति-सुखस्स–सी०, स्या०, रो० । १३ सुसङ्गहितपमाणस्स–सी०, रो०, सुसङ्गहितप्पमाणस्स–स्या० । १४ सुसमुदानिया–सी०, स्या० ।

३९५. पारावतजातकं[1] (२०)

१३४ चिरस्स वत पस्सामि[2], सहाय मणिधारिन ।
सुकता[3] मस्सुकुत्तिया, सोभते वत मे सखा ॥

१३५ परूळहकच्छनखलोमो, अह कम्मेसु ब्यावटो[4] । B 154
चिरस्स न्हापित[5] लद्धा, लोम त अज्ज[6] हारयि ॥

१३६ य नु लोम अहारेसि, दुल्लभ लद्ध[7] कप्पक ।
अथ किञ्चरहि[8] ते सम्म, कण्ठे किणिकिणायति[9] ॥

१३७ मनुस्ससुखुमालान, मणि कण्ठेसु लम्बति ।
तेसाह अनुसिक्खामि, मा त्व मञ्ञि दवाकत ॥

१३८ सचे पिम पिहयसि, मस्सुकुत्ति सुकारित ।
कारयिस्सामि ते सम्म, मणि चा पि ददामि ते ॥

१३९ त्वञ्ञेव मणिना[10] छन्नो, सुकताय च मस्सुया ।
आमन्त खो त गच्छामि, पिय मे तव दस्सन ति ॥

खरपुत्तवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

अथ पस्स ससूचि च तुण्डिलको,
मिग मय्हकपञ्चमपक्खिवरो ।
अथ पञ्जलि वारिज मेज्झ[11] पुन,
अथ वट्ट[12] कपोतवरेन दसा ति ॥

अथ वग्गुद्दान

अथ वग्ग पकित्तिस्स, छनिपात वरुत्तमे ।
अवारिया[13] च खरो[14] च[14], द्वे च वुत्ता सुब्यञ्जना ति ॥

छक्कनिपात निट्ठित ।

—— ० ——

१ काकजातक–सी०, रो०, मणिजातक–स्या० । २ पस्साम–सी०, रो० । ३ सुकताय–सी०, रो० । ४ व्यावटो–सी०, रो० । ५ नहापित–सी०, स्या०, रो० । ६ अप–सी०, रो० । ७ लद्धु–रो० । ८ किञ्चिहि–स्या० । ९ किणकिणायति–सी०, रो०, किनिकिलायति–स्या० । १० मणिनो–रो० । ११ मज्झ–स्या० । १२ वट्टक–सी०, स्या० । १३ आवारिया–स्या० । १४–१४ सेनक–सी०, सूचि च–स्या० ।

७. सत्तकनिपातो[1]

३९६. कुक्कुजातकं (१)

B 155 १. दियड्ढकुक्कू उदयेन कण्णिका,
विदत्थियो अट्ठ परिक्खिपन्ति न ।
सा[2] सिसपा[2] सारमया अफेग्गुका,
कुहि ठिता उप्परितो[3] न धसति ।।

२. या तिसति सारमया अनुज्जुका[4],
परिकिरिय गोपाणसियो समं[5] ठिता[5] ।
ताहि[6] सुसङ्गहिता बलसा पीळिता,[6]
समं ठिता उप्परितो न धसति ।।

३ एवं पि मित्तेहि दळ्हेहि पण्डितो,
अभेज्जरूपेहि सुचीहि मन्तिभि[7] ।
सुसङ्गहीतो सिरिया न धसति,
गोपाणसी भारवहा व कण्णिका ।।

४ खरत्तच बेल्लं[8] यथा पि सत्थवा,
अनामसन्तो पि करोति तित्तकं ।
समाहरं सादुं[9] करोति पत्थिवं[10],
असादुं[11] कयिरा तनुबन्धमुद्धरं[12] ।।

५. एवं पि गामनिगमेसु पण्डितो,
असाहसं राजधनानि सङ्घरं ।

---

१. सत्तनिपात–रो० । २–२ सा सीसपा–स्या०, स सिंसपा–रो० । ३ उपरितो–सी०, स्या०, रो० । ४ अफेग्गुका–स्या० । ५–५ समट्ठिता–सी०, स्या० । ६–६ ता सङ्गहिता बलसा च पीळिता–सी०, ताहि सुसङ्गहिता बलसा च पीळिता–स्या०, ताहि सगहीता बलसा पपीळिता–रो० । ७ मन्तिहि–सी०, रो० । ८ मेल्ल–सी०, रो० । ९ साधु–स्या०; सादु–रो० । १० पत्थिवा–सी०, पत्थवा–स्या० । ११ असादु–सी०, रो०, असाधु–स्या० । १२ तनुवट्टमुद्धर–सी०, रो० ।

धम्मानुवत्ती पटिपज्जमानो,
स[1] फाति[1] कयिरा अविहेठयं पर ॥

६. ओदातमूल सुचिवारिसम्भव, B. 156
जात यथा पोक्खरणीसु अम्बुज ।
पदुम यथा अग्गिनिकासिफालिम[2],
न कद्दमो[3] न रजो न वारि लिम्पति ॥

७ एव पि वोहारसुचि असाहस,
विसुद्धकम्मन्तमपेतपापक ।
न लिम्पति कम्मकिलेस तादिसो,
जात यथा पोक्खरणीसु अम्बुज ति ॥

---

३९७. मनोजजातकं (२)

८. यथा चापो निन्नमति, जिया चा पि निकूजति[4] ।
हञ्ञते नून मनोजो, मिगराजा सखा मम ॥

९. हन्द दानि वनन्तानि, पक्कमामि यथासुखं ।
नेतादिसा सखा होन्ति, लब्भा मे जीवतो सखा ॥

१० न पापजनससेवी, अच्चन्त सुखमेधति ।
मनोज पस्स सेमान, गिरियस्सानुसासनी ॥

११ न पापसम्पवङ्केन, माता पुत्तेन नन्दति ।
मनोज पस्स सेमान, अच्छन्नं सम्हि लोहिते ॥

१२. एवमापज्जते[5] पोसो, पापियो च निगच्छति ।
यो वे हितान[6] वचन, न करोति अत्थदस्सिनं ॥

१३. एवं च सो होति ततो च[7] पापियो,
यो उत्तमो अधमजनूपसेवी[8] ।

१–१ स फातिं–सी०, रो०, फातिं–स्या० । २ अग्गिनिम्भासिफातलिम–स्या० । ३. कदमो–रो० । ४ निकुज्जति–स्या० । ५ एवमापज्जति–सी०, पज्जती–रो० । ६ हितान–स्या० । ७. व–सी०, स्या०, रो० । ८ अधम्मजनूपसेवी–स्या० ।

पस्सुत्तम अधमजनूपसेवित[1],
मिगाधिप सरवरवेगनिद्धुत[2] ॥

B'157 १४. निहीयति[3] पुरिसो निहीनसेवी,
न च हायेथ कदाचि तुल्यसेवी।
सेट्ठमुपगम[4] उदेति खिप्पं,
तस्मात्तना[5] उत्तरितर[5] भजेथा ति ॥

---

३९८. सुतनुजातकं[6] (३)

१५ राजा ते भत्त पाहेसि, सुचि मसूपसेचन।
मघदेवस्मि[7] अधिवत्थे, एहि निक्खम्म[8] भुञ्जस्सु[9] ॥

१६. एहि माणव ओरेन[10], भिक्खमादाय सूपित[11]।
त्व च माणव भिक्खा[12] च[12], उभो भक्खा भविस्सथ ॥

१७. अप्पकेन तुव यक्ख, थुल्लमत्थ जहिस्ससि।
भिक्ख ते नाहरिस्सन्ति, जना मरणसञ्ञिनो[13] ॥

१८. लद्धाय[14] यक्खा[15] तव निच्चभिक्ख,
सुचि पणीत रससा[16] उपेत[16]।
भिक्ख च ते आहरियो नरो इध,
सुदुल्लभो हेहिति[17] भक्खिते[18] मयि ॥

१९. ममेव[19] सुतनो[20] अत्थो, यथा भाससि माणव।
मया त्व समनुञ्ञातो, सोत्थिं पस्साहि मातर ॥

२० खग्ग छत्त च पाति[21] च[21], गच्छमादाय[22] माणव।
सोत्थि पस्सतु ते माता, त्व च पस्साहि मातर ॥

---

१ अधम्मजनूपसेवि–स्या०। २ सरवरवेगनीधुत–सी०, सरवेगनिद्धुत–स्या०, सरवरवेधनिब्बुत–रो०। ३ नीहति–रो०। ४ सेट्ठमुपनम–सी०,रो०, सेट्ठपुपगमञ्च–स्या०। ५–५ तस्मा अत्तनो उत्तरिं–सी०, रो०, तस्मा अत्तनो उत्तर–स्या०। ६ सुतन-जातक–स्या०, सुतनो०–रो०। ७ मखादेवस्मिं–सी०, रो०। ८ निक्खम–सी०, रो०। ९ भुञ्जसु–म०। १० ओरोहि–स्या०। ११ सूपिन–रो०। १२–१२ भक्खोसि–स्या०। १३ मरणसङ्किनो–स्या०। १४ लद्धाय–सी०, स्या०, रो०। १५ यक्ख–सी०, स्या०, रो०। १६-१६ ससंसाधुपेत–स्या०। १७ होहिति–सी०, स्या०, रो०। १८ खादिते–सी०, स्या०, रो०। १९ ममेस–सी०, रो०। २० सुतन–स्या०। २१-२१ पटिञ्च–स्या०। २२ गच्छेवादाय–सी०, स्या०, रो०।

२१ एव यक्ख सुखी होहि, सह सब्बेहि ञातिभि[1] ।
धन च मे अधिगत, रञ्ञो च वचनं कत ति ॥

३९९. मातुपोसकगिज्झजातकं[2] (४)

२२. ते कथ नु करिस्सन्ति, वुद्धा[3] गिरिदरीसया । B 158
अह बद्धोस्मि[4] पासेन, निलीयस्स वसं गतो ॥

२३. कि गिज्झ परिदेवसि[5], का नु ते परिदेवना ।
न मे सुतो वा दिट्ठो वा, भासन्तो मानुसि दिजो ॥

२४ भरामि मातापितरो, वुद्धे गिरिदरीसये[6] ।
ते कथ नु करिस्सन्ति, अह वस गतो तव ॥

२५ य नु गिज्झो योजनसत, कुणपानि अवेक्खति ।
कस्मा जाल च पास च, आसज्जा पि न बुज्झसि ॥

२६ यदा पराभवो होति, पोसो जीवितसङ्खये ।
अथ जाल च पास च, आसज्जा पि न बुज्झति ॥

२७ भरस्सु मातापितरो, वुद्धे गिरिदरीसये ।
मया त्व समनुञ्ञातो, सोत्थि पस्साहि ञातके ॥

२८ एव लुद्दक नन्दस्सु, सह सब्बेहि ञातिभि ।
भरिस्स मातापितरो, वुद्धे गिरिदरीसये ति ॥

४००. दब्भपुप्फजातकं[7] (५)

२९ अनुतीरचारी भद्दन्ते, सहायमनुधाव म ।
महा मे गहितो मच्छो, सो म हरति वेगसा ॥

३० गम्भीरचारी[8] भद्दन्ते, दळ्ह गण्हाहि थामसा ।
अह त उद्धरिस्सामि, सुपण्णो उरगामिव[9] ॥

१ ञाति हि–सी०। २ गिज्झजातक–सी०, रो०। ३ वुड्ढा–स्या०; वद्धा–रो०। ४ बन्धोस्मि–स्या०। ५ परिदेवेसि–स्या०। ६. गिरदरीसये–सी०। ७ दब्बपुप्फ०–स्या०। ८ गम्भीरचारि–सी०, रो०। ९. उरगम्मिव–सी०, स्या०, रो०।

३१ विवादो नो समुप्पन्नो, दब्भपुप्फ सुणोहि मे ।
समेहि मेधग[1] सम्म, विवादो वूपसम्मत[2] ।।

३२ धम्मट्ठोह पुरे आसि, बहू अड्डा[3] मे तीरिता[3] ।
समेमि मेधग[4] सम्म[5], विवादो वूपसम्मत ।।

B 159 ३३ अनुतीरचारि[6] नङ्गुट्ठ, सीस गम्भीरचारिनो ।
अच्चायं[7] मज्झिमो खण्डो, धम्मट्ठस्स भविस्सति ।।

३४. चिर पि भक्खो अभविस्स, सचे न विवदेमसे[8] ।
असीसक अनङ्गुट्ठ, सिङ्गालो[9] हरति रोहित ।।

३५. यथा पि राजा नन्देय्य, रज्ज लद्धान खत्तियो ।
एवाहमज्ज नन्दामि, दिस्वा पुण्णमुख पति ।।

३६ कथ नु थलजो सन्तो, उदके मच्छ परामसि ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, कथ अधिगत तया ।।

३७ विवादेन किसा होन्ति, विवादेन धनक्खया ।
जीना[10] उद्दा विवादेन, भुञ्ज मायावि रोहित ।।

३८. एवमेव[11] मनुस्सेसु, विवादो यत्थ जायति ।
धम्मट्ठ पटिधावन्ति, सो हि नेस विनायको ।
धना पि तत्थ जीयन्ति, राजकोसो[12] पवड्ढती[13] ति ।।

---

४०१. पण्णकजातकं[14] (६)

३९. पण्णकं तिखिणधार, असि सम्पन्नपायिन ।
परिसायं पुरिसो गिलति, कि दुक्करतर ततो ।
यदञ्ञ दुक्कर ठान, त मे अक्खाहि पुच्छितो ।।

---

१ मेधक–रो०। २ वूपसम्मतु–सी०, स्या०। ३–३ अट्ट मे तीरित–सी०; अट्ट व तीरित–स्या०, अत्थ मे तीरित–रो०। ४ मेगध–स्या०, मधक–रो०। ५ सम्मा–सी०, रो०। ६ अनूतीर चारि–सी०, अनुतीराचारी–रो०। ७ अथाय–सी०, रो०। ८ वीवदेमसे–सी०। ९ सिगालो–सी०, स्या०, रो०। १० जिना–स्या०। ११ एवमेव–रो०। १२. राजकोसो च–रो०। १३ वड्ढति–रो०। १४ दसण्णकजातक–सी०, स्या०, रो०।

४० गिलेय्य पुरिसो लोभा, असि सम्पन्नपायिन ।
यो च वज्जा ददामी ति, तं दुक्करतरं ततो ।
सब्बञ्ञ सुकर ठान, एव जानाहि मद्दव[1] ॥

४१ ब्याकासि[2] आयुरो पञ्ह, अत्थ[3] धम्मस्स कोविदो ।
पुक्कुस दानि पुच्छामि, कि दुक्करतर ततो ।
यदञ्ञ दुक्कर ठान, त मे अक्खाहि पुच्छितो ॥

४२ न वाचमुपजीवन्ति, अफल गिरमुदीरित । B 160
यो[4] च दत्वा[4] अवाकयिरा, त दुक्करतर ततो ।
सब्बञ्ञ सुकर ठान, एव जानाहि मद्दव ॥

४३ ब्याकासि पुक्कुसो पञ्ह, अत्थ धम्मस्स कोविदो ।
सेनक दानि पुच्छामि, कि दुक्करतर ततो ।
यदञ्ञ दुक्कर ठान, त मे अक्खाहि पुच्छितो ॥

४४ ददेय्य पुरिसो दान, अप्प वा यदि वा बहुं ।
यो च दत्वा नानुतप्पे[5], त दुक्करतरं ततो ।
सब्बञ्ञ सुकर ठान, एव जानाहि मद्दव ॥

४५ ब्याकासि आयुरो पञ्हं, अथो[6] पुक्कुसपोरिसो ।
सब्बे पञ्हे अतिभोति[7], यथा भासति सेनको ति ॥

---

४०२. सत्तुभस्तजातकं[8] (७)

४६ विब्भन्तचित्तो कुपितिन्द्रियोसि,
नेत्तेहि ते वारिगणा सवन्ति ।
कि ते नट्ठ कि पन पत्थयानो,
इधागमा ब्रह्मे[9] तदिङ्घ[9] ब्रूहि ॥

४७ मिय्येथ[10] भरिया वजतो ममज्ज,
अगच्छतो मरणमाह यक्खो ।

---

१ मागध – सी०, स्या०, रो० । २ व्याकासि – सी०, रो० । ३ अत्थ – रो० । ४–४ यो दत्वा – स्या० । ५ नानुतपे – सी०, रो० । ६ अथ – रो० । ७ अभिमोनि – सी०, स्या०, अति होति – रो० । ८ सेनकजातक – स्या० । ९–९ ब्राह्मण इङ्घ – सी०, स्या० । १० मीयेथ – रो० ।

एतेन दुक्खेन पवेधितोस्मि,
अक्खाहि मे सेनक एतमत्थ ।।

४८ बहूनि ठानानि विचिन्तयित्वा,
यमेत्थ वक्खामि तदेव सच्च ।
मञ्ञामि ते ब्राह्मण सत्तुभस्त,
अजानतो कण्हसप्पो पविट्ठो ।।

B 161 ४९ आदाय दण्ड परिसुम्भ भस्त,
पस्सेळमूग[1] उरग दुजिव्ह[2] ।
छिन्दज्ज कङ्ख विचिकिच्छितानि,
भुजङ्गम पस्स पमुञ्च भस्त ।।

५० सविग्गरूपो परिसाय मज्झे,
सो ब्राह्मणो सत्तुभस्त पमुञ्चि ।
अथ निक्खमि उरगो उग्गतेजो,
आसीविसो सप्पो फण करित्वा ।।

५१ सुलद्धलाभा जनकस्स रञ्ञो,
यो पस्सती सेनक साधुपञ्ञ ।
विवट्टच्छद्दो[3] नुसि सब्बदस्सी,
ञाण[4] नु[4] ते ब्राह्मण भिसरूप ।।

५२ इमानि मे सत्तसतानि अत्थि,
गण्हाहि सब्बानि ददामि तुय्ह ।
तया हि मे जीवितमज्ज लद्ध,
अथो पि भरियाय मकासि सोत्थिं ।।

५३ न पण्डिता वेतनमादियन्ति[5],
चित्राहि गाथाहि सुभासिताहि ।

१ पस्सेलमूग–स्या० । २ द्विजिव्ह–सी०, दिजिव्ह–रो० । ३ विवत्तच्छद्दो–सी०, विवट्टच्छदो–स्या०, विवट्टच्छद्दा–रो० । ४–४ ञाणन्नु–सी० । ५ वेत्तनमादियन्ति–सी०, स्या०, वेदनमादियन्ति–रो० ।

इतो पि ते ब्रह्मे[1] ददन्तु वित्त,
आदाय त्व गच्छ सक निकेत ति ।।

---

४०३. अट्ठिसेनकजातकं[2] (८)

५४ येमे अह न जानामि, अट्ठिसेन वनिब्बके ।
ते म सङ्गम्म याचन्ति, कस्मा म त्व न याचसि ।।

५५ याचको अप्पियो होति, याच अददमप्पियो ।
तस्माह त न याचामि, मा मे विदेस्सना[3] अहु ।।

५६ यो वे[4] याचनजीवानो, काले याच न याचति । B 162
पर च पुञ्ञा[5] धसेति, अत्तना पि न जीवति ।।

५७ यो च याचनजीवानो, काले याच[6] हि[6] याचति ।
पर च पुञ्ञ लब्भेति, अत्तना पि च जीवति ।।

५८. न वे देस्सन्ति[7] सप्पञ्ञा, दिस्वा याचकमागते ।
ब्रह्मचारि पियो मेसि, वद[8] त्व[8] भञ्ञमिच्छसि[9] ।।

५९. न वे याचन्ति सप्पञ्ञा, धीरो[10] च वेदितुमरहति[10] ।
उद्दिस्स अरिया तिट्ठन्ति, एसा अरियान याचना ।।

६० ददामि ते ब्राह्मण रोहिणीनं,
गव सहस्स सह पुङ्गवेन ।
अरियो हि अरियस्स कथ न दज्जा,
सुत्वान गाथा तव धम्मयुत्ता ति ।।

---

४०४. कपिजातकं (९)

६१. यत्थ वेरी निवसति, न वसे तत्थ पण्डितो ।
एकरत्तं दिरत्त[11] वा, दुक्ख वसति वेरिसु ।।

---

१ ब्राह्मण–स्या० । २ अट्ठिसेनजातक–सी०, स्या०, रो० । ३. विद्देसना–सी०, रो०, विद्देस्सना–स्या० । ४ च–स्या०, रो० । ५ पञ्ञ–स्या० । ६–६ याच पि–स्या०, याचानि–रो० । ७ दिस्सन्ति–सी०, रो०, दुस्सन्ति–स्या० । ८–८ वर त–सी०, वर–स्या०, वरत्व–रो० । ९ भञ्जितमिच्छसि–स्या० । १०–१० धीरो वेदित मरहति–सी०, धीरो च विदितुमरहति–स्या०, रो० । ११ द्विरत्त–स्या० ।

६२ दिसो वे लहुचित्तस्स, पोसस्सानुविधीयतो[1] ।
एकस्स कपिनो हेतु[2], यूथस्स अनयो कतो ।।

६३ बालो व[3] पण्डितमानी, यूथस्स परिहारको ।
सचित्तस्स वस गन्त्वा, सयेथाय यथा कपि ।।

६४ न साधु बलवा बालो, यूथस्स परिहारको ।
अहितो भवति ञातीन, सकुणान व चेतको ।।

B 163 ६५ धीरो व बलवा साधु, यूथस्स परिहारको ।
हितो भवति ञातीन, तिदसान व वासवो ।।

६६ यो च सील च पञ्ञ च, सुत चत्तनि पस्सति ।
उभिन्नमत्थ चरति, अत्तनो च परस्स च ।।

६७ तस्मा तुलेय्य मत्तान, सीलपञ्ञासुतामिव[4] ।
गण वा परिहरे धीरो, एको वा पि परिब्बजे ति ।।

---

४०५. बकजातकं[5] (१०)

६८ द्वासत्तति गोतम पुञ्ञकम्मा,
वसवत्तिनो जातिजर अतीता ।
अयमन्तिमा वेदगू ब्रह्मपत्ति[6],
अस्माभिजप्पन्ति जना अनेका ।।

६९ अप्प[7] हि एत[7] न हि दीघमायु,
यं त्व बक मञ्ञसि दीघमायु[8] ।
सतं सहस्सानि[9] निरब्बुदान,
आयु पजानामि तवाह[10] ब्रह्मे ।।

७०. अनन्तदस्सी भगवाहमस्मि[11],
जातिज्जर[12] सोकमुपातिवत्तो ।

---

१. पोसस्सानुविधिय्यतो–स्या०, रो० । २ होतु–सी० । ३ च–सी०, स्या०, रो० । ४ सील पञ्ञ सुतपिव–स्या० । ५ बकब्रह्म०–सी०, स्या०, रो० । ६ ब्रह्मुपपत्ति–स्या० । ७–७ अप्पञ्चहेत–स्या० । ८ दीधमायु–सी०, रो० । ९ सहस्सान–सी०, रो०, सहस्सान–स्या० । १० तवाह–सी०, रो० । ११ भगवाहमस्मि–सी० । १२ जातिजर–सी०, रो० ।

कि मे पुराण वतसीलवत्त[1],
आचिक्ख मे त यमहं विजञ्ञ ।।

७१ य त्व अपायेसि बहू मनुस्से,
पिपासिते घम्मनि सम्परेते ।
त ते पुराण वतसीलवत्त,
सुत्तप्पबुद्धो व अनुस्सरामि ।।

७२ य एणिकूलस्मि[2] जन[3] गहीत, B 164
अमोचयी गय्हक निय्यमान[4] ।
त ते पुराण वतसीलवत्त,
सुत्तप्पबुद्धो व अनुस्सरामि ।।

७३ गङ्गाय सोतस्मि गहीतनाव,
लुद्देन[5] नागेन मनुस्सकप्पा[6] ।
अमोचयि[7] त्व[7] बलसा पसय्ह,
त ते पुराण वतसीलवत्त ।
सुत्तप्पबुद्धो व अनुस्सरामि ।।

७४ कप्पो च ते बद्धचरो[8] अहोसि[9],
सम्बुद्धिमन्त[10] वतिन[11] अमञ्ञ ।
त ते पुराण वतसीलवत्त,
सुत्तप्पबुद्धो व अनुस्सरामि ।।

७५ अद्धा पजानासि ममेतमायु,
अञ्ञ पि जानासि तथा हि बुद्धो ।
तथा हि ताय जलितानुभावो,
ओभासय तिट्ठति ब्रह्मलोक ति ।।

कुक्कुवग्गो पठमो ।

---

१ वत सीलवन्त–रो० । २ फणिकूलस्मि–सी०, एणिकूलस्मि–स्या०, रो० । ३ जनत–स्या० । ४ नीयमान–स्या० । ५ लुद्धने–रो० । ६ मनुस्सकम्या–रो० । ७–७ अमोचयित्थ–रो० । ८ पत्थचरो–स्या० । ९ अहोसि–सी०, स्या०, रो० । १० सम्बुद्धिवन्त–सी०, रो० । ११. पतित–स्या० ।

तस्सुद्दान

वरकण्णिक चापवरो सुतनो,
अथ गिज्झ सरोहितमच्छवरो[1] ।
पुन पण्णक[2] सेनक याचनको,
अथ वेरि सब्रह्मबकेन दसा ति ।।

—— ० ——

४०६. गन्धारजातकं (११)

B 165 ७६ हित्वा गामसहस्सानि, परिपुण्णानि सोळस ।
कोट्ठागारानि फीतानि, सन्निधि दानि कुब्बसि ।।

७७ हित्वा गन्धारविसय, पहूतधनधारिय[3] ।
पसासनतो[4] निक्खन्तो, इध दानि पसाससि ।।

७८ धम्म भणामि वेदेह, अधम्मो मे न रुच्चति ।
धम्म मे भणमानस्स, न पापमुपलिम्पति[5] ।।

७९ येन केनचि वण्णेन, परो लभति रुप्पनं ।
महत्थिय पि चे वाच, न त भासेय्य पण्डितो ।।

८० काम रुप्पतु वा मा वा, भुस[6] व[6] विकिरीयतु[7] ।
धम्म मे भणमानस्स, न पापमुपलिम्पति ।।

८१ नो चे अस्स सका बुद्धि, विनयो वा सुसिक्खितो ।
वने अन्धमहिसो[8] व[8], चरेय्य बहुको जनो ।।

८२. यस्मा च पनिधेकच्चे, आचेरम्हि[9] सुसिक्खिता ।
तस्मा विनीतविनया, चरन्ति सुसमाहिता ति ।।

———

१ रोहितमच्छवरो–सी० । २ दसण्णक–सी०, स्या० । ३ पहूतधनधानिय–सी०, रो०, पहूतधनपानिय–स्या० । ४ पसासनितो–सी०, स्या०, पसासनातो–रो० । ५ पापमुपलिप्पति–सी०, रो० । ६–६ भुसवा–सी०, स्या०, रो० । ७ विकिरिय्यतु–सी०, स्या०, रो० । ८–८ अन्धमहिसोव–सी०, रो० । ९ आचारम्हि–सी०, रो० ।

४०७. महाकपिजातकं (१२)

८३ अत्तानं सङ्कम कत्वा, यो सोत्थि समतारयि ।
कि त्व तेस किमे[1] तुय्ह, होन्ति एते[2] महाकपि ।।

८४ राजाह इस्सरो तेस, यूथस्स परिहारको ।
तेस सोकपरेतान, भीतान ते अरिन्दम ।।

८५ उल्लङ्घयित्वा[3] अत्तान, विस्सट्ठधनुनो सत ।
ततो अपरपादेसु, दळह बन्ध[4] लतागुण[5] ।।

८६ छिन्नब्भमिव वातेन, नुण्णो[6] रुक्ख उपागमि । B 166
सोह अप्पभव तत्थ, साख हत्थेहि अग्गहि[7] ।।

८७ त म वियायत सन्त, साखाय च लताय च ।
समनुक्कमन्ता पादेहि, सोत्थि साखामिगा गता ।।

८८ तं म न तपते[8] बन्धो, मतो[9] मे न तपेस्सति ।
सुखमाहरित तेस, येस रज्जमकारयि ।।

८९ एसा ते उपमा राज, त[10] सुणोहि अरिन्दम[10] ।
रञ्ञा रट्ठस्स योग्गस्स, बलस्स निगमस्स च ।
सब्बेस सुखमेट्ठब्ब[11], खत्तियेन पजानता ति ।।

---

४०८. कुम्भकारजातकं (१३)

९० अम्बाहमद्द वनमन्तरस्मि,
नीलोभास फलित[12] सविरूळह ।
तमद्दस फलहेतु विभग्ग,
त दिस्वा भिक्खाचरिय चरामि ।।

---

१ किमो–सी०, रो०, किमे–स्या० । २ हेते–स्या० । ३ सलङ्घयित्वा–रो० । ४ बद्ध–रो० । ५ लता गुल–स्या० । ६ नुन्नो–सी० । ७ अग्गहि–रो० । ८ तप्पती–स्या० । ९ वधो–सी०, स्या०, रो० । १०–१० त सुणाहि०–स्या०, अत्थसन्दस्सनीकता–रो० । ११ सुखमेतब्ब–स्या० । १२ फलिन–रो० ।

९१ सेल सुमट्ठ नरवीरनिट्ठित,
नारी युग धारयि अप्पसद्द ।
दुतिय च आगम्म अहोसि सद्दो,
त दिस्वा भिक्खाचरिय चरामि ।।

९२ दिजा दिज कुणपमाहरन्त,
एक समान बहुका समेच्च ।
आहारहेतू परिपातयिसु,
त दिस्वा भिक्खाचरिय चरामि ।।

९३ उसभाहमद्द यूथस्स मज्झे,
चलक्ककु[1] वण्णबलूपपन्न ।
तमद्दस कामहेतु वितुन्न,
त दिस्वा भिक्खाचरिय चरामि ।।

B 167 ९४ करण्डको[2] कलिङ्गान, गन्धारान च नग्गजि ।
निमिराजा विदेहान, पञ्चालान च दुम्मुखो ।
एते रट्ठानि हित्वान[3], पब्बजिसु अकिञ्चना ।।

९५ सब्बे[4] पिमे[4] देवसमा समागता,
अग्गी यथा पज्जलितो तथेविमे ।
अह पि एको चरिस्सामि भग्गवि,
हित्वान कामानि यथोधिकानि ।।

९६ अयमेव कालो न हि अञ्ञो अत्थि,
अनुसासिता[5] मे न भवेय्य पच्छा ।
अह पि एका चरिस्सामि भग्गव,
सकुणी व मुत्ता पुरिसस्स हत्था ।।

९७ आम पक्क च जानन्ति, अथो लोण अलोणक[6] ।
तमह दिस्वान पब्बजि, चरेव त्व चरामह ति ।।

---

१ वलक्ककु–स्या० । २ करण्डु नाम–सी० रो० । ३ हित्वाव–सी० । ४–४ सब्बेविमे–रो० । ५ अनुसासितो–स्या० । ६ अलोणिक–रो० ।

४०९. दळ्हधम्मजातकं (१४)

९८ अहं चे[1] दळ्हधम्मस्स[2], वहन्ती नाभिराधयिं ।
धरन्ती[3] उरसि[4] सल्लं, युद्धे विक्कन्तचारिनी ।।

९९ नून[5] राजा न जानाति, मम विक्कमपोरिसं ।
सङ्गामे सुकतन्तानि, दूतविप्पहितानि च ।।

१०० सा नूनाहं मरिस्सामि, अबन्धु अपरायिनी[6] ।
तदा[7] हि कुम्भकारस्स, दिन्ना छकणहारिका ।।

१०१ यावता सीसती[8] पोसो, तावदेव पवीणति ।
अत्थापाये जहन्ति नं, ओट्ठिब्याधिं[9] व[9] खत्तियो ।।

१०२ यो पुब्बे कतकल्याणो, कतत्थो नावबुज्झति ।
अत्था तस्स पलुज्जन्ति, ये होन्ति अभिपत्थिता ।।

१०३ यो पुब्बे कतकल्याणो, कतत्थो मनुबुज्झति ।　B 168
अत्था तस्स पवड्ढन्ति, ये होन्ति अभिपत्थिता ।।

१०४ तं वो वदामि भद्दन्ते[10], यावन्तेत्थ समागता ।
सब्बे कतञ्ञुनो होथ, चिरं सग्गम्हि ठस्सथा ति ।।

---

४१०. सोमदत्तजातकं (१५)

१०५ यो मं पुरे पच्चुड्डेति[11], अरञ्ञे दूरमायतो ।
सो न दिस्सति मातङ्गो, सोमदत्तो कुहिं गतो ।।

१०६ अयं वा[12] सो मतो सेति, अल्लसिङ्गं[13] व वच्छितो[13] ।
भुम्या निपतितो सेति, अमरा वत कुञ्जरो ।।'

१०७ अनगारियुपेतस्स, विप्पमुत्तस्स ते[14] सतो[14] ।
समणस्स न तं साधु, यं पेतमनुसोचसि ।।

---

१ च–स्या०। २ दळ्हधम्माय–रो०। ३ नुदन्ती–सी०, स्या०, रो। ४ उरसिं–रो०। ५ न हनून–सी०, रो०। ६ अपरायिणी–सी०। ७ तथा–रो०। ८ सिंसति–सी०, सिंसती–स्या०, रो०। ९-९ ओट्ठिव्याधिव–सी०, ओट्ठिव्याधिव–रो०। १० भद्दवो–सी०, स्या०, रो०। ११ पच्चुदेति–सी०, स्या०, रो०। १२ व–रो०। १३–१३ अल्लपिङ्कव छिज्जितो–सी०, रो०, अल्लपितव विच्छितो–स्या०। १४–१४ चेतसो–सी०, रो०।

१०८ सवासेन हवे सक्क, मनुस्सस्स मिगस्स वा ।
हदये जायते[1] पेम, त न सक्का असोचितु ।।

१०९. मत मरिस्स रोदन्ति, ये रुदन्ति लपन्ति च ।
तस्मा[2] त्व[2] इसि मा रोदि[3], रोदित मोघमाहु सन्तो ।।

११० कन्दितेन हवे ब्रह्मे, मतो पेतो समुट्ठहे ।
सब्बे सङ्गम्म रोदाम, अञ्ञमञ्ञस्स ञातके ।।

१११ आदित्त वत म सन्त, घतसित्त व पावक ।
वारिना विय ओसिञ्च[4], सब्ब निब्बापये दर ।।

११२ अब्बही[5] वत मे सल्लं, यमासि हदयस्सित[6] ।
यो मे सोकपरेतस्स, पुत्तसोक अपानुदि ।।

११३ सोह अब्बूळहसल्लोस्मि, वीतसोको अनाविलो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान वासवा ति ।।

---

४११. सुसीमजातकं (१६)

B 169 ११४. काळानि केसानि पुरे अहेसु,
जातानि सीसम्हि यथापदेसे ।
तानज्ज[7] सेतानि सुसीम दिस्वा,
धम्म चर ब्रह्मचरियस्स कालो ।।

११५ ममेव देव पलितं न तुय्ह,
ममेव सीसं मम उत्तमङ्ग ।
अत्थ करिस्सन्ति मुसा अभाणि,
एकापराध खम[8] राजसेट्ठ ।।

११६ दहरो तुव[9] दस्सनियोसि राज,
पठमुग्गतो होसि[10] यथा कळीरो ।

---

१ जायती—सी०, स्या०, रो० । २–२ रो० पोत्थके नत्थि । ३ रुदि—रो० । ४ ओसिञ्चि—स्या० । ५. अब्बूळह—स्या० । ६ हदयनिस्सित—सी०, रो० । ७ तानिज्ज—स्या० । ८ खमथ—स्या० । ९ त्व—स्या० । १०. होहि—सी० ।

रज्जं च कारेहि ममं च पस्स,
मा कालिकं अनुधावी[1] जनिन्द ॥

११७ पस्सामि वोहं दहरिं कुमारिं,
सामट्ठपस्सं सुतनुं सुमज्झं ।
काळप्पवाळा[2] व[2] पवेल्लमाना,
पलोभयन्ती व[3] नरेसु गच्छति ॥

११८ तमेनं पस्सामि परेन नारिं,
आसीतिकं नावुतिकं व[4] जच्चा ।
दण्डं गहेत्वान[5] पवेधमानं,
गोपानसीभोग्गसमं[6] चरन्ति[6] ॥

११९ सोहं तमेवानुविचिन्तयन्तो,
एको सयामि सयनस्स मज्झे ।
अहं पि एवं इति पेक्खमानो,
न गहे[7] रमे ब्रह्मचरियस्स कालो ॥

१२० रज्जुवालम्बनी चेसा, या गेहे वसतो रति । B 170
एवं पि छेत्वान वजन्ति धीरा,
अनपेक्खिनो कामसुखं पहाया ति ॥

---

४१२. कोटसिम्बलिजातकं (१७)

१२१ अहं दससतं ब्यामं, उरगमादाय आगतो ।
तं च मं च महाकायं, धारयं नप्पवेधसि ॥

१२२ अथिमं खुद्दकं पक्खिं, अप्पमंसतरं मया ।
धारयं ब्यथसि[8] भीता[9], कमत्थं[10] कोटसिम्बलि[11] ॥

---

१ अनुधावि–स्या०, रो० । २–२ काळापवाळाव–सी०, रो०, काळप्पल्लवाव–स्या० । ३ सालोभयन्तीव–रो० । ४ च–स्या० । ५ गहेत्वाव–रो० । ६–६ गोपाणसीभग्गसमं चरन्त–स्या० । ७ गेहे–सी० । ८ व्याधसे–सी०, व्यधसे–रो० । ९ भीतो–सी०, स्या०, रो० । १० किमत्थ–सी०, स्या० । ११ कोटिसिम्बली–सी०, रो० ।

१२३ मंसभक्खो तुवं राज, फलभक्खो अयं दिजो।
अयं निग्रोधबीजानि[1], पिलक्खुदुम्बरानि[2] च।
अस्सत्थानि च भक्खित्वा[3], खन्धे मे ओहदिस्सति[4] ॥

१२४ ते रुक्खा संविरूहन्ति, मम पस्से निवातजा।
ते मं[5] परियोनन्धिस्सन्ति[6], अरुक्खं मं करिस्सरे ॥

१२५ सन्ति अञ्ञे पि रुक्खासे, मूलिनो खन्धिनो दुमा।
इमिना सकुणजातेन, बीजमाहरिता[7] हता ॥

१२६ अज्झारूहाभिवड्ढन्ति[8], ब्रहन्तं पि वनप्पतिं[9]।
तस्मा राज पवेधामि, सम्पस्सनागतं भयं ॥

१२७ सङ्केय्य सङ्कितब्बानि, रक्खेय्यानागतं भयं।
अनागतभया धीरो, उभो लोके अवेक्खती ति ॥

---

४१३. धूमकारिजातकं (१८)

१२८. राजा अपुच्छि विधुरं, धम्मकामो युधिट्ठिलो।
अपि ब्राह्मण जानासि, को एको बहु सोचति ॥

B 171 १२९. ब्राह्मणो अजयूथेन, बहूतेधो[10] वने वसं।
धूमं अकासि वासेट्ठो, रत्तिन्दिवमतन्दितो ॥

१३०. तस्स तं धूमगन्धेन, सरभा मकसड्डिता[11]।
वस्सावासं उपागच्छुं[12], धूमकारिस्स सन्तिके ॥

१३१. सरभेसु मनं कत्वा, अजा सो नावबुज्झथ।
आगच्छन्ती[13] वजन्ती[13] वा, तस्स ता विनसुं[14] अजा ॥

१३२. सरभा सरदे[15] काले, पहीनमकसे वने।
पाविसुं[16] गिरिदुग्गानि, नदीनं पभवानि च ॥

---

१ निग्रोधवीजाति – स्या०। २ मिलक्खुदुम्बरानि – स्या०, पिलक्खदुम्बरानि – रो०। ३ भक्खेत्वा – सी०, स्या०, रो०। ४ ओदहिस्सति – सी०, स्या० रो०। ५ सी० पोत्थके नत्थि। ६ परियोनद्धिस्सन्ति – स्या०। ७ वीजमाहरित्वा – स्या०। ८ अज्झारूळ्हामिवाड्ढन्ति – सी०, रो०, अज्झारूहाहिवड्ढन्ति – स्या०। ९ वनस्पतिं – सी०, रो०। १० बहुतेन्दो – स्या०, बहुतेजो – रो०। ११ मकसद्दिता – सी०, स्या०, मकसड्डिता – रो०। १२ उपगञ्छु – सी०, रो०, उपगच्छु – स्या०। १३–१३ आगच्छन्ति वजन्ति – स्या०, रो०। १४ विनस्सु – सी०। १५ सरद – रो०। १६ पाविंसु – स्या०।

१३३ सरभे च गते दिस्वा, अजा च विभव गता ।
किसो[1] च विवण्णो चासि[2], पण्डुरोगी च ब्राह्मणो ॥

१३४ एव यो स[3] निरकत्वा[3], आगन्तु कुरुते पिय ।
सो एको बहु सोचति, धूमकारी व ब्राह्मणो ति ॥

---

४१४. जागरजातकं (१९)

१३५ कोध जागरत सुत्तो, कोध सुत्तेसु जागरो ।
को ममेत[4] विजानाति[5], को त पटिभणाति मे ॥

१३६. अह जागरत सुत्तो, अह सुत्तेसु जागरो ।
अहमेत विजानामि, अह पटिभणामि ते ॥

१३७ कथ जागरत सुत्तो, कथ सुत्तेसु जागरो ।
कथ एत विजानासि, कथ पटिभणासि मे ॥

१३८ ये धम्म नप्पजानन्ति, सयमो[6] ति दमो ति च ।
तेसु सुप्पमानेसु[7], अह जग्गामि देवते ॥

१३९ येस रागो च दोसो च, अविज्जा च विराजिता ।
तेसु जागरमानेसु, अह सुत्तोस्मि देवते ॥

१४०. एव जागरत सुत्तो, एव सुत्तेसु जागरो । B 172
एवमेत विजानामि, एव पटिभणामि ते ॥

१४१ साधु जागरत सुत्तो, साधु सुत्तेसु जागरो ।
साधुमेत विजानासि, साधु पटिभणासि मे ति ॥

---

४१५. कुम्मासपिण्डजातकं[8] (२०)

१४२. न किरत्थि अनोमदस्सिसु,
पारिचरिया बुद्धेसु अप्पिका[9] ।

---

१. कीसो – स्या० । २ आसि – सी०, स्या०, रो० । ३–३ सन्निरकत्वा – स्या० । ४. मेत – स्या० । ५ नुविजानाति – स्या० । ६ सञ्ञमो – सी०, स्या०, रो० । ७. सत्तप्पमादेसु – स्या० । ८ कुम्मासपिण्डजातक – सी०, स्या०, रो० । ९ अप्पका – स्या० ।

सुक्खाय अलोणिकाय च,
पस्स फल कुम्मासपिण्डिया ॥

१४३. हत्थिगवस्सा[1] चिमे[1] बहू,
धनधञ्ञ[2] पथवी च केवला ।
नारियो चिमा अच्छरूपमा,
पस्स फल कुम्मासपिण्डिया ॥

१४४. अभिक्खण राजकुञ्जर,
गाथा भाससि कोसलाधिप ।
पुच्छामि त रट्ठवड्ढन[3],
बाळ्ह पीतिमनो पभाससि ॥

१४५. इमस्मि येव नगरे, कुले अञ्ञतरे अहु ।
परकम्मकरो आसि, भतको सीलसंवुतो ॥

१४६ कम्माय निक्खमन्तोह[4], चतुरो समणेद्दस[5] ।
आचारसीलसम्पन्ने, सीतिभूते अनासवे ॥

१४७ तेसु चित्त पसादेत्वा, निसीदेत्वा पण्णसन्थते ।
अद बुद्धान[6] कुम्मास, पसन्नो सेहि पाणिभि ॥

B 173 १४८. तस्स कम्मस्स कुसलस्स, इद मे एदिस फल ।
अनुभोमि इद रज्ज, फीत धरणिमुत्तम ॥

१४९. दद[7] भुञ्ज[7] मा च पमादो,
चक्क वत्तय कोसलाधिप ।
मा राज अधम्मिको अहु,
धम्म पालय कोसलाधिप ॥

१५०. सोह तदेव पुनप्पुन,
वट्टुम आचरिस्सामि सोभने ।

१–१ हत्थिगवास्स चमे – सी०, रो०, हत्थिगवास्सा चिमे – स्या० । २ धनधञ्ञा – स्या० । ३ रट्ठवद्धन – सी०, रो० । ४ निक्खमन्ताहं – सी०, स्या०, रो० । ५ समणद्दस – स्या० । ६ बुद्धान – सी०, रो०, म० । ७–७ दद भुञ्ज च – सी०, रो०; दद्द भुञ्च च – स्या० ।

अरियाचरित सुकोसले,
अरहन्तो मे मनापा व पस्सितु ।।

१५१. देवी विय अच्छरूपमा,
मज्झे नारिगणस्स सोभसि ।
कि कम्ममकासि भद्दक,
केनासि वण्णवती सुकोसले ।।

१५२ अम्बट्ठकुलस्स खत्तिय,
दास्याह परपेसिया अहु ।
सञ्जता च[1] धम्मजीविनी,
सीलवती च अपापदस्सना ।।

१५३. उद्धटभत्त अह तदा,
चरमानस्स अदासि[2] भिक्खुनो ।
वित्ता[3] सुमना सय अह,
तस्स कम्मस्स फलं ममेदिस ति ।।

---

४१६. परन्तपजातकं (२१)

१५४ आगमिस्सति मे पाप, आगमिस्सति मे भय ।
तदा हि चलिता साखा, मनुस्सेन मिगेन वा ।।

१५५ भीरुया नून मे कामो, अविदूरे वसन्तिया ।
करिस्सति किस पण्डु, सा व साखा परन्तप ।।

१५६ सोचयिस्सति म कन्ता, गामे वसमनिन्दिता । B 174
करिस्सति किस पण्डु, सा व साखा परन्तप ।।

१५७ तया म असितापङ्गि[4], सितानि[5] भणितानि च ।
किस पण्डु करिस्सन्ति[6], सा व साखा परन्तप ।।

१५८ अगमा नून सो सद्दो, असंसि नून सो तव ।
अक्खात नून त तेन, यो त साखमकम्पयि ।।

---

१ सी०, रो० पोत्थकेसु न दिस्सति । २ अदासिं – सी० । ३ चित्ता – स्या० ।
४ हसितापङ्गि – सी०, रो०, हसितापङ्गी – स्या० । ५ मिहितानि – सी०, स्या०, रो० ।
६ करिस्सति – स्या० ।

१५९ इदं खो तं समागम्म, मम बालस्स चिन्तितं।
तदा हि चलिता साखा, मनुस्सेन मिगेन वा ॥

१६० तथेव त्वं अवेदेसि[1], अवञ्चि पितरं मम।
हन्त्वा[2] साखाहि छादेन्तो, आगमिस्सति मे[3] भयं ति ॥

गन्धारवग्गो दुतियो।

तस्सुद्दानं

वरगाम महाकपि भग्गव च,
दळ्हधम्म सकुञ्जर केसवरो।
उरगोविधुरो पुन जागरत[4],
अथ कोसलाधिप परन्तप चा ति ॥

अथ वग्गुद्दानं

अथ सत्तनिपातम्हि, वग्गं मे[5] भणतो सुण।
कुक्कु च पुन गन्धारो, द्वेव[6] गुत्ता महेसिना ति ॥

सत्तकनिपातं निट्ठितं।

—:०:—

१. अवेदसि–स्या०, अवेदि–रो०। २ गन्त्वा–रो०। ३. ते–सी०, स्या०। ४. जागरता–सी०। ५. वे–सी०। ६ द्वे च–सी०।

८. अट्ठकनिपातो[1]

४१७. कच्चानिजातकं (१)

१ ओदातवत्था सुचि अल्लकेसा, B 175
कच्चानि किं कुम्भिमधिस्सयित्वा[2] ।
पिट्ठा तिला धोवसि तण्डुलानि,
तिलोदनो हेहिति[3] किस्स हेतु ।।

२ न खो अयं ब्राह्मण भोजनत्था[4],
तिलोदनो हेहिति साधुपक्को ।
धम्मो मतो तस्स पहुत्तमज्ज[5],
अहं करिस्सामि सुसानमज्झे ।।

३ अनुविच्च कच्चानि करोहि किच्चं,
धम्मो मतो को नु तवेव[6] ससि ।
सहस्सनेत्तो अतुलानुभावो,
न मिय्यती[7] धम्मवरो कदाचि ।।

४ दळ्हप्पमाणं मम एत्थ ब्रह्मे,
धम्मो मतो नत्थि ममेत्थ कङ्खा ।
ये येव दानि पापा भवन्ति,
ते तेव दानि सुखिता भवन्ति ।।

५ सुणिसा हि मय्हं वञ्झा[8] अहोसि,
सा मं वधित्वान विजायि पुत्तं ।
सा दानि सब्बस्स कुलस्स इस्सरा,
अहं पनम्हि[9] अपविद्धा[10] एकिका ।।

---

१ अट्ठनिपात–रो० । २ कुम्भिमपस्सयित्वा–रो० । ३ होहिति–सी०, रो० । ४ भोजनत्थ–स्या० । ५ पहूतमज्ज–सी०, पहूनमज्ज–स्या०; पहूतमज्जा–रो० । ६ तवेत–सी०, स्या०, रो० । ७ मिय्यति–रो० । ८ वञ्झा–स्या० । ९ वसामि–स्या० । १० अपविट्ठा–स्या० ।

B. 176 ६ जीवामि वोह न[1] मतोहमस्मि[1],
तवेव अत्थाय इधागतोस्मि ।
या त वधित्वान विजायि पुत्त,
सहा व पुत्तेन करोमि भस्म ॥

७ एव[2] च[2] ते रुच्चति देवराज,
ममेव अत्थाय इधागतोसि ।
अह च पुत्तो सुणिसा च नत्ता,
सम्मोदमाना घरमावसेम ॥

८ एव च ते रुच्चति कातियानि,
हता पि सन्ता न जहासि धम्म ।
तुव[3] च[3] पुत्तो सुणिसा च नत्ता,
सम्मोदमाना घरमावसेथ[4] ॥

९ सा कातियानी सुणिसाय सद्धि,
सम्मोदमाना घरमावसित्थ ।
पुत्तो च नत्ता च उपट्ठहिसु,
देवानमिन्देन अधिग्गहीता ति ॥

---

४१८. अट्ठसद्दजातकं (२)

१० इद पुरे निन्नमाहु, बहुमच्छ महोदक[5] ।
आवासो बकराजस्स, पेत्तिकं भवन मम ।
त्यज्ज भेकेन[6] यापेम, ओक न वजहामसे[7] ॥

११ को दुतिय असीलिस्स[8], बन्धरस्सक्खि[9] भेच्छति[9] ।
को मे पुत्ते कुलावक[10], मञ्च सोत्थि करिस्सति ॥

१–१. नाहमतोस्मि – सी०, रो० । २–२ एतञ्च – सी०, रो० । ३–३ त्व – रो० । ४ घरमाव्हसाथ – रो० । ५ महोदिक – सी०, रो० । ६ भिङ्गेन – स्या० । ७ विजहामसे – सी०, रो०, विज्जहामसे – स्या० । ८ असीलस्स – सी०, रो० । ९–९ बन्धुरस्सक्खि भेज्जति – सी०, स्या०, रो० । १० कुलावञ्च – रो० ।

१२ सब्बा परिक्खया[1] फेग्गु, याव तस्सा गती अहु ।
खीणभक्खो महाराज, सारे न रमती घुणो[2] ॥

१३ सा नूनाहं इतो गन्त्वा, रञ्ञो मुत्ता निवेसना । B 177
अत्तान रमयिस्सामि, दुमसाखनिकेतिनी[3] ॥

१४ सो नूनाह इतो गन्त्वा, रञ्ञो मुत्तो निवेसना ।
अग्गोदकानि पिस्सामि[4], यूथस्सं पुरतो वज ॥

१५ त म कामेहि सम्मत्त[5], रत्त कामेसु मुच्छित ।
आनयी भरतो लुद्दो[6], बाहिको[7] भद्दमत्थु ते ॥

१६ अन्धकारतिमिसाय[8], तुङ्गे उपरिपब्बते ।
सा म सण्हेन मुदुना, मा पाद खलि[9] यस्मनि ॥

१७ असंसय जातिखयन्तदस्सी,
न गब्भसेय्य पुनरावजिस्स[10] ।
अयमन्तिमा[11] पच्छिमा[11] गब्भसेय्या,
खीणो मे संसारो पुनब्भवाया ति ॥

---

४१९. सुलसाजातकं (३)

१८. इद सुवण्णकायूर, मुत्ता वेळुरिया बहू ।
सब्ब हरस्सु भद्दन्ते, म च दासी ति सावय ॥

१९ ओरोपयस्सु कल्याणि[12], मा बाळह[13] परिदेवसि ।
न चाह अभिजानामि, अहन्त्वा[14] धनमाभत ॥

२० यतो सरामि अत्तान, यतो पत्तास्मि विञ्ञुत ।
न[15] चाह[15] अभिजानामि, अञ्ञ पियतर तया ॥

---

१ परिक्खता–सी०, स्या०, रो० । २ गुणो–रो० । ३ दुमसाखानिकेतिनि–सी०, स्या०, ० निकेतिनि–रो० । ४ पिविस्सामि–सी०, स्या० । ५ सम्पन्न–सी०, रो० । ६ लुद्धो–स्या० । ७ बाहियो–रो० । ८ अन्धकारतिमिस्साय–रो० । ९ खणि–सी०, स्या०, रो० । १०. पुनरापटिस्स–स्या० । ११–११ अय हिमे अन्तिमा–सी०, रो०, पच्छिम–स्या० । १२ कल्याणि–स्या० । १३ बह्ल–सी०, स्या०, रो० । १४ आगन्त्वा–स्या० । १५–१५ ने वाह–स्या० ।

२१ एहि तं उपगूहिस्स, करिस्स च पदक्खिण ।
न हि दानि पुन अत्थि, मम तुय्ह च सङ्गमो ।।

२२. न हि सब्बेसु ठानेसु, पुरिसो होति पण्डितो ।
इत्थी पि पण्डिता होति, तत्थ तत्थ विचक्खणा ।।

B 178 २३ न हि सब्बेसु ठानेसु, पुरिसो होति पण्डितो ।
इत्थी पि पण्डिता होति, लहु[1] अत्थ[1] विचिन्तिका ।।

२४ लहु च वत खिप्प च, निकट्ठे समचेतयि ।
मिग पुण्णायतेनेव[2], सुलसा सत्तुक वधि ।।

२५ योध उप्पतित अत्थ, न खिप्पमनुबुज्झति ।
सो हञ्ञति[3] मन्दमति, चोरो व गिरिगब्भरे ।।

२६ यो च[4] उप्पतित अत्थ, खिप्पमेव निबोधति ।
मुच्चते सत्तुसम्बाधा, सुलसा सत्तुकामिवा ति ।।

---

४२०. सुमङ्गलजातकं (४)

२७ भुसम्हि कुद्धो ति अवेक्खियान[5],
न ताव दण्ड पणयेय्य इस्सरो ।
अट्ठानसो अप्पतिरूपमत्तनो[6],
परस्स दुक्खानि भुस उदीरये ।।

२८. यतो च जानेय्य पसादमत्तनो,
अत्थ नियुञ्जेय्य परस्स दुक्कट[7] ।
तदा यमत्थो ति सय अवेक्खिय,
अथस्स दण्ड सदिस निवेसये ।।

२९ न चा पि झापेति पर न अत्तन,
अमुच्छितो यो नयते नयानय ।

१-१ लहुमत्थ-सी०, रो० । २ पुण्णायतनेव-स्या० । ३ हञ्ञते-स्या० । ४ ध-स्या० । ५ अपेक्खियान-स्या० । ६ अप्पटिरूपमत्तनो-स्या० । ७ दुक्कत-सी०, रो० ।

यो दण्डधारो भवतीध इस्सरो,
स वण्णगुत्तो सिरिया न धंसति ।।

३० ये खत्तियासे अनिसम्मकारिनो,
पणेन्ति दण्ड सहसा पमुच्छिता ।
अवण्णसयुता[1] जहन्ति जीवित,
इतो विमुत्ता पि च यन्ति दुग्गति ।।

३१ धम्मे च ये अरियप्पवेदिते[2] रता, B 179
अनुत्तरा ते वचसा मनसा कम्मुना[3] च ।
ते सन्तिसोरच्चसमाधिसण्ठिता[4],
वजन्ति लोकं दुभय तथाविधा ।।

३२. राजाहमस्मि नरपमदानमिस्सरो[5],
सचे पि कुज्झामि ठपेमि अत्तन ।
निसेधयन्तो जनत तथाविध,
पणेमि दण्ड अनुकम्प योनिसो ।।

३३. सिरी[6] च लक्खी च तवेव खत्तिय,
जनाधिप मा विजहि कुदाचन ।
अक्कोधनो निच्चपसन्नचित्तो,
अनीघो[7] तुव वस्ससतानि पालय ।।

३४. गुणेहि एतेहि उपेत[8] खत्तिय,
ठितमरियवत्ती[9] सुवचो अकोधनो ।
सुखी अनुप्पीळ पसासमेदिनि[10],
इतो विमुत्तो पि च[11] याहि[11] सुग्गति ।।

३५. एव सुनीतेन[12] सुभासितेन,
धम्मेन आयेन उपायसो नय ।

---

१. अवण्णसयुत्ता–सी०, स्या०, रो० । २ अरियपवेदि–सी०, रो० । ३ कम्मना–सी०, रो० । ४. खन्ति०–स्या० । ५ नरपमुदानमिस्सरो–स्या० । ६ सिरि–रो० । ७ अनिघो–स्या० । ८ उपेहि–स्या० । ९ ठितमरियवुत्ति–स्या०, ०वत्ति–सी० । १० पसासमेदनिं–सी०, स्या० । ११–११. वजाहि–स्या० । १२. सुविनीतेन–रो० ।

निब्बापये सङखुभित महाजन,
महा व मेघो सलिलेन मेदिनि ति ॥

४२१. गङ्गमालजातकं (५)

३६ अङ्गारजाता पथवी, कुक्कुळानुगता मही ।
अथ गायसि वत्तानि, न त तपति आतपो ॥

३७ उद्ध तपति आदिच्चो, अधो तपति वालुका ।
अथ गायसि वत्तानि, न त तपति आतपो ॥

B 180 ३८ न म तपति आतपो, आतपा[1] तपयन्ति म ।
अत्था हि विविधा राज, ते तपन्ति न आतपो ॥

३९ अद्दस काम ते मूल, सङ्कप्पा काम जायसि ।
न त सङ्कप्पयिस्सामि, एवं काम न हेहिसि[2] ॥

४० अप्पा पि कामा न अल, बहूहि पि न तप्पति ।
अहहा[3] बाललपना, परिवज्जेथ[3] जग्गतो ॥

४१ अप्पस्स कम्मस्स फल ममेदं[4],
उदयो अज्झागमा[5] महत्तपत्त ।
सुलद्धलाभो[6] वत माणवस्स,
यो पब्बजी कामराग पहाय ॥

४२ तपसा पजहन्ति पापकम्म,
तपसा न्हापितकुम्भकारभाव[7] ।
तपसा अभिभुय्य गङ्गमाल,
नामेनालपसज्ज[8] ब्रह्मदत्त[9] ॥

४३. सन्दिट्ठिकमेव अम्म पस्सथ,
खन्तीसोरच्चस्स[10] अय[11] विपाको ।

---

१ आतप्पा–सी०, स्या०, रो० । २ होहिसि–सी०, रो० । ३–३ अहो बालान लपना पडिवज्जेथ–स्या०, ०पटिविज्झेथ–रो० । ४ मम यिद–रो० । ५ अज्झगमा–सी०, स्या०, रो० । ६–६ सुलद्धलाभा–रो० । ७ नहापितकुम्भकारभाव–रो०, न्हापित-कुज्झकारभाव–स्या० । ८ नामेनालपसिज्ज–स्या० । ९ ब्रह्मदत्त–रो० । १० खन्तिसोर-च्चस्स–सी०, स्या०, रो० । ११ यो०–स्या०, रो० ।

यो[1] सब्बजनस्स वन्दितोहु[2],
त वन्दाम सराजिका समच्चा ।।

४४. मा किञ्चि अवचुत्थ गङ्गमाल,
मुनिन[3] मोनपथेसु सिक्खमान ।
एसो हि अतरि अण्णव,
य तरित्वा चरन्ति[4] वीतसोका ति ।।

---

४२२. चेतियजातक[5] (६)

४५ धम्मो हवे हतो हन्ति, नाहतो हन्ति किञ्चन[6] ।
तस्मा हि धम्म न हने, मा त्व[7] धम्मो हतो हनि ।।

४६ अलिक भासमानस्स, अपक्कमन्ति देवता । B 181
पूतिक च मुख वाति, सकट्ठाना च धसति ।
यो जान पुच्छितो पञ्ह, अञ्ञथा न वियाकरे ।।

४७ सच्चे हि सच्च भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भूमिय तिट्ठ चेतिय ।।

४८ अकाले वस्सती तस्स, काले तस्स न वस्सति ।
यो जान पुच्छितो पञ्ह, अञ्ञथा न वियाकरे ।।

४९ सच्चे हि सच्च भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भूमि पविस चेतिय ।।

५० जिव्हा तस्स द्विधा होति, उरगस्सेव दिसम्पति ।
यो जान पुच्छितो पञ्ह, अञ्ञथा न वियाकरे ।।

५१. सच्चे हि सच्चं भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भिय्यो पविस चेतिय ।।

५२ जिव्हा तस्स न भवति, मच्छस्सेव दिसम्पति ।
यो जान पुच्छितो पञ्ह, अञ्ञथा न वियाकरे ।।

---

१ सो-स्या० । २ वन्दिता अहू-रो०, बन्दितो अहु-सी०, स्या० । ३ मुनि-सी० । ४ विचरन्ति-सी०, स्या०, रो० । ५ चेतियराजजातक-स्या० । ६ किञ्चिन-स्या०, कञ्चिने-रो० । ७ त-स्या०, रो० ।

५३. सचे हि सच्च भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भिय्यो पविस चेतिय ।।

५४. थियो व तस्स जायन्ति[1], न पुमा जायरे कुले ।
यो जान पुच्छितो पञ्ह, अञ्ञथा न वियाकरे ।।

५५ सचे हि सच्च भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भिय्यो पविस चेतिय ।।

५६. पुत्ता तस्स न भवन्ति, पक्कमन्ति दिसोदिस ।
यो जान पुच्छितो पञ्ह, अञ्ञथा न वियाकरे ।।

५७ सचे हि सच्च भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भिय्यो पविस चेतिय ।।

B 182 ५८. स राजा इसिना[2] सत्तो[2], अन्तलिक्खचरो[3] पुरे ।
पावेक्खि पथवि चेच्चो[4], हीनत्तो पत्व[5] परियाय ।।

५९. तस्मा हि छन्दागमन, नप्पससन्ति पण्डिता ।
अदुट्ठचित्तो भासेय्य, गिर सच्चूपसहित ति ।।

---

४२३. इन्द्रियजातकं (७)

६० यो इन्द्रियान कामेन, वस नारद गच्छति ।
सो परिच्चज्जुभो लोके, जीवन्तो[6] व[6] विसुस्सति ।।

६१. सुखस्सानन्तरं दुक्खं, दुक्खस्सानन्तर सुख ।
सोसि[7] पत्तो सुखा[8] दुक्ख, पाटिकङ्ख[9] वर सुख ।।

६२. किच्छकाले किच्छसहो, यो किच्छं नातिवत्तति ।
स किच्छन्त सुख धीरो, योग समधिगच्छति ।।

६३. न हेव कामान[10] कामा, नानत्था नात्थकारणा[11] ।
न कतं च निरङ्कत्वा[12], धम्मा चवितुमरहसि ।।

---

१ पजायन्ति–रो० । २–२ इमिना पन्तो–स्या०, इसिना पत्तो–सी० । ३ अन्तलिक्खेचरो–सी०, रो० । ४ चे सो–सी०, रो०, पेच्चो–स्या० । ५ अत्त–सी०, स्या० । ६–६. जीवन्तो पि–स्या०, जीवरेव–रो० । ७ सोपि–सी०, स्या०, रो० । ८ -सुख–स्या० । ९ पटिकङ्ख–रो० । १० कामानं–सी०, स्या० । ११. नत्थकारणा–सी०, स्या०, रो० । १२ निकत्वान–रो० ।

६४ दक्ख[1] गहपती[2] साधु, सविभज्ज च भोजनं ।
अहासो अत्थलाभेसु, अत्थब्यापत्ति[3] अब्यथो[3] ।।

६५ एत्तावतेत[4] पण्डिच्च, अपि[5] सो[5] दविलो[6] ब्रवि ।
न यितो किञ्चि[7] पापियो, यो इन्द्रियान वस वजे ।।

६६ अमित्तान व हत्थत्थ[8], सिवि[9] पप्पोति मामिव ।
कम्म विज्ज च दक्खेय्य, विवाह सीलमद्दव ।
एते च यसे हापेत्वा, निब्बत्तो सेहि कम्मेहि ।।

६७ सोह सहस्सजीनो व, अबन्धु अपरायणो ।
अरियधम्मा अपक्कन्तो, यथा पेतो तथेवह ।।

६८ सुखकामे दुक्खापेत्वा, आपन्नोस्मि पद इम । B 183
सो सुख नाधिगच्छामि, ठितो[10] भाणुमतामिवा[11] ति[11] ।।

---

४२४. आदित्तजातकं (८)

६९ आदित्तस्मि अगारस्मि, य नीहरति भाजन ।
त तस्स होति अत्थाय, नो च य तत्थ डय्हति ।।

७० एवामादीपितो लोको, जराय मरणेन च ।
नीहरेथेव दानेन, दिन्न[12] होति सुनीहत[13] ।।

७१ यो धम्मलद्धस्स ददाति दान,
उट्ठानविरियाधिगतस्स जन्तु ।
अतिक्कम्म सो वेतरणि यमस्स,
दिब्बानि ठानानि उपेति मच्चो ।।

७२ दान च युद्ध च समानमाहु,
अप्पा पि सन्ता बहुके जिनन्ति ।

---

१ दुक्ख—सी०, रो० । २ गहपत—सी०, स्या०, रो० । ३-३ अत्थव्यापत्ति अव्यथो—रो० । ४ एत्तावतेस—सी०, एत्तावताते—रो० । ५-५ असितो—सी०, स्या०, रो० । ६ देवलो—सी०, रो० । ७ किञ्च—रो० । ८ भत्तत्थ—सी० । ९ सिव—सी०, रो०, सीवि—स्या० । १० चितो—रो० । ११-११ भाणुमहिमिवाति—स्या०, भानुमतामिवाति—रो० । १२ दिन्न हि—रो० । १३ सुनीभत—सी०, स्या०, नीभत—रो० ।

अप्पम्पि चे सद्दहानो ददाति,
तेनेव सो होति सुखी परत्थ ।।

७३. विचेय्य दान सुगतप्पसत्थ,
ये दक्खिणेय्या इध जीवलोके ।
एतेसु दिन्नानि महप्फलानि,
बीजानि वुत्तानि यथा सुखेत्ते ।।

७४ यो पाणभूतानि अहेठय चर,
परूपवादा न करोति पाप ।
भीरु पससन्ति न[1] तत्थ सूर,
भया हि सन्तो न करोन्ति पाप ।।

७५ हीनेन ब्रह्मचरियेन, खत्तिये उपपज्जति ।
मज्झिमेन च देवत्त, उत्तमेन विसुज्झति ।।

184 ७६ अद्धा हि दान बहुधा पसत्थ,
दाना च खो धम्मपद व सेय्यो ।
पुब्बेव हि पुब्बतरेव सन्तो,
निब्बानमेवज्झगमु सपञ्ञा ति ।।

---

४२५. अट्ठानजातकं (९)

७७ गङ्गा कुमुदिनी सन्ता, सङ्खवण्णा च कोकिला ।
जम्बु तालफल दज्जा, अथ नून तदा सिया ।।

७८ यदा कच्छपलोमान, पावारो[2] तिविधो सिया ।
हेमन्तिकं पावुरण[3], अथ नून तदा सिया ।।

७९ यदा मकसपादान[4], अट्टालो सुकतो सिया ।
दळ्हो च अविकम्पी[5] च, अथ नून तदा सिया ।।

८० यदा ससविसाणान, निस्सेणी सुकता सिया ।
सग्गस्सारोहणत्थाय, अथ नून तदा सिया ।।

---

१ नहि–सी०, रो० । २ पवारो–रो० । ३ पापुरण–सी०, स्या०, रो० ।
४ मकसदाठान–सी०, रो० । ५ अप्पकम्पी–सी०, रो० ।

८१ यदा निस्सेणिमारुय्ह, चन्द खादेय्यु[1] मूसिका ।
राहु च परिपातेय्यु[2], अथ नून तदा सिया ॥

८२ यदा सुराघट पित्वा, मक्खिका गणचारिणी ।
अङ्गारे वास कप्पेय्यु, अथ नून तदा सिया ॥

८३ यदा बिम्बोट्ठसम्पन्नो, गद्रभो सुमुखो सिया ।
कुसलो नच्चगीतस्स, अथ नून तदा सिया ॥

८४ यदा काका उलूका च, मन्तयेय्यु रहोगता ।
अञ्ञमञ्ञ पिहयेय्यु, अथ नून तदा सिया ॥

८५ यदा मुळालपत्तान[3], छत्त थिरतर सिया ।
वस्सस्स पटिघाताय, अथ नून तदा सिया ॥

८६ यदा कुलको[4] सकुणो, पब्बत गन्धमादन । B 185
तुण्डेनादाय गच्छेय्य, अथ नून तदा सिया ॥

८७ यदा सामुद्दिक नाव, स-यन्त स-वटाकर ।
चेटो आदाय गच्छेय्य, अथ नून तदा सिया ति ॥

---

४२६. दीपिजातकं (१०)

८८ खमनीय यापनीय, कच्चि मातुल ते सुख ।
सुख ते अम्मा अवच, सुखकामा[5] व[5] ते मय ॥

८९ नङगुट्ठ मे अवक्कम्म[6], हेठयित्वान एळिके[7] ।
साज्ज[8] मातुलवादेन, मुञ्चितब्बा नु मञ्ञसि ॥

९० पुरत्थामुखो[9] निसिन्नोसि, अह ते मुखमागता ।
पच्छतो तुय्ह नङगुट्ठ, कथ ख्वाह[10] अवक्कमि[11] ॥

९१ यावता चतुरो दीपा, ससमुद्दा सपब्बता ।
तावता मय्ह नङगुट्ठ, कथ खो त्व विवज्जयि[12] ॥

---

१ खादेय्यु–सी०, रो०। २ परिबाहेय्यु–स्या०। ३ पुलस०–सी०, रो०, मूलास०–स्या०। ४ कुलुङ्को–सी०, रो०, कुलुको–स्या०। ५–५ सुखकामाहि–सी०, स्या० रो०। ६ अपक्कम्म–स्या०। ७ एळकि–स्या०, एळिकि–रो०। ८ सज्ज–रो०। ९ पुरत्थाभिमुखो–स्या०। १० खोह–सी०, स्या०, रो०। ११ अवक्कमि–स्या०। १२ विवज्जसि–सी०, स्या०।

९२ पुब्बेव मेतमक्खिंसु[1], माता पिता च भातरो।
दीघ दुट्ठस्स नङ्गुट्ठ, साम्हि[2] वेहायसागता ।।

९३ त च दिस्वान आयन्ति, अन्तलिक्खस्मि[3] एळिके।
मिगसङ्घो पलायित्थ, भक्खो मे नासितो तया ।।

९४ इच्चेव[4] विलपन्तिया, एळकिया[5] रुहग्घसो[6]।
गलक अन्वावमद्दि[7], नत्थि दुट्ठे सुभासित ।।

B 186 ९५ नेव दुट्ठे नयो अत्थि, न धम्मो न सुभासित।
निक्कम दुट्ठे युञ्जेथ[8], सो च सब्भि[9] न रञ्जती[10] ति ।।

अट्ठकनिपात निट्ठित।

तस्सुद्दान

परिसुद्धा मनाविला वत्थधरा,
बकराजस्स कायुरं[11] दण्डवरो।
अथ अङ्गार चेतिय देविलिना,
अथ आदित्त गङ्गा दसेळकिना ति ।।

—·०—

१ मेत अक्खसु–सी०, रो०। २ सम्हि–सी०, रो०। ३ अन्तलिक्खस्मि–सी०। ४ इच्चेव–सी०, रो०। ५ एळिकिया–सी०, रो०। ६ रुहङ्घसो–सी०, रो०। ७ अन्वामद्दि–रो०। ८ युज्जेथ–सी०, रो०। ९ सब्भि–सी०, स्या०, रो०। १० रज्जती–सी०, स्या०, रो०। ११ भासुर–सी०।

९. नवकनिपातो[१]

४२७. गिज्झजातकं (१)

१ परिसङ्कुपथो नाम, गिज्झपन्थो[२] सनन्तनो । B 187
तत्रासि मातापितरो, गिज्झो पोसेसि जिण्णके ।
तेस अजगरमेद[३], अच्चहासि बहुत्तसो[४] ।।

२ पिता च पुत्त अवच, जान[५] उच्च[५] पपातिन ।
सुपत्त थामसम्पन्न[६], तेजस्सि[७] दूरगामिन ।।

३ परिप्लवन्त पथवि, यदा तात विजानहि ।
सागरेन परिक्खित्त, चक्क व परिमण्डल ।
ततो तात निवत्तस्सु, मास्सु एत्तो पर गमि ।।

४ उदपत्तोसि वेगेन, बली पक्खी दिजुत्तमो ।
ओलोकयन्तो वक्कङ्गो[८], पब्बतानि वनानि च ।।

५ अद्दस्स[९] पथवि गिज्झो, यथासासि[१०] पितुस्सुत ।
सागरेन परिक्खित्त, चक्क व परिमण्डल ।।

६ त च सो समतिक्कम्म, परमेवच्चवत्तथ[११] ।
त च वातसिखा तिक्खा, अच्चहासि बलि दिज ।।

७ नासक्खातिगतो पोसो, पुनदेव[१२] निवत्तितु ।
दिजो ब्यसनमापादि[१३], वेरम्भान[१४] वस गतो ।।

८ तस्स पुत्ता च दारा च, ये चञ्ञे अनुजीविनो ।
सब्बे ब्यसनमापादु, अनोवादकरे दिजे ।।

---

१ नवनिपात–रो० । २ जिज्झपथो–स्या० । ३ अजगरमेद–सी०, स्या०, अजकर मेद–रो० । ४ बहुत्ततो–सी०, बहुतसो–स्या० , बहूतसो–रो० । ५–५ जात उच्चा–सी० , जान उच्चा–रो० । ६ पक्खसम्पन्न–सी०, स्या०, रो० । ७ तजसि–स्या०, रो० । ८ वङ्कङ्गो–स्या० । ९ अद्दसा–सी०, अद्दस–स्या०, रो० । १० यथास्सासि–स्या० । ११ परमेवपवत्तथ–स्या०, रो० । १२ पुनरेव–सी०, रो० । १३. ब्यसनमापादि–सी०, रो० । १४ वेरब्भान–स्या०, वेरम्बान–सी०, रो० ।

९ एव पि इध वुड्ढान[1], यो वाक्य नावबुज्झति ।
अतिसीमचरो दित्तो, गिज्झो वातीतसासनो ।
स[2] वे[2] ब्यसन पप्पोति[3], अकत्वा वुड्ढसासन ति ।।

---

४२८. कोसम्बियजातकं[4] (२)

B 188 १० पुथुसद्दो समजनो, न बालो कोचि मञ्ञथ ।
सङ्घस्मि भिज्जमानस्मि, नाञ्ञ भिय्यो अमञ्ञरु ।।

११ परिमुट्ठा पण्डिताभासा, वाचागोचरभाणिनो ।
याविच्छन्ति मुखायाम, येन नीता न त विदू ।।

१२ अक्कोच्छि म अवधि म, अजिनि म अहासि मे ।
ये च त उपनय्हन्ति, वेर तेस न सम्मति ।।

१३ अक्कोच्छि म अवधि म, अजिनि म अहासि मे ।
ये[5] च त नुपनय्हन्ति[5], वेर तेसूपसम्मति ।।

१४ न हि वेरेन वेरानि, सम्मन्तीध कुदाचन ।
अवेरेन च सम्मन्ति, एस धम्मो सनन्तनो ।।

१५ परे च न विजानन्ति, मयमेत्थ यमामसे ।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा ।।

१६. अट्ठिच्छिन्ना[6] पाणहरा, गवस्स[7] धनहारिनो ।
रट्ठ विलुम्पमानान, तेस पि होति सङ्गति ।
कस्मा तुम्हाक नो सिया ।।

१७ सचे लभेथ निपक सहाय,
सद्धिचर साधुविहारिधीर ।
अभिभुय्य सब्बानि परिस्सयानि,
चरेय्य तेनत्तमनो सतीमा ।।

---

१ वद्धान–सी०, रो० । २–२ सब्बे–स्या० । ३ पप्पोन्ति–स्या० । ४ कोसम्बी-जातक–रो० । ५–५ ये त न उपनय्हन्ति–सी०, रो०, ये च त नूपनय्हन्ति–स्या० । ६ अट्ठिच्छिद्दा–रो० । ७ गवास्स–सी०, स्या०, रो० ।

१८ नो चे लभेथ निपक सहायं,
सद्धिंचर साधुविहारिधीर ।
राजा व रट्ठ विजित पहाय,
एको चरे मातङ्गरञ्ञेव नागो ॥

१९ एकस्स चरित सेय्यो, नत्थि बाले सहायता । B 189
एको चरे न[1] पापानि कयिरा,
अप्पोस्सुक्को मातङ्गरञ्ञेव नागो ति ॥

---

४२९. महासुवजातकं[2] (३)

२० दुमो यदा होति फलूपपन्नो,
भुञ्जन्ति न विहङ्गमा[3] सम्पतन्ता ।
खीणन्ति ञत्वान दुम फलच्चये,
दिसोदिस यन्ति ततो विहङ्गमा ॥

२१ चर चारिक लोहिततुण्ड मामरि[4],
कि त्व सुव सुक्खदुमम्हि झायसि ।
तदिङ्घ म[5] ब्रूहि वसन्तसन्निभ[6],
कस्मा सुव सुक्खदुम न रिञ्चसि ॥

२२ ये वे सखीन सखारो भवन्ति,
पाणच्चये[7] दुक्खसुखेसु हस ।
खीण अखीण ति न त जहन्ति,
सन्तो सत धम्ममनुस्सरन्ता ॥

२३ सोह सत अञ्ञतरोस्मि हस,
ञाती च मे होति सखा च रुक्खो ।
त नुस्सहे जीविकत्थो पहातु,
खीण ति ञत्वान न हेस[8] धम्मो ॥

---

१ न च–सी०, स्या०, रो० । २ महासुवराज०–स्या०, महासुक०–रो० । ३ विहगा–सी०, रो० । ४ माचरि–सी०, रो० । ५ स्या० पोत्थके नत्थि । ६. वस्सन्तसन्निभ–स्या० । ७ पाणाच्चये–स्या० । ८ न एस–स्या० ।

२४. साधु सक्खि[1] कत होति, मेत्ति ससति[2] सन्थवो ।
सचेत धम्म[3] रोचेसि, पाससोसि विजानत ॥

२५. सो ते सुव वर दम्मि, पत्तयान विहङ्गम ।
वर वरस्सु वक्कङ्ग, य किञ्चि मनसिच्छसि ॥

B 190 २६ वर च मे हस भव[4] ददेय्य,
अय च[5] रुक्खो पुनरायु लभेथ ।
सो साखवा फलिमा सविरूळ्हो,
मधुत्थिको[6] तिट्ठतु सोभमानो ॥

२७. त पस्स सम्म फलिमं उळार,
सहा[7] व[7] ते होतु उदुम्बरेन ।
सो साखवा फलिमा सविरूळ्हो,
मधुत्थिको तिट्ठतु सोभमानो ॥

२८. एव सक्क सुखी होहि, सह सब्बेहि ञातिभि ।
यथाहमज्ज सुखितो, दिस्वान सफलं[8] दुमं ॥

२९. सुवस्स च[9] वर दत्वा[9], कत्वान सफल दुम ।
पक्कामि सह भरियाय, देवान नन्दन वन ति ॥

---

४३०. चूळसुवजातकं[10] (४)

३०. सन्ति रुक्खा हरिपत्ता[11], दुमा नेकफला बहू ।
कस्मा नु सुक्खे कोळापे, सुवस्स[12] निरतो मनो ॥

३१. फलस्स उपभुञ्जिम्हा[13], नेकवस्सगणे बहू ।
अफलम्पि विदित्वान, सा व मेत्ति यथा पुरे ॥

३२. सुख च रुक्ख[14] कोळाप, ओपत्तमफल दुम ।
ओहाय सकुणा यन्ति, कि दोस पस्ससे[15] दिज ॥

---

१ पक्खि–स्या० । २ सङ्गति–सी० । ३ धम्म–स्या० । ४ तुव–सी०, स्या०, रो० । ५ हि–सी०, रो० पोत्थके नत्थि । ६ मधत्थिको–रो० । ७–७ सभाव–रो० । ८ फलित–सी०, रो० । ९–९ वचन सुत्वा–स्या० । १० चुल्लसुव०–सी०, चुल्लसुवक राज०–स्या०, चुल्लसुक०–रो० । ११ हरितपत्ता–सी०, स्या०, रो० । १२ सुकस्स–रो० । १३ उपभुञ्जिम्ह–रो० । १४ रुक्ख–स्या० । १५ मञ्जसे–स्या० ।

३३ ये फलत्था सम्भजन्ति, अफलो ति जहन्ति न ।
अत्तत्थपञ्ञा दुम्मेधा, ते होन्ति पक्खपातिनो ।।

३४ साधु सक्खि[१] कत होति, मेत्ति[२] ससति[३] सन्थवो ।
सचे[४] त धम्म[५] रोचेसि, पाससोसि विजानत ।।

३५ सो ते सुव वर दम्मि, पत्तयान विहङ्गम ।
वर वरस्सु वक्कङ्ग, य किञ्चि मनसिच्छसि ।।

३६ अपि नाम न पस्सेय्य[६], सपत्त सफल दुम । B 191
दलिद्दो व निधि लद्धा, नन्देय्याह पुनप्पुन ।।

३७ ततो अमतमादाय, अभिसिञ्चि महीरुह ।
तस्स साखा विरूहिसु, सीतच्छाया मनोरमा ।।

३८ एव सक्क सुखी[७] होहि, सह सब्बेहि ञातिभि ।
यथाहमज्ज सुखितो, दिस्वान सफल दुम ।।

३९ सुवस्स च वर दत्वा, कत्वान सफल दुम ।
पक्कामि सह भरियाय, देवान नन्दन वन ति ।।

---

४३१. हरितचजातकं[८] (५)

४० सुत[९] मेतं महाब्रह्मे, कामे भुञ्जति हारितो ।
कच्चेत वचन तुच्छ, कच्चि सुद्धो इरिय्यसि[१०] ।।

४१ एवमेत महाराज, यथा ते वचन सुत ।
कुम्मग्ग[११] पटिपन्नोस्मि, मोहनेय्येसु मुच्छितो ।।

४२ अदु[१२] पञ्ञा किमत्थिया[१३], निपुणा साधुचिन्तिनी[१४] ।
याय[१५] उप्पतित राग, कि मनो न विनोदये ।।

---

१ पक्खि–सी०, स्या० । २ मित्ति–स्या०, मित्त–रो० । ३ सगति–सी० । ४ सवे–सी० । ५ धम्म–स्या० । ६ पुनपस्से–सी०, स्या०, पस्सेमु–रो० । ७ सखी–रो० । ८ हारितजातक–सी०, रो० । ९ सुत–स्या० । १० इरियसि–स्या०, रो० । ११ कुम्मग्गे–रो० । १२ आदु–सी०, रो० । १३ किमत्थिका–स्या०, रो० । १४ साधु-चिन्तनी–सी०, रो० । १५ याव–रो० ।

४३ चत्तारो मे महाराज, लोके अतिबला भुसा ।
रागो दोसो मदो मोहो, यत्थ पञ्ञा न गाधति ॥

४४. अरहा[1] सीलसम्पन्नो, सुद्धो चरति हारितो ।
मेधावी पण्डितो चेव, इति नो सम्मतो भव ॥

४५ मेधावीनम्पि हिंसन्ति, इसिं[2] धम्मगुणे रतं ।
वितक्का पापका राज, सुभा रागूपसंहिता ॥

B 192 ४६ उप्पन्नायं[3] सरीरजो,
रागो वण्णविदूसनो तव[4] ।
तं पजह भद्दमत्थु[5] ते[5],
बहुन्नासि[6] मेधाविसम्मतो ॥

४७ ते अन्धकारके[7] कामे, बहुदुक्खे महाविसे ।
तेसं मूलं गवेसिस्सं, छेच्छं[8] रागं सबन्धनं ॥

४८ इदं वत्वान हारितो, इसि सच्चपरक्कमो ।
कामरागं विराजेत्वा, ब्रह्मलोकूपगो अहू ति ॥

---

४३२. पदकुसलमाणवजातकं[9] (६)

४९ बहुस्सुतं चित्तकथिं[10], गङ्गा वहति पाटलिं[11] ।
वुय्हमानक भद्दन्ते, एकं मे देहि[12] गाथकं ॥

५० येन सिञ्चन्ति दुक्खितं, येन सिञ्चन्ति[13] आतुरं ।
तस्स मज्झे मरिस्सामि, जातं सरणतो भयं ॥

५१ यत्थ बीजानि[14] रूहन्ति, सत्ता यत्थ पतिट्ठिता ।
सा मे सीसं निपीळेति, जातं सरणतो भयं ॥

५२. येन भत्तानि पच्चन्ति, सीतं येन विहञ्ञति ।
सो मं डहति गत्तानि, जातं सरणतो भयं ॥

---

१ अरह–सी०, रो० । २ इसि–स्या० । ३ उप्पन्नोय–स्या० । ४ तव–सी० । ५–५ नमत्थु–स्या० । ६ बहुनासि–स्या० । ७ अन्धकरणे–सी०, स्या०, रो० । ८ छेज्ज–स्या० । ९ पदमाणवकजातक–सी० । १० चित्तकथ–स्या० । ११ पाटल–सी०, रो० । १२ गाहि–रो० । १३ सिञ्चति–सी० । १४ वीजानि–स्या० ।

५३ येन भुत्तेन[1] यापेन्ति, पुथू ब्राह्मणखत्तिया ।
सो म भुत्तो ब्यापादेति[2], जात सरणतो भय ॥

५४ गिम्हान पच्छिमे मासे, वातमिच्छन्ति पण्डिता ।
सो म[3] भञ्जति[4] गत्तानि, जात सरणतो भय ॥

५५ य निस्सिता जगतिरुह, स्वाय[5] अग्गि पमुञ्चति ।
दिसा भजथ वक्कङ्गा, जात सरणतो भय ॥

५६ यमानयि सोमनस्स, मालिनि चन्दनुस्सद । B 193
सा म घरा निच्छुभति[6], जात सरणतो भय ॥

५७ येन जातेन नन्दिस्स, यस्स च भवमिच्छिस ।
सो म घरा निच्छुभति, जात सरणतो भय ॥

५८ सुणन्तु मे जानपदा, नेगमा च समागता ।
यतोदक तदादित्त, यतो खेम ततो भय ॥

५९ राजा विलुम्पते रट्ठ, ब्राह्मणो च पुरोहितो ।
अत्तगुत्ता विहरथ, जातं सरणतो भय ति ॥

४३३. लोमसकस्सपजातकं (७)

६० अस्स इन्दसमो राज, अच्चन्त अजरामरो ।
सचे त्व यञ्ञ याजेय्य, इसि लोमसकस्सप ॥

६१ ससमुद्दपरियाय, महिं सागरकुण्डल ।
न इच्छे सह निन्दाय, एव सेय्य[7] विजानहि ॥

६२ धिरत्थु त यसलाभ, धनलाभ च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन वा ॥

६३ अपि चे पत्तमादाय, अनगारो[8] परिब्बजे ।
सायेव जीविका सेय्यो[9], या चाधम्मेन एसना ॥

---

१ भत्तेन–स्या० । २ वियापादि–सी०, ब्यापादि–स्या०, ब्यापादि–रो० । ३ मे–सी०, रो। ४ भुञ्जति–सी० । ५ विहङ्गमा सोय–सी०, सोय रो० । ६ नीहरति–सी०, स्या० । ७ सेय्ह–स्या०, सय्ह–सी०, रो० । ८ अनागारो–सी०, स्या०, रो० । ९ सेय्या–रो० ।

६४ अपि चे पत्तमादाय, अनगारो परिब्बजे ।
अञ्ञ अहि सय लोके, अपि रज्जेन त वर ॥

६५. बल चन्दो बल सुरियो, बल समणब्राह्मणा ।
बल वेला समुद्दस्स, बलातिबलमित्थियो ॥

६६ यथा उग्गतप सन्त, इसि लोमसकस्सप ।
पितु अत्था[1] चन्दवती, वाजपेय्य[2] अयाजयि ॥

६७ त लोभपकत[3] कम्म, कटुक कामहेतुक ।
तस्स मूल गवेसिस्स, छेच्छ राग सबन्धन ॥

B 194 ६८ धिरत्थु कामे सुबहू पि लोके,
तपो व सेय्यो कामगुणेहि राज ।
तपो करिस्सामि पहाय कामे,
तवेव रट्ठ चन्दवती च होतू ति ॥

---

४३४. चक्कवाकजातकं (८)

६९ कासायवत्थे सकुणे वदामि,
दुवे दुवे नन्दमने[4] चरन्ते ।
क अण्डज अण्डजा मानुसेसु,
जाति पससन्ति तदिङ्घ ब्रूथ ॥

७० अम्हे मनुस्सेसु मनुस्सहिस,
अनुब्बते चक्कवाके वदन्ति ।
कल्याणभावम्हे[5] दिजेसु सम्मता,
अभिरूपा[6] विचराम अण्णवे ॥

७१ कि अण्णवे कानि फलानि भुञ्जे,
मस कुतो खादथ चक्कवाका ।
किं भोजन भुञ्जथ वो अनोमा,
बल च वण्णो च अनप्परूपा[7] ॥

---

१ अत्थाय–स्या० । २ वाचपेय्य–रो० । ३ लोभापकत–रो० । ४ नन्दिमने–सी०, रो० । ५ कल्याणभावम्ह–सी०, रो० । ६ अभीतरूपा–सी०, स्या०, रो० । ७ अनप्परूपो–सी०, स्या०, रो० ।

७२ न अ्रण्णवे सन्ति फलानि धङ्क[1],
मस कुतो खादितु चक्कवाके ।
सेवालभक्खम्ह अ्रपाणभोजना[2],
न घासहेतू पि करोम पाप ।।

७३. न मे इद रुच्चति चक्कवाक[3],
अ्रस्मि भवे[4] भोजनसन्निकासो ।
अ्रहोसि पुब्बे[5] ततो मे अ्रञ्ञथा,
इच्चेव मे विमति एत्थ जाता ।।

७४ अ्रह पि मसानि फलानि भुञ्जे, B 195
अ्रन्नानि च लोणियतेलियानि[6] ।
रस मनुस्सेसु लभामि भोत्तु,
सूरो व सङ्गाममुख विजेत्वा ।
न च मे तादिसो वण्णो, चक्कवाक यथा तव ।।

७५ अ्रसुद्धभक्खोसि खणानुपातो,
किच्छेन त लब्भति अ्रन्नपान ।
न तुस्ससी रुक्खफलेहि धङ्क,
मसानि वा यानि सुसानमज्झे ।।

७६ यो साहसेन अ्रधिगम्म भोगे,
परिभुञ्जति धङ्क खणानुपाती ।
ततो उपक्कोसति न सभावो,
उपक्कुट्ठो वण्णबल जहाति ।।

७७. अ्रप्प पि चे निब्बुति भुञ्जती[7] यदि,
अ्रसाहसेन अ्रपरूपघाती ।
बल च वण्णो च तदस्स होति,
न हि सब्बो आ्राहारमयेन वण्णो ति ।।

---

१ वङ्क–रो० । २ अवाकभोजना–सी०, रो० । ३ चक्कवाके–सी०, स्या०, चक्कवाका–रो०। ४ हवे–सी०। ५. मे पुब्बे–सी०,रो०। ६ लोणिकतेलिकानि–स्या०। ७ भुञ्जति–सी०, स्या० ।

४३५. हलिद्दिरागजातकं[1] (९)

७८ सुतितिक्खं[2] अरञ्ञम्हि, पन्तम्हि सयनासने ।
ये च गामे तितिक्खन्ति, ते उळारतरा तया ॥

७९ अरञ्ञा गाममागम्म, किंसील किंवतं अहं ।
पुरिसं तात सेवेय्यं, तं मे अक्खाहि पुच्छितो ॥

८० यो ते[3] विस्सासये[4] तात, विस्सासं च खमेय्य ते ।
सुस्सूसी च तितिक्खी च, तं भजेहि इतो गतो ॥

I 196 ८१ यस्स कायेन वाचाय, मनसा नत्थि दुक्कटं[5] ।
उरसी व पतिट्ठाय, तं भजेहि इतो गतो ॥

८२. यो च धम्मेन चरति, चरन्तो पि न मञ्ञति ।
विसुद्धकारिं सप्पञ्ञं, तं भजेहि इतो गतो ॥

८३. हलिद्दिरागं कपिचित्तं, पुरिसं रागविरागिनं ।
तादिसं तात मा सेवि, निम्मनुस्सं पि चे सिया ॥

८४. आसीविसं व कुपितं[6], मीळ्हलित्तं महापथं ।
आरका परिवज्जेहि, यानी व विसमं पथं ॥

८५. अनत्था तात वड्ढन्ति, बालं अच्चुपसेवतो ।
मास्सु बालेन संगच्छि[7], अमित्तेनेव सब्बदा ॥

८६ तं ताहं तात याचामि, करस्सु वचनं मम ।
मास्सु बालेन संगच्छि, दुक्खो बालेहि सङ्गमो ति ॥

---

४३६. समुग्गजातकं (१०)

८७. कुतो नु आगच्छथ भो तयो जना,
स्वागता[8] एथ[8] निसीदथासने ।
कच्चित्थ भोन्तो कुसलं अनामयं,
चिरस्समब्भागमनं हि वो इध ॥

---

१. हळिद्दिरागजातक–सी०, हलिद्दराग०–स्या०; हलिद्दिरगजातक–रो० । २. सूतितिक्खं–सी० । ३. तं–स्या० । ४. विस्ससते–सी० । ५. दुक्कत–सी०, रो० । ६. कुप्पितं–स्या० । ७. सगञ्छि–सी०, रो० । ८–८ स्वागत एत्थ–सी०, रो० ।

८८ अहमेव एको इध मज्ज पत्तो,
न चा पि मे दुतियो कोचि विज्जति ।
किमेव सन्धाय ते भासित इसे,
कुतो नु आगच्छथ भो तयो जना ॥

८९ तुव[1] च एको भरिया च ते पिया,
समुग्गपक्खित्तनिकिण्णमन्तरे ।
सा रक्खिता कुच्छिगता व ते सदा,
वायुस्स पुत्तेन सहा तहि रता ॥

९० सविग्गरूपो इसिना वियाकतो[2], B. 197
सो दानवो तत्थ समुग्गमुग्गिलि ।
अद्दक्खि भरिय सुचिमालधारिनि[3],
वायुस्स पुत्तेन सहा तहि रत ॥

९१ सुदिट्ठरूपमुग्गतपानुवत्तिना[4],
हीना नरा ये पमदावस[5] गता ।
यथा हवे पाणरिवेत्थ रक्खिता,
दुट्ठा मयी अञ्ञमभिप्पमोदयि[6] ॥

९२. दिवा च रत्तो च मया उपट्ठिता,
तपस्सिना जोतिरिवा वने वस ।
सा धम्ममुक्कम्म[7] अधम्ममाचरि,
अकिरियरूपो[8] पमदाहि[8] सन्थवो ॥

९३ सरीरमज्झम्हि ठितातिमञ्ञहं[9],
मय्ह अय ति असति असञ्ञत ।
सा धम्ममुक्कम्म अधम्ममाचरि,
अकिरियरूपो पमदाहि सन्थवो ॥

---

१. त्व – स्या० । २ व्याकतो – सी०, रो०, ब्याकतो – स्या० । ३ सुचिमाल-भारिनि – रो० । ४. सुदिट्ठरूपुग्गतपानुवत्तिना – सी०, स्या०, रो० । ५. पमुदावस – स्या० । ६ अञ्ञमभिप्पमोदति – सी०, स्या०, रो० । ७ धम्ममोक्कम्म – सी०, स्या०, रो० । ८–८ अक्रीयरूपो पमुदाहि – स्या० । ९ ठितातिमञ्ञिह – सी०, स्या०, रो० ।

९४ सुरक्खित मे ति कथ नु विस्ससे,
अनेकचित्तासु न हत्थि[1] रक्खणा ।
एता हि पातालपपातसन्निभा,
एत्थप्पमत्तो[2] ब्यसन[3] निगच्छति ।।

९५ तस्मा हि ते सुखिनो वीतसोका,
ये मातुगामेहि[4] चरन्ति निस्सटा ।
एत सिव उत्तममाभिपत्थयं,
न मातुगामेहि करेय्य सन्थव ति ।।

---

४३७. पूतिमंसजातकं (११)

B. 198
९६ न खो मे रुच्चति आळि, पूतिमसस्स पेक्खना ।
एतादिसा सखारस्मा, आरका परिवज्जये ।।

९७ उम्मत्तिका अय वेणी, वण्णेति पतिनो सखि ।
पज्झायि[5] पटिगच्छन्ति, आगत मेण्ड[6] मातर ।।

९८ त्व खोसि सम्म उम्मत्तो, दुम्मेधो अविचक्खणो ।
यो[7] त्व मतालय कत्वा, अकालेन विपेक्खसि ।।

९९ न अकाले विपेक्खेय्य, काले पेक्खेय्य पण्डितो ।
पूतिमसो व पज्झायि, यो अकाले विपेक्खति ।।

१०० पिय खो आळि मे होतु, पुण्णपत्त ददाहि मे ।
पति सञ्जीवितो मय्हं, एय्यासि पियपुच्छिका[8] ।।

१०१. पिय खो आळि ते होतु, पुण्णपत्तं ददामि ते ।
महता[9] परिवारेन,[10] एस्स[11] कयिराहि[11] भोजन ।।

१०२. कीदिसो तुय्ह परिवारो, येसं काहामि भोजन ।
किनामका च ते सब्बे, त[12] मे अक्खाहि पुच्छिता ।।

---

१. हेत्थ – सी०, स्या० । २. तत्थ पमत्तो – स्या० । ३ ब्यसन – सी०, रो० । ४ मातुगामाहि – रो० । ५. पज्झाति – सी०, रो० । ६ मेळ – सी०, रो० । ७ सो – स्या० । ८ पियपुच्छिता – स्या० । ९ महता च – रो० । १०. परिहारेन – स्या० । ११–११ एस कयिरासि – रो० । १२. ते – सी०, स्या०, रो० ।

१०३ मालियो चतुरक्खो च, पिङ्गियो[1] अथ जम्बुको ।
एदिसो मय्ह परिवारो, तेस कयिराहि भोजन ॥

१०४ निक्खन्ताय अगारस्मा, भण्डक पि विनस्सति ।
आरोग्य[2] आळिनो वज्ज, इधेव वसमागमा ति ॥

---

४३८. दद्दरजातकं[3] (१२)

१०५. यो ते पुत्तके अखादि[4], दिन्नभत्तो अदूसके ।
तस्मि दाठं[5] निपातेहि, मा ते मुच्चित्थ[6] जीवतो[7] ॥

१०६ आकिण्णलुद्दो पुरिसो, धातिचेल[8] व[8] मक्खितो । B 199
पदेस त न पस्सामि, यत्थ दाठ निपातये ॥

१०७ अकतञ्ञुस्स पोसस्स, निच्च विवरदस्सिनो ।
सब्ब चे पथविं दज्जा, नेव न अभिराधये[9] ॥

१०८ किन्नु सुबाहु तरमानरूपो,
पच्चागतोसि सह माणवेन ।
कि किच्चमत्थ इधमत्थि तुय्ह,
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थ ॥

१०९ यो ते सखा दद्दरो साधुरूपो,
तस्स वध परिसङ्कामि अज्ज ।
पुरिसस्स कम्मायतनानि सुत्वा,
नाह सुखि दद्दर अज्ज मञ्ञे ॥

११० कानिस्स कम्मायतनानि अस्सु,
पुरिसस्स वुत्तिसमोधानताय[10] ।
क वा पटिञ्ञ पुरिसस्स सुत्वा,
परिसङ्कसि दद्दर माणवेन ॥

---

१ पिङ्गलो–सी० । २ अरोग–स्या० । ३ तित्तिरजातक–सी०, रो० । ४ अक्खादि–स्या० । ५ दाठा–स्या० । ६ मुञ्जित्थ–स्या० । ७ जीवको–स्या० । ८–८ धातिचोलव–स्या० । ९ अभिधारये–सी० । १० वत्तिसमोधानताय–रो० ।

१११ चिण्णा कलिङ्गा चरिता वणिज्जा,
वेत्ताचरो[1] सङ्कुपथो पि चिण्णो ।
नटेहि चिण्ण सह वाकुरेहि[2],
दण्डेन[3] युद्ध पि समज्जमज्झे ।।

११२. बद्धा[4] कुलीका[5] मितमाळहकेन,
अक्खा जिता सयमो अब्भतीतो ।
अब्बाहित[6] पुब्बक[7] अड्ढरत्त,
हत्था दड्ढा पिण्डपटिग्गहेन ।।

B 200 ११३. तानिस्स कम्मायतनानि अस्सु[8],
पुरिसस्स वुत्तिसमोधानताय ।
यथा अय दिस्सति लोमपिण्डो,
गावो हता किं पन दद्दरस्सा ति ।।

नवकनिपात निट्ठित ।

तस्सुद्दानं

वरगिज्झ समज्जन[9] हसवरो,
निधिसव्हय हारित पाटलिको ।
अजरामर धङ्क तितिक्ख कुतो,
अथ द्वादस पेक्खन दद्दरिभी ति ।।

—:o—

१ वेत्ताचारो–सी०, स्या०, रो० । २ वाकरेहि–रो० । ३ दण्डेहि–रो० । ४ बन्धा–स्या० । ५ कुलिङ्का–सी०, रो० । ६ अप्पहित–सी०, स्या०, अब्बूहित–रो० । ७. पुप्फकं–सी०, स्या०, रो० । ८ अस्सु–रो० । ९ समज्जन–स्या० ।

१०. दसकनिपातो

४३९. चतुद्वारजातकं (१)

१ चतुद्वारमिद नगर, आयस दळ्हपाकार[1] । B 201
ओरुद्धपटिरुद्धोस्मि, कि पाप पकत मया ॥

२ सब्बे अपिहिता द्वारा, ओरुद्धोस्मि यथा दिजो ।
किमाधिकरण यक्ख, चक्काभिनिहतो अह ॥

३ लद्धा सतसहस्सानि, अतिरेकानि वीसति ।
अनुकम्पकान ञातीन, वचन सम्म नाकरि ॥

४ लङ्घि समुद्द पक्खन्दि, सागर अप्पसिद्धिक[2] ।
चतुब्भि अट्ठज्झगमा, अट्ठाहि पि च सोळस ॥

५ सोळसाहि च बात्तिस, अत्रिच्छ[3] चक्कमासदो ।
इच्छाहतस्स पोसस्स, चक्क भमति मत्थके ॥

६ उपरिविसाला[4] दुप्पूरा[4], इच्छा विसटगामिनी[5] ।
ये च त अनुगिज्झन्ति, ते होन्ति चक्कधारिनो ॥

७ बहुभण्ड[6] अवहाय[7], मग्ग अप्पटिवेक्खिय ।
येस चेत असङ्खात, ते होन्ति चक्कधारिनो ॥

८ कम्म समेक्खे विपुल च भोग,
इच्छ न सेवेय्य अनत्थसहित ।
करेय्य वाक्य अनुकम्पकान,
त तादिस नातिवत्तेय्य चक्क ॥

९ कीवचिर[8] नु[8] मे यक्ख, चक्क सिरसि ठस्सति ।
कति वस्ससहस्सानि, त मे अक्खाहि पुच्छितो ॥

---

१ दळ्हतोरण–स्या० । २ अप्पसिद्धिय–स्या० । ३ अत्रिच्छा–रो० । ४–४ उपरिविसाल दुप्पूर–सी०, स्या० । ५ विसरगामिनि–सी०, रो० , ० गामिन–स्या० । ६ बहुभण्ड–सी०, रो० । ७ अपहाय–सी० । ८–८. कीवचिरन्नु–स्या० ।

१० अतिसरो पच्चसरो[1], मित्तविन्द सुणोहि मे ।
चक्क ते सिरसि[2] माविद्ध, न त जीव पमोक्खसी ति ।।

---

४४०. कण्हजातकं (२)

B 202 ११ कण्हो वताय पुरिसो, कण्ह भुञ्जति भोजन ।
कण्हे भूमिपदेसस्मि[3], न मय्ह मनसो पियो ।।

१२ न कण्हो तचसा होति, अन्तोसारो हि ब्राह्मणो ।
यस्मि पापानि कम्मानि, स वे कण्हो सुजम्पति ।।

१३ एतस्मि ते सुलपिते, पतिरूपे[4] सुभासिते ।
वर ब्राह्मण ते दम्मि, य किञ्चि मनसिच्छसि ।।

१४ वरञ्चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
सुनिक्कोध सुनिद्दोस, निल्लोभ वुत्तिमत्तनो ।
निस्नेहमभिकङ्खामि, एते मे चतुरो वरे ।।

१५ कि नु कोधे[5] वा[5] दोसे वा, लोभे स्नेहे च[6] ब्राह्मण ।
आदीनव त्व[7] पस्ससि[7], त मे अक्खाहि पुच्छितो ।।

१६ अप्पो हुत्वा बहु होति, वड्ढते सो अखन्तिजो ।
आसङ्गी बहुपायासो, तस्मा कोध न रोचये ।।

१७ दुट्ठस्स फरुसा[8] वाचा, परामासो अनन्तरा ।
ततो पाणि ततो दण्डो, सत्थस्स परमा गति ।
दोसो कोधसमुट्ठानो, तस्मा दोस न रोचये ।।

१८ आलोपसाहसाकारा[9], निकती[10] वञ्चनानि च ।
दिस्सन्ति लोभधम्मेसु, तस्मा लोभ न रोचये ।।

१९ स्नेहसङ्गथिता[11] गन्था, सेन्ति मनोमया पुथू ।
ते भुस उपतापेन्ति, तस्मा स्नेह न रोचये ।।

---

१ अच्चसरो–सी०, स्या०, रो० । २ सिरस्मि–स्या० । ३ भूमिप्पदेसस्मि–स्या० । ४ पटिरूपे–स्या० । ५–५ कोधेव–सी०, रो० । ६ व–स्या० । ७–७ सम्मससि–सी०, स्या०, सम्पस्ससि–रो० । ८ पठमा–रो० । ९ सहसाकारा–सी०, रो० । १०. निकति–स्या० । ११. स्नेहसङ्गन्थिता–स्या० ।

२० एतस्मि ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वर ब्राह्मण ते दम्मि, य किञ्चि मनसिच्छसि ।।

२१ वरञ्चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
अरञ्ञे मे विहरतो, निच्च एकविहारिनो ।
आबाधा मा[1] उप्पज्जेय्यु, अन्तरायकरा भुसा ।।

२२ एतस्मि ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते । B 203
वर ब्राह्मण ते दम्मि, य किञ्चि मनसिच्छसि ।।

२३ वरञ्चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
न मनो वा सरीर वा, म-कते[2] सक्क कस्सचि ।
कदाचि उपहञ्ञेथ, एत सक्क वर वरे ति ।।

---

४४१. चतुपोसथियजातकं[3] (३)

२४ यो कोपनेय्ये न करोति कोप,
न कुज्झति सप्पुरिसो कदाचि ।
कुद्धो पि सो नाविकरोति कोप,
त वे नर समणमाहु लोके ।।

२५ ऊनूदरो[4] यो सहते जिघच्छ,
दन्तो तपस्सी मितपानभोजनो ।
आहारहेतु न करोति पाप,
त वे नर समणमाहु लोके ।।

२६. खिड्ड रति विप्पजहित्वान[5] सब्ब,
न चालिक भाससि किञ्चि लोके ।
विभूसट्ठाना[6] विरतो मेथुनस्मा,
त वे नरं समणमाहु लोके ।।

२७ परिग्गह लोभधम्म च सब्बं,
यो वे परिञ्ञाय परिच्चजेति ।

---

१ न–स्या०, रो० । २ ०कुते–स्या० । ३ चतुपोसथिक०–सी०, चतुपोसथ०–स्या० । ४ ओनोदरो–स्या० । ५ विप्पजहेत्व–सी० । ६ विभूसनट्ठाना–सी०, स्या० ।

दन्त ठितत्त अमम निरास,
त वे नर समणमाहु लोके ॥

२८ 'पुच्छाम कत्तारमनोमपञ्ञ[1],
कथासु[2] नो विग्गहो अत्थि जातो ।
छिन्दज्ज कङ्ख विचिकिच्छितानि,
तदज्ज[3] कङ्ख वितरेमु सब्बे ॥

B. 204 २९ ये पण्डिता अत्थदसा[4] भवन्ति,
भासन्ति ते योनिसो तत्थ काले ।
कथ नु कथान अभासितान,
अत्थ नयेय्यु कुसला जनिन्दा ॥

३० कथ हवे भासति नागराजा,
गरुळो[5] पन वेनतेय्यो किमाह[5] ।
गन्धब्बराजा पन कि वदेसि[6],
कथ पन कुरून राजसेट्ठो ॥

३१ खन्ति हवे भासति नागराजा,
अप्पाहार गरुळो वेनतेय्यो ।
गन्धब्बराजा रतिविप्पहान,
अकिञ्चन कुरून राजसेट्ठो ॥

३२ सब्बानि एतानि सुभासितानि,
न हेत्थ दुब्भासितमत्थि किञ्चि ।
यस्मि च एतानि पतिट्ठितानि,
अरा व नाभ्या[7] सुसमोहितानि ।
चतुब्भि धम्मेहि समङ्गिभूत,
तं वे नर समणमाहु लोके ॥

३३. तुव हि[8] सेट्ठो त्वमनुत्तरोसि,
त्व धम्मगू धम्मविदू सुमेधो ।

१ ०मनोमपञ्ञ–स्या० । २ गाथासु–सी० । ३ तयज्ज–सी० । ४ अत्थदस्सा–सी० । ५–५. कथ पन गरुळो वेनतेय्यो–सी० । ६ वदेति–सी० । ७ नब्भा–स्या० । ८ नु–सी०, रो० ।

पञ्ञाय पञ्ह समधिग्गहेत्वा[1],
अच्छेच्छि[2] धीरो विचिकिच्छितानि ।
अच्छेच्छि कङ्ख विचिकिच्छितानि,
चुन्दो[3] यथा नागदन्तं खरेन ॥

३४ नीलुप्पलाभ विमल अनग्घ,
वत्थ इद[4] धूमसमानवण्ण ।
पञ्हस्स वेय्याकरणेन तुट्ठो,
ददामि ते धम्मपूजाय धीर ॥

३५ सुवण्णमाल सतपत्तफुल्लित[5], B 205
सकेसर रत्नसहस्समण्डित[6] ।
पञ्हस्स वेय्याकरणेन तुट्ठो,
ददामि ते धम्मपूजाय धीर ॥

३६ मणि अनग्घ रुचिर पभस्सर,
कण्ठावसत्तं मणिभूसित मे ।
पञ्हस्स वेय्याकरणेन तुट्ठो,
ददामि ते धम्मपूजाय धीर ॥

३७ गव सहस्सं उसभ च नाग,
आजञ्ञयुत्ते च रथे दस इमे ।
पञ्हस्स वेय्याकरणेन तुट्ठो,
ददामि ते गामवरानि सोळस ॥

३८ सारिपुत्तो तदा नागो, सुपण्णो पन कोलितो ।
गन्धब्बराजा अनुरुद्धो, राजा आनन्द पण्डितो ।
विधुरो बोधिसत्तो च[7], एव धारेथ जातक ति ॥

---

१ समविग्गहेत्वा–स्या० । २ अच्छेज्जि–स्या० । ३ छिन्दे–स्या० । ४ इम-सी० । ५ सतपत्तफुल्ल–सी० । ६ रतनसहस्समण्डित–सी० । ७ व–स्या० ।

४४२. सङ्खजातकं (४)

३९ बहुस्सुतो सुतधम्मोसि सङ्ख,
दिट्ठा तया समणब्राह्मणा च ।
अथक्खणे दस्सयसे विलाप,
अञ्ञो नु को ते पटिमन्तको मया ।।

४० सुब्भू[1] सुभा सुप्पटिमुक्ककम्बु[2],
पग्गय्ह सोवण्णमयाय पातिया[3] ।
भुञ्जस्सु भत्त इति म वदेति,
सद्धावित्ता[4] तमह नो ति ब्रूमि ।।

B 206 ४१ एतादिस ब्राह्मण दिस्वान[5] यक्ख,
पुच्छेय्य पोसो सुखमासिसानो[6] ।
उट्ठेहि नं[7] पञ्जलिकाभिपुच्छ,
देवी नुसि त्व उद मानुसी नु ।।

४२ य त्व सुखेनाभिसमेक्खसे म,
भुञ्जस्सु भत्त इति म वदेसि ।
पुच्छामि त नारि महानुभावे,
देवी नुसि त्व उद मानुसी नु ।।

४३ देवी अह सङ्ख महानुभावा,
इधागता सागरवारिमज्झे ।
अनुकम्पिका नो च पदुट्ठचित्ता,
तवेव[8] अत्थाय इधागतास्मि[9] ।।

४४. इधन्नपान सयनासन च,
यानानि नानाविविधानि सङ्ख ।
सब्बस्स त्याह पटिपादयामि,
यं किञ्चि तुय्हं मनसाभिपत्थित ।।

---

१ सुब्भा-स्या० । २ सुप्पटिमुत्तकम्बु-सी०, सुप्पटिमुक्ककम्बू-स्या० । ३ पाटिया-स्या० । ४ सद्धाचित्ता-सी०, रो० । ५ दिस्व-सी० । ६ सुखमाससानो-स्या० । ७ त-सी० । ८ तमेव-सी० । ९ इधागतोस्मि-सी० ।

४५ य किञ्चि यिट्ठ च[1] हुत च[1] मय्ह,
सब्बस्स नो इस्सरा त्व सुगत्ते ।
सुसोणि[2] सुब्भसु[3] सुविलग्गमज्झे[4],
किस्स मे कम्मस्स अय विपाको ।।

४६ घम्मे पथे ब्राह्मण एकभिक्खु,
उग्घट्टपाद[5] तसित किलन्त ।
पटिपादयी सङ्ख उपाहनानि[6],
सा दक्खिणा कामदुहा तवज्ज ।।

४७ सा होतु नावा फलकूपपन्ना, B 207
अनवस्सुता एरकवातयुत्ता ।
अञ्ञस्स यानस्स न[7] हेत्थ[7] भूमि,
अज्जेव म मोळिनि[8] पापयस्सु ।।

४८ सा तत्थ[9] वित्ता[10] सुमना पतीता,
नाव सुचित्त अभिनिम्मिनित्वा ।
आदाय सङ्ख पुरिसेन सद्धि,
उपानयी नगर साधुरम्म ति ।।

---

४४३. चूळबोधिजातकं[11] (५)

४९ यो ते इम विसालक्खि, पिय सम्हितभासिनि[12] ।
आदाय बला गच्छेय्य, कि नु कयिरासि ब्राह्मण ।।

५० उप्पज्जे[13] मे न मुच्चेय्य[14], न मे मुच्चेय्य जीवतो ।
रज व विपुला वुट्ठि, खिप्पमेव निवारये ।।

५१ य नु पुब्बे विकत्थित्थो[15], बलम्हि व अपस्सितो ।
स्वज्ज[16] तुण्हिकतो[17] दानि, सङ्घाटि सिब्बमच्छसि ।।

१–१ व हुत व–सी० । २ सुस्सोणि–सी०, स्या० । ३ सुब्भ–सी०, सुब्भा–स्या०। ४ सुविलाकमज्झे–स्या० । ५ उस्सट्ठपाद–स्या०। ६ उपाहनाहि–सी०, रो० । ७–७ नहत्थि–रो०। ८ मोलिनि–सी०, स्या०। ९ तुत्थ–स्या० । १० चित्ता–स्या०। ११ चुल्लबोधिजातक–सी०, स्या० । १२ सम्मिल्लभासिनि–सी०, रो०, सम्मिल्लहासिनि–स्या० । १३ उप्पज्ज–सी०, रो० । १४ मञ्चय्य–स्या० । १५ विकत्थितो–सी०, स्या० । १६ स्वाज्ज–स्या० । १७ तुण्हीकतो–सी० , तुण्हिक्खको–रो० ।

५२ उप्पज्जि मे न मुच्चित्थ, न मे मुच्चित्थ जीवतो।
रज व विपुला वुट्ठि, खिप्पमेव निवारयि॥

५३ कि ते उप्पज्जि नो मुच्चि, कि ते न मुच्चि जीवतो।
रज व विपुला वुट्ठि, कतम त्व निवारयि॥

५४ यम्हि जाते न पस्सति, अजाते साधु पस्सति।
सो मे उप्पज्जि नो मुच्चि, कोधो दुम्मेधगोचरो॥

५५ येन जातेन नन्दन्ति, अमित्ता दुक्खमेसिनो।
सो मे उप्पज्जि नो मुच्चि, कोधो दुम्मेधगोचरो॥

B 208 ५६ यस्मि च जायमानम्हि[1], सदत्थ नावबुज्झति।
सो मे उप्पज्जि नो मुच्चि, कोधो दुम्मेधगोचरो॥

५७ येनाभिभूतो कुसल जहाति,
परक्करे विपुल चा पि अत्थ।
स भीमसेनो बलवा पमद्दी[2],
कोधो महाराज न मे अमुच्चथ॥

५८ कट्ठस्मि मत्थमानस्मि[3], पावको नाम जायति।
तमेव कट्ठ डहति, यस्मा सो जायते गिनि॥

५९ एव मन्दस्स पोसस्स, बालस्स अविजानतो।
सारम्भा जायते कोधो, सो पि तेनेव डय्हति॥

६० अग्गी व तिणकट्ठस्मि, कोधो यस्स पवड्ढति।
निहीयति तस्स यसो, काळपक्खे व चन्दिमा॥

६१ अनेधो[4] धूमकेतू व, कोधो यस्सूपसम्मति।
आपूरति तस्स यसो, सुक्कपक्खे व चन्दिमा ति॥

---

४४४. कण्हदीपायनजातकं[5] (६)

६२ सत्ताहमेवाहं पसन्नचित्तो,
पुञ्ञत्थिको आचरिं[6] ब्रह्मचरिय।

---

१ जायमानस्मि—सी०, स्या०। २ पमद्दि—स्या०। ३ मन्थमानस्मि—रो०। ४ अनिन्धो—सी०, अनिन्दो—स्या०। ५ मण्डब्यजातक—स्या०। ६ अचरिं—सी०, रो०, आचरि—स्या०।

अथापर य चरित ममेद[1],
वस्सानि पञ्ञास समाधिकानि ।।
अकामको वा पि[2] अह चरामि,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ।
हत विस जीवतु यञ्ञदत्तो ।।

६३ यस्मा दान नाभिनन्दि कदाचि , B 209
दिस्वानह[3] अतिथि वासकाले ।
न चा पि मे अप्पियत अवेदु,
बहुस्सुता समणब्राह्मणा[4] च ।।
अकामको वा पि अह ददामि,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ।
हत विस जीवतु यञ्ञदत्तो ।।

६४ आसीविसो तात पहूततेजो,
यो त अदसी[5] सचरा[6] उदिच्च[7] ।
तस्मि च मे अप्पियताय अज्ज,
पितरि च ते नत्थि कोचि विसेसो ।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु,
हत विस जीवतु यञ्ञदत्तो ।।

६५ सन्ता दन्तायेव[8] परिब्बजन्ति,
अञ्ञत्र कण्हा अनकामरूपा[9] ।
दीपायन किस्स जिगुच्छमानो,
अकामको चरसि ब्रह्मचरिय ।।

६६ सद्धाय निक्खम्म पुन[10] निवत्तो,
सो एळमूगो[11] व बालो[11] वताय ।

१ ममइद–स्या०, ममायिद–रो० । २ हि–रो० । ३ दिस्वानाह–सी० । ४ समणाब्राह्मणा–सी० । ५ अडसी–स्या० । ६ बिलरा–सी०, विळारा–स्या०, पतरा–रो० । ७ उद्धच्च–स्या० । ८ दन्ताये च–स्या० । ९ नत्थाकामरूपा–म० । १०. पुन–स्या० । ११–११ एळमूगो चपलो–स्या० ।

एतस्स वादस्स जिगुच्छमानो,
अकामको चरामि ब्रह्मचरियं ।
विञ्ञुप्पसत्थं च सतं च ठानं,
एवम्पहं पुञ्ञकरो भवामि ॥

B 210 ६७ समणे तुवं ब्राह्मणे अद्धिके च,
सन्तप्पयासि अन्नपानेन भिक्खं ।
ओपानभूतं व घरं तव यिदं,
अन्नेन पानेन उपेतरूपं ।
अथ किस्स वादस्स जिगुच्छमानो,
अकामको दानमिमं ददासि ॥

६८ पितरो च मे आसु[1] पितामहा च,
सद्धा अहु[2] दानपती वदञ्ञू ।
तं कुल्लवत्तं[3] अनुवत्तमानो,
माहं कुले अन्तिमगन्धनो[4] अहुं ।
एतस्स वादस्स जिगुच्छमानो,
अकामको दानमिमं ददामि ॥

६९ दहरिं कुमारिं असमत्थपञ्ञं,
यं तानयिं ञातिकुला सुगत्ते ।
न चा पि मे अप्पियतं अवेदि,
अञ्ञत्र कामा परिचारयन्ता[5] ।
अथ केन वण्णेन मया ते[6] भोति,
संवासधम्मो अहु एवरूपो ॥

७० आरा दूरे नयिध कदाचि अत्थि,
परम्परा नाम कुले इमस्मिं ।
तं कुल्लवत्तं अनुवत्तमाना,
माहं कुले अन्तिमगन्धिनी अहुं ।

---

१ आसु–स्या०। २ अहू–सी०, अहु–स्या०। ३ कूलवत्त–स्या०। ४ अन्तिमगन्धिनी–सी०, ०गन्धिनो–स्या०, रो०। ५ परिचारयन्ती–सी०, रो०। ६ हि–स्या०।

एतस्स वादस्स जिगुच्छमाना,
अकामिका पद्धचराम्हि[1] तुय्ह ॥

७१ मण्डब्य भासि[2] यमभासनेय्य[2], B. 211
त खम्यत पुत्तकहेतु[3] मज्ज[3] ।
पुत्तपेमा न इध परत्थि किञ्चि,
सो नो अय जीवति यञ्ञदत्तो ति ॥

४४५. निग्रोधजातकं (७)

७२ न वाहमेत[4] जानामि, को वाय कस्स वा[5] ति वा ।
यथा साखो चरि[6] एव, निग्रोध किन्ति मञ्ञसि ॥

७३ ततो गलविनीतेन, पुरिसा नीहरिसु म ।
दत्वा मुखपहारानि[7], साखस्स वचनकरा ॥

७४. एतादिस दुम्मतिना, अकतञ्ञुन[8] दुब्भिना ।
कतं अनरिय साखेन, सखिना ते जनाधिप ॥

७५. न वाहमेत जानामि, न पि मे कोचि ससति ।
य मे त्व सम्म अक्खासि, साखेन कारणं[9] कत ॥

७६. सखीन साजीवकरो[10], मम साखस्स चूभय ।
त्व नोसिस्सरिय दाता, मनुस्सेसु महन्तत[11] ।
तयामा[12] लब्भिता[13] इद्धी, एत्थ मे नत्थि ससयो ॥

७७ यथा पि बीजमग्गिम्हि[14], डय्हति न विरूहति ।
एवं कत असप्पुरिसे, नस्सति न विरूहति ॥

७८ कतञ्ञुम्हि च पोसम्हि, सीलवन्ते अरियवुत्तिने ।
सुखेत्ते विय बीजानि, कत तम्हि न नस्सति ॥

---

१ बद्धचरास्मि – सी०, पट्ठचरामि – स्या० । २–२ भासिस्स अभासनेय्य – सी०, स्या०, रो० । ३–३ पुत्तहेतु ममज्ज – सी०, स्या० । ४ चाहमेत – सी० । ५ चा – सी० । ६ वदी – सी० रो०, वदि – स्या० । ७ मुखप्पहासानि – स्या० । ८ अकतञ्ञून – सी०, अकतञ्ञेन – स्या० । ९ कड्ढन – सी०, स्या० । १० साजीवङ्करो – स्या० । ११. महग्गत – स्या० । १२ तुय्हम्हा – स्या०, तयम्हा – सी० । १३ लभिता – सी० । १४ बीज अग्गिस्मि – सी०, वीज अग्गिस्मि – स्या० ।

७९ इम[1] जम्म नेकतिक, असप्पुरिसचिन्तक ।
हनन्तु साख सत्तीहि[2], नास्स इच्छामि जीवित ॥

B. 212
८० खम[3] तस्स[3] महाराज, पाणा न[4] पटिआनया[4] ।
खम देव असप्पुरिसस्स, नास्स इच्छामह वध ॥

८१ निग्रोधमेव सेवेय्य, न साखमुपसवसे ।
निग्रोधस्मि मत सेय्यो, य चे साखस्मि[5] जीवित ति ॥

---

४४६. तक्कलजातकं (८)

८२ न तक्कला सन्ति न आलुवानि[6],
न बिळालियो न कळम्बानि तात ।
एको अरञ्ञम्हि सुसानमज्झे,
किमत्थिको तात खणासि कासु ॥

८३ पितामहो तात सुदुब्बलो ते,
अनेकब्याधीहि दुखेन[7] फुट्ठो ।
तमज्जहं निखणिस्सामि[8] सोब्भे,
न हिस्स त जीवित रोचयामि ॥

८४ सङ्कप्पमेत पटिलद्ध पापक[9],
अच्चाहित कम्म[10] करोसि लुद्द ।
मया पि तात पटिलच्छसे तुव,
एतादिस कम्म जरूपनीतो ।
तं कुल्लवत्त[11] अनुवत्तमानो,
अह पि त निखणिस्सामि सोब्भे ॥

८५ फरुसाहि वाचाहि पकुब्बमानो,
आसज्ज म त्व वदसे कुमार ।

---

१. इमञ्च–स्या० । २ सत्थीहि–सी० । ३–३ खम्यतस्स–सी० । ४–४ दुप्पटिआनया–सी०, स्या०, रो० । ५ साखस्मि–सी० । ६ आलुपानि–सी०, स्या०, रो० । ७ दुक्खेहि–स्या० । ८ निक्खणिस्सामि–स्या० । ९ पाप–सी० । १० कम्म–स्या० । ११. कूलवत्त–स्या० ।

पुत्तो मम ओरसको समानो,
अहितानुकम्पी मम[1] त्वसि पुत्त ।।

८६ न ताह[2] तात अहितानुकम्पी, B 213
हितानुकम्पी ते अह[3] पि[3] तात ।
पाप च त कम्म पकुब्बमान,
अरहामि नो वारयितु ततो[4] ।।

८७ यो मातर वा पितर सविट्ठ[5],
अदूसके हिसति पापधम्मो ।
कायस्स भेदा अभिसम्पराय,
असंसय सो निरय उपेति[6] ।।

८८ यो मातर वा पितर सविट्ठ,
अन्नेन पानेन उपट्ठहाति ।
कायस्स भेदा अभिसम्पराय,
असंसय सो सुगति उपेति ।।

८९ न मे त्व पुत्त अहितानुकम्पी,
हितानुकम्पी मे त्वसि पुत्त ।
अह च त[7] मातरा वुच्चमानो,
एतादिस कम्म करोमि लुद्द ।।

९० या ते सा भरिया अनरियरूपा,
माता ममेसा सकिया जनेत्ति ।
निद्धापये[8] त च[9] सका अगारा,
अञ्ञ पि ते सा दुखमावहेय्य[10] ।।

९१ या ते सा भरिया अनरियरूपा,
माता ममेसा सकिया जनेत्ति ।

---

१ मे–सी०, स्या० । २ त्याहं–स्या० । ३–३ अहम्हि–स्या० । ४ ततो हि–स्या० । ५ वसिट्ठ–सी०, रो० । ६ परेति–रो० । ७ ते–स्या० । ८ निद्धामसे–सी०, रो० । ९ सी० पोत्थके नत्थि । १० दुक्खमावहेय्य–सी० ।

दन्ता करेणू[1] व[1] वसूपनीता,
सा पापधम्मा पुनरावजातू ति ॥

४४७. महाधम्मपालजातकं (९)

B. 214

९२ किं ते वत किं पन ब्रह्मचरियं,
किस्स सुचिण्णस्स अयं विपाको ।
अक्खाहि मे ब्राह्मण एतमत्थं,
कस्मा नु[2] तुम्हं दहरा न मिय्यरे[3] ॥

९३ धम्मं चराम न मुसा भणाम,
पापानि कम्मानि परिवज्जयाम[4] ।
अनरियं परिवज्जेमु[5] सब्बं,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९४. सुणोम धम्मं असतं सतं च,
न चा पि धम्मं असतं रोचयाम ।
हित्वा असन्ते न जहाम सन्ते,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९५. पुब्बे व दाना सुमना भवाम,
ददम्पि वे[6] अत्तमना भवाम ।
दत्वा पि वे नानुतप्पाम[7] पच्छा,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९६ समणे मयं ब्राह्मणे अद्धिके च,
वनिब्बके याचनके दलिद्दे ।
अन्नेन पानेन अभितप्पयाम,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९७. मयं च भरियं नातिक्कमाम,
अम्हे[8] च भरिया[8] नातिक्कमन्ति ।

१–१ कणेरूव–सी० । २ हि–सी० । ३ मीयरे–सी०, रो० । ४ विवज्जयाम–सी०, स्या०, रो० । ५ परिवज्जेम–स्या० । ६ चे–सी० । ७. नानुतपाम–स्या० । ८–८. भरिया पि अम्हे–स्या० ।

अञ्ञत्र ताहि ब्रह्मचरियं चराम,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९८ पाणातिपाता विरमाम सब्बे, B 215
लोके अदिन्नं परिवज्जयाम ।
अमज्जपा नो पि मुसा भणाम,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९९ एतासु वे जायरे सुत्तमासु,
मेधाविनो होन्ति पहूतपञ्ञा[1] ।
बहुस्सुता वेदगुनो[2] च होन्ति,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

१०० माता पिता[3] च[3] भगिनी भातरो च,
पुत्ता च दारा च मयं च सब्बे ।
धम्मं चराम परलोकहेतु,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

१०१. दासा च दास्यो[4] अनुजीविनो च,
परिचारका कम्मकरा च सब्बे ।
धम्मं चरन्ति परलोकहेतु,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

१०२ धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं,
धम्मो सुचिण्णो सुखमावहाति ।
एसानिसंसो धम्मे सुचिण्णे,
न दुग्गतिं गच्छति धम्मचारी ॥

१०३ धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं,
छत्तं महन्तं विय वस्सकाले ।
धम्मेन गुत्तो मम धम्मपालो,
अञ्ञस्स अट्ठीनि सुखी कुमारो ति ॥

---

१ बहूतपञ्ञा – स्या० । २ वेदगुना – स्या० । ३–३ पितरो – स्या० । ४ दस्सो – सी०, रो०, दासी – स्या० ।

४४८. कुक्कुटजातकं (१०)

B 216 १०४ नास्मसे कतपापम्हि, नास्मसे अलिकवादिने ।
नास्मसे[1] अत्तत्थपञ्ञम्हि[1], अतिसन्ते पि नास्मसे ।।

१०५ भवन्ति हेके पुरिसा, गोपिपासिकजातिका[2] ।
घसन्ति मञ्ञे मित्तानि, वाचाय न च कम्मुना ।।

१०६ सुक्खञ्जलिपग्गहिता, वाचाय पलिगुण्ठिता[3] ।
मनुस्सफेग्गू नासीदे[4], यस्मि नत्थि कतञ्ञुता ।।

१०७ न हि अञ्ञञ्ञचित्तान[5], इत्थीन पुरिसान वा ।
नानाविकत्वा[6] संसग्ग, तादिस पि च[7] नास्मसे[7] ।।

१०८ अनरियकम्ममोक्कन्त, अथेत[8] सब्बघातिन ।
निसित व पटिच्छन्न, तादिस पि च नास्मसे ।।

१०९ मित्तरूपेनिधेकच्चे[9], साखल्येन[10] अचेतसा ।
विविधेहि उपायन्ति[11], तादिस पि च नास्मसे ।।

११० आमिस वा धन वा पि, यत्थ पस्सति तादिसो ।
दुब्भि[12] करोति दुम्मेधो, त च हन्त्वान[13] गच्छति ।।

१११ मित्तरूपेन बहवो, छन्ना सेवन्ति सत्तवो ।
जहे कापुरिसे हेते, कुक्कुटो विय सेनक ।।

११२ यो च उप्पतित अत्थ, न[14] खिप्पमनुबुज्झति[14] ।
अमित्तवसमन्वेति, पच्छा च[15] अनुतप्पति ।।

११३ यो च उप्पतित अत्थ, खिप्पमेव निबोधति ।
मुच्चते सत्तुसम्बाधा, कुक्कुटो विय सेनका ।

१–१ नास्म सत्तट्ठपञ्ञम्हि–सी० । २ गोपिपासकजातिका–सी०, रो० । ३ पळिगुण्ठिता–सी० । ४ नासिदे–स्या० । ५ अञ्ञोञ्ञचित्तान–स्या० । ६ नानावकत्वा–सी०, रो० । ७–७ न विस्ससे–स्या०, नास्मसे–सी० । ८ अत्थेन–सी०, अत्थेत–स्या०, रो० । ९ मित्तवसेनिधेकच्चे–स्या० । १० साखल्लेन–सी० । ११ उपायेहि–सी० । १२ दुब्भि–सी० । १३ झत्वान–सी०, रो० । १४–१४ खिप्पमेव न बुज्झति–स्या० । १५ व–स्या० ।

११४ त तादिस कूटमिवोड्डित वने,
अधम्मिक निच्चविधसकारिन ।
आरा विवज्जेय्य नरो विचक्खणो,
सेन यथा कुक्कुटो वसकानने ति ।।

४४९. मट्ठकुण्डलीजातकं (११)

११५ अलङ्कतो मट्ठकुण्डली[1], B.217
मालधारी[2] हरिचन्दनुस्सदो ।
बाहा पग्गय्ह कन्दसि,
वनमज्झे कि दुक्खितो तुव ।।

११६ सोवण्णमयो पभस्सरो,
उप्पन्नो रथपञ्जरो मम ।
तस्स चक्कयुग न विन्दामि,
तेन दुक्खेन जहामि जीवित ।।

११७ सोवण्णमय मणीमय,
लोहमयं अथ रूपियामय[3] ।
पावद रथ करिस्सामि[4] ते,
चक्कयुग पटिपादयामि[5] त ।।

११८ सो[6] माणवो तस्स पावदि,
चन्दिमसुरिया[7] उभयेत्थ[8] भातरो ।
सोवण्णमयो रथो मम,
तेन चक्कयुगेन सोभति ।।

११९. बालो खो त्वसि माणव,
यो त्व पत्थयसे[9] अपत्थिय[10] ।
मञ्ञामि तुव मरिस्ससि,
न हि त्व लच्छसि चन्दसूरिय ।।

---

१ मट्ठकुण्डली–सी०, रो०। २ मालभारी–सी०, रो०। ३ रूपियमय–स्या०। ४ कारयामि –सी०, रो०। ५ पटिलाभयामि–स्या०। ६ अथ–स्या०। ७. चन्दसूरिया–म०। ८. उभयत्थ–स्या०। ९ पत्थयसि–स्या०। ९ अपत्थय–स्या०।

१२० गमनागमन पि दिस्सति,
वण्णधातु उभयेत्थ वीथियो ।
पेतो पन नेव दिस्सति,
को नु खो कन्दत बाल्यतरो ।।

B 218 १२१ सच्च खो वदेसि माणव,
अहमेव कन्दत बाल्यतरो ।
चन्द विय दारको रुद,
पेत कालकताभिपत्थये[1] ।।

१२२ आदित्त वत म सन्त, घतसित्त व पावक ।
वारिना विय ओसिञ्च[2], सब्ब निब्बापये दर ।।

१२३ अब्बही[3] वत मे सल्लं, यमासि हदयस्सित ।
यो मे सोकपरेतस्स, पुत्तसोक अपानुदि ।।

१२४ सोह अब्बूळ्हसल्लोस्मि, वीतसोको अनाविलो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान माणवा ति ।।

---

४५०. बिलारकोसियजातकं (१२)

१२५ अपचन्ता पि दिच्छन्ति[4], सन्तो लद्धान भोजन ।
किमेव त्व पचमानो, य न दज्जा न त सम ।।

१२६. मच्छेरा च पमादा च, एव दान न दिय्यति ।
पुञ्ञ आकङ्खमानेन, देय्य होति विजानता ।।

१२७ यस्सेव भीतो न ददाति मच्छरी, तदेवाददतो भय ।
जिघच्छा च पिपासा च, यस्स भायति मच्छरी ।
तमेव बाल फुसति, अस्मि लोके परम्हि च ।।

१२८ तस्मा विनेय्य मच्छेर, दज्जा दान मलाभिभू ।
पुञ्ञानि[5] परलोकस्मि, पतिट्ठा होन्ति पाणिन ।।

---

१ कालकतभिपत्थयें–स्या० । २ ओसिञ्चि–स्या० । ३ अब्बुहि–स्या० ।
४ इञ्छिन्ति–स्या० । ५ पुञ्ञ हि–स्या० ।

१२९ दुद्ददं ददमानानं, दुक्करं कम्म कुब्बतं ।
असन्तो नानुकुब्बन्ति, सतं धम्मो दुरन्नयो ।।

१३० तस्मा सतं च असतं[1], नाना होति इतो गति ।
असन्तो निरयं यन्ति, सन्तो सग्गपरायना ।।

१३१ अप्पस्मेके[2] पवेच्छन्ति, बहुनेके[3] न दिच्छरे । B 219
अप्पस्मा दक्खिणा दिन्ना, सहस्सेन समं मिता ।।

१३२ धम्मं चरे यो पि समुञ्छकं[4] चरे,
दारं च पोसं ददमप्पकस्मिं[5] ।
सतं[6] सहस्सानं सहस्सयागिनं,
कलम्पि नाग्घन्ति तथाविधस्स ते ।।

१३३ केनेस यञ्ञो विपुलो महग्घतो[7],
समेन दिन्नस्स न अग्घमेति ।
कथं सतं[8] सहस्सानं सहस्सयागिनं,
कलम्पि नाग्घन्ति तथाविधस्स ते ।।

१३४. ददन्ति हेके विसमे निविट्ठा,
छेत्वा[9] वधित्वा अथ सोचयित्वा ।
सा दक्खिणा अस्सुमुखा सदण्डा,
समेन दिन्नस्स न अग्घमेति ।
एवं सतं सहस्सानं सहस्सयागिनं,
कलम्पि नाग्घन्ति तथाविधस्स ते ति ।।

---

४५१. चक्कवाकजातकं (१३)

१३५ वण्णवा अभिरूपोसि, घनो सञ्जातरोहितो ।
चक्कवाक सुरूपोसि, विप्पसन्नमुखिन्द्रियो ।।

---

१ असत च–सी०, स्या०, रो० । २ - अप्पम्पेके–स्या० । ३ बहुनाके–स्या० । ४ समुच्छक–स्या० । ५ दद अप्पकस्मि पि–रो० । ६. सत–स्या० । ७ महग्घनो–सी० । ८ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९ झत्वा–सी०, रो०, घत्वा–स्या० ।

१३६ पाठीन[1] पावुस मच्छ, बलज[2] मुञ्जरोहित ।
गङ्गाय[3] तीरे निसिन्नो[3], एव भुञ्जसि भोजन ।।

१३७ न वाहमेत[4] भुञ्जामि, जङ्गलानोदकानि[5] वा ।
अञ्ञत्र सेवालपणका, एत[6] मे सम्म भोजन ।।

B. 220 १३८ न वाहमेत सद्दहामि, चक्कवाकस्स भोजन ।
अह पि सम्म भुञ्जामि, गामे लोणियतेलिय[7] ।।

१३९ मनुस्सेसु कत भत्तं, सुचि[8] मसूपसेचन ।
न च मे तादिसो वण्णो, चक्कवाक यथा तुव[9] ।।

१४०. सम्पस्स अत्तनि वेर, हिसय[10] मानुसि पज ।
उत्रस्तो घससी भीतो, तेन वण्णो तवेदिसो ।।

१४१. सब्बलोकविरुद्धोसि[11], धङ्क पापेन कम्मुना ।
लद्धो पिण्डो न पीणेति, तेन वण्णो तवेदिसो ।।

१४२. अह पि सम्म भुञ्जामि, अहिस सब्बपाणिन ।
अप्पोस्सुक्को निरासङ्की[12], असोको अकुतोभयो ।।

१४३ सो करस्सु आनुभाव, वीतिवत्तस्सु सीलिय ।
अहिसाय चर[13] लोके, पियो होहिसि ममिव ।।

१४४ यो न हन्ति न घातेति, न जिनाति न जापये ।
मेत्तसो सब्बभूतेसु, वेर तस्स न केनची ति ।।

---

४५२. भूरिपञ्ञजातकं[14] (१४)

१४५. सच्च किर त्व[15] अपि[15] भूरिपञ्ञ,
या तादिसी सीरि[16] धिती[17] मती[18] च ।

---

१. पटीन–स्या० । २ वलज–सी०, बलज्ज–स्या०, वालज–रो० । ३–३. गगातीरे निसिन्नोसि–स्या० । ४ चाहमेत–सी० । ५ जङ्गलानूदकानि–स्या० । ६ अञ्ञ–स्या० । ७ लोणिकतेलिक–स्या० । ८ सुचि–सी०, स्या० । ९ भव–सी० । १० हिंसाय–स्या० । ११ सब्बलोकविरद्धोसि–सी० । १२ निरासङ्को–स्या०, रो० । १३ चर–सी०, स्या० । १४ भूरिपञ्हजातक–सी०, भूरिपञ्हाजतक–स्या० । १५–१५ त्वपि–सी०; तुवं पि–स्या० । १६ सिरी–स्या०, सिरि–सी० । १७. धिति–स्या० । १८. मुती–सी०; मति–स्या० ।

न तायतेभाववसूपनित,
यो यवक भुञ्जसि अप्पसूप ॥

१४६ सुख दुक्खेन परिपाचयन्तो,
काला काल विचिन छन्दछन्नो ।
अत्थस्स द्वारानि[1] अवापुरन्तो[2],
तेनाह तुस्सामि यवोदनेन ॥

१४७ काल च ञत्वा अभिजीहनाय, B 221
मन्तेहि अत्थ परिपाचयित्वा ।
विजम्भिस्स[3] सीहविजम्भितानि,
तायिद्धिया दक्खसि म पुना पि ॥

१४८. सुखी पि[4] हेके न करोन्ति पाप,
अवण्णससग्गभया पुनेके ।
पहू समानो विपुलत्थचिन्ती,
किंकारणा मे न करोसि दुक्खं ॥

१४९ न पण्डिता अत्तसुखस्स हेतु,
पापानि कम्मानि समाचरन्ति ।
दुक्खेन फुट्ठा खलिता पि सन्ता,
छन्दा च दोसा न जहन्ति धम्म ॥

१५०. येन केनचि वण्णेन, मुदुना दारुणेन वा ।
उद्धरे दीनमत्तान, पच्छा धम्म समाचरे ॥

१५१ यस्स रुक्खस्स छायाय, निसीदेय्य सयेय्य वा ।
न तस्स साख भञ्जेय्य, मित्तदुब्भो हि पापको ॥

१५२. यस्सा[5] पि[5] धम्म पुरिसो[6] विजञ्ञा,
ये चस्स कङ्ख विनयन्ति सन्तो ।
त हिस्स दीप च परायन च,
न तेन मेत्ति जरयेथ पञ्ञो ॥

१. मारानि–सी०। २ अपापुरन्तो–स्या०। ३ विजम्भिस–स्या०। ४. हि–सी०। ५–५ यस्स हि–सी०। ६ मनुजो–सी०।

१५३ अलसो गिही कामभोगी न साधु,
असञ्ञतो पब्बजितो न साधु।
राजा न साधु अनिसम्मकारी,
यो पण्डितो कोधनो त न साधु॥

१५४ निसम्म खत्तियो कयिरा, नानिसम्म दिसम्पति।
निसम्मकारिनो राज, यसो कित्ति च वड्ढती ति॥

---

४५३. महामङ्गलजातकं (१५)

B. 222 १५५ किसु नरो जप्पमधिच्चकाले,
क वा विज्ज कतम वा सुतान।
सो मच्चो अस्मि च[1] परम्हि लोके,
कथ करो सोत्थानेन गुत्तो॥

१५६ यस्स देवा पितरो च सब्बे,
सरीसपा[2] सब्बभूतानि चा पि।
मेत्ताय निच्च अपचितानि होन्ति,
भूतेसु वे सोत्थान तदाहु॥

१५७ यो सब्बलोकस्स निवातवुत्ति,
इत्थीपुमान सहदारकानं।
खन्ता दुरुत्तानमप्पटिकूलवादा,
अधिवासन सोत्थान तदाहु॥

१५८. यो नावजानाति सहायमित्ते[3],
सिप्पेन कुल्याहि[4] धनेन जच्चा।
रुचिपञ्ञो अत्थकाले मतीमा[5],
सहायेसु वे सोत्थान तदाहु॥

---

१. व–रो०। २ सिरिंसपा–सी०, स्या०, रो०। ३ सहायमत्ते–सी०, रो०। ४ कुल्यामि–स्या०। ५ मुतीमा–सी०, रो०।

१५९ मित्तानि वे यस्स भवन्ति सन्तो,
सविस्सत्था अविसवादकस्स ।
न मित्तदुब्भी[1] सविभागी धनेन,
मित्तेसु वे सोत्थान तदाहु ॥

१६० यस्स भरिया तुल्यवया समग्गा,
अनुब्बता धम्मकामा पजाता ।
कोलिनिया सीलवती पतिब्बता, B. 223
दारेसु वे सोत्थानं तदाहु ॥

१६१ यस्स राजा भूतपती[2] यसस्सी,
जानाति सोचेय्य[3] परक्कम च ।
अद्वेज्झता सुहदय मम ति,
राजूसु वे सोत्थान तदाहु ॥

१६२ अन्न च पान च ददाति सद्धो,
माल च गन्ध च विलेपन च ।
पसन्नचित्तो अनुमोदमानो,
सग्गेसु वे सोत्थान तदाहु ॥

१६३ यमरियधम्मेन पुनन्ति वुद्धा[4],
आराधिता समचरियाय सन्तो ।
बहुस्सुता इसयो सीलवन्तो,
अरहन्तमज्झे सोत्थान तदाहु ॥

१६४ एतानि खो सोत्थानानि लोके,
विञ्ञुप्पसत्थानि[5] सुखुद्रयानि[6] ।
तानीध सेवेथ नरो सपञ्ञो,
न हि मङ्गले किञ्चनमत्थि सच्च ति ॥

---

१ मित्तदूभी – सी० । २ भूतपति – म० । ३ सोचेय्य – स्या० । ४ वद्धा – सी०, स्या० । ५ विञ्ञूपसत्थानि – स्या० । ६ सुखिन्द्रियानि – रो० ।

४५४. घटपण्डितजातकं[1] (१६)

१६५ उट्ठेहि कण्ह किं सेसि, को अत्थो सुपनेन ते ।
यो पि तुय्हं[2] सको भाता, हदयं चक्खु[3] च[3] दक्खिणं ।
तस्स वाता बलीयन्ति[4], घटो जप्पति केसव ।।

१६६ तस्स तं वचनं सुत्वा, रोहिणेय्यस्स केसवो ।
तरमानरूपो वुट्ठासि, भातुसोकेन अट्टितो ।।

१६७ किन्नु उम्मत्तरूपो व, केवलं द्वारकं इमं ।
ससो ससो ति लपसि, को नु ते ससमाहरि ।।

B. 224 १६८ सोवण्णमयं मणीमयं, लोहमयं अथ[5] रूपियामयं[5] ।
सङ्खसिलापवाळमयं, कारयिस्सामि ते ससं ।।

१६९ सन्ति अञ्ञे पि ससका, अरञ्ञे वनगोचरा ।
ते पि ते आनयिस्सामि, कीदिसं ससमिच्छसि ।।

१७० न चाहमेते[6] इच्छामि, ये ससा पथविस्सिता[7] ।
चन्दतो ससमिच्छामि, तं मे ओहर केसव ।।

१७१ सो नून मधुरं ञाति, जीवितं विजहिस्ससि ।
अपत्थियं[8] यो पत्थयसि, चन्दतो ससमिच्छसि ।।

१७२ एवं चे कण्ह जानासि, यदञ्ञमनुसाससि ।
कस्मा पुरे मतं पुत्तं, अज्जा पि मनुसोचसि[9] ।।

१७३. यं न लब्भा मनुस्सेन, अमनुस्सेन वा पुन ।
जातो मे मा मरी[10] पुत्तो, कुतो लब्भा अलब्भियं ।।

१७४ न मन्ता मूलभेसज्जा, ओसधेहि धनेन वा ।
सक्का आनयितुं कण्ह, यं पेतमनुसोचसि ।।

१७५ यस्स एतादिसा अस्सु, अमच्चा पुरिसपण्डिता ।
यथा निज्झापये अज्ज, घटो[11] पुरिसपण्डितो ।।

---

१ घतजातक – सी०, घतपण्डित० – स्या० । २ ताय – रो० । ३–३ चक्खुव – सी०, रो०, चक्खु – स्या० । ४ बलिय्यन्ति – स्या० । ५–५ अथवा रूपियमय – स्या० । ६. चाहमेत – सी०, वाहमेते – स्या०, वाहमेत – रो० । ७ पठविसिता – सी०, स्या०, रो० । ८ अपत्थय – स्या० । ९ अनुसोचसि – स्या० । १० मरि – सी० । ११ घतो – सी०, स्या० ।

१७६ आदित्त वत म सन्त, घतसित्त व पावक ।
वारिना विय ओसिञ्च[1], सब्ब निब्बापये दर ।।

१७७ अब्बही[2] वत मे सल्ल, यमासि हदयस्सित[3] ।
यो मे सोकपरेतस्स, पुत्तसोक अपानुदि ।।

१७८ सोह अब्बूळ्हसल्लोस्मि, वीतसोको अनाविलो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान माणव ।।

१७९ एव करोन्ति सप्पञ्ञा, ये होन्ति अनुकम्पका ।
निवत्तयन्ति सोकम्हा, घटो जेट्ठ व भातर ति ।।

दसकनिपात निट्ठित ।

तस्सुद्दानं

दळ्ह कण्ह धनञ्जय सङ्खवरो, B 225
रज[4] सत्तह[5] कस्स च[5] तक्कलिना ।
धम्म[6] कुक्कुट कुण्डलि भोजनदा,
चक्कवाक सुभूरिस सोत्थि घटो[7] ति ।।

—— ०. ——

१ ओसिञ्चि – स्या० । २ अब्बुहि – स्या० । ३ हदयनिस्सित – सी० । ४ राजा – सी०, स्या० । ५–५ सत्ताहससाख – सी०, स्या० । ६ जम्म – सी० । ७ घतो – सी०, स्या० ।

११. एकादसकनिपातो

४५५. मातुपोसकजातकं (१)

B. 226 १ तस्स नागस्स विप्पवासेन,
विरूळ्हा सल्लकी[1] च कुटजा[2] च[2] ।
कुरुविन्दकरवीरा[3] तिससामा[4] च[4],
निवाते पुप्फिता च कणिकारा ।।

२ कोचिदेव सुवण्णकायुरा[5],
नागराज भरन्ति पिण्डेन ।
यत्थ राजा राजकुमारो वा,
कवचमभिहेस्सति अछम्भितो[6] ।।

३ गण्हाहि नाग कबळं, मा नाग किसको भव ।
बहूनि राजकिच्चानि, तानि[7] नाग करिस्ससि ।।

४. सा नूनसा कपणिका, अन्धा अपरिणायिका ।
खाणु पादेन घट्टेति, गिरिं चण्डोरणं पति ।।

५ का नु ते सा महानाग, अन्धा अपरिणायिका ।
खाणु पादेन घट्टेति, गिरिं चण्डोरणं पति ।।

६ माता मे सा महाराज, अन्धा अपरिणायिका ।
खाणु पादेन घट्टेति, गिरिं चण्डोरणं पति ।।

७. मुञ्चथेतं महानागं, योयं भरति मातरं ।
समेतु मातरा नागो, सह सब्बेहि ञातिभि ।।

---

१ सल्लकियो – स्या० । २–२ कुटजा – स्या० । ३ कुरुविन्दकरवर – सी०; कुरुविन्दकरवरा – स्या० । ४–४ भिससामा – सी०, भिससामा च – स्या० । ५ सुवण्णकायूरा – सी० । ६ असम्भीतो – सी०, रो०, असम्भितो – स्या० । ७ यानि – सी०, रो० ।

८ मुत्तो च[1] बन्धना नागो, मुत्तमादाय[2] कुञ्जरो[2] ।
मुहुत्त अस्सासयित्वा[3], अगमा येन पब्बतो ॥

९ ततो सो नळिनिं[4] गन्त्वा, सीत कुञ्जरसेवित ।
सोण्डायूदकमाहत्वा[5], मातर अभिसिञ्चथ ॥

१० कोय अनरियो देवो, अकालेन पि[6] वस्सति[6] । B 227
गतो मे अत्रजो पुत्तो, यो मय्ह परिचारको ॥

११ उट्ठेहि अम्म किं सेसि, आगतो त्याहमत्रजो ।
मुत्तोम्हि कासिराजेन, वेदेहेन यसस्सिना ॥

१२ चिर जीवतु सो राजा, कासीन रट्ठवड्ढनो ।
यो मे पुत्त पमोचेसि[7], सदा वुद्धापचायिक[8] ति ॥

---

४५६. जुण्हजातकं (२)

१३ सुणोहि मय्ह वचन जनिन्द,
अत्थेन जुण्हम्हि इधानुपत्तो ।
न ब्राह्मणे अद्धिके तिट्ठमाने,
गन्तब्बमाहु द्विपदिन्द[9] सेट्ठ ॥

१४ सुणोमि तिट्ठामि वदेहि ब्रह्मे,
येनासि[10] अत्थेन इधानुपत्तो ।
क वा त्वमत्थ मयि पत्थयानो,
इधागमा ब्रह्मे तदिङ्घ ब्रूहि ॥

१५ ददाहि मे गामवरानि पञ्च,
दासीसत सत्त गव सतानि ।
परोसहस्स च सुवण्णनिक्खे,
भरिया च मे सादिसी द्वे ददाहि ॥

---

१ व – सी०, स्या० । २-२ कासिराजेन पेसितो – सी०, स्या०, मुत्तोमादातो कुञ्जरो – रो० । ३ विस्ससित्वान – सी०, अस्ससित्वान – स्या० । ४ निलिन – स्या०, नलिनि – मी० । ५ सोण्डाय उदकमाहित्वा – स्या० । ६-६ पवस्सति – सी०, स्या०, तिवस्सति – रो० । ७ अमोचेसि – मी० । ८ कुड्ढपचायिक – स्या० । ९ दिपदान – सी०, रो०, द्विपदान – स्या० । १० येनापि – स्या० ।

१६ तपो नु ते ब्राह्मण भिसरूपो,
मन्ता नु ते ब्राह्मण चित्तरूपा ।
यक्खा नु[1] ते अस्सवा सन्ति केचि,
अत्थ वा मे अभिजानासि कत्त ।।

B 228 १७ न मे तपो अत्थि न चा पि मन्ता,
यक्खा पि मे अस्सवा नत्थि केचि ।
अत्थ पि ते नाभिजानामि कत्त,
पुब्बे च[2] खो सङ्गतिमत्तमासि ।।

१८ पठम इद[3] दस्सन जानतो मे,
न ताभिजानामि इतो पुरत्था ।
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थ,
कदा कुहि वा अहु सङ्गमो नो ।।

१९ गन्धारराजस्स पुरम्हि रम्मे,
अवसिम्हसे तक्कसीलाय[4] देव ।
तत्थन्धकारम्हि तिमीसिकाय[5],
असेन अस समघट्टयिम्ह[6] ।।

२० ते तत्थ ठत्वान उभो जनिन्द,
साराणिय[7] वीतिसारयिम्ह[8] तत्थ ।
सायेव नो सङ्गतिमत्तमासि,
ततो न पच्छा न पुरे अहोसि[9] ।।

२१ यदा कदाचि मनुजेसु ब्रह्मे,
समागमो सप्पुरिसेन होति ।
न पण्डिता सङ्गतिसन्थवानि,
पुब्बे कत वा पि विनासयन्ति ।।

---

१ व–सी०, रो० । २ व–स्या० । ३ इम–सी० । ४ तक्कसिलाय–म०, रो० । ५ तिमिस्सकाय–स्या० । ६ समघट्टयिम्हा–स्या० । ७. साराणिय–सी० । ८ वीतिसारिम्ह–सी०, स्या०, रो० । ९ कदाच्चि–स्या० ।

२२ बाला व[1] खो सङ्गतिसन्थवानि,
पुब्बे कत वा पि विनासयन्ति ।
बहु पि बालेसु कत विनस्सति ,
तथा हि बाला अकतञ्ञुरूपा ॥

२३ धीरा च खो सङ्गतिसन्थवानि,
पुब्बे कत वा पि न नासयन्ति ।
अप्प पि धीरेसु कत न नस्सति,
तथा हि धीरा सुकतञ्ञुरूपा ॥

२४ ददामि ते गामवरानि पञ्च, B 229
दासीसत सत्त गव सतानि ।
परोसहस्स च सुवण्णनिक्खे,
भरिया च ते सादिसी द्वे ददामि ॥

२५ एव सत होति समेच्च राज,
नक्खत्तराजारिव तारकान ।
आपूरती कासिपती तथाह[2],
तया[3] पि[3] मे सङ्गमो अज्ज लद्धो ति ॥

---

४५७. धम्मदेवपुत्तजातकं[4] (३)

२६ यसोकरो पुञ्ञकरोहमस्मि,
सदात्थुतो[5] समणब्राह्मणान ।
मग्गारहो देवमनुस्सपूजितो,
धम्मो अह देहि अधम्म मग्ग ॥

२७ अधम्मयान दळ्हमारुहित्वा,
असन्तसन्तो बलवाहमस्मि ।
स किस्स हेतुम्हि तवज्ज दज्ज,
मग्ग अह धम्म अदिन्नपुब्ब ॥

---

१ च – सी०, स्या०, रो० । २ यथा अह – सी०, स्या० । ३–३ तथाहि – सी०, स्या० । ४ धम्मजातक – सी० । ५ सदत्थुतो – सी०, स्या० ।

२८ धम्मो हवे पातुरहोसि पुब्बे,
पच्छा अधम्मो उदपादि लोके ।
जेट्ठो च सेट्ठो च सनन्तनो च,
उय्याहि जेट्ठस्स कनिट्ठ मग्गा ।।

२९ न याचनाय न पि पातिरूपा[1],
न अरहता[2] तेह ददेय्य[3] मग्ग ।
युद्ध च नो होतु उभिन्नमज्ज,
युद्धम्हि[4] यो जेस्सति[5] तस्स मग्गो ।।

B 230 ३० सब्बा दिसा अनुविसटोहमस्मि[6],
महब्बलो अमितयसो अतुल्यो[7]।
गुणेहि सब्बेहि उपेतरूपो,
धम्मो अधम्म त्व कथ विजेस्ससि ।।

३१ लोहेन वे हञ्ञति जातरूप,
न जातरूपेन हनन्ति लोह ।
सचे अधम्मो हञ्छति[8] धम्ममज्ज,
अयो सुवण्ण विय दस्सनेय्य ।।

३२. सचे तुव युद्धबलो अधम्म[9],
न तुय्ह वुड्ढा[10] च गरू च अत्थि ।
मग्ग च ते दम्मि पियाप्पियेन,
वाचादुरुत्तानि पि ते खमामि ।।

३३ इदं च सुत्वा वचन अधम्मो,
अवसिरो पतितो उद्धपादो ।
युद्धत्थिको चे[11] न लभामि युद्ध,
एत्तावता होति हतो अधम्मो ।।

---

१ पाटिरूपा–सी०, स्या० । २ अरहति–सी०, रो०, अरहत्ता–स्या० । ३ ददेय्य–म०, रो० । ४ युद्धस्मि–सी०, स्या० । ५ जिस्सति–स्या० । ६ अनुविस्सटोहमस्मि–स्या० । ७ अतुल्लो–सी० । ८ हञ्ञति–सी०, स्या० । ९ सधम्म–रो० । १० वद्धा–सी०, रो० । ११ वे–सी०, स्या० ।

३४ खन्तीबलो युद्धबल विजेत्वा,
हन्त्वा अधम्म निहनित्वभूम्या ।
पायासि वित्तो[1] अभिरुय्ह सन्दन,
मग्गेनेव अतिबलो सच्चनिक्कमो ।।

३५ माता पिता समणब्राह्मणा च,
असम्मानिता यस्स सके अगारे ।
इधेव निक्खिप्प सरीरदेह,
कायस्स भेदा निरय वजन्ति ते[2] ।
यथा अधम्मो पतितो अवसिरो ।।

३६ माता पिता समणब्राह्मणा च, B 231
सुसम्मानिता यस्स सके अगारे ।
इधेव निक्खिप्प सरीरदेह,
कायस्स भेदा सुगति वजन्ति ते ।
यथा पि धम्मो अभिरुय्ह सन्दन ति ।।

४५८. उदयजातकं (४)

३७ एका निसिन्ना सुचि सञ्ञतूरू[3],
पासादमारुय्ह अनिन्दितङ्गी ।
याचामि त किन्नरनेत्तचक्खु,
इमेकरत्ति उभयो वसेम ।।

३८ ओकिण्णन्तरपरिख[4], दळ्हमट्टालकोट्ठक ।
रक्खित खग्गहत्थेहि, दुप्पवेसमिद पुर ।।

३९ दहरस्स युविनो चा[5] पि, आगमो च न विज्जति ।
अथ केन नु वण्णेन, सङ्गम इच्छसे मया ।।

४० यक्खोहमस्मि कल्याणि, आगतोस्मि तवन्तिके[6] ।
त्व म नन्दय[7] भद्दन्ते, पुण्णकस ददामि ते ।।

---

१ चित्तो – स्या० । २ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३ सञ्ञातूरु – स्या० । ४. ओकिण्णन्तरपरिक्ख – स्या० । ५ वा – सी० । ६ तवन्तिक – सी०, रो० । ७ नन्दस्सु – स्या० ।

४१ देव व यक्ख अथ वा मनुस्स,
न पत्थये उदयमतिच्च अञ्ञ ।
गच्छेव त्व यक्ख महानुभाव,
•मा चस्सु गन्त्वा पुनरावजित्थ ।।

४२ या सा रति उत्तमा कामभोगिन,
य हेतु सत्ता विसम चरन्ति ।
मा त रति जीयि तुव सुचिम्हि तें,
ददामि ते रूपिय[1] कसपूर ।।

B 232 ४३ नारि नगो निज्झपय धनेन,
उक्कसती यत्थ करोति छन्द[2] ।
विपच्चनीको तव देवधम्मो,
पच्चक्खतो थोकतरेन एसि ।।

४४. आयु च वण्णो च मनुस्सलोके,
निहीयति[3] मनुजान सुग्गत्ते ।
तेनेव वण्णेन धन पि तुय्ह,
निहीयति जिण्णतरासि अज्ज ।।

४५ एव मे पेक्खमानस्स, राजपुत्ति यसस्सिनि ।
हायतेव[4] तव[4] वण्णो, अहोरत्तानमच्चये ।।

४६. इमिना व त्वं वयसा, राजपुत्ति सुमेधसे ।
ब्रह्मचरिय चरेय्यासि, भिय्यो वण्णवती सिया ।।

४७ देवा न जीरन्ति यथा मनुस्सा,
गत्तेसु तेस वलियो न होन्ति ।
पुच्छामि त यक्ख महानुभाव[5],
कथं नु देवान[6] सरीरदेहो ।।

---

१ रुपिय–स्या० । २ छन्न–स्या० । ३ निहिय्यति–स्या० । ४–४ हायते वत ते–सी०, स्या०, हायतेव ततो–रो० । ५ महानुभाव–स्या० । ६ देवान–रो० ।

४८ देवा न जीरन्ति यथा मनुस्सा,
गत्तेसु तेस वलियो न होन्ति ।
सुवे सुवे भिय्यतरो व तेस,
दिब्बो च वण्णो विपुला च भोगा ॥

४९ किसूध भीता जनता अनेका,
मग्गो च नेकायतन पवुत्तो ।
पुच्छामि त यक्ख महानुभाव,
कत्थट्ठितो[1] परलोक न भाये ॥

५० वाच मन च पणिधाय सम्मा, B. 233
कायेन पापानि अकुब्बमानो ।
बहुन्नपान घरमावसन्तो,
सद्धो मुदू सविभागी वदञ्ञू ।
सङ्गाहको सखिलो सण्हवाचो,
एत्थट्ठितो[2] परलोक न भाये ॥

५१ अनुसाससि म यक्ख, यथा माता यथा पिता ।
उळारवण्ण[3] पुच्छामि, को नु त्वमसि सुब्रहा ॥

५२ उदयोहमस्मि कल्याणि, सङ्करत्ता[4] इधागतो[5] ।
आमन्त खो त गच्छामि, मुत्तोस्मि तव सङ्करा[6] .

५३ सचे खो त्व उदयोसि, सङ्करत्ता इधागतो ।
अनुसास म राजपुत्त, यथास्स[7] पुन सङ्गमो ॥

५४ अतिपतति[8] वयो खणो तथेव,
ठान नत्थि धुव चवन्ति सत्ता ।
परिजिय्यति[9] अद्धुव[9] सरीर,
उदये मा पमाद[10] चरस्सु धम्म ॥

---

१ कत्थठितो–स्या० । २ एत्थठितो–स्या० । ३ उळारवण्ण–सी०, स्या० । ४. सङ्खरत्था–सी०, रो०, सङ्करत्था–स्या० । ५ यिधागतो–स्या० । ६ सङ्गरा–सी०, रो० । ७ यथास्सु–सी० । ८ अधिपतति–सी०, रो० । ९–९ परिजीयति अधुव–स्या० । १० पमाद–सी० ।

५५ कसिणा पथवी धनस्स पूरा,
एकस्सेव सिया अनञ्ञधेय्या ।
त चा[1] पि[1] जहति[2] अवीतरागो,
उदये मा पमाद चरस्सु धम्म ।।

५६ माता[3] च पिता च भातरो च[3],
भरिया[4] या पि धनेन होति कीता[4] ।
ते चा पि जहन्ति अञ्ञमञ्ञं,
उदये मा पमाद चरस्सु धम्म ।।

B 234 ५७ कायो परभोजन ति ञत्वा[5],
ससारे सुगति[6] च दुग्गति च[6] ।
इत्तरवासो ति जानियान[7],
उदये मा पमाद चरस्सु धम्म ।।

५८ साधु भासतिय[8] यक्खो, अप्प मच्चान जीवित ।
कसिर च परित्त च, त च दुक्खेन सयुत ।
साह एका पब्बजिस्सामि, हित्वा कासि सुरुन्धन ति ।।

---

४५९. पानीयजातकं (५)

५९ मित्तो मित्तस्स पानीय, अदिन्न परिभुञ्जिसं ।
तेन पच्छा विजिगुच्छि, त पाप पकतं मया ।
मा पुन अकर पाप, तस्मा पब्बजितो अह ।।

६०. परदार च दिस्वान, छन्दो मे उदपज्जथ[9] ।
तेन पच्छा विजिगुच्छि, त पाप पकत मया ।
मा पुन अकर पाप, तस्मा पब्बजितो अह ।।

६१. पितर मे महाराज, चोरा अगण्हु[10] कानने ।
तेसाह पुच्छितो जान, अञ्ञथा न वियाकरि ।।

१–१ चापि – स्या० । २ जहाति – सी०, स्या०, रो० । ३–३ मातापिता च भातरो च भगिनी – स्या० । ४–४ भरियासामिको सधनेन होति – स्या० । ५ विदित्वा – स्या० । ६–६ सुगती च दुग्गती च – सी०, स्या०, रो० । ७ जानिया – सी०, जानित्वा – स्या० । ८ भासतय – सी०, रो० । ९ उपपज्जथ – स्या० । १० अग्गण्हु – स्या०, अगण्हू – सी०, रो० ।

६२ तेन पच्छा विजिगुच्छि[1], त पाप पकत मया ।
मा पुन अकर पाप, तस्मा पब्बजितो अह ॥

६३ पाणातिपातमकरु, सोमयागे उपट्ठिते ।
तेसाह समनुञ्ञासि, तेन पच्छा विजिगुच्छि ॥

६४ त पाप पकत मया, मा पुन अकर पाप ।
तस्मा पब्बजितो अह ॥

६५ सुरामेरयमाधुका[2], ये जना पठमासु नो ।
बहून[3] ते अनत्थाय, मज्जपानमकप्पयु ॥

६६ तेसाह समनुञ्ञासि, तेन पच्छा विजिगुच्छि । B 235
त पाप पकत मया, मा पुन अकर पाप ।
तस्मा पब्बजितो अह ॥

६७ धिरत्थु सुबहू कामे, दुग्गन्धे बहुकण्टके ।
ये अह पटिसेवन्तो, नालभि[4] तादिस सुख ॥

६८ महस्सादा सुखा कामा, नत्थि कामा[5] पर सुख ।
ये कामे पटिसेवन्ति[6], सग्ग ते उपपज्जरे ॥

६९ अप्पस्सादा दुखा[7] कामा, नत्थि कामा पर दुख[8] ।
ये कामे पटिसेवन्ति, निरय ते उपपज्जरे ॥

७० असी यथा सुनिसितो, नेत्तिसो[9] व[9] सुपायिको ।
सत्ती व उरसि[10] खित्ता[11], कामा दुक्खतरा ततो ॥

७१ अङ्गारान व जलित, कासु साधिकपोरिस ।
फाल व दिवस तत्त, कामा दुक्खतरा ततो ॥

७२ विस यथा हलाहल, तेल[12] पक्कुथित[12] यथा ।
तम्बलोहविलीन व, कामा दुक्खतरा ततो ति ॥

---

१ विचिगुच्छि – सी० । २ सुरामेरयमधुका – सी०, स्या०, रो० । ३ बहुन्न – सी०, स्या० । ४ नलभि – सी० । ५ काम – सी०, रो० । ६ पतिसेवन्ति – सी० । ७ दुक्खा – रो० । ८ दुक्ख – स्या० । ९–९ नेत्तिसोव – स्या० । १० उरसी – सी०, स्या० । ११ सित्तो – सी० । १२–१२ तेलमुक्कट्ठित यथा – सी०, रो०, तेल पक्कुट्ठित यथा – स्या० ।

४६०. युद्धञ्चयजातकं[1] (६)

७३. मित्तामच्चपरिब्यूळ्हं[2], अहं वन्दे रथेसभ ।
पब्बजिस्सामहं[3] राज, तं देवो अनुमञ्ञतु ॥

७४. सचे ते ऊनं कामेहि, अहं परिपूरयामि ते ।
यो तं हिंसति वारेमि, मा पब्बज[4] युधञ्चय ॥

७५ न मत्थि ऊनं कामेहि, हिंसिता[5] मे न विज्जति ।
दीपं च कातुमिच्छामि[6], यं जरा नाभिकीरति ॥

B. 236 ७६ पुत्तो वा पितरं याचे, पिता वा पुत्तमोरसं ।
नेगमो तं याचे तात, मा पब्बज युधञ्चय ॥

७७ मा[7] मं देव निवारेहि[7], पब्बजन्तं रथेसभ ।
माहं कामेहि सम्मत्तो, जराय वसमन्वगू ॥

७८ अहं तं तात याचामि, अहं पुत्त निवारये ।
चिरं तं दट्ठुमिच्छामि, मा पब्बज युधञ्चय ॥

७९ उस्सावो व तिणग्गम्हि, सूरियुग्गमनं[8] पति ।
एवमायु मनुस्सानं, मा मं अम्म निवारय[9] ॥

८० तरमानो[10] इमं यानं, आरोपेतु[11] रथेसभ ।
मा मे माता तरन्तस्स, अन्तरायकरा अहु ॥

८१ अभिधावथ भद्दन्ते, सुञ्ञं हेस्सति रम्मकं ।
युधञ्चयो अनुञ्ञातो, सब्बदत्तेन राजिना ॥

८२ योहु[12] सेट्ठो सहस्सस्स[13], युवा कञ्चनसन्निभो ।
सोयं कुमारो पब्बजितो, कासायवसनो बली ॥

८३ उभो कुमारा पब्बजिता, युधञ्चयो युधिट्ठिलो ।
पहाय मातापितरो, सङ्गं छेत्वान मच्चुनो ति ॥

---

१ युधञ्जय० – सी०, स्या०, युवञ्जय० – रो० । २ ०परिब्बूळ्हं – सी०, रो० । ३ पब्बजिस्सं – सी०, रो० । ४ पब्बजि – रो० । ५ हिंसन्तो – स्या० । ६ कत्तुमिच्छामि – स्या० । ७–७ मम तात निवारेसी – सी०, स्या० । ८ सुरियस्सुग्गमनं – सी०, स्या० । ९ निवारये – स्या०, रो० । १० तरमाना – सी०, रो० । ११. आरोपेन्तु – सी०, रो० । १२ याहु – रो० । १३ मनुस्सानं – स्या० ।

४६१. दसरथजातकं (७)

८४ एथ लक्खण सीता च, उभो ओतरथोदकं ।
एवाय भरतो आह, राजा दसरथो मतो ॥

८५ केन रामप्पभावेन[1], सोचितब्ब न सोचसि ।
पितरं कालकत सुत्वा, न त पसहते दुख ॥

८६ यं न सक्का निपालेतु[2], पोसेन लपतं बहु ।
स किस्स विञ्ञू मेधावी, अत्तानमुपतापये ॥

८७ दहरा च हि वुद्धा[3] च, ये बाला ये च पण्डिता । B 237
अड्ढा चेव दलिद्दा[4] च, सब्बे मच्चुपरायणा[5] ॥

८८ फलानमिव पक्कान, निच्च पतनतो[6] भय ।
एव जातान[7] मच्चान, निच्च[8] मरणतो भय ॥

८९ सायमेके न दिस्सन्ति, पातो दिट्ठा बहुज्जना[9] ।
पातो एके न दिस्सन्ति, साय दिट्ठा बहुज्जना ॥

९० परिदेवयमानो चे, किञ्चिदत्थ उदब्बहे ।
सम्मूळ्हो[10] हिसमत्तान, कयिरा त[11] विचक्खणो ॥

९१ किसो[12] विवण्णो भवति, हिसमत्तानमत्तनो ।
न तेन पेता पालेन्ति, निरत्था परिदेवना ॥

९२ यथा सरणमादित्त, वारिना[13] परिनिब्बये[14] ।
एव पि धीरो सुतवा, मेधावी पण्डितो नरो ।
खिप्पमुप्पतित सोक, वातो तूल[15] व धसये ॥

९३ मच्चो एको व अच्चेति, एको व जायते कुले ।
सयोगपरमात्वेव, सम्भोगा सब्बपाणिन ॥

---

१ राम पभावेन–स्या०, राम आनुभावेन–रो० । २ पालेतु–सी०, स्या० । ३ ये वुड्ढा–स्या० । ४ दळिद्दा–सी० । ५ मच्चुपरायना–स्या०, रो० । ६ पपतना–रो० । ७ जातान–रो० । ८ निच्च–सी०, स्या० । ९ बहुजना–स्या० । १० सम्मुळ्हो–स्या० । ११ चेन–सी० । १२ कीसो–स्या० । १३ वारिनाव–स्या० । १४ निब्बापये–स्या० । १५ कूल–सी० ।

९४ तस्मा हि धीरस्स बहुस्सुतस्स,
सम्पस्सतो लोकमिमं परं च ।
अञ्ञाय धम्मं हदयं मनं च,
सोका महन्ता पि न तापयन्ति ॥

९५ सोहं दस्सं[1] च[1] भोक्खं[2] च[2], भरिस्सामि[3] च ञातके ।
सेसं च[4] पालयिस्सामि, किच्चमेतं[5] विजानतो ॥

९६ दस वस्ससहस्सानि, सट्ठि वस्ससतानि च ।
कम्बुगीवो महाबाहु, रामो रज्जमकारयी ति ॥

---

४६२. संवरजातकं (८)

B 238 ९७ जानन्तो नो महाराज, तव सीलं जनाधिपो ।
इमे कुमारे पूजेन्तो, न तं केनचि मञ्ञथ ॥

९८ तिट्ठन्ते नो महाराजे, अदु[6] देवे दिवङ्गते ।
ञाती तं समनुञ्ञिसु[7], सम्पस्सं अत्थमत्तनो ॥

९९ केन संवरवत्तेन, सञ्जाते अभितिट्ठसि[8] ।
केन तं नातिवत्तन्ति, ञातिसङ्घा समागता ॥

१०० न राजपुत्त उसूयामि[9], समणानं महेसिनं ।
सक्कच्च ते नमस्सामि, पादे वन्दामि तादिनं ॥

१०१ ते मं धम्मगुणे युत्तं, सुस्सूसमनुसूयकं[10] ।
समणा[11] मनुसासन्ति[11], इसी धम्मगुणे रता ॥

१०२ तेसाहं वचनं सुत्वा, समणानं महेसिनं ।
न किञ्चि अतिमञ्ञामि, धम्मे मे निरतो मनो ॥

१–१ यसञ्च – स्या० । २–२ भोगञ्च – स्या० । ३ भरियापि – स्या० । ४ स – सी०, स्या० । ५ किच्चमेव – रो० । ६ आदु – सी०, रो०, आदू – स्या० । ७ समनुमञ्ञिसु – सी०, स्या० । ८ अधितिट्ठसि – सी० । ९ उसुय्यामि – सी०, उस्सुय्यामि – स्या० । १० सुस्सूसमनुसुय्यक – सी०, सुस्सूसमनुस्सुय्यक – स्या० । ११–११ समणासमनुसासन्ति – सी०; समणासमनुस्सासन्ति – स्या०, रो० ।

१०३ हत्थारोहा[1] अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका ।
तेस[2] नप्पटिबन्धामि, निविट्ठ[3] भत्तवेतन ॥

१०४ महामत्ता च मे अत्थि, मन्तिनो परिचारका[4] ।
बाराणसि वोहरन्ति, बहुमससुरोदक[5] ॥

१०५ अथो पि वाणिजा फीता, नानारट्ठेहि[6] आगता ।
तेसु मे विहिता रक्खा, एव जानाहुपोसथ ॥

१०६ धम्मेन किर ञातीन, रज्ज कारेहि सवर ।
मेधावी पण्डितो चासि[7], अथो पि ञातिन[8] हितो ॥

१०७ त त ञातिपरिब्यूळ्ह, नानारतनमोचित ।
अमित्ता नप्पसहन्ति, इन्द व असुराधिपो ति ॥

---

४६३. सुप्पारकजातकं (९)

१०८. उम्मुज्जन्ति निमुज्जन्ति, मनुस्सा खुरनासिका । B 239
सुप्पारक त पुच्छाम, समुद्दो कतमो अय ॥

१०९ कुरुकच्छा[9] पयातान, वाणिजान धनेसिन ।
नावाय विप्पनट्ठाय, खुरमाली ति वुच्चति ॥

११० यथा अग्गी[10] व सुरियो व[10], समुद्दो पटिदिस्सति ।
सुप्पारक त पुच्छाम, समुद्दो कतमो अय ॥

१११ कुरुकच्छा पयातान, वाणिजान धनेसिन ।
नावाय विप्पनट्ठाय, अग्गिमाली ति वुच्चति ॥

११२ यथा दधी[11] व खीर व[11], समुद्दो पटिदिस्सति ।
सुप्पारक त पुच्छाम, समुद्दो कतमो अय ॥

११३ कुरुकच्छा पयातान, वाणिजान धनेसिनं ।
नावाय विप्पनट्ठाय, दधिमाली ति वुच्चति ॥

---

१ हत्थारूहा – सी० । २ तेसु – रो० । ३ निबद्ध – सी०, रो० । ४ परिचारिका – स्या० । ५ बहुममसुरोदक – स्या० । ६ नानारट्ठातो – रो० । ७ चापि – सी०, रो० । ८ ञातीन – सी०, स्या० । ९ भरुकच्छा – सी०, स्या०, रो० । १०–१० अग्गि सुरियो च – स्या० । ११–११ दधि च खीरञ्च – स्या० ।

११४ यथा कुसो व सस्सो व, समुद्दो पटिदिस्सति ।
सुप्पारक त पुच्छाम, समुद्दो कतमो अय ।।

११५ कुरुकच्छा पयातान, वाणिजान धनेसिन ।
नावाय विप्पनट्ठाय, कुसमाली ति वुच्चति ।।

११६ यथा नळो व वेळू व, समुद्दो पटिदिस्सति ।
सुप्पारक त पुच्छाम, समुद्दो कतमो अय ।।

११७ कुरुकच्छा पयातान, वाणिजान धनेसिन ।
नावाय विप्पनट्ठाय, नळमाली ति वुच्चति ।।

११८ महब्भयो[1] भिसनको, सद्दो सुय्यतिमानुसो ।
यथा सोब्भो पपातो व, समुद्दो पटिदिस्सति ।
सुप्पारक त पुच्छाम, समुद्दो कतमो अय ।।

B 240 ११९ कुरुकच्छा पयातान, वाणिजानं धनेसिन ।
नावाय विप्पनट्ठाय, बळवामुखी[2] ति वुच्चति ।।

१२० यतो सरामि अत्तान, यतो पत्तोस्मि विञ्ञुत ।
नाभिजानामि सञ्चिच्च, एकपाण पि हिसित ।
एतेन सच्चवज्जेन, सोत्थि नावा निवत्ततू ति ।।

एकादसनिपात निट्ठित ।

तस्सुद्दानं

सिरिमातुसुपोसकनागवरो[3],
पुन जुण्हक[4] धम्ममुदयवरो ।
अथ पानि[5] युधञ्चयको च दस-,
रथ सवर पारगतेन नवा ति ।।

— ० —

१ महाभयो–सी० । २ वळभामुखी–सी०, रो०, बलवामुखी–स्या० ।
३ सिरिमातुपोसकनागवरो–सी० । ४ जुण्ह–सी० । ५ पानीय–सी०, स्या० ।

१२. द्वादसकनिपातो

४६४. चूळकुणालजातकं[1] (१)

१ लुद्धान लहुचित्तान, अकतञ्ञून दुब्भिन[2] । B 241
नादेवसत्तो पुरिसो, थीन सद्धातुमरहति ॥

२. न ता पजानन्ति कत न किच्च,
न मातर पितर भातर वा ।
अनरिया समतिक्कन्तधम्मा,
सस्सेव चित्तस्स वस वजन्ति ॥

३ चिरानुवुट्ठम्पि[3] पिय मनाप,
अनुकम्पक पाणसमम्पि भत्तु[4] ।
आवासु किच्चेसु च न जहन्ति,
तस्माहमित्थीन न विस्ससामि ॥

४ थीनञ्हि चित्त यथा वानरस्स,
कन्नप्पकन्न यथा रुक्खछाया ।
चलाचल हदयमित्थियान,
चक्कस्स नेमि विय परिवत्तति ॥

५. यदा ता पस्सन्ति समेक्खमाना,
आदेय्यरूप पुरिसस्स वित्त ।
सण्हाहि वाचाहि नयन्ति मेन,
कम्बोजका जलजेनेव अस्सं ॥

६. यदा न पस्सन्ति समेक्खमाना,
आदेय्यरूप पुरिसस्स वित्त ।
समन्ततो न परिवज्जयन्ति ,
तिण्णो नदीपारगतो व कुल्ल ॥

---

१ चुल्लकुणालजातक – सी०, स्या० । २ दूभिन – सी० । ३ चिरानुपुत्थम्पि – सी० । ४ मन्त – सी०, स्या०, रो० ।

B. 242 ७. सिलेसूपमा सिखिरिव[1] सब्बभक्खा,
तिक्खमाया नदीरिव सीघसोता ।
सेवन्ति हेता पियमप्पिय च,
•नावा यथा ओरकूल पर च ।।

८ न ता एकस्स न द्विन्न, आपणो व पसारितो ।
यो ता मय्ह ति मञ्ञेय्य, वात जालेन बाधये[2] ।।

९ यथा नदी च पन्थो च, पानागार सभा पपा ।
एव लोकित्थियो नाम, वेला तास न विज्जति ।।

१० घतासनसमा एता[3], कण्हसप्पसिरूपमा[4] ।
गावो बहितिणस्सेव, ओमसन्ति वरं वर ।।

११ घतासन कुञ्जर कण्हसप्प,
मुद्धाभिसित्त पमदा च सब्बा ।
एते नरो निच्चयतो भजेथ,
तेस हवे[5] दुब्बिदु सब्बभावो[6] ।।

१२ नच्चन्तवण्णा न बहून[7] कन्ता,
न दक्खिणा पमदा सेवितब्बा ।
न परस्स भरिया न धनस्स हेतु,
एतित्थियो पञ्च न सेवितब्बा ति ।।

---

४६५. भद्दसालजातकं (२)

१३. का त्व सुद्धेहि वत्थेहि, अघे वेहायस[8] ठिता ।
केन त्यास्सूनि[9] वत्तन्ति, कुतो त भयमागत ।।

१४. तवेव देव विजिते, भद्दसालो ति म विदू ।
सट्ठि[10] वस्ससहस्सानि, तिट्ठतो पूजितस्स मे ।।

---

१. सिखीरिव – स्या० । २ वा बाधेय्य – सी०, बन्धेय्य – स्या० । ३ एका – सी० । ४ कण्हसिप्पसिरूपमा – सी०, रो० । ५ भवे – सी० । ६ सच्चभावो – सी०, स्या० । ७. बहून – सी०, स्या० । ८ वेहासय – सी०, रो० । ९ त्यस्सूनि – स्या० । १०. सट्ठि – सी०, रो० ।

१५ कारयन्ता नगरानि, अगारे च दिसम्पति । B 243
विविधे चा पि पासादे, न म ते अच्चमञ्ञिसु ।
यथेव म ते पूजेसु, तथेव त्व पि पूजय ॥

१६ त[1] इवाह[1] न पस्सामि, थूल[2] कायेन ते दुम ।
आरोहपरिणाहेन, अभिरूपोसि जातिया ॥

१७ पासाद कारयिस्सामि, एकत्थम्भ मनोरम ।
तत्थ त उपनेस्सामि, चिर ते यक्ख जीवित ॥

१८ एव चित्त उदपादि, सरीरेन विनाभावो ।
पुथुसो म विकन्तित्वा[3], खण्डसो अवकन्तथ ॥

१९ अग्गे च छेत्वा मज्झे च, पच्छा मूलम्हि[4] छिन्दथ[4] ।
एव मे छिज्जमानस्स, न दुक्ख मरण सिया ॥

२० हत्थपाद यथा छिन्दे, कण्णनास च जीवतो ।
ततो पच्छा सिरो छिन्दे, त दुक्ख मरण सिया ॥

२१ सुख नु खण्डसो छिन्न, भद्दसालवनप्पति[5] ।
कि हेतु कि उपादाय, खण्डसो छिन्नमिच्छसि[6] ॥

२२ य च हेतुमुपादाय, हेतु[7] धम्मूपसहित ।
खण्डसो छिन्नमिच्छामि, महाराज सुणोहि मे ॥

२३ ञाती[8] मे सुखसवद्धा[9], मम पस्से निवातजा ।
ते पिह उपहिंसेय्य, परेस असुखोचित[10] ॥

२४. चेतेय्यरूप[11] चेतेसि[11], भद्दसालवनप्पति ।
हितकामोसि ञातीन, अभय सम्म दम्मि[12] ते ति ॥

१–१ तञ्च अह–सी०, स्या०, रो० । २ थुल्ल–सी० । ३ विकन्तेत्वा–सी०, स्या० । ४–४ मूलञ्च छिन्दथ–सी०, मूल विछिन्दथ–रो० । ५ भद्दसालवनस्पति–सी० । ६ छिन्दमिच्छसि–स्या० । ७ हेतु–स्या० । ८ ञाति–स्या०, रो० । ९ सुखसवड्ढा–स्या० । १० अस्सदुमोचित–रो० । ११–११ चेतब्बरूप चतसि–सी० । १२ ददामि–सी० ।

४६६. समुद्दवाणिजजातकं (३)

B 244

२५ कसन्ति वपन्ति ते जना,
मनुजा कम्मफलूपजीविनो ।
नयिमस्स दीपकस्स भागिनो,
जम्बुदीपा इदमेव नो वर ॥

२६ तिपञ्चरत्तूपगतम्हि[1] चन्दे[1],
वेगो महा हेहिति[2] सागरस्स ।
उप्लविस्स[3] दीपमिम उळार,
मा वो वधी[4] गच्छथ लेणमञ्ञ ॥

२७ न जातुय[5] सागरवारिवेगो,
उप्लविस्स[6] दीपमिम उळार ।
त मे निमित्तेहि बहूहि दिट्ठ,
मा भेथ कि सोचथ मोदथव्हो ॥

२८ पहूतभक्ख बहुअन्नपान,
पत्तत्थ आवासमिम उळार ।
न वो भय पटिपस्सामि किञ्चि,
आपुत्तपुत्तेहि पमोदथव्हो ॥

२९ यो देवोय[7] दक्खिणाय[8] दिसाय,
खेमन्ति[9] पक्कोसति[9] तस्स सच्च ।
न उत्तरो वेदि भयाभयस्स,
मा भेथ कि सोचथ मोदथव्हो ॥

३०. यथा इमे विप्पवदन्ति यक्खा,
एको भय ससति खेममेको ।
तदिङ्घ मय्ह वचन सुणाथ,
खिप्प लहु मा विनस्सिम्ह[10] सब्बे ॥

१-१ ०गमम्हि चन्दो-मी० । २ होहिति-सी० । ३ उपलापय-सी०, उप्लावस्स-स्या० । ४ वधि-सी०, स्या० । ५ जातय-सी०, स्या० । ६ उप्पाटयें-सी० । ७ देवाय-स्या० । ८ दक्खिणस्स-सी० । ९-९ सेम पटिक्कोसति-स्या०, रो० । १२ विनसिम्ह-स्या० ।

B 245

३१ सब्बे समागम्म करोम नाव,
दोणि दळह सब्बयन्तूपपन्न ।
सचे अय दक्खिणो सच्चमाह,
मोघ पटिक्कोसति उत्तरोय[1] ।
सा चेव नो हेहिति[2] आपदत्था,
इम च दीप न परिच्चजेम ।।

३२ सचे च[3] खो उत्तरो सच्चमाह,
मोघ पटिक्कोसति दक्खिणोय[4] ।
तमेव नाव अभिरुय्ह सब्बे,
एव मय सोत्थि तरेमु पार ।।

३३ न वे सुगण्ह पठमेन सेट्ठ,
कनिट्ठमापाथगत गहेत्वा ।
यो चीध तच्छ[5] पविचेय्य गण्हति,
स वे नरो सेट्ठमुपेति ठान ।।

३४. यथा पि ते सागरवारिमज्झे,
सकम्मुना[6] सोत्थि वहिसु वाणिजा ।
अनागतत्थ पटिविज्झियान,
अप्प पि नाच्चेति स[7] भूरिपञ्ञो ।।

३५ बाला च मोहेन रसानुगिद्धा,
अनागत अप्पटिविज्झियत्थ ।
पच्चुप्पन्ने सीदन्ति अत्थजाते[8],
समुद्दमज्झे यथा ते मनुस्सा ।।

३६. अनागत पटिकयिराथ किच्च,
मा म किच्चं किच्चकाले ब्यधेसि ।

१ उत्तराय–रो० । २ होहिति–सी०, स्या० । ३ व–सी० । ४ दक्खिणाय–रो० । ५ मज्झ–सी०, स्या०, रो० । ६ सकम्मना–सी० । ७ च–स्या० । ८ अत्थे-जाते–रो० ।

त तादिस पटिकतकिच्चकारि,
न त किच्च किच्चकाले ब्यधेती ति ।।

---

४६७. कामजातकं (४)

B 246 ३७ काम कामयमानस्स, तस्स चे त समिज्झति ।
अद्धा पीतिमनो होति, लद्धा मच्चो यदिच्छति ।।

३८ काम कामयमानस्स, तस्स चे त समिज्झति ।
ततो न अपर कामे, घम्मे तण्ह व विन्दति ।।

३९ गव व सिङ्गिनो सिङ्ग, वड्ढमानस्स वड्ढति ।
एव मन्दस्स पोसस्स, बालस्स अविजानतो ।
भिय्यो तण्हा पिपासा च, वड्ढमानस्स वड्ढति ।।

४० पथब्या[1] सालियवक, गवस्स[2] दासपोरिसं ।
दत्वा च[3] नालमेकस्स, इति विद्वा[4] सम चरे ।।

४१ राजा पसय्ह पथवि विजित्वा[5],
ससागरन्त महिमावसन्तो ।
ओर समुद्दस्स अतित्तरूपो,
पार समुद्दस्स पि पत्थयेथ[6] ।।

४२. याव अनुस्सर कामे, मनसा तित्ति नाज्झगा ।
ततो निवत्ता पटिकम्म दिस्वा,
ते वे सुतित्ता[7] ये पञ्ञाय तित्ता ।।

४३ पञ्ञाय तित्तिन[8] सेट्ठ, न सो कामेहि तप्पति ।
पञ्ञाय तित्त पुरिस, तण्हा न कुरुते वस ।।

४४. अपचिनेथेव कामान[9], अप्पिच्छस्स अलोलुपो ।
समुद्दमत्तो पुरिसो, न सो कामेहि तप्पति ।।

---

१ पथव्या–सी०, पठब्या–स्या०। २ गवास्स–सी०, स्या०, रो० । ३ पि–सी०, स्या०, वा–रो० । ४ विद्धा–स्या० । ५ विजेत्वा–रो० । ६ पत्थयेव–स्या० । ७, तित्ता–सी०, स्या०, रो० । ८ तित्तीन–सी०, स्या० । ९ कामानि–सी०, स्या०, रो० ।

४५ रथकारो व चम्मस्स, परिकन्त उपाहन ।
य य वजति[1] कामान, त त सम्पज्जते सुख ।
सब्ब चे[2] सुखमिच्छेय्य, सब्बे कामे परिच्चजे ॥

४६ अट्ठ ते भासिता गाथा, सब्बा होन्ति सहस्सियो । B 247
पटिगण्ह महाब्रह्मे, साधेत तव भासित ॥

४७ न मे अत्थो सहस्सेहि, सतेहि नहुतेहि वा ।
पच्छिम भासतो गाथ, कामे मे न रतो[3] मनो ॥

४८ भद्रको[4] वताय माणवको, सब्बलोकविदू मुनि ।
यो इम[5] तण्ह दुक्खजननि, परिजानाति पण्डितो ति ॥

---

४६८. जनसन्धजातकं (५)

४९ दस खलु[6] इमानि[6] ठानानि, यानि पुब्बे अकरित्वा ।
स पच्छा मनुतप्पति[7], इच्चेवाह[8] जनसन्धो ॥

५० अलद्धा वित्त तप्पति[9], पुब्बे असमुदानित ।
न पुब्बे धनमेसिस्स, इति पच्छानुतप्पति ॥

५१ सक्यरूप पुरे सन्त, मया सिप्प न सिक्खित ।
किच्छा वुत्ति असिप्पस्स, इति पच्छानुतप्पति ॥

५२. कूटवेदी पुरे आसि, पिसुणो पिट्ठिमसिको ।
चण्डो च फरुसो चा[10] पि[10], इति पच्छानुतप्पति ॥

५३ पाणातिपाती पुरे आसि, लुद्दो चा पि अनारियो ।
भूतान नापचायिस्स, इति पच्छानुतप्पति ॥

५४ बहूसु वत सन्तीसु, अनापादासु[11] इत्थिसु ।
परदार असेविस्स[12], इति पच्छानुतप्पति ॥

---

१ चजति–सी०, जहति–स्या० । २ च–सी० । ३ निरतो–स्या० । ४ भद्दो–सी० । ५ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ६–६ खुलुमानि–सी०, स्या० । ७ अनुतप्पति–स्या० । ८ इच्चाह राजा–सी०, स्या० । ९ तपति–सी०, स्या० । १०–१० चासि–सी०, स्या०, रो० । ११ अनापदासु–सी०, स्या० । १२ आसेविस्स–स्या० ।

५५ बहुम्हि वत सन्तम्हि, अन्नपाने उपट्ठिते ।
न पुब्बे अददं[1] दानं, इति पच्छानुतप्पति ।।

५६ मातरं पितरं चा पि, जिण्णकं[2] गतयोब्बनं[2] ।
पहु सन्तो न पोसिस्सं, इति पच्छानुतप्पति ।।

B 248 ५७ आचरियमनुसत्थारं, सब्बकामरसाहरं ।
पितरं अतिमञ्ञिस्सं, इति पच्छानुतप्पति ।।

५८ समणे ब्राह्मणे चा पि, सीलवन्ते बहुस्सुते ।
न पुब्बे पयिरूपासिस्सं, इति पच्छानुतप्पति ।।

५९ साधु होति तपो चिण्णो, सन्तो च पयिरुपासितो ।
न च पुब्बे तपो चिण्णो, इति पच्छानुतप्पति ।।

६०. यो च एतानि ठानानि, योनिसो पटिपज्जति ।
करं पुरिसकिच्चानि, स पच्छा नानुतप्पती ति ।।

---

४६९. महाकण्हजातकं (६)

६१ कण्हो कण्हो च घोरो च, सुक्कदाठो पभासवा[3] ।
बद्धो[4] पञ्चहि रज्जूहि, किं रवि[5] सुनखो तव ।।

६२ नायं मिगानमत्थाय, उसीनक[6] भविस्सति ।
मनुस्सानं अनयो हुत्वा, तदा कण्हो पमोक्खति ।।

६३ पत्तहत्था समणका, मुण्डा सङ्घाटिपारुता ।
नङ्गलेहि कसिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ।।

६४ तपस्सिनियो पब्बजिता, मुण्डा सङ्घाटिपारुता ।
यदा लोके गमिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ।।

६५. दीघोत्तरोट्ठा[7] जटिला, पङ्कदन्ता रजस्सिरा ।
इणं चोदाय[8] गच्छन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ।।

---

१ अददिं-सी० । २-२ जिण्णके गतयोब्बने-स्या०, रो० । ३ पतापवा-सी०, स्या०, रो० । ४ बन्धो-स्या० । ५ धीर-सी०, रो०, वीर-स्या० । ६ उसीनर-सी०, रो०, उसिन्नर-स्या० । ७ दीघुत्तरोट्ठा-सी०, स्या० । ८ वोदाय-सी०, रो०; चोदय-स्या० ।

६६ अधिच्च वेदे सावित्ति, यञ्ञतन्तञ्च ब्राह्मणा।
भतिकाय यजिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

६७ मातरं पितरं चा पि, जिण्णकं गतयोब्बनं।
पहू सन्तो[1] न भरन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

६८ मातरं पितरं चा पि, जिण्णकं गतयोब्बनं। B 249
बाला तुम्हे ति वक्खन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

६९ आचरियभरियं सखिं[2], मातुलानिं पितुच्छकिं[3]।
यदा लोके गमिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

७० असिचम्मं गहेत्वान, खग्गं पग्गय्ह ब्राह्मणा।
पन्थघातं करिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

७१ सुक्कच्छवी वेधवेरा, थूलबाहू[4] अपातुभा।
मित्तभेदं[5] करिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

७२ मायाविनो नेकतिका, असप्पुरिसचिन्तिका[6]।
यदा लोके भविस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खती ति ॥

---

४७०. कोसियजातकं (७)

७३ नेव किणामि[7] न पि विक्किणामि,
न चा पि मे सन्निचयो च[8] अत्थि[8]।
सुकिच्छरूपं वतिदं परित्तं,
पत्थोदनो नालमयं दुविन्नं[9] ॥

७४. अप्पम्हा अप्पकं दज्जा, अनुमज्झतो मज्झकं।
बहुम्हा बहुकं दज्जा, अदानं नुपपज्जति[10] ॥

७५ तं तं वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ॥
अरियमग्गं[11] समारूह[11], नेकासी लभते सुखं ॥

---

१ सन्ता–सी०। २ सखा भरियं–सी०, रो०। ३ पितुच्छयं–सी०, पितुच्छसं–रो०। ४ थुल्लबाहू–सी०। ५ मिथुभेदं–सी०। ६ ०चिन्तिका–स्या०। ७ कीणामि–स्या०। ८–८ इधत्थि–स्या०। ९ दुविन्दं–रो०। १० नूपपज्जति–सी०, स्या०। ११–११ अरिय मग्गं समारुह–सी०, रो०।

७६ मोघ चस्स हुत होति, मोघ चा पि समीहितं ।
अतिथिस्मि यो निसिन्नस्मि, एको भुञ्जति भोजन ।।

७७ त त वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्ग समारूह, नेकासी लभते सुख ।।

B 250 ७८ सच्च चस्स हुत होति, सच्चं चा पि समीहित ।
अतिथिस्मि यो निसिन्नस्मि, नेको भुञ्जति भोजन ।।

७९ त त वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्ग समारूह, नेकासी लभते सुख ।।

८० सर च जुहति पोसो, बहुकाय गयाय च ।
दोणे तिम्बरुतित्थस्मि, सीघसोते महावहे ।।

८१ अत्र चस्स हुत होति, अत्र चस्स समीहित ।
अतिथिस्मि यो निसिन्नस्मि, नेको भुञ्जति भोजन ।।

८२ त त वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्ग समारूह, नेकासी लभते सुख ।।

८३ बळिस हि सो निगिलति[1], दीघसुत्त सबन्धन ।
अतिथिस्मि यो निसिन्नस्मि, एको भुञ्जति भोजन ।।

८४. त त वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्ग समारूह, नेकासी लभते सुख ।।

८५ उळारवण्णा वत ब्राह्मणा इमे,
अय च वो सुनखो किस्स हेतु ।
उच्चावच वण्णनिभ विकुब्बति,
अक्खाथ नो ब्राह्मणा के नु तुम्हे ।।

८६ चन्दो च सुरियो च उभो इधागता,
अय पन मातलि देवसारथि ।
सक्कोहमस्मि तिदसानमिन्दो,
एसो च खो पञ्चसिखो ति वुच्चति ।।

---

१ निग्गिलति–सी०, रो० ।

८७ पाणिस्सरा मुदिङ्गा[1] च, मुरजालम्बरानि च ।
सुत्तमेन पबोधेन्ति, पटिबुद्धो च नन्दति ।।

८८ ये कचिमे मच्छरिनो कदरिया,
परिभासका समणब्राह्मणान ।
इधेव निक्खिप्प सरीरदेह,
कायस्स भेदा निरय वजन्ति ।।

८९ ये केचिमे सुग्गतिमासमाना[2], B 251
धम्मे ठिता सयमे संविभागे ।
इधेव निक्खिप्प सरीरदेह,
कायस्स भेदा सुगति वजन्ति ।।

९० त्व नोसि[3] आति पुरिमासु जातिसु,
सो मच्छरी रोसको[4] पापधम्मो ।
तवेव अत्थाय इधागतम्हा,
मा पापधम्मो निरय गमित्थ[5] ।।

९१ अद्धा हि म[6] वो[6] हितकामा, य म समनुसासथ ।
सोह तथा करिस्सामि, सब्ब वुत्त हितेसिभि ।।

९२ एसाहमज्जे[7] व[7] उपारमामि[8],
न चा पिह[9] किञ्चि करेय्य पाप ।
न चा पि मे किञ्चि अदेय्यमत्थि[10],
न चा पिदत्वा उदक पिवामि ।।

९३ एव च मे ददतो सब्बकाल,
भोगा इमे[11] वासव खीयिस्सन्ति ।
ततो अह पब्बजिस्सामि सक्क,
हित्वान कामानि यथोधिकानी ति ।।

---

१ मुतिङ्ग–सी०, रो० । २ सुग्गतिमासमाना–सी०, रो० । ३ नो–स्या० । ४ कोसियो–स्या० । ५ अपत्थ–स्या०, रो० । ६–६ मेते–स्या० । ७–७ एसोहमज्जेव–सी०, स्या० । ८ उपरमामि–स्या० । ९ न चापह–सी०, रो० । १० मदेय्यमत्थि–रो० । ११ इध–स्या० ।

४७१. मेण्डकपञ्हजातकं[1] (८)

९४ येस न कदाचि भूतपुब्ब,
सख्य[2] सत्तपदम्पिमस्मि लोके ।
'जाता अमित्ता दुवे सहाया,
पटिसन्धाय[3] चरन्ति किस्स हेतु ।।

B 252 ९५ यदि मे अज्ज पातरासकाले,
पञ्ह न सक्कुणेय्याथ[4] वत्तुमेत ।
रट्ठा पब्बाजयिस्सामि वो सब्बे,
न हि मत्थो[5] दुप्पञ्ञजातिकेहि ।।

९६. महाजनसमागमम्हि घोरे,
जनकोलाहलसङ्गमम्हि जाते ।
विक्खित्तमना अनेकचित्ता,
पञ्ह न सक्कुणोम वत्तुमेत ।।

९७ एकग्गचित्ता व एकमेका,
रहसि गता अत्थ[6] निचिन्तयित्वा ।
पविवेके सम्मसित्वान धीरा,
अथ वक्खन्ति जनिन्द एतमत्थ ।।

९८ उग्गपुत्तराजपुत्तियान,
उरब्भस्स[7] मस पिय मनाप ।
न सुनखस्स ते अदेन्ति मस,
अथ मेण्डस्स सुणेन सख्यमस्स ।।

९९ चम्म विहनन्ति एळकस्स,
अस्सपिट्ठत्थरस्सुखस्स[8] हेतु ।
न[9] च ते[9] सुनखस्स अत्थरन्ति,
अथ मेण्डस्स सुणेन सख्यमस्स ।।

---

१ मेण्डकपञ्हाजातक–स्या० । २ सक्खि–सी०, सखि–स्या० । ३ पटिसन्थाय–स्या० । ४ सक्कुणाथ–स्या० । ५ ममत्थो–स्या० । ६ अत्था–स्या० । ७ उसब्भ–सी०, स्या० । ८ अस्सपिट्ठत्थरण सुखस्स–सी०, ०त्थरण सुखस्स–स्या० । ९–९ न ते–सी० ।

१०० आवेल्लितसिङ्गिको हि मेण्डो,
न च सुनखस्स विसाणकानि[1] अत्थि ।
तिणभक्खो मसभोजनो च,
अथ मेण्डस्स सुणेन सख्यमस्स ।।

१०१ तिणमासि पलासमासि मेण्डो,
न च सुनखो[2] तिणमासि नो पलास ।
गण्हेय्य सुणो[3] सस बिळार,
अथ मेण्डस्स सुणेन सख्यमस्स ।।

१०२. अट्ठड्ढपदो[4] चतुप्पदस्स, B 253
मेण्डो अट्ठनखो अदिस्समानो ।
छादियमाहरती अय इमस्स,
मस आहरती अय अमुस्स ।।

१०३ पासादवरगतो[5] विदेहसेट्ठो,
वितिहार[6] अञ्ञमञ्ञभोजनान[7] ।
अद्दक्खि[8] किर सक्खिक[9] जनिन्दो,
बुभुक्कस्स[10] पुण्ण[11] मुखस्स[11] चेत ।।

१०४ लाभा वत मे अनप्परूपा,
यस्स मेदिसा[12] पण्डिता कुलम्हि ।
पञ्हस्स गम्भीरगत निपुणमत्थं,
पटिविज्झन्ति सुभासितेन धीरा ।।

१०५ अस्सतरिरथ च एकमेक,
फीत गामवर च एकमेक ।
सब्बेस[13] वो दम्मि पण्डितान,
परमप्पतीतमनो[14] सुभासितेना ति ।।

---

१ विसाणानि–सी० । २ सुणो–स्या० । ३ सुनखो–स्या० । ४ अट्ठड्ढपादो–सी०, स्या० । ५ पासाद गतो–सी० । ६ वीतिहार–सी०, स्या० । ७ अञ्ञोञ्ञ-भोजनान–स्या० । ८ अद्दस–स्या० । ९ सक्खित–सी०, स्या० । १० भो भुक्खस्स च–सी० । ११ पुण्णमुखस्स–सी०, स्या० । १२ मे एदिसा–सी०, मे ईदिसा–स्या० । १३. सब्ब–सी० । १४ परप्पतीतमनो–रो० ।

४७२. महापदुमजातकं (९)

१०६ नादट्ठा[1] परतो दोस, अणु थूलानि सब्बसो ।
इस्सरो पणये दण्ड, साम अप्पटिवेक्खिय ।।

१०७ यो च अप्पटिवेक्खित्वा, दण्ड कुब्बति खत्तियो ।
सकण्टक सो गिलति, जच्चन्धो व समक्खित ।।

१०८ अदण्डिय दण्डयति[2], दण्डिय च अदण्डिय ।
अन्धो व विसम मग्ग, न जानाति समासम ।।

१०९ यो च एतानि ठानानि, अणु थूलानि सब्बसो ।
सुदिट्ठमनुसासेय्य, स वे वोहरितुमरहति[3] ।।

B 254 ११० नेकन्तमुदुना सक्का, एकन्ततिखिणेन वा ।
अत्त महन्ते[4] ठपेतु[5], तस्मा उभयमाचरे ।।

१११ परिभूतो मुदु होति, अतितिक्खो च वेरवा ।
एत च उभय ञत्वा, अनुमज्झ समाचरे ।।

११२ बहु पि रत्तो भासेय्य, दुट्ठो पि बहु भासति ।
न इत्थिकारणा[6] राज, पुत्त घातेतुमरहसि ।।

११३ सब्बो[7] व[7] लोको एकतो[8], इत्थी[9] च अयमेकिका ।
तेनाह पटिपज्जिस्स, गच्छथ[10] पक्खिपथेव त[11] ।।

११४ अनेकताले[12] नरके, गम्भीरे च[13] सुदुत्तरे[13] ।
पातितो गिरिदुग्गस्मि, केन त्व तत्थ नामरि ।।

११५ नागो जातफणो तत्थ, थामवा गिरिसानुजो ।
पच्चग्गहि म भोगेहि, तेनाह तत्थ नामरि ।।

११६ एहि त पटिनेस्सामि, राजपुत्त सक घर ।
रज्ज कारेहि[14] भद्दन्ते, कि अरञ्ञे करिस्ससि ।।

---

१ नादिट्ठा–सी०, स्या० । २ दण्डियति–स्या०, रो० । ३ वोहातु०–रो० । ४ महत्ते–स्या० । ५ ठापेतु–सी०, स्या०, रो० । ६ इत्थीकारण–स्या० । ७-७ सब्बे च–रो० । ८ एकन्तो–सी०, रो० । ९ इत्थि–सी० । १० गच्छ–सी०, स्या० । ११ न–स्या० । १२ अनेककाले–सी० । १३-१३ दुरुत्तरे–स्या०, सुदुरुत्तरे–रो० । १४ कारेसि–सी० ।

१११७ यथा गिलित्वा बळिस[1], उद्धरेय्य सलोहित ।
उद्धरित्वा सुखी अस्स, एव[2] पस्सामि अत्तन[3] ॥

११८ किं नु त्व बळिस ब्रूसि, किं त्व ब्रूसि सलोहित ।
किं नु त्व उब्भत ब्रूसि, त मे अक्खाहि पुच्छितो ॥

११९ कामाह बळिस ब्रूमि, हत्थिअस्स सलोहित ।
चत्ताह उब्भत ब्रूमि, एव जानाहि खत्तिय ॥

१२० चिञ्चामाणविका माता, देवदत्तो च मे पिता ।
आनन्दो पण्डितो नागो, सारिपुत्तो च देवता ।
राजपुत्तो[4] अह आसि[4], एव धारेथ जातक ति ॥

---

४७३. मित्तामित्तजातकं (१०)

१२१ कानि कम्मानि कुब्बान, कथ विञ्ञू परक्कमे । B.255
अमित्त जानेय्य मेधावी, दिस्वा सुत्वा च पण्डितो ॥

१२२ न न उम्हयते दिस्वा, न च न पटिनन्दति ।
चक्खूनि[5] चस्स[5] न ददाति, पटिलोम च वत्तति ॥

१२३ अमित्ते तस्स भजति, मित्ते तस्स न सेवति ।
वण्णकामे निवारेति, अक्कोसन्ते पससति ॥

१२४ गुय्ह च तस्स नक्खाति, तस्स गुय्ह न गूहति ।
कम्म तस्स न वण्णेति, पञ्ञस्स नप्पससति ॥

१२५ अभवे नन्दति तस्स, भवे तस्स न नन्दति ।
अच्छेर[6] भोजन लद्धा, तस्स नुप्पज्जते सति ।
ततो न नानुकम्पति, अहो[7] सो पि लभेय्यितो ॥

१२६ इच्चेते सोळसाकारा, अमित्तस्मि पतिट्ठिता ।
येहि अमित्त जानेय्य, दिस्वा सुत्वा च पण्डितो ॥

---

१ बलिस–स्या०, रो० । २ सुख–रो० । ३ अत्तना–स्या०, अत्तनि–रो० । ४-४ अहृ तदा राजपुत्तो–सी०, स्या० । ५-५ चुक्खूनिस्स–स्या० । ६ अच्छरिय–सी०, स्या०, रो० । ७. अहा–सी०, स्या० ।

१२७ कानि कम्मानि कुब्बान, कथ विञ्ञू परक्कमे ।
मित्त जानेय्य मेधावी, दिस्वा सुत्वा च[1] पण्डितो ।।

१२८ पवुत्थ[2] तस्स[2] सरति, आगत[3] अभिनन्दति ।
ततो केलायितो[4] होति, वाचाय पटिनन्दति ।।

१२९ मित्ते तस्सेव भजति, अमित्ते तस्स न सेवति ।
अक्कोसन्ते निवारेति, वण्णकामे पससति ।।

१३० गुय्ह च तस्स अक्खाति, तस्स गुय्हं च गूहति ।
कम्म च तस्स वण्णेति, पञ्ञ[5] तस्स[5] पससति ।।

१३१ भवे च नन्दति तस्स, अभवे तस्स न नन्दति ।
अच्छेर भोजन लद्धा, तस्स उप्पज्जते सति ।
ततो न अनुकम्पति, अहो[6] सो पि[6] लभेय्यितो ।।

B 256 १३२ इच्चेते सोळसाकारा, मित्तस्मि सुप्पतिट्ठिता[7] ।
येहि मित्त च[8] जानेय्य[8], दिस्वा सुत्वा च पण्डितो ति ।।

द्वादसकनिपात निट्ठित ।

तस्सुद्दान

लहुचित्त ससाल कसन्ति पुन,
अथ काम दसखलुट्ठानवरो ।
अथ कण्ह सुकोसिय मेण्डवरो,
पदुमो पुन मित्तवरेन दसा ति ।।

— ० —

१ व–रो० । २-२ पुवुत्थञ्चस्स–स्या०, पवुत्थ चस्स–सी० । ३ आभत–सी० । ४ केलायिको–स्या० । ५-५ पञ्ञमस्स–स्या० । ६-६ पहा सो पि–सी०, स्या० । ७. सुपतिट्ठिता–स्या० । ८-८ सुजानय्य–रो० ।

१३. तेरसकनिपातो

४७४. अम्बजातकं (१)

१ अहासि मे अम्बफलानि पुब्बे, B 257
अणूनि थूलानि च ब्रह्मचारि ।
तेहेव मन्तेहि न दानि तुय्ह,
दुमप्फला पातुभवन्ति ब्रह्मे ।।

२ नक्खत्तयोग पटिमानयामि,
खण मुहुत्त च[1] मन्ते न पस्स[1] ।
नक्खत्तयोग च खण च लद्धा,
अद्धाहरिस्सम्बफल[2] पहूत[3] ।।

३ नक्खत्तयोग न पुरे अभाणि,
खण मुहुत्त न पुरे असंसि ।
सय[4] हरी अम्बफल पहूत[5],
वण्णेन गन्धेन रसेनुपेतं ।।

४. मन्ताभिजप्पेन पुरे[6] हि[6] तुय्ह,
दुमप्फला पातुभवन्ति ब्रह्मे ।
स्वाज्ज न पारेसि[7] जप्प[8] पि मन्त[8],
अय सो को नाम तवज्ज धम्मो ।।

५. चण्डालपुत्तो मम सम्पदासि,
धम्मेन मन्ते पकति च ससि ।
मा चस्सु मे पुच्छितो नामगोत्त,
गुय्हित्थो अत्थ[9] विजहेय्य मन्तो[10] ।।

१–१ न म तोसयन्ति–सी०, रो० । २ अथाहरिस्सम्बफल–सी० । ३ बहुक–स्या० । ४ अथा–सी०, स्या०, रो० । ५ पहुत–स्या० । ६–६ पुरस्स–सी०, रो०, पुरे पि–स्या० । ७ वादेसि–स्या० । ८–८ जपम्पि मन्ते–सी०, रो० । ९ मात–सी०, स्या०, रो० । १० मन्ता–स्या० ।

B 258 ६ सोह जनिन्देन जनम्हि पुट्ठो,
मक्खाभिभूतो अलिक अभाणि ।
मन्ता इमे ब्राह्मणस्सा ति मिच्छा,
• पहीनमन्तो कपणो रुदामि ।।

७ एरण्डा पुचिमन्दा वा, अथ वा पालिभद्दका ।
मधु मधुत्थिको विन्दे, सो हि तस्स दुमुत्तमो ।।

८ खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुद्दा चण्डालपुक्कुसा ।
यम्हा[1] धम्म विजानेय्य, सो हि तस्स नरुत्तमो ।।

९ इमस्स दण्ड च वध च दत्वा,
गले गहेत्वा खलयाथ[2] जम्म ।
यो उत्तमत्थ कसिरेन लद्धं,
मानातिमानेन विनासयित्थ ।।

१० यथा सम मञ्ञमानो पतेय्य,
सोब्भ गुह नरक पूतिपाद ।
रज्जू ति वा अक्कमे कण्हसप्प,
अन्धो यथा जोतिमधिट्ठहेय्य ।
एव पि म त्व खलित सपञ्ञ[3],
पहीनमन्तस्स पुनप्पदाहि[4] ।।

११. धम्मेन मन्त[5] तव सम्पदासि,
तुव[6] पि धम्मेन परिग्गहेसि[7] ।
पकति पि ते अत्तमनो असंसि[8],
धम्मे ठित त न[9] जहेय्य मन्तो ।।

१२. यो[10] बालमन्त कसिरेन लद्धं,
य दुल्लभ अज्ज मनुस्सलोके ।

---

१ यस्मा–सी० । २ बलयाथ–स्या० । ३ सपञ्ञा–रो० । ४ पुनप्पसीद–सी०, रो०, पुनसम्पदाहि–स्या० । ५ मन्ते–सी०, स्या०, रो० । ६ त्व–स्या० । ७ पटिग्गहेसि–सी० । ८ असंसि–स्या० । ९ न–सी० । १० सो–सी०, स्या० ।

किञ्चा[1] पि लद्धा जीवितु[1] अप्पपञ्ञो[2],
विनासयी अलिक भासमानो ॥

१३ बालस्स मूळ्हस्स[3] अकतञ्ञुनो च, B 259
मुसा भणन्तस्स असञ्ञतस्स ।
मन्ते मय तादिसके न देम,
कुतो मन्ता गच्छ न मय्ह[4] रुच्चसी ति ॥

---

४७५. फन्दनजातकं (२)

१४ कुठारिहत्थो पुरिसो, वनमोगय्ह[5] तिट्ठसि ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, कि दारु छेतुमिच्छसि ॥

१५ इस्सो[6] वनानि चरसि, समानि विसमानि च ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, कि दारु नेमिया दळ्ह ॥

१६ नेव सालो न खदिरो, नास्सकण्णो[7] कुतो धवो ।
रुक्खो च[8] फन्दनो नाम, त दारु नेमिया दळ्ह ॥

१७ कीदिसानिस्स पत्तानि, खन्धो वा पन कीदिसो ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, यथा जानेमु फन्दन ॥

१८ यस्स साखा पलम्बन्ति, नमन्ति न च भञ्जरे ।
सो रुक्खो फन्दनो नाम, यस्स मूले अह ठितो ॥

१९ अरान चक्कनाभीन, ईसानेमिरथस्स च ।
सब्बस्स ते कम्मनियो, अय हेस्सति फन्दनो ॥

२०. इति फन्दनरुक्खो पि, तावदे[9] अज्झभासथ ।
मय्ह पि वचन अत्थि, भारद्वाज सुणोहि मे ॥

२१ इस्सस्स[10] उपक्खन्धम्हा[11], उक्कच्च[12] चतुरङगुल ।
तेन नेमि पसारेसि[13], एवं दळ्हतर सिया ॥

१–१ किच्छा लद्ध जीविक–सी०, किच्छा लद्ध जीवित–स्या०, कच्छा पि लद्ध जीविक–रो० । २ अप्पञ्ञ–रो० । ३ मुळ्हस्स–स्या० । ४ मय्ह–स्या० । ५ वनमोगय्ह–स्या० । ६ इसो–सी०, ईसो–स्या०, रो० । ७ नस्सकण्णो–सी० । ८ व–सी०, रो० । ९ देवता–स्या० । १० इमस्स–स्या० । ११ उपखन्धम्हा–सी०, रो० । १२ ओक्कच्च–सी० । १३ परिहरेसि–सी०, स्या०, रो० ।

२२ इति फन्दनरुक्खो पि, वेर अप्पेसि[1] तावदे[1] ।
जातान च अजातान, इस्सान[2] दुक्खमावहि ॥

B 260 २३. इच्चेव[3] फन्दनो इस्स[4], इस्सो[4] च पन फन्दन ।
'अञ्ञमञ्ञ विवादेन, अञ्ञमञ्ञमघातयु ॥

२४. एवमेव मनुस्सान[5], विवादो यत्थ जायति ।
मयूरनच्च नच्चन्ति, यथा ते[6] इस्सफन्दना ॥

२५. त वो वदामि भद्द वो, यावन्तेत्थ समागता ।
सम्मोदथ मा विवदथ[7], मा होथ इस्सफन्दना ॥

२६. सामग्गिमेव[8] सिक्खेथ, बुद्धेहेत पससित ।
सामग्गिरतो[9] धम्मट्ठो, योगक्खेमा न धसती ति ॥

---

४७६. जवनहंसजातकं (३)

२७. इधेव हस निपत, पिय मे तव दस्सन ।
इस्सरोसि अनुप्पत्तो, यमिधत्थि पवेदय ॥

२८. सवनेन एकस्स[10] पिया भवन्ति,
दिस्वा पनेकस्स वियेति[11] छन्दो ।
दिस्वा च सुत्वा च पिया भवन्ति,
कच्चिन्नु[12] मे पीयसि[13] दस्सनेन ॥

२९ सवनेन पियो मेसि, भिय्यो चागम्म दस्सन ।
एव पियदस्सनो मे[14], वस हस ममन्तिके[15] ॥

३० वसेय्याम तवागारे, निच्च सक्कतपूजिता ।
मत्तो च[16] एकदा वज्जे[17], हंसराज पचन्तु मे ॥

१-१ कप्पेसि देवता-स्या० । २ ईसान-स्या० । ३ इच्छेव-सी०, रो० । ४-४ रो०, इस इसो-सी०, ईस०-स्या० । ५ मनुस्सेसु-सी०, स्या० । ६ ने-रो० । ७ विवदित्थ-सी०, स्या०, रो० । ८ सामग्यमेव-स्या० । ९ सामग्यरतो-स्या० । १० चेकस्स-सी० । ११ विनेति-स्या०, विहेति-रो० । १२ कच्चिनु खो-स्या० । १३ पियसि-स्या० । १४ समानो-सी०, स्या०, रो० । १५ ममसन्तिके-सी०, स्या०, रो० । १६ व-सी० । १७. वज्जा-सी०, रो०; मज्ज-स्या० ।

३१ धिरत्थु[1] त मज्जपान[2], य मे पियतर तया ।
न चा पि मज्ज पिस्सामि[3], याव मे वच्छसी घरे ॥

३२ सुविजान सिङ्गालान[4], सकुणान[4] च वस्सित । B 261
मनुस्सवस्सित राज, दुब्बिजानतर ततो ॥

३३ अपि चे मञ्जती पोसो, ञाति मित्तो सखा ति वा ।
यो पुब्बे सुमनो हुत्वा, पच्छा सम्पज्जते दिसो ॥

३४ यस्मि मनो निविसति, अविदूरे सहा पि सो ।
सन्तिके पि हि सो दूरे, यस्मि[5] नाविसते[5] मनो ॥

३५ अन्तो पि सो होति पसन्नचित्तो,
पार समुद्दस्स पसन्नचित्तो ।
अन्तो पि सो होति पदुट्ठचित्तो,
पार समुद्दस्स पदुट्ठचित्तो ॥

३६ सवसन्ता विवसन्ति, ये दिसा ते रथेसभ ।
आरा सन्तो सवसन्ति[6], मनसा रट्ठवड्ढन ॥

३७ अतिचिर निवासेन, पियो भवति अप्पियो ।
आमन्त खो त गच्छाम[7], पुरा ते होम[8] अप्पिया[8] ॥

३८ एव चे याचमानान, अञ्जलि नावबुज्झसि ।
परिचारकान सत[9], वचन न करोसि नो ।
एव त अभियाचाम, पुन कयिरासि परियाय ॥

३९. एव चे नो विहरत, अन्तरायो न हेस्सति ।
तुय्ह चा[10] पि महाराज, मय्ह च[11] रट्ठवड्ढन ।
अप्पेव नाम पस्सेमु[12], अहोरत्तानमच्चये ति ॥

---

१ धीरत्थु–सी०। २ अन्नपान–सी०। ३ पायामि–सी०, रो०, पिविस्सामि–स्या०। ४–४ सिगालान सकुन्तान–सी०, रो०, सिगालान सकुणान–स्या०। ५–५ यस्मा विवसते–सी०, स्या०, रो०। ६ सवसन्तो–रो०। ७ गच्छामि–स्या०। ८–८ होमि अप्पियो–स्या०। ९ सन्तान–सी०, स्या०, सत्तान रो०। १० वा–स्या०, रो०। ११ वा–सी०, स्या०, रो०। १२ पस्सेम–सी०, स्या०, रो०।

४७७. चूळनारदजातकं[1] (४)

B 262

४० न ते कट्ठानि भिन्नानि, न ते उदकमाभत ।
अग्गी[2] पि ते न हापितो[3], किन्नु मन्दो व झायसि ।।

४१. न उस्सहे वने वत्थु, कस्सपामन्तयामि त ।
दुक्खो वासो अरञ्ञस्मि, रट्ठ इच्छामि गन्तवे ।।

४२. यथा अह इतो गन्त्वा, यस्मि जनपदे वस ।
आचारं ब्रह्मे सिक्खेय्य[4], त धम्म अनुसास म ।।

४३. सचे अरञ्ञ हित्वान, वनमूलफलानि च ।
रट्ठे रोचयसे वास, त धम्म निसामेहि मे ।।

४४. विस मा पटिसेवित्थो[5], पपात परिवज्जय ।
पङ्के च मा विसीदित्थो, यत्तो चासीविसे[6] चरे ।।

४५. किन्नु विस पपातो वा, पङ्को वा ब्रह्मचारिन ।
क त्व आसीविस ब्रूसि[7], त मे अक्खाहि पुच्छितो ।

४६. आसवो तात लोकस्मि, सुरा नाम पवुच्चति ।
मनुञ्ञो[8] सुरभी वग्गु, सादु[9] खुद्दरसूपमो[9] ।
विस तदाहु अरिया से[10], ब्रह्मचरियस्स नारद ।।

४७. इत्थियो तात लोकस्मि, पमत्त पमथेन्ति ता ।
हरन्ति[11] युविनो[11] चित्त, तूलं भट्ठ व मालुतो ।
पपातो एसो[12] अक्खातो, ब्रह्मचरियस्स नारद ।।

४८. लाभो सिलोको सक्कारो, पूजा परकुलेसु च ।
पङ्को एसो च[13] अक्खातो, ब्रह्मचरियस्स नारद ।।

४९. ससत्था[14] तात राजानो, आवसन्ति महि इम ।
ते तादिसे मनुस्सिन्दे, महन्ते तात नारद ।।

---

१ चुल्लनारदकस्सपजातक–स्या० । २ अग्गि–स्या० । ३ हासितो–सी०, स्या० । ४ सिक्खय्य–स्या० । ५ पटिसेवित्थ–स्या० । ६ आसीविसे–सी०, स्या० । ७ बूहि–सी०, स्या० । ८ मनुञ्ञा–सी०, स्या०, रो० । ९–९ मधु खुद्दससूपमा–सी०, स्या०, सादु खुद्दरसूपमा–रो० । १० सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ११–११ फरन्ति मुनिनो–स्या० । १२. एस–स्या० । १३ व–सी०, स्या०, रो० । १४ महन्ता–स्या० ।

५० इस्सरान अधिपतीन, न तेस पादतो चरे ।
आसीविसो ति[1] अक्खातो, ब्रह्मचरियस्स नारद ॥

५१ भत्तत्थो भत्तकाले च[2], य गेहमुपसङ्कमे ।
यदेत्थ कुसल जञ्ञा, तत्थ घासेसन चरे ॥

५२ पविसित्वा परकुल, पानत्थ[3] भोजनाय वा । B 263
मित खादे मित भुञ्जे, न च रूपे मन करे ॥

५३ गोट्ठ[4] मज्ज किराट[5] च[6], सभा निकिरणानि च ।
आरका परिवज्जेहि, यानी व विसम पथ ति ॥

---

४७८. दूतजातकं (५)

५४ दूते ते ब्रह्मे पाहेसि, गङ्गातीरस्मि[7] झायतो ।
तेस पुट्ठो न ब्याकासि, दुक्ख गुय्हमत[8] नु ते ॥

५५ सचे ते दुक्खमुप्पज्जे, कासीन रट्ठवड्ढन ।
मा खो न तस्स अक्खाहि, यो त दुक्खा न मोचये ॥

५६ यो तस्स[9] दुक्खजातस्स, एकङ्गमपि[10] भागसो[10] ।
विप्पमोचेय्य धम्मेन, काम तस्स पवेदय[11] ॥

५७ सुविजान सिङ्गालान, सकुणान[12] च वस्सित ।
मनुस्सवस्सित राज, दुब्बिजानतर ततो ॥

५८ अपि चे मञ्ञती पोसो, ञाति मित्तो सखा ति वा ।
यो पुब्बे सुमनो हुत्वा, पच्छा सम्पज्जते दिसो ॥

५९ यो अत्तनो दुक्खमनानुपुट्ठो,
पवेदये जन्तु अकालरूपे ।
आनन्दिनो तस्स भवन्तिमित्ता[13],
हितेसिनो तस्स दुखी[14] भवन्ति ॥

---

१ सो–सी०, रो०। २ य–सी०, रो०। ३ पानत्थो–स्या०, रो०। ४ गुट्ठ–स्या०। ५ किरास–सी०, स्या०, रो०। ६ व–रो०। ७ गङ्गातीरस्मि–सी०। ८ गुय्ह मत–सी०, तुय्ह मत–स्या०। ९ च तथ–रो०। १०–१० एकन्तमपि भासतो–सी०, रो०। ११ पवेदये–सी०। १२. सकन्तान–सी०, स्या०। १३. भवन्तमित्ता–सी०, रो०। १४ दुक्खी–स्या०।

६० काल च अत्वान तथाविधस्स,
मेधावीन एकमन विदित्वा ।
अक्खेय्य तिब्बानि[1] परस्स धीरो,
सण्ह गिर अत्थवति पमुञ्चे ।।

B 264 ६१ सचे च जञ्ञा अविसय्हमत्तनो,
न[2] ते हि मय्ह[2] सुखागमाय ।
एको व तिब्बानि सहेय्य धीरो,
सच्च हिरोत्तप्पमपेक्खमानो ।।

६२ अह रट्ठानि विचरन्तो, निगमे राजधानियो ।
भिक्खमानो महाराज, आचरियस्स धनत्थिको ।।

६३ गहपती राजपुरिसे, महासाले च ब्राह्मणे ।
अलत्थ सत्त निक्खानि, सुवण्णस्स जनाधिप ।
ते मे नट्ठा महाराज, तस्मा सोचामह भुस ।।

६४ पुरिसा ते महाराज, मनसानुविचिन्तिता[3] ।
नाल दुक्खा पमोचेतु, तस्मा तेस न ब्याहरि[4] ।।

६५ त्व च खो मे महाराज, मनसानुविचिन्तितो ।
अल दुक्खा पमोचेतु, तस्मा तुय्ह पवेदयि ।।

६६ तस्सादासि पसन्नत्तो[5], कासीन रट्ठवड्ढनो ।
जातरूपमये निक्खे, सुवण्णस्स चतुद्दसा ति ।।

---

४७९. कालिङ्गबोधिजातकं (६)

६७ राजा कालिङ्गो चक्कवत्ति, धम्मेन पथविमनुसास[6] ।
अगमा[7] बोधिसमीपं, नागेन महानुभावेन ।।

६८. कालिङ्गो भारद्वाजो च, राजान कालिङ्ग[8] समणकोलञ्ञ ।
चक्क[9] वत्तयतो परिग्गहेत्वा[10], पञ्जली इदमवोच ।।

---

१ तिप्पनि–सी०, स्या०, रो० । २–२ नाय नीति मय्ह–सी०, रो० । ३ मनसानुविचिन्तिका–सी० । ४ व्याहरि–सी० । ५ पसन्नचित्तो–स्या० । ६ पठविमनुस्सान–सी०, पठवि मनुसासि–स्या० । ७ अगमासि–स्या० । ८ कालिङ्ग–सी० । ९ चवक–स्या० । १० परिणेत्वा–रो० ।

६९. पच्चोरोह महाराज, भूमिभागो यथा समणुग्गतो[1] ।
इध अनधिवरा बुद्धा, अभिसम्बुद्धा विरोचन्ति ॥

७० पदक्खिणतो आवट्टा, तिणलता अस्मि भूमिभागस्मि । B 265
पथविया[2] नाभिय[2] मण्डो, इति नो सुत मन्ते[3] महाराज ॥

७१ सागरपरियन्ताय, मेदिनिया[4] सब्बभूतधरणिया ।
पथविया अय मण्डो, ओरोहित्वा नमो करोहि ॥

७२ ये ते भवन्ति नागा च, अभिजाता च कुञ्जरा ।
एत्तावता पदेस ते, नागा नेव मुपयन्ति ॥

७३ अभिजातो[5] नागो काम, पेसेहि कुञ्जर दन्ति ।
एत्तावता पदेसो[6], सक्का नागेन मुपगन्तु ॥

७४ त सुत्वा राजा कालिङ्गो, वेय्यञ्जनिकवचो निसामेत्वा ।
सम्पेसेसि नाग अस्साम[7], मय यथिमस्सिद[8] वचन ॥

७५ सम्पेसितो च रञ्ञा, नागो कोञ्चो व अभिनदित्वान[9] ।
पटिसक्कित्वा निसीदि, गरु[10] व भार[10] असहमानो ॥

७६ कालिङ्गभारद्वाजो[11], नाग खीणायुक विदित्वान[12] ।
राजान कालिङ्ग, तरमानो अज्झभासित्थ ।
अञ्ञ सङ्कम नाग, नागो खीणायुको महाराज ॥

७७ त सुत्वा कालिङ्गो, तरमानो सङ्कमी नाग ।
सङ्कन्तेव रञ्ञे, नागो तत्थेव पति[13] भुम्या[13] ।
वेय्यञ्जनिकवचो, यथा तथा अहु नागो ॥

७८ कालिङ्गो[14] राजा कालिङ्ग, ब्राह्मण एतदवोच[14] ।
त्वमेव असि सम्बुद्धो, सब्बञ्ञू सब्बदस्सावी ॥

---

१ समनुगीतो–सी०, रो०, ममणुगीतो–स्या० । २–२ पुथुविया अय–सी०, पठविया अय–स्या०, पुवियाय–रो० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४ मेदनिया–स्या० । ५ अभिजाते–सी०, रो० । ६ पदेसो च न–स्या० । ७. उय्याम–स्या० । ८ यथाइद–सी०, स्या०, रो० । ९ आनदित्वा–रो० । १०–१० गरु भार–सी०, स्या० । ११ कालिङ्गो०–स्या० । १२ विदित्वा–सी० । १३–१३ पतिभूम्या–स्या० । १४–१४ कालिङ्ग भारद्वाज कालिङ्गो, ब्राह्मण इदमवोच–सी०, स्या० ।

७९. त[1] अनधिवासेन्तो कालिङ्ग[2], ब्राह्मणो इदमवोच ।
वेय्यञ्जनिका हि मय, बुद्धा सब्बञ्ञुनो[3] महाराज ।।

८०. सब्बञ्ञू सब्बविदू च, बुद्धा न[4] लक्खणेन जानन्ति ।
'आगमबलसा[5] हि मय, बुद्धा सब्ब पजानन्ति ।।

B. 266 ८१. महयित्वा[6] सम्बोधि, नानातुरियेहि वज्जमानेहि[7] ।
मालाविलेपन[8] अभिहरित्वा[8], अथ[9] राजा मनुपायासि[9] ।।

८२ सट्ठि वाहसहस्सानि, पुप्फान[10] सन्निपातयि ।
पूजेसि राजा कालिङ्गो, बोधिमण्डमनुत्तरं ति ।।

---

४८०. अकित्तिजातकं (७)

८३. अकित्ति दिस्वा[11] सम्मन्त, सक्को भूतपती ब्रवि ।
कि पत्थय महाब्रह्मे, एको सम्मसि घम्मनि ।।

८४. दुक्खो पुनब्भवो सक्क, सरीरस्स च भेदन ।
सम्मोहमरण दुक्ख, तस्मा सम्मामि वासव ।।

८५. एतस्मि ते सुलपिते, पतिरूपे[12] सुभासिते ।
वर कस्सप ते दम्मि, य किञ्चि मनसिच्छसि ।।

८६. वर चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
येन पुत्ते च दारे च, धनधञ्ञ पियानि च ।
लद्धा नरा न तप्पन्ति, सो लोभो न मयी वसे ।।

८७ एतस्मि ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वर कस्सप ते दम्मि, य किञ्चि मनसिच्छसि ।।

८८ वरं चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
खेत्त वत्थु हिरञ्ञ च, गवस्स[13] दासपोरिस ।
येन जातेन जीयन्ति, सो दोसो न मयी वसे ।।

---

१ त वचन–सी०। २ कालिङ्गो–सी०, स्या०, रो०। ३ सब्बञ्ञुनोव–सी०। ४ स्या० पोत्थके नत्थि। ५ आगमपुरिसा–रो०। ६. महायित्वान–सी०, रो०, पहसित्वान–स्या०। ७ विज्जमानेहि–स्या०। ८–८ मालागन्धविलेपन आहरित्वा–सी०, रो०। ९–९. पाकारपरिक्खेप कारेसि अथ राजा पायासि–सी०, स्या०, रो०। १० पुप्फानि–स्या०। ११. दिस्वान–स्या०। १२ पटिरूपे–स्या०। १३ गवास्स–सी०, स्या०।

८९ एतस्मि ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वर कस्सप ते दम्मि, य किञ्चि मनसिच्छसि ॥

९०. वर चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर । B 267
बाल न पस्से न सुणे, न च बालेन सवसे ।
बालेनल्लापसल्लाप, न करे न च रोचये ॥

९१ कि नु ते अकर बालो, वद कस्सप कारण ।
केन कस्सप बालस्स, दस्सन नाभिकङ्खसि ॥

९२ अनय नयति दुम्मेधो, अधुराय नियुञ्जति ।
दुन्नयो सेय्यसो होति, सम्मा वुत्तो पकुप्पति ।
विनय सो न जानाति, साधु तस्स अदस्सन ॥

९३ एतस्मि ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वर कस्सप ते दम्मि, य किञ्चि मनसिच्छसि ॥

९४ वर चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
धीर पस्से सुणे धीर, धीरेन सह सवसे ।
धीरेनल्लापसल्लाप, त करे त च रोचये ॥

९५ किं नु ते अकर धीरो, वद कस्सप कारण ।
केन कस्सप धीरस्स, दस्सन अभिकङ्खसि ॥

९६ नय नयति मेधावी, अधुराय न युञ्जति ।
सुनयो सेय्यसो होति, सम्मा वुत्तो न कुप्पति ।
विनय सो पजानाति, साधु तेन समागमो ॥

९७ एतस्मि ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वरं कस्सप ते दम्मि, य किञ्चि मनसिच्छसि ॥

९८ वरं चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
ततो रत्या विवसाने[1], सूरियुग्गमन[2] पति ।
दिब्बा भक्खा पातुभवेय्यु, सीलवन्तो च याचका ॥

---

१ विवसने–सी०, स्या०, रो० । २ सुरियस्सुग्गमन–सी०, स्या०, रो० ।

९९ ददतो[1] मे न खीयेथ, दत्वा नानुतपेय्यहं ।
दद चित्त पसादेय्य, एत सक्क वर वरे ॥

B 268 १०० एतस्मिं ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वर कस्सप ते दम्मि, य किञ्चि मनसिच्छसि ॥

१०१. वर चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
न मं पुन उपेय्यासि, एत सक्क वर वरे ॥

१०२. बहूहि वतचरियाहि[2], नरा च अथ नारियो ।
दस्सन अभिकङ्खन्ति, कि नु मे दस्सने भय ॥

१०३. तं तादिस देववण्ण[3], सब्बकामसमिद्धिन ।
दिस्वा तपो पमज्जेय्य[4], एत ते दस्सने भय ति ॥

---

४८१. तक्कारियजातकं (८)

१०४. अहमेव दुब्भासित भासि बालो,
भेकोवरञ्ञे अहिमव्हायमानो[5] ।
तक्कारिये सोब्भमिम पतामि,
न किरेव साधु अतिवेलभाणी ॥

१०५ पप्पोति मच्चो अतिवेलभाणी,
बन्धं वध सोकपरिद्दव च ।
अत्तानमेव गरहासि एत्थ,
आचेर[6] य[6] त निखणन्ति सोब्भे ॥

१०६ किमेवहं[7] तुण्डिलमनुपुच्छि,
करेय्य[8] स[8] भातर काळिकाय[9] ।
नग्गोवहं वत्थयुग च जीनो[10],
अयं पि अत्थो बहुतादिसो व ॥

---

१ ददतो च–रो० । २ वत्तचरियाहि–सी०, स्या० । ३ देवण्णि–रो० । ४ पमज्जेय्य–सी०, स्या०, रो० । ५ अहिमव्हयानो–सी०, रो० । ६–६ आचरिय–स्या० । ७ किमेवाहं–सी०, स्या० । ८–८ करेय्यास–स्या० । ९. कालिकाय–स्या० । १०. जिनो–स्या० ।

१०७. यो युज्झमानानमयुज्झमानो, B. 269
मेण्डन्तरं अच्चुपती कुलिङ्गो ।
सो पिसितो मेण्डसिरेहि तत्थ,
अय पि अत्थो बहुतादिसो व ॥

१०८ चतुरो जना पोत्थकमग्गहेसु,
एक च पोस अनुरक्खमाना ।
सब्बेव ते भिन्नसिरा सयिंसु,
अय पि अत्थो बहुतादिसो व ॥

१०९. अजा यथा वेळुगुम्बस्मि बद्धा[1],
अवक्खिपन्ती[2] असिमज्झगच्छि[3] ।
तेनेव तस्सा गलकावकन्तं[4],
अय पि अत्थो बहुतादिसो व ॥

११० इमे न देवा न[5] गन्धब्बपुत्ता,
मिगा इमे अत्थवसं[6] गता मे[6] ।
एक च न सायमासे पचन्तु,
एकं[7] पुनप्पातरासे[7] पचन्तु ॥

१११ सतं सहस्सानि[8] दुब्भासितानि[9],
कल पि नाग्घन्ति[10] सुभासितस्स ।
दुब्भासित सङ्कमानो किलेसो,
तस्मा तुण्ही किम्पुरिसा[11] न बाल्या ॥

११२. या मेसा ब्याहासि[12] पमुञ्चथेतं,
गिरिं च नं हिमवन्तं नयन्तु ।
इम च खो देन्तु महानसाय,
पातो व नं पातरासे पचन्तु ॥

---

१ बन्धा–स्या०। २ अवेक्खिपन्ति–सी०, स्या०। ३ असिमज्झगञ्छि–सी०। ४. गलक विकन्ता–स्या०। ५ न पि–सी०, नापि–स्या०। ६–६ अत्थवसा भता इमे–सी०, स्या०, रो०। ७–७ एकञ्च पुन पातरासे–सी०, एक च न पातरासे–रो०। ८ सह-सहस्सान–सी०, सहस्सान–स्या०। ९ दुब्भासितान–सी०, स्या०। १० नाग्घति–स्या०। ११ किम्पुरिसो–सी०, स्या०। १२. ब्याकासि–सी०, रो०; ब्याकासि–स्या०।

B 270 ११३ पज्जुन्ननाथा पसवो, पसुनाथा अय पजा ।
त्व नाथोसि[1] महाराज, नाथोहं[2] भरियाय मे[2] ।
द्विन्नमञ्ञतर ञत्वा, मुत्तो गच्छेय्य पब्बत ।।

११४ न वे निन्दा सुपरिवज्जयेथ[3],
नाना जना सेवितब्बा जनिन्द ।
येनेव एको लभते पसस,
तेनेव अञ्ञो लभते निन्दितार ।।

११५ सब्बो लोको परिचित्तो[4] अतिचित्तो,
सब्बो लोको चित्तवा सम्हि चित्ते ।
पच्चेकचित्ता पुथु सब्बसत्ता,
कस्सीध चित्तस्स वसे न वत्ते ।।

११६ तुण्ही अहू किम्पुरिसो सभरियो,
यो दानि ब्याहासि भयस्स भीतो ।
सो दानि मुत्तो सुखितो अरोगो,
वाचाकिरेवत्तवती नरान ति ।।

---

४८२. रुरुमिगराजजातकं[5] (९)

११७ तस्स[6] गामवर दम्मि, नारियो च अलङ्कता ।
यो[7] मेत मिगमक्खाति[8], मिगान मिगमुत्तम ।।

११८ मय्ह गामवर देहि, नारियो च अलङ्कता ।
अह ते मिगमक्खिस्सं, मिगान मिगमुत्तम ।।

११९. एतस्मि वनसण्डस्मि, अम्बा साला च पुप्फिता ।
इन्दगोपकसञ्छन्ना, एत्थेसो तिट्ठते मिगो ।।

१२० धनु अद्वेज्झ[9] कत्वान, उसु सन्नय्हुपागमि[10] ।
मिगो च दिस्वा राजान, दूरतो अज्झभासथ ।।

---

१ नाथोस्मि – सी०, स्या०, रो० । २–२ अम्हनाथा मम भरिया – स्या० । ३. सुपरिवज्जयाथ – स्या०, ० वज्जयाथे – रो० । ४ परचित्तेन – सी०, स्या० । ५. रुरुमिग-जातक – सी०, स्या० । ६ कस्स – सी०, रो० । ७ को – सी०, स्या०, रो० । ८ मिग-मक्खासि – स्या० । ९ अदेज्झ – सी०, रो० । १० नन्धायुपामि – सी०, रो० ।

१२१ आगमेहि महाराज, मा म विज्झि रथेसभ । B. 271
को नु ते इदमक्खासि, एत्थेसो तिट्ठते[1] मिगो ॥

१२२ एस पापचरो पोसो, सम्म तिट्ठति आरका ।
सोय[2] मे[2] इदमक्खासि, एत्थेसो तिट्ठते मिगो ॥

१२३ सच्च किरेव माहसु, नरा एकच्चिया इध ।
कट्ठ निप्लवित[3] सेय्यो, न त्वेवेकच्चि यो नरो ॥

१२४ किन्नु रुरु गरहसि मिगान,
कि पक्खीन कि पन मानुसान ।
भय हि म विन्दतिनप्परूप,
सुत्वान त मानुसि[4] भासमान ॥

१२५ यमुद्धरि वाहने[5] वुय्हमान,
महोदके सलिले सीघसोते ।
ततोनिदान भयमागत मम,
दुक्खो हवे राज असब्भि सङ्गमो ॥

१२६ सोह चतुप्पत्तमिम विहङ्गम,
तनुच्छिद हदये ओस्सजामि ।
हनामि त मित्तदुब्भि[6] अकिच्चकारि[6],
यो तादिस कम्मकत न जाने ॥

१२७ धीरस्स बालस्स हवे जनिन्द,
सन्तो वध नप्पससन्ति जातु ।
काम घर गच्छतु पापधम्मो,
य चस्स भट्ठ[7] तदेतस्स देहि ।
अह च ते कामकरो भवामि ॥

---

१ तिट्ठति–सी०, स्या० । २–२ सोहिमे–सी०, स्या०, रो० । ३ विप्लावित–सी०, निपावत–स्या० । ४ मानुसि–स्या० । ५ वहने–सी० । ६–६ मित्तद्दुम किच्च-कारिं–सी०, रो० । ७ भत्त–स्या० ।

१२८ अद्धा रुरु अञ्ञतरो सत सो[1],
यो दुब्भतो[2] मानुसस्स न दुब्भि ।
काम घर गच्छतु पापधम्मो,
•य चस्स भट्ठ तदेतस्स दम्मि ।
अह च ते कामचार[3] ददामि ॥

B 272 १२९ सुविजान सिङ्गालान, सकुणानञ्चवस्सित ।
मनुस्सवस्सित राज, दुब्बिजानतर ततो ॥

१३० अपि चे मञ्ञती पोसो, ञाति मित्तो सखा ति वा ।
यो पुब्बे सुमनो हुत्वा, पच्छा सम्पज्जते दिसो ॥

१३१ समागता जानपदा, नेगमा च समागता ।
मिगा सस्सानि[4] खादन्ति, त देवो पटिसेधतु ॥

१३२. काम जनपदो मासि, रट्ठञ्चा पि विनस्सतु ।
न त्वेवाह रुरु दुब्भे, दत्वा अभयदक्खिण ॥

१३३ मा मे जनपदो आसि, रट्ठञ्चा[5] पि विनस्सतु[5] ।
न त्वेवाह मिगराजस्स, वर दत्वा मुसा भणे ति ॥

---

४८३. सरभमिगजातकं[6] (१०)

१३४ आसीसेथेव[7] पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोह अत्तान, यथा इच्छिं तथा अहु ॥

१३५. आसीसेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोह अत्तान, उदका थलमुब्भत ॥

१३६ वायमेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोह अत्तान, यथा इच्छि तथा अहु ॥

---

१ से–सी० । २ दुब्भनो–स्या०, धूभतो–रो० । ३ गामवर–स्या० । ४ धञ्ञानि–स्या० । ५–५ माम जनपदो अहु–स्या० । ६ सरभजातक–स्या० । ७ आसिं-सेथेव–सी०, स्या०, रो० ।

१३७ वायमेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोहं अत्तानं, उदका थलमुब्भतं ॥

१३८ दुक्खूपनीतो पि नरो सपञ्ञो,
आसं न छिन्देय्य सुखागमाय ।
बहू हि फस्सा अहिता हिता च,
अवितक्किता[1] मच्चुमुपब्बजन्ति[2] ॥

१३९ अचिन्तितं पि भवति, चिन्तितं पि विनस्सति । B 273
न हि चिन्तामया भोगा, इत्थिया पुरिसस्स वा ॥

१४० सरभं गिरिदुग्गस्मिं, यं त्वं अनुसरी पुरे ।
अलीनचित्तस्स तुवं, विक्कन्तमनुजीवसि ॥

१४१ यो तं विदुग्गा नरका समुद्धरि,
सिलाय[3] योग्गं सरभो करित्वा[4] ।
दुक्खूपनीतं मच्चुमुखा पमोचयि,
अलीनचित्तं तं[5] मिगं[5] वदेसि ॥

१४२ किं[6] त्वं नु[6] तत्थेव तदा अहोसि,
उदाहु ते कोचि नं[7] एतदक्खा ।
विवट्टच्छद्दो[8] नुसि सब्बदस्सी,
ञाणं नु ते ब्राह्मण भिंसरूपं ॥

१४३ न चेवहं[9] तत्थ तदा अहोसिं,
न चा पि मे कोचि नं एतदक्खा ।
गाथापदानं च सुभासितानं,
अत्थं तदानेन्ति जनिन्द धीरा[10] ॥

१४४. आदाय पत्तिं[11] परविरियघातिं[12],
चापे सरं किं विचिकिच्छसे तुवं ।

१ अवितक्कितारो–स्या० । २ मच्चुमुपब्बज्जन्ति–सी०, मच्चुमपपज्जन्ति–स्या० । ३ सीलाय–स्या० । ४ करित्था–सी० । ५–५ तमेव–स्या० । ६–६ तुवं नु–सी०, रो० । ७ त–स्या० । ८ विवटच्छदो–स्या० । ९ न–चेवाहं–स्या० । १० धीर–सी० । ११ पत्त–स्या० । १२ परिवीरियघातिं–स्या० ।

नुन्नो[1] सरो सरभ हन्तु खिप्प,
अन्न हि एत वरपञ्ञ रञ्ञो ।।

१४५ अद्धा पजानामि अहं पि एतं,
अन्न मिगो ब्राह्मण खत्तियस्स ।
पुब्बे कत च अपचायमानो,
तस्मा मिग सरभं नो हनामि ।।

१४६ नेसो मिगो महाराज, असुरेसो दिसम्पति ।
एत हन्त्वा मनुस्सिन्द, भवस्सु अमराधिपो ।।

B 274 १४७. सचे च राजा[2] विचिकिच्छसे तुव,
हन्तु मिग सरभं सहायकं[3] ।
सपुत्तदारो नरवीरसेट्ठ[4],
गन्त्वा तुव वेतरणि यमस्स ।।

१४८ काम अह जानपदा च सब्बे,
पुत्ता च दारा च सहायसङ्घा ।
गच्छेमु त वेतरणि यमस्स,
न त्वेव हञ्ञो मम पाणदो[5] यो[5] ।।

१४९. अय मिगो किच्छगतस्स मय्ह,
एकस्स कत्ता विवनस्मि[6] घोरे ।
त तादिस पुब्बकिच्च सरन्तो,
जान महाब्रह्मे कथ हनेय्य ।।

१५० मित्ताभिराधी चिरमेव जीव,
रज्ज इम धम्मगुणे पसास ।
नारीगणेहि परिचारियन्तो[7],
मोदस्सु रट्ठे तिदिवेव वासवो ।।

---

१ नुण्णो–सी०, स्या० । २ राज–सी०, स्या०, रो० । ३. सहायक मे–सी०, रो० । ४ नरविरियसेट्ठ–सी०, रो० । ५–५ पाणदस्स–सी०, स्या० । ६ विवनस्मि–सी०, स्या० । ७ परिचारयन्तो–स्या० ।

१५१ अक्कोधनो निच्चपसन्नचित्तो,
सब्बातिथी[1] याचयोगो[2] भवित्वा[2] ।
दत्वा च भुत्वा च यथानुभाव,
अनिन्दितो सग्गमुपेहि ठान ति ।।

तेरसकनिपात निट्ठित ।

तस्सुद्दानं

वरअम्ब[3] कुठारि सहसवरो, B. 275
अथरञ्ञस्मि दूतकपञ्चमको ।
अथ बोधि अकित्ति सुतक्करिना,
अथ रुरुमिगेनपरो सरभो ति ।।

—— ० ——

१ सब्बतिथि–सी०। २–२ पाहुनके करित्वा –स्या०। ३ वरसम्ब –सी०, स्या०।

१४. पकिण्णकनिपातो

४८४. सालिकेदारजातकं (१)

B 276 १ सम्पन्न सालिकेदार, सुवा भुञ्जन्ति कोसिय ।
पटिवेदेमि ते ब्रह्मे, न ने[1] वारेतुमुस्सहे ।।

२ एको च तत्थ सकुणो, यो नेस[2] सब्बसुन्दरो ।
भुत्वा सालि यथाकाम, तुण्डेनादाय गच्छति ।।

३ ओड्डेन्तु[3] वाळपासानि[4], यथा वज्झेथ सो दिजो ।
जीव च न गहेत्वान, आनयेहि[5] ममन्तिके ।।

४. एते भुत्वा[6] पिवित्वा च, पक्कमन्ति विहङ्गमा ।
एको बद्धोस्मि पासेन, कि पाप पकत मया ।।

५ उदर नून अञ्ञेस, सुव अच्चोदर तव ।
भुत्वा सालि यथाकाम, तुण्डेनादाय गच्छसि ।।

६ कोट्ठ नु तत्थ पूरेसि, सुव वेर नु ते मया ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, कुहि सालि निदाहसि[7] ।।

७ न मे वेर तया सद्धि, कोट्ठो मय्ह न विज्जति ।
इण मुञ्चामिण दम्मि, सम्पत्तो कोटसिम्बलि[8] ।
निधि पि तत्थ निदहामि, एव जानाहि कोसिय ।।

८. कीदिस ते इणदान, इणमोक्खो च कीदिसो ।
निधिनिधानमक्खाहि, अथ पासा पमोक्खसि ।।

९ अजातपक्खा तरुणा, पुत्तका मय्ह[9] कोसिय ।
ते म भता भरिस्सन्ति, तस्मा तेस इण ददे ।।

---

१ ते–सी०, स्या० । २ तेस–सी० । ३ उज्झन्तु–स्या० । ४ वालपासानि–स्या०, रो० । ५ आनयेथ–सी०, रो० । ६ भुत्वा च–रो० । ७ निधेय्यसि–स्या०, निधीयसि–रो० । ८ कोटिसिम्बलि–सी०, स्या० । ९ मय्हं–स्या० ।

१० माता पिता च मे वुद्धा[1], जिण्णका गतयोब्बना ।
तेस तुण्डेन हातून, मुञ्चे पुब्बकत[2] इण ।।

११ अञ्ञे पि तत्थ सकुणा, खीणपक्खा सुदुब्बला । B 277
तेस पुञ्ञत्थिको दम्मि, त निधि आहु पण्डिता ।।

१२. ईदिस[3] मे इणदान, इणमोक्खो च ईदिसो ।
निधिनिधानमक्खामि[4], एव जानाहि कोसिय ।।

१३ भद्दको वतय[5] पक्खी, दिजो परमधम्मिको ।
एकच्चेसु मनुस्सेसु, अय धम्मो न विज्जति ।।

१४ भुञ्ज सालि यथाकाम, सह सब्बेहि ञातिभि ।
पुना[6] पि सुव पस्सेमु, पिय मे तव दस्सन ।।

१५ भुत्त च पीत च तवस्समम्हि[7],
रत्ति[8] च[8] नो कोसिय ते सकासे
निक्खित्तदण्डेसु ददाहि दान,
जिण्णे च मातापितरो भरस्सु ।।

१६. लक्खी वत मे उदपादि अज्ज,
यो[9] अद्दसासि पवर[9] दिजानं ।
सुवस्स सुत्वान सुभासितानि,
काहामि पुञ्ञानि अनप्पकानि ।।

१७. सो कोसियो अत्तमनो उदग्गो,
अन्न च पान चभिसङ्खरित्वा ।
अन्नेन पानेन पसन्नचित्तो,
सन्तप्पयि समणब्राह्मणे[10] चा ति ।।

---

१ वुड्ढा–स्या० । २ पुब्बेकत–सी० । ३ एदिस–सी०, रो० । ४ निधिनिधनामक्खात–सी०, निधिनिधान अक्खात–रो० । ५ वताय–स्या० । ६ पुन–सी०, स्या० । ७ तवस्सम्हि–सी० । ८–८. रती च–सी०, रो० । ९–९ योह अदस्स परम–स्या० । १० समणे ब्राह्मणे–सी० ।

४८५. चन्दकिन्नरीजातकं[1] (२)

१८ उपनीयतिद मञ्ञे, चन्दे लोहितमद्दने ।
अज्ज[2] जहामि[2] जीवित,
पाणा मे चन्दे निरुज्झन्ति ।।

B 278 १९ ओसीदि[3] मे दुक्ख[4] हदय,
मे डय्हते नितम्मामि ।
तव चन्दिया सोचन्तिया,
न न अञ्ञेहि सोकेहि ।।

२० तिणमिव वनमिव मिलायामि[5],
नदी अपरिपुण्णा[6] व[6] सुस्सामि ।
तव चन्दिया सोचन्तिया,
न न अञ्ञेहि सोकेहि ।।

२१. वस्समिव[7] सरे पादे[7],
इमानि अस्सूनि वत्तरे मय्ह ।
तव चन्दिया सोचन्तिया,
न न अञ्ञेहि सोकेहि ।।

२२ पापो खोसि[8] राजपुत्त[8],
यो मे इच्छित[9] पति वराकिया ।
विज्झसि[10] वनमूलस्मि,
सोय विद्धो छमा सेति ।।

२३ इम मय्हं हदयसोक,
पटिमुञ्चतु राजपुत्त तव माता ।

१ चन्दकिन्नरजातक–सी०, स्या० । २–२ अज्जापि विजहामि–सी०, स्या० । ३ ओसधि–सी०, स्या०, रो० । ४ दुक्ख मे–सी० । ५ मिलयामि–सी० । ६–६ अपरिपुण्णियाव–सी०, रो० । ७–७ वस्सव सरे पब्बत पादे–रो० । ८–८ सि खो राजपुत्त–सी०; खो राजपुत्तो–स्या०, रो० । ९ इच्छित–सी०, स्या०, रो० । १० विज्झि–सी०, स्या० ।

यो मय्ह हदयसोको,
किम्पुरिस अवेक्खमानाय ॥

२४ इम मय्ह हदयसोक,
पटिमुञ्चतु राजपुत्त तव जाया ।
यो मय्ह हदयसोको,
किम्पुरिस अवेक्खमानाय ॥

२५ मा च पुत्त[1] मा च पति,
अद्दक्खि राजपुत्त तव माता ।
यो किम्पुरिस अवधि,
अदूसक मय्ह[2] कामा हि ॥

२६ मा च पुत्त मा च पति,
अद्दक्खि राजपुत्त तव जाया ।
यो किम्पुरिस अवधि,
अदूसक मय्ह कामा हि ॥

२७ मा त्व चन्दे रोदि,
मा सोचि वनतिमिरमत्तक्खि ।
मम त्व हेहिसि[3] भरिया,
राजकुले पूजिता नारीभि[4] ॥

२८. अपि नूनह[5] मरिस्सं,
नाह[6] राजपुत्त तव हेस्सं ।
यो किम्पुरिस अवधि,
अदूसक मय्ह कामा हि ॥

२९ अपि भीरुके अपि जीवितुकामिके,
किम्पुरिसि गच्छ हिमवन्तं ।

---

१ पुत्ते–सी० । २ मय्ह–स्या० । ३ होहिसि–सी० । ४ नारीहि–सी०, रो० ।
५ नूनाह–स्या० । ६ न च पनाह–रो० ।

तालीसतगरभोजना[1],
अञ्ञे[2] त मिगा रमिस्सन्ति ॥

B 279 ३० ते पब्बता ता च कन्दरा,
ता च गिरिगुहायो तथेव तिट्ठन्ति ।
तत्थेव[3] त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स[4] ॥

३१ ते पण्णसन्थता रमणीया,
वाळमिगेहि अनुचिण्णा ।
तत्थेव त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स ॥

३२ ते पुप्फसन्थता रमणीया,
वाळमिगेहि अनुचिण्णा[5] ।
तत्थेव त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स ॥

३३ अच्छा सवन्ति गिरिवननदियो[6],
कुसुमाभिकिण्णसोतायो ।
तत्थेव त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स ॥

३४. नीलानि हिमवतो पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि[7] ।
तत्थेव त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स ॥

३५ पीतानि हिमवतो पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि ।

१ तालिस्सतगरभोजने–सी०, तालिसग्गरभोजना–स्या० । २ अरञ्ञे–सी०, रो० । ३ तत्थ–सी०, स्या०, रो० । ४ कास–सी०, रो० । ५ अनुचिण्ण–सी० । ६ गिरिवर०–रो० । ७ दस्सनेय्यानि–सी०, रो० ।

तत्थेव त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स ॥

३६ तम्बानि हिमवतो पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि ।
तत्थेव त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स ॥

३७. तुङ्गानि हिमवतो[1] पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि ।
तत्थेव त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स ॥

३८ सेतानि हिमवतो पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि ।
तत्थेव त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स ॥

३९ चित्रानि हिमवतो पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि ।
तत्थेव त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स ॥

४० यक्खगणसेविते गन्धमादने,
ओसधेभि[2] सञ्छन्ने ।
तत्थेव त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स ॥

४१. किम्पुरिससेविते गन्धमादने,
ओसधेभि सञ्छन्ने ।
तत्थेव त अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथ अह कस्स ॥

१ हिमतो–सी० । २ ओसधेहि–सी०, स्या० ।

B 280 ४२ वन्दे ते अयिरब्रह्मे,
यो मे इच्छित पति वराकिया ।
अमतेन अभिसिञ्चि,
समागतास्मि[1] पियतमेन ॥

४३ विचराम दानि गिरिवननदियो,
कुसुमाभिकिण्णसोतायो ।
नानादुमवसनायो[2],
पियवदा अञ्ञमञ्ञस्सा ति ॥

---

४८६. महाउक्कुसजातकं (३)

४४ उक्का चिलाचा[3] बन्धन्ति दीपे,
पजा मम[4] खादितु पत्थयन्ति ।
मित्त सहाय च वदेहि सेनक,
आचिक्ख ञातिब्यसन[5] दिजान ॥

४५. दिजो दिजान पवरोसि पक्खिम[6],
उक्कुसराज सरण त उपेम[7] ।
पजा ममं खादितु पत्थयन्ति,
लुद्दा चिलाचा भव मे सुखाय ॥

४६ मित्त सहाय च करोन्ति पण्डिता,
काले अकाले सुखमेसमाना[8] ।
करोमि ते सेनक एतमत्थ,
अरियो हि अरियस्स करोति किच्च ॥

४७ य होति किच्च अनुकम्पकेन,
अरियस्स अरियेन कत तयीद[9] ।

---

१ समागतस्मि–सी०, रो० । २ नानादुमसेवनायो–रो० । ३ मिलाचा–सी०, स्या०, रो० । ४ मम–स्या० । ५ ञातिब्यसन–सी० । ६ पक्खि–सी०, रो०, पक्खि च–स्या० । ७ उपेमि–सी०, स्या०, रो० । ८ सुखमासयाना–रो० । ९ तवयिद–सी०, रो० ।

अत्तानुरक्खी भव मा अदय्हि[1],
लच्छाम पुत्ते तयि जीवमाने ॥

४८ तवेव[2] रक्खावरणं करोन्तो, B 281
सरीरभेदा पि न सन्तसामि ।
करोन्ति हेके[3] सखीनं[4] सखारो,
पाणं चजन्ता[5] सतमेस[6] धम्मो ॥

४९. सुदुक्करं कम्ममकासि[7], अण्डजाय[8] विहङ्गमो ।
अत्थाय कुररो[9] पुत्ते, अड्ढरत्ते अनागते ॥

५० चुता पि हेके[10] खलिता[11] सकम्मुना[11],
मित्तानुकम्पाय पतिट्ठहन्ति ।
पुत्ता ममट्टा गतिमागतोस्मि,
अत्थं चरेथो[12] मम वारिचर[13] ॥

५१. धनेन धञ्ञेन च अत्तना च,
मित्तं सहाय च करोन्ति पण्डिता ।
करोमि ते सेनक एतमत्थं,
अरियो हि अरियस्स करोति किच्चं ॥

५२ अप्पोस्सुक्को तात तुवं निसीद,
पुत्तो पितु चरति अत्थचरियं ।
अहं चरिस्सामि तवेतमत्थं[14],
सेनस्स पुत्ते परितायमानो[15] ॥

५३ अद्धा हि तात सतमेस धम्मो,
पुत्तो पितु यं[16] चरे[17] अत्थचरियं ।

---

१ अडय्ह–सी०, रो०, अडय्हि–स्या० । २ तमेव–स्या० । ३ हेते–स्या०, रो० । ४ सखित–सी० । ५ चजन्ति–सी०, रो० । ६ सतनेस–रो० । ७ कम्म-मका–सी०, रो० । ८ अण्डजोय–स्या० । ९ कुररो–स्या० । १० एके–सी०, रो० । ११–११ खलिकस्सकम्मुना–रो० । १२ चरेथ–सी०, रो० । १३ वारिछन्न–सी०, रो० । १४ तवेव अत्थ–स्या० । १५ परित्तायमानो–स्या० । १६, स्या० पोत्थके नत्थि । १७, चरेथ–सी०, रो० ।

अप्पेव मं दिस्वान पवङ्गकाय,
सेनस्स पुत्ता[1] न विहेठयेय्यु[2] ॥

५४ पसू मनुस्सा मिगवीरसेट्ठ[3],
भयट्टिता[4] सेट्ठमुपब्बजन्ति ।
पुत्ता ममट्टा गतिमागतोस्मि,
त्वं नोसि राजा भव मे सुखाय ॥

B 282 ५५ करोमि ते सेनक एतमत्थं,
आयामि ते तं दिसतं वधाय ।
कथं हि विञ्ञू पहु[5] सम्पजानो,
न वायमे अत्तजनस्स गुत्तिया ॥

५६. मित्तं च[6] कयिराथ सुहदयं[7] च[7],
अयिरं च कयिराथ सुखागमाय ।
निवत्थकोचो[8] व[8] सरेभि हन्त्वा,
मोदाम पुत्तेहि समङ्गिभूता ॥

५७ सकमित्तस्स कम्मेन, सहायस्सापलायिनो ।
कूजन्तमुपकूजन्ति[9], लोमसा[10] हदयङ्गमं ॥

५८ मित्तं सहायं अधिगम्म पण्डितो,
सो भुञ्जती पुत्त[11] पसुं धनं वा ।
अहं च पुत्ता च पती च मय्हं,
मित्तानुकम्पाय समङ्गिभूता ॥

५९ राजवता सूरवता[12] च अत्थो,
सम्पन्नसखिस्स भवन्ति हेते ।
सो मित्तवा यसवा उग्गतत्तो,
अस्मिंध[13] लोके मोदति कामकामी ॥

---

१ पुत्तानि–स्या० । २ हेठयेय्यु–स्या० । ३ मिगविरियसेट्ठ–सी०, रो० । ४ भयद्दिता–सी०, रो० । ५ बहु–स्या० । ६ स्या० पोत्थके नत्थि । ७–७ सुहद्दयं च–सी०; सखाधरञ्च–रो० । ८–८. निवत्थकोजोव–सी०, स्या०, रो० । ९ कुजन्तमुपकुजन्ति–स्या० । १० लोमहसा–स्या० । ११ पुत्त–स्या० । १२ सुखता–स्या० । १३. अस्मिञ्च–सी०, स्या०, रो० ।

६० करणीयानि मित्तानि, दलिद्देना पि सेनक ।
पस्स मित्तानुकम्पाय, समग्गम्हा सञातके ।।

६१ सूरेन बलवन्तेन, यो मित्ते[1] कुरुते दिजो ।
एव सो सुखितो होति, यथाह त्व च सेनका ति ।।

---

४८७. उद्दालकजातकं (४)

B 283

६२ खराजिना जटिला पङ्कदन्ता,
दुम्मक्खरूपा[2] ये मन्त[3] जप्पन्ति[3] ।
कच्चिन्नु[4] ते मानुसके पयोगे,
इद विदू परिमुत्ता अपाया ।।

६३ पापानि कम्मानि करेथ[5] राज,
बहुस्सुतो चे न चरेय्य धम्म ।
सहस्सवेदो पि न त पटिच्च,
दुक्खा पमुच्चे[6] चरण अपत्वा ।।

६४. सहस्सवेदो पि न त पटिच्च,
दुक्खा पमुच्चे चरण अपत्वा ।
मञामि वेदा अफला भवन्ति,
ससंयम चरणञ्ञेव सच्च ।।

६५ न हेव वेदा अफला भवन्ति,
ससयम चरणञ्ञेव सच्च ।
कित्ति हि[7] पप्पोति अधिच्च वेदे,
सन्ति पुणाति[8] चरणेन दन्तो ।।

६६ भच्चा माता पिता बन्धू, येन जातो सयेव[9] सो ।
उद्दालको अह भोतो, सोत्तियाकुलवसको[10] ।।

---

१ मेत्ति–सी०, मित्त–स्या० । २ दुम्मुखरूपा–सी०, रो० । ३–३ मे जपन्ति–सी०, रो०, मन्त जपन्ति–स्या० । ४ कच्चि नु–स्या० । ५ करेय्य–सी०, स्या० । ६ पमुञ्चे–स्या० । ७ च–स्या० । ८ पुणेति–स्या०, पुनेति–रो० । ९ स्वयेव–स्या० । १० सोत्थियकुलवसको–सी०, ०वसतो–स्या० ।

६७ कथं भो ब्राह्मणो होति, कथं भवति केवली ।
कथ च परिनिब्बान, धम्मट्ठो किन्ति वुच्चति ।।

B 284 ६८ निरङ्कत्वा अग्गिमादाय ब्राह्मणो,
आपो सिञ्च यज उस्सेति यूप ।
एवङ्करो ब्राह्मणो होति खेमी,
धम्मे ठित तेन अमापयिसु ।।

६९ न सुद्धि सेचनेनत्थि, ना[1] पि[1] केवली ब्राह्मणो ।
न[2] खन्ती ना पि सोरच्च, ना पि सो परिनिब्बुतो ।।

७० कथ सो[3] ब्राह्मणो होति, कथ भवति केवली ।
कथ च परिनिब्बान, धम्मट्ठो किन्ति वुच्चति ।।

७१ अखेत्तबन्धू अममो निरासो,
निल्लोभपापो भवलोभखीणो ।
एवङ्करो ब्राह्मणो होति खेमी,
धम्मे ठित तेन अमापयिसु ।।

७२ खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुद्दा चण्डालपुक्कुसा ।
सब्बेव सोरता दन्ता, सब्बेव परिनिब्बुता ।
सब्बेस सीतिभूतान, अत्थि सेय्योथ[4] पापियो ।।

७३ खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुद्दा चण्डालपुक्कुसा ।
सब्बेव सोरता दन्ता, सब्बेव परिनिब्बुता ।
सब्बेस सीतिभूतान, नत्थि सेय्योथ पापियो ।।

७४. खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुद्दा चण्डालपुक्कुसा ।
सब्बेव सोरता दन्ता, सब्बेव परिनिब्बुता ।।

७५. सब्बस सीतिभूतान, नत्थि सेय्योथ पापियो ।
पनत्थ[5] चरसि ब्रह्मञ्ञ, सोत्तियाकुलवसत ।।

१-१. नपि-सी०, स्या० । २ न चेव-स्या० । ३ भो-स्या० । ४ सेय्योव-सी०, रो० । ५ पसत्थ-स्या० ।

७६ नानारत्तेहि वत्थेहि, विमान भवति छादित ।
न तेसं छाया वत्थान, सो रागो अनुपज्जथ ।।

७७. एवमेव[1] मनुस्सेसु, यदा सुज्झन्ति माणवा । B. 285
ते[2] सजाति पमुञ्चन्ति[2], धम्ममञ्ञाय सुब्बता ति ।।

---

४८८. भिसजातकं (५)

७८ अस्स गव रजत जातरूप,
भरिय च सो इध लभत मनाप ।
पुत्तेहि दारेहि समङ्गि होतु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ।।

७९ माल च सो कासिकचन्दन च,
धारेतु पुत्तस्स बहू भवन्तु ।
कामेसु तिब्ब कुरुत अपेक्खं,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ।।

८० पहूतधञ्ञो कसिमा यसस्सी,
पुत्ते गिही धनिमा सब्बकामे ।
वय अपस्स घरमावसातु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ।।

८१ सो खत्तियो होतु पसय्हकारी,
राजाभिराजा[3] बलवा यसस्सी ।
स चातुरन्त महिमावसातु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ।।

८२ सो ब्राह्मणो होतु अवीतरागो,
मुहुत्तनक्खत्तपथेसु युत्तो ।
पूजेतु न रट्ठपती यसस्सी,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ।।

---

१ एवमेव – रो० । २–२ न तेस जातिं पुच्छन्ति – सी०, स्या०, रो० । ३ राजाधिराजा – स्या० ।

B 286 ८३ अज्झायक सब्बसमन्तवेद[1],
तपस्सीन मञ्ञतु सब्बलोको ।
पूजेन्तु न[2] जानपदा समेच्च,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

८४ चतुस्सद गामवर समिद्ध,
दिन्नं हि सो भुञ्जतु वासवेन ।
अवीतरागो मरण उपेतु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

८५ सो गामणी होतु सहायमज्झे,
नच्चेहि गीतेहि पमोदमानो ।
सो[3] राजतो ब्यसन[4] मालत्थ[5] किञ्चि,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

८६ यं एकराजा पथवि विजेत्वा[6],
इत्थीसहस्सान[7] ठपेतु अग्ग ।
सीमन्तिनीन पवरा भवातु,
भिसानि ते ब्राह्मण या[8] अहासि ॥

८७ इसीन[9] हि सा सब्बसमागतान,
भुञ्जेय्य सादु अविकम्पमाना ।
चरातु लाभेन विकत्थमाना,
भिसानि ते ब्राह्मण या अहासि ॥

८८ आवासिको होतु महाविहारे,
नवकम्मिको होतु गजङ्गलाय[10] ।
आलोकसन्धि दिवस[11] करोतु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

१ सब्बसमत्तवेद–सी०, सब्बसमत्तवेदन–रो० । २ त–सी० । ३ मा–सी०, स्या०, रो० । ४ व्यसन–सी०, रो० । ५ मलत्थ–सी०, स्या०, रो० । ६ विजित्वा–स्या० । ७ इत्थीसहस्सस्स–सी०, रो० । ८ यो–स्या० । ९ दासीन–स्या० । १० कजङ्गलाय–सी०, स्या०, रो० । ११. दिवसा–सी०, स्या०, रो० ।

८९ सो बज्झतू पासंसतेहि छब्भि[1], B 287
रम्मा वना निय्यतु राजधानिं ।
तुत्तेहि[2] सो हञ्ञतु पाचनेहि,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

९० अलक्कमाली तिपुकण्णविद्धो,
लट्ठीहतो सप्पमुखं उपेतु ।
सकच्छबन्धो[3] विसिखं चरातु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

९१ यो वे अनट्ठं व[4] नट्ठं ति चाह[5],
कामेव सो लभत[6] भुञ्जत च[6] ।
अगारमज्झे मरणं उपेतु,
यो वा भोन्तो सङ्कति कञ्चिदेव ॥

९२ यदेसमाना विचरन्ति लोके,
इट्ठं च कन्तं च बहूनमेतं[7] ।
पियं मनुञ्ञं चिध[8] जीवलोके,
कस्मा इसयो नप्पसंसन्ति कामे ॥

९३ कामेसु वे हञ्ञरे बज्झरे च,
कामेसु दुक्खं च भयं च जातं ।
कामेसु भूताधिपती पमत्ता,
पापानि कम्मानि करोन्ति मोहा ॥

९४ ते पापधम्मा पसवेत्व पापं,
कायस्स भेदा निरयं वजन्ति ।
आदीनवं कामगुणेसु दिस्वा,
तस्मा इसयो नप्पसंसन्ति कामे ॥

---

१ छम्हि–सी०, रो० । २ गुत्तेहि–स्या० । ३ सक्कच्चबद्धो–सी०, रो०, सकञ्चबद्धो–स्या० । ४ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ५ आह–स्या० । ६–६ लभतु भुञ्जतु च–स्या० । ७ बहुन्नमेत–सी० । ८ इध–सी०, स्या० ।

९५ वीमसमानो इसिनो भिसानि,
तीरे गहेत्वान थले निधेसि ।
सुद्धा अपापा इसयो वसन्ति,
एतानि ते ब्रह्मचारी भिसानि ।।

B 288 ९६ न ते नटा नो पन कीळनेय्या,
न बन्धवा नो पन ते सहाया ।
किस्मि वुपत्थम्भ[1] सहस्सनेत्त,
इसीहि त्व[2] कीळसि देवराज ।।

९७ आचरियो मेसि पिता च मय्ह,
एसा पतिट्ठा खलितस्स ब्रह्मे ।
एकापराध खम भूरिपञ्ञ,
न पण्डिता कोधबला भवन्ति ।।

९८. सुवासित[3] इसिन एकरत्त,
य वासव भूतपतिद्दसाम ।
सब्बेव भोन्तो सुमना भवन्तु,
य ब्राह्मणो पच्चुपादी[4] भिसानि ।।

९९ अह च सारिपुत्तो च, मोग्गल्लानो च कस्सपो ।
अनुरुद्धो पुण्णो आनन्दो, तदासु सत्त भातरो ।।

१०० भगिनी उप्पलवण्णा च[5], दासी खुज्जुत्तरा तदा ।
चित्तो गहपति दासो, यक्खो सातागिरो तदा ।।

१०१ पालिलेय्यो[6] तदा नागो, मधुदो[7] सेट्ठवानरो ।
काळुदायी तदा सक्को, एवं धारेथ जातकं ति ।।

---

४८९. सुरुचिजातकं (६)

१०२. महेसी सुरुचिनो[8] भरिया, आनीता पठमं अह ।
दस वस्ससहस्सानि, य म सुरुचिमानयि[9] ।।

---

१ परत्थम्भ–सी०, परवम्भ–स्या० । २ तुव–स्या० । ३ सुवासित–सी० । ४ पच्चपादि–सी० । ५ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ६ पारिलेय्यो–सी०, रो० । ७ मधुवा–सी०, रो० । ८ रुचिनो–सी०, स्या०, रो० । ९ सुरुचि आनयि–स्या० ।

१०३. साह ब्राह्मण राजान, वेदेह मिथिलग्गह ।
नाभिजानामि कायेन, वाचाय उद चेतसा ।
सुरुचि अतिमञ्ञित्थ[1], आवि[2] वा यदि वा रहो ।।

१०४ एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जत इसे । B 289
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ।।

१०५ भत्तु मम[3] सस्सु[3] माता, पिता[4] चा पि च सस्सुरो[4] ।
ते म ब्रह्मे विनेतारो, याव अट्ठसु जीवित ।।

१०६ साह अहिंसारतिनी, कामसा[5] धम्मचारिनी[6] ।
सक्कच्च ते उपट्ठासि, रत्तिन्दिवमतन्दिता ।।

१०७ एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जत इसे ।
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ।।

१०८ सोळसित्थिसहस्सानि, सहभरियानि ब्राह्मण ।
तासु इस्सा वा कोधो वा, नाहु मय्हं कुदाचन ।।

१०९ हितेन तास नन्दामि, न च मे काचि अप्पिया ।
अत्तान वानुकम्पामि, सदा सब्बा सपत्तियो ।।

११० एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जत इसे ।
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ।।

१११ दासे कम्मकरे पेस्से[7], ये चञ्ञे अनुजीविनो ।
पेसेमि[8] सहधम्मेन, सदा पमुदितिन्द्रिया ।।

११२ एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जत इसे ।
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ।।

११३ समणे ब्राह्मणे चा[9] पि, अञ्ञे चा पि वनिब्बके ।
तप्पेमि अन्नपानेन, सदा पयतपाणिनी ।।

---

१ अतिमञ्ञित्थो–सी०, रो० । २ आविं–रो० । ३–३ मनापस्सपिता–सी०, मनापा सस्सु पिया–स्या० । ४–४ माता चापि सुवामिनो–सी०, मातापिता च सस्सुरो–स्या० । ५ कामसो–सी० । ६ धम्मचारिणी–सी० । ७. पोसे–स्या० । ८ पोसेमि–सी०, स्या०, रो० । ९ वा–सी० ।

११४ एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जत इसे ।
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ।।

११५ चातुद्दसि पञ्चद्दसि[1], या च[2] पक्खस्स अट्ठमी[3] ।
पाटिहारियपक्ख च, अट्ठङ्गसुसमागत[4] ।
उपोसथ उपवसामि, सदा सीलेसु संवुता ।।

B 290 ११६. एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जत इसे ।
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ।।

११७ सब्बेव ते धम्मगुणा, राजपुत्ति यसस्सिनि ।
सविज्जन्ति तयि भद्दे, ये त्व कित्तेसि अत्तनि ।।

११८ खत्तियो जातिसम्पन्नो, अभिजातो यसस्सिमा ।
धम्मराजा विदेहान, पुत्तो उप्पज्जते तव[5] ।।

११९ दुम्मी[6] रजोजल्लधरो, अघे वेहायस ठितो ।
मनुञ्ञ भाससे[7] वाच, य मय्ह हदयङ्गम ।।

१२० देवता नुसि सग्गम्हा, इसि वासि महिद्धिको ।
को वासि[8] त्व अनुप्पत्तो, अत्तानं मे पवेदय ।।

१२१ य देवसङ्घा वन्दन्ति, सुधम्माय[9] समागता ।
सोहं सक्को सहस्सक्खो, आगतोस्मि तवन्तिके ।।

१२२. इत्थियो[10] जीवलोकस्मि, या होति[11] समचारिनी ।
मेधाविनी सीलवती, सस्सुदेवा पतिब्बता ।।

१२३ तादिसाय सुमेधाय, सुचिकम्माय नारिया ।
देवा दस्सनमायन्ति, मानुसिया अमानुसा ।।

१२४ त्वं च भद्दे सुचिण्णेन, पुब्बे सुचरितेन च ।
इध राजकुले जाता, सब्बकामसमिद्धिनी ।।

---

१ पण्णरसि–सी०, रो०। २ व–सी०। ३ अट्ठमि–सी०, रो०। ४ अट्ठङ्गसुसमाहित–सी०, स्या०, रो०। ५ तव–सी०, रो०। ६ रुम्मी–सी०, दुम्भि–स्या०। ७ भाससि–सी०। ८ वापि–स्या०। ९ सुधम्माय–स्या०। १० इत्थिया–रो०। ११ होन्ति–सी०, स्या०।

१२५ अय च ते राजपुत्ति, उभयत्थ कटग्गहो ।
देवलोकूपपत्ती च, कित्ती च इध जीविते ।।

१२६ चिर सुमेधे सुखिनी, धम्ममत्तनि पालय ।
एसाह तिदिव यामि, पिय मे तव दस्सन ति ।।

---

४९०. पञ्चुपोसथिकजातक[1] (७)

१२७ अप्पोस्सुक्को दानि तुव कपोत, B 291
विहङ्गम न तव भोजनत्थो ।
खुद[2] पिपास अधिवासयन्तो,
कस्मा भवपोसथिको[3] कपोत[4] ।।

१२८ अह पुरे गिद्धिगतो कपोतिया,
अस्मि[5] पदेसस्मिमुभो[5] रमाम ।
अथग्गही साकुणिको कपोति,
अकामको ताय विना अहोसि ।।

१२९ नानाभवा[6] विप्पयोगेन तस्सा,
मनोमय वेदन वेदयामि[7] ।
तस्मा अहपोसथ[8] पालयामि,
रागो मम मा पुनरागमासि ।।

१३० अनुज्जुगामी उरगा[9] दुजिव्ह[9],
दाठावुधो घोरविसोसि सप्प ।
खुद पिपास अधिवासयन्तो,
कस्मा[10] भवपोसथिको नु दीघ[11] ।।

१३१. उसभो अहू बलवा गामिकस्स,
चलक्ककू वण्णबलूपपन्नो ।

---

१ पच्चुपोसथजातक–सी० । २ खुद्द–स्या० । ३ भवपोसिथिको–सी० । ४ कपोतो–सी०, रो० । ५–५ तस्मि पादेसम्हिमुभो–स्या० । ६ नानाभावा–सी०, स्या० । ७ वेदियामि–सी०, रो० । ८ अह पोसथ–स्या० । ९–९ उरग द्विजिव्ह–सी०, उरग०–स्या० । १० तस्मा–सी० । ११ दीघो–सी०, रो० ।

सो मं अक्कमि तं कुपितो अडसि,
दुक्खाभितुण्णो मरण उपागा[1] ॥

१३२ ततो जना निक्खमित्वान गामा,
[2]कन्दित्वा रोदित्वा[2] अपक्कमिसु ।
तस्मा अहपोसथ पालयामि,
कोधो मम मा पुनरागमासि ॥

B 292 १३३ मतान मसानि बहू सुसाने,
मनुञ्ञरूप तव भोजने त ।
खुद पिपास अधिवासयन्तो,
कस्मा भवपोसथिको सिङ्गाल[3] ॥

१३४ पविसि[4] कुच्छि महतो गजस्स,
कुणपे रतो हत्थिमसेसु[5] गिद्धो[5] ।
उण्हो च वातो तिखिणा च रस्मियो,
ते सोसयु तस्स करीसमग्ग ॥

१३५ किसो[6] च पण्डू च अह भदन्ते,
न मे अहू निक्खमनाय मग्गो ।
महा च मेघो सहसा पवस्सि,
सो तेमयी तस्स करीसमग्ग ॥

१३६. ततो अह निक्खमिसं[7] भदन्ते,
चन्दो यथा राहुमुखा पमुत्तो ।
तस्मा अहपोसथ पालयामि,
लोभो मम मा पुनरागमासि ॥

१३७ वम्मीकथूपस्मि किपिल्लिकानि,
निप्पोथयन्तो तुव पुरे चरासि ।

---

१ उपागमि–सी०, रो० । २–२ कन्दित्व रोदित्व–सी० । ३ सिगालो–सी०, रो०, सिगाल–स्या० । ४ पविस्स–सी०, रो०, पविस्स–स्या० । ५–५ हत्थिमसे पगिद्धो–सी०, रो० । ६ कीसी–स्या० । ७ निक्खमिस्स–सी० ।

खुद पिपासं अधिवासयन्तो,
कस्मा भवपोसथिको नु अच्छ[1] ।।

१३८ सक निकेत अतिहीळयानो[2],
अत्रिच्छता[3] मल्लगाम[3] अगच्छि[4] ।
ततो जना निक्खमित्वान गामा,
कोदण्डकेन परिपोथयिसु म ।।

१३९ सो भिन्नसीसो रुहिरमक्खितङ्गो, B 293
पच्चागमासि सक[5] निकेत ।
तस्मा अहपोसथ पालयामि,
अत्रिच्छता मा पुनरागमासि ।।

१४० य नो अपुच्छित्थ तुव भदन्ते,
सब्बेव ब्याकरिम्ह[6] यथा पजान ।
मय पि पुच्छाम तुव भदन्ते,
कस्मा भवपोसथिको नु ब्रह्मे ।।

१४१ अनूपलित्तो मम अस्समम्हि,
पच्चेकबुद्धो मुहुत्त निसीदि ।
सो म अवेदी गतिमागति च,
नाम च गोत्त चरणं च सब्ब ।।

१४२ एवम्पह[7] वन्दि न[7] तस्स पादे,
न चा पि न[8] मानगतेन पुच्छि ।
तस्मा अहपोसथ पालयामि,
मानो मम मा पुनरागमासी ति ।।

---

१ अच्छो–सी०, रो० । २ अतिहेळयानो–स्या० । ३–३ अत्रिच्छताय मलत–सी०, स्या०, रो० । ४ अगञ्छि–सी० । ५ ससक–स्या० । ६ ब्याकरिम्हा–सी०; ब्याकरिम्हा–स्या० । ७–७ एवम्पह नग्गहे–सी०, एवम्पिह वन्दि न–स्या० । ८ ह–स्या० ।

४९१. महामोरजातकं (८)

१४३. सचे हि त्याह धनहेतु गाहितो[1],
मा म वधी[2] जीवगाह गहेत्वा ।
[3]रञ्ञो च[3] म सम्म उपन्तिक[4] नेहि,
मञ्ञे धन लच्छसिनप्परूप ॥

१४४ न मे अय तुय्ह वधाय अज्ज,
समाहितो चापधुरे[5] खुरप्पो ।
पास च त्याह अधिपातयिस्स,
यथासुख गच्छतु मोरराजा[6] ॥

B 294 १४५ य सत्त वस्सानि ममानुबन्धि,
रत्तिन्दिव खुप्पिपास सहन्तो ।
अथ किस्स म पासवसूपनीत,
पमुत्तवे इच्छसि बन्धनस्मा ॥

१४६ पाणातिपाता विरतो नुसज्ज,
अभय[7] नु[7] ते सब्बभूतेसु दिन्न ।
य म तुव पासवसूपनीत,
पमुत्तवे इच्छसि बन्धनस्मा ॥

१४७ पाणातिपाता विरतस्स ब्रूहि,
अभयं च यो सब्बभूतेसु देति ।
पुच्छामि त मोरराजेतमत्थ,
इतो[8] चुतो कि लभते सुख सो ॥

१४८ पाणातिपाता विरतस्स ब्रूमि,
अभय च यो सब्बभूतेसु देति ।
दिट्ठेव धम्मे लभते पसस,
सग्ग च सो याति सरीरभेदा ॥

---

१ गहितो–सी०, स्या० । २ अवधि–स्या० । ३ व–सी०, रो० । ४ उपन्ति–सी०, स्या०, रो० । ५ चापवरे–सी०, रो०, चापवरो–स्या० । ६ मोरराज–सी० । ७–७ अभयन्नु–स्या० । ८ इति–स्या० ।

१४९ न सन्ति देवा इति[1] आहु[1] एके,
इधेव जीवो विभव उपेति ।
तथा फल सुकतदुक्कटान,
दत्तुपञ्ञत्त च वदन्ति दान ।
तेस वचो अरहत सद्दहानो,
तस्मा अह सकुणे बाधयामि ॥

१५० चन्दो च सुरियो च उभो सुदस्सना,
गच्छन्ति ओभासयमन्तलिक्खे ।
इमस्स लोकस्स परस्स वा ते,
कथ नु ते आहु मनुस्सलोके ॥

१५१ चन्दो च सुरियो च उभो सुदस्सना, B 295
गच्छन्ति ओभासयमन्तलिक्खे ।
परस्स लोकस्स न ते इमस्स,
देवा ति ते आहु मनुस्सलोके ॥

१५२ एत्थेव ते नीहता[2] हीनवादा,
अहेतुका ये न वदन्ति कम्म ।
तथा फल सुकतदुक्कटान,
दत्तुपञ्ञत्त ये च वदन्ति दान ॥

१५३ अद्धा हि सच्च वचन तवेद[3],
कथ हि दान अफल भवेय्य[4] ।
तथा फल सुकतदुक्कटान,
दत्तुपञ्ञत्त च कथ भवेय्य ॥

१५४ कथङ्करो किन्तिकरो किमाचर,
कि सेवमानो केन तपोगुणेन ।
अक्खाहि मे मोरराजेतमत्थ,
यथा अह नो निरय पतेय्य ॥

१–१ इच्चाहु–सी०, रो० । २ निहता–सी० । ३ तवेत–सी०, स्या०, रो० । ४ वदेय्य–सी०, रो० ।

१५५ ये केचि अत्थि समणा पथब्या[1],
कासायवत्था अनगारिया[2] ते[2] ।
पातो व पिण्डाय चरन्ति काले,
विकालचरिया विरता हि सन्तो ॥

१५६ ते तत्थ कालेनुपसङ्कमित्वा,
पुच्छाहि य ते मनसो पिय सिया ।
ते ते[3] पवक्खन्ति यथापजान,
इमस्स लोकस्स परस्स चत्थ ॥

१५७ तच व जिण्ण उरगो पुराण,
पण्डूपलास[4] हरितो दुमो व[5] ।
एसप्पहीनो मम लुद्दभावो,
जहामह[6] लुद्दकभावमज्ज ॥

B 236 १५८ ये चा पि मे सकुणा अत्थि बद्धा[7],
सतानिनेकानि निवेसनस्मि ।
तेसम्पह[8] जीवितमज्ज दम्मि,
मोक्ख च ते पत्ता[9] सक निकेत ॥

१५९ लुद्दो चरी पासहत्थो अरञ्ञे,
बाधेतु[10] मोराधिपति यसस्सि ।
बन्धित्वा[11] मोराधिपति यसस्सि,
दुक्खा स[12] पमुच्चि[13] यथाह पमुत्तो ति ॥

---

४९२. तच्छसूकरजातकं (९)

१६० यदेसमाना विचरिम्ह[14], पब्बतानि वनानि च ।
अन्वेस विचरि[15] आती, तेमे अधिगता मया ॥

---

१ पथव्या–सी० । २–२ अनगारिय चरन्ति–स्या० । ३ त–स्या० । ४ पण्डुपलास–स्या० । ५ च–सी० । ६ पजहामह–सी० । ७ बन्धा–स्या० । ८ तेस अह–स्या० । ९ पत्तो–सी०, अच्छ–स्या० । १० बाधेतु–सी० । ११ बन्धित्व–सी०, रो० । १२ सी०, स्या० पोत्थकेसुनत्थि । १३ पमुञ्चि–स्या०, रो० । १४ विचरिम्हा–स्या० । १५ विपुले–स्या० ।

१६१ बहु चिद[1] मूलफल, भक्खो चाय अनप्पको ।
रम्मा चिमा गिरीनज्जो[2], फासुवासो भविस्सति ।।

१६२ इधेवाह वसिस्सामि, सह सब्बेहि ञातिभि ।
अप्पोस्सुक्को निरासङ्की, असोको अकुतोभयो ।।

१६३ अञ्ञं पि[3] लेण परियेस, सत्तु नो इध विज्जति ।
सो तच्छ सूकरे हन्ति, इधागन्त्वा वर वर ।।

१६४ को नुम्हाक[4] इध सत्तु, को ञाती सुसमागते ।
दुप्पधसे[5] पधसेति, त मे अक्खाथ[6] पुच्छिता ।।

१६५ उद्धग्गराजी मिगराजा, बली दाठावुधो मिगो ।
सो तच्छ सूकरे हन्ति, इधागन्त्वा वर वर ।।

१६६ न नो दाठा न विज्जन्ति, बल काये समोहित[7] ।
सब्बे समग्गा हुत्वान, वस काहाम एकक ।।

१६७ हदयङ्गम कण्णसुख, वाच भाससि तच्छक । B 297
यो पि युद्धे पलायेय्य[8], त पि पच्छा हनामसे ।।

१६८ पाणातिपाता विरतो नु अज्ज[9],
अभय नु ते सब्बभूतेसु दिन्न ।
दाठा नु ते मिगवधाय[10] न सन्ति,
यो सङ्घपत्तो कपणो व झायसि ।।

१६९ न मे दाठा न विज्जन्ति, बल काये समोहित ।
ञाती च दिस्वान सामग्गी[11] एकतो,
तस्मा च झायामि वनम्हि एकको ।।

१७० इमस्सुद यन्ति दिसोदिस[12] पुरे,
भयट्टिता[13] लेणगवेसिनो पुथु[14] ।

---

१ इद–सी० । २ गिरिनदियो–सी०, रो०, गिरिनज्जो–स्या० । ३ हि–सी०, स्या०, रो० । ४ नम्हाक–सी०, रो० । ५ अप्पधसे–सी०, रो० । ६ अक्खाहि–स्या० । ७ समूहत–सी० । ८ पलायेथ–सी०, स्या० । ९ सज्ज–स्या० । १० मिगविरिय–सी०, रो०, मिगविरिय–स्या० । ११ समङ्गि–सी०, स्या० । १२ दिसादिस–स्या० । १३ भयट्टिता–सी० । १४ पुथू–सी०, स्या० ।

ते दानि सङ्गम्म वसन्ति एकतो,
यत्थट्ठिता दुप्पसहज्ज ते मया ॥

१७१ परिणायकसम्पन्ना, सहिता एकवादिनो ।
ते म समग्गा हिंसेय्यु, तस्मा नेस न[1] पत्थये[1] ॥

१७२ एको व इन्दो असुरे जिनाति,
एको व सेनो हन्ति दिजे पसय्ह ।
एको व ब्यग्घो[2] मिगसङ्घपत्तो,
वर वर हन्ति बल हि तादिस ॥

१७३ न हेव इन्दो न सेनो, न पि ब्यग्घो मिगाधिपो ।
समग्गे सहिते ञाती, न[3] ब्यग्घे[3] कुरुते वसे ॥

१७४ कुम्भीलका सकुणका[4], सङ्घिनो गणचारिनो ।
सम्मोदमाना एकज्झ, उप्पतन्ति डयन्ति[5] च[5] ॥

१७५ तेस च डयमानान[6], एकेत्थ अपसक्कति ।
त च सेनो निताळेति, वेय्यग्घियेव सा गति ॥

B 298 १७६ उस्साहितो जटिलेन, लुद्देनामिसचक्खुना ।
दाठी दाठीसु पक्खन्दि, मञ्ञमानो यथा पुरे ॥

१७७ साधु सम्बहुला ञाती, अपि रुक्खा अरञ्ञजा ।
सूकरेहि समग्गेहि, ब्यग्घो एकायने हतो ॥

१७८ ब्राह्मण चेव ब्यग्घ च, उभो हन्त्वान सूकरा ॥
आनन्दिनो पमुदिता[7], महानाद[8] पनादिसु[8] ॥

१७९ ते सु उदुम्बरमूलस्मि, सूकरा सुसमागता ।
तच्छक अभिसिञ्चिसु, त्व नो राजासि इस्सरो ति ॥

१–१ अपत्थवे–रो० । २ ब्यग्घे–सी० । ३–३ ब्यघो च–सी०, रो०, ब्यग्घो न –स्या० । ४ सुकुणिका–स्या० । ५–५ उय्य ति च–स्या० । ६ डियमानान–स्या० । ७ पमोदिता–स्या० । ८–८ महानादमनादिसु–सी०, स्या० ।

४९३. महावाणिजजातकं (१०)

१८० वाणिजा समितिं कत्वा, नानारट्ठतो आगता ।
धनाहरा[1] पक्कमिंसु, एकं कत्वान गामणिं ।।

१८१ ते तं कन्तारमागम्म, अप्पभक्खं अनोदकं[2] ।
महानिग्रोधमद्दक्खुं, सीतच्छायं मनोरमं ।।

१८२ ते च तत्थ निसीदित्वा, तस्स रुक्खस्स छायया[3] ।
वाणिजा समचिन्तेसुं, बाला मोहेन पारुता ।।

१८३ अल्लायते[4] अयं रुक्खो, अपि वारी[5] व[5] सन्दति ।
इङ्घस्स पुरिमं साखं, मयं छिन्दाम वाणिजा ।।

१८४ सा च छिन्ना व पग्घरि, अच्छं वारिं[6] अनाविलं ।
ते तत्थ न्हत्वा[7] पिवित्वा[8], यावतिच्छिंसु वाणिजा ।।

१८५ दुतियं समचिन्तेसुं, बाला मोहेन पारुता ।
इङ्घस्स दक्खिणं साखं, मयं छिन्दाम वाणिजा ।।

१८६ सा च छिन्ना व पग्घरि, सालिमंसोदनं बहुं ।
अप्पोदवण्णे[9] कुम्मासे, सिङ्गिं[10] विदलसूपियो[11] ।।

१८७ ते तत्थ भुत्वा[12] खादित्वा[12], यावतिच्छिंसु वाणिजा । B 299
ततियं समचिन्तेसुं, बाला मोहेन पारुता ।
इङ्घस्स पच्छिमं साखं, मयं छिन्दाम वाणिजा ।।

१८८ सा च छिन्ना व पग्घरि, नारियो समलङ्कता ।
विचित्रवत्थाभरणा[13], आमुत्तमणिकुण्डला ।।

१८९ अपि सु वाणिजा एका, नारियो पण्णवीसति[14] ।
समन्ता परिवारिंसु[15], तस्स रुक्खस्स छायया ।।

---

१ धनहारा–सी०, स्या० । २ अनूदकं–स्या० । ३ छादिया–सी०, स्या०, रो० । ४ अद्दायते–सी०, रो० । ५–५ वारि च–सी०, रो० । ६ वारिं–स्या० । ७ नहात्वा–सी०, न्हात्वा–स्या० । ८ पिवित्वा च–सी० । ९ अप्पोदकवण्णे–सी० । १० सिङ्घि–स्या० । ११ बिदलसूपियो–सी०, रो० । १२–१२ भूत्वा च पिवित्वा च–रो० । १२ विचित्तवत्थभरणा–स्या० । १४ पञ्चवीसिति–स्या० । १५ परिकिरिंसु–सी०, स्या०, रो० ।

१९० ते ताहि परिचारेत्वा[1], यावतिच्छिसु वाणिजा ।
चतुत्थ समचिन्तेसु, बाला मोहेन पारुता ।
इङ्घस्स उत्तर साख, मय छिन्दाम वाणिजा ॥

१९१. सा च छिन्ना व पग्घरि, मुत्ता वेळुरिया बहू ।
रजत जातरूप च, कुत्तियो पटियानि च ॥

१९२ कासिकानि च वत्थानि, उद्दियानि[2] च कम्बला[2] ।
ते तत्थ भारे बन्धित्वा, यावतिच्छिसु वाणिजा ॥

१९३ पञ्चमं समचिन्तेसु, बाला मोहेन पारुता ।
इङ्घस्स मूले[3] छिन्दाम, अपि भिय्यो[4] लभामसे ॥

१९४ अथुट्ठहि सत्थवाहो, याचमानो कतञ्जली ।
निग्रोधो[5] कि परज्झति[5], वाणिजा भद्दमत्थु ते ॥

१९५ वारिदा पुरिमा साखा, अन्नपान च दक्खिणा ।
नारिदा पच्छिमा साखा, सब्बकामे च उत्तरा ।
निग्रोधो कि परज्झति, वाणिजा भद्दमत्थु ते ॥

१९६ यस्स रुक्खस्स छायाय, निसीदेय्य सयेय्य वा ।
न तस्स साख भञ्जेय्य, मित्तदुब्भो हि पापको ॥

१९७ ते च तस्सानादियित्वा, एकस्स वचन बहू ।
निसिताहि कुठारीहि, मूलतो न[6] उपक्कमु ॥

B 300 १९८ ततो नागा निक्खमिसु, सन्नद्धा पण्णवीसति ।
धनुग्गहान तिसता, छसहस्सा च[7] वम्मिनो[7] ॥

१९९. एते हनथ बन्धथ, मा वो मुञ्चित्थ[8] जीवित ।
ठपेत्वा सत्थवाह व, सब्बे भस्म[9] करोथ ने ॥

२०० तस्मा हि पण्डितो पोसो, सम्पस्स अत्थमत्तनो ।
लोभस्स न वस गच्छे, हनेय्यारिसक[10] मन ॥

१ परिवारेत्वा–स्या०, रो०। २–२ उद्दियाने च कम्बले–सी०, रो०, उद्दियानि च०–स्या०। ३ मूल–सी०, रो०। ४ भीयो–सी०। ५–५ निग्रोधे किं अपरज्झथ–सी०, ०अपरज्झति–स्या०, रो०। ६ त–सी०। ७–७ व वम्मिनो–सी०, च चम्मिनो–स्या०। ८ मुञ्चित्थ–रो०। ९ भस्मी–सी०। १०. हनेय्य दिसत–सी०, हनेय्य दिसक–स्या०।

२०१ एवमादीनव[1] ञत्वा, तण्हा दुक्खस्स सम्भव ।
वीततण्हो अनादानो, सतो भिक्खु परिब्बजे ति ।।

---

४९४. साधिनजातकं[2] (११)

२०२ अब्भुतो[3] वत लोकस्मि, उप्पज्जि लोमहसनो ।
दिब्बो रथो पातुरहु, वेदेहस्स यसस्सिनो ।।

२०३ देवपुत्तो महिद्धिको, मातलि[4] देवसारथि ।
निमन्तयित्थ राजान, वेदेह मिथिलग्गह ।।

२०४ एहिम रथमारुय्ह, राजसेट्ठ दिसम्पति ।
देवा दस्सनकामा ते, तावतिसा सइन्दका ।
सरमाना हि ते देवा, सुधम्माय समच्छरे ।।

२०५ ततो च राजा साधिनो[5], वेदेहो[6] मिथिलग्गहो[6] ।।
सहस्सयुत्तमारुय्ह, अगा देवान सन्तिके ।
त देवा पटिनन्दिसु, दिस्वा राजानमागत ।।

२०६ स्वागत ते महाराज, अथो ते अदुरागत ।
निसीद दानि राजीसि, देवराजस्स सन्तिके ।।

२०७ सक्को पि पटिनन्दित्थ, वेदेह मिथिलग्गह ।
निमन्तयित्थ कामेहि, आसनेन च वासवो ।।

२०८ साधु खोसि अनुप्पत्तो, आवास वसवत्तिन । B 301
वस देवेसु राजीसि, सब्बकामसमिद्धिसु ।
तावतिसेसु देवेसु, भुञ्ज कामे अमानुसे ।।

२०९ अह पुरे सग्गगतो रमामि,
नच्चेहि गीतेहि च वादितेहि ।

---

१ एतमादिनव–रो० । २ साधिनराजजातक–स्या० । ३ अब्भूतो–स्या० । मातली–सी० । ५ साधीनो–सी०, रो० । ६–६ पमुखो रथमारुहि–सी० ।

सो दानि अज्ज न रमामि सग्गे,
आयु[1] नु खीणो[1] मरण नु सन्तिके ।
उदाहु मूळ्होस्मि जनिन्दसेट्ठ ।।

२१० "न तायु[2] खीण मरण च[3] दूरे,
न चा पि मूळ्हो[4] नरवीरसेट्ठ[5] ।
तुय्ह[6] च[6] पुञ्ञानि परित्तकानि,
येस विपाक इध वेदयित्थो[7] ।।

२११ वस देवानुभावेन, राजसेट्ठ दिसम्पति ।
तावतिंसेसु देवेसु, भुञ्ज कामे अमानुसे ।।

२१२ यथा याचितक यान, यथा याचितक धन ।
एव सम्पदमेवेत, य परतो दानपच्चया ।।

२१३ न चाहमेतमिच्छामि, य परतो दानपच्चया ।
सयङ्कतानि पुञ्ञानि, त मे आवेणिक[8] धन ।।

२१४ सोह गन्त्वा मनुस्सेसु, काहामि कुसल बहु ।
दानेन समचरियाय, सयमेन दमेन च ।
य कत्वा सुखितो होति, न च पच्छानुतप्पति ।।

२१५ इमानि तानि खेत्तानि, इम निक्ख सुकुण्डल[9] ।
इमा ता हरितानूपा[10], इमा नज्जो सवन्तियो ।।

२१६ इमा ता पोक्खरणी[11] रम्मा, चक्कवाकपकूजिता[12] ।
मन्दालकेहि सञ्छन्ना, पदुमुप्पलकेहि च ।
यस्सिमानि ममायिसु[13], किं नु ते दिसत[14] गता ।।

B 302 २१७ तानीध[15] खेत्तानि सो भूमिभागो,
तेयेव[16] आरामवनुपचारा[16] ।

१–१ आयुन्नु खीण–स्या० । २ चायु–सी०, रो० । ३ ते–सी०, रो० । ४ मुळ्हो–स्या० । ५ नरविरियसेट्ठ–सी० । ६–६ तवञ्च–सी०, रो० । ७ वेदयतो–रो० । ८ आवेणिय–सी०, स्या०, रो० । ९ सकुण्डल–स्या० । १० हरितानुपा–स्या०, हरितानोपा–रो० । ११ पोक्खरणियो–स्या०, रो० । १२ चक्कवाकूपकूजिता–सी०, रो०, चाकवाकूपकुज्जिता–स्या० । १३ मामायिसुयि–सी० । १४. दिसक–सी० । १५ तानि च–स्या० । १६–१६ ते आरामा ते वनमेपचारा–सी०, रो० ।

तमेव मय्हं जनत अपस्सतो,
सुञ्ञ[1] व[1] मे नारद खायते दिसा ॥

२१८ दिट्ठा मया विमानानि, ओभासेन्ता[2] चतुद्दिसा ।
सम्मुखा देवराजस्स, तिदसान च सम्मुखा ॥

२१९ वुत्थ मे भवन दिब्य[3], भुत्ता कामा अमानुसा ।
तावतिंसेसु देवेसु, सब्बकामसमिद्धिसु ॥

२२० सोहं एतादिस हित्वा, पुञ्ञायम्हि इधागतो ।
धम्ममेव चरिस्सामि, नाहं रज्जेन अत्थिको ॥

२२१ अदण्डावचर मग्ग, सम्मासम्बुद्धदेसित ।
त मग्ग पटिपज्जिस्स, येन गच्छन्ति सुब्बता ति ॥

---

४९५. दसब्राह्मणजातकं (१२)

२२२ राजा अवोच विधुर[4], धम्मकामो युधिट्ठिलो ।
ब्राह्मणे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

२२३ विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजन ।
दक्खिण सम्म दस्साम, यत्थ दिन्न महप्फल ॥

२२४ दुल्लभा ब्राह्मणा देव, सीलवन्तो बहुस्सुता ।
विरता मेथुना धम्मा, ये ते भुञ्जेय्यु भोजन ॥

२२५ दस खलु महाराज, या ता ब्राह्मणजातियो ।
तेसं विभङ्ग[5] विचय, वित्थारेन सुणोहि मे ॥

२२६ पसिब्बके गहेत्वान, पुण्णे मूलस्स सवुते ।
ओसधिकायो[6] गन्थेन्ति, न्हापयन्ति[7] जपन्ति च ॥

२२७ तिकिच्छकसमा राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा । B 303
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ॥

१-१ सुञ्ञञ्च-स्या० । २ ओभासन्ता-स्या० । ३ दिब्ब-सी०, रो० । ४ विधूर-स्या० । ५ विभङ्ग-सी०, स्या० । ६ ओसधिकाये-स्या० । ७ नहायन्ति-सी०, रो० ।

२२८ अपेता ते च[1] ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा[2] कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे[3] विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ।।

२२९ विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजन ।
दक्खिण सम्म दस्साम, यत्थ दिन्न महप्फल ।।

२३० किङ्किणिकायो[4] गहेत्वा[5], घोसेन्ति पुरतो पि ते ।
पेसनानि पि गच्छन्ति, रथचरियासु सिक्खरे ।।

२३१ परिचारकसमा[6] राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ।।

२३२. अपेता ते च ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ।।

२३३ विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजन ।
दक्खिण सम्म दस्साम, यत्थ दिन्न महप्फल ।।

२३४ कमण्डलु गहेत्वान, वङ्कदण्ड च ब्राह्मणा ।
पच्चुपेस्सन्ति राजानो, गामेसु निगमेसु च ।
नादिन्ने वुट्ठहिस्साम[7], गामम्हि[8] वा वनम्हि वा[8] ।।

२३५ निग्गाहकसमा राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ।।

२३६ अपेता ते च ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ।।

२३७. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजन ।
दक्खिण सम्म दस्साम, यत्थ दिन्न महप्फल ।।

---

१ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ राज च–स्या० । ३ अमञ्ञ–सी० । ४ किङ्किणियो–स्या० । ५. गहेत्वान–सी०, स्या०, रो० । ६ परिचारिकसमा–स्या० । ७ उट्ठहेस्साम–स्या० । ८–८ गामम्हि च वनम्हि च–सी०, रो०, गामम्हि निगमम्हि वा–स्या० ।

२३८ परूळ्हकच्छनखलोमा, पङ्कदन्ता रजस्सिरा । B. 304
ओकिण्णा रजरेणूहि, याचका विचरन्ति ते ।।

२३९ खाणुघातसमा राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ।।

२४० अपेता ते च ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ।।

२४१ विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ।।

२४२. हरीतकं[1] आमलकं, अम्बं[2] जम्बुं विभीतकं[2] ।
लबुजं दन्तपोणानि, बेलुवा[3] बदरानि च[4] ।।

२४३. राजायतनं उच्छु-पुटं[5], धूमनेत्तं मधु-अञ्जनं ।
उच्चावचानि पणियानि, विपणेन्ति[6] जनाधिप ।।

२४४ वाणिजकसमा राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ।।

२४५ अपेता ते च ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ।।

२४६ विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ।।

२४७ कसिं[7]-वाणिज्जं[7] कारेन्ति, पोसयन्ति अजेळके ।
कुमारियो पवेच्छन्ति, विवाहन्तावहन्ति च ।।

२४८. समा अम्बट्ठवेस्सेहि[8], ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ।।

---

१ हरीटक–सी०, रो०। २–२ अम्ब जम्बु विभीटक–सी०, रो०, ० विभेदकं–स्या०। ३ वेलुवा–स्या०। ४ रो० पोत्थके नत्थि। ५ पूट–स्या०। ६ विकीणन्ति–स्या०। ७–७ कसि-वाणिज्ज–सी०, रो०, कसि-वणिज्ज–स्या०। ८ अम्बट्ठवेसेहि–सी०, स्या०, रो०।

२४९ अपेता ते च ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

B 305 २५० विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजन ।
दक्खिण सम्म दस्साम, यत्थ दिन्न महप्फल ॥

२५१ निक्खित्तभिक्ख[1] भुञ्जन्ति, गामेस्वेके पुरोहिता ।
बहू ते[2] परिपुच्छन्ति, अण्डच्छेदा निलञ्छका[3] ॥

२५२ पसू पि तत्थ हञ्ञन्ति, महिसा[4] सूकरा अजा ।
गोघातकसमा राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ॥

२५३ अपेता ते ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

२५४ विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजन ।
दक्खिण सम्म दस्साम, यत्थ दिन्न महप्फल ॥

२५५ असिचम्म गहेत्वान, खग्ग पग्गय्ह ब्राह्मणा ।
वेस्सपथेसु तिट्ठन्ति, सत्थ अब्बाहयन्ति पि ॥

२५६ समा गोपनिसादेहि, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ॥

२५७ अपेता ते ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

२५८ विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजन ।
दक्खिण सम्म दस्साम, यत्थ दिन्न महप्फल ॥

२५९ अरञ्ञे कुटिक कत्वा, कूटानि कारयन्ति ते ।
ससबिळारे बाधेन्ति[5], आगोधा मच्छकच्छप ॥

---

१ निक्खन्तभिक्ख–रो० । २ ने–स्या० । ३ निलञ्चका–स्या०, तिलञ्छका–रो० । ४ महिसा–सी० । ५ खाधेन्ति–सी० ।

२६० ते[1] लुद्दकसमा राज[1], ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ।।

२६१ अपेता ते ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो) B 306
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ।।

२६२ विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजन ।
दक्खिण सम्म दस्साम, यत्थ दिन्न महप्फल ।।

२६३ अञ्ञे धनस्स कामा हि, हेट्ठामञ्चे पसक्किता[2] ।
राजानो उपरि न्हायन्ति, सोमयागे उपट्ठिते ।।

२६४ मलमज्जकसमा[3] राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ।।

२६५ अपेता ते ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ।।

२६६ विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजन ।
दक्खिण सम्म दस्साम, यत्थ दिन्न महप्फल ।।

२६७ अत्थि खो ब्राह्मणा देव, सीलवन्तो बहुस्सुता ।
विरता मेथुना धम्मा, ये ते भुञ्जेय्यु भोजन ।।

२६८ एक च भत्त भुञ्जन्ति, न च मज्ज पिवन्ति ते ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ।।

२६९ एते खो ब्राह्मणा विधुर, सीलवन्तो बहुस्सुता ।
एते विधुर परियेस, खिप्प च ने निमन्तया ति ।।

१–१ लुद्दक ति महाराज–सी०, रो० । २ पसक्खिता–सी०, स्या०, रो० । ३ मलमज्जसमा–स्या० ।

४९६. भिक्खापरम्परजातकं[1] (१३)

२७०. सुखुमालरूप दिस्वा, रट्ठा विवनमागत ।
कूटागारवरूपेत, महासयनमुपासित[2] ।।

B 307 २७१. तस्स ते पेमकेनाह, अदासि वड्ढमोदन[3] ।
सालीन विचित[4] भत्त, सुचि[5] मसूपसेचन ।।

२७२ त त्व भत्त पटिग्गय्ह, ब्राह्मणस्स अदासयि[6] ।
अत्तान[7] अनसित्वान, कोय धम्मो नमत्थु ते ।।

२७३. आचरियो ब्राह्मणो मय्ह, किच्चाकिच्चेसु ब्यावटो[8] ।
गरु च आमन्तनीयो[9] च, दातुमरहामि भोजन ।।

२७४ ब्राह्मण दानि पुच्छामि, गोतमं राजपूजितं ।
राजा ते भत्त पादासि, सुचि मसूपसेचनं ।।

२७५ त त्व भत्त पटिग्गय्ह, इसिस्स भोजन अदा ।
अखेत्तञ्ञूसि दानस्स, कोय धम्मो नमत्थु ते ।।

२७६ भरामि पुत्तदारे[10] च, घरेसु गधितो[11] अह ।
भुञ्जे[12] मानुसके कामे, अनुसासामि राजिनो ।।

२७७. आरञ्ञिकस्स[13] इसिनो, चिररत्त तपस्सिनो ।
वुड्ढस्स[14] भावितत्तस्स, दातुमरहामि भोजनं ।।

२७८ इसि च दानि पुच्छामि, किस धमनिसन्थतं ।
परूळहकच्छनखलोम, पङ्कदन्त रजस्सिर ।।

२७९. एको अरञ्ञे विहरसि, नावकङ्खसि जीवितं ।
भिक्खु केन तया सेय्यो, यस्स त्वं भोजन अदा ।।

२८०. खणन्तालुकलम्बानि[15], विलालितक्कलानि[16] च ।
धुनं सामाकनीवार, सङ्घारिय[17] पसारियं[17] ।।

---

१ भिक्खापरम्पराजातक–सी०। २ महासयनमुपोचित–सी०, स्या०, रो०। ३ बद्धमोदन–सी०, रो०। ४ विचित्त–स्या०। ५ सुचि–स्या०। ६ अदापयि–स्या०, अदापयी–सी०, रो०। ७ अत्तना–रो०। ८ व्यवटो–सी०, स्या०। ९ आमन्तणीयो–सी०, रो०, आमन्तनियो–स्या०। १० पुत्ते दारे–सी०, रो०। ११ गथितो–सी०, रो०। १२. भुञ्ज–सी०, स्या०। १३ आरञ्ञकस्स–सी०, रो०। १४ वद्धस्स–सी०। १५. खणमालुकलम्बानि–स्या०। १६ बिळालितक्कलानि–सी०, रो०। १७–१७ सहारिय पहारिय–स्या०।

२८१ साक भिस मधु मंस, बदरामलकानि च ।
तानि आहरित्वा[1] भुञ्जामि, अत्थि मे सो परिग्गहो ।।

२८२ पचन्तो अपचन्तस्स, अममस्स सकिञ्चनो । B 308
अनादानस्स सादानो, दातुमरहामि भोजन ।।

२८३ भिक्खु च दानि पुच्छामि, तुण्हीमासीन सुब्बत ।
इसि[2] ते भत्त पादासि, सुचि मसूपसेचन ।।

२८४ त त्व भत्त पटिग्गय्ह, तुण्ही भुञ्जसि एकको ।
नाञ्ञ कञ्चि निमन्तेसि, कोय धम्मो नमत्थु ते ।।

२८५ न पचामि न पाचेमि, न छिन्दामि न छेदये ।
त म अकिञ्चन ञत्वा, सब्बपापेहि आरत ।।

२८६ वामेन भिक्खमादाय, दक्खिणेन कमण्डलु ।
इसि मे भत्त पादासि, सुचि मसूपसेचन ।।

२८७ एते हि दातुमरहन्ति, सममा सपरिग्गहा ।
पच्चनीकमह मञ्ञे, यो दातार निमन्तये ।।

२८८ अत्थाय वत मे अज्ज, इधागच्छि रथेसभो ।
सोह[3] अज्ज पजानामि[3], यत्थ दिन्न महप्फल ।।

२८९ रट्ठेसु गिद्धा राजानो, किच्चाकिच्चेसु ब्राह्मणा ।
इसी मूलफले गिद्धा, विप्पमुत्ता च भिक्खवो ति ।।

पकिण्णकनिपात निट्ठित ।

तस्सुद्दान

सुव किन्नर[4] मुक्क खराजिनसो,
भिसजात महेसि कपोतवरो ।
अथ मोर सतच्छक वाणिजको,
अथ राज सब्राह्मण भिक्खपर ति ।।

—— ० ——

१ अहत्व–सी०, स्या० । २ इति–स्या० । ३–३ इतो पुब्बे न जानामि–सी०, रो०, योह अज्ज०–स्या० । ४ किण्णर–सी० ।

१५. वीसतिनिपातो

४९७. मातङ्गजातकं (१)

B 309 १ कुतो नु आगच्छसि दुम्मवासी[1],
ओतल्लको पसुपिसाचको व ।
सङ्कारचोळ पटिमुञ्च[2] कण्ठे,
को रे तुव होसि[3] अदक्खिणेय्यो ॥

२ अन्न तवेद[4] पकत यसस्सि[5],
त खज्जरे भुञ्जरे पिय्यरे च ।
जानासि म त्व परदत्तूपजीवि[6],
उत्तिट्ठपिण्ड लभत सपाको ॥

३ अन्न ममेद[7] पकत ब्राह्मणान,
अत्तत्थाय सद्दहतो ममेद ।
अपेहि एत्तो किमिधट्ठितोसि,
न मादिसा तुय्ह ददन्ति जम्म ॥

४ थले च निन्ने च वपन्ति बीज,
अनूपखेत्ते फलमासमाना[8] ।
एताय सद्धाय ददाहि दान,
अप्पेव आराधये दक्खिणेय्ये ॥

५ खेत्तानि मय्ह विदितानि लोके,
येसाह बीजानि पतिट्ठपेमि ।
ये ब्राह्मणा जातिमन्तूपपन्ना,
तानीध खेत्तानि सुपेसलानि ॥

---

१ रुम्मवासी–सी०, रो०। २ पटिमच्च–सी०, रो०। ३ होहिसि–सी०, रो०। ४ तवयिद–स्या०। ५ यसस्सिन–स्या०। ६ परदत्तूपजीवी–स्या०। ७ मम यिद –स्या०। ८ फलमाससाना–सी०, रो०, फलमासिसमाना–स्या०।

६ जातिमदो च अतिमानिता च,
लोभो च दोसो च मदो च मोहो ।
एते अगुणा येसु च सन्ति[1] सब्बे[1],
तानीध खेत्तानि अपेसलानि ॥

७ जातिमदो च अतिमानिता च, B 310
लोभो च दोसो च मदो च मोहो ।
एते अगुणा येसु न सन्ति सब्बे,
तानीध खेत्तानि सुपेसलानि ॥

८. क्वेत्थ[2] गता[2] उपजोतियो च,
उपज्झायो च[3] अथ वा गण्डकुच्छि[3] ।
इमस्स दण्ड च वध च दत्वा,
गले गहेत्वा खलयाथ[4] जम्म ॥

९. गिरि नखेन खणसि, अयो दन्तेहि[5] खादसि[5] ।
जातवेद पदहसि, यो इसि परिभाससि ॥

१०. इद वत्वान मातङ्गो, इसि सच्चपरक्कमो ।
अन्तलिक्खस्मि पक्कामि, ब्राह्मणान उदिक्खत ॥

११. आवेल्लित[6] पिट्ठितो उत्तमङ्ग,
बाहु[7] पसारेति अकम्मनेय्य ।
सेतानि[8] अक्खीनि यथा मतस्स,
को मे इमं पुत्तमकासि एव ॥

१२ इधागमा समणो दुम्मवासी,
ओतल्लको पसुपिसाचको व ।
सङ्कारचोळ पटिमुञ्च कण्ठे,
सो ते इम पुत्तमकासि एव ॥

१–१ च सन्ति–सी०, वसन्ति–रो० । २–२ क्वत्थ०–स्या०, कत्थेव भट्टा–रो० । ३–३ अयवा भण्ड कुच्छि–सी०, स्या०, अथवा अण्ड कुच्छि–रो० । ४ गलयाथ–स्या० । ५–५ दन्तेन खादयि–सी०, रो० , दन्तेभि खादसि–स्या० । ६ आवेठित–सी०, रो० । ७ बाहू–सी०, रो० । ८ सेनानि–सी० ।

१३ कतमं दिस अगमा भूरिपञ्ञो,
अक्खाथ मे माणवा एतमत्थं ।
गन्त्वान त पटिकरेमु अच्चय,
अप्पेव न पुत्त[1] लभेमु जीवित ।।

B 311

१४ वेहायस अगमा भूरिपञ्ञो,
पथद्धुनो पन्नरसेव चन्दो ।
अपि चा पि सो पुरिमदिस[2] अगच्छि,
सच्चप्पटिञ्ञो इसि साधुरूपो ।।

१५ आवेल्लित पिट्ठितो उत्तमङ्ग,
बाहु पसारेति अकम्मनेय्य ।
सेतानि अक्खीनि यथा मतस्स,
को मे इम पुत्तमकासि एव ।।

१६ यक्खा हवे सन्ति महानुभावा,
अन्वागता इसयो साधुरूपा ।
ते दुट्ठचित्त कुपित विदित्वा,
यक्खा हि ते पुत्तमकसु एव ।।

१७ यक्खा च मे पुत्तमकसु एव,
त्वञ्ञेव मे मा कुद्धो ब्रह्मचारि ।
तुम्हेव पादे सरण गतास्मि,
अन्वागता पुत्तसोकेन भिक्खु ।।

१८ तदेव हि एतरहि च मय्ह,
मनोपदोसो न[3] ममत्थि[3] कोचि ।
पुत्तो च ते वेदमदेन मत्तो,
अत्थ न जानाति अधिच्च वेदे ।।

१९ अद्धा हवे भिक्खु मुहुत्तकेन,
सम्मुय्हतेव पुरिसस्स सञ्ञा ।

१ पुत्त–सी०, स्या० । २ पुरिम दिस–सी०, स्या० । ३–३ मम नत्थि–रो० ।

एकापराध खम भूरिपञ्ञ,
न पण्डिता कोधबला भवन्ति ।।

२०. इद च मय्ह उत्तिट्ठपिण्ड,
तव[1] मण्डब्यो[2] भुञ्जतु अप्पपञ्ञो ।
यक्खा च ते[3] न[3] न विहेठयेय्यु,
पुत्तो च ते हेस्सति[4] सो अरोगो ।।

२१. मण्डब्य बालोसि परित्तपञ्ञो, B. 312
यो पुञ्ञखेत्तानमकोविदोसि ।
महक्कसावेसु ददासि दान,
किलिट्ठकम्मेसु असञ्ञतेसु ।।

२२. जटा च केसा अजिना निवत्था,
जरूदपान व मुख परूळ्ह[5] ।
पज इम पस्सथ दुम्मरूप[6],
न जटाजिन तायति[7] अप्पपञ्ञ ।।

२३ येस रागो च दोसो च, अविज्जा च विराजिता ।
खीणासवा अरहन्तो, तेसु दिन्नं महप्फलं ति ।।
*

---

४९८. चित्तसम्भूतजातकं (२)

२४ सब्ब नरान सफल सुचिण्ण,
न कम्मुना[8] किञ्चन मोघमत्थि ।
पस्सामि सम्भूतं महानुभाव,
सकम्मुना[9] पुञ्ञफलूपपन्न ।।

---

१. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ मण्डव्यो–सी० । ३–३ ते पुत्त–स्या० । ४ होहिति–सी०, रो० । ५ परुव्ह–स्या० । ६ दुम्मरूपिं–सी०, रो० । ७ तायते–सी०, स्या० ।
*उपहच्च मन मेज्झो, मातङ्गस्मिं यसस्सिने ।
सपारिसज्जो उच्छिन्नो, मेज्झारञ्ञ तदा अहू ति ।। इति सी०, स्या०, पोत्थकेसु अधिको दिस्सति । ८ कम्मना–सी० । ९ सकम्मना–सी० ।

२५. सब्ब नरान सफल सुचिण्ण,
न कम्मुना किञ्चन मोघमत्थि ।
कच्चिन्नु चित्तस्स पि एवमेव[1],
इद्धो मनो तस्स यथा पि मय्ह ।।

२६. सब्ब नरान सफल सुचिण्ण,
न कम्मुना किञ्चन मोघमत्थि ।
चित्त पि[2] जानाहि तथेव देव,
इद्धो मनो तस्स यथा पि तुय्ह ।।

२७ भव नु चित्तो सुतमञ्ञतो ते,
उदाहु ते कोचि न एतदक्खा ।
गाथा सुगीता न ममत्थि कङ्खा,
ददामि ते गामवर सत च ।।

B 313 २८ न चाह चित्तो सुतमञ्ञतो मे,
इसी[3] च मे एतमत्थ असंसि ।
गन्त्वान रञ्ञो पटिगाहि[4] गाथ[5],
अपि ते[6] वर अत्तमनो ददेय्य ।।

२९ योजेन्तु वे[7] राजरथे, सुकते चित्तसिब्बने ।
कच्छ नागान बन्धथ, गीवेय्य पटिमुञ्चथ ।।

३०. आहञ्ञन्तु[8] भेरिमुदिङ्गसङ्खे[9],
सीघानि यानानि च योजयन्तु ।
अज्जेवह अस्ससम[10] त[10] गमिस्स,
यत्थेव दक्खिस्समिसि निसिन्न ।।

३१. सुलद्धलाभो वत मे अहोसि,
गाथा सुगीता परिसाय मज्झे ।

---

१. एवमेव–सी०, स्या० । २ वि–सी०, रो० । ३ इसि–स्या० । ४. पटिगयि –स्या० । ५ गाथा–सी० । ६ नुते–स्या० । ७ मे–स्या० । ८ आहञ्ञरे–स्या० । ९. ० मङ्खा–स्या० । १०–१० अस्समतं–स्या० ।

स्वाह[1] इसि सीलवतूपपन्नं,
दिस्वा पतीतो सुमनोहमस्मि[2] ॥

३२ आसन उदक पज्ज, पटिग्गण्हातु नो भव ।
अग्घे भवन्त पुच्छाम, अग्घ कुरुतु नो भव ॥

३३ रम्म च ते आवसथ करोन्तु,
नारीगणेहि परिचारयस्सु ।
करोहि ओकासमनुग्गहाय,
उभो पि म इस्सरिय करोम ॥

३४ दिस्वा फल दुच्चरितस्स राज,
अथो सुचिण्णस्स महाविपाक ।
अत्तानमेव पटिसयमिस्स[3],
न पत्थये पुत्त[4] पसु धन वा ॥

३५ दसेविमा वस्सदसा, मच्चान इध जीवितं ।
अपत्तञ्ञेव त ओधि, नळो छिन्नो व सुस्सति ॥

३६. तत्थ का नन्दि का खिड्डा, का रती का धनेसना । B 314
कि मे पुत्तेहि दारेहि, राज मुत्तोस्मि बन्धना ॥

३७. सोह[5] एव पजानामि[5], मच्चु मे नप्पमज्जति ।
अन्तकेनाधिपन्नस्स, का रती का धनेसना[6] ॥

३८ जाति नरान अधमा जनिन्द,
चण्डालयोनि द्विपदाकनिट्ठा[7] ।
सकेहि कम्मेहि सुपापकेहि,
चण्डालगब्भे[8] अवसिम्ह पुब्बे ॥

३९ चण्डालाहुम्ह अवन्तीसु, मिगा नेरञ्जर पति ।
उक्कुसा नम्मदातीरे[9], त्यज्ज[10] ब्राह्मणखत्तिया ॥

१ सोह–सी०, स्या०। २ सुमनेहमस्मि–सी० । ३ पटिसञ्ञमिस्स–सी० । ४ पुत्त–सी०, रो० । ५–५ सो अह सुप्पजानामि–सी०, रो० । ६ धनेसिना–स्या० । ७ दिपदाकनिट्ठा–सी०, रो० ।८ चण्डालिगब्भे–स्या० । ९ रम्मदातीरे–स्या० । १० तयाज्ज –स्या० ।

४० उपनीयति[1] जीवितमप्पमायु,
जरूपनीतस्स न सन्ति ताणा।
करोहि पञ्चाल ममेत[2] वाक्यं,
माकासि कम्मानि दुक्खुद्रयानि ॥

४१ उपनीयति जीवितमप्पमायु,
जरूपनीतस्स न सन्ति ताणा।
करोहि पञ्चाल ममेत वाक्य,
माकासि कम्मानि दुक्खप्फलानि ॥

४२ उपनीयति जीवितमप्पमायु,
जरूपनीतस्स न सन्ति ताणा।
करोहि पञ्चाल ममेत वाक्य,
माकासि कम्मानि रजस्सिरानि ॥

४३ उपनीयति जीवितमप्पमायु,
वण्ण जरा हन्ति नरस्स जिय्यतो।
करोहि पञ्चाल ममेत वाक्य,
माकासि कम्म निरयूपपत्तिया ॥

B 315 ४४ अद्धा हि सच्च वचनं तवेत[3],
यथा इसी भाससि एवमेत।
कामा च मे सन्ति अनप्परूपा,
ते दुच्चजा मादिसकेन भिक्खु ॥

४५. नागो यथा पङ्कमज्झे ब्यसन्नो,
पस्सं[4] थल नाभिसम्भोति गन्तु।
एवम्पहं[5] कामपङ्के ब्यसन्नो,
न भिक्खुनो मग्गमनुब्बजामि ॥

४६. यथा पि माता च पिता च पुत्त,
अनुसासरे किन्ति सुखी भवेय्य।

---

१ उपनिय्यति–स्या०। २. ममेव–स्या०। ३ तवेद–स्या०। ४ सय–स्या०। ५ एव मह–स्या०।

एव पि म त्व अनुसास भन्ते,
यथा[1] चिर[1] पेच्च सुखी भवेय्य ।।

४७ न चे तुव उस्सहसे[2] जनिन्द[2],
कामे इमे मानुसके पहातु ।
धम्मि[3] बलि पट्ठपयस्सु राज,
अधम्मकारो तव[4] माहु रट्ठे ।।

४८ दूता विधावन्तु दिसा चतस्सो,
निमन्तका समणब्राह्मणान ।
ते अन्नपानेन उपट्ठहस्सु,
वत्थेन सेनासनपच्चयेन च ।।

४९ अन्नेन पानेन पसन्नचित्तो,
सन्तप्पय समणब्राह्मणे च ।
दत्वा च भुत्वा च यथानुभाव,
अनिन्दितो सग्गमुपेहि[5] ठान ।।

५० सचे च त राज मदो सहेय्य,
नारीगणेहि परिचारयन्त[6] ।
इममेव गाथ मनसी करोहि,
भासेसि[7] चेन[8] परिसाय मज्झे ।।

५१ अब्भोकाससयो जन्तु, वजन्त्या खीरपायितो । B. 316
परिकिण्णो सुवानेहि[9], स्वाज्ज राजा ति वुच्चती ति ।।

---

४९९. सिविजातकं[10] (३)

५२ दूरे अपस्स थेरो व, चक्खु याचितुमागतो ।
एकनेत्ता भविस्साम, चक्खु मे देहि याचितो ।।

१–१ यमा चर–सी०, रो० । २–२ मानुसके पहातु–सी० । ३ धम्म–सी०, रो० । ४ च ते–सी०, स्या०, रो० । ५ सग्गमुपेति–रो० । ६ परिवारयन्त–स्या० । ७ भासेहि–सी०, स्या०, रो० । ८ चेत–स्या० । ९ सुपानेहि–सी०, सुपिनेहि–रो० । १० सीविराजजातक–स्या० ।

५३. केनानुसिट्ठो इध मागतोसि,
वनिब्बक चक्खुपथानि याचितु ।
सुदुच्चजं याचसि उत्तमङ्ग,
यमाहु नेत्त पुरिसेन दुच्चज ।।

५४ यमाहु देवेसु सुजम्पती ति,
मघवा ति न आहु मनुस्सलोके ।
तेनानुसिट्ठो इध मागतोस्मि,
वनिब्बको चक्खुपथानि याचितु ।।

५५. वनिब्बतो[1] मय्ह वनि[2] अनुत्तर,
ददाहि ते[3] चक्खुपथानि याचितो ।
ददाहि मे चक्खुपथ अनुत्तर,
यमाहु नेत्त पुरिसेन दुच्चज ।।

५६. येन अत्थेन[4] आगच्छि[4], यमत्थमभिपत्थय ।
ते ते इज्झन्तु सङ्कप्पा, लभ चक्खूनि ब्राह्मण ।।

५७. एकं ते याचमानस्स, उभयानि ददामह ।
स चक्खुमा गच्छ जनस्स पेक्खतो,
यदिच्छसे त्वं तदते[5] समिज्झतु ।।

B 317 ५८ मा नो देव अदा चक्खु, मा नो सब्बे पराकरि[6] ।
धन देहि महाराज, मुत्ता वेळुरिया बहू ।।

५९. युत्ते देव रथे देहि, आजानीये चलङ्कते[7] ।
नागे देहि महाराज, हेमकप्पनवाससे[8] ।।

६०. यथा त सिवयो[9] सब्बे, सयोग्गा सरथा सदा ।
समन्ता परिकिरेय्यु[10], एव देहि रथेसभ ।।

६१ यो वे दस्सन्ति वत्वान, अदाने कुरुते मनो ।
भूम्य[11] सो पतित पास, गीवाय पटिमुञ्चति ।।

---

१ वनिब्बको–स्या०, रो० । २ वणि–सी०, स्या०, रो० । ३ मे–सी०, स्या०, ४–४ अत्थे अगञ्छि–सी०, अत्थेन आगञ्छि–स्या०, रो० । ५ त ते–रो० । ६ परक्करि–स्या० । ७ अलङ्कते–स्या० । ८ हेमकप्पनिवाससे–स्या० । ९ सीवियो–स्या० । १०. परिकरेय्यु –स्या०, रो० । ११ भुम्या–सी०, रो० ।

६२ यो वे दस्सन्ति वत्वान, अदाने कुरुते मनो ।
पापा पापतरो होति, सम्पत्तो यमसाधन ।।

६३ यञ्हि याचे तञ्हि ददे, य न याचे न त ददे ।
स्वाह तमेव दस्सामि, य म याचति ब्राह्मणो ।।

६४ आयु नु वण्ण नु सुख बल नु,
कि पत्थयानो नु जनिन्द देसि ।
कथ हि राजा सिविन अनुत्तरो,
चक्खूनि दज्जा परलोकहेतु ।।

६५ न वाहमेत यससा ददामि,
न पुत्तमिच्छे न धन न रट्ठ ।
सत च धम्मो चरितो पुराणो,
इच्चेव दाने रमते मनो मम[1] ।।

६६ *सखा च मित्तो च ममासि सीविक[2],
सुसिक्खितो साधु करोहि मे वचो ।
उद्धरित्वा[3] चक्खूनि मम[4] जिगीसतो[5],
हत्थेसु ठपेहि वनिब्बकस्स ।।

६७ चोदितो सिविराजेन, सिविको वचनङ्करो । B 318
रञ्ञो चक्खूनुद्धरित्वा, ब्राह्मणस्सूपनामयि ।
सचक्खु ब्राह्मणो आसि, अन्धो राजा उपाविसि ।।

६८ ततो सो कतिपाहस्स, उपरूळ्हेसु चक्खुसु ।
सूत[6] आमन्तयी राजा, सिवीन रट्ठवड्ढनो ।।

६९ योजेहि सारथियान, युत्त च पटिवेदय ।
उय्यानभूमि गच्छाम, पोक्खरञ्ञो[7] वनानि च ।।

---

१ मम–सी०, रो० ।
*न मे देस्सा उभो चक्खू, अत्तान मे न देस्सिय ।
सब्बञ्ञुत पिय मय्ह, तस्मा चक्खु अदासह ।। इति सी०, स्या० पोत्थकेसु अधिको दिस्सति ।
२ सीवक–सी०, रो० । ३ उद्धत्व–सी०, लद्ध त्व–रो० । ४ मम–स्या० । ५ जिगिसतो –सी०, स्या० । ६ सुत–सी०, स्या० । ७ पोक्खरञ्ञे–स्या० ।

७० सो च पोक्खरणीतीरे[1], पल्लङ्केन उपाविसि ।
तस्स सक्को पातुरहु, देवराजा सुजम्पति ।।

७१ सक्कोहमस्मि देविन्दो, आगतोस्मि तवन्तिके ।
वर वरस्सु राजीसि[2], य किञ्चि मनसिच्छसि ।।

७२ पहूत[3] मे धन सक्क, बल कोसो चनप्पको ।
अन्धस्स मे सतो दानि, मरणञ्ञेव रुच्चति ।।

७३ यानि सच्चानि द्विपदिन्द, तानि भासस्सु खत्तिय ।
सच्च ते भणमानस्स, पुन चक्खु[4] भविस्सति ।।

७४ ये म याचितुमायन्ति, नानागोत्ता वनिब्बका ।
यो पि म याचते तत्थ, सो पि मे मनसो पियो ।
एतेन सच्चवज्जेन, चक्खु मे उपपज्जथ ।।

७५ य म सो याचितु आगा[5], देहि चक्खु ति ब्राह्मणो ।
तस्स चक्खूनि पादासि, ब्राह्मणस्स वनिब्बतो[6] ।।

७६ भिय्यो म आविसी पीति, सोमनस्सञ्चनप्पक ।
एतेन सच्चवज्जेन, दुतिय मे उपपज्जथ ।।

७७ धम्मेन भासिता गाथा, सिवीन रट्ठवड्ढन ।
एतानि तव नेत्तानि, दिब्बानि पटिदिस्सरे ।।

७८ तिरोकुट्ट[7] तिरोसेल, समतिग्गय्ह पब्बत ।
समन्ता योजनसत, दस्सन अनुभोन्तु ते ।।

B 319 ७९ को नीध वित्त न ददेय्य याचितो,
अपि विसिट्ठ सुपिय पि अत्तनो ।
तदिङ्घ सब्बे सिवयो समागता,
दिब्बानि नेत्तानि ममज्ज पस्सथ ।।

८० तिरोकुट्ट तिरोसेल, समतिग्गय्ह पब्बत ।
समन्ता योजनसत, दस्सन अनुभोन्ति मे ।।

१ पोक्खरणियातीरे–सी०, रो० । २ राजिसि–सी०, स्या० । ३ पहुत–स्या० । ४ चक्खु–सी० । ५ आग–सी० । ६ वणिब्बिनो–सी०, वनिब्बिनो–रो० । ७ तिरे-कुड्ड–सी०, स्या० ।

८१ न चागमत्ता परमत्थि किञ्चि, मच्चान इध जीविते ।
दत्वान[1] मानुस[1] चक्खु, लद्ध मे[2] चक्खु अमानुस ।।

८२ एत पि दिस्वा सिवयो, देथ दानानि भुञ्जथ ।
दत्वा च भुत्वा च यथानुभाव,
अनिन्दिता सग्गमुपेथ ठान ति ।।

---

५००. सिरीमन्तजातकं[3] (४)

८३ पञ्ञायुपेत सिरिया विहीन,
यसस्सिन वा[4] पि अपेतपञ्ञ ।
पुच्छामि त[5] सेनक एतमत्थ,
कमेत्थ सेय्यो कुसला वदन्ति ।।

८४ धीरा च बाला च हवे जनिन्द,
सिप्पूपपन्ना च असिप्पिनो च ।
सुजातिमन्तो पि अजातिमस्स,
यसस्सिनो पेसकरा[6] भवन्ति ।
एत पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा[7] व[7] सेय्यो ।।

८५ तुव[8] पि[8] पुच्छामि अनोमपञ्ञ,
महोसध केवलधम्मदस्सि ।
बाल यसस्सि पण्डित अप्पभोग,
कमेत्थ सेय्यो कुसला वदन्ति ।।

८६ पापानि कम्मानि करोति[9] बालो[9], B 320
इधमेव[10] सेय्यो इति मञ्ञमानो[11] ।
इधलोकदस्सी परलोकमदस्सी,
उभयत्थ बालो कलिमग्गहेसि ।

१-१ दत्वा मानसक-सी० । २ सी० पोत्थके नत्थि । ३ सिरिमन्दजातक-सी०, स्या० । ४ चा-सी० । ५ स्या० पोत्थके नत्थि । ६ पस्सकरा-सी०, रो० । ७-७ सिरिमाव-सी०, स्या० । ८-८ तवम्पि-सी० । ९-९ करोन्ति बाला-स्या० । १० इदमेव-स्या० । ११ मञ्ञमाना-स्या० ।

एत पि दिस्वान अह वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ।।

८७ न सिप्पमेत विदधाति भोग,
न बन्धुवा[1] न सरीरवण्णो[2] यो[2] ।
पस्सेळमूग सुखमेधमान,
सिरी हि[3] न भजते गोरविन्द[4] ।
एत पि दिस्वान अह वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ।।

८८ लद्धा सुख मज्जति अप्पपञ्ञो,
दुक्खेन फुट्ठो पि पमोहमेति ।
आगन्तुना दुक्खसुखेन फुट्ठो,
पवेधति वारिचरो व घम्मे ।
एत पि दिस्वान अह वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ।।

८९ दुम यथा सादुफल अरञ्ञे,
समन्ततो समभिसरन्ति[5] पक्खी ।
एव पि अड्ढ[6] सधन सभोग,
बहुज्जनो भजति[7] अत्थहेतु ।
एत पि दिस्वान अह वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ।।

९० न साधु बलवा बालो, साहसा[8] विन्दते धन ।
कन्दन्तमेत दुम्मेध, कड्ढन्ति निरय भुस ।
एत पि दिस्वान अह वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ।।

---

१ वन्धवा–सी०, स्या० । २–२ सरीरावकासो–सी०, स्या०, रो० । ३ ही–स्या० । ४ गोरिमन्द–सी०, रो० । ५ समभिचरन्ति–सी०, रो० । ६ अद्ध–स्या० । ७ भज्जति–स्या० । ८. साहस–सी०, स्या० ।

९१ या काचि नज्जो गङ्गमभिस्सवन्ति[1], B 321
सब्बा व ता नामगोत्तं जहन्ति ।
गङ्गा समुद्दं पटिपज्जमाना,
न खायते इद्धि[2] पञ्ञो पि[2] लोके ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ॥

९२ यमेतमक्खा उदधिं महन्तं,
सवन्ति[3] नज्जो सब्बकालमसङ्ख्यं ।
सो सागरो निच्चमुळारवेगो,
वेलं न अच्चेति महासमुद्दो ॥

९३ एवं पि बालस्स पजप्पितानि,
पञ्ञं न अच्चेति सिरी कदाचि ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ॥

९४ असञ्ञतो चे पि परेसमत्थं,
भणाति सन्धानगतो[4] यसस्सी ।
तस्सेव तं[5] रूहति ञातिमज्झे,
सिरी[6] हि नं[6] कारयते न पञ्ञा[7] ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ॥

९५ परस्स वा अत्तनो वा पि हेतु,
बालो मुसा भासति अप्पपञ्ञो ।
सो निन्दितो होति सभाय मज्झे,
पच्छा[8] पि[8] सो दुग्गतिगामी होति ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ॥

१ गङ्गमभिसवन्ति–स्या० । २–२ इद्धि परो हि–सी०, स्या० । ३ पयन्ति–स्या० । ४ सन्थानगतो–सी०, सण्ठानगतो–स्या०, रो० । ५ न–सी० । ६–६ सिरि ही न–सी०, सिरी ही न–स्या०, रो० । ७ पञ्ञ–स्या० । ८–८. पेच्चम्पि–सी०, रो० ।

B 322

९६ अत्थ पि चे भासति भूरिपञ्ञो,
अनाळिह्यो[1] अप्पधनो दलिद्दो ।
न तस्स त रूहति ञातिमज्झे,
सिरी च पञ्ञाणवतो न होति ।
एत पि दिस्वान अह वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ॥

९७ परस्स वा अत्तनो वा पि हेतु,
न भासति अलिक भूरिपञ्ञो ।
सो पूजितो होति सभाय मज्झे,
पच्छा पि सो सुग्गतिगामी होति ।
एत पि दिस्वान अह वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ॥

९८ हत्थी गवस्सा[2] मणिकुण्डला च,
थियो[3] च[3] इद्धेसु कुलेसु जाता ।
सब्बा व ता उपभोगा भवन्ति,
इद्धस्स पोसस्स अनिद्धिमन्तो ।
एत पि दिस्वान अह वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ॥

९९ असविहितकम्मन्त, बाल दुम्मेधमन्तिन[4] ।
सिरी जहति दुम्मेध, जिण्ण व उरगो तच ।
एत पि दिस्वान अह वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ॥

१०० पञ्च पण्डिता मय भद्दन्ते,
सब्बे पञ्जलिका उपट्ठिता ।
त्व नो अभिभुय्य इस्सरोसि,
सक्को[5] व भूतपति[5] देवराजा ।

---

१ अनाळियो–स्या०, अनालयो–रो० । २ गवा–रो० । ३–३ नारियो च–सी०, स्या० । ४ दुम्मन्तमन्तिन–सी०, दुम्मन्तिमन्तिन–स्या० । ५–५ सक्को भूतपती व–सी०, सक्को व भूतप्पति–स्या० ।

एत पि दिस्वान अह वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ॥

१०१ दासो व पञ्ञस्स यसस्सि बालो, B 323
अत्थेसु जातेसु तथाविधेसु ।
य पण्डितो निपुण सविधेति,
सम्मोहमापज्जति तत्थ बालो ।
एत पि दिस्वान अह वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ॥

१०२ अद्धा हि पञ्ञा व सत पसत्था,
कन्ता सिरी भोगरता मनुस्सा ।
ञाण च बुद्धानमतुल्यरूप,
पञ्ञ न अच्चेति सिरी कदाचि ॥

१०३ य त अपुच्छिम्ह अकित्तयी नो,
महोसध केवलधम्मदस्सी ।
गव सहस्स उसभ च नाग,
आजञ्ञयुत्ते च रथे दस इमे ।
पञ्हस्स वेय्याकरणेन तुट्ठो,
ददामि ते गामवरानि सोळसा ति ॥

---

५०१. रोहणमिगजातकं[1] (५)

१०४ एते यूथा पतियन्ति, भीता मरणस्स[2] चित्तक ।
गच्छ तुव पि माकङ्खि, जीविस्सन्ति तया सह ॥

१०५ नाह रोहण[3] गच्छामि, हदय मे अवकस्सति ।
न त अह जहिस्सामि, इध हिस्सामि[4] जीवित ॥

१०६ ते हि नून मरिस्सन्ति, अन्धा अपरिणायका ।
गच्छ तुव पि माकङ्खि, जीविस्सन्ति तया सह ॥

---

१ रोहन्तमिगजातक–सी० । २ मरणा–स्या०, रो० । ३ रोहन्त–सी०, रो०, रोहन–स्या० । ४ हेस्सामि–सी०, स्या० ।

१०७ नाहं रोहण गच्छामि, हदय मे अवकस्सति ।
न त बद्ध[1] जहिस्सामि, इध हिस्सामि जीवित ।।

B 324 १०८ गच्छ भीरु पलायस्सु, कूटे बद्धोस्मि आयसे ।
गच्छ तुव पि माकङ्खि, जीविस्सन्ति तया सह ।।

१०९ नाह रोहण गच्छामि, हदय मे अवकस्सति ।
न त अह जहिस्सामि, इध हिस्सामि जीवित ।।

११० ते हि नून मरिस्सन्ति, अन्धा अपरिणायका ।
गच्छ तुव पि माकङ्खि, जीविस्सन्ति तया सह ।।

१११ नाह रोहण गच्छामि, हदय मे अवकस्सति ।
न त बद्ध जहिस्सामि, इध हिस्सामि जीवित ।।

११२ अय सो लुद्दको एति, लुद्दरूपो[2] सहावुधो ।
यो नो वधिस्सति अज्ज, उसुना सत्तिया अपि[3] ।।

११३ सा मुहुत्त पलायित्वा, भयट्टा[4] भयतज्जिता ।
सुदुक्कर अकरा भीरु, मरणायूपनिवत्तथ ।।

११४ किन्नु तेमे मिगा होन्ति, मुत्ता बद्ध उपासरे ।
न त चजितुमिच्छन्ति, जीवितस्स[5] पि कारणा ।।

११५ भातरो होन्ति मे लुद्द, सोदरिया एकमातुका ।
न मं चजितुमिच्छन्ति, जीवितस्स पि कारणा ।।

११६ ते हि नून मरिस्सन्ति, अन्धा अपरिणायका ।
पञ्चन्नं जीवित देहि, भातर मुञ्च लुद्दक ।।

११७ सो वो अह पमोक्खामि, मातापेत्तिभर[6] मिग ।
नन्दन्तु मातापितरो, मुत्त दिस्वा महामिग ।।

११८ एव लुद्दक नन्दस्सु, सह सब्बेहि ञातिभि ।
यथाहमज्ज नन्दामि, मुत्त दिस्वा महामिग ।।

---

१ बन्ध–स्या० । २ रुद्दरूपो–सी० । ३ मपि–सी०, स्या०, रो० । ४ भयट्टा –रो० । ५ जीवितस्सा–स्या० । ६ मातापेत्ति भर–स्या० ।

११९ कथ त्व[1] पमोक्खो आसि, उपनीतस्मि जीविते ।
कथ पुत्त अमोचेसि, कूटपासम्ह[2] लुद्दको ॥

१२० भण कण्णसुख वाच, हदयङ्ग हदयस्सित[3] ।
सुभासिताहि वाचाहि, चित्तको म अमोचयि ॥

१२१ भण कण्णसुख वाच, हदयङ्ग हदयस्सित । B 325
सुभासिताहि वाचाहि, सुतना म अमोचयि ॥

१२२ सुत्वा कण्णसुख वाच, हदयङ्ग हदयस्सित ।
सुभासितानि सुत्वान, लुद्दको मं अमोचयि ॥

१२३ एव आनन्दितो होतु, सह दारेहि लुद्दको ।
यथा मयज्ज नन्दाम, दिस्वा रोहणमागत ॥

१२४ ननु त्व अवच[4] लुद्द, मिगचम्मानि आहरि ।
अथ केन नु वण्णेन, मिगचम्मानि नाहरि ॥

१२५ आगमा[5] चेव[5] हत्थत्थ, कूटपास च सो मिगो ।
अबज्झि त[6] मिगराजं, त च मुत्ता उपासरे ॥

१२६ तस्स मे अहु सवेगो, अब्भुतो[7] लोमहसनो ।
इमञ्चाह मिग हञ्ञे, अज्ज हिस्सामि जीवित ॥

१२७ कीदिसा ते मिगा लुद्द, कीदिसा धम्मिका मिगा ।
कथवण्णा कथसीला, बाळ्ह खो ने[8] पसससि ॥

१२८ ओदातसिङ्गा सुचिवाळा[9], जातरूपतचूपमा ।
पादा लोहितका तेस, अञ्जितक्खा मनोरमा ॥

१२९ एदिसा ते मिगा देव, एदिसा धम्मिका मिगा ।
मातापेत्तिभरा देव, न ते सो अभिहारितु[10] ॥

१३० दम्मि निक्खसत लुद्द, थूल च मणिकुण्डल ।
चतुस्सद[11] च[11] पल्लङ्क, उमापुप्फसरिन्निभ[12] ॥

---

१ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ कूटपासम्हा–स्या० । ३ हदयनिस्सित–सी० । ४ अवचा–सी०, रो० । ५–५ आगमञ्चेव–स्या० । ६ तञ्च–रो० । ७ अब्भूतो–स्या० । ८ ते–सी० । ९ सुचिवाला–स्या०, रो० । १० अभिहारयिं–स्या०, अभिहारय–रो० । ११–११ चतुरस्सञ्च–स्या० । १२ उम्मापुप्फसिरिनिम–सी०, स्या०, रो० ।

१३१ द्वे च सादिसियो भरिया, उसभ च गव सत ।
धम्मेन रज्ज कारेस्स, बहुकारो मेसि लुद्दक ।।

१३२ कसिवाणिज्जा[1] इणदान, उञ्छाचरिया च लुद्दक ।
"एतेन दार पोसेहि, मा पाप अकरी[2] पुना ति[2] ।।

---

५०२. चूळहंसजातकं[3] (६)

B 326

१३३ एते हसा पक्कमन्ति, वक्कङ्गा भयमेरिता ।
हरित्तच हेमवण्ण, काम सुमुख पक्कम ।।

१३४ ओहाय म ञातिगणा, एक पासवस गत ।
अनपेक्खमाना गच्छन्ति, किं एसो[4] अवहिय्यसि[5] ।।

१३५ पतेव पततसेट्ठ, नत्थि बद्धे[6] सहायता[6] ।
मा अनीघाय हापेसि, काम सुमुख पक्कम ।।

१३६ नाह दुक्खपरेतो ति, धतरट्ठ तुवं[7] जहे ।
जीवित मरण वा मे, तया सद्धिं भविस्सति ।।

१३७ एतदरियस्स कल्याण, य त्व सुमुख भाससि ।
त च वीमसमानोह[8], पततेत अवस्सजि ।।

१३८ अपदेन पद याति, अन्तलिक्खचरो[9] दिजो ।
आरा पास न बुज्झि त्व, हसान पवरुत्तम[10] ।।

१३९. यदा पराभवो होति, पोसो जीवितसङ्खये ।
अथ जाल च पासं च, आसज्जा पि न बुज्झति ।।

१४० एते हसा पक्कमन्ति, वक्कङ्गा[11] भयमेरिता ।
हरित्तच हेमवण्ण, त्वञ्ञेव[12] अवहिय्यसि ।।

१४१ एते भुत्वा च पित्वा च, पक्कमन्ति विहङ्गमा ।
अनपेक्खमाना वक्कङ्गा, त्वञ्ञेवेको उपाससि ।।

---

१ कसीवणिज्जा–सी०, रो०, कसिवणिज्जा–स्या० २–२ अकरा पुनन्ति–रो०। ३ हसजातक–स्या०। ४ एको–सी०, स्या०। ५ अवहीय्यसि–सी०। ६–६ बन्धे सहायका–स्या०। ७ तव–सी०, रो०। ८ वीमसमानाह–स्या०। ९ अन्तलिक्खेचरो–सी०, रो०। १० पवरुत्तमो–रो०। ११ वङ्कङ्गा–स्या०। १२ त्व च त–सी०, त्व च–रो०।

१४२ किन्नु त्याय[1] दिजो होति, मुत्तो बद्ध उपाससि ।
ओहाय सकुणा यन्ति, कि एको अवहिय्यसि ॥

१४३. राजा मे सो दिजो मित्तो, सखा पाणसमो च मे ।
नेव न विजहिस्सामि, याव कालस्स परियाय ॥

१४४ यो च त्व सखिनो हेतु, पाण चजितुमिच्छसि ।
सो ते सहाय मुञ्चामि, होतु राजा तवानुगो ॥

१४५ एव लुद्दक नन्दस्सु, सह सब्बेहि ञातिभि । B 327
यथाहमज्ज नन्दामि, दिस्वा मुत्त दिजाधिप ॥

१४६ कच्चिन्नु[2] भोतो कुसलं, कच्चि भोतो अनामय ।
कच्चि रट्ठमिद फीत, धम्मेन मनुसाससि ॥

१४७ कुसल चेव मे हस, अथो हस अनामय ।
अथो रट्ठमिद फीत, धम्मेन मनुसासह ॥

१४८ कच्चि भोतो अमच्चेसु, दोसो कोचि न विज्जति ।
कच्चि आरा अमित्ता ते, छाया दक्खिणतोरिव ॥

१४९. अथो पि मे अमच्चेसु, दोसो कोचि न विज्जति ।
अथो आरा अमित्ता मे, छाया दक्खिणतोरिव ॥

१५०. कच्चि ते सादिसी भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
पुत्तरूपयसूपेता, तव छन्दवसानुगा ॥

१५१. अथो मे सादिसी भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
पुत्तरूपयसूपेता, मम छन्दवसानुगा ॥

१५२ कच्चि ते बहवो पुत्ता, सुजाता रट्ठवड्ढन ।
पञ्ञाजवेन सम्पन्ना, सम्मोदन्ति ततो ततो ॥

१५३ सतमेको च मे पुत्ता, धतरट्ठ मया सुता ।
तेस त्व किच्चमक्खाहि, नावरुज्झन्ति[3] ते वचो ॥

---

१ ताय–सी०, स्या०, रो० । २ कच्चि नु–स्या० । ३ नावरज्झन्ति–रो० ।

१५४. उपपन्नो पि चे होति, जातिया विनयेन वा ।
अथ पच्छा कुरुते योग, किच्छे[1] आपासु[2] सीदति ।।

१५५ तस्स सहीरपञ्ञस्स, विवरो जायते महा ।
रत्तिमन्धो[3] व[3] रूपानि, थूलानि[4] मनुपस्सति ।।

१५६ असारे सारयोगञ्ञू, मति न त्वेव विन्दति ।
सरभो व गिरिदुग्गस्मि, अन्तरायेव सीदति ।।

१५७ हीनजच्चो पि चे होति, उट्ठाता धितिमा नरो ।
आचारसीलसम्पन्नो, निसे अग्गी व भासति ।।

B 328 १५८ एत मे[5] उपम कत्वा, पुत्ते विज्जासु वाचय[6] ।
सविरूळ्हेथ मेधावी, खेत्ते[7] बीज व वुट्ठिया ति ।।

---

५०३. सत्तिगुम्बजातकं (७)

१५९ मिगलुद्दो महाराजा, पञ्चालान रथेसभो ।
निक्खन्तो सह सेनाय, ओगणो वनमागमा ।।

१६०. तत्थद्दसा[8] अरञ्ञस्मि, तक्करान कुटि[9] कत ।
तस्सा[10] कुटिया निक्खम्म, सुवो लुद्दानि भासति ।।

१६१. सम्पन्नवाहनो पोसो, युवा[11] सम्मट्ठकुण्डलो[12] ।
सोभति लोहितुण्हीसो, दिवा सुरियो व भासति ।।

१६२. मज्झन्हिके[13] सम्पतिके, सुत्तो राजाससारथि ।
हन्दस्साभरण सब्ब, गण्हाम साहसा[14] मयं ।।

१६३ निसीथे[15] पि रहो दानि, सुत्तो राजा ससारथि ।
आदाय वत्थ मणिकुण्डल च,
हन्त्वान साखाहि अवत्थराम ।।

---

१ किच्चे–सी०, स्या०, रो० । २ आवासु–स्या० । ३–३ नत्तमन्धोव–सी०, रो० । ४ थुल्लानि–सी० । ५ वे–स्या० । ६ थापय–स्या० । ७ खेत्त–सी०, रो० । ८. तत्थद्दस–स्या० । ९ कुटी–स्या० । १० तस्मा–स्या०, रो० । ११ सुवा–सी० । १२ सम्मट्ठकुण्डली–स्या० । १३ मज्झन्तिके–सी०, स्या०, रो० । १४ सहसा–सी०, स्या०, रो० । १५ निस्सिवे–स्या० ।

१६४ किन्नु उम्मत्तरूपो व, सत्तिगुम्ब पभाससि ।
दुरासदाहि राजानो, अग्गि पज्जलितो यथा ।।

१६५ अथ त्व पतिकोलम्ब[1], मत्तो थुल्लानि गज्जसि ।
मातरि मय्ह[2] नग्गाय, किन्नु त्व विजिगुच्छसे ।।

१६६. उट्ठेहि सम्म तरमानो, रथ योजेहि सारथि ।
सकुणो मे न रुच्चति, अञ्ञ गच्छाम अस्सम ।।

१६७. युत्तो रथो महाराज, युत्तो च बलवाहनो ।
अधितिट्ठ महाराज, अञ्ञ गच्छाम अस्सम ।।

१६८. को नु मेव गता सब्बे, ये अस्मि परिचारका ।
एस गच्छति पञ्चालो, मुत्तो तेस अदस्सना ।।

१६९. कोदण्डकानि गण्हथ, सत्तियो तोमरानि च । B 329
एस गच्छति पञ्चालो, मा वो मुञ्चित्थ जीवित[3] ।।

१७०. अथापरो पटिनन्दित्थ, सुवो लोहिततुण्डको[4] ।
स्वागत ते महाराज, अथो ते अदुरागत ।
इस्सरोसि अनुप्पत्तो, य इधत्थि पवेदय ।।

१७१ तिन्दुकानि पियालानि, मधुके कासुमारियो ।
फलानि खुद्दकप्पानि, भुञ्ज राज वर वर ।।

१७२ इद पि पानीय[5] सीत, आभत गिरिगब्भरा ।
ततो पिव महाराज, सचे त्व अभिकङ्खसि ।।

१७३ अरञ्ञ उञ्छाय गता, ये अस्मि परिचारका ।
सय उट्ठाय गण्हव्हो, हत्था मे नत्थि दातवे ।।

१७४ भद्दको वतय[6] पक्खी, दिजो परमधम्मिको ।
अथेसो इतरो पक्खी, सुवो लुद्दानि भासति ।।

१७५ एत हनथ बन्धथ, मा वो मुञ्चित्थ जीवित ।
इच्चेव विलपन्तस्स, सोत्थि[7] पत्तोस्मि अस्सम ।।

---

१ पतिकोलुम्ब—स्या० । २ मय्ह—सी०, स्या० । ३ जीवत—म० । ४ लोहित-तुण्डिको—स्या० । ५ पानिय—स्या० । ६ वता—स्या० । ७ सोत्थी—स्या० ।

१७६ भातरोस्म महाराज, सोदरिया एकमातुका ।
एकरुक्खस्मि[1] सवड्ढा, नानाखेत्तगता उभो ।।

१७७ सत्तिगुम्बो च चोरान, अह च इसीन[2] इध ।
असत सो सत अह, तेन धम्मेन नो विना ।।

१७८ तत्थ[3] वधो च बन्धो च, निकती वञ्चनानि च ।
आलोपा साहसाकारा[4], तानि सो तत्थ सिक्खति ।।

१७९ इध सच्च च धम्मो च, अहिंसा सयमो दमो ।
आसनूदकदायीन, अङ्के वद्धोस्मि भारध[5] ।।

१८० य य हि राज[6] भजति, सन्त[7] वा यदि वा अस ।
सीलवन्त विसील वा, वस तस्सेव गच्छति ।।

१८१ यादिस कुरुते मित्त, यादिस चूपसेवति ।
सो पि तादिसको होति, सहवासो हि[8] तादिसो ।।

B 330 १८२ सेवमानो सेवमान, सम्फुट्ठो सम्फुस पर ।
सरो दिद्धो[9] कलाप व, अलित्तमुपलिम्पति ।
उपलेपभया[10] धीरो, नेव पापसखा सिया ।।

१८३ पूतिमच्छं कुसग्गेन, यो नरो उपनय्हति ।
कुसा पि पूति[11] वायन्ति, एव बालूपसेवना ।।

१८४. तगर[12] च[12] पलासेन, यो नरो उपनय्हति ।
पत्ता पि सुरभि[13] वायन्ति, एव धीरूपसेवना ।।

१८५ तस्मा पत्तपुटस्सेव[14], ञत्वा सम्पाकमत्तनो ।
असन्ते नोपसेवेय्य[15], सन्ते सेवेय्य पण्डितो ।
असन्तो निरय नेन्ति, सन्तो पापेन्ति सुग्गति ति ।।

---

१ एकरुक्खस्मि–स्या० । २ इसिन–सी०, स्या० । ३ यत्थ–स्या० । ४ सहसाकारा–स्या० । ५ भारत–सी०, स्या०, रो० । ६ राजा–सी० । ७ सतं–सी० । ८ पि–स्या० । ९ दुट्ठो–स्या० । १० उपलिम्प–स्या० । ११ पूती–सी०, रो० । १२–१२. तग्गरव–स्या० । १३ सुरभी–सी०, स्या०, रो० । १४ फलपुटस्सेव–सी०, रो० ; पलासपुटस्सेव–स्या० । १५ नूपसेवेय्य–स्या० ।

५०४. भल्लातियजातकं[1] (८)

१८६. भल्लातियो नाम अहोसि राजा,
रट्ठ पहाय मिगव अचारि[2] सो ।
अगमा[3] गिरिवर गन्धमादन,
सुपुप्फित[4] किम्पुरिसानुचिण्ण ॥

१८७ साळूरसङ्घ च निसेधयित्वा,
धनु[5] कलाप च सो निक्खिपित्वा ।
उपागमि वचन वत्तुकामो,
यत्थट्ठिता किम्पुरिसा अहेसु ॥

१८८ हिमच्चये हेमवताय तीरे,
किमिधट्ठिता मन्तयव्हो अभिण्ह ।
पुच्छामि वो मानुसदेहवण्णे,
कथ नु[6] जानन्ति मनुस्सलोके ॥

१८९ मल्ल[7] गिरि पण्डरक तिकूट, B 331
सीतोदका[8] अनुविचराम नज्जो ।
मिगा मनुस्सा व निभासवण्णा,
जानन्ति नो किम्पुरिसा ति लुद्द ॥

१९० सुकिच्छरूप परिदेवयव्हो,
आलिङ्गितो चासि पियो पियाय ।
पुच्छामि वो मानुसदेहवण्णे,
किमिध वने रोदथ अप्पतीता ॥

१९१ सुकिच्छरूप परिदेवयव्हो,
आलिङ्गितो चासि पियो पियाय ।
पुच्छामि वो मानुसदेहवण्णे,
किमिध वने विलपथ अप्पतीता ॥

---

१ भल्लाटियजातक–सी०, रो० । २ अचरि–स्या० । ३ अगमासि–स्या० । ४ सपुप्फित–सी०, रो० । ५ धनु–सी०, स्या०, रो० । ६ वो–सी०, स्या०, रो० । ७ मला–स्या० । ८ सीतोदिया–सी०, रो० ।

१९२ सुकिच्छरूप परिदेवयव्हो,
आलिङ्गितो चासि पियो पियाय ।
पुच्छामि वो मानुसदेहवण्णे,
किमिध वने सोचथ अप्पतीता ॥

१९३ मयेकरत्त[1] विप्पवसिम्ह लुद्द,
अकामका अञ्ञमञ्ञ सरन्ता ।
तमेकरत्त अनुतप्पमाना,
सोचाम सा रत्ति पुन[2] न हेस्सति ॥

१९४ यमेकरत्त अनुतप्पथेत,
धन व नट्ठ पितर व[3] पेत ।
पुच्छामि वो मानुसदेहवण्णे,
कथ विना वासमकप्पयित्थ ॥

१९५ यमिम नदि पस्ससि सीघसोत,
नानादुमच्छादन[4] सेलकूल[5] ।
त मे पियो उत्तरि वस्सकाले,
मम च मञ्ञ[6] अनुबन्धती ति ॥

B 332 १९६ अह च अङ्कोलकमोचिनामि,
अतिमुत्तक[7] सत्तलियोथिक[8] च[8] ।
पियो च मे हेहिति[9] मालभारी,
अह च न मालिनी अज्झुपेस्स ॥

१९७ अहञ्चिद कुरवकमोचिनामि,
उद्दालका पाटलिसिन्धुवारका[10] ।
पियो च मे हेहिति मालभारी,
अहं च न मालिनी अज्झुपेस्सं ॥

---

१ मयेकरत्ति–रो० । २ पुन–स्या० । ३ च–स्या० । ४ नानादुमच्छदन–सी०, रो०, ० दुमच्छादन–स्या० । ५ सेलकूट–सी०, रो० । ६ मञ्ञे–स्या० । ७ अधिमुत्तक–स्या० । ८–८ योधिकञ्च–स्या० । ९ होहिति–सी० । १० पातलिसिन्धु-वारिता–स्या०, रो० ।

१९८ अह च सालस्स सुपुप्फितस्स,
ओचेय्य पुप्फानि करोमि माल ।
पियो च मे हेहिति मालभारी,
अह च न मालिनी अज्झुपेस्स ॥

१९९ अह च सालस्स सुपुप्फितस्स,
ओचेय्य पुप्फानि करोमि भार ।
इद च नो हेहिति सन्थरत्थ,
यत्थज्जिम[1] विहरिस्साम[2] रत्तिं ॥

२०० अह च खो अगळु[3] चन्दन च,
सिलाय पिसामि पमत्तरूपा ।
पियो च मे हेहिति रोसितङ्गो,
अह च न रोसिता अज्झुपेस्स ॥

२०१ अथागमा सलिल सीघसोत,
नुद साले सलळे[4] कण्णिकारे ।
आपूरथ[5] तेन मुहुत्तकेन,
साय नदी आसि मया सुदुत्तरा ॥

२०२ उभोसु तीरेसु मय तदा ठिता,
सम्पस्सन्ता उभयो अञ्ञमञ्ञ ।
सकि पि रोदाम सकि हसाम,
किच्छेन नो आगमा[6] सवरी सा ॥

२०३ पातो व[7] खो उग्गते सूरियम्हि, B 333
चतुक्क नदि उत्तरियान लुद्द ।
आलिङ्गिया अञ्ञमञ्ञ मय उभो,
सकि पि रोदाम सकि हसाम ॥

१ यत्थज्जम–सी०, रो० । २ विहरिस्सामु–रो० । ३ अग्गलु–स्या०, अकलु–रो० । ४ सलले–स्या० । ५ अपूरथ–सी०, रो०, आपूरथे–स्या० । ६ अगमा–सी०, स्या०, रो० । ७ च–सी०, स्या०, रो० ।

२०४ तीहूनक सत्तसतानि लुद्द,
यमिध मय विप्पवसिम्ह पुब्बे ।
वस्सेकिम[1] जीवित भूमिपाल,
को नीध कन्ताय विना वसेय्य ।।

२०५ आयु च वो कीवतको नु सम्म,
सचे पि जानाथ वदेथ आयु ।
अनुस्सवा वुड्ढतो[2] आगमा वा,
अक्खाथ मे त अविकम्पमाना ।।

२०६ आयु च नो वस्ससहस्स[3] लुद्द,
न चन्तरा पापको अत्थि रोगो ।
अप्प च[4] दुक्ख सुखमेव भिय्यो,
अवीतरागा विजहाम जीवित ।।

२०७. इद च सुत्वान अमानुसान,
भल्लातियो इत्तर जीवित ति ।
निवत्तथ न मिगव अचरि,
अदासि दानानि अभुञ्जि भोगे ।।

२०८ इद च सुत्वान अमानुसान,
सम्मोदथ मा कलह अकत्थ ।
मा वो तपी[5] अत्तकम्मापराधो,
यथा पि ते किम्पुरिसेकरत्त ।।

२०९ इद च सुत्वान अमानुसान,
सम्मोदथ मा विवाद अकत्थ ।
मा वो तपी अत्तकम्मापराधो,
यथा पि ते किम्पुरिसेकरत्त ।।

B 334 २१० विविधं[6] अधिमना सुणोमह,
वचनपथ तव अत्थसहित ।

---

१ वासे०–सी०, रो० । २ वद्धतो–सी० । ३. वस्ससहस्स–स्या० । ४ व–स्या० । ५. तप्पि–स्या० । ६ विविध–सी०, स्या० ।

मुञ्च[1] गिरं नुदसेव मे दर,
समण सुखावह जीव मे चिर ति ॥

---

५०५. सोमनस्सजातकं (९)

२११ को त हिसति हेठेति,
कि[2] दुम्मनो सोचसि अप्पतीतो ।
कस्सज्ज मातापितरो रुदन्तु,
क्वज्ज सेतु निहतो पथब्या[3] ॥

२१२. तुट्ठोस्मि देव तव दस्सनेन,
चिरस्स पस्सामि त भूमिपाल ।
अहिसको रेणुमनुप्पविस्स[4],
पुत्तेन ते हेठयितोस्मि देव ॥

२१३ आयन्तु दोवारिका खग्गबन्धा[5],
कासाविया यन्तु अन्तेपुरन्त ।
हन्त्वान त सोमनस्स कुमार,
छेत्वान सीस वरमाहरन्तु ॥

२१४. पेसिता राजिनो दूता, कुमारं एतदब्रवु ।
इस्सरेन वितिण्णोसि, वध[6] पत्तोसि[6] खत्तिय ॥

२१५. स राजपुत्तो परिदेवयन्तो,
दसङ्गुलिं अञ्जलि पग्गहेत्वा ।
अहं पि इच्छामि जनिन्द दट्ठु,
जीव म[7] नेत्वा[7] पटिदस्सयेथ ॥

२१६. तस्स त वचन सुत्वा, रञ्ञो पुत्त अदस्सयु ।
पुत्तो च पितर दिस्वा, दूरतोवज्झभासथ ॥

---

१ मुञ्च–सी०, रो० । २ किन्नु–रो० । ३ पठब्या–स्या०, पथव्या–सी० । ४ रेणुमनुपविस्स–स्या० । ५ खग्गबद्धा–सी०, रो० । ६–६ वधप्पत्तोसि–सी० । ७–७ पनेत्वा–रो० ।

B 335

२१७ आगच्छु[1] दोवारिका खग्गबन्धा,
कासाविया हन्तु[2] मम जनिन्द ।
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थ,
अपराधो को निध ममज्ज अत्थि ।।

२१८ साय च पातो उदक सजाति,
अग्गि सदा पारिचरतप्पमत्तो[3] ।
त[4] तादिस सयत ब्रह्मचारि,
कस्मा[5] तुव ब्रूसि गहप्पती ति ।।

२१९ ताला च मूला च फला च देव,
परिग्गहा विविधा सन्तिमस्स ।
ते रक्खति गोपयतप्पमत्तो,
तस्मा[6] अह ब्रूमि गहप्पती ति[6] ।।

२२० सच्च खो एत वदसि कुमार,
परिग्गहा विविधा सन्तिमस्स ।
ते रक्खति गोपयतप्पमत्तो,
स[7] ब्राह्मणो गहपति तेन होति ।।

२२१. सुणन्तु मय्ह परिसा समागता,
सनेगमा जानपदा च सब्बे ।
बालाय बालस्स वचो निसम्म,
अहेतुना घातयते म[8] जनिन्दो ।।

२२२ दळहस्मि मूले विसटे विरूळहे,
दुन्निक्कयो[9] वेळु पसाखजातो ।
वन्दामि पादानि तव[10] जनिन्द,
अनुजान म पब्बजिस्सामि देव ।।

---

१ आगञ्छु–सी०, आगञ्छु–रो० । २ हन्तु–स्या० । ३ परिचरत०–सी०, स्या० । ४ ता–सी० । ५ तस्मा–स्या० । ६–६ ब्राह्मणो गहपति तेन होति–सी०, रो० । ७ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ८ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९ दुन्निक्खयो–सी०, स्या० । १० तव–सी०, रो० ।

२२३ भुञ्जस्सु भोगे विपुले कुमार,
सब्ब च ते इस्सरिय ददामि ।
अज्जेव त्व कुरून होहि राजा,
मा पब्बजी पब्बज्जा हि दुक्खा ॥

२२४ किन्नूध देव तवमत्थि भोगा, B 336
पुब्बेवहृ देवलोके रमिस्स ।
रूपेहि सद्देहि अथो रसेहि,
गन्धेहि फस्सेहि मनोरमेहि ॥

२२५ भुत्ता[1] च मे[1] भोगा तिदिवस्मि देव,
परिवारिता[2] अच्छरान[3] गणेन ।
तुव[4] च[4] बाल परनेय्य विदित्वा,
न तादिसे राजकुले वसेय्य ॥

२२६ सचाहृ बालो परनेय्यो अस्मि[5],
एकापराध खम पुत्त मय्हृ ।
पुन पि चे एदिसक भवेय्य,
यथामति सोमनस्स करोहि ॥

२२७ अनिसम्म कत कम्म, अनवत्थाय चिन्तित ।
भेसज्जस्सेव वेभङ्गो, विपाको होति पापको ॥

२२८ निसम्म च कत कम्म, सम्मावत्थाय चिन्तित ।
भेसज्जस्सेव सम्पत्ति, विपाको होति भद्रको ॥

२२९ अलसो गिही कामभोगी न साधु,
असञ्ञतो पब्बजितो न साधु ।
राजा न साधु अनिसम्मकारी,
यो पण्डितो कोधनो तं न साधु ॥

२३० निसम्म खत्तियो कयिरा, नानिसम्म दिसम्पति ।
निसम्मकारिनो राज, यसो कित्ति च वड्ढति ॥

१–१ भुत्ता मे–सी०, रो० । २ परिवारितो–स्या० । ३ अच्छरास–स्या०, रो० । ४–४ तवञ्च–सी०, रो० । ५ हमस्मि–सी० ।

२३१ निसम्म दण्ड पणयेय्य इस्सरो,
वेगा कत तप्पति[1] भूमिपाल ।
सम्मापणीधी च नरस्स अत्था,
अनानुतप्पा ते भवन्ति पच्छा ।।

B 337 २३२ अनानुतप्पानि हि ये करोन्ति,
विभज्ज कम्मायतनानि लोके ।
विञ्ञुप्पसत्थानि[2] सुखुद्रयानि,
भवन्ति बुद्धानुमतानि[3] तानि ।।

२३३. आगच्छु दोवारिका खग्गबन्धा,
कासाविया हन्तु मम जनिन्द ।
मातु[4] च[4] अङ्कस्मिमह निसिन्नो,
आकड्ढितो सहसा तेहि देव ।।

२३४ कटुक हि सम्बाध सुकिच्छ[5] पत्तो,
मधुर पि य जीवित लद्ध[6] राज ।
किच्छेनह[7] अज्ज वधा[8] पमुत्तो[8],
पब्बज्जमेवाभिमनोहमस्मि ।।

२३५ पुत्तो तवाय तरुणो सुधम्मे,
अनुकम्पको सोमनस्सो कुमारो ।
तं याचमानो न लभामि स्वज्ज[9],
अरहसि न याचितवे तुवं पि ।।

२३६ रमस्सु भिक्खाचरियाय पुत्त,
निसम्म धम्मेसु परिब्बजस्सु ।
सब्बेसु भूतेसु निधाय दण्ड,
अनिन्दितो ब्रह्ममुपेहि ठान ।।

---

१ तपते–सी० । २ पञ्ञूपसत्थानि–स्या० । ३ वद्धानुमतानि–सी०, रो० । ४–४ मातु च–सी०, स्या०, मतुच्च–रो० । ५. सुकिच्छ–सी०, रो० । ६. लद्ध–स्या० । ७ किच्छेनाहं–स्या० । ८–८ वधाय मुत्तो–स्या० । ९ सज्ज–रो० ।

२३७ अच्छेरं[1] रूपं[1] वत यादिसं च,
दुक्खितं मं दुक्खापयसे सुधम्मे ।
याचस्सु पुत्त इति वुच्चमाना,
भिय्यो व उस्साहयसे कुमारं ।।

२३८ ये विप्पमुत्ता अनवज्जभोगिनो[2],
परिनिब्बुता लोकमिमं चरन्ति ।
तमरियमग्गं पटिपज्जमानं,
न उस्सहे वारयितुं कुमारं ।।

२३९ अद्धा हवे सेवितब्बा सपञ्ञा, B 338
बहुस्सुता ये बहुठानचिन्तिनो ।
येसायं सुत्वान सुभासितानि,
अप्पोस्सुक्का वीतसोका सुधम्मा ति ।।

---

५०६. चम्पेय्यजातकं (१०)

२४० का नु विज्जुरिवाभासि, ओसधी विय तारका ।
देवता नुसि गन्धब्बी, न तं मञ्ञामि मानुसिं[3] ।।

२४१ नम्हि देवी न गन्धब्बी, न महाराज मानुसी ।
नागकञ्ञास्मि[4] भद्दन्ते[5], अत्थेनम्हि इधागता ।।

२४२ विब्भन्तचित्ता कुपितिन्द्रियासि,
नेत्तेहि ते वारिगणा सवन्ति ।
किं ते नट्ठं किं पन पत्थयाना,
इधागता नारि तदिङ्घ ब्रूहि ।।

२४३. यमुग्गतेजो उरगो ति चाहु,
नागो ति नं[6] आहु जना[7] जनिन्द ।

१–१ अच्छरियं रूपं–सी०, स्या०, रो० । २ अनवज्जभोजिनो–सी०, स्या०, रो० । ३ मानुसी–स्या० । ४ नागकञ्ञम्हि–सी०, रो० । ५ भदन्ते–रो० । ६ तं–सी०, रो० । ७ जनो–स्या०, रो० ।

तमग्गही पुरिसो जीविकत्थो,
त बन्धना मुञ्च पती ममेसो ।।

२४४ कथ न्वय बलविरियूपपन्नो,
हत्थत्त[1] मागच्छि[2] वनिब्बकस्स ।
अक्खाहि मे नागकञ्ञे तमत्थ,
कथ विजानेमु गहीतनाग ।।

२४५ नगर पि नागो भस्म करेय्य,
तथा हि सो बलविरियूपपन्नो ।
धम्म च नागो अपचायमानो,
तस्मा परक्कम्म तपो करोति ।।

B 339 २४६ चातुद्दसि पञ्चदसि[3] च[3] राज,
चतुप्पथे सम्मति नागराजा ।
तमग्गही पुरिसो जीविकत्थो,
त बन्धना मुञ्च पती ममेसो ।।

२४७ सोळसित्थिसहस्सानि[4], आमुत्तमणिकुण्डला ।
वारिगेहसया[5] नारी[5], ता पि त सरणं गता ।।

२४८ धम्मेन मोचेहि असाहसेन,
गामेन निक्खेन गव सतेन ।
ओस्सट्ठकायो उरगो चरातु,
पुञ्ञत्थिको मुञ्चतु बन्धनस्मा ।।

२४९. धम्मेन मोचेमि असाहसेन,
गामेन निक्खेन गव सतेन ।
ओस्सट्ठकायो उरगो चरातु,
पुञ्ञत्थिको मुञ्चतु बन्धनस्मा ।।

---

१ हत्थत्थ–सी०, स्या०, रो० । २ मागञ्छ–सी०, मागञ्छि–रो० । ३–३ पण्णरसि च–सी०, स्या०, पन्नरसिञ्च–रो० । ४ सोळसित्थीसहस्सानि–स्या० । ५–५ वारिगेहासया नारियो–रो० ।

२५० दम्मि निक्खसत लुद्द, थूल[1] च[1] मणिकुण्डल ।
चतुस्सद[2] च पल्लङ्क, उमापुप्फसरिन्निभ[3] ।।
२५१ द्वे च सादिसियो भरिया, उसभ च गव सत ।
ओस्सट्ठकायो उरगो चरातु,
पुञ्ञत्थिको मुञ्चतु बन्धनस्मा ।।
२५२ विना पि दाना तव वचन जनिन्द,
मुञ्चेमु न[4] उरग बन्धनस्मा ।
ओस्सट्ठकायो उरगो चरातु,
पुञ्ञत्थिको मुञ्चतु बन्धनस्मा ।।
२५३ मुत्तो चम्पेय्यको नागो, राजान एतदब्रवि ।
नमो ते कासिराजत्थु, नमो ते कासिवड्ढन[5] ।
अञ्जलि ते पग्गण्हामि[6], पस्सेय्य[7] मे[7] निवेसन ।।
२५४ अद्धा हि दुब्बिस्ससमेतमाहु, B 340
य मानुसो विस्ससे अमानुसम्हि ।
सचे च म याचसि एतमत्थ,
दक्खेमु ते नाग निवेसनानि ।।
२५५ सचे पि[8] वातो गिरिमावहेय्य,
चन्दो च सुरियो च छमा पतेय्यु ।
सब्बा च नज्जो पटिसोत वजेय्यु,
न त्वेवह राज मुसा भणेय्य ।।
२५६ नभ फलेय्य उदधी पि[9] सुस्से,
सवट्टये[10] भूतधरा वसुन्धरा ।
सिलुच्चयो मेरु समूलमुप्पते[11],
न त्वेवह राज मुसा भणेय्य ।।

१–१ थुल्लञ्च–सी०, रो० । २ चतुरस्स–सी०, स्या० । ३ उम्मापुप्फसिरिन्निभ–सी०, रो०, उम्मारपुफसन्तिभ–स्या० । ४ त–सी० । ५ कासिवद्धन–सी०, रो० । ६ पगण्हामि–सी०, रो० । ७–७ पस्सेय्यम्मे–सी०, रो० । ८ हि–रो० । ९ वि–स्या० । १० सवट्टय–सी०, रो०, सवत्तेय्य–स्या० । ११ समूलमुब्बहे–सी०, स्या०, रो० ।

२५७ अद्धा हि दुब्बिस्ससमेतमाहु,
य मानुसो विस्ससे अमानुसम्हि ।
सचे च म याचसि एतमत्थं,
दक्खेमु ते[1] नाग निवेसनानि ॥

२५८ तुम्हे खोत्थ घोरविसा उळारा,
महातेजा खिप्पकोपी च होथ ।
मकारणा[2] बन्धनस्मा पमुत्तो,
अरहसि नो जानितुये[3] कतानि ॥

२५९ सो पच्चत निरये घोररूपे,
मा कायिक सातमलत्थ किञ्चि ।
पेळाय बद्धो[4] मरण उपेतु,
यो तादिस कम्मकतं न जाने ॥

B 341 २६० सच्चप्पटिञ्ञा तवमेस होतु,
अक्कोधनो होहि अनुपनाही ।
सब्ब च ते नागकुल सुपण्णा,
अग्गि[5] व गिम्हेसु[5] विवज्जयन्तु ॥

२६१ अनुकम्पसी नागकुल जनिन्द,
माता यथा सुप्पिय एकपुत्त ।
अह च ते नागकुलेन सद्धि,
काहामि वेय्यावटिक उळार ॥

२६२ योजेन्तु वे राजरथे सुचित्ते,
कम्बोजके अस्सतरे सुदन्ते ।
नागे च योजेन्तु सुवण्णकप्पने,
दक्खेमु नागस्स निवेसनानि ॥

---

१ त–सी० । २ ममकारणा–सी०, स्या०, रो० । ३ जानितये–सी०, रो०, जानितवे–स्या० । ४ बन्धो–स्या० । ५–५ ० गिम्हासु–सी०, रो०, अग्गी व गिम्हासु–स्या० ।

२६३ भेरी मुदिङ्गा[1] पणवा च सङ्खा,
अवज्जयिसु[2] उग्गसेनस्स[3] रञ्ञो ।
पायासि राजा बहुसोभमानो,
पुरक्खतो नारिगणस्स मज्झे ॥

२६४ सुवण्णचितक[4] भूमिं, अद्दक्खि[5] कासिवड्ढनो[5] ।
सोवण्णमयपासादे[6], वेळुरियफलकत्थते ॥

२६५ स राजा पाविसि[7] ब्यम्हं[8], चम्पेय्यस्स निवेसनं ।
आदिच्चवण्णसन्निभं[9], कसविज्जुपभस्सरं ॥

२६६ नानारुक्खेहि सञ्छन्नं, नानागन्धसमीरितं[10] ।
सो पावेक्खि कासिराजा, चम्पेय्यस्स निवेसनं ॥

२६७ पविट्ठस्मिं[11] कासिरञ्ञे[12], चम्पेय्यस्स निवेसनं[13] ।
दिब्बा तूरिया[14] पवज्जिंसु[15], नागकञ्ञा च नच्चिंसु[16] ॥

२६८ तं नागकञ्ञा चरितं गणेन,
अन्वारुही कासिराजा पसन्नो ।
निसीदि सोवण्णमयम्हि पीठे,
सापस्सये चन्दनसारलित्ते ॥

२६९ सो तत्थ भुत्वा च अथो रमित्वा, B. 342
चम्पेय्यकं कासिराजा अवोच ।
विमानसेट्ठानि इमानि तुय्हं,
आदिच्चवण्णानि पभस्सरानि ।
नेतादिसं अत्थि मनुस्सलोके,
किं[17] पत्थयं[17] नाग तपो करोसि ॥

---

१ मुतिङ्गा–सी०, रो० । २ आवज्जयिंसु–स्या०, रो० । ३ उग्गसेन–स्या० । ४ सुवण्णचित्तक–स्या० । ५–५ अद्दक्खी कासिवद्धनो–सी०, अद्दक्खि कासिवद्धनो–रो० । ६ सोवण्णमये च पासादे–स्या०, सोवण्णये च पासादे–रो० । ७ पाविसी–रो० । ८ ब्यम्ह–सी०, रो० । ९ आदिच्चवण्णूपनिभ–सी०, आदिच्चवण्णुपनिभ–रो० । १० नानागन्धसमेरित–रो० । ११ पविट्ठम्हि–सी०, रो० । १२ कासिरञ्ञो–रो० । १३ निवेसने–रो० । १४ तुरिया–सी०, स्या०, रो० । १५ वज्जिंसु–सी०, रो० । १६ नच्चयु–सी०, रो० । १७–१७ किमत्थिय–सी०, स्या०, रो० ।

२७० ता कम्बुकायूरधरा सुवत्था,
वट्टङ्गुली तम्बतलूपपन्ना ।
पग्गय्ह पायेन्ति अनोमवण्णा,
नेतादिस अत्थि मनुस्सलोके ।
कि पत्थय नाग तपो करोसि ॥

२७१ नज्जो च तेमा[1] पुथुलोममच्छा,
आटासकुन्ताभिरुदा[2] सुतित्था ।
नेतादिस अत्थि मनुस्सलोके,
कि पत्थय नाग तपो करोसि ॥

२७२. कोञ्चा मयूरा दिविया च हसा,
वग्गुस्सरा कोकिला सम्पतन्ति ।
नेतादिस अत्थि मनुस्सलोके,
कि पत्थय नाग तपो करोसि ॥

२७३ अम्बा च साला तिलका च जम्बुयो,
उद्दालका पाटलियो च फुल्ला ।
नतादिस अत्थि मनुस्सलोके,
किं पत्थय नाग तपो करोसि ॥

२७४ इमा च ते पोक्खरञ्ञो[3] समन्ततो,
दिब्बा[4] च गन्धा सतत पवायन्ति[5] ।
नेतादिसं अत्थि मनुस्सलोके,
कि पत्थय नाग तपो करोसि ॥

B 343 २७५. न पुत्तहेतु न धनस्स हेतु,
न आयुनो चा[6] पि जनिन्द हेतु ।
मनुस्सयोनि अभिपत्थयानो,
तस्मा परक्कम्म तपो करोमि ॥

---

१ खेमा–रो० । २ आदा०–स्या०, अदा०–रो० । ३ पोक्खरञ्ञा–स्या० । ४ दिब्या–सी०, स्या०, दिविया–रो० । ५ सम्पतन्ति–सी०, रो०, सम्पवायन्ति–स्या० । ६ वा–रो० ।

२७६ त्व लोहितक्खो विहतन्तरसो,
अलङ्कतो कप्पितकेसमस्सु ।
सुरोसितो लोहितचन्दनेन,
गन्धब्बराजा व दिसा पभाससि ।।

२७७ देविद्धिपत्तोसि महानुभावो,
सब्बेहि कामेहि समङ्गिभूतो ।
पुच्छामि त नागराजेतमत्थ,
सेय्यो इतो केन मनुस्सलोको ।।

२७८ जनिन्द नाञ्ञत्र मनुस्सलोका,
सुद्धी व[1] सविज्जति सयमो वा[2] ।
अह च लद्धान मनुस्सयोनिं,
काहामि जातिमरणस्स अन्त ।।

२७९ अद्धा हवे सेवितब्बा सपञ्ञा,
बहुस्सुता ये बहुठानचिन्तिनो ।
नारियो च दिस्वान तुव च नाग,
काहामि पुञ्ञानि अनप्पकानि ।।

२८० अद्धा हवे सेवितब्बा सपञ्ञा,
बहुस्सुता ये बहुठानचिन्तिनो ।
नारियो च दिस्वान मम च राज,
करोहि पुञ्ञानि अनप्पकानि ।।

२८१ इद च मे जातरूप पहूत,
रासी सुवण्णस्स च तालमत्ता ।
इतो[3] हरित्वान सुवण्णघरानि,
करस्सु रूपियपाकार करोन्तु[3] ।।

---

१ च–रो० । २ च–रो० । ३–३ इतो हरित्वा सोवण्णघरानि कारय,
रूपियस्स च पाकार करोन्तु–स्या०, सी०,
इतो हरित्वा सोवण्णघरानि, (कारय)
रूपियस्स च पाकार करोन्तु–रो० ।

B 344 २८२ मुत्ता[1] च[1] वाहसहस्सानि पञ्च,
वेळुरियमिस्सानि इतो हरित्वा ।
अन्तेपुरे भूमिय सन्थरन्तु,
निक्कद्दमा हेहिति[2] नीरजा च ।।

२८३ एतादिस आवस राजसेट्ठ,
विमानसेट्ठ बहु सोभमानं ।
बाराणसि नगर इद्ध[3] फीत,
रज्ज च कारेहि अनोमपञ्ञा ति ।।

५०७. महापलोभनजातकं (११)

२८४ ब्रह्मलोका चवित्वान, देवपुत्तो महिद्धिको ।
रञ्ञो पुत्तो उदपादि, सब्बकामसमिद्धिसु ।।

२८५ कामा वा कामसञ्ञा वा, ब्रह्मलोके न विज्जति ।
स्वास्सु तायेव सञ्ञाय, कामेहि विजिगुच्छथ ।।

२८६ तस्स चन्तेपुरे आसि, झानागार सुमापित ।
सो तत्थ पटिसल्लीनो, एको रहसि झायथ ।।

२८७ स राजा परिदेवेसि, पुत्तसोकेन अट्टितो ।
एकपुत्तो चय मय्ह, न च कामानि भुञ्जति ।।

२८८ को नु ख्वेत्थ[4] उपायो सो, को वा जानाति किञ्चन ।
यो[5] मे पुत्त पलोभेय्य, यथा कामानि पत्थये ।।

२८९ अहु कुमारी तत्थेव, वण्णरूपसमाहिता ।
कुसला नच्चगीतस्स, वादिते च पदक्खिणा ।।

२९०. सा तत्थ उपसङ्कम्म, राजान एतदब्रवि ।
अह खो न[6] पलोभेय्य, सचे भत्ता भविस्सति ।।

२९१ त तथावादिनि राजा, कुमारि एतदब्रवि ।
त्वञ्ञेव न पलोभेहि, तव भत्ता भविस्सति ।।

१–१ मुत्तानञ्च–सी०, स्या० । २ होहिति–सी०, रो० । ३ इद्ध–सी०, रो० । ४ खेत्थ–सी०, रो० । ५ को–सी०, रो० । ६ त–सी०, रो० ।

२९२ सा च अन्तेपुर गन्त्वा, बहु कामुपसहित । B 345
हदयङ्गमा पेमनीया, चित्रा[1] गाथा अभासथ ।।

२९३ तस्सा च गायमानाय, सद्द सुत्वान नारिया ।
कामच्छन्दस्स उप्पज्जि, जन सो परिपुच्छथ ।।

२९४ कस्सेसो सद्दो को वा सो, भणति उच्चावच बहु ।
हदयङ्गम पेमनीय, अहो[2] कण्णसुख मम ।।

२९५ एसा खो पमदा[3] देव, खिड्डा एसा अनप्पिका ।
सचे त्व कामे भुञ्जेय्य, भिय्यो भिय्यो छादेय्यु[4] त ।।

२९६ इङ्घ आगच्छतोरेन[5], अविदूरम्हि गायतु ।
अस्समस्स समीपम्हि, सन्तिके मय्ह[6] गायतु ।।

२९७ तिरोकुट्टम्हि[7] गायित्वा, झानागारम्हि पाविसि ।
बन्धि[8] न[8] अनुपुब्बेन, आरञ्ञमिव[9] कुञ्जर ।।

२९८. तस्स[10] कामरस ञत्वा, इस्साधम्मो अजायथ ।
अहमेव कामे भुञ्जेय्य, मा अञ्ञो पुरिसो अहु ।।

२९९ ततो असि गहेत्वान, पुरिसे हन्तु उपक्कमि ।
अहमेवेको भुञ्जिस्स, मा अञ्ञो पुरिसो सिया ।।

३०० ततो जानपदा सब्बे, विक्कन्दिसु समागता ।
पुत्तो त्याय[11] महाराज, जन हेठेत्यदूसक ।।

३०१ त च राजा विवाहेसि[12], सम्हा रट्ठा च[13] खत्तियो ।
यावता विजित[14] मय्ह, न ते वत्थब्ब[15] तावदे ।।

३०२. ततो सो भरियमादाय, समुद्द उपसङ्कमि ।
पण्णसाल करित्वान[16], वनमुञ्छाय पाविसि ।।

---

१ चित्र–सी०, रो० । २ अथो–सी०, रो० । ३ पमुदा–स्या० । ४ छन्देय्यु–स्या० । ५–५ आगच्छचोरेन–रो० । ६ मय्ह–सी०, स्या०, रो० । ७ तिरो-कुड्डम्हि–सी०, स्या०, रो० । ८–८ बन्धितु–स्या० । ९ अरञ्ञमिव–स्या० । १० तस्सा–स्या० । ११ त्यय–रो० । १२ निवाहेसि–स्या०, विहाहेसि–रो० । १३ तो–सी०, रो० । १४ विजिता–स्या० । १५ वत्तब्ब–सी०, रो० । १६ करित्वा च–सी० ।

३०३ अथेत्थ इसि मागच्छि[1], समुद्द उपरूपरि ।
सो तस्स गेह पावेक्खि, भत्तकाले उपट्ठिते ।।

B 346 ३०४ त च भरिया पलोभेसि, पस्स याव सुदारुण ।
चुतो सो ब्रह्मचरियम्हा, इद्धिया परिहायथ ।।

३०५ राजपुत्तो च उञ्छातो, वनमूलफल बहु ।
साय काजेन[2] आदाय, अस्सम उपसङ्कमि ।।

३०६ इसी च खत्तिय दिस्वा, समुद्द उपसङ्कमि ।
वेहायस[3] गमिस्स ति, सीदते सो महण्णवे ।।

३०७ खत्तियो च इसि दिस्वा, सीदमान महण्णवे ।
तस्सेव अनुकम्पाय, इमा गाथा अभासथ ।।

३०८ अभिज्जमाने वारिस्मि, सय आगम्म इद्धिया ।
मिस्सीभावित्थिया गन्त्वा, ससीदसि[4] महण्णवे ।।

३०९ आवट्टनी महामाया, ब्रह्मचरियविकोपना ।
सीदन्ति न विदित्वान, आरका परिवज्जये ।।

३१० अनला[5] मुदुसम्भासा, दुप्पूरा[6] ता[6] नदीसमा ।
सीदन्ति न विदित्वान, आरका परिवज्जये ।।

३११ य एता उपसेवन्ति, छन्दसा वा धनेन वा ।
जातवेदो व सण्ठान, खिप्प अनुदहन्ति न ।।

३१२ खत्तियस्स वचो सुत्वा, इसिस्स निब्बिदा[7] अहु ।
लद्धा पोराणक मग्ग, गच्छते सो विहायस ।।

३१३ खत्तियो च इसि दिस्वा, गच्छमान विहायस ।
सवेग अलभी धीरो, पब्बज्ज समरोचयि ।।

३१४ ततो सो पब्बजित्वान, कामराग विराजयि ।
कामराग विराजेत्वा, ब्रह्मलोकूपगो अहू ति ।।

---

१ मागञ्छि – सी०, स्या०, रो० । २ काचेन – रो० । ३ वेहासय – सी०, रो० । ४ ससीदति – स्या० । ५ अनेला – स्या० । ६–६ दुप्पुरा ता – सी०, दुप्पुरत्ता – स्या० । ७ निब्बिदो – स्या० ।

५०८. पञ्चपण्डितजातकं (१२)

३१५ पञ्च पण्डिता समागतात्थ[1], B 347
पञ्हा[2] मे पटिभाति त सुणाथ।
निन्दियमत्थ पससिय वा,
कस्सेवाविकरेय्य[3] गुय्हमत्थ ॥

३१६ त्व[4] आविकरोहि भूमिपाल,
भत्ता भारसहो तुव वदे त।
तव छन्दरुचीनि[5] सम्मसित्वा,
अथ वक्खन्ति जनिन्द पञ्च धीरा ॥

३१७ या सीलवती[6] अनञ्ञथेय्या[7],
भत्तुच्छन्दवसानुगा पिया[8] मनापा।
निन्दियमत्थ पससिय वा,
भरियायाविकरेय्य गुय्हमत्थ ॥

३१८ यो किच्छगतस्स आतुरस्स,
सरण होति गती परायन च।
निन्दियमत्थ पससिय वा,
सखिनो वाविकरेय्य गुय्हमत्थ ॥

३१९ जेट्ठो[9] अथ मज्झिमो कनिट्ठो,
यो[10] चे सीलसमाहितो ठितत्तो।
निन्दियमत्थ पससिय वा,
भातु[11] वावीकरेय्य गुय्हमत्थ ॥

३२०. यो वे पितुहदयस्स पद्धगू[12],
अनुजातो पितर अनोमपञ्ञो।

---

१ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। २ पञ्हो–सी०, स्या०। ३ वीकरेय्य–स्या०। ४ त्व नो–सी०। ५ छन्दञ्च रुचिञ्च–सी०, रो०। ६ सीलवतीव–स्या०। ७ अनञ्ञवेय्या–सी०, रो०। ८ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ९ यो जेट्ठो–स्या०। १० सो–सी०, स्या०, रो०। ११ भातुनो–स्या०। १२ पत्थगू–स्या०।

निन्दियमत्थ पससिय वा,
पुत्तस्साविकरेय्य[1] गुय्हमत्थ ॥

B 348 ३२१ माता द्विपदाजनिन्दसेट्ठ[2],
या[3] न[3] पोसेति छन्दसा पियेन ।
निन्दियमत्थ पससिय वा,
मातुयावीकरेय्य गुय्हमत्थ ॥

३२२ गुय्हस्स हि गुय्हमेव साधु,
न हि गुय्हस्स पसत्थमाविकम्म ।
अनिप्फन्नता[4] सहेय्य धीरो,
निप्फन्नो[5] व[5] यथासुख भणेय्य ॥

३२३ कि त्व विमनोसि राजसेट्ठ,
द्विपदजनिन्द[6] वचन सुणोम मेत[7] ।
कि चिन्तयमानो दुम्मनोसि,
नून[8] देव अपराधो अत्थि मय्ह ॥

३२४ पण्हे[9] वज्झो महोसधो ति[10],
आणत्तो मे वधाय भूरिपञ्ञो ।
त चिन्तयमानो[11] दुम्मनोस्मि,
न हि देवी अपराधो अत्थि तुय्ह ॥

३२५ अभिदोसगतो दानि[12] एहिसि[12],
कि सुत्वा कि सङ्कते मनो ते ।
को ते किमवोच भूरिपञ्ञ,
इङ्घ[13] वचन सुणोम ब्रूहि मेत ॥

---

१ ०वीकरेय्य–सी०, स्या०। २ दिपदा०–सी०, द्विपद०–स्या०। ३–३ योत–सी०, रो०। ४ अनिप्फादाय–सी०, रो०, अनिप्फन्नताय–स्या०। ५–५ निप्फन्नत्थो–सी०, रो०, निप्फन्नत्थोव–स्या०। ६ दिपदिन्द–सी०, स्या०, रो०। ७ नेत–सी०, रो०, तेत–स्या०। ८ नहि–स्या०। ९ पञ्ञो–सी०, रो०, पञ्हे–स्या०। १० स्या० पोत्थके नत्थि। ११ चिन्तयन्तो–सी०। १२–१२ इदानि एसि–सी०। १३ इङ्घ त–सी०, इङ्घेन–स्या०।

३२६ पण्हे वज्झो महोसधो ति,
यदि ते मन्तयित जनिन्द दोस ।
भरियाय रहोगतो असंसि,
गुय्ह पातुकत सुत ममेत ।।

३२७ य सालवनस्मि सेनको, B 349
पापकम्म अकासि असब्भिरूप ।
सखिनो व रहोगतो असंसि,
गुय्ह पातुकत सुत ममेत ।।

३२८ पुक्कुस पुरिसस्स ते जनिन्द,
उप्पन्नो रोगो अराजयुत्तो[1] ।
भातु[2] च[2] रहोगतो असंसि,
गुय्ह पातुकत सुत ममेत ।।

३२९ आबाधोय[3] असब्भिरूपो,
कामिन्दो[4] नरदेवेन फुट्ठो ।
पुत्तस्स रहोगतो असंसि,
गुय्ह पातुकत सुत ममेत ।।

३३० अट्ठवङ्क मणिरतन उळार,
सक्को ते अददा पितामहस्स ।
देविन्दस्स गत तदज्ज हत्थ,
मातु[5] च[5] रहोगतो असंसि ।
गुय्ह पातुकत सुत ममेत ।।

३३१ गुय्हस्स हि गुय्हमेव साधु,
न हि गुय्हस्स पसत्थमाविकम्म ।
अनिप्फन्नता सहेय्य धीरो,
निप्फन्नो व यथासुख भणेय्य ।।

१ अराजपत्तो–स्या० । २–२ भातुच्च–सी०, रो०, भातु व–स्या० । ३ आबाधाय–स्या० । ४; काविन्दो–सी०, रो० । ५–५ मातुच्च–सी०, रो०, मातु च–स्या० ।

३३२ न गुय्हमत्थ विवरेय्य, रक्खेय्य न यथा निधि ।
न हि पातुकतो साधु, गुय्हो अत्थो पजानता ।।

३३३ थिया गुय्ह न ससेय्य, अमित्तस्स च पण्डितो ।
यो चामिसेन सहीरो[1], हदयत्थेनो च यो नरो ।।

३३४ गुय्हमत्थ असम्बुद्ध, सम्बोधयति यो नरो ।
मन्तभेदभया तस्स, दासभूतो[2] तितिक्खति ।।

B 350 ३३५ यावन्तो पुरिसस्सत्थ, गुय्ह जानन्ति मन्तिन ।
तावन्तो तस्स उब्बेगा, तस्मा गुय्ह न विस्सजे ।।

३३६ विविच्च भासेय्य दिवा रहस्स,
रत्ति गिर नातिवेल पमुञ्चे ।
उपस्सुतिका हि सुणन्ति मन्त
तस्मा मन्तो खिप्पमुपेति भेद ति ।।

---

५०९. हत्थिपालजातकं (१३)

३३७ चिरस्स वत पस्साम, ब्राह्मण देववण्णिन ।
महाजट खारिधर[3], पङ्कदन्त रजस्सिर ।।

३३८ चिरस्स वत पस्साम, इसि धम्मगुणे रत ।
कासायवत्थवसन, वाकचीर पटिच्छद[4] ।।

३३९ आसन उदक पज्ज, पटिगण्हातु नो भव ।
अग्घे भवन्त पुच्छाम, अग्घ कुरुतु नो भव ।।

३४०. अधिच्च वेदे परियेस वित्त,
पुत्ते गहे[5] तात पतिट्ठपेत्वा ।
गन्धे रसे पच्चनुभुय्य[6] सब्ब,
अरञ्ञ साधु मुनि सो पसत्थो ।।

---

१ सहिरो–स्या० । २ दासभूतो व –स्या० । ३ भारधर–रो० । ४ परिच्छद–स्या० । ५ गेहे–सी०, स्या०, रो० । ६ पच्चनुभोत्व–स्या०, पच्चनुभुत्व–रो० ।

३४१ वेदा न सच्चा न च वित्तलाभो,
न पुत्तलाभेन जरं विहन्ति ।
गन्धे रसे मुच्चनमाहु[1] सन्तो,
सकम्मुना[2] होति फलूपपत्ति ॥

३४२ अद्धा हि सच्चं वचनं तवेतं,
सकम्मुना होति फलूपपत्ति ।
जिण्णा च मातापितरो तवीमे[3],
पस्सेय्यु[4] तं वस्ससतं अरोगं[5] ॥

३४३ यस्सस्स[6] सक्खी मरणेन राज, B 351
जराय मेत्ती[7] नरवीरसेट्ठ[8] ।
यो चा पि जञ्ञा न मरिस्सं कदाचि,
पस्सेय्यु तं वस्ससतं अरोगं ॥

३४४ यथा पि नावं पुरिसो दकम्हि,
एरेति चे नं उपनेति तीरं ।
एवं पि ब्याधी[9] सततं[10] जरा च,
उपनेति[11] मच्चं[12] वसमन्तकस्स ॥

३४५ पङ्को च कामा पलिपो च कामा,
मनोहरा दुत्तरा मच्चुधेय्या ।
एतस्मिं पङ्के पलिपे ब्यसन्ना[13],
हीनत्तरूपा न तरन्ति पारं ॥

३४६ अयं पुरे लुद्दमकासि कम्मं,
स्वायं गहीतो न हि मोक्खितो मे ।
ओरुन्धिया नं परिरक्खिस्सामि,
मायं पुन लुद्दमकासि कम्मं ॥

---

१ मुञ्चन०–सी० । २ सकम्मना–सी०, रो० । ३ तवेमे–सी०, तवयिमे–स्या०, रो० । ४ पस्सेय्यु–सी०, स्या०, रो० । ५ अरोग्य–स्या० । ६ यस्सस्सु–स्या० । ७ मित्ती–स्या० । ८ नरविरियसेट्ठ–सी०, रो० । ९ व्याधि–सी०; ब्यधि–स्या०, ब्याधी–रो० । १० ससत–स्या० । ११ उपनेन्ति–सी०, रो० । १२ मच्चु–स्या० । १३, व्यसन्ना–सी०, रो०, विसन्ना–स्या० ।

३४७ गव[1] व[1] नट्ठ पुरिसो यथा वने,
अन्वेसती[2] राज अपस्समानो ।
एव नट्ठो एसुकारी ममत्थो,
सोह कथ न गवेसेय्य[3] राज ॥

३४८ हिय्यो[4] ति हिय्यति[4] पोसो, परेति परिहायति ।
अनागत नेतमत्थी[5] ति ञत्वा,
उप्पन्नछन्द को पनुदेय्य धीरो ॥

३४९ पस्सामि वोह दहर[6] कुमारिं,
मत्तूपम केतकपुप्फनेत्त ।
अभुत्तभोगे[7] पठमे वयस्मि,
आदाय मच्चु वजते कुमारिं ॥

B 352 ३५० युवा सुजातो सुमुखो सुदस्सनो,
सामो कुसुम्भपरिकिण्णमस्सु ।
हित्वान कामे पटिकच्च[8] गेह,
अनुजान म पब्बजिस्सामि देव ॥

३५१ साखाहि रुक्खो लभते समञ्ञ,
पहीनसाख पन खाणुमाहु ।
पहीनपुत्तस्स ममज्ज भोति[9],
वासेट्ठि भिक्खाचरियाय कालो ॥

३५२ अघस्मि[10] कोञ्चा व यथा हिमच्चये,
कतानि[11] जालानि पदालिय[12] हसा ।
गच्छन्ति पुत्ता च पती च मय्ह,
साह कथ नानुवजे पजान ॥

१–१ गावव–सी० । २ परियेसति–सी०, अन्वेसति–स्या०, परियेसती–रो० । ३ गवेसेय्य–सी०, रो० । ४–४ हीयो ति हीयति–सी० । ५ तेत०–सी० । ६ दहरिं–स्या०, रो० । ७ अभुत्वा०–स्या०, अभुत्व०–रो० । ८ पटिगच्च–सी०, पटिगच्छ–स्या०, रो० । ९ होति–रो० । १० अघस्मि–सी०, स्या० । ११ तन्तानि–सी०, रो० । १२ पदाळेय्य–सी०; पदालेय्यु–स्या० ।

३५३ एते भुत्वा वमित्वा च, पक्कमन्ति विहङ्गमा ।
ये च भुत्वान वमिसु, ते मे हत्थत्त[1] मागता ।।

३५४ अवमी ब्राह्मणो कामे, सो[2] त्व पच्चावमिस्ससि ।
वन्तादो पुरिसो राज, न सो होति पससियो ।।

३५५ पङ्के च[3] पोस पलिपे ब्यसन्न[4],
बली यथा दुब्बलमुद्धरेय्य ।
एव पि म त्व उदतारि भोति,
पञ्चालि गाथाहि सुभासिताहि ।।

३५६ इद वत्वा महाराजा, एसुकारी दिसम्पति ।
रट्ठ हित्वान पब्बजि, नागो छेत्वा व बन्धन ।।

३५७ राजा च पब्बज्जमरोचयित्थ,
रट्ठ पहाय नरवीरसेट्ठो ।
तुव पि नो होति[5] यथेव राजा,
अम्हेहि गुत्ता अनुसास रज्ज ।।

३५८ राजा च पब्बज्जमरोचयित्थ, B 353
रट्ठ पहाय नरवीरसेट्ठो ।
अह पि एका[6] चरिस्सामि लोके,
हित्वान कामानि मनोरमानि ।।

३५९ राजा च पब्बज्जमरोचयित्थ,
रट्ठ पहाय नरवीरसेट्ठो ।
अह पि एका चरिस्सामि लोके,
हित्वान कामानि[7] यथोधिकानि ।।

३६० अच्चेन्ति काला तरयन्ति रत्तियो,
वयोगुणा अनुपुब्ब जहन्ति ।

---

१ हत्थत्थ–सी०, स्या०, रो० । २ ते–सी०, रो० । ३ व–सी०, रो० । ४ व्यसन्न–सी०, रो० । ५ होहि–सी०, स्या०, रो० । ६ एका व–सी० । ७ कामा–सी० ।

अह पि एका चरिस्सामि लोके,
हित्वान कामानि मनोरमानि ।।

३६१ अच्चेन्ति काला तरयन्ति रत्तियो,
वयोगुणा अनुपुब्ब जहन्ति ।
अह पि एका चरिस्सामि लोके,
हित्वान कामानि यथोधिकानि ।।

३६२ अच्चेन्ति काला तरयन्ति रत्तियो,
वयोगुणा अनुपुब्ब जहन्ति ।
अह पि एका चरिस्सामि लोके,
सीतिभूता[1] सब्बमतिच्च सङ्ग ति ।।

---

५१०. अयोघरजातकं (१४)

३६३ यमेकरत्ति पठम, गब्भे वसति माणवो ।
अब्भुट्ठितो व सो[2] याति[2], सगच्छ न निवत्तति ।।

B 354 ३६४ न युज्झमाना न बलेनवस्सिता,
नरा न जीरन्ति न चापि मिय्यरे[3] ।
सब्ब[4] हिद[4] जातिजरायुपद्दुत,
त[5] मे[5] मती होति चरामि धम्म ।।

३६५ चतुरङ्गिनि सेन[6] सुभि सरूप,
जयन्ति रट्ठाधिपती पसय्ह ।
न मच्चुनो जयितुमुस्सहन्ति,
त मे मती होति चरामि धम्म ।।

३६६ हत्थीहि अस्सेहि रथेहि पत्तिभि[7],
परिवारिता मुच्चरे[8] एकच्चेय्या[9] ।

---

१ सीतीभूता–सी० । २–२ सयति–सी०, रो० । ३ मीयरे–सी०, रो० । ४–४ सब्ब हित–सी०, रो०, सब्बञ्हित–स्या० । ५–५ तम्मे–सी०, स्या०, रो० । ६ सेन–स्या० । ७ पत्तिहि–सी०, स्या०, रो० । ८ मुञ्चरे–स्या० । ९ एकचेय्या–सी०, रो० ।

न मच्चुनो[1] मुञ्चितुमुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३६७ हत्थीहि अस्सेहि रथेहि पत्तिभि,
सूरा पभञ्जन्ति पधसयन्ति ।
न मच्चुनो भञ्जितुमुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३६८ मत्ता गजा भिन्नगळा[2] पभिन्ना,
नगरानि मद्दन्ति जनं हनन्ति ।
न मच्चुनो मद्दितुमुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३६९ इस्सासिनो कतहत्था पि वीरा[3],
दूरेपाती अक्खणवेधिनो पि ।
न मच्चुनो विज्झितुमुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७० सरानि खीयन्ति ससेलकानना,
सब्बं[4] हिदं[4] खीयति दीघमन्तरं ।
सब्बं हिदं भञ्जरे कालपरियाय[5],
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७१ सब्बे समेव हि नराननारिनं[6],
चलाचलं पाणभुनोध जीवितं ।
पटो व धुत्तस्स दुमो व कूलजो,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७२. दुमप्फलानेव पतन्ति माणवा,
दहरा च वुद्धा[7] च सरीरभेदा ।

B. 355

१ मच्चुतो–सी० । २ भिन्नगला–सी० । ३ धीरा–सी०, रो० । ४–४ सब्बं हितं–सी०, रो०, सब्ब पि तं–स्या० । ५ कालपरियं–सी० । ६ नरीनरानं–स्या०; नरा नरीनं–रो० । ७ वुड्ढा–स्या० ।

नारियो नरा मज्झिमपोरिसा च,
त मे मती होति चरामि धम्म ॥

३७३ नाय वयो तारकराजसन्निभो,
यदब्भतीत गतमेव दानि त ।
जिण्णस्स ही नत्थि रती कुतो सुख
त मे मती होति चरामि धम्म ॥

३७४ यक्खा पिसाचा अथवा पि पेता,
कुपितातें[1] अस्ससन्ति मनुस्से ।
न मच्चुनो अस्ससितुस्सहन्ति[2],
त मे मती होति चरामि धम्म ॥

३७५ यक्खे पिसाचे अथवा पि पेते,
कुपिते पि ते निज्झपन करोन्ति ।
न मच्चुनो निज्झपन करोन्ति,
त मे मती होति चरामि धम्म ॥

३७६ अपराधके दूसके हेठके च,
राजानो दण्डेन्ति विदित्वान[3] दोस ।
न मच्चुनो दण्डयितुस्सहन्ति,
त मे मती होति चरामि धम्म ॥

३७७ अपराधका दूसका हेठका च,
लभन्ति ते राजिनो[4] निज्झपेतु ।
न मच्चुनो निज्झपन करोन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

B. 356 ३७८. न खत्तियो ति[5] न च[6] ब्राह्मणो ति,
न अड्ढका बलवा तेजवा पि ।

१ कुपितापिते–सी०, रो०; कुप्पितातें–स्या० । २ ०मुस्सहन्ति–स्या० । ३ विदित्वा–सी०, रो० । ४ राजानो–स्या० । ५ पि–स्या० । ६ पि–सी०, रो० ।

न मच्चुराजस्स अपेक्खमत्थि,
त मे मती होति चरामि धम्म ॥

३७९ सीहा च ब्यग्घा[1] च अथो पि दीपियो,
पसय्ह खादन्ति विप्फन्दमान[2] ।
न मच्चुनो खादितुमुस्सहन्ति,
त मे मती होति चरामि धम्म ॥

३८० मायाकारा रङ्गमज्झे करोन्ता,
मोहेन्ति चक्खूनि जनस्स तावदे ।
न मच्चुनो मोहयितुस्सहन्ति,
त मे मती होति चरामि धम्म ॥

३८१ आसीविसा कुपिता उग्गतेजा,
डसन्ति[3] मारेन्ति पि ते मनुस्से ।
न मच्चुनो डंसितुमुस्सहन्ति
त मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३८२ आसीविसा कुपिता य डसन्ति,
तिकिच्छका तेस[4] विस हनन्ति ।
न मच्चुनो दट्ठविस हनन्ति,
त मे मती होति चरामि धम्म ॥

३८३ धम्मन्तरी वेत्तरणी[5] च भोजो,
विसानि हन्त्वान भुजङ्गमान ।
सुय्यन्ति[6] ते कालकता तथेव,
त मे मती होति चरामि धम्म ॥

३८४ विज्जाधरा घोरमधीयमाना,
अदस्सन ओसधेहि[7] वजन्ति ।

---

१ व्यग्घा–सी०, रो० । २ विफन्दमान–स्या० । ३ डसन्ति–सी०, रो० । ४ तेस–सी०, रो० । ५ वेतरणी–सी०, रो०, वेत्तरणो–स्या० । ६ सूयन्ति–सी०, रो० । ७ ओसधेपि–स्या० ।

न मच्चुराजस्स वजन्तदस्सन[1],
तं मे मती होति चरामि धम्मं ।।

B. 357 ३८५. धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं,
धम्मो सुचिण्णो सुखमावहाति ।
एसानिससो धम्मे सुचिण्णे,
न दुग्गतिं गच्छति धम्मचारी ।।

३८६. न हि धम्मो अधम्मो च, उभो समविपाकिनो ।
अधम्मो निरयं नेति, धम्मो पापेति सुग्गतिं ति ।।

वीसतिनिपातं निट्ठितं ।

तस्सुद्दानं

मातङ्ग सम्भूत सिवि[2] सिरिमन्तो[3],
रोहण हंस सत्तिगुम्बो[4] भल्लातिय[5] ।
सोमनस्स चम्पेय्य ब्रह्म पञ्च-,
पण्डित चिरस्सवत अयोघरा ति ।।

—— ० ——

१. वजन्ति अदस्सन–स्या० । २ सीवि–स्या० । ३ सिरिमन्दो–सी० । ४. सन्तिगुम्बो–सी० । ५ भल्लादिय–सी० ।

१६. तिंसनिपातो

५११. किंछन्दजातकं (१)

१. किछन्दो किमधिप्पायो, एको सम्मसि घम्मनि । B 358
कि पत्थयानो कि एस[1], केन अत्थेन ब्राह्मण ॥

२. यथा महा वारिधरो, कुम्भो सुपरिणाहवा[2] ।
तथूपमं अम्बपक्क, वण्णगन्धरसुत्तम ॥

३ त वुय्हमान सोतेन, दिस्वानामलमज्झिमे ।
पाणीहि[3] न गहेत्वान, अग्यायतनमाहरि ॥

४. ततो कदलिपत्तेसु, निक्खिपित्वा सयं अहं ।
सत्थेन न विकप्पेत्वा, खुप्पिपास अहासि मे ॥

५ सोह अपेतदरथो, ब्यन्तीभूतो[4] दुखक्खमो[5] ।
अस्सादं नाधिगच्छामि, फलेस्वञ्ञेसु केसुचि ॥

६. सोसेत्वा[6] नून मरणं, त मम आवहिस्सति ।
अम्बं यस्स फल सादु[7], मधुरग्ग मनोरम ।
यमुद्धरिं वुय्हमानं, उदधिस्मा महण्णवे ॥

७. अक्खातं ते मया सब्बं, यस्मा उपवसामह ।
रम्म पति निसिन्नोस्मि, पुथुलोमायुता पुथु ॥

८. त्व[8] च[8] खो मेव[9] अक्खाहि[9], अत्तानमपलायिनि ।
का वा त्वमसि कल्याणि, किस्स वा त्वं सुमज्झिमे ॥

९. रुप्पपट्टपलिमट्ठीव[10], ब्यग्घीव गिरिसानुजा ।
या सन्ति नारियो देवेसु, देवान परिचारिका ॥

---

१ एसा–सी० । २ सुपरिणामवा–रो० । ३ पाणीभि–स्यां० । ४ व्यन्तिभूतो–सी०, रो० । ५ दुक्खक्खमो–स्या० । ६ सोसित्वा–स्या० । ७ सादु–सी०, स्या०, रो० । ८–८. तञ्च–स्या० । ९–९ मे अक्खासि–सी० । १० रूपपट्टप्लमट्ठीव–स्या० ।

१० या च मनुस्सलोकस्मि, रूपेनान्वागतित्थियो[1] ।
रूपेन[2] ते सदिसी नत्थि, देवेसु[3] गन्धब्बमनुस्सलोके[3] ।
पुट्ठासि मे चारुपुब्बङ्गि[4], ब्रूहि नाम च बन्धवे ॥

B 359 ११ य त्व पति निसिन्नोसि, रम्म ब्राह्मण कोसिकि
साहं भुसालया वुत्था, वरवारिवहोघसा ॥

१२ नानादुमगणाकिण्णा, बहुका गिरिकन्दरा ।
ममेव पमुखा होन्ति, अभिसन्दन्ति पावुसे ॥

१३ अथो बहू वनतोदा, नीलवारिवहिन्धरा ।
बहुका नागवित्तोदा[5], अभिसन्दन्ति वारिना ॥

१४ ता अम्बजम्बुलबुजा, नीपा[6] ताला चुदुम्बरा[6] ।
बहूनि फलजातानि, आवहन्ति अभिण्हसो ॥

१५ य किञ्चि उभतो तीरे, फल पतति अम्बुनि ।
असंसय तं सोतस्स, फल होति वसानुग ॥

१६ एतदञ्ञाय मेधावि, पुथुपञ्ञ सुणोहि मे ।
मा रोचय मभिसङ्ग, पटिसेध जनाधिप ॥

१७ न[7] वाह वड्ढव[7] मञ्ञे, य त्व रट्ठाभिवड्ढन ।
आचेय्यमानो राजिसि, मरण अभिकङ्खसि ॥

१८ तस्स जानन्ति पितरो, गन्धब्बा[8] च[9] सदेवका ।
ये चा पि इसयो लोके, सञ्ञतत्ता तपस्सिनो ।
असंसय ते पि[10] जानन्ति, पट्ठभूता[11] यसस्सिनो ॥

१९. एव विदित्वा विदू सब्बधम्म,
विद्धसन चवन[12] जीवितस्स ।
न चीयती तस्स नरस्स पापं,
सचे न चेतेति[13] वधाय तस्स ॥

---

१ रूपेन०–सी०, स्या०, रो० । २ रूपे–रो० । ३–३ देवगन्धब्बमानुसे–सी०, स्या० । ४ चारुपुब्बङ्गी–सी०, स्या० । ५ नागचित्तोदा–स्या० । ६–६ निपा तालमुदुम्बरा–स्या० । ७–७ न चाह वद्धव–सी०, न वाह वद्धव–रो० । ८ गन्धब्बो–सी० । ९ व–स्या० । १० सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ११ वद्धभूता–सी०, रो० । १२. वचनं–सी० । १३ चेतेे–सी० ।

२० इसिपूगसमञ्ञाते, एव लोक्या विदिता सति[1] ।
अनरियपरिसम्भासे[2], पापकम्म जिगिससि[3] ।।

२१ सचे अह मरिस्सामि, तीरे ते पुथुसुस्सोणि ।
असंसय त[4] असिलोको, मयि पेते आगमिस्सति ।।

२२ तस्मा हि पापक कम्म, रक्खस्सेव[5] सुमज्झिमे । B 360
मा त[6] सब्बो जनो पच्छा, पकुट्ठायि[7] मयि मते ।।

२३ अञ्ञातमेत अविसय्हसाहि,
अत्तानमम्ब च ददामि ते त ।
सो[8] दुच्चजे कामगुणे पहाय,
सन्ति च धम्म च अधिट्ठितोसि ।।

२४ यो हित्वा पुब्बसञ्ञोगं, पच्छा सयोजने ठितो ।
अधम्म चेव चरति, पाप चस्स पवड्ढति ।।

२५ एहि त पापयिस्सामि, काम अप्पोस्सुको भव ।
उपानयामि सीतस्मि, विहराहि अनुस्सुको ।।

२६ त पुप्फरसमत्तेभि, वक्कङ्गेहि[9] अरिन्दम ।
कोञ्चा मयूरा दिविया, कोलट्ठिमधुसाळिका[10] ।
कूजिता हसपूगेहि[11], कोकिलेत्थ पबोधरे ।।

२७ अम्बेत्थ विप्पसाखग्गा[12], पलालखलसंन्निभा ।
कोसम्बसळला[13] नीपा, पक्कतालविलम्बिनो ।।

२८ माली तिरिटी कायूरी, अङ्गदी[14] चन्दनुस्सदो[14] ।
रत्ति त्व परिचारेसि, दिवा वेदेसि[15] वेदन ।।

२९ सोळसित्थिसहस्सानि, या तेमा परिचारिका ।
एव महानुभावोसि, अब्भुतो[16] लोमहसनो ।।

---

१ पति–स्या० । २ अनरियपरिसम्भासे–स्या० । ३ जिगीससि–म० । ४ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ५ रक्खस्सु च–स्या० । ६ त्व–स्या० । ७ पकत्थासि–सी०, रो०, पक्कवखासि–स्या० । ८ यो–सी०, स्या०, रो० । ९ वङ्कङ्गेहि–स्या० । १० कोयट्ठिमधुसालिया–सी०, स्या०, रो० । ११ हसपूगेभि–स्या० । १२ विप्पसूतग्गा–सी०, स्या०, रो० । १३ कोसुम्भसलला–सी०, कोसुम्बसलळा–स्या०, कोसुम्भसलळा–रो० । १४–१४ अङ्गादी चन्दनस्सदो–सी० । १५ वदेसि–सी० । १६ अब्भूतो–स्या० ।

३० कि कम्ममकरी पुब्बे, पाप अत्तदुखावहं ।
य करित्वा मनुस्सेसु, पिट्ठिमसानि खादसि ।।

३१ अज्झेनानि पटिग्गय्ह, कामेसु गधितो[1] अह ।
अचरिं दीघमद्धान, परेस अहितायह ।।

३२ यो पिट्ठिमसिको[2] होति, एव उक्कच्च खादति ।
यथाह अज्ज खादामि, पिट्ठिमंसानि अत्तनो ति ।।

५१२. कुम्भजातकं (२)

B 361 ३३ को पातुरासी तिदिवा नभम्हि,
ओभासयं सर्वरिं चन्दिमा व ।
गत्तेहि ते रस्मियो निच्छरन्ति,
सतेरता[3] विज्जुरिवन्तलिक्खे ।।

३४. सो छिन्नवात कमसी अघम्हि,
वेहायस गच्छसि तिट्ठसी च ।
इद्धी नु ते वत्थुकता सुभाविता,
अनद्धगून[4] अपि[4] देवतान ।।

३५. वेहायस[5] गम्ममगम्म[5] तिट्ठसि,
कुम्भं किणाथा ति यमेतमत्थ ।
को वा तुव किस्स वा[6] ताय[6] कुम्भो,
अक्खाहि मे ब्राह्मण एतमत्थ ।।

३६. न सप्पिकुम्भो न पि तेलकुम्भो,
न फाणितस्स न मधुस्स कुम्भो ।
कुम्भस्स वज्जानि अनप्पकानि,
दोसे बहू कुम्भगते सुणाथ ।।

---

१. गथितो–सी०, रो०, गिद्धितो–स्या० । २ पिट्ठिमसियो–रो० । ३ सतेरिता–सी० । ४–४ अनद्धगूनमसि–स्या० । ५–५ वेहासय कममागम्म–सी०, स्या०; वेहासयं सकम्मागम्म–रो० । ६–६ वताय–सी०, स्या०, वताय–रो० ।

३७ गळेय्य[1] य पित्वा[2] पते पपात,
सोब्भ गुह चन्दनियोळिगल्ल[3] ।
बहु पि भुञ्जेय्य अभोजनेय्य,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ।।

३८ य[4] पित्वा[4] चित्तस्मिमनेसमानो,
आहिण्डती गोरिव भक्खसारी[5] ।
अनाथमानो उपगायति[6] नच्चति[7] च,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ।।

३९ य वे पिवित्वा अचेलो व नग्गो, B 362
चरेय्य गामे विसिखन्तरानि ।
सम्मूळ्हचित्तो[8] अतिवेलसायी,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ।।

४० य पित्वा उट्ठाय पवेधमानो,
सीस च बाहु[9] च पचालयन्तो ।
सो नच्चती दारुकटल्लको व,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ।।

४१ य वे पिवित्वा अग्गिदड्ढा सयन्ति,
अथो सिगालेहि पि खादितासे ।
बन्ध वध[10] भोगजानिञ्चुपेन्ति,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ।।

४२ य पित्वा भासेय्य आभासनेय्य[11],
सभायमासीनो अपेतवत्थो ।
सम्मक्खितो[12] वन्तगतो ब्यसन्नो[13],
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ।।

---

१ गलेय्य–सी०, स्या० । २ पीत्वा–सी०, रो० । ३ चन्दनियोलिगल्ल–स्या०, रो० । ४–४ य वे पीत्वा–सी० । ५ भक्खसादी–सी० । ६ उपगाति–रो० । ७ रो० पोत्थके नत्थि । ८ सम्मूळ्हवित्तो–सी०, सम्मुळ्हचित्तो–स्या०, सम्मूळ्हरित्तो–रो० । ९ बाहु–रो० । १० वचन–स्या० । ११ अभासनेय्य–सी०, स्या०, रो० । १२ समक्खितो–सी० । १३ ब्यसन्नो–रो० ।

४३ य[1] वे पिवित्वा[1] उक्कट्ठो आविलक्खो,
ममेव सब्बा पथवी[2] ति मञ्ञे[3]।
न मे समो चातुरन्तो पि राजा[4],
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

४४ मानातिमाना कलहानि पेसुणी[5],
दुब्बण्णिनी नग्गयिनी पलायिनी।
चोरान[6] धुत्तान[7] गती निकेतो,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

४५ इद्धानि फीतानि कुलानि अस्सु,
अनेकसाहस्सधनानि[8] लोके।
उच्छिन्नदायज्जकतानिमाय,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

B 363 ४६ धञ्ञ धन रजत जातरूप,
खेत्त गव यत्थ विनासयन्ति।
उच्छेदनी वित्तवत[9] कुलान,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

४७ य[10] वे[10] पित्वा दित्तरूपो[11] व[11] पोसो,
अक्कोसति मातर पितर च।
सस्सु पि गण्हेय्य अथो पि सुण्ह,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

४८ य[12] वे पित्वा[12] दित्तरूपा व नारी,
अक्कोसति ससुर[13] सामिक च।
दासम्पि गण्हे परिचारक[14] पि[14],
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

१-१ य पीत्वा-रो०। २ पुथवी-रो०। ३ मञ्ञति-सी०। ४ राज-सी०। ५ पेसुणानि-रो०। ६ पोराण-स्या०। ७ धुत्तान-रो०। ८ अनेकसहस्सधनानि-सी०। ९ वित्तगत-स्या०। १०-१० यञ्चे-रो०। ११-११ दुट्ठरूपो च-सी०। १२-१२ यो चे पीत्वा-रो०। १३ सस्सुर-स्या०। १४-१४ परिचारिकम्पि-स्या०।

४९ य वे[1] पिवित्वान[1] हनेय्य पोसो,
धम्मे ठित समण ब्राह्मण वा।
गच्छे अपाय पि ततोनिदान,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

५० य वे पिवित्वा दुच्चरित चरन्ति,
कायेन वाचाय च चेतसा च[2]।
निरय वजन्ति दुच्चरित चरित्वा,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

५१ य याचमाना न लभन्ति पुब्बे,
बहु हिरञ्ञ पि परिच्चजन्ता।
सो त पिवित्वा अलिक भणाति,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

५२ य वे पित्वा पेसने पेसियन्तो,
अच्चायिके करणीयम्हि जाते[3]।
अत्थ पि सो नप्पजानाति वुत्तो,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

५३ हिरीमना पि अहिरीकभाव, B 364
पातु करोन्ति मदनाय[4] मत्ता।
धीरा पि सन्ता बहुक भणन्ति,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

५४ य वे[5] पित्वा[6] एकथूपा सयन्ति,
अनासका थण्डिलदुक्खसेय्य[7]।
दुब्बण्णिय आयसक्यञ्चुपेन्ति,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ॥

१-१ वे पित्वान–स्या०, चे पीत्वान–रो०। २ वा–सी०। ३ जातो–रो०। ४ मदिराय–रो०। ५ चे–रो०। ६ पीत्वा–सी०, रो०। ७ थण्डिलदुक्खसेय्या–रो०।

५५. य वे पित्वा पत्तखन्धा[1] सयन्ति,
गावो कुटहता[2] व[2] न हि वारुणिया ।
वेगो नरेन सुसहोरिव[3],
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ।।

५६ य मनुस्सा विवज्जेन्ति, सप्प घोरविस[4] मिव[4] ।
त लोके विससमान, को नरो पातुमरहति ।।

५७ य वे[5] पित्वा[5] अन्धकवेण्डपुत्ता[6],
समुद्दतीरे परिचारयन्ता ।
उपक्कमु मुसलेहञ्ञमञ्ञ,
तस्सा पुण्ण कुम्भमिम किणाथ ।।

५८ य वे पित्वा पुब्बदेवा पमत्ता,
तिदिवा चुता सस्सतिया समाय[7] ।
त तादिस मज्जमिम निरत्थक,
जान महाराज कथ पिवेय्य ।।

५९ नयिमस्मि[8] कुम्भस्मि दधि[9] वा मधु वा[9],
एव अभिञ्ञाय किणाहि राज ।
एवञ्हिम कुम्भगता मया ते,
अक्खातरूप तव सब्बमित्त[10] ।।

B 365 ६० न मे पिता वा अथवा पि माता,
एतादिसा[11] यादिसको तुवसि ।
हितानुकम्पी परमत्थकामो,
सोह करिस्स वचन तवज्ज ।।

६१ ददामि ते गामवरानि पञ्च,
दासीसत सत्त गव सतानि ।

१ पत्तक्खन्धा–सी०, स्या०, रो० । २–२ कूटहतारिव–सी०, स्या०, रो० । ३ सुस्सहोरिव–सी०, स्या० । ४–४ घोरविसमिव–स्या० । ५–५ चे पिवित्वा–रो० । ६ अन्धक वेण्हुपत्ता–सी०, अन्धकवेण्हुपुत्ता–रो० । ७ समाया–सी०, स्या०, रो० । ८ नयिमस्मि–स्या०, रो० । ९–९ दधि वा मधु वा–सी०, रो०, दधिमधु वा–स्या० । १० सब्बमित्ता–सी०, स्या०, रो० । ११ एतादिसो–सी०, स्या० ।

आजञ्ञयुत्ते च रथे दस[1] इमे,
आचरियो होसि ममत्थकामो ।।

६२ तवेव दासीसतमत्थु राज,
गामा च गावो च तवेव होन्तु ।
आजञ्ञयुत्ता च रथा तवेव,
सक्कोहमस्मी तिदसानमिन्दो ।।

६३ मसोदन सप्पिपायास[2] भुञ्ज,
खादस्सु[3] च त्व मधुमासपूवे[3] ।
एव तुव धम्मरतो जनिन्द,
अनिन्दितो सग्गमुपेहि ठान ति ।।

---

५१३. जयद्दिसजातकं (३)

६४. चिरस्स वत मे उदपादि अज्ज,
भक्खो महा सत्तमिभत्तकाले ।
कुतोसि को वासि तदिङ्घ ब्रूहि,
आचिक्ख जाति विदितो यथासि ।।

६५ पञ्चालराजा मिगव पविट्ठो[4],
जयद्दिसो नाम यदिस्सुतो[5] ते ।
चरामि कच्छानि वनानि चाह,
पसद इम खाद ममज्ज मुञ्च ।।

६६ सेनेव त्व पणसि[6] सस्समानो[7], B 366
ममेस भक्खो पसदो[8] य[8] वदेसि ।
त खादियान[9] पसद जिघञ्ञ[10],
खादिस्स पच्छा न विलापकालो ।।

६७ न चत्थि मोक्खो मम निक्कयेन[11],
गन्त्वान पच्चागमनाय पण्हे ।

---

१ दसा–स्या०, रो० । २ सप्पिपायञ्च–सी० । ३–३ चे त्वं मधुना अपूपे–रो० । ४ पवुत्थो–रो० । ५ ययिसुतो–स्या० । ६ पणसी–रो० । ७ सय्हमानो–स्या० । ८–८ पसदाय–रो० । ९ खादियान–रो० । १० दिघञ्ञ–रो० । ११ विक्कयेन–सी० ।

त सङ्कर[1] ब्राह्मणस्सप्पदाय[2],
सच्चानुरक्खी पुनरावजिस्स ॥

६८ कि कम्मजात अनुतप्पते[3] त्व[3],
पत्त समीप मरणस्स राज ।
आचिक्ख मे त अपि सक्कुणेमु,
अनुजानितु[4] आगमनाय पण्हे ॥

६९ कता मया ब्राह्मणस्स धनासा,
त सङ्कर पटिमुक्क[5] न मुत्त ।
त सङ्कर ब्राह्मणस्सप्पदाय,
सच्चानुरक्खी पुनरावजिस्स ॥

७० या ते कता ब्राह्मणस्स धनासा,
त सङ्करं पटिमुक्क न मुत्त ।
त सङ्कर ब्राह्मणस्सप्पदाय,
सच्चानुरक्खी पुनरावजस्सु ॥

७१ मुत्तो च[6] सो पोरिसादस्स[7] हत्था,
गन्त्वा सक मन्दिर कामकामी ।
त सङ्कर ब्राह्मणस्सप्पदाय,
आमन्तयी पुत्तमलीनसत्त[8] ॥

B 367 ७२ अज्जेव रज्ज अभिसिञ्चयस्सु[9],
धम्म[10] चर सेसु परेसु चा पि[10] ।
अधम्मकारो च[11] ते माहु रट्ठे,
गच्छामह पोरिसादस्स अन्ते[12] ॥

७३ कि कम्म कुब्ब तव देव पादे[13],
नाराधयी[14] त[14] तदिच्छामि सोतु ।

---

१ सङ्कर–सी०,स्या०,रो० । २ ब्राह्मणसप्पदाय–स्या० । ३–३ अनुतप्पती त–सी०,रो०, अनुतप्पते त–स्या० । ४ अनुजायितु–स्या० । ५. पटिमोक्ख–सी०, रो०, पटिमोक्क–स्या० । ६ व–सी० । ७ पुरिसादस्स–रो० । ८ पुत्तमलीनसत्तु–स्या० रो० । ९ अभिसेचयस्सु–सी०,स्या०,रो० । १०–१० धम्मञ्च रट्ठेसु जनेसु चा पि–स्या० ११ रो०पोत्थके नत्थि । १२ अन्ते–स्या० । १३ पाव–म० । १४–१४ नाराधयिं–सी० रो०, नाराधयिं त–स्या० ।

यमज्ज रज्जम्हि उदस्सये तुव[1],
रज्ज पि निच्छेय्य[2] तया विनाह ।।

७४ न कम्मुना[3] वा वचसा व[4] तात,
अपराधितोह तुविय[5] सरामि ।
सन्धि च कत्वा पुरिसादकेन,
सच्चानुरक्खी पुनाह[6] गमिस्स ।।

७५ अह गमिस्सामि इधेव होहि,
नत्थि ततो जीवतो विप्पमोक्खो ।
सचे तुव गच्छसियेव राज,
अह पि गच्छामि उभो न होम ।।

७६ अद्धा हि तात सतानेस धम्मो,
मरणा च मे दुक्खतर तदस्स ।
कम्मासपादो त यदा पचित्वा,
पसय्ह खादे भिदा[7] रुक्खसूले[7] ।।

७७ पाणेन ते पाणमह निमिस्स,
मा त्व अगा पोरिसादस्स अन्ते ।
एत[8] च ते पाणमह निमिस्स,
तस्मा मत जीवितस्स वण्णेमि[9] ।।

७८ ततो हवे धितिमा[10] राजपुत्तो,
वन्दित्वा[11] मातु च पितु च पादे[11] ।
दुखिनिस्स[12] माता निपता[13] पथव्या[13],
पितास्स[14] पग्गय्ह भुजानि कन्दति ।।

---

१ त्व–सी० । २ निच्छेय्य–स्या० । ३ कम्मना–रो० । ४ च–स्या० । ५ तुय्ह–रो० । ६ पुनह–सी०, स्या०, रो० । ७–७ भिदा रुक्खमूले–स्या०, हित रुक्खसूले–रो० । ८ एव–रो० । ९ वरेमि–सी० । १० धीतिमा–स्या० । ११–११ वन्दित्थ मातुञ्च पितुञ्च पादे–सी०, रो०, वन्दित्वा मातुञ्च पितुञ्च पादे–स्या० । १२ दुक्खिनिस्स–स्या० । १३–१३ निपती पठब्या–सी०, स्या०, निपती पथव्या–रो० । १४ पितस्स–सी०, स्या०, रो० ।

B 368

७९ त गच्छन्त[1] ताव पिता विदित्वा,
परम्मुखो वन्दति पञ्जलीको[2] ।
सोमो च राजा वरुणो च राजा,
पजापती चन्दिमा सूरियो च ।
एतेहि गुत्तो पुरिसादकम्हा,
अनुञ्ञातो सोत्थि पच्चेहि तात ।।

८० य दण्डकिरञ्ञो[3] गतस्स माता,
रामस्सकासि[4] सोत्थान सुगुत्ता[5] ।
त ते अह सोत्थान करोमि,
एतेन सच्चेन सरन्तु देवा ।
अनुञ्ञातो सोत्थि पच्चेहि पुत्त ।।

८१ आवी रहो वापी[6] मनोपदोस,
नाह सरे जातु मलीनसत्ते ।
एतेन सच्चेन सरन्तु दवा,
अनुञ्ञातो सोत्थि पच्चेहि भातिक[7] ।।

८२ यस्मा च मे अनधिमनोसि सामि,
न चा पि मे मनसा अप्पियोसि ।
एतेन सच्चेन सरन्तु देवा,
अनुञ्ञातो सोत्थि पच्चेहि सामि ।।

८३ अहा उजू चारुमुखो कुतोसि,
न म पजानासि वने वसन्त ।
लुद्द[8] म ञत्वा पुरिसादको ति,
को सोत्थिमाजानमिधा वजेय्य ।।

८४ जानामि लुद्द पुरिसादको त्व,
न त न जानामि[9] वने वसन्त ।

१ गच्छत–रो॰ । २ पञ्जलीसो–रो॰ । ३ दण्डकीरञ्ञो–सी॰, दण्डकारञ्ञ–रो॰ । ४ रामस्सका–सी॰, रो॰ । ५ सुगत्ता–रो॰ । ६ पि–रो॰ । ७ भात–सी॰, भाता–स्या॰, रो॰ । ८ लद्दञ्च–सी॰ । ९ जानाम–सी॰ ।

अह च[1] पुत्तोस्मि जयद्दिसस्स,
ममज्ज खाद पितुनो पमोक्खा[2] ।।

८५ जानामि पुत्तो ति[3] जयद्दिसस्स, B 369
तथा हि वो मुखवण्णो उभिन्न ।
सुदुक्करञ्ञेव[4] कत तवेद,
यो मत्तुमिच्छे[5] पितुनो पमोक्खा ।।

८६ न दुक्कर किञ्चि महेत्थ मञ्ञे,
यो मत्तुमिच्छे पितुनो पमोक्खा ।
मातु[6] च[6] हेतु[7] परलोक गन्त्वा[8],
सुखेन सग्गेन च सम्पयुत्तो ।।

८७ अह च खो अत्तनो पापकिरिय[9],
आवी रहो वा पि सरे न जातु ।
सङ्खातजातीमरणोहमस्मि,
यथेव मे इध तथा परत्थ ।।

८८ खादज्ज म दानि महानुभाव,
करस्सु किच्चानि इम सरीर ।
रुक्खस्स वा ते पपतामि अग्गा,
छादयमानो[10] मय्ह[10] त्वमदेसि[11] मस ।।

८९ इद च ते रुच्चति राजपुत्त,
चजेसि[12] पाण पितुनो[13] पमोक्खा ।
तस्मा हि[14] सो त्व तरमानरूपो,
सम्भञ्ज कट्ठानि जलेहि अग्गि ।।

९० ततो हवे धितिमा[15] राजपुत्तो,
दारु[16] समाहत्वा[17] महन्तमग्गिं ।

१ पि–रो० । २ पमोक्ख–सी० । ३ सि–स्या० । ४ सुदुक्कञ्चेव–स्या०, रो० । ५ मच्चु०–रो० । ६–६ मातुच्च–सी०, मातू च–स्या० । ७ हेतू–स्या०, रो० । ८ गम्या–सी०, स्या०, गम्य–रो० । ९ पापक्रिय–स्या० । १०–१० छादमानो मय्ह–स्या०, छादयमानो मे–रो० । ११ तवमदेसि–स्या०, य त्वमदेसि–रो० । १२ चजासि–सी०, रो० । १३ पितु–स्या० । १४ तिह–सी०, रो० । १५ धीतिमा–स्या० । १६ दारू–सी०, रो० । १७ समाहत्व–सी०, स्या०, रो० ।

सन्दीपयित्वा पटिवेदयित्थ,
आदीपितो दानि महायमग्गि ॥

B 370 ९१ खादज्ज म दानि पसय्हकारी,
कि म मुहु पेक्खसि हट्ठलोमो ।
तथा तथा तुय्हमह करोमि,
यथा यथा म छादयमानो अदेसि ॥

९२ को तादिस अरहति[1] खादितायै,
धम्मे ठित सच्चवादि वदञ्ञु ।
मुद्धा पि तस्स विफलेय्य[2] सत्तधा,
यो तादिस सच्चवादि अदेय्य ॥

९३ इदञ्हि सो ब्राह्मण मञ्ञमानो,
ससो अवासेसि सके सरीरे ।
तेनेव सो चन्दिमा देवपुत्तो,
ससत्थुतो[3] कामदुहज्ज यक्ख[4] ॥

९४. चन्दो यथा राहुमुखा पमुत्तो,
विरोचते पन्नरसे व भाणुमा[5] ।
एव तुव पोरिसादा पमुत्तो,
विरोच कपिले[6] महानुभाव ।
आमोदय पितरं मातर च,
सब्बो च ते नन्दतु ञातिपक्खो ॥

९५ ततो हवे धितिमा राजपुत्तो,
कतञ्जली परियाय[7] पोरिसाद ।
अनुञ्ञातो सोत्थि सुखी अरोगो,
पच्चागमा[8] कपिलमलीनसत्ता[9] ॥

---

१ आहरति–स्या० । २ विप्फलेय्य–रो० । ३ ससट्ठको–स्या० । ४ यक्खा–सी०, यक्खो–रो० । ५ भानुमा–सी०, रो० । ६ कम्पिल्ल–सी०, रो०, कपिल्ले–स्या० । ७ परियगा–सी०, पग्गय्ह–स्या०, रो० । ८ पच्चाग–रो० । ९ कम्पिल्लमलीनसत्तो–सी०, रो०, कपिल्लमलीनसत्तो–स्या० ।

९६ त नेगमा जानपदा च सब्बे,
हत्थारोहा रथिका पत्तिका च ।
नमस्समाना पञ्जलिका उपागमु,
नमत्थु ते दुक्करकारकोसी ति ॥

---

५१४. छद्दन्तजातकं (४)

९७ किं नु सोचसिनुच्चङ्गि, पण्डूसि[1] वरवण्णिनि । B 371
मिलायसि विसालक्खि, माला व परिमद्दिता ॥
९८ दोहळो मे महाराज, सुपिनन्तेनुपज्झगा[2] ।
न सो सुलभरूपो व, यादिसो मम दोहळो ॥
९९ ये केचि मानुसा कामा, इध लोकस्मि[3] नन्दने ।
सब्बे ते पचुरा मय्हं, अह ते दम्मि दोहळ ॥
१०० लुद्दा देव समायन्तु, ये केचि विजिते तव ।
एतेस अहमक्खिस्सं, यादिसो मम दोहळो ॥
१०१ इमे ते लुद्दका देवि, कतहत्था विसारदा ।
वनञ्ञू च मिगञ्ञू च, ममत्थे[4] चत्तजीविता ॥
१०२ लुद्दपुत्ता निसामेथ, यावन्तेत्थ समागता ।
छब्बिसाण[5] गज सेत, अद्दस सुपिने[6] अह ।
तस्स दन्तेहि मे अत्थो, अलाभे नत्थि जीवित ॥
१०३. न नो पितून[7] न पितामहान,
दिट्ठो सुतो कुञ्जरो छब्बिसाणो ।
यमद्दसा[8] सुपिने राजपुत्ती[9],
अक्खाहि नो यादिसो हत्थिनागो ॥
१०४ दिसा चतस्सो विदिसा चतस्सो,
उद्ध अधो दस दिसा इमायो ।

---

१ पण्डुसी–स्या०, रो० । २ सुपिनन्तेनुपच्चगा–सी०, स्या०, रो० । ३ लोकस्मि–सी०, रो० । ४ मम ते–रो० । ५ छब्बिस्साण–सी० । ६ सुपिनेन–रो० । ७ पितुन्न–रो० । ८ यमद्दस–स्या० । ९ राजपुत्ति–रो० ।

कतम दिस तिट्ठति नागराजा,
यमद्दसा सुपिने छब्बिसाण ॥

१०५ इतो उजु उत्तरिय[1] दिसाय,
अतिक्कम्म सो सत्तगिरी ब्रहन्ते ।
सुवण्णपस्सो नाम गिरी उळारो,
सुपुप्फितो[2] किम्पुरिसानुचिण्णो ॥

B 372 १०६ आरुय्ह सेल भवन किन्नरान,
ओलोकय पब्बतपादमूल ।
अथ दक्खसी मेघसमानवण्ण,
निग्रोधराज अथ[3] सहस्सपाद ॥

१०७ तत्थच्छती[4] कुञ्जरो छब्बिसाणो,
सब्बसेतो दुप्पसहो परेभि[5] ।
रक्खन्ति न अट्ठसहस्सनागा,
ईसादन्ता वातजवप्पहारिनो ॥

१०८. तिट्ठन्ति ते तुमूल[6] पस्ससन्ता[6],
कुप्पन्ति वातस्स पि एरितस्स ।
मनुस्सभूत पन तत्थ दिस्वा,
भस्म करेय्यु नास्स रजो पि तस्स ॥

१०९. बहू हि मे राजकुलम्हि सन्ति,
पिळन्धना[7] जातरूपस्स देवी ।
मुत्तामणीवेळुरियामया च,
कि काहसि दन्तपिळन्धनेन ।
मारेतुकामा[8] कुञ्जर छब्बिसाण[8],
उदाहु घातेस्ससि लुद्दपुत्ते ॥

११०. सा इस्सिता दुक्खिता चस्मि लुद्द,
उद्ध च सुस्सामि अनुस्सरन्ती ।

---

१ उत्तराय–स्या० । २ सपुप्फितो–स्या० । ३ अट्ठ–सी०, स्या०, रो० । ४ तत्थच्छति–सी०,स्या० । ५ परेहि–सी०, रो० । ६–६ तुमूल मस्सासन्ता–स्या०, भिमूल-पस्ससन्ता–रो० । ७ पिलन्धना–स्या०, रो० । ८–८ रो० पोत्थके नत्थि ।

करोहि मे लुद्दक एतमत्थ,
दस्सामि ते गामवरानि पञ्च ॥

१११ कत्थच्छती कत्थमुपेति ठान,
वीथिस्स का न्हान[1] गतस्स होति ।
कथञ्हि[2] सो न्हायति नागराजा,
कथ विजानेमु गति गजस्स ॥

११२ तत्थेव सा पोक्खरणी अदूरे[3], B 373
रम्मा सुतित्था च महोदिका[4] च ।
सम्पुप्फिता भमरगणानुचिण्णा,
एत्थ हि सो न्हायति नागराजा ॥

११३ सीस नहातुप्पलमालभारी[5],
सब्बसेतो पुण्डरीकत्तचङ्गी[6] ।
आमोदमानो गच्छति सन्निकेत,
पुरक्खत्वा महेसि सब्बभद्द ॥

११४ तत्थेव सो उग्गहेत्वान वाक्य,
आदाय तूणि च धनु च लुद्दो ।
वितुरियति[7] सत्तगिरी ब्रहन्ते,
सुवण्णपस्स नाम गिरि उळार ॥

११५ आरुय्ह सेल भवन किन्नरान,
ओलोकयी[8] पब्बतपादमूल ।
तत्थद्दसा मेघसमानवण्ण,
निग्रोधराज अट्ठसहस्सपाद ॥

११६ तत्थद्दसा कुञ्जर छब्बिसाण,
सब्बसेत दुप्पसह परेभि ।

---

१ नहान–सी०, रो० । २ कथ हि–रो० । ३ अविदूरे–स्या० । ४ महोदका–स्या० । ५ नहातो उप्पलमालधारी–सी०, स्या०, नहातो उप्पलमालिभारी–रो० । ६ पुण्डरीकतचङ्गी–स्या० । ७ वितुरियति सो–सी०, वितुरेय्यति–रो० । ८ ओलोकयि–स्या० ।

रक्खन्ति न अट्ठसहस्सनागा,
ईसादन्ता वातजवप्पहारिनो ।।

११७ तत्थद्दसा पोक्खरणिं अदूरे,
रम्मं सुतित्थं च महोदिकं च ।
सम्पुप्फितं भमरगणानुचिण्णं,
यत्थ हि सो न्हायति नागराजा ।।

११८. दिस्वान नागस्स गतिं ठितिं[1] च[1],
वीथिस्स या न्हानगतस्स होति ।
ओपातमागच्छि[2] अनरियरूपो,
पयोजितो चित्तवसानुगाय ।।

B 374 ११९ खणित्वान[3] कासुं फलकेहि छादयि,
अत्तानमोधाय धनुं च लुद्दो ।
पस्सागतं पुथुसल्लेन नागं,
समप्पयी दुक्कटकम्मकारी ।।

१२० विद्धो च नागो कोञ्चमनादि घोरं,
सब्बे च[4] नागा निन्नदुं[5] घोररूपं ।
तिणं च कट्ठं च रणं[6] करोन्ता
धाविंसु ते अट्ठदिसा समन्ततो ।

१२१. वधिस्समेतं[7] ति[7] परामसन्तो,
कासावमद्दक्खि धजं इसीनं ।
दुक्खेन फुट्ठस्सुदपादि सञ्ञा,
अरहद्धजो सब्भि अवज्झरूपो ।।

१२२ अनिक्कसावो कासावं, यो वत्थं परिदहिस्सति[8] ।
अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावमरहति ।।

१२३ यो च वन्तकसावस्स, सीलेसु सुसमाहितो ।
उपेतो दमसच्चेन, स वे कासावमरहति ।।

१-१ ठितञ्च–स्या० । २ ओपातमागञ्छि–सी०, रो० । ३ कत्वान–रो० । ४ व–सी०, स्या०, रो० । ५ निन्नादुं–स्या० । ६ चुण्णं–सी०, रो० । ७-७ वधिस्समेनन्ति–स्या० । ८. परिदहेस्सति–सी०, रो० ।

१२४. समप्पितो पुथुसल्लेन नागो,
अदुट्ठचित्तो लुद्दकमज्झभासि ।
किमत्थय[1] किस्स वा सम्म हेतु,
मम वधी कस्स वाय पयोगो ।।

१२५ कासिस्स रञ्ञो महेसी भदन्ते,
सा पूजिता राजकुले सुभद्दा ।
त अद्दसा सा च मम असंसि,
दन्तेहि अत्थो ति च[2] म अवोच ।।

१२६ बहू हि मे दन्तयुगा उळारा, B 375
ये मे पितून[3] च[3] पितामहान ।
जानाति सा कोधना राजपुत्ती,
वधत्थिका वेरमकासि बाला ।।

१२७ उट्ठेहि त्व लुद्द खर[4] गहेत्वा,
दन्ते इमे छिन्द पुरा मरामि ।
वज्जासि त कोधन राजपुत्ति,
नागो हतो हन्द इमस्स दन्ता ।।

१२८ उट्ठाय सो लुद्दो खर गहेत्वा,
छेत्वान दन्तानि गजुत्तमस्स ।
वग्गू सुभे अप्पटिमे पथब्या[5],
आदाय पक्कामि ततो हि खिप्प ।।

१२९ भयट्टिता[6] नागवधेन अट्टा,
ये ते नागा अट्ठदिसा विधावु ।
अदिस्वान[7] पोस गजपच्चमित्त,
पच्चागमु येन सो नागराजा ।।

---

१ किमत्थिय–स्या०, रो०। २ म–स्या०। ३–३ पितुन्न पि०–रो०। ४ खुर–रो०। ५ पथव्या–रो०, पठव्या–सी०, स्या०। ६ भयद्दिता–सी०, रो०। ७ अदिस्व–सी०, रो०।

१३० ते तत्थ कन्दित्वा रोदित्वान[1] नागा,
सीसे सके पसुक ओकिरित्वा ।
अगमसु[2] ते सब्बे सक निकेत,
पुरक्खत्वा महेसि सब्बभद्द ॥

१३१ आदाय दन्तानि गजुत्तमस्स,
वग्गू सुभे अप्पटिमे पथब्या ।
सुवण्णराजीहि समन्तमोदरे,
सो लुद्दको कासिपुर उपागमि ।
उपनेसि सो राजकञ्ञाय दन्ते,
नागो हतो हन्द इमस्स दन्ता ॥

B 376 १३२ दिस्वान दन्तानि गजुत्तमस्स,
भत्तुप्पियस्स[3] पुरिमाय जातिया ।
तत्थेव तस्सा हदय अफालि,
तेनेव सा कालमकासि बाला ॥

१३३ सम्बोधिपत्तो स[4] महानुभावो,
सित[5] अकासि[5] परिसाय मज्झे ।
पुच्छिसु भिक्खू सुविमुत्तचित्ता,
नाकारणे पातुकरोन्ति बुद्धा ॥

१३४ यमद्दसाथ दहरि कुमारि,
कासायवत्थ[6] अनगारिय चरन्ति ।
सा खो तदा राजकञ्ञा अहोसि,
अह तदा नागराजा अहोसि ॥

१३५ आदाय दन्तानि गजुत्तमस्स,
वग्गू सुभे अप्पटिमे पथब्या ।
यो लुद्दको कासिपुर उपागमि,
सो खो तदा देवदत्तो अहोसि ॥

---

१ रोदित्व–सी०, रो० । २ आगमिसु–स्या० । ३ भत्तुपियस्स–स्या० । ४ च–सी०, स्या०, व–रो० । ५–५ सीत अकासी–स्या० । ६ कासाववत्थ–सी०, स्या० ।

१३६ अनावसूर चिररत्तससित,
उच्चावच चरितमिद पुराण ।
वीतद्दरो वीतसोको विसल्लो,
सय अभिञ्ञाय अभासि बुद्धो ।।

१३७ अह वो तेन कालेन, अहोसि तत्थ भिक्खवो ।
नागराजा तदा होमि[1], एव धारेथ जातक ति ।।

---

५१५. सम्भवजातकं (५)

१३८ रज्ज च पटिपन्नास्म[2], आधिपच्च[3] सुचीरत ।
महत्त[4] पत्तुमिच्छामि, विजेतु पथवि इम ।।

१३९ धम्मेन नो अधम्मेन, अधम्मो मे न रुच्चति ।
किच्चो व धम्मो चरितो, रञ्ञो होति सुचीरत ।।

१४० इध चेवानिन्दिता येन, पेच्च येन अनिन्दिता । B 377
यस देवमनुस्सेसु, येन पप्पोमु ब्राह्मण ।।

१४१ योह अत्थ च धम्म च, कत्तुमिच्छामि ब्राह्मण ।
त त्व अत्थ च धम्म च, ब्राह्मणक्खाहि पुच्छितो ।।

१४२ नाञ्ञत्र विधुरा राज, एतदक्खातुमरहति[5] ।
य त्व अत्थ च धम्म च, कत्तुमिच्छसि खत्तिय ।।

१४३ एहि खो पहितोगच्छ, विधुरस्स उपन्तिक ।
निक्खञ्चिमं[6] सुवण्णस्स, हर गच्छ सुचीरत ।
अभिहार इम दज्जा[7], अत्थधम्मानुसिट्ठिया[8] ।।

१४४ स्वाधिप्पागा भारद्वाजो, विधुरस्स उपन्तिक ।
तमद्दस महाब्रह्मा, असमान सके घरे ।।

---

१ होसि–सी०, स्या०, रो० । २ पटिपन्नस्मा–सी०, स्या०, रो० । ३ अधिपच्च–रो० । ४ महन्त–स्या० । ५ तदक्खातुमरहति–सी०, स्या० । ६ निक्खरत्त–सी०, निक्खमिम–रो० । ७ दज्ज–स्या० । ८ अत्थधम्मानुसट्ठिया–रो० ।

१४५ रञ्ञोह पहितो दूतो, कोरब्यस्स यसस्सिनो ।
अत्थ धम्म च पुच्छेसि, इच्चब्रवि युधिट्ठिलो ।
त त्व अत्थ च धम्म च, विधुरक्खाहि पुच्छितो ॥

१४६ गङ्ग मे पिदहिस्सन्ति, न त[1] सक्कोमि ब्राह्मण ।
अपिधेतु महासिन्धु, त कथ सो भविस्सति ॥

१४७ न ते सक्कोमि अक्खातु, अत्थ धम्म च पुच्छितो ।
भद्रकारो च मे पुत्तो, ओरसो मम अत्रजो ।
त त्व अत्थ च धम्म च, गन्त्वा पुच्छस्सु ब्राह्मण ॥

१४८ स्वाधिप्पागा भारद्वाजो, भद्रकारस्सु[2] पन्तिक[2] ।
तमद्दस महाब्रह्मा, निसिन्न सम्हि वेस्मनि ॥

१४९. रञ्ञोह पहितो दूतो, कोरब्यस्स यसस्सिनो ।
अत्थ धम्म च पुच्छेसि, इच्चब्रवि युधिट्ठिलो ।
त त्व अत्थ च धम्म च, भद्रकार पब्रूहि[3] मे ॥

१५० मसकाज[4] अवहाय, गोध अनुपतामह ।
न ते सक्कोमि अक्खातु, अत्थ धम्म च पुच्छितो ॥

B 378 १५१ सञ्चयो[5] नाम मे भाता, कनिट्ठो मे सुचीरत ।
त त्व अत्थ च धम्म च, गन्त्वा पुच्छस्सु ब्राह्मण ॥

१५२ स्वाधिप्पागा भारद्वाजो, सञ्चयस्स उपन्तिक ।
तमद्दस महाब्रह्मा, निसिन्न सम्हि वेस्मनि[6] ॥

१५३ रञ्ञोह पहितो दूतो, कोरब्यस्स यसस्सिनो ।
अत्थ धम्म च पुच्छेसि, इच्चब्रवि युधिट्ठिलो ।
त त्व अत्थ च धम्म च, सञ्चयक्खाहि पुच्छितो ॥

१५४. सदा म गिलते[7] मच्चु, साय पातो सुचीरत ।
न ते सक्कोमि अक्खातु, अत्थ धम्म च पुच्छितो ॥

---

१ न–रो० । २–२ भद्रकारस्स सन्तिक–सी०, स्या० । ३ ब्रावीहि–रो० । ४ मसकाच–रो० । ५ सञ्जयो–सी०, स्या०, रो० । ६ परिसति–स्या०, परीसति–रो० । ७ गिलति–रो० ।

१५५ सम्भवो नाम मे भाता, कनिट्ठो मे सुचीरत ।
त त्व अत्थ च धम्म च, गन्त्वा पुच्छस्सु ब्राह्मण ।।

१५६ अब्भुतो[1] वत भो धम्मो, नाय अस्माक रुच्चति ।
तयो जना पितापुत्ता, तेसु पञ्ञाय नो विदू ।।

१५७ न त सक्कोथ अक्खातु, अत्थ[2] धम्म च पुच्छिता ।
कथ नु दहरो जञ्ञा, अत्थ धम्म च पुच्छितो ।।

१५८ मा न दहरो ति उञ्ञासि[3], अपुच्छित्वान सम्भव ।
पुच्छित्वा सम्भव जञ्ञा, अत्थ धम्म च ब्राह्मण ।।

१५९ यथा पि चन्दो विमलो, गच्छ आकासधातुया ।
सब्बे तारागणे[4] लोके, आभाय अतिरोचति ।।

१६० एव पि दहरूपेतो, पञ्ञायोगेन सम्भवो ।
मा न[5] दहरो ति उञ्ञासि, अपुच्छित्वान सम्भव ।
पुच्छित्वा सम्भव जञ्ञा, अत्थ धम्म च ब्राह्मण ।।

१६१ यथा पि रम्मको मासो, गिम्हान होति ब्राह्मण ।
अतेवञ्ञेहि मासेहि, दुमपुप्फेहि सोभति ।।

१६२ एव पि दहरूपेतो, पञ्ञायोगेन सम्भवो । B 379
मा न दहरो ति उञ्ञासि, अपुच्छित्वान सम्भव ।
पुच्छित्वा सम्भव जञ्ञा, अत्थ धम्म च ब्राह्मण ।।

१६३ यथा पि हिमवा ब्रह्मे, पब्बतो गन्धमादनो ।
नानारुक्खेहि सञ्छन्नो, महाभूतगणालयो ।
ओसधेहि च दिब्बेहि, दिसा भाति पवाति च ।।

१६४ एव पि दहरूपेतो, पञ्ञायोगेन सम्भवो ।
मा न दहरो ति उञ्ञासि, अपुच्छित्वान सम्भव ।
पुच्छित्वा सम्भव जञ्ञा, अत्थ धम्म च ब्राह्मण ।।

---

१ अब्भूतो–स्या० । २ अत्थ च–सी० । ३ मञ्ञासि–स्या० । ४ तारगणे–स्या० । ५ त–सी० ।

१६५ यथा पि पावको ब्रह्मे, अच्चिमाली यससिमा ।
जलमानो वने[1] गच्छे[1], अनलो कण्हवत्तनी ।।

१६६ घतासनो धूमकेतु, उत्तमाहेवनन्दहो ।
निसीथे[2] पब्बतग्गस्मि, पहूतेधो[3] विरोचति ।।

१६७ एव पि दहरूपेतो, पञ्ञायोगेन सम्भवो ।
मा न दहरो ति उञ्ञासि, अपुच्छित्वान सम्भव ।
पुच्छित्वा सम्भव जञ्ञा, अत्थ धम्म च ब्राह्मण ।।

१६८ जवेन भद्र जानन्ति, बलिबद्द[4] च[4] वाहिये ।
दोहेन धेनु जानन्ति, भासमान च पण्डित ।।

१६९ एव पि दहरूपेतो, पञ्ञायोगेन सम्भवो ।
मा न दहरो ति उञ्ञासि, अपुच्छित्वान सम्भव ।
पुच्छित्वा सम्भव जञ्ञा, अत्थ धम्म च ब्राह्मण ।।

१७० स्वाधिप्पागा भारद्वाजो, सम्भवस्स उपन्तिक ।
तमद्दस महाब्रह्मा, कीळमान बहीपुरे ।।

१७१ रञ्ञोह पहितो दूतो, कोरब्यस्स यसस्सिनो ।
अत्थ धम्म च पुच्छेसि[5], इच्चब्रवि युधिट्ठिलो ।
त त्व अत्थ च धम्म च, सम्भवक्खाहि पुच्छितो ।।

B 380 १७२ तग्घ ते अहमक्खिस्स, यथा पि कुसलो तथा ।
राजा च खो त[6] जानाति, यदि काहति वा न वा ।।

१७३ अज्ज सुवे ति ससेय्य, रञ्ञा पुट्ठो सुचीरत ।
मा कत्वा अवसी राजा, अत्थे जाते युधिट्ठिलो ।।

१७४ अज्झत्तञ्ञेव ससेय्य, रञ्ञा पुट्ठो सुचीरत ।
कुम्मग्ग न निवेसेय्य, यथा मूळ्हो अचेतसो ।।

१७५ अत्तान नातिवत्तेय्य, अधम्मं न समाचरे ।
अतित्थे नप्पतारेय्य[7], अनत्थे न युतो सिया ।।

१-१ वर कच्छे-सी०, रो० । २ निस्सिवे-स्या० । ३ बहुतेजो-स्या० । ४-४ बलिवद्दञ्च-सी०, रो०, बलिबद्धञ्च-स्या० । ५ पुच्छस्सु-सी०, रो० । ६ न-रो० । ७ नप्पकारेय्य-सी०, नप्पतरेय्य-रो० ।

१७६ यो च एतानि ठानानि, कत्तु जानाति खत्तियो ।
सदा सो वड्ढते[1] राजा, सुक्कपक्खेव चन्दिमा ।।

१७७ ञातीन च पियो होति, मित्तेसु च विरोचति ।
कायस्स भेदा सप्पञ्ञो, सग्ग सो उपपज्जती ति ।।

---

५१६. महाकपिजातकं (६)

१७८ बाराणस्य[2] अहू राजा, कासीन रट्ठवड्ढनो ।
मित्तामच्चपरिब्यूळहो[3], अगमासि मिगाजिन[4] ।।

१७९ तत्थ ब्राह्मणमद्दक्खि, सेत चित्र किलासिन ।
विद्धस्त कोविळार[5] व[5], किस[6] धमनिसन्थत ।।

१८० परमकारुञ्ञत पत्त, दिस्वा किच्छगत नर ।
अवच ब्यम्हितो राजा, यक्खान कतमो नुसि ।।

१८१ हत्थपादा च ते सेता, ततो सेततर[7] सिरो ।
गत्त कम्मासवण्ण[8] ते[8], किलासबहुलो चसि ।।

१८२ वट्टनावळि[9] सङ्कासा, पिट्ठि ते निन्नतुन्नता ।
काळपब्बा[10] व[10] ते अङ्गा, नाञ्ञ पस्सामि एदिस ।।

१८३ उग्घट्टपादो[11] तसितो, किसो धमनिसन्थतो । B 381
छातो आतत्तरूपोसि[12], कुतोसि[13] कत्थ गच्छसि[13] ।।

१८४ दुद्दसी अप्पकारोसि, दुब्बण्णो भीमदस्सनो ।
जनेत्ति[14] या पि ते माता, न त इच्छेय्य पस्सितु ।।

१८५ कि कम्ममकर[15] पुब्बे, क[16] अवज्झ[16] अघातयि ।
किब्बिस य करित्वान, इद दुक्ख उपागमि ।।

---

१ चड्ढते–सी०। २ बारानस्स–सी०, रो०। ३ मित्तामच्चपरिब्बूळहो–सी०, रो०। ४ मिगजिर–सी०, मिगचिर–रो०। ५–५ कुविळारव–रो०। ६ कीस–स्या०। ७ सेततरो–रो०। ८–८ कम्मासवण्णन्तो–सी०। ९ वट्ठनावळि–रो०। १०–१० कालपब्बाव–सी०, कालपब्बा च–स्या०, काळापब्बा च–रो०। ११ उग्घट्ठपादो–स्या०। १२ अतित्तरूपोसि–स्या०। १३–१३ कुतोनु त्व अगच्छसि–रो०। १४ जनेत्ती–सी०। १५ कम्ममकरा–सी०, स्या०, रो०। १६–१६ कि अवज्झि–सी०, किं ०–स्या०।

१८६ तग्घ ते अहमक्खिस्स, यथा पि कुसलो तथा ।
सच्चवादि हि लोकस्मि, पससन्तीध पण्डिता ।।

१८७ एको चर गोगवेसो, मूळ्हो[1] अच्चसरिं वने ।
अरञ्ञे ईरिणे[2] विवने[3], नानाकुञ्जरसेविते ।।

१८८ वाळमिगानुचरिते, विप्पनट्ठोस्मि कानने ।
अचरिं तत्थ सत्ताह, खुप्पिपाससमप्पितो[4] ।।

१८९ तत्थ तिन्दुकमद्दक्खि, विसमट्ठ बुभुक्खितो ।
पपातमभिलम्बन्त, सम्पन्नफलधारिन ।।

१९० वातस्सितानि[5] भक्खेसि, तानि रुच्चिसु मे भुस ।
अतित्तो रुक्खमारूहि[6], तत्थ हेस्सामि आसितो[7] ।।

१९१ एक मे भक्खित आसि, दुतिय अभिपत्थित ।
ततो सा भञ्जथ साखा, छिन्ना फरसुना विय ।।

१९२ सोह सहा व साखाहि, उद्धपादो[8] अवसिरो ।
अप्पतिट्ठे अनालम्बे, गिरिदुग्गस्मि पापत ।।

१९३ यस्मा च वारि गम्भीर, तस्मा न समपज्जिस[9] ।
तत्थ सेसि निरानन्दो, अनूना दस रत्तियो ।।

१९४ अथेत्थ कपि मागञ्छि[10], गोनङ्गुलो[11] दरीचरो ।
साखाहि साख विचरन्तो, खादमानो दुमप्फल ।।

B 382 १९५ सो म दिस्वा किस पण्डु, कारुञ्ञमकर[12] मयि ।
अम्भो को नाम सो एत्थ, एव दुक्खेन अट्टितो ।।

१९६ मनुस्सो अमनुस्सो वा, अत्तान मे पवेदय ।
तस्सञ्जलि पणामेत्वा, इद वचनमब्रवि ।।

---

१ मुळ्हो–स्या० । २ इरीणे–म० । ३ वने–रो० । ४ खुप्पिपासा०–सी०, रो० । ५ वातसीतानि–सी०, रो० । ६ रुक्खमारुय्ह–सी०, स्या० । ७ अस्सितो–स्या० । ८ उद्धपादो–सी०, रो० । ९ समपज्जसिं–सी०, समभज्जिस–रो० । १० मागच्छि–स्या० । ११ गोनङ्गुट्ठो–सी० । १२ कारुञ्ञमकरा–सी० ।

१९७ मनुस्सोह ब्यसम्पत्तो[1], सा मे नत्थि इतो गति ।
त वो वदामि भद्द वो[2], त्व च मे सरण भव ।।

१९८ गरु[3] सिल गहेत्वान, विचरी[4] पब्बते कपि ।
सिलाय योग्ग[5] कत्वान, निसभो एतदब्रवि ।।

१९९ एहि मे पिट्ठिमारुय्ह, गीव गण्हाहि बाहुभि[6] ।
अह त उद्धरिस्सामि, गिरिदुग्गत[7] वेगसा ।।

२०० तस्स त वचन सुत्वा, वानरिन्दस्स सिरीमतो ।
पिट्ठिमारुय्ह धीरस्स, गीव बाहाहि अग्गहि ।।

२०१ सो म ततो समुट्ठासि, तेजस्सी[8] बलवा कपि ।
विहञ्ञमानो किच्छेन, गिरिदुग्गत वेगसा ।।

२०२ उद्धरित्वान म सन्तो, निसभो एतदब्रवि ।
इङ्घ म सम्म रक्खस्सु, पस्सुपिस्स मुहुत्तक ।।

२०३ सीहा[9] ब्यग्घा च दीपी[10] च, अच्छकोकतरच्छयो ।
ते म पमत्त हिसेय्यु, ते त्व दिस्वा निवारय[11] ।।

२०४ एव मे परित्तातून[12], पस्सु पि सो मुहुत्तक ।
तदाह पापिक दिट्ठि, पटिलच्छि अयोनिसो ।।

२०५ भक्खो अय मनुस्सानं, यथा चञ्ञे वने मिगा ।
य नूनिम वधित्वान, छातो खादेय्य वानर ।।

२०६ असितो[13] च गमिस्सामि, मसमादाय सम्बल ।
कन्तार नित्थरिस्सामि, पाथेय्य मे भविस्सति ।।

२०७ ततो सिल गहेत्वान, मत्थक सन्निताळयि ।
मम गत्तकिलन्तस्स[14], पहारो दुब्बलो अहु ।।

---

१ वसम्पत्तो–स्या०, रो० । २ ते–स्या० । ३ गरु–सी०, रो० । ४ विचरि–सी०, रो० । ५ योत्त–स्या० । ६ बाहुहि–सी०, स्या०, रो० । ७ गिरिदुग्गतो–सी०, रो० । ८ तेजस्सि–सी०, तेजसी–स्या०, रो० । ९ सीह–रो० । १० दीपि–स्या० । ११ वारया–रो० । १२ परितातून–रो० । १३ आसितो–रो० । १४ भत्त०–सी०, स्या०, हत्थ०–रो० ।

B 383 २०८ सो च वेगेनुदप्पत्तो, कपि रुहिरमक्खितो ।
अस्सुपुण्णेहि नेत्तेहि, रोदन्तो म उदिक्खति ॥

२०९ माय्योम करि भद्दन्ते, त्व च नामेदिस करि ।
त्व च खो नाम दीघायु[1], अञ्ञे[2] वारेतुमरहसि ॥

२१० अहो वत रे पुरिस, ताव दुक्करकारक ।
एदिसा विसमा दुग्गा, पपाता उद्धतो[3] मया ॥

२११ आनीतो परलोका व, दुब्भेय्य म अमञ्ञथ ।
त तेन पापधम्मेन, पाप पापेन चिन्तित ॥

२१२ मा हेव त्व अधम्मट्ठ, वेदन कटुक फुसि ।
मा हेव पापकम्म त, फल वेळु व त वधि ॥

२१३ तयिमेनत्थि विस्सासो, पापधम्म[4] असञ्ञत[4] ।
एहि मे पिट्ठितो गच्छ, दिस्समानो व सन्तिके ॥

२१४ मुत्तोसि[5] हत्था वाळान, पत्तोसि मानुसि पद ।
एस मग्गो अधम्मट्ठ, तेन गच्छ यथासुख ॥

२१५ इद वत्वा गिरिचरो, रहदे[6] पक्खल्य[7] मत्थक ।
अस्सूनि सम्पमज्जित्वा, ततो पब्बतमारुहि ॥

२१६ सोह तेनाभिसत्तोस्मि, परिळाहेन अट्टितो ।
डय्हमानेन गत्तेन, वारि पातु उपागमि ॥

२१७ अग्गिना विय सन्तत्तो, रहदो रुहिरमक्खितो ।
पुब्बलोहितसङ्कासो, सब्बो मे समपज्जथ ॥

२१८ यावन्तो उदबिन्दूनि, कायस्मि निपतिसु मे ।
तावन्तो गण्ड[8] जायेथ, अद्धबेलुवसादिसा[9] ॥

२१९ पभिन्ना पग्घरिसु मे, कुणपा पुब्बलोहिता ।
येन येनेव गच्छामि, गामेसु निगमेसु च ॥

---

१ दीघायु–रो० । २ अञ्ञ–रो० । ३ उद्धटो–रो० । ४–४ पापधम्म अमञ्ञथ–रो० । ५ मुत्तोति–सी० । ६ रुहिर–स्या० । ७ पक्खाल्य–सी० । ८ गण्डू–सी०, रो०, गण्डु–स्या० । ९ अड्ढबेलवसादिसा–सी०, अड्ढवेलुवसादिसा–स्या० ।

२२० दण्डहत्था निवारेन्ति, इत्थियो पुरिसा च म । B 384
ओक्किता[1] पूतिगन्धेन, मास्सु ओरेन आगमा ॥

२२१ एतादिस इद दुक्ख, सत्त वस्सानि दानि मे ।
अनुभोमि सक कम्म, पुब्बे दुक्कटमत्तनो[2] ॥

२२२ त वो वदामि भद्दन्ते[3], यावन्तेत्थ समागता ।
मास्सु मित्तान[4] दुब्भित्थो, मित्तदुब्भो हि पापको ॥

२२३ कुट्ठी किलासी भवति, यो मित्तानिध[5] दुब्भति ।
कायस्स भेदा मित्तद्दु[6], निरय सोपपज्जती ति ॥

---

५१७. दकरक्खसजातकं (७)

२२४ सचे वो वुय्हमानान, सत्तन्न उदकण्णवे ।
मनुस्सबलिमेसानो, नाव गण्हेय्य रक्खसो ।
अनुपुब्ब कथ दत्वा, मुञ्चेसि दकरक्खसा[7] ॥

२२५ मातर पठम दज्ज, भरिय दत्वान भातर ।
ततो सहाय दत्वान, पञ्चम दज्ज[8] ब्राह्मण ।
छट्ठाह दज्जमत्तान, नेव दज्ज[9] महोसध ॥

२२६ पोसेता ते जनेत्ती च, दीघरत्तानुकम्पिका ।
छब्भी[10] तयि पदुस्सति[10], पण्डिता अत्थदस्सिनी ।
अञ्ञ उपनिस कत्वा, वधा त परिमोचयि ॥

२२७ त तादिसि पाणददि, ओरस गब्भधारिनि[11] ।
मातर केन दोसेन, दज्जासि दकरक्खिनो ॥

२२८ दहरा वियलङ्कार, धारेति[12] अपिळन्धन[13] ।
दोवारिके अनीकट्ठे, अतिवेल पजग्घति ॥

---

१ ओकिण्णा–सी० । २ दुक्कतमत्तनो–रो० । ३ भद्द वो–सी०, रो० । ४ मित्तान–रो० । ५ मित्तानीध–स्या० । ६ मित्तदुब्भी–स्या० । ७ दकरक्खतो–रो० । ८ दज्ज–स्या० । ९ दज्ज–रो० । १०–१० छम्भी तयि पदुट्ठस्मि–सी०, छब्भि तयि बदुट्ठस्मि–स्या० । ११ गब्भधारिणि–सी० । १२ वारेति–सी० । १३ अपिलन्धन–स्या० ।

B 385

२२९ अथो[1] पि पटिराजून, सय दूतानि सासति ।
मातर तेन दोसेन, दज्जाह दकरक्खिनो ।।

२३० इत्थिगुम्बस्स[2] पवरा, अच्चन्त[3] पियभाणिनी[3] ।
अनुग्गता[4] सीलवती, छाया व अनपायिनी ।।

२३१ अक्कोधना पुञ्ञवती[5], पण्डिता अत्थदस्सिनी ।
उब्बरि केन दोसेन, दज्जासि दकरक्खिनो ।।

२३२ खिड्डारतिसमापन्न, अनत्थवसमागत ।
सा म सकान पुत्तान, अयाच याचते धन ।।

२३३ सोह ददामि सारत्तो[6], बहु उच्चावच धन ।
सुदुच्चज चजित्वान, पच्छा सोचामि दुम्मनो ।
उब्बरि तेन दोसेन, दज्जाह[7] दकरक्खिनो ।।

२३४ येनोचिता जनपदा[8], आनीता च पटिग्गह ।
आभत पररज्जेभि[9], अभिट्ठाय बहु[10] धन ।।

२३५ धनुग्गहान पवर, सूर तिखिणमन्तिन ।
भातर केन दोसेन, दज्जासि दकरक्खिनो ।।

२३६ येनोचिता[11] जनपदा, आनीता च पटिग्गह ।
आभत पररज्जेभि, अभिट्ठाय बहु धन ।।

२३७ धनुग्गहान पवरो, सूरो तिखिणमन्ति च ।
मयाय[12] सुखितो राजा, अतिमञ्ञति दारको ।।

२३८ उपट्ठान पि मे अय्ये, न सो एति यथा पुरे ।
भातर तेन दोसेन, दज्जाह दकरक्खिनो ।।

२३९ एकरत्तेन उभयो, त्व चेव धनुसेख च[13] ।
उभो जातेत्थ पञ्चाला, सहाया सुसमावया ।।

---

१ ततो–सी० । २ इत्थीगुम्बस्स–स्या० । ३–३ अच्चन्त पिय वादिनी–सी०, रो० । ४ अनुब्बता–स्या० । ५ पञ्ञवती–सी०, रो० । ६ सारतो–स्या० । ७ दज्जामि–सी० । ८ जानपदा–सी०, स्या०, रो० । ९ पररज्जेहि–सी० । १० बहु–स्या० । ११ मयोचिता–सी०, मयाचिता–रो० । १२ मया सो–सी०, रो० । १३ वा–सी०, स्या०, रो० ।

२४० चरिया त अनुबन्धित्थो, एकदुक्खसुखो तव । B 386
उस्सुक्को[1] ते दिवारत्ति, सब्बकिच्चेसु ब्यावटो[2] ।
सहाय केन दोसेन, दज्जासि दकरक्खिनो ।।

२४१ चरिया[3] म[3] अय अय्ये, पजग्घित्थो[4] मया सह ।
अज्जा पि तेन वण्णेन, अतिवेल पजग्घति ।।

२४२ उब्बरियापिह[5] अय्ये, मन्तयामि रहोगतो ।
अनामन्तो[6] पविसति, पुब्बे अप्पटिवेदितो ।।

२४३ लद्धद्वारो[7] कतोकासो, अहिरिक[8] अनादर ।
सहाय तेन दोसेन, दज्जाह दकरक्खिनो ।।

२४४ कुसलो सब्बनिमित्तान, रुतञ्ञू[9] आगतागमो ।
उप्पाते[10] सुपिने युत्तो, निय्याने च पवेसने ।।

२४५ पट्ठो[11] भूमन्तलिक्खस्मि, नक्खत्तपदकोविदो ।
ब्राह्मण केन दोसेन, दज्जासि दकरक्खिनो ।।

२४६ परिसाय पि मे अय्ये, उम्मीलित्वा[12] उदिक्खति ।
तस्मा अच्चभमु लुद्द, दज्जाह दकरक्खिनो ।।

२४७ ससमुद्दपरियाय, महि सागरकुण्डल ।
वसुन्धर आवससि[13], अमच्चपरिवारितो ।।

२४८ चातुरन्तो महारट्ठो, विजितावी महब्बलो ।
पथब्या एकराजासि, यसो ते विपुल गतो ।।

२४९ सोळसित्थिसहस्सानि, आमुत्तमणिकुण्डला ।
नानाजनपदा नारी, देवकञ्ञूपमा सुभा ।।

२५० एव सब्बङ्गसम्पन्न, सब्बकामसमिद्धिन ।
सुखितान पिय दीघ, जीवित आहु खत्तिय ।।

---

१ उस्सुको–सी० । २ व्यावटो–सी०, पावटो–स्या० । ३–३ चरियाय–सी० । ४ सञ्जग्घित्थो–स्या० । ५ उब्बरियापिमे–सी० । ६ अनामन्ता–सी० । ७ लद्धवारो–सी०, रो० । ८ अहिरीक–स्या० । ९ रुदञ्ञू–सी०, स्या०, रो० । १० उप्पदे–सी०, स्या० । ११ पद्धो–सी०, रो०, पठो–स्या० । १२ मीलयित्वा–सी०; उम्मिलित्वा–स्या० । १३ आवसयि–सी० ।

२५१ अथ त्व केन वण्णेन, केन वा पन हेतुना ।
पण्डित अनुरक्खन्तो, पाण चजसि दुच्चज ।।

B 387
२५२ यतो पि आगतो अय्ये, मम हत्थ महोसधो ।
नाभिजानामि धीरस्स, अनुमत्त पि दुक्कट[1] ।।

२५३ सचे च[2] किस्मिचि[2] काले, मरण मे पुरे सिया ।
सो[3] मे पुत्ते[3] पपुत्ते च, सुखापेय्य महोसधो ।।

२५४ अनागत पच्चुप्पन्न, सब्बमत्थ पि[4] पस्सति[4] ।
अनापराधकम्मन्त, न दज्ज दकरक्खिनो ।।

२५५ इद सुणाथ[5] पञ्चाला, चूळनेय्यस्स[6] भासित ।
पण्डित अनुरक्खन्तो, पाण चजति दुच्चज ।।

२५६ मातु भरियाय भातुच्च[7], सखिनो ब्राह्मणस्स च ।
अत्तनो चा पि पञ्चालो, छन्न चजति जीवित ।।

२५७. एव महत्थिका[8] पञ्ञा, निपुणा साधुचिन्तिनी ।
दिट्ठधम्महितत्थाय[9], सम्परायसुखाय चा ति ।।

---

५१८. पण्डरनागराजजातक[10] (८)

२५८ विकिण्णवाच अनिगुय्ह[11] मन्त,
असञ्ञत अपरिचक्खितार ।
भय तमन्वेति सयं अबोध,
नाग यथा पण्डरक सुपण्णो ।।

२५९ यो गुय्हमन्त परिरक्खनेय्य,
मोहा नरो ससति हासमानो[12] ।
त भिन्नमन्त भयमन्वेति खिप्प,
नाग यथा पण्डरक सुपण्णो ।।

---

१ दुक्कत–सी० । २–२ पि किम्हिचि–स्या० । ३–३ पुत्ते च मे–सी०, स्या०, रो० । ४–४ विपस्सति–सी०, स्या०, रो० । ५ सुणोथ–सी० । ६ चूळनीयस्स–सी० । ७ भातु च–स्या० । ८ महिद्धिया–स्या० । ९ दिट्ठधम्मे हितत्थाय–सी० । १० पण्डरकजातक–सी०, स्या०, पण्डरजातक–रो० । ११ अनिगुळ्ह–रो० । १२ भासमानो–सी०, रो० ।

२६० नानुमित्तो गरु अत्थ, गुय्ह वेदितुमरहति[1] ।
सुमित्तो च असम्बुद्ध, सम्बुद्ध वा अनत्थ वा ।।

२६१ विस्सासमापज्जिमह[2] अचेल[2], B 388
समणो अय सम्मतो भावितत्तो ।
तस्साहमक्खि विवरि[3] गुय्हमत्थ,
अतीतमत्थो कपण[4] रुदामि ।।

२६२ तस्साह परम[5] ब्रह्मे गुय्ह,
वाच हि म नासक्खि[6] सयमेतु ।
तप्पक्खतो हि भयमागत मम[7],
अतीतमत्थो कपण रुदामि ।।

२६३ यो वे नरो सुहद मञ्ञमानो,
गुय्हमत्थ ससति दुक्कुलीने ।
दोसा भया अथ वा रागरत्ता[8],
पल्लत्थितो[9] बालो अससय सो ।।

२६४ तिरोक्खवाचो असत पविट्ठो,
यो सङ्गतीसु मुदीरेति[10] वाक्य ।
आसीविसो दुम्मुखोत्याहु त नर,
आरा आरा[11] सयमे तादिसम्हा ।।

२६५ अन्न पान कासिकचन्दन[12] च,
मनापित्थियो[13] मालमुच्छादन च ।
ओहाय गच्छामसे सब्बकामे,
सुपण्ण पाणूपगता व त्यम्हा ।।

२६६ को नीध तिण्ण गरह उपेति,
अस्मिध लोके पाणभू नागराज ।

---

१ वेदेतु० – रो० । २–२ विस्सासमापज्जीमह अचेलो – सी०, ० अचेलो – रो० । ३ विवर – सी० । ४ कपणो – रो० । ५ पुरिम – सी० । ६ नासक्खि – रो० । ७ मम – सी०, स्या०, रो० । ८ रागरत्तो – सी०, स्या०, रो० । ९ *पल्लित्थितो – स्या०, पल्लित्थो – रो० । १० मुदिरेति – स्या० । ११ अरा – रो० । १२ कासिक ० – रो० । १३ मनापिट्ठियो – रो० ।

समणो सुपण्णो अथ वा त्वमेव[1],
किंकारणा पण्डरकग्गहीतो[2] ॥

B 389 २६७ समणो ति[3] मे सम्मतत्तो अहोसि,
पियो च मे मनसा भावितत्तो ।
तस्साहमक्खिं विवरिं गुय्हमत्थं,
अतीतमत्थो कपणं रुदामि ॥

२६८ न चत्थि सत्तो अमरो पथब्या[4],
पञ्ञाविधा नत्थि न निन्दितब्बा ।
सच्चेन[5] धम्मेन धितिया[6] दमेन,
अलब्भमब्याहरती[7] नरो इध ॥

२६९. मातापिता परमा बन्धवानं,
नास्स ततियो अनुकम्पकत्थि ।
तेसं पि गुय्हं परमं न संसे,
मन्तस्स भेदं परिसङ्कमानो ॥

२७० मातापिता भगिनी भातरो च,
सहाया[8] वा यस्स होन्ति सपक्खा ।
तेसं पि गुय्हं परमं न संसे,
मन्तस्स भेदं परिसङ्कमानो ॥

२७१ भरिया चे पुरिसं वज्जा, कोमारी पियभाणिनी ।
पुत्तरूपयसूपेता ञातिसङ्घपुरक्खता,
तस्सा पि गुय्हं परमं न संसे ।
मन्तस्स भेदं परिसङ्कमानो ॥

२७२ न गुय्हमत्थं विवरेय्य, रक्खेय्य नं यथा निधिं ।
न हि पातुकतो साधु, गुय्हो अत्थो पजानता ॥

२७३ थिया गुय्हं न संसेय्य, अमित्तस्स च पण्डितो ।
यो चामिसेन संहीरो, हदयत्थेनो च यो नरो ॥

---

१ तवेव – रो० । २ पण्डरक गहितो – स्या० । ३ हि – स्या० । ४ पठब्या – सी०, स्या०, पथव्या – रो० । ५ सच्चेन च – स्या० । ६ धिया – सी०, रो० । ७ लब्भमव्याहरती – रो० । ८ सभाय – रो० ।

२७४ गुय्हमत्थ असम्बुद्ध, सम्बोधयति यो नरो ।
मन्तभेदभया तस्स, दासभूतो तितिक्खति ॥

२७५ यावन्तो पुरिसस्सत्थ, गुय्ह जानन्ति मन्तिन । B 390
तावन्तो तस्स उब्बेगा, तस्मा गुय्ह न विस्सजे ॥

२७६ विविच्च भासेय्य दिवा रहस्स,
रत्ति गिर नातिवेल पमुञ्चे ।
उपस्सुतिका हि सुणन्ति मन्त,
तस्मा मन्तो खिप्पमुपेति भेद ॥

२७७ यथा पि अस्स[1] नगर महन्त,
अद्वारक[2] आयस भद्दसाल ।
समन्तखातापरिखाउपेत,
एव पि मे ते इध गुय्हमन्ता ॥

२७८ ये गुय्हमन्ता अविकिण्णवाचा,
दळ्हा सदत्थेसु नरा दुजिव्ह[3] ।
आरा अमित्ता ब्यवजन्ति[4] तेहि,
आसीविसा वारिव सत्तुसङ्घा[5] ॥

२७९ हित्वा घर पब्बजितो अचेलो,
नग्गो मुण्डो चरति घासहेतु ।
तम्हि[6] नु खो विवरि गुय्हमत्थ,
अत्था च धम्मा च अपग्गतम्हा[7] ॥

२८० कथकरो होति[8] सुपण्णराज,
किसीलो केन वतेन वत्त ।
समणो चर हित्वा ममायितानि,
कथकरो सग्गमुपेति ठान ॥

---

१ अयो – स्या० । २ आळारक – रो० । ३ दुजिव्हा – स्या०, रो० । ४ व्यवजन्ति – रो० । ५ सत्तसङ्घा – सी० । ६ तम्ही – रो० । ७ अपागतम्ह – सी०, अपगतम्हा – स्या०, अपागतम्हा – रो० । ८ चाहि – रो० ।

२८१ हिरिया तितिक्खाय दमेनुपेतो[1],
अक्कोधनो पेसुणिय[2] पहाय ।
समणो चर हित्वा ममायितानि[3],
एवकरो सग्गमुपेति ठान ।।

B 391 २८२ माता व पुत्त तरुण तनुज्ज[4],
सम्फस्सता[5] सब्बगत्त फरेति ।
एव पि मे त्व पातुरहु दिजिन्द,
माता व पुत्त अनुकम्पमानो ।।

२८३ हन्दज्ज त्व मुञ्च[6] वधा दुजिव्ह,
तयो हि पुत्ता न हि अञ्ञो अत्थि ।
अन्तेवासी दिन्नको अत्रजो च,
रज्जस्सु[7] पुत्तञ्ञतरो मे अहोसि ।।

२८४ इच्चेव वाक्य विसज्जी[8] सुपण्णो,
भुम्य[9] पतिट्ठाय दिजो दुजिव्ह ।
मुत्तज्ज त्व सब्बभयातिवत्तो,
थलूदके होहि मयाभिगुत्तो ।।

२८५ आतङ्किन यथा कुसलो भिसक्को,
पिपासितान रहदो व सीतो ।
वेस्म यथा हिमसीतट्टितान[10],
एव पि ते सरणमह भवामि ।।

२८६ सन्धि[11] कत्वा अमित्तेन, अण्डजेन जलाबुज ।
विवरिय दाठ सेसि[12], कुतो त[13] भयमागत[13] ।।

२८७ सङ्कथेव अमित्तस्मि[14], मित्तस्मि पि न विस्ससे ।
अभया भयमुप्पन्न, अपि मूलानि कन्तति ।।

---

१ दमेन खन्तिया–सी०, स्या०, रो० । २ पेसुनिय–सी० । ३ ममायतानि–सी० । ४ तनूज–रो० । ५ सम्पस्सत–सी०, रो० । ६ मुच्च–सी०, स्या० । ७ रजस्सु–सी०, स्या०, रो० । ८ विसज्जि–स्या०, विसजी–रो० । ९ भूम्य–सी०, स्या०, भुम्या–रो० । १० हिमसिसिरट्टितान–रो० । ११ सद्धि–स्या० । १२ सयसि–सी०, रो०, पस्ससि–स्या० । १३–१३ ते भयमागतो–सी० । १४ अमित्तम्हि–सी० ।

२८८ कथ नु विस्ससे त्यम्हि, येनासि कलहो कतो ।
निच्चयत्तेन ठातब्ब, सो दिसब्भि[1] न रज्जति ॥

२८९ विस्सासये न च त[2] विस्सयेय्य[2],
असङ्कितो सङ्कितो च भवेय्य ।
तथा तथा विञ्ञू परक्कमेय्य,
यथा यथा भाव परो न जञ्ञा ॥

२९० ते देववण्णा[3] सुखुमालरूपा, B 392
उभो समा सुजया[4] पुञ्ञखन्धा[5] ।
उपागमु कर[6] पिय[6] अचेल,
मिस्सीभूता अस्सवाहा व नागा ॥

२९१ ततो हवे पण्डरको अचेल,
सयमेवुपागम्म इद अवोच ।
मुत्तज्जह सब्बभयातिवत्तो,
न हि[7] नून तुय्ह मनसो पियम्हा ॥

२९२ पियो हि मे आसि सुपण्णराजा,
अससय पण्डरकेन सच्च ।
सो रागरत्तो व[8] अकासिमेत,
पापकम्म[9] सम्पजानो न मोहा ॥

२९३ न मे पिय अप्पिय वा पि होति,
सम्पस्सतो लोकमिम पर च ।
सुसञ्ञतानञ्हि वियञ्जनेन,
असञ्ञतो लोकमिम चरासि ॥

२९४ अरियावकासोसि अनरियोवासि[10],
असञ्ञतो सञ्ञतसन्निकासो ।

---

१ दिसम्हि – रो० । २–२ न विस्ससेय्य – सी०, स्या०, रो० । ३ देववण्णी – रो० । ४ सुजयो – सी०, रो० । ५ पुञ्ञक्खन्धा – स्या०, पुञ्ञगन्धा – रो० । ६–६ कारम्बिय – सी०, रो० । ७ ह – रो० । ८ च – सी०, स्या० । ९ पाप कम्म – सी०, रो० । १०. अनरियो चासि – सी०, रो०, अनरियोव होसि – स्या० ।

कण्हाभिजातिकोसि अनरियरूपो[1],
पाप बहु दुच्चरित अचारि ।।

२९५ अदुट्ठस्स तुव दुब्भि[2], दुब्भी[3] च पिसुणो[4] चसि ।
एतेन सच्चवज्जेन, मुद्धा ते फलतु सत्तधा ।।

२९६ तस्मा हि मित्तान न दुब्भितब्ब,
मित्तदुब्भा[5] पापियो नत्थि अञ्ञो ।
आसित्तसत्तो निहतो पथब्या,
इन्दस्स वाक्येन हि सवरो हतो ति ।।

---

५१९. सम्बुलाजातकं[6] (९)

B 393 २९७ का वेधमाना गिरिकन्दराय,
एका तुव तिट्ठसि सहितूरु[7] ।
पुट्ठासि मे पाणिपमेय्यमज्झे,
अक्खाहि मे नाम च बन्धवे च ।।

२९८ ओभासय वन रम्म, सीहब्यग्घनिसेवित ।
का वा त्वमसि कल्याणि, कस्स वा त्व सुमज्झिमे ।
अभिवादेमि त भद्दे, दानवाह नमत्थु ते ।।

२९९ यो पुत्तो कासिराजस्स, सोत्थिसेनो ति त[8] विदू ।
तस्साह सम्बुला भरिया, एव जानाहि दानव ।
अभिवादेमि त[9] भन्ते[9], सम्बुलाह नमत्थु ते ।।

३०० वेदेहपुत्तो भद्दन्ते, वने वसति आतुरो ।
तमह रोगसम्मत्त, एका एक उपट्ठह[10] ।।

३०१ अह च वनमुञ्छाय, मधुमस मिगाबिल ।
यदा हरामि त भक्खो, तस्स नूनज्ज नाधति ।।

३०२ कि वने राजपुत्तेन, आतुरेन करिस्ससि ।
सम्बुले परिचिण्णेन, अह भत्ता भवामि ते ।।

---

१ अनरीयरूपो–स्या० । २ दूभि–रो० । ३ दूभी–रो० । ४ पिसुनो–सी० । ५ मित्तदुब्भा हि–स्या०, मितद्दब्भा–रो० । ६ सम्बुल जातक–रो० । ७ सञ्ञतूरु–सी०, रो०, सञ्चि तूरु–स्या० । ८ न–सी० । ९–९ भद्दन्ते–सी०, स्या० । १० उपट्ठहिं–सी० ।

३०३ सोकट्टाय दुरत्ताय, किं रूपं विज्जते मम ।
अञ्ञं परियेस भद्दन्ते, अभिरूपतरं मया ।।

३०४ एहिमं गिरिमारुय्ह, भरिया मे[1] चतुस्सता ।
तासं त्वं पवरा होहि, सब्बकामसमिद्धिनी ।।

३०५ नून[2] तारकवण्णाभे[3], यं किञ्चि मनसिच्छसि ।
सब्बं तं पचुरं मय्हं, रमस्स्वज्ज[4] मया सह ।।

३०६ नो चे तुवं[5] महेसेय्य, सम्बुले कारयिस्ससि ।
अलं त्वं पातरासाय, पण्हे[6] भक्खा भविस्ससि ।।

३०७ तं च सत्तजटो लुद्दो, कळारो पुरिसादको । B 394
वने नाथं अपस्सन्तिं, सम्बुलं अग्गही भुजे ।।

३०८ अधिपन्ना पिसाचेन, लुद्देनामिसचक्खुना ।
सा च सत्तुवसम्पत्ता, पतिमेवानुसोचति ।।

३०९ न मे इदं तथा दुक्खं, यं मं खादेय्य रक्खसो ।
यं च[7] मे अय्यपुत्तस्स, मनो हेस्सति अञ्ञथा ।।

३१० न सन्ति देवा पवसन्ति नून,
न हि[8] नून सन्ति इध लोकपाला ।
सहसा करोन्तानमसञ्ञतानं,
न हि नून सन्ति पटिसेधितारो ।।

३११ इत्थीनमेसा पवरा यसस्सिनी,
सन्ता समा अग्गिरिवुग्गतेजा ।
तञ्चे तुवं रक्खसादेसि कञ्ञं,
मुद्धा च[9] हि[9] सत्तधा ते फलेय्य ।
मा त्वं दही[10] मुञ्च पतिब्बताय[11] ।।

---

१ मय्हं – सी०, स्या०, रो० । २ ननु – सी०, स्या०, रो० । ३ हाटकवण्णाभे – रो० । ४ रमस्सुज्ज – सी०, स्या० । ५ त्वं – सी० । ६ पञ्हे – सी०, मञ्हे – रो० । ७ चे – रो० । ८ ह – रो० । ९–९ वहि – रो० । १० दहि – सी०, स्या०, जही – रो० । ११ पतिब्बता सा – सी० ।

३१२ सा च अस्समममागच्छि[1], पमुत्ता पुरिसादका ।
नीळ[2] पळिन[3] सकुणी व, गतसिङ्ग व आलय ।।

३१३ सा तत्थ परिदेवेसि, राजपुत्ती यसस्सिनी ।
सम्बुला उतुमत्तक्खा, वने नाथ अपस्सन्ती ।।

३१४ समणे ब्राह्मणे वन्दे, सम्पन्नचरणे इसे ।
राजपुत्त अपस्सन्ती, तुम्हम्हि[4] सरण गता ।।

३१५ वन्दे सीहे च ब्यग्घे च, ये च अञ्ञे वने मिगा ।
राजपुत्त अपस्सन्ती, तुम्हम्हि सरण गता ।।

३१६ तिणा[5] लतानि ओसध्यो, पब्बतानि वनानि च ।
राजपुत्त अपस्सन्ती, तुम्हम्हि सरण गता ।।

B 395 ३१७ वन्दे इन्दीवरीसाम[6], रत्ति[7] नक्खत्तमालिनि ।
राजपुत्त अपस्सन्ती, तुम्हम्हि सरण गता ।।

३१८ वन्दे भागीरथि[8] गङ्ग, सवन्तीन पटिग्गह ।
राजपुत्त अपस्सन्ती, तुम्हम्हि सरण गता ।।

३१९ वन्दे अह पब्बतराजसेट्ठ, हिमवन्त सिलुच्चय ।
राजपुत्त अपस्सन्ती, तुम्हम्हि सरण गता ।।

३२० अतिसाय वतागच्छि[9], राजपुत्ति यसस्सिनि ।
केन नुज्ज समागच्छि, को ते पियतरो मया ।।

३२१ इद खोह तदावोच[10], गहिता तेन सत्तुना ।
न मे इद तथा दुक्ख, य म खादेय्य रक्खसो ।
य च मे अय्यपुत्तस्स, मनो हेस्सति अञ्ञथा ।।

३२२ चोरीन बहुबुद्धीन, यासु सच्च सुदुल्लभ ।
थीन भावो दुराजानो, मच्छस्सेवोदके गत ।।

---

१ अस्सममागञ्छि – सी०, रो० । २ निड्ड – स्या० । ३ फलिन – सी०, रो०, फलीन – स्या० । ४ तुम्ह हि – रो० । ५ तिण – रो० । ६ इन्दिवरीसाम – स्या० । ७ रत्ति – स्या० । ८ भगिरसि – स्या० । ९ वतागञ्छि – सी०, रो० । १० तदवोच – सी० ।

३२३ तथा म सच्च पालेतु, पालयिस्सति चे मम ।
यथाह नाभिजानामि, अञ्ञ पियतर तया ।
एतेन सच्चवज्जेन, ब्याधि[1] ते वूपसम्मतु ।।

३२४ ये कुञ्जरा सत्तसता उळारा,
रक्खन्ति रत्तिन्दिवमुय्युतावुधा ।
धनुग्गहान च सतानि सोळस,
कथविधे पस्ससि भद्दे सत्तवो ।।

३२५ अलङ्कतायो पदुमुत्तरत्तचा,
विरागिता पस्सति हसगग्गरा ।
तास सुणित्वा मितगीतवादित[2],
न दानि मे तात तथा यथा पुरे ।।

३२६ सुवण्णसकच्चधरा सुविग्गहा, B 396
अलङ्कता मानुसियच्छरूपमा ।
सेनोपिया[3] तात अनिन्दितङ्गियो[4],
खत्तियकञ्ञा पटिलोभयन्ति[5] न ।।

३२७ सचे अह तात तथा यथा पुरे,
पति[6] तमुञ्छाय[6] पुना वने भरे ।
सम्मानये म न च म विमानये,
इतो पि मे तात ततो वर सिया ।।

३२८ यमन्नपाने विपुलस्मि ओहिते,
नारी विमट्ठाभरणा अलङ्कता ।
सब्बङ्गुपेता पतिनो च[7] अप्पिया,
अबज्झ[8] तस्सा मरण ततो पर ।।

३२९ अपि चे दलिद्दा[9] कपणा अनाळिहया[10],
कटादुतीया[11] पतिनो च सा पिया ।

---

१ व्याधि – सी०, रो० । २ मितगीतबादिन – रो० । ३ सेनूपिया – रो० । ४ अनिन्दितग्गियो – सी० । ५ पटिलाभयन्ति – रो० । ६–६ पतीत उञ्छाय – रो० । ७ व – रो० । ८ अवज्झ – स्या०, आबज्झ – रो० । ९ दळिद्दा – सी०, रो० । १० अनाळिया – स्या० । ११ कटादुतिया – सी०, स्या० कालादुतीया – रो० ।

सब्बङ्गुपेताय पि अप्पियाय,
अयमेव सेय्या[1] कपणा पि या पिया ॥

३३० सुदुल्लभित्थी पुरिसस्स या हिता,
भत्तित्थिया दुल्लभो यो हितो च ।
हिता च ते सीलवती च[2] भरिया[3],
जनिन्द धम्म चर सम्बुलाय ॥

३३१ सचे तुव विपुले लद्धभोगे,
इस्सावतिण्णा मरण उपेसि ।
अह च ते भद्दे इमा[4] राजकञ्ञा[4],
सब्बे[5] ते वचनकरा भवामा ति ॥

---

५२०. गन्धतिन्दुकजातकं[6] (१०)

B 397 ३३२ अप्पमादो अमत[7] पद, पमादो मच्चुनो पद ।
अप्पमत्ता न मीयन्ति, ये पमत्ता यथा मता ॥

३३३ मदा पमादो जायेथ, पमादा जायते खयो ।
खया पदोसा[8] जायन्ति, मा[9] पमादो[9] भरतूसभ ॥

३३४ बहू हि खत्तिया जीना[10], अत्थ रट्ठ पमादिनो ।
अथो पि गामिनो गामा, अनगारा[11] अगारिनो ॥

३३५ खत्तियस्स पमत्तस्स, रट्ठस्मि रट्ठवड्ढन[12] ।
सब्बे भोगा विनस्सन्ति, रञ्ञो त वुच्चते अघ ॥

३३६ नेस धम्मो महाराज, अतिवेल पमज्जसि ।
इद्ध फीत जनपद, चोरा विद्धसयन्ति न[13] ॥

३३७ न ते पुत्ता भविस्सन्ति, न हिरञ्ञ न धानिय ।
रट्ठे विलुप्पमानम्हि[14], सब्बभोगेहि जिय्यसि[15] ॥

---

१ सेय्यो–स्या० । २ स्या० पोत्थके नत्थि । ३ भारिया–रो० । ४–४ इमा च कञ्ञा–रो० । ५ सब्बेव–सी०, स्या०, रो० । ६ भण्डुतिण्डुकजातक–स्या०, गण्डतिन्दुजातक–रो० । ७ अमत–सी०, रो० । ८ च दोसा–सी० । ९–९ मा मदो–सी०, स्या०, रो० । १० जिना–स्या० । ११ अनागारा–सी०, स्या०, रो० । १२ रट्ठ-वद्धन–रो० । १३ त–रो० । १४ विलुम्पमानम्हि–स्या०, रो० । १५ जीयसि–रो० ।

३३८ सब्बभोगा[1] परिजिण्ण, राजान वा[2] पि खत्तिय[2] ।
आतिमित्ता सुहज्जा च, न त[3] मञ्ञन्ति मानिय[4] ॥

३३९ हत्थारोहा[5] अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका[6] ।
तमेवमुपजीवन्ता, न त मञ्ञन्ति मानिय ॥

३४० असविहितकम्मन्त, बाल दुम्मन्तिमन्तिन[7] ।
सिरी जहति दुम्मेध, जिण्ण व उरगो तच ॥

३४१ सुसविहितकम्मन्त, कालुट्ठायि अतन्दितं ।
सब्बे भोगाभिवड्ढन्ति, गावो सउसभामि व ॥

३४२ उपस्सुति महाराज, रट्ठे जनपदे चर ।
तत्थ दिस्वा च सुत्वा च, ततो त पटिपज्जसि ॥

३४३ एव वेदेतु पञ्चालो, सङ्गामे सरमप्पितो[8] ।
यथाहमज्ज वेदेमि, कण्टकेन समप्पितो ॥

३४४ जिण्णो दुब्बलचक्खूसि, न रूप साधु पस्ससि । B 398
कि तत्थ[9] ब्रह्मदत्तस्स, य त मग्गेय्य[10] कण्टको ॥

३४५ बह्वेत्थ[11] ब्रह्मदत्तस्स, सोह[12] मग्गस्मि[13] ब्राह्मण ।
अरक्खिता जानपदा, अधम्मबलिना हता ॥

३४६ रत्तिञ्हि[14] चोरा खादन्ति, दिवा खादन्ति तुण्डिया ।
रट्ठस्मि कूटराजस्स[15], बहु अधम्मिको जनो ॥

३४७ एतादिसे भये जाते[16], भयट्टा[17] तात[17] माणवा ।
निल्लेनकानि कुब्बन्ति, वने आहत्व[18] कण्टकं ॥

३४८ कदास्सु नामय राजा, ब्रह्मदत्तो मरिस्सति ।
यस्स रट्ठम्हि जिय्यन्ति[19], अप्पतिका[20] कुमारिका ॥

---

१ सब्बभोग–सी०, स्या०, रो० । २–२ चापि खत्तिय–रो० । ३ न–रो० । ४ मन्तिय–स्या०, खत्तिय–रो० । ५ हत्थारूहा–रो० । ६ पत्तिकारिका–रो० । ७ दुम्मन्तिमन्तित–रो० । ८ सरसमप्पितो–रो० । ९ अत्थ–रो० । १० मग्घेय्य–रो० । ११ पहोत्थ–रो० । १२ योह–सी०, स्या०, रो० । १३ मग्गोस्मि–रो० । १४ रत्तिञ्च–सी०, रत्तिम्हि–रो० । १५ कुट्ठराजस्स–रो० । १६ तात–रो० । १७–१७ भयट्ठा ताव–रो० । १८ अहत्वा–रो० । १९ जीवन्ति–रो० । २० अप्पतीता–रो० ।

३४९ दुब्भासितञ्हि ते जम्मि, अनत्थपदकोविदे ।
कुहि राजा कुमारीन, भत्तार परियेसति ।।

३५० न मे दुब्भासित ब्रह्मे, कोविदत्थपदा अह ।
अरक्खिता जानपदा, अधम्मबलिना हता ।।

३५१ रत्तिञ्हि[1] चोरा खादन्ति, दिवा खादन्ति तुण्डिया ।
रट्ठस्मि कूटराजस्स, बहु अधम्मिको जनो ।
दुज्जीवे दुब्भरे दारे, कुतो भत्ता कुमारियो[2] ।।

३५२ एव सयतु पञ्चालो, सङ्गामे सत्तिया हतो ।
यथाय कपणो सेति, हतो फालेन सालियो ।।

३५३ अधम्मेन तुव जम्म, ब्रह्मदत्तस्स कुज्झसि ।
यो त्व सपसि राजानं, अपरज्झित्वान अत्तनो[3] ।।

३५४ धम्मेन ब्रह्मदत्तस्स, अह कुज्झामि ब्राह्मण ।
अरक्खिता जानपदा, अधम्मबलिना हता ।।

३५५ रत्तिञ्हि चोरा खादन्ति, दिवा खादन्ति तुण्डिया ।
रट्ठस्मि कूटराजस्स, बहु अधम्मिको जनो ।।

B 399 ३५६ सा नून पुन रे पक्का, विकाले भत्तमाहरि ।
भत्तहारि अपेक्खन्तो, हतो फालेन सालियो ।।

३५७ एव हञ्ञतु पञ्चालो, सङ्गामे असिना हतो[4] ।
यथाहमज्ज पहतो, खीर च मे पवट्टित[5] ।।

३५८ य पसु खीर छड्डेति, पसुपाल[6] विहिसति[6] ।
कि तत्थ ब्रह्मदत्तस्स, य नो गरहते[7] भव ।।

३५९ गारय्हो ब्रह्मे पञ्चालो, ब्रह्मदत्तस्स राजिनो ।
अरक्खिता जानपदा, अधम्मबलिना हता ।।

३६० रत्तिञ्हि चोरा खादन्ति, दिवा खादन्ति तुण्डिया ।
रट्ठस्मि कूटराजस्स, बहु अधम्मिको जनो ।।

१ रत्तिञ्च–सी०, रत्तिम्हि–रो० । २ कुमारिया–स्या० । ३ अत्तना–रो० । ४ दळ्ह–रो० । ५ पवत्तित–स्या० । ६–६ पसुपालञ्च हिंसति–सी०, पसुफाल विहिंसति–स्या०, पसुफालञ्च हिंसति–रो० । ७ गरहतो–रो० ।

३६१ चण्डा अटनका[1] गावी, य पुरे न दुहामसे ।
त दानि अज्ज दोहाम, खीरकामेहुपद्दुता ।।

३६२ एव कन्दतु पञ्चालो, विपुत्तो[2] विप्पसुक्खतु ।
यथाय कपणा गावी, विपुत्ता परिधावति ।।

३६३ य पसु पसुपालस्स, सम्भमेय्य[3] रवेय्य वा ।
को नीध अपराधत्थि, ब्रह्मदत्तस्स राजिनो ।।

३६४ अपराधो महाब्रह्मे, ब्रह्मदत्तस्स राजिनो ।
अरक्खिता जानपदा, अधम्मबलिना हता ।।

३६५ रत्तिञ्हि चोरा खादन्ति, दिवा खादन्ति तुण्डिया ।
रट्ठस्मि कूटराजस्स, बहु अधम्मिको जनो ।
कथ नो असिकोसत्था, खीरपा हञ्ञते पजा ।।

३६६ एव खज्जतु पञ्चालो, हतो युद्धे सपुत्तको ।
यथाहमज्ज खज्जामि, गामिकेहि[4] अरञ्ञजो ।।

३६७ न सब्बभूतेसु विधेन्ति रक्ख, B 400
राजानो मण्डूक मनुस्सलोके ।
नेत्तावता राजा अधम्मचारी,
य तादिस जीवमदेय्यु धङ्का ।।

३६८ अधम्मरूपो वत ब्रह्मचारी,
अनुप्पिय भाससि खत्तियस्स ।
विलुप्पमानाय[5] पुथुप्पजाय,
पूजेसि राज[6] परमप्पमाद[7] ।।

३६९ सचे इम[8] ब्रह्मे सुरज्जक सिया,
फीत रट्ठ मुदित विप्पसन्नं ।

---

१ अटनक–रो०, आकड्ढना–स्या० । २ विमुत्तो–स्या० । ३ पब्भमेय्य–सी०, रो० । ४ गमकेहि–सी०, रो० । ५ विलुम्पमानाय–सी०, स्या०, रो० । ६ राजा–रो० । ७ पारसप्पवादि–सी०, स्या०, रो० । ८ इद–सी०, स्या० ।

भुत्वा बलि अग्गपिण्ड च काका,
न मादिस जीवमदेय्यु धङ्का ति ॥

तिसनिपात निट्ठित।

तस्सुद्दानं

किछन्द कुम्भ जयद्दिस छद्दन्त,
अथ पण्डितसम्भव सिरकपि[1] ।
दकरक्खस पण्डरनागवरो,
अथ सम्बुल[2] तिन्दुकदेवसुतो[3] ति ॥

जातकपालिया पठमो भागो निट्ठितो ।

——:०:——

१ सीरकपि–सी०, स्या० । २ सम्बुला–सी० । ३ तिन्दुकदेवसुभो–सी० ।

अनुक्कमणिका

प

स

गाथायो

ओ

थ

प

फ

ब

—·०·—